

MIODRAG MAJIĆ

Postoji krug
koji se mora zatvoriti.

BalkanDownload.org

VULKAN
IZDAVAŠTVO

MIODRAG
MAJIĆ

DECA ZLA

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2019.

Copyright © 2019, Miodrag Majić

Copyright © 2019 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

Katarini, za ljubav, podršku i slobodu koje mi daje

PROLOG

I tog 25. novembra, baš kao i prethodnih dvadeset godina na isti dan, starica se probudila tačno tri sata i dvadeset minuta posle ponoći, uperivši pogled prema prozoru sa velikim metalnim rešetkama. Nekoliko trenutaka, širom otvorenih očiju koje su jedva izvirale iz dubokih tamnih duplji, gledala je u pravcu dvorišta ispunjenog maglom, kao da očekuje da će se, ovoga puta, iz tmine konačno pojaviti neko. A onda je, na način na koji je to činila i prethodne dve decenije, sa kreveta sa kojeg je visila telesnim izlučevinama isprljana posteljina, podigla jedva vidljivo telo i laganim korakom, bosa, krenula niz hodnik.

Iako je na prvi pogled delovalo kao da tumara bez cilja, krećući se po ledenom ispucalom kamenom podu i pridržavajući se za vlagom nagrizene zidove sa kojih su visili komadi žućkaste boje, nepogrešivo je došla do sobe dežurne sestre. Vrata prostorije bila su pritvorena i kroz maleni prostor do dovratka dopirali su slaba svetlost i prigušeni zvuci noćnog programa na radiju. Nije bilo potrebe da kuca. Sestra ju je, baš kao i uvek na taj dan, očekivala, znajući da će i ovoga puta iz usta bolesnice koja će narednih tri stotine šezdeset i četiri noći provesti najvećim delom u dubokom stupom, čuti sada već dobro poznate reči:

„Pomozi mi da ga oteram.”

Znajući za ovaj ritual, medicinske sestre su se danima pripremale, dogovarajući se o učešću u jednom od najneobičnijih događaja u ustanovi kojoj nisu nedostajala čuda. Poput ostalih zaposlenih u psihijatrijskoj bolnici u Kovinu, odavno su prestale da se iščuđavaju fenomenu „Trnove Ružice”, kako su staricu, zbog neobjašnjivog buđenja u tačno određeno vreme, prozvali novinari gladni senzacija. Ponašanje njihove neobične pacijentkinje godinama je bilo predmet interesovanja najeminentnijih psihijatara. Oni su za misteriozni unutrašnji časovnik bolesnice pronalazili najrazličitija objašnjenja, počev od specifičnog oblika šizofrenije pa sve do uticaja natprirodnih

sila. A onda su i stručnjaci odustali, prepuštajući misterioznu štíćenicu kovinske psihijatrije njenim redovnim terapijama i vremenu, koje će ubrzo, verovali su, objašnjenje za njene nedokučive postupke odneti tamo gde pravim tajnama možda jedino i jeste mesto.

Ove godine dužnost da sačeka staricu i otprati je do zajedničkog kupatila pripala je dvadesetpetogodišnjoj stažistkinji iz Pančeva. Kako je ovo bilo njeno vatreno krštenje, koleginice su je prethodne večeri detaljno pripremile za ono što se od nje očekuje. Nakon što je u memljivom kupatilu starici pomogla da skinje spavaćicu, stažistkinja ju je odvela ispod zarđale cevi na čijem kraju se nalazila iskrivljena metalna ruža. Ledeni mlaz crvenkasto-smeđe tekućine jurnuo je sa plafona poprskavši devojkicu po ruci. Iz njenih usta izlete psovka. Ali sitno telo starice, koje je podsećalo na pokazni skelet iz amfiteatra medicinskog fakulteta umočen u sivkasti rastopljeni vosak, nije se ni pomaklo. Pacijentkinja je od svojih domaćica uvek na ovaj dan zahtevala da je okupaju.

Nakon što je sunderom sa štíćenice skinula naslage prljavštine, stažistkinja ju je, pažljivo poštujući nepisani protokol, posadila u stolicu ispred dugačkog naprslog ogledala, gde joj je unapred pripremljenim makazama odsekla pramen kose. Pregršt sedih dlaka bez reči je spustila u tanku smežuranu šaku. A onda se bez reči udaljila, nastavljajući da iz prikrajka s interesovanjem posmatra čudni noćni obred.

Držeći u ruci odrezani pramen kose, starica se laganim korakom uputila ka izlazu zdanja, koje je pre više od veka predstavljalo pograničnu vojnu kasarnu. I dalje bosa, ne oklevajući, zakoračila je u dvorište pokriveno tankim slojem prvog novembarskog snega. Tragovi koje je sitnim duguljastim stopalima ostavljala po prtini ukazivali su na nepravilan hod i neku, ko zna u kojoj prilici stečenu, povredu jer su joj otisci nožnih prstiju sa desne strane bili gotovo nevidljivi.

Posmatrajući je sa ulaznih vrata bolnice, stažistkinja je uočila kako se približava jednom od udaljenih stabala obraslom u bršljan, u čijem podnožju je biljka penjačica, na samim počecima osvajanja najudaljenijih delova davno zasađene topole, stvorila gust, duboki tepih. Tada je sigurnim pokretom ruke odnekud iz dubokog sloja po zemlji rasutog šiblja izvukla malenu staklenu posudu, stavila unutra pramen kose i podlakticu desne ruke prinela ustima, kao da je ljubi. U narednih nekoliko trenutaka čitav ritual bio je priveden kraju, ali je starica prethodno jedva čujnim glasom, gotovo pevušeći, izrecitovala

nekoliko strofa molitve ili kletve na jeziku koji je mladoj devojci iz daljine zazvučao sličan onom kojim ju je na nedavnom letovanju u Hurgadi, sa razglasa iz džamije, svakoga jutra budio hodža.

Povratak starice u odaje odvijao se istim putem kojim je i došla, tako da se većina u mladom snegu ostavljenih tragova gotovo u potpunosti poklapala. Jedina razlika bila je u tome što su se ovom prilikom nevidljivi prsti utapali u obrise pete suprotne noge, dok je otisak suprotnog stopala ostavljao jasniji dokaz o povratku.

Jednako tiho kao što se i pojavila pre nepunih dvadeset minuta, starica je nestala u tami sobe u kojoj će nepokretna provesti većinu godine. Zatvarajući masivna vrata kovinske psihijatrije i vraćajući se ka sopstvenim odajama, stažistkinja je na dugačkom kamenom podu koji se prostirao između zidova oljuštene boje na nekoliko mesta primetila sveže tragove krvi. Ipak, ni nju, baš kao ni njene prethodnice svih ovih godina, ovo otkriće nije uznemirilo. Za nekoliko trenutaka, kada njena pacijentkinja utone u dugotrajni san, gazom će joj previti ranu na ruci. Znala je da je reč o povredi koju je, izgovarajući nerazgovetne stihove, starica sebi nanela nekolicinom preostalih zuba. I na ovaj deo rituala čudesne štíćenice njene kolegice upozorile su je na vreme.

Osećaj

„Kao nikada ranije, znao sam da to nije bio moj slučaj. Bio je to osećaj sličan onome kada znate da voz, iako izgleda kao i svaki drugi, nije vaš i da, bez obzira na to što se na njemu nalazi oznaka odredišta i što vas kondukter poziva da požurite, u njega ne treba ući. Postojao je taj neki osećaj... To nešto, što je trebalo poslušati. Ali umesto da do kraja verujem sebi, poverovao sam jedinom 'kondukteru' kojem nikada nisam uspeo da kažem ne. Ušao sam u voz. Naravno, svaka stanica na koju je pogrešni voz stao bila je pogrešna. Zapravo, svaka me je vodila sve dalje u bespuće.”

(Transkript zapisnika o saslušanju svedoka Nikole Bobića pred tužiocem za organizovani kriminal, 15. septembar, 10.40 časova)

NEDELJA, 13. MART, OKO 19 ČASOVA

Kada kupuješ postelju, pažljivo biraj i nemoj da štediš... Jer postelja je mesto sa kojeg najčešće odlazimo i ono što u očima ponesemo na poslednji put.

Ležeći vezan za stranice mesinganog kreveta, Radovan Kovač setio se reči majke kojima ga je iz samrtne postelje kao mladića ispratila u Beograd.

Kupujući delo poznatog italijanskog dizajnera Lučana Friđerija, na kojem se u ovim trenucima nalazio raskrečen i okrenut na stomak, nije štedeo i verovao je da pažljivo bira. Ipak, kada je pre dve godine bio na sajmu nameštaja u Milanu sa suprugom, sa kojom je tada još delio uzglavlje, nije razmišljao o majčinom amanetu. Uporan i svojeglav kakav je oduvek bio, žarom rođenog takmičara, na aukciji je ponudio najbolju cenu za ležaj za koji je verovao da jasnije od ostalih oslikava njegovu moć. Jer dok je supruga do poslednjeg trenutka navijala za ram ravnih linija prekriven kožom, on se opredelio za masivnu konstrukciju zlatom prebojenog mesinga, potpisanu rukom proslavljenog umetnika. Kao i uvek do tada, odabrali su povlađujući njegovom ukusu, onom koji će mu, dve godine kasnije, pomoći da daleko bolnije zakorači u smrt.

Krvavi zglobovi na rukama i nogama Radovana Kovača bili su već desetak minuta pričvršćeni policijskim lisicama upravo za elegantno izvajane simetrične šare koje su tvorile stranice Friđerijevog umetničkog dela. Njihova razuđenost i brojnost omogućili su brzo i sigurno vezivanje Radovanovih udova, baš kao što su sprečavali i bilo kakvu mogućnost izbjavljenja suprotno volji napadača. Jedina mogućnost koja mu je ostavljena bila je da šake i stopala pomera onih nekoliko centimetara koliko su čelične alke, uz zlokobnu škripu, mogle da se kreću na putu do narednog kovanog zavijutka. No i ovi sitni pokreti nanosili su mu oštar, isijavajući bol. Njegov dželat stegao je čelične omče toliko snažno da je svaki pokret duboko urezivao oštre

ivice metala u ispucalu kožu prevučenu preko njegovih zglobova. Međutim, krik koji bi u drugačijim okolnostima pri ovim pokretima refleksno izletao iz grla žrtve, ostajao bi zarobljen u naborima krpe otužnog ukusa, koja se nalazila zaglavljena duboko u njegovim ustima.

Pa ipak, Radovan Kovač je i dalje verovao da će, kao i toliko puta do tada, pronaći način da bezizlaznu situaciju reši u sopstvenu korist. Bio je ubeđen da će njegov napadač u poslednjem trenutku uvideti da je načinio fatalnu grešku koju je još moguće ispraviti iskrenim kajanjem zbog neobjašnjive drskosti. Traženjem oprostaja koje bi ga, ako bi poverovao da je reč o tragičnoj zabuni, spasio smrti ili, u najboljem slučaju, dugogodišnje robije. Pomislio je čak i da će se konačno aktivirati i basnoslovno plaćeni alarm koji je reagovao na svaki neželjeni pokret počev od ivice njegovog imanja na tlu, pa sve do nekoliko metara iznad ograde u vazдушnom prostoru velikog poseda. Zapravo, verovao je da će se i ovoga puta dogoditi čudo.

Ali kada je ruka u kožnoj rukavici na njegov dlan spustila hladan metal podsetivši ga na priču od koje je bežao sve ove godine i za koju je verovao da je konačno ostala pokopana u ruševinama male seoske kuće, znao je da mu je sasvim izvesno došao kraj. Jedino čemu se od tog trenutka nadao bilo je da će preostali trenuci proteći što brže i da će, iz nekog razloga, pomahnitali dželat poželeti da što pre završi s njim.

Tihi monstrum u crnom kombinezonu sa velikim naočarima za varenje na glavi imao je očigledno drugačije planove. Nigde ne žureći, najpre mu je lepljivom trakom, čije je odmotavanje sa kotura jasno čuo, povezao šaku, čvrsto u njoj zatvarajući ostavljeni predmet. Dok ga je još jednom sekao snažni bol od urezanog metala, u nozdrvama je osetio otužni miris lepka pomešan sa kiselkastim dahom napadača koji se primakao njegovom licu.

„Sećaš li se?” Kroz usta prekrivena pletenom fantomkom, začuo je jedva razumljivo, sablasno mumlanje napadača.

Sećao se...

Narednih nekoliko trenutaka čuo je isključivo sopstveno šišteće disanje i udarce bila u ušima. Negde u daljini začulo se i kreštanje velike sivo-crne ptice kojoj nikada nije znao ime. Napadač se, mogao je to samo da pretpostavi, za trenutak udaljio. Poslednji jasno registrovani zvuk bio je još jedan reski udar metala koji je prostrujao mesinganim ramom potpisanim rukom italijanskog umetnika. Međutim, ovoga puta zvuk je dopirao od nečeg mnogo većeg i moćnijeg nego što su to bile alke stegnute oko njegovih udova. Pokušao je da se

okrene... Nije uspeo... Prvi put u životu, osetio je ledeni smrtni strah.

I onda je nastupilo ono čega se pribojava svako ko je već pomiren sa nastupajućom smrću.

Prvi siloviti udarac teškim metalnim predmetom sjurio se preko naoštrene alke na članak Radovanove desne noge. I pre nego što su nervna vlakna do kičmene moždine prenela razdirući bol, krajičkom svesti začuo je zvuk pucanja sopstvene kosti. Ali napadač mu nije ostavio vremena za predaju užasnom osećaju. Sledeći, još silovitiji udarac pogodio je levu lopaticu, kidajući kožu na plećki i drobeći ključnu kost. Činilo mu se da će mu od pritiska koji je jurnuo u glavu jabučice izleteti iz duplji. Urlao je bez glasa, refleksno udovima drmusajući krevet. Krpa, koju je sve više gutao, počinjala je da ga guši, a njegove uvek napola zapušene nozdrve, kroz koje je u ovim trenucima počinjala da ističe sukrvica, više nisu bile dovoljne da propuste neophodnu količinu vazduha. Davio se...

Nakon što se usijani metal svalio na njegovu zadnjicu lomeći trtičnu kost, čuo je kako je mlaz krvi poprskao prekrivač. Gušio se u mirisu krvi i sopstvene mokraće. Telo mu se grčilo kao pri udarima visokog napona. Osećao je kako nad njim definitivno gubi kontrolu. Još jednom - strahovit udarac velikim sečivom preko prevoja ispod kolena. Učinilo mu se da su se creva refleksno ispraznila nakon praska koji je propratio otvoreno prelamanje leve podlaktice. To mu, u izmaglici sačinjenoj od hiljada svetlećih staklića koja ga je sve više okruživala, više nije bilo bitno.

A onda se, najednom, kosac možda i nesvesno smilovao. Precizni udarac u potiljak u trenu je isključio osigurače na komandnoj tabli svesti Radovana Kovača. Sa mesta na čiji značaj mu je pre više od dvadeset godina ukazala umiruća majka, na poslednje putovanje poneo je u očima sliku krvave jastučnice kupljene na Velikom bazaru u Istanbulu. One iste u koju je njegova supruga Mira Kovač pre nekoliko godina ušila pramen kose, naivno verujući da će stara vlaška bajalica sprečiti Radovana da je ponovo prevari.

NEDELJA, 13. MART, OKO 20.45 ČASOVA

„Profesore, možemo li da postavljamo pitanja?”

„Naravno! Samo... ja nisam profesor. Ja sam advokat. Profesori su dosadni, a advokati su zabavni i kuk Zar ni posle ovakvog predavanja to niste shvatili?”

U punom amfiteatru začu se odobravajući smeh. Nikola Bobić polako pokupi beleške sa katedre. Računao je na to da će studenti koji su iz njemu neshvatljivih razloga pristali da nedeljno veće provedu na predavanju na temu „Profesija - advokat” brzo odustati i krenuti u bioskope, parkove, na sastanke, ili jednostavno negde gde je prirodnije provesti poslednje preostale sate vikenda. Međutim, činilo se da ih je još jednom osvojio zanimljivostima iz sudnice, odvajajući ih nakratko od uobičajenih mladalačkih aktivnosti. Već kod uvodnog izlaganja primetio je živahnu ridokosu devojkicu iz prvog reda, koja je privlačila pažnju kako prijatnom spoljašnošću, tako i načinom na koji je iskazivala zainteresovanost za temu. Shvatio je da je i ona primetila njega, jer ga je tokom celog predavanja gutala očima. Bila je starija od ostalih i pomislio je kako sigurno pripada kategoriji večitih studenata, kojima Pravni fakultet nikada nije oskudevao.

„Možete li nam reći kako uspevate da otkrijete kad vas klijent laže? Di kada vam govori istinu? Nije li to jedna od najznačajnijih stvari u vašem poslu?”

Bilo je to jedno od tipičnih pitanja koje studenti postavljaju u ovakvim prilikama. Na listi najčešćih, delilo je prvo mesto sa pitanjima tipa: „Da li podržavate smrtnu kaznu?” i: „Koji vam je najinteresantniji slučaj u karijeri?” *Klasično razmišljanje generacije odrasle uz „Zakon u Los Angelesu”*, pomislio je. Znao je da su budući pravници, jednako kao i većina gledalaca detektivskih serija, opsednuti istinom i njenim otkrivanjem. Za razliku od onih koji su godine proveli u sudnici, laici veruju da istina postoji, i da je uvek jasno razdvojena od laži. Kao da je

reč o jin-jang znaku. Crnoj i beloj polovini koje se nigde ne prepliću. Nedostajao mu je snif burmuta. I želeo je da što pre izađe napolje. Ali kasnije, često iznova razmišljajući o lancu događaja koji su usledili posle te večeri, shvatio je da tu, u amfiteatru Pravnog fakulteta, po svemu sudeći, nije shvatao da zanimljiva riđokosa devojka koja je bila starija od svojih kolega postavlja drugačije pitanje. Ono na koje je trebalo obratiti pažnju.

„Jednostavno, ne interesuje me da li me lažu, mada im uvek objasnim da je, ako neko treba da laže, uvek bolje da to činim ja” Amfiteatrom se još jednom razleže veseli žamor. Nikola je odgovorio kao i toliko puta ranije u sličnim prilikama. „Interesuje me šta kažu dokazi. Oni su ti koji govore istine i laži, ih, još bolje, ne govore ništa, ali se računaju. Ništa drugo. Istinu je ponekad i bolje ne znati. Naravno, pod pretpostavkom da se složimo da ona uopšte postoji onako kako je doživljavamo. Ali to je neka druga priča. Ako želite da je čujete, moraćete tražiti od fakulteta da me dodatno plati.” Nasmejao se, izazivački podigavši guste obrve.

„Ali”, nastavila je entuzijastično riđokosa, „zar mislite da je moguće razumeti zločin bez razumevanja onoga ko ga je izvršio? Zar je moguće pružiti kvalitetnu odbranu nekome ko vas suštinski ne zanima? O kome ne znate ništa značajno? Na kraju krajeva, kako možete pomoći nekome za koga ne znate čak ni da li je iskren prema vama ili ne?”

Nikola se ponovo blago osmehnu. Shvatio je da mu se, uprkos bezbrojnom odgovaranju na različite verzije ovih pitanja, trenutna sagovornica činila vrednom dodatnog truda.

„Otkriću vam jednu advokatsku tajnu. Suđenje je borba u kojoj nema mesta a često ni vremena za emocije. Vezivanje za klijenta i pokušaj razumevanja njegovih unutrašnjih nemira, strasti i rana može vas učiniti nesposobnim za profesionalni zadatak. Zamislite vrhunskog hirurga. Lako ga može paralisati saznanje da se na operacionom stolu nalazi osoba do koje mu je stalo. Njegovo dete, na primer. Morate biti hladni i precizni, a to ne možete ako se suviše upustite u odnos sa klijentom!”

Riđokosa mu uputi dug, odobravajući osmeh.

„Još neko?” Pogledom je prošao po amfiteatru.

Nekoliko brzo podignutih ruku potvrdilo mu je da su želeli još, ali je zvono označilo kraj još jedne pravne klinike na kojoj je nedeljom uveče povremeno gostovao. Uz galamu i buku izazvanu sklapanjem velikih drvenih klupa, studenti su napuštali popularnu „peticu”. Dok je

pakovao beleške u torbu, primetio je da je ridokosa vidljivo sporija u spremanju od kolega. Delovalo je da je željna još malo razgovora. Kad se uverila da je većina kolega izašla u hodnik, laganim korakom prišla je katedri.

„Oprostite ako sam bila napadna, ali sami ste krivi. Predavanje je bilo fantastično. Nisam vam se predstavila. Bojana Novaković, novinarka portala *Istražitelj!*

„Napadni? Naprotiv! Postavili ste veoma zanimljivo pitanje. Nikola Bobić, nesuđeni profesor!” Nasmejao se, vadeći iz džepa sakoa uvek spremnu posetnicu. „Apsolvent?”

„Zapravo, ne.” U devojčinom pogledu prepoznao je neodlučnost koja se sreće kod osoba uhvaćenih u laži. „Nisam uopšte student. Došla sam na predavanje samo da bih vas upoznala. Znam mnogo o vama i pratim vaš rad. Nekoliko puta sam čak dolazila na suđenja u kojima ste branili. Međutim, do vas je prilično teško doći, tako da sam odlučila da žrtvujem nedeljno veće i postanem uljez među pravnicima. Eto, to je moja mala prevara.” Nasmejala se koketno.

„Ha! Još jednom ste potvrdili da pravnik može biti bilo ko.” Nikoline usne razvukoše se u osmeh. Energija neobičnog slepog putnika prijala mu je sve više.

Zajedno su izašli na ulicu, zakrčenu kolonama bučnih vozila. Prve kapi kiše najavljivale su dolazak još jednog tipično neprimetnog beogradskog proleća, koje će naglo prerasti u vrelo leto. Uz zaglušujuću buku sirena, iz pravca Tašmajdana promakla je duga kolona policijskih vozila koja je preko tramvajskih šina odjurila ka Slaviji. Voda odbačena sa kolovoza prskala je po pešacima koji su čekali na semaforu. Neko je glasno opsovao. Dvojica saobraćajaca pokušavala su da uvedu kakav-takav red u narastajući saobraćajni haos, ali činilo se da njihovo prisustvo samo doprinosi stvaranju još veće gužve.

Veštim potezom ruke Nikola iz metalne kutijice izvuče prstohvat burmuta. U trenu, tamni prah završi u njegovim nozdrvama. Ridokosa ga zbunjeno pogleda.

„Ne bojte se”, reče on. „Samo duvanski prah koji mi pomaže da lakše podnesem još jedan period pušačke apstinencije.”

„Ne bih želela da se namećem, ali, ako ne žurite, možda bismo mogli da se sklonimo negde i popijemo piće dok kiša ne prestane. Očigledno je i neka gužva u gradu. Šta mislite? A volela bih da čujem još nešto o istinama i lažima vaših klijenata!”

Nepogrešivo je umeo da prepozna žene koje negde u džepovima

kriju neobjašnjivi magnet. Bojana je mirisala na nevolju. Bila je jedna od onih o kojima se posle susreta razmišlja, koje se sutradan pozivaju na kafu i sa kojima je, nemoguće izbeći problem. A imao je dovoljno problema. Da stvar bude gora, njegova nova poznanica bila je od najopasnije vrste opasnih. Zračila je neodoljivošću. Prvi put posle mnogo vremena pomislio je da bi večer u restoranu sa ženom moglo biti nešto više od predigre za jednokratni ili povremeni seks. Zainteresovala ga je. Želeo je da sa njom još malo priča o istini i laži. Ili obrnutim redom.

„Niste od onih koji lako odustaju!” Nasmejao se. „Možda *Madera*? Blizu je!”

Na pešačkom prelazu začu kako negde iz dubine velike crne torbe zvoni mobilni. Najednom, do tada nasmejano lice devojke posta zabrinuto. Po nekolicini „ko”, „kada” i „kako”, uspeo je da zaključi da joj sa druge strane saopštavaju informacije koje je smatrala važnim. Hitro ih je zapisivala u maleni notes. Završivši razgovor, okrenula se ka njemu:

„Sranje! Oprostite... Nismo ni znali šta se dogodilo! Urednica mi je upravo javila da su pronašli izmasakrirano telo narodnog poslanika Radovana Kovača! Gospode! Zatečen je vezan i isečen u svojoj kući. Zbog toga je ovaj haos na ulicama. Možete li da verujete? Moram odmah do redakcije. I sve to pred izbore!”

Nekoliko trenutaka stajali su na kiši koja je padala sve jače.

„Uh... I to baš sada, kada sam vas konačno upoznala.” Uputila mu je kratki osmeh. A onda ga je sasvim neočekivano zagrlila, gurnuvši mu u ruku komadić hartije.

„Javite se. Bilo bi dobro da se ponovo vidimo!”

Krajičkom oka video je kako je uskočila u taksi koji je stajao u koloni na semaforu.

Zaista nisu morali baš sada da ga ubiju!

Odmotao je zgužvano parče papira, na kojem ga je, ispod tri znaka „X”, čekao Bojanin broj.

Koračajući preko Tašmajdanskog parka, koji se zbog kiše brzo ispraznio, bio je zaokupljen mislima o neobičnom susretu. Tek u blizini Crkve Svetog Marka setio se informacije o ubijenom Kovaču.

Ovaj grad postao je potpuni horor. Počinju i međusobno da se ubijaju. Možda je tako i bolje...

Na semaforu kod Glavne pošte ugledao je još jednu kolonu zaustavljenih vozila. Činilo se da su, svi do jednog, vozači legli na sirene. Buka je bila nesnosna. U gomili pokislih ljudi koje je pljusak zatekao nespemne, prepoznao je ostarelog, tamnopusog ratnog vojnog invalida Gavriila, koji je pomoću štaka koja je zamenjivala nogu ostavljenu u semberijskom blatu, jedva uspevaio da održi ravnotežu. Njegov sakati komšija, kojeg je na ovom mestu redovno zaticao, nije propustio priliku da ga pozdravi i time mu stavi do znanja da i ovoga puta od uglednog advokata očekuje banku. Sretali su se toliko puta da je Nikolu oslovljavao po imenu.

Kako i ne bi, kada je na mene, za razliku od države koja ga je gurnula u klanicu a potom ostavila na ulici, uvek mogao da računa.

Gurnuo mu je stodinarku u šaku, verujući da bi bilo kakvo prekidanje rituala prizvalo lošu karmu. Pokisao, ali sa razvučenim osmehom, njegov sada već redovni pratilac zahvali mu sa: „Bog ti sreće dao”, i dodade:

„Jesi l' čuo da su skenjali poslanika? Sad javili na radiju! Bili smo zajedno na ratištu devedes' druge. Samo ja ovako bangav i dalje mrdam, a on mudonja otpevô svoje.” Široki osmeh otkri polupraznu vilicu.

Nije obraćao pažnju na Gavriilova naklapanja. Želeo je da se što pre dovuče do Kosovske i pobegne u stan koji je u ovim trenucima delovao kao poslednje utočište u gradu koji je sve više mirisao na nevolju.

PONEDELJAK, 14. MART

Iako je konferencija za novinare počinjala u podne, Ana Basta je već uli sati i 15 minuta bila u liftu velike zgrade državnih organa u Nemanjinoj ulici. Nakon noći provedene na dežurstvu koje se neočekivano pretvorilo u najznačajnije u njenoj dosadašnjoj karijeri, i posledičnog nespavanja, znala je da ne izgleda najbolje. Osećala je umor koji se nagomilao u celom telu. Ipak, uspela je da pre uzlaska u taksi na nekoliko minuta utrči u stan i *Lankomovim* korektorom prikrije podočnjake.

Nema toga što prava šminka, na pravoj ženi, barem nakratko ne može sakriti, pomislila je bacivši hitri pogled naveliko ogledalo u širokom bešumnom liftu.

Svirepo ubistvo Radovana Kovača uznemirilo je čak i naciju naviklu na gotovo svakodnevna razračunavanja ljudi bliskih politici, biznisu i podzemlju. Vest o iskasapljenom telu kontroverznog političara, zatečenom u njegovoj spavaćoj sobi, predstavljala je konačan dokaz da zemlja ponovo tone u anarhiju. Međutim, i da toga nije bila svesna, znala bi da je reč o događaju od posebnog značaja već na osnovu činjenice da ju je rano jutros, prvi put od kada rade zajedno, na privatni telefonski broj pozvala šefica. Gordana Ivić, beogradska viša javna tužiteljka, nikada nije komunicirala na taj način, naročito ne sa njom. Odavno je bilo poznato da je Gordana ne podnosi i da je smatra nabeđenim snobom. Ana je znala da šefica duboko veruje da joj ne pripada bilo kakav ozbiljnije plaćeni posao, a kamoli tužilačka funkcija. Gordana je pokazivala posebnu upornost u kontrolisanju njenih predmeta, isticanju zamerki na njen rad i iznošenju zluradih opaski na kolegijumima na račun njenog oblačenja, frizure ili govora. Jednom rečju, bila je svesna da šefici ozbiljno ide na živce, ali je mogla da živi sa tim. Ni Gordana nije ništa manje bila odvratna njoj. Pa ipak, jutros joj je, očigledno raspoložena, čestitala brzo hapšenje osumnjičenog, prvi put

rekavši kako je Ana ovoga puta osvetlala obraz.

Glavna tužilja čekala ju je u kabinetu republičkog tužioca koji se trenutno nalazio u jednoj u nizu studijskih poseta nekoj od bivših nesvrstanih zemalja, sa kojima je srpsko tužilaštvo navodno razmenjivalo iskustva u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Kada je sekretarica najavila Anu, ponovo suprotno protokolu koji je sledila u ovakvim slučajevima, Gordana je sama otvorila vrata i pozvala je da uđe. Kabinet je bio jedan od retkih u zgradi u kojima su tragovi socrealističke epohe uspešno sakriveni. Miris kože koji je dopirao sa velikih klupskih troseda, masivni drveni nameštaj, nekoliko prigodnih ulja na platnu i pažljivo odabrane ukrasne biljke stvarali su atmosferu koja je predstavljala luksuz u inače ružnoj kockastoj zgradi.

„Vidi se da nisi mnogo spavala.” Uglovi tankih usana na kojima je Ana nepogrešivo prepoznala neželjeni trag neprecizno nanetog karmina, razvukli su se u nešto nalik osmehu. Iako su Gordanine reči neupućenima mogle zvučati kao brižna konstatacija odgovornog nadređenog, znala je da je isključivo reč o korišćenju zgodne prilike da u njenom pravcu bude ispaljena još jedna otrovna strelica.

„Vrpoljila sam se po krevetu i san mi nije dolazio na oči”, uz ironičan osmeh procedi Ana. „Šalim se, naravno! Čele noći sam sa Drobnjakom bila na uviđaju, a posle hapšenja čekala sam u stanici da dovedu malog. Rano jutros pisala sam izveštaj. Ali sada sam OK. Hvala na brizi.”

„Bila sam u kontaktu sa Drobnjakom, i rekao mi je da ste dobro odradili posao”, službenim tonom nastavi Gordana. „Najvažnije je što je izvršilac odmah uhapšen. Jasno ti je o kakvom predmetu je reč. Celokupna javnost je na nogama. I sve to baš sada! Nema ni mesec dana do izbora! Zato sve ovo ima i dodatnu težinu... Povlače paralelu sa Đinđićem...”

Ana ju je slušala trudeći se da deluje uključeno.

„Republički tužilac pozvao je rano jutros iz Manile”, nastavi Gordana. „Čelo pre podne ne prestaju da zvone telefoni. Zvao me je i premijer i rekao je da ćemo imati punu podršku Vlade i da je sada prioritet brzo podizanje optužnice i brza, stroga presuda. Ekipe stranih novinara će biti na konferenciji.

Samo da znaš da su sve oči uprte u nas. Tačnije... u tebe. Nadam se da shvataš da si dobila veliku šansu i da razumeš koliko je važno da je pravilno iskoristiš”

Nije imala dilemu šta se krije iza Gordaninih reči. *Pazi da me*

slučajno negde ne zezneš. Reč je o mojoj glavi i neću dozvoliti da me budala poput tebe, koja ne zna gde je šuplja, na bilo koji način izigra. Ipak, isto tako, znala je i da je ovoga puta prinuđena da igra po pravilima. Iz tašne izvadi beležnicu.

„To mi je jasno. Imate li posebne instrukcije kada je reč o konferenciji za štampu?”

Gordana okrete pogled u stranu.

„Vidi... Mislila sam najpre da se ti obratiš, ali sam onda shvatila da je najbolje da se pojavim ja u ime Tužilaštva, kada već republički tužilac nije ovde. Stvar je ozbiljna i...”

„Bilo bi glupo da govori samo neka tamo zamenica tužioca čiji je predmet u pitanju”, procedi Ana.

Gordana zakoluta očima.

„Ne zajebavaj me! Moramo pokazati snagu i jedinstvo Tužilaštva. Nije vreme za bilo kakvo soliranje i sujetu.”

Shvatila je da je nepotrebno jurila na konferenciju za štampu na kojoj će, suprotno onom što joj je Gordana saopštila telefonom, u najboljem slučaju statirati u publici. Po ko zna koji put, matora veštica ju je namagarčila.

„A šta će onda biti moj zadatak?”, upita Ana.

„Bićeš pored mene ako mi zatreba neki podatak. Kao što rekoh, sada radimo kao tim. Trenutno nema mesta za lične ambicije i bilo čiju promociju. Nego... Je l' mali odabrao branioca?”

„Čuo se sa ocem i predočena su mu prava. Očekujem da će u toku dana i to biti gotovo!”

Gordana je zapalila cigaretu koju je prethodno dugo vrtela između prstiju. „Bilo bi dobro ako bi Drobnjak mogao da mu *sugeriše* nekoga, da tu ne bismo imali iznenađenja. A možda će se steći uslovi i za odbranu po službenoj dužnosti. U tom slučaju, odmah treba pozvati nekog od advokata sa našeg spiska. Ne želim da nam se pojavi neki od ovih mafijaških branilaca koji će čitavu stvar početi da razvlači i razvodnjava nepotrebним zahtevima, veštačenjima i šta ti ja znam. Znaš i sama kako znaju da vozaju sud.”

„Češće se srećemo u sudnici nego što pretpostavljate...”, još jednom ironično uskoči Ana.

„Tužioče, samo da vas obavestim da vas čekaju u sali..” Sićušna prilika sekretarice republičkog tužioca provirila je kroz vrata kabineta, podsećajući da je nekoliko minuta do dvanaest. Gordana rukama brzo popravi blejzer i pokretom glave pokaza Ani da je vreme da krenu.

U sali za medije, koja, po svemu sudeći, nije bila projektovana za konferencije koje bi privukle ovoliki broj novinara, gosti su se tiskali poput putnika u prepunom prigradskom autobusu. Provlačeći se kroz šumu ljudi, stalaka i kamera, Ana je uspela da spazi predstavnike vodećih televizijskih kuća, ali i nekoliko novinara za koje je znala da rade za nezavisne elektronske portale. Zujalo je kao u košnici. I pre nego što se sa Gordanom probila do prednjeg dela sale u kojem se nalazio podijum sa stolom i postavljenim mikrofonom, prisutni su pokušavali da joj postave pitanja uzvikujući nazive medijskih kuća. Žureći ka podijumu, Ana je odmahivala rukom.

Inspektor Aleksa Drobnjak sedeo je za stolom iza kojeg se nalazila velika plava tabla sa grbom i oznakama najviše tužilačke institucije u zemlji. Čekajući da oficijelni deo počne, lagano je ispijao kiselu vodu postavljenu za govornike. Ani se učinilo da na njegovom licu tragovi nespavanja nisu u toj meri vidljivi. *Muškarcima je i ovde lakše. Njima je svejedno da li spavaju ili ne. Uglavnom izgledaju jednako ofucano.* Drobnjak lagano klimnu glavom, stavljajući joj do znanja da mu je drago što je vidi.

Mlada, primetno uzbuđena saradnica, u cipelama sa previsokom štiklom, najavila je skup dajući reč inspektoru Drobnjaku. Nakon što se nakašljao, otkrivajući tridesetogodišnji pušački staž, Drobnjak je pogledom kratko odmerio prisutne. U sali se začu rafalno škljocanje fotoaparata.

„Dame i gospodo...”, začu se masom prigušen Drobnjakov bariton. „Kao što vam je iz ranijih obaveštenja verovatno poznato, juče je u večernjim satima u svojoj kući svirepo lišen života narodni poslanik i predsednik stranke Naša Srbija Radovan Kovač. O izvršenom krivičnom delu policiju je obavestila supruga, koja je zatekla leš gospodina Kovača. Brzom i efikasnom akcijom policije, koja je sprovedena u koordinaciji sa Višim javnim tužilaštvom u Beogradu, uspeli smo da u najkraćem roku identifikujemo izvršioca. Reč je o Draganu Pažinu iz Beograda, od oca Zvonka, starom dvadeset pet godina, inače telohranitelju i šefu obezbeđenja pokojnog gospodina Kovača”

Salom se pronese žamor. Odjeknuše novi fotografski rafali. Za većinu prisutnih ovo je bila prva informacija o osumnjičenom. Prinoseći mobilne telefone licima, novinari su redakcijama diktirali

ekskluzivnu vest. Nekoliko ruku polete u vazduh...

„Da li nam možete reći...”

„Gospodine Drobnjak!”

Iz uskomešane publike dopirali su glasovi izveštača koji su pokušavali da što pre dođu do ekskluzivnih detalja. Brzom reakcijom, stručna saradnica ih prekide.

„Molim vas za razumevanje. Na pitanja ćemo odgovarati na kraju. Nastavite, inspektore...”

„Hvala. Dodao bih još samo to da će istraga biti nastavljena, i da ćemo u narednom periodu pokušati da utvrdimo motive izvršioca, kao i eventualnu povezanost zločina sa političkim delovanjem gospodina Kovača. A sada bih, ako dozvolite, prepustio reč višem javnom tužiocu gospođi Gordani Ivić, koja će vam saopštiti određene informacije do kojih smo u istrazi do sada došli. Kasnije nam možete postaviti pitanja.”

Znala je da je tokom čitave karijere Gordana izbegavala javne nastupe. Nije verovala novinarima i smatrala ih je nužnim zlom. Bila je tipična predstavica stare garde, koja je verovala da se posao tužilaca završava sa sastavljanjem službenih akata.

Mediji su za političare i estradne zvezde, govorila je. Pored toga, njena šefica bila je uverena da joj je i ono malo iznuđenih medijskih nastupa donelo više štete nego koristi. Ipak, ubistvo Radovana Kovača predstavljalo je presedan. Pravilno iskorišćeni, mediji su joj sada mogli biti saveznik. Ali lagano podrhtavanje glasa otkrivalo je da je reč o Gordaninom debiju pred ovolikim brojem kamera. I ne samo to. Bilo je očigledno da je svesna ozbiljnosti situacije, ali i činjenice da je u ovom trenutku posmatra većina onih koji odlučuju o njenoj profesionalnoj i svakoj drugoj sudbini.

„Zahvaljujem, inspektore.” Gordana otpi poveći gutljaj vode. „Pre svega, želela bih da u ime kolegijuma Višeg javnog tužilaštva i u svoje lično ime izjavim saučešće porodici i prijateljima gospodina Radovana Kovača. Njegovi najbliži, ali i Parlament i Vlada, ostali su bez iskrenog borca za demokratiju i nacionalne interese. Kada je reč o javnotužilačkoj organizaciji, želim da istaknem da ćemo mi i ovoga puta poslati snažnu poruku svima koji veruju da mogu biti jači od države. Odgovor državnih organa biće efikasan i žestok! Država će još jednom potvrditi da ima izgrađene institucije i stabilnu demokratiju, koji ne mogu biti rušeni na ulici niti uzdrmani kukavičkim ubijanjem narodnih predstavnika u njihovim spavaćim sobama!”

Do tada nedovoljno poznata Gordanina strana, u Ani je izazvala dodatnu mučninu. Bilo je jasno da šefica ne namerava da se zadržava samo na proceduralnim aspektima čitave stvari. Za nju, ovo je očigledno bila prilika i za političku promociju. Slušajući Gordanine reči, postala je svesna da najznačajniji predmet u njenoj karijeri, polako ali sigurno, klizi u političku arenu. U brlog u koji Ana nije želela da ulazi i u kojem se sasvim izvesno nije snalazila.

Nakon kraće pauze, u kojoj je pokretom glave zahvalila Drobnjaku koji joj je napunio još jednu čašu vode, Gordana nastavi:

„Smatramo da su dokazi koje smo do sada prikupili čvrsti i da će pred sudom nesumnjivo potvrditi opravdanost tvrdnji koje je izneo inspektor Drobnjak. Naime”, nastavila je, gledajući u pravcu malog notesa koji je izvadila iz džepa blejzera „supruga pokojnog, gospođa Mira Kovač, nesumnjivo je prepoznala osumnjičenog kao lice koje je istrčalo iz dvorišta neposredno nakon ubistva. Kao što vam je saopšteno, reč je o osobi bliskoj poslaniku Kovaču, koja je bila u prilici da mu se približi i izvrši ovo krivično delo. Pored toga, u stanu osumnjičenog pronašli smo patike sa tragovima krvi grupe AB, koju je imao i pokojni. Otisak đona te iste patike pronađen je na zemlji u dvorištu pokojnog poslanika Kovača. Možemo zato zaključiti da smo u najbržem roku rešili slučaj i da je sada preostalo samo da sud, nakon glavnog pretresa, izrekne pravičnu kaznu!” Gordana podiže pogled ka prisutnima i strogim tonom nastavi: „Verujemo da je ubistvo povezano sa političkim motivima. Kao što vam je svima poznato, gospodin Kovač bio je jedan od najpopularnijih političara koji je otvoreno zastupao sopstvene stavove i čija stranka je predstavljala jedan od osnovnih stubova Vlade.”

Žamor još jednom prostruja salom. Ruke ponovo poleteše u vazduh. Pridržavajući se za aluminijski radijator, Ana oseti kako joj umornim telom iz peta kulja krv. Bila je na ivici eksplozije.

Ne mogu da verujem na šta je spremna matora gadura! Zašto im ne dostavi i fotografije sa uviđaja?! Kakav politički motiv?

Nije mogla da ostane više ni minut u istoj prostoriji s njom. *Evo zbog čega je u poslednjem trenutku odlučila da govori umesto mene! Svemu je trebalo dodati notu naručenu „s vrha” i čitavu stvar sa terena krivičnog prava premestiti na teren predizbornih parola i podizanja rejtinga.*

Gurajući se kroz zbijene redove izveštača koji su izvikivali pitanja i diktirali izveštaje, krčila je put prema izlazu. Znala je da je Gordana

registrovala njeno udaljavanje, ali nije osetila ni najmanju potrebu da se skriva. Naprotiv! Bila je ogorčena zbog svega što se dogodilo i želela je da što pre izađe iz pretrpane zagušljive prostorije.

U trenutku kada je gotovo uspela da se probije do izlaska u hodnik, začula je kako je neko iz publike uzviknuo:

„Možete li nam potvrditi informaciju da je izvršilac u odsečenoj ruci žrtve ostavio zlatnik?”

Međutim, buka u prostoriji bila je toliko glasna da nije uspela da čuje da li je neko od prisutnih odgovorio na ovo pitanje. Nije je ni interesovalo. Želela je samo da što pre pobegne napolje i, kroz filter *iva*, udahne vazduh.

Stajala je na stepenicama, osećajući kako joj prohladni martovski severac pomaže da razbistri misli. Od prvog momenta kada ju je Drobnjak pozvao saopštivši joj adresu na kojoj će vršiti uviđaj, znala je da će ovoga puta sve biti drugačije. Bilo je jasno da će preko noći upasti u vrtlog medijskih spinova, političkih kalkulacija, pritisaka i nerazumnih očekivanja javnosti. Ali nadala se da će, bez obzira na sve, Gordana uspeti da zadrži barem minimum profesionalizma. Koliko god joj je šefica bila odvratna, morala je da prizna da joj je kamufliranje ranijih političkih muljanja polazilo za rukom. Decenijama je sricala iskustvo pekući se na različitim političkim vatrama. Međutim, ovoga puta, očigledno više nije bilo pravila... Uzburkane misli prekide zvuk potpetica.

„Da li stvarno misliš da je onakvo ponašanje dozvoljeno?”

Nije morala da se okreće. Prepoznala je neprijatni, kreštavi glas. Gaseći na pločniku drugi po redu *iv*, pokušala je da zvuči što pribranije.

„A da li vi mislite da je vaš nastup bio u redu?” Okrenula se prema Gordani, koja joj je prišla bez obezbeđenja koje ju je redovno pratilo. „Od kada to novinarima, nepunih trideset sati od izvršenja ovakvog krivičnog dela, dajemo pune podatke o prikupljenim dokazima? I od kada ih to zvanično obaveštavamo o stvarima koje smo mogli da zaključimo samo gledanjem u kuglu, poput tvrdnji o politički motivisanom ubistvu? Pomislila sam na trenutak da će i Drobnjak...”

Gordana besno podiže ruke, ne dozvoljavajući joj da dovrši rečenicu.

„Tebi očigledno i dalje nije jasno o čemu se ovde radi. Pokušaću da ti nacrtam. Ubijen je narodni poslanik! Čovek koji bi najverovatnije

osvojio više od trećine Parlamenta i postao premijer! Očigledno je da nemaš iskustva ni sa manje značajnim slučajevima, jer da imaš, znala bi da u ovakvim situacijama stvari funkcionišu malo drugačije!”

Nekoliko prolaznika koji su izašli iz uvek užurbanog zdanja okrete se u njihovom pravcu. Gordanin povišeni ton i gestikulacija ukazivali su da se između dve tužilje odvija neprijatna diskusija. Uprkos svemu, Ana se iz petnih žila trudila da sačuva prisebnost.

„Sve to mi je savršeno jasno. To što još nisam dobila zlatni sat za vreme provedeno u službi ne znači da ne mogu da razaznam šta u ovoj zemlji znači kada premijer pozove tužioca. I šta znači kada ubiju političara, naročito ako je ovaj iz vladajuće koalicije. Ali imam utisak da zaboravljate da ću taj slučaj u sudu ipak zastupati ja. Ne premijer, ni republički tužilac koji će nam verovatno i tada slati instrukcije sa nekog nedavno otkrivenog arhipelaga. Šta će se dogoditi ako se pokaže da smo i ovoga puta požurili, obećavajući nešto za šta nam je trebalo još vremena? Šta će biti ako se ponovo ustanovi da smo brzali sa prognozama o ishodima i motivima? Ko će tada biti odgovoran?” I pre nego što je završila, znala je da je njena reakcija bila oštrija od one prihvatljive za hijerarhijski uređene odnose.

„A šta ako se pokaže da, kao i obično, sereš?” Gordana više nije kontrolisala bes. „Slušaj me dobro. Neće mi biti problem da te skinem sa slučaja i da ga dam nekom ko će bolje razumeti priliku koja mu se ukazala. Postoje zamenici koji bi se udarali nogama u dupe da dobiju šansu za zastupanje optužbe protiv ubice predsednika jedne od najmoćnijih stranaka u državi. Mislim da bi sada ipak bilo najbolje da odeš i da se malo naspavaš. I da dalje ne ispituješ moje granice”

Gordana se besno okrenu, ostavivši je samu na stepeništu. Znala je da su umor i nagomilana netrpeljivost učinili svoje. Preterala je. Gordana je uspela da je izbacila iz takta. No, u tom trenutku, za ispravku je bilo kasno.

PONEDELJAK, 14. MART, POSLE PODNE

Veliki hodnik na prvom spratu Palate pravde bio je ispunjen advokatima, policajcima, okrivljenima i svedocima koji su čekali početke međusobnih procesnih okršaja. Probijajući se kroz sav taj metež, Nikola iz suprotnog kraja zdanja začu piskutavi glas. Nakon nekoliko trenutaka, primeti kako se kroz masu ljudi ka mestu na kojem se nalazio probija sićušna figura zamenika višeg javnog tužioca, Slobodana Zarića.

„Kolega Bobiću... Imate li nekoliko minuta?”

„Izvolite.” Torbu i fasciklu koju je držao u rukama Nikola pruži Alenu, pripravniku koji ga je uvek pratio na suđenjima.

„Da li biste imali nešto protiv ako bismo se malo pomerili u stranu? Ovde je gužva, a i znate kako je... Ne moraju baš svi da slušaju šta pričaju kolege.”

Nikola očima dade znak pripravniku da se udalji. Kada se uverio da su konačno sami, tužilac u pola glasa nastavi:

„Malo mi je neprijatno što vas presrećem na hodniku, ali znate i sami kako je... Stalno neka gužva... Videli ste šta se sinoć dogodilo? Užas! U Tužilaštvu je potpuni haos. Uvode vanredna dežurstva zbog Kovačevog ubistva. Ma šta vama da pričam... Bili ste sa ove strane.”

„Mogu samo da pretpostavim”, odgovori Nikola.

Tužilac se nakašlja i okrete se oko sebe.

„Reč je o vašem klijentu Milošu Antiću!”

Pominjanje njegovog branjenika u ovakvom kontekstu nije očekivao. Miloš Antić bio je tipičan predstavnik tranzicione srpske elite koja se krila iza eufemističkog naziva „kontroverzni biznismen”. Pripadnik fele koja je najveći deo enormnog bogatstva stekla u periodu prethodne vlasti i privatizacije društvenih preduzeća. Odmah po smeni političke garniture, poput mnogih pre njega, kao jedan od simbola poraženog režima, optužen je za nekoliko krivičnih dela iz oblasti

privrednog kriminala. Za najveći broj upućenih u domaća politička zbivanja, predstavljao je samo još jednog tajkuna koji nije uspeo da nađe zajednički jezik sa novim vlastima. Dogovor je, prema poznavacima prilika, zapeo oko cifre koju je trebalo ponuditi za ostajanje na slobodi. Međutim, nije mogao da pretpostavi kakve bi veze Kovačevo ubistvo moglo imati sa sumnjivim biznismenom.

„Izvolite”, obazrivo reče Nikola očekujući od tužioca pojašnjenje situacije.

„Vidite, Antić je optužen za zloupotrebu položaja odgovornog lica stav treći, ako se ne varam.”

Nikola potvrdno klimnu glavom i dalje očekujući da tužilac otkrije karte. „Mislim da je suđenje zakazano za sledeći utorak.”

„Želeo sam zapravo da vas informišem da bi, prema informacijama kojima raspolažem, u slučaju vašeg klijenta mogla postojati spremnost tužilaštva za određenom vrstom dogovora.”

Nikola podiže obrve...

„Svakako”, nastavi tužilac, „zamolio bih vas da za sada sve ovo ostane strogo između nas. Znae kakvi su ljudi. Odmah u svemu vide nekakvu zaveru...”

Tužilac načini korak prema Nikoli, unoseći mu se u lice.

„U stvari, mislim da bismo, pod uslovom da vaš klijent bude spreman na saradnju, bili spremi da razmotrimo spuštanje kvalifikacije na stav prvi istog člana. Moguće je da postoje uslovi za zaključak da nije došlo do pribavljanja imovinske koristi, već da je isključivo nastupila šteta za preduzeće, ako me razumete... A to bi svakako dovelo do daleko boljeg procesnog položaja i mogućnosti izricanja čak i uslovne osude ili novčane kazne, umesto zatvora. Sada će pažnja javnosti biti usmerena na Kovačevo ubistvo, i mislim da bi ovako nešto bilo lakše rešivo, ako me razumete.”

„Trudim se”, odgovori Nikola.

„Važno je da napomenem da bih za ovo verovatno uspeo da dobijem i podršku tužilje.”

Nikola pogleda ka Alenu, koji je, čekajući ga, čavrljao sa jednom od sudskih saradnica.

„Podržavam izmenu kvalifikacije. Ionako sam od početka tvrdio da nemate dovoljno dokaza za pribavljanje koristi. Ljubazno od vas što me obaveštavate o promeni kursa.”

Tužilac se kiselo nasmeja.

„Ha-ha... Kolega Bobiću! Odlično! Vaš poznati smisao za humor!

Ipak, voleo bih da o ozbiljnim stvarima razgovaramo ozbiljno.”

„Svakako.” Nikoline oči se skupiše.

„Molim vas, kolega Bobiću... Mogli bismo sklopiti sporazum o priznanju blažeg krivičnog dela ako je okrivljeni spreman na to, i naravno, ako uspem da ubedim tužilju. U tom slučaju, mogli bismo se saglasiti i sa puštanjem iz pritvora.” Zarić za trenutak zastade i značajno pogleda Nikolu. „Nadam se da razumete šta mislim!”

Nikola blago sleže ramenima.

„Ne treba zaboraviti da vaš klijent nije na najboljem glasu.” Tužilac se teatralno namršti. „U javnosti je prepoznat kao jedan od simbola pljačkaške privatizacije. A vi, kao iskusan branilac, znate šta to znači. Može se očekivati da bi kazna, ako bi sporazum izostao, najverovatnije bila prilično stroga. Nakon ovoga što se sinoć dogodilo, pominje se čak i ponovno uvođenje vanrednih mera. Znači šta bi to moglo da znači kada je reč o kaznama? Sećate se *Sablje*? Zato kolegijalno predlažem da ipak razmislite.”

Nikola duboko uzdahnu. Osećao je neodoljivu potrebu da nokautira kepeca i da ga tu pred svima uhvati za uši i odvuče do prve policijske stanice, zajedno sa tužiljom sa kojom bi ovaj *mora da se konsultuje i koju bi verovatno uspeo da ubedi*. Ipak, kao i toliko puta ranije, bio je svestan da u sistemu duboko ogrezlom u korupciju nije bilo mesta za heroje. Ako bi bilo kome prijavio da je od Zarića dobio ponudu da za novac kvalifikacija sklizne, u tužilaštvu bi se potrudili da preko odabranih sudija biznismen u nemilosti dobije „repete” na kaznu zbog bezobrazluka njegovog branioca. *Kad-tad ćeš mi doći na zicer, kepecu*, pomisli Nikola shvatajući da je vreme da se dostojanstveno povuče iz razgovora koji je nepodnošljivo zaudarao na fekalije.

„Hvala vam na predlogu, kolega Zariću. Ipak mislim da neće biti potrebe da se opterećujete. Sklapanje ovakvih sporazuma bi i vama moglo doneti nepotrebne neprijatnosti. Uveren sam da ćemo i bez toga u sudnici uspeti da pokažemo da nemate dovoljno dokaza za početnu kvalifikaciju. Ako razumete šta hoću da kažem?”

Zarić ga je mrvio pogledom.

„I molim vas da pozdravite tužilju Ivić od mene”, nastavi Nikola. „Recite joj kako se plašim da se suviše retko viđamo i da me je, verovatno zbog toga, zaboravila. Da je drugačije, siguran sam da bi se setila da 'kooperativnost' nije bila jedna od mojih vrlina. A možda me je, što me još više zabrinjava, sa nekim i pomešala!”

Lagano izvijajući obrve, Nikola se okrete bez pozdrava. Prošavši

pored Alena, rukom mu dade znak da je vreme da napuste zgradu na čijem je ulazu ponosito stajao car Dušan držeći svoj *Zakonik*.

„Šta je hteo, šefe?”

Alen je bezuspešno pokušavao da stigne Nikolu koji je jurio niz stepenice. Želeo je da što pre sazna šta je bio razlog zbog kojeg ga je principal udaljio za vreme razgovora sa tužiocem.

„Šta je hteo?!”, uzviknu Nikola. „Da mi suptilno saopšti kako bi za pare mogao da spusti kvalifikaciju i pusti iz pritvora Miloša Antića. To je hteo!”

Nikola u trku preskoči još nekoliko stepenika. „Potpuno su poludeli! Više se i ne kriju. Ranije su operisali u užim krugovima svojih jataka u advokaturi, izbegavajući one koji bi mogli da im naprave problem. Imali su svoje nafatirane posrednike sa kojima su delili profit. Sada je valjda došlo vreme da ne moraju više ni da se kriju! Možda je u međuvremenu postalo legalno da na ovaj način dopunjuju skromna činovnička primanja. Možda bih morao da obučem majicu na kojoj piše: 'Ne dajem mito, probaj kod kolege!'”

Nikola je i inače hodao izuzetno brzo. Dešavalo da su ga u šetnji devojke i prijatelji podsećali koliko je teško pratiti njegov tempo. Međutim, kada je bio nervozan, brzina kojom je koračao postajala bi nedostižna. Alen je bukvalno poskakivao sa strane, pokušavajući da uhvati korak.

„Najradije bih prebio tu gnjidu i otišao da sam sebe prijavim policiji. To bi imalo više smisla od svega što činim. Tada bi mi momentalno poverovali i mogao bih da dokažem sopstveno delo njegovom izubijanom njuškom, kao i opštepoznatom činjenicom da su ovde stvari otišle u kurac! Ali ako bih pokušao da potvrdim da mi je na hodniku tražio novac, ispao bih budala! Mali gmaz rekao bi da mi je samo ponudio sklapanje sporazuma o priznanju krivice i još bi mi se cerio u lice. Živimo u svinjcu, Alene! Ovim društvom upravljaju svinje!”

„Nemojte se uzalud nervirati. Pre ili kasnije, svakoga stigne ono što je zaslužio.”

„Ma daj, nemoj i ti da me zajebavaš! Ne znam više ni šta radiš sa mnom, ni šta ćeš od mene naučiti! Pravo?... Zastupanje?... Bolje bi bilo da te upoznam sa nekolicinom ovih svinjara, da od malih nogu pečeš zanat kod najboljih. Da te vodim na njihova savetovanja i terevenke... Tu bi odmah pokupio znanje o najstarijem pravosudnom zanatu, koji

se odvija iza kulisa srpskih sudova. Za nekoliko godina imao bi svoje gradilište, zarađivao bi na nameštanim tenderima... Bog da te vidi!"

Nikola se nije okrenuo ni kada su ga u prolazu pozdravile kolege.

„Pogledajte, molim vas, telefon”, iznenada reče Alen. „Dok sam vas čekao, bilo je nekoliko propuštenih poziva.”

Nakon što je iz tašne izvadio *blekberi*, Nikola ispod malog znaka zelene slušalice ugleda brojku koja je označavala čak devet neuspostavljenih poziva. Svi su bili upućeni sa jednog broja. Sekretarica Minja očigledno je nameravala da mu saopšti nešto što nije moglo da čeka. U redovnim situacijama, obično bi poslala poruku ne uznemiravajući ga zvonjavom i vibriranjem. Ovoga puta, samo jedno pisamce nalazilo se u inboks.

Javite se čim budete u prilici. M.

Otkad se pre pet godina zaposlila kod njega, Minja je postala zaštitno lice kancelarije Bobić. Uvek nasmejana i ljubazna, predstavljala je osobu zbog koje su klijenti na trenutak imali utisak da se nalaze u turističkoj agenciji, a ne u krivičnoj advokatskoj kancelariji. Uprkos tome, vedra studentkinja treće godine prava imala je neverovatnu sposobnost da odbije nepoželjne goste. Ovu veštinu Nikola je posebno cenio. Sasvim nenametljivo, Minja ga je čuvala od gnjavatora koji su dolazili u kancelariju u Krunskoj nekada i samo da se vide sa njim i požale mu se na neki od brojnih problema kojima su obogatili sopstvene živote. Nekakvim neverovatnim umećem, Minja je uspevala da ih isprati bez obavljenog posla, pri čemu bi oni odlazili zadovoljni kao da su postigli i više od onoga čemu su se nadali u najsmelijim razmišljanjima. *Ona bi i teroriste naterala da čekaju u hodniku dok ih ne primim*, razmišljao je.

Zbog toga je i bio začuđen kada je video da je ovoga puta bila nestrpljiva i kada je, pošto su se konačno čuli, začuo za nju neuobičajene reči:

„Molim vas, dođite što pre. Jedan stariji gospodin vas čeka od jutros i ne želi da ode dok se ne vidi sa vama. Kaže da je hitno”

„Minja, reci mu da se neću vraćati u kancelariju. Danas nisam spreman za bilo koga.”

„Ma već sam probala, ali nije vredelo”, nastavi Minja šapatom. „Kaže da je reč o slučaju koji ne može da čeka.”

„Nikada još nisam upoznao klijenta čiji je slučaj mogao da sačeka”, odbrusi Nikola. „Reci mu da sam na sastanku i da sam upravo preuzeo najznačajniji slučaj u karijeri. Reci mu bilo šta, ti uvek znaš da smisliš

nešto.”

„Bojim se da ovoga puta ništa neće pomoći”, nastavi tiho Minja. „Gospodin koji vas očekuje tvrdi da će vam upravo on ponuditi najznačajniji slučaj u karijeri.”

„Onda mu reci da sam uhapšen. Kaži da sam osumnjičen za ubistvo poslanika Kovača i da se nalazim na poligrafu!”

U slušalici je začuo tihi Minjin smeh.

„Izgleda da se danas ne možete izvući. Kod ovoga ni to neće proći. Koliko sam shvatila, čeka vas upravo otac osumnjičenog za ubistvo poslanika Kovača.”

U kancelariji u Krunskoj 83a na prvom spratu bilo je neuobičajeno mirno za ovo doba dana. Kada je čuo da se Nikola ipak vraća na posao, Alen je zatražio da ranije ode kući i dovrši pripremu završne reči za sutrašnju „saobraćajku”. Opuštenoj atmosferi u prostorijama kancelarije *Bobić* doprinela je i činjenica da, suprotno uobičajenom rasporedu ponedeljkom po podne, Nikola nije zakazao razgovore sa strankama. Znajući da ga očekuje priprema žalbe u obimnom predmetu privrednog kriminala, ostavio je nekoliko slobodnih sati za ovaj posao. Zbog toga su u prostranom petosobnom saloncu bili prisutni samo Minja i njen uporni gost. Međutim, svako od njih bio je zaokupljen sopstvenim mislima, koje, iako nesumnjivo žive, a na momente, po svemu sudeći, i teške, nisu remetile spokoj lenjog martovskog popodneva.

Bilo je tačno 15 sati i 35 minuta kada je Nikola ušao u hodnik, prebacivši u prolazu teget *barberi* mantil preko velikog čiviluka od kovanog gvožđa. Iako je napolju još bio dan, prozori zasenjeni drvoredom koji se prostirao celom stranom ulice nisu propuštali dovoljno svetlosti u kancelariju. Zbog toga je u popodnevničkim časovima redovno bila uključivana sva raspoloživa rasveta.

Po Minjinoj reakciji, bilo je jasno da ju je Nikolin dolazak obradovao. Nekoliko sati provedenih u istom prostoru sa nepoznatim starijim čovekom ličilo je na dugu vožnju liftom u društvu slučajnog saputnika sa kojim je teško pronaći zajedničku temu. Neprijatnosti trenutka doprinosila je i činjenica da je Minja u nekoliko navrata bezuspešno pokušala da se oslobodi starca. Njen gost bio je, po svemu sudeći, sasvim rešen da pre kraja današnjeg dana sretne Nikolu.

„Gospodin Pažin očekuje vas u salonu!” Minja kratko slegnu

ramenima.

Prolazeći pored njenog stola, Nikola pokaza odranije ugovoreni znak. Potezom prstiju koji su simulirali makaze zatraži od sekretarice da nakon nekoliko minuta razgovora sa strankom uđe i saopšti mu da ga zovu na hitan sastanak. Sledećeg trenutka, obazrivo zakorači u prostrani salon. Miran poput mermerne figure, u ćošku velike art deko sofe, čekao ga je tvrdoglavi klijent. Nikola se kratko predstavi i pozva ga u radni kabinet.

Prvo što je primetio na starcu bile su neobično prodorne oči. Iako su odavale tugu, predstavljale su najmarkantniju insigniju na mršavom, izboranom licu. Setne a opet neuobičajeno žive, otkrivale su čoveka kojeg je život češće ostavljao na cedilu nego što je prema njemu bio fer. Ali i čoveka koji je, na neki čudovišni način, prkosio sopstvenim nevoljama. Na trenutak, posmatrajući neobičnog gosta, Nikola se seti oca. Strog, krut i često nedokučiv, profesor ustavnog prava Đorđe Bobić u kući je predstavljao nesporni autoritet. Međutim, one večeri kada ga je neplanirano zatekao kako rida nad gomilom papira, za koje će mnogo godina kasnije saznati da su predstavljali odluku komisije o udaljenju sa fakulteta, Nikola je shvatio da i očeve oči kriju suze. *Kakav li je bio ovaj čovek dok njegove oči nisu plakale?*

„Gospodine Pažin, kako mogu da vam pomognem?” Nikola primače stolicu i sede naspram sagovornika koji je u rukama gužvao englesku kapu od sitnog sivog karoa. Ostavljao je utisak čoveka koji je na ramenima teglio težak, nevidljivi teret. Tapacirana stilska stolica, koja je odavno zahtevala restauraciju, tiho krenu u trenutku u kojem se Pažin nagnuo prema njemu.

„Imate li dece, gospodine Bobiću?”

Naviknut na razgovore u kojima su klijenti od prvog trenutka advokate bombardovali faktografijom, Nikola ustuknu.

„Nažalost, ne. Mada, sve više sumnjam da bih i bio sposoban za to. Kao i za sve ostalo, i za zasnivanje porodice postoji odgovarajuće vreme. Bojim se da sam sopstveno vreme za takav poduhvat nepovratno potrošio. Zašto pitate?”

„Siguran sam da ste sposobni, i siguran sam da ste i zaslužili decu. Raspitujući se među prijateljima, o vama sam čuo sve najbolje. Čak i previše dobrih stvari za jednog advokata!” Preko starčevog lica pređe grimasa nalik osmehu.

„Niko nas tako lako ne navede na pogrešne zaključke kao prijatelji, gospodine. Savete prijatelja neophodno je uzimati sa posebnom

rezervom.”

„Ne verujem pričama, gospodine, verujem ljudima koji mi ih saopštavaju. Malo je ljudi u pravosuđu koji su na dobrom glasu, a vi ste jedan od njih.” Starac za trenutak zastade i pogleda u kapu koju je stezao rukama.

„Gospodine Bobiću, moj sin, Dragan Pažin, uhapšen je sinoć pod sumnjom da je ubio poslanika Radovana Kovača. Čuli ste za taj događaj. Optužen je da ga je vezanog isekao i ostavio da iskrvari u krevetu... Kao pseto... Došao sam da vas zamolim da mu pomognete, zato što znam da se to nije dogodilo!”

Suza koja se dugo skupljala u uglu starčevog oka konačno kliznu niz klanac duboke bore. Zvuk koji pri uzdahu ispustiše njegove grudi uveri Nikolu da je Pažinovo zdravlje ozbiljno načeto.

„Da... čuo sam, svakako”, reče Nikola, u želji da nakratko prekine tešku atmosferu koja se uvukla u prostoriju.

„Gospodine Bobiću”, nastavi starac, „uveravam vas da dete koje sam odgojio nije izvršilo takav zločin! Kovač je mom sinu obezbedio posao od kojeg se izdržavao skoro četiri godine. Dragan je bio njegov telohranitelj i nedavno je bio povređen na mitingu, braneći ga od rulje koja ga je napala. I na televiziji su izveštavali o tome! Zašto bi ga sada ubio? To je laž, gospodine! Podla laž!” Starac zastade za trenutak. Činilo se da pokušava da prikupi ostatak snage. U kabinetu je vladala teška, gotovo opipljiva tišina, koju je na trenutak prekidalo samo graktanje gačka koji je provirivao iz krošnje pokraj prozora. „Čuo sam da ste izuzetan advokat i pošten čovek. Želeo bih da znate da vam neću ostati dužan. Moja primanja su skromna, ali spreman sam da prodam sve što imam za Draganovu odbranu. Molim vas da nam pomognete, gospodine Bobiću!”

Posmatrajući ga kako kroz kosu provlači krupne žilave ruke prošarane tamnim staračkim pegama, Nikola oseti tugu. Pred njim je sedeo čovek koji se nalazio na prekretnici poslednje runde života. Čak i da mu ništa od navedenog nije rekao, Nikola bi, na osnovu starčevog držanja, shvatio da je reč o ocu koji u potpunosti veruje u nevinost sina. Zbog toga je znao da mu mora krajnje oprezno saopštiti ono što je imao na umu. Ubistvo Radovana Kovača bio je predmet duboko prožet politikom, koje se oduvek klonio.

Radi šta god hoćeš, samo od politike beži, opominjala ga je majka kada mu je, po odrastanju, otkrila stvarne razloge očeve smrti. Bio je to jedan od retkih amaneta koji je poštovao. Ni ovoga puta nije želeo da

napravi izuzetak.

„Gospodine Pažin, u potpunosti razumem vaša nastojanja i želeo bih da vam zahvalim na lepim rečima. Međutim, bojim se da ću ipak morati da vas odbijem.” Nikola ustade i blago dodirnu sagovornika po ramenu. Poput osobe naglo probuđene iz sna, starac podiže glavu uperivši u Nikolinom pravcu zamagljeni pogled.

„Vidite, uglavnom radim sam”, nastavi Nikola. „Iako je količina posla koju imam odavno prevazišla moje realne mogućnosti, nisam angažovao druge kolege. Verujem da je jedno od osnovnih obeležja prave krivične advokature poverenje. Za razliku od mnogih mojih kolega, ubeđen sam da suštinu advokatskog posla predstavlja intimni odnos advokata i klijenta, u kojem nema mesta za danas tako popularne advokatske firme i biznis planove. Zbog toga radim sam, sa pripravnikom i sekretaricom, i postoji samo jedan kolega koji me povremeno zamenjuje. Imajući na umu prirodu i težinu ovog slučaja, bojim se da zbog toga ne bih bio u prilici da vašem sinu pružim odbranu neophodnog kvaliteta. Međutim, bio bih spreman da vam preporučim adekvatnu zamenu koja bi, uveren sam, u svemu odgovorila vašim zahtevima.”

Znao je da će njegove reči dodatno otežati i inače tešku atmosferu u prostoriji. Na umornom licu Zvonka Pažina zapazi nove senke. Nekoliko neprijatnih trenutaka tišine neočekivano prekide glasna zvonjava velikog zidnog sata koji ispusti četiri udarca gonga.

„Gospodine Bobiću, dozvolite mi da vam ispričam jednu kratku priču. Iskreno, nadam se da ćete, kada je budete čuli, još jednom razmisliti o svojoj odluci. Obećavam da vas neću dugo zamarati.” U tom trenutku, Minja po dogovoru proviri. Pre nego što je stigla da izgovori dogovorenu šifru, Nikola joj rukom dade znak da ih još koji trenutak ostavi nasamo.

„Moja supruga Stana, Draganova majka, napustila nas je kada je Draganu bilo nepunih sedam godina. Bila je to 1999- godina, bombardovanje, sav onaj užas kojeg se sigurno sećate... Stani je dijagnostikovao galopirajući rak na plućima i čekala je operaciju, koja je, kako su nam doktori rekli, mogla da joj produži život za još koju godinu. Sve je bilo dogovoreno na Prvoj hirurškoj klinici. Ja sam tada radio kao domar na GAK-u i znao sam nekog doktora stažistu koji mi je pomogao da operacija bude brzo zakazana. Međutim, trebalo je obezbediti krv. U ono vreme, to je bilo đavolski teško. Krv je morala da se čeka, nekada i po više nedelja. Rekli su nam da je Stanina krvna

grupa nulta. Pošto sam i ja imao tu krvnu grupu, odmah sam ponudio da budem davalac i tako omogućim da operacija što pre počne. Tada nisam znao da nisu sve nulte grupe iste, i da Stani, koja je bila Rh negativna, nisam mogao da pomognem. Imala je izuzetno retku krvnu grupu, koja se i inače teško nalazi. Uzalud sam dojurio od kuće. Bio sam očajan... Nisam mogao da verujem da sve zavisi samo od tog malenog znaka na epruveti, od tog plusa ili minusa u istoj krvi."

Starac obori pogled.

„I znate li šta se dogodilo? Narednih nekoliko dana čekali smo da se pojavi odgovarajući davalac. Tražili smo srodnike, prijatelje, poznanike... Međutim, Stana nikada nije dočekala davaoca... Umrkla je čekajući krv sa pravim znakom!"

„Iskreno mi je žao, gospodine Pažin.” Nikola na trenutak pomisli kako njegov gost, poput mnogih starih ljudi u dubokom bolu, povremeno beži u demenciju. Iako dirljivu, priču o krvnoj grupi pokojne supruge nije uspevao da smesti u kontekst ranijeg razgovora.

„Vidite, gospodine Bobiću...”, nastavi starac govoreći sporije i mirnije, „meni je tada nedostajala prava krv. Ništa nisam mogao da učinim da to promenim. Da sam imao bilo kakvu mogućnost da umesto plusa pronađem minus, uveren sam da bi moja supruga sada bila pored mene, baš kao što sam uveren i da se Dragan i ja sada ne bismo nalazili u ovoj situaciji. Kao otac, učinio sam sve što sam mogao, ali majka je majka...” Pažin za trenutak ponovo zastade, duboko uzdahnuvši. „Svestan sam da vas ne mogu naterati da prihvatite odbranu mog sina. Međutim, isto tako znam da vi, uprkos onome što ste mi rekli, imate mogućnost da pomognete Draganu. Siguran sam u to da vama ne nedostaje ni vremena ni znanja da to učinite. Problem je u tome što vi ne verujete u Draganovu nevinost, što duboko u sebi mislite da je reč o nekakvom luđaku, zavereniku, ili ko zna kome već... A ja bih više od bilo čega na ovom svetu voleo da se uverite da je moje dete sve, samo ne to. I da je reč o osobi zbog koje vredi uložiti napor i koja vas neće izneveriti.”

„Zaista ne sumnjam. Možda ste me pogrešno razumeli, ali...”

„Gospodine Bobiću, u životu sam naučio jednu izuzetno važnu lekciju. Čak i kada nikako nije mogao da pomogne, poštenog čoveka zauvek progoni saznanje da se život jedne osobe ugasio pred njegovim očima. Kao domar na GAK-u, često sam se sretao sa nesrećom i činjenicom da čoveku pomoći nema. Ali još je teže saznanje da ste bili u prilici da promenite jednu sudbinu, a da to ipak, iz bilo kog razloga,

tada niste bili spremni da učinite.”

Nikola oseti kako se reči starca, kao težak teret, slažu na njegova ramena. Pronalazile su skriveno ali nebranjeno mesto njegovog unutrašnjeg sveta u kojem je, suprotno utisku koji je odavao, čuvao začuđujuću količinu empatije za jedinca. U trenutku oseti i potmuli juriš uvek spremne migrene. Ipak, znao je da mora ostati dosledan. Iako ga je starčeva priča dirnula, prihvatanje odbrane osumnjičenog za ubistvo poslanika bio bi, sasvim sigurno, pogrešan potez.

„Žao mi je ako nisam uspeo da vas uverim u to da sam iskren prema vama. Ali, i pored toga, bio bih mirniji ako biste prihvatili moj savet i angažovali kolegu Bogdanovića, koji mi povremeno pomaže i u koga imam potpuno poverenje.”

Međutim, kada je Nikola pružio ruku sa posetnicom partnerske kancelarije, Zvonko Pažin odmahnu glavom i lagano ustade sa stolice.

„Jedini advokat kojeg sam želeo za svog sina bili ste vi. Ako ne mogu da mu obezbedim odbranu za koju verujem da bi mu pomogla, biće svejedno kako će se zvati branilac koji će ga zastupati u postupku u kojem će ga sistem izvesno poslati na nezasluženu robiju. U svakom slučaju, hvala vam se što ste me primili i što ste saslušali moju priču.”

Pre nego što je uspeo da bilo šta doda, starac se laganim korakom zaputi prema izlazu. Prolazeći pored Minje, manirom starog džentlmena, nakratko podiže kapu sa temena i tiho nestade u mraku izlaznog hodnika.

Vraćajući se kući, ponovo je osetio siloviti udar migrene. Jurišala je nenajavljeno, podmuklo, ne ostavljajući vremena za pripremu na novu rundu agonije. Hiljade kristalnobelih iglica pucketale su u glavi koja je u tim trenucima dobijala još nekoliko kilograma težine. Bolni vatrometi odvijali su se negde u predelu koji su budisti smatrali mestom rezervisanim za okultno „treće oko”.

Osetio je nelagodu pomislivši kako odavno nije posetio profesora Papića. Od kada su se, posle očeve smrti, pojavili njegovi problemi, kontroverzni profesor vodio ga je kroz mračne sfere podsvesti i straha.

Buni ti se telo, glupače, jer ti je uznemiren umi, vikao bi na njega, privremeno zaustavljajući bujice mladalačke anksioznosti, počev od opsesivnog pamćenja brojeva, do kompulsivnog dodirivanja predmeta koji su ga, kako je verovao, čuvali u različitim situacijama.

Pa ipak, nije očekivao da će ga razgovor sa Pažinom u toj meri

uznemiriti. Redovno, razgovore sa klijentima ostavljao je zaključane u prostorijama kancelarije. O onome što je čuo razmišljao bi ponovo tek kada bi nešto od izrečenog postalo značajno za predlaganje dokaznog materijala ili završnu reč. Međutim, iz nekog razloga, reči oronulog starca nisu ga napustile u trenutku kada je zalupio masivnim hrastovim vratima advokatske kancelarije *Bobić*. Vukao ih je sa sobom, preko Pionirskog parka i Skupštine sve do Kosovske ulice i stana u kojem je tražio utočište, poput teškog naramka drva. Bilo je nešto u starčevom pogledu i rečima, nešto teško i nedokučivo, što mu nije dozvoljavalo trenutno arhiviranje izrečenog. Pored toga, posle mnogo vremena, na trenutak je ponovo video auru sagovornika. Topla narandžasta boja, na momente isprekidana blagim ljubičastim snopom, okruživala je telo Zvonka Pažina. Ovakve senzacije profesor Papić pripisivao je Nikolinim posebnim spiritualnim sposobnostima, a ne znacima ludila nasleđenog od oca, kako je Nikola povremeno strahovao.

Na uglu Vlajkovićeve i Kosovske, na licu i rukama oseti prve kapi kiše. U nekoliko narednih trenutaka, lagano jedva primetno prskanje pretvori se u nezaustavljivu vodenu zavesu, koja je, nošena udarima košave, besno udarala u izloge prodavnica i vetrobrane parkiranih vozila. Velika beličasta crta raseče nebo negde iznad Doma omladine, osvetljavajući park ispred Skupštine čudnim plavičastim tonom. U pokušaju da, nepripremljen za proletnji pljusak, sačuva *barberi* od vanrednog hemijskog čišćenja, potrčao je prema nadstrešnici na drugoj strani ulice. Želeo je samo da se što pre uvuče u krevet, proguta *kodein* i prespava do jutra.

Međutim, ispred ulaznih vrata zgrade kroz koja je želeo samo da protrči, ležeći ispružen celom dužinom malenog čupavog tela, čekao ga je neugledni žućkasti mešanac. Bilo je očigledno da se tu sakrio od oluje, jer se gomila dlaka i kostiju tresla pri svakom novom udaru groma. Njegovo držanje ukazivalo je na to da nije namerio da se sklanja s puta neuviđavnim komšijama. Ni kada je Nikola pokušao da ga otera lupkanjem noge o pod, nije se pokrenuo. Samo je na trenutak okrenuo glavu, pogledao uzurpatora osvojenog prostora i duboko lenjo zevnuo.

Samo si mi još ti falio, pomisli, lagano rukom odgurujući čupavca od vrata. Ali stvorenje, iz čije je njuške raslo nekoliko neverovatno dugih dlaka, ni tada ne pokaza zainteresovanost. Kada su se zbog saginjanja bolovi u glavi pojačali do neizdrživosti, Nikola poče da se nervira. Sasvim neočekivano, kada se okrenuo ka ulici očajnički tražeći

pogledom nekoga ko bi potvrdio vlasništvo nad malim zlotvorom ili mu barem pružio pomoć u njegovom uklanjanju, sićušna prilika uspravi se na noge i načini nekoliko spasonosnih koraka u stranu. *Pasje vreme*, pomisli Nikola.

Za nekoliko trenutaka teška blindirana vrata na stanu broj sedam se zatvoriše uz reski automatski zvuk. Stotinu pedeset kubnih metara Nikoline dnevne sobe ispuni topli zvuk *Tanojevih* zvučnika kroz koje je oživeo prijatni bas-bariton Berija Vajta. Verovao je da je konačno, pet sati pre zvaničnog završetka tog četrnaestog marta, okončan još jedan zahtevni ponedeljak. Ipak, kao i mnogo puta ranije kada je o ovakvim prognozama reč, ispostaviće se da je bio u zabludi.

„Vidi, jasno ti je da ovakav tekst ne mogu da pustim!” U zadimljenoj i slabo osvetljenoj redakciji na sedmom spratu velike zgrade na Terazijama koja je kroz iskrivljene venecijanere gledala na hotel *Moskva*, urednica *Istražitelja* Borka Andrić zurila je u desetak godina star kompjuterski ekran. Držeći u ruci napola popušeni *memfis* sa kojeg je visilo nekoliko centimetara pepela, naglo je ustala, započinjući nervoznu šetnju po ono malo preostalog prostora. Redakcija je bila zakrčena glomaznim rashodovanim stolovima, donetim iz neke od brojnih socrealističkih firmi u stečaju. „Znaš da ti nikada ne sečem tekstove, znaš koliko smo puta čačkali mečku, ali ovo nas može zatvoriti! Zauvek!”

Ne tražeći dozvolu, Bojana uze jednu od preostalih cigareta iz paklice. „A možda je, kada je već tako, bolje da se zatvorimo sami, da ne čekamo da to drugi učine umesto nas. Zar nisi oduvek ti bila ta koja je govorila da novinarstvo ima smisla samo ako otkriva istinu? Od kada se to promenilo? Od kada si i ti počela da se plašiš? I reci mi da li sam rekla bilo šta što nije tačno? Svi znamo da je pola ljudi u ovom usranom gradu imalo razloga da smrška glavu tom pederu! Nema nijedne nameštaljke na tenderima, muljanja u dodeli lokacija za gradnju ili nameštanja ishoda suđenja u kojima u poslednjih desetak godina nije učestvovao! Misliš li stvarno da time u ovom trenutku ne bi trebalo 'uznemiravati' čitaoce, kako umivena slika premijerovog omiljenog ekstremiste ne bi bila naružena? I kada nas tužilaštvo uverava da je za nekoliko sati otkrilo počinioca? I to baš u liku njegovog telohranitelja, koji je pre nedelju dana na mitingu jedva preživeo spašavajući Kovačevu guzicu? Jebote, jesi li videla onaj cirkus od konferencije? Na

šta je sve to ličilo?!”

Borka Andrić je nervozno odmahivala glavom. Hiroviti temperament mlade kolegice bio joj je dobro poznat. Zbog te energije ju je i primila u redakciju, a njene bubice su mnogo puta doprinele čitanosti tekstova, od kojih su neki zadobili i kulturni status. Ipak, ovoga puta nije bilo prostora za eksperimentisanje.

„Da ne misliš ipak da u sve ovo unosiš i dozu ličnog? I kako si mogla da napišeš da je očigledno da je Pažin samo žrtveni jarac? Znam da Kovaču nikada nisi oprostila do kraja, ali on definitivno nije jedina fukara u ovom gradu, a još manje je jedini političar koji se seljački nabacivao sekretarici. Pored toga, dobro znaš da su nam zbog teksta o prodaji stanova sudijama po povlašćenim cenama umalo blokirali račun. Zamisli šta bi se dogodilo ovog puta kada bi nam Naša Srbija, ili neko od onih koji bi se prepoznali u tekstu, odvalili tužbu? Ili možda misliš da bi nas te iste sudije, koje su od Kovačevih firmi kupovale kvadrat novogradnje na Vračaru po ceni udžerica na leskovačkoj periferiji, poštedele bankrota?”

Bojana ju je slušala okrenutih leđa, zagledana u krovove Zelenog venca i purpurnu boju neba s druge strane reke. „Volela bih da vidim da se tebi neko tako 'nabacivao'! Otkopčavanje košulje i zaključavanje vrata drugog radnog dana ispred sestre njegovog druga sa ratišta! Pijana masna svinja koja dahće nad tvojim radnim stolom, na kojem si ponosno uradila svoj prvi izveštaj, željno čekajući da ga tvoj šef oceni! A on, umesto izveštaja, ocenjuje tvoje sise i balavi po tastaturi! Nabacivanje, kažeš?! Nije ni čudo što svaki drugi dan u ovoj jebenoj zemlji ubiju i siluju po nekoliko žena, kada moja urednica, nekadašnja feministkinja, smatra da bi se sve to u stvari moglo posmatrati i kao specifičan, možda malo neprimereniji način flertovanja!”

„Šta ti je, jebote? Još će ispasti da branim pokojnog Kovača! Uspele smo, zajedno, da opstanemo u ovom blatu. Naše tekstove preuzimaju vodeće agencije. Inicirale smo i nekoliko velikih istraga... Svega toga naravno ne bi bilo bez tvog rada, ali i moje spremnosti da zalegnem za ono u šta verujemo. Ali hrabrost i rešenost ne znače i ludost, mila moja! Ubijen je narodni poslanik koji svakako nije bio anđeo. Bio je i upetljan u sve i svašta. Međutim, ne mislim da je u ovom trenutku pravi pristup taj da, dok se još nije pošteno ni ohladio, priču započnemo time što, nasuprot zvaničnoj istrazi u kojoj je prikupljeno dosta ozbiljnih dokaza protiv tog klinca, izađemo sa tezom da ga je mogao ubiti bilo ko, počev od šiitskih ekstremista do anarhista sa Volstrita! Povrh

svega, deluje kao da odobravamo to što ga ovaj iskasapio. Pogledaj ovo... Ubacila si i vladiku Sevastijana i aferu sa pedofilijom!"

„Ne prepoznajem te više, Borka! Naravno da sam ga ubacila! A što ga ne bih ubacila! Kao što ti je dobro poznato, Njegovo preosveštenstvo bio je veliki fan našeg *o-mrtvima-sve-najbolje* poslanika, zbog zahteva za zabranu abortusa, protivljenja suđenjima za ratne zločine, ali i drugih 'patriotskih' poslića. Podsetiću te na naše istraživanje o zastarevanju vladičinog slučaja za pedofiliju! Sećaš li se, možda, ko je vodio slučaj? Kuc-kuc... Sudija Bušatlija, draga moja! Jedan od onih koji je, prema našim istraživanjima 2011. godine, kupio četvorosoban stan u Sumatovačkoj po ceni dvosobnog suterena u Mirijevu! I koji sada gradi apartmane na Zlatiboru!"

Borka Andrić odlučno spusti ruke na sto i pogleda Bojanu na način koji je ukazivao na to da je njeno strpljenje pri kraju.

„Slušaj... Vidim da ne razumeš ili ne želiš da razumeš šta ti govorim. Tekst o Kovačevom ubistvu nam je hitno potreban. Molim te da ga preradiš, ili ću ja to morati da uradim umesto tebe, a to nikako ne bi bilo dobro. Dakle, izbaci mi sve te vladike, pedofile, kupovine stanova... Objavićemo tekst u kojem ćemo dati kratku retrospektivu njegove političke karijere i eventualno obraditi njegove glavne oponente." Zastala je za trenutak, kao da bira prave reči. „Molim te da me shvatiš, Bojana. Ako to uspeš, videćeš da sam u ovome jednako mislila i na tebe i na sebe!"

„OK. Poslaću ti tekst!" Bojana je više nije slušala. Odsečno je pokupila torbu sa stola i zaputila se ka bučnom sivom liftu u hodniku, koji se uvek osećao na vlagu. Želela je da što pre izađe iz te zgrade. Da ode iz tog grada. Da sve napusti. Tek dole na ulici udar svežijeg vazduha sa reke donekle ju je povratio.

Ako ne mogu u Istražitelju, istinu o Kovaču reći ću na drugom mestu. Onom gde će želeti da čuju šta imam da kažem!

Tableta *kodeina* i dve naskap popijene čašice *džeka danijelsa* učinili su svoje. Nikola se u odelu i cipelama sručio na trosed ispred televizora, pre nego što je *Just the way you are* kroz dugi solo uspela da iščezne. Sasvim sigurno bi tako dočekao jutro da ga negde iz udaljenih krajeva svesti nije oživeo iritirajući zvuk zvona. Prodorno resko zujanje, koje, poput izvikivanja imena teško obolelog pacijenta, većinu obamrlih momentalno budi iz dubokog sna.

Kad je pokušao da ustane, izgubio je ravnotežu i skotrljao se na pod. Pre nego što je pao na tepih, snažno je udario glavom o ivicu masivnog klupskog stočića na kom su se nalazile jutrošnje novine, prazna čaša za viski i nekoliko kutijica raznobojnih opijata. Opsovao je... Zvono je besomučno režalo. *Ovo može biti samo gospođa Hadži-Živković*, pomisli u trenutku. Verovao je da je dosadni uljez njegova osamdesetpetogodišnja komšinica sa sprata, koja je pokazivala neuobičajenu upornost u situacijama u kojima bi želela da mu se pohvali novim podvigom u otkrivanju serijskog ubice na *ID* kanalu. Kada se konačno pridigao na noge, osetio je vrtoglavicu. I pored toga, kroz još nejasne misli, probijalo je radosno saznanje da je migrena konačno jenjavala.

Ali do potpunog otrežnjenja došlo je tek kada je otvorio ulazna vrata. Iz tame hodnika, u kojem je čuvar zgrade, samoinicijativno štedeći priloge stanara, redovno ostavljao najslabiju sijalicu koja je u tom trenutku postojala na tržištu, dobro poznatim očima maorke, posmatrala ga je ona. Žena zbog koje je, ne tako davno, prvi i jedini put u životu pomislio kako bi sa nekim mogao da živi. Zauvek...

Ana nije čekala poziv da uđe. Kao da u tome nema ničeg neobičnog, koristeći trenutak Nikoline zbunjenosti, provukla se između njegovog tela i dovratka. Sigurnim korakom ušla je u predsoblje. Umesto nekadašnjeg poljupca, prislonila mu je na lice dobro znani *Lair du temps*, pomešan sa mirisom blago pokisle kože. Poslednji ostaci njegove pospanosti povukoše se pred nadmoćnom kombinacijom. Vešt看 pokretom ruke skinula je kišni mantil, ostavivši ga da se, zajedno sa kišobranom, osuši na čiviluku.

„Zvala sam te do iznemoglosti. Da te ne poznajem, pomislila bih da ti se nešto dogodilo? Osmehnula se na način na koji je to uvek činila. Razoružavajuće... Samouvereno... Sa punom svešću o vlasništvu nad jednom od najlepših niski belutaka koji su ostavljali bez daha.

„Svašta mi se dogodilo, ali se do sada ništa ne može meriti sa tvojim dolaskom.” I dalje zbunjen, Nikola joj rukom pokaza put ka trosedu. Posmatrao ju je kako se udobno smešta na prostranu kožnu garnituru koja je godinama, među mnogim drugim, najupornije čuvala njene mirise. U dnevnoj sobi koja je još krila zarobljene duhove njihovih znojavih tela, ponovo je video nju.

„Čini mi se da bi ipak bilo dobro da prvo čujemo šta se tebi dogodilo. Zapravo, šta je tebe dovelo ovde. Verujem da postoji dobar razlog zbog kojeg si odlučila da se posle toliko vremena vratiš na

mesto zločina.”

Zadržavajući zagonetni osmeh na licu, iz duboke torbe izvukla je paklicu *iva*.

„Pušiš li?”

Nikola nemarno odmahnu glavom.

„Znači, faza apstinencije, posle koje, kao i obično, sledi faza dekadencije? Glasno se nasmejala stavljajući mu do znanja da će zauvek ostati ekspert za njegove navike.

„Koliko još misliš da me držiš u neizvesnosti?” Ne ponudivši je prethodno, Nikola oboma nasu po čašu burbona. Bio je siguran da će im za ono što sledi biti potrebna doza etanola. Pored toga, želeo je da joj pokaže kako ni on nije zaboravio neke od zajedničkih rituala.

„Čula sam da si odbio Pažinovu odbranu? Nakon gutljaja mrke tekućine, Anino lice se naprasno umiri. „Zapravo, to je glavni razlog mog dolaska.”

„Nemoguće! A ja sam pomislio da si samo poželela da me vidiš i da mi kažeš kako život bez mene ipak nema smisla.” Nikola se ironično nasmeja, tražeći intermeco posle zbunjenosti koju su prouzrokovale Anine reči.

„Budi ozbiljan, Nik. U stvari, želim da te zamolim za uslugu. Postoji razlog zbog kojeg bi mi značilo da ipak prihvatiš taj slučaj. Naravno, nadam se da nije potrebno da naglašavam kako očekujem da naš susret ostane tajna.”

Znao je da nije došla da proveri zbog čega se ne javlja. Mogao je da razume i da će ga ponovo posetiti tek kada joj zatreba usluga. Međutim, sve do tog momenta nije mogao ni da nasluti da će ga zamenica tužioca zadužena za slučaj Kovačevog ubistva, tu u njegovom stanu, koji je donedavno bio i njena adresa, moliti da brani glavnog osumnjičenog.

„Pre nego što mi ponudiš neko fantastično objašnjenje koje će stvari postaviti na svoje mesto, jedino što mogu da zaključim jeste da si, možda i opravdano, počela da me smatraš pacerom. Moje prisustvo u svojstvu branioca verovatno bi trebalo da ti obezbedi lakši uspeh u postupku. Možda želiš da izbegneš nekog od ozbiljnijih krivičara?”

„Ne zajebavaj me, Nikola!” Zastala je za trenutak oborivši pogled. „Ovaj predmet mi mnogo znači! Znaš da godinama ne dobijam pravu priliku. Napreduju deca, klinci koje sam obučavala, svastike, zemljaci... I znaš da me Gordana, otkad je došla na čelo Tužilaštva, mobinguje i da sve ozbiljnije slučajeve sklanja od mene. Kovačevo ubistvo dogodio se na mom dežurstvu i to, na njenu žalost, nije mogla da spreči. Uverena

sam da bi, da je postojala bilo kakva šansa, dogovorila sa Pažinom da ga iskasapi sutradan kada se moja smena završi. I nimalo nije srećna zbog toga što ću ja voditi postupak. Pored toga, na današnjoj konferenciji za štampu shvatila sam da priču vodi u pravcu koji mi se ne dopada. Da li si gledao?"

„Zašto bih?“, kratko odgovori Nikola. „Ali čuo sam da ste, kao i uvek, zadali odlučan udarac kriminalu.“ Nasmejao se.

„Vidi, znam da ih pritiskaju sa najvišeg mesta da se ova stvar hitno reši zbog izbora. Premijer ju je lično zvao i matora se usrala. Izašli su danas pred novinare sa političkim parolama... Kao, Kovač je bio veliki borac za demokratiju i šta ti ja znam... Ali ono zbog čega sam poludela je Gordanino saopštenje u kojem je 'ladno iznela dokaze koje smo Drobnjak i ja do sada prikupili, tvrdeći da je čitava stvar praktično završena. Pritom, čitavu stvar gura na teren politike, tvrdeći da postoje saznanja o tome da je reč o atentatu. Jasno ti je da se na taj način igra i mojom glavom”

„A ti i pored toga osećaš neodoljivu potrebu da tu istu glavu gurneš na panj... O čemu se radi? I šta ću ti ja u svemu tome? Da li me osećaj vara kada mi se čini da je deo objašnjenja i u Drobnjakovom prisustvu?“ Nikola otpi poveći gutljaj, i pogleda Anu na način koji joj je govorio da ispred sebe ponovo ima jednog od najopasnijih protivnika.

„Mislila sam da si prerastao dečачke fiksacije. Nisam došla da se zezam, Nikola, i molila bih te da me razumeš. Razmišljala sam o svim opcijama. Znam da ovo može biti i mač sa dve oštrice. Ali ipak ne mogu tek tako da pustim najznačajniji slučaj u karijeri samo zbog toga što moja šefica pravi sranja. I samo zbog toga što je inspektor zadužen za predmet čovek kojeg mi nikada nećeš oprostiti.”

„Okej. Da se vratimo na početno pitanje... Kako vidiš pomoć moje malenkosti u tom tvom sumanutom poduhvatu?“

„Iskreno, bojim se da mi ne uvale nekoga čiju igru ne bih mogla da prepoznam. Jednostavno im ne verujem dovoljno. Nemam pojma ni šta je tačno Gordanina uloga u svemu ovome, a ni šta će reći republički tužilac, jednom kada se vrati iz sunčane Manile. Nisam sasvim sigurna ni kada je reč o motivima. Pritom, nemam nikakvu sumnju u to da je mali Pažin izvršilac. Imamo dovoljno dokaza koji to potvrđuju. Da dalje ne okolišam... Bez obzira na to što znam da je teško naći zajebanijeg protivnika u sudnici, volela bih da u svemu ovome ipak imam nekog svog kome bih mogla da verujem da neće prodati predmet, ili potplatiti sudiju. A teška srca moram priznati da, i pored svega, nemam mnogo

njih, osim tebe, koje bih u ovom poslu mogla nazvati svojima. Dakle, potreban si mi, Nik. I jebi se zbog toga!”

Gledao ju je nekoliko trenutaka. Nakon toliko godina otuđenosti, ozbiljnost situacije u kojoj se našla na poslu naterala ju je da se obrati njemu... osobi koju je volela i prezirala. Kojoj je verovala i od koje je zazirala. *Koliko smo samo ranjivi*, pomisli posmatrajući je kako prstom nervozno uvrće pramen kose.

„Dušo moja... Na trosedu na kojem sediš, potpisao sam brojne kapitulacije. Čak i sada mi malo fali da zbog tebe još jednom pogazim zakletvu... Teška srca ću priznati da si i dalje jedina osoba na svetu kojoj na kraju uvek dozvolim da me skine sa čiviluka i obuče dok ne pronade nešto prijatnije!”

„Sereš, Nikola...”

„Mogu li dobiti cigaretu?”

„Zar nisi rekao da ne pušiš?”

Odmahnuo je rukom. „Zamolio sam te za cigaretu, ne za savete...”

Znao je da je i jedan dim dovoljan da ga vrati u naručje još jedne od njegovih zavisnosti. Još jedna godina mučenja, nikotinskih flastera, *zibana*, nesanica, napetosti, gojenja... biće bačena u nepovrat ako upaljač škljocne. Međutim, u ovom trenutku, bio je suviše slab da se suprotstavi nadolazećoj potrebi.

Kada je povukao prvi plavičasti oblačić, osetio je metalni ukus sličan onom koji mu je prošao telom kada je pre trideset pet godina sa klincima u parku pored škole prvi put zapalio očev česterfild. Ipak, već sledeće sekunde prijatna mirišljava toplota prostruja plućima i nepcem.

„Vidi...”, nastavi, lagano odbijajući sivkaste kolutove. „Od kada sam kročio u sudnicu, shvatio sam da to nije mesto na kojem je advokatu dozvoljeno postavljanje prevelikog broja pravila i ograničenja. Kao što ti je poznato, za sve ove godine otkad sam otišao iz ‘firme’, zastupao sam različite protuve, siledžije i bolesnike. Uzimao sam bez razmišljanja one sa kojima kolege nisu smele da razgovaraju ni u prisustvu stražara. Jedino što mi je bilo bitno jeste da su okrivljeni i da im pružim najbolju moguću odbranu. I da, ako je ikako moguće, pobedim.”

„Znam to. Zašto mi ponovo držiš predavanje?”

„Ne budi ohola i nestrpljiva”, prekinuo ju je. „Jedini slučajevi koje nikada nisam hteo, iako sam u više navrata imao ponude zbog kojih bi svako drugi prodao roditelje, bili su oni koji su na bilo koji način

smrdeli na politiku. Takve stvari nikada nisu prelazile prag moje kancelarije!”

„Zaboravljaš koliko dugo te poznajem.” Ana mahinalno sede bliže, dodirnuvši rukom jastuk koji ih je delio. Pogledala ga je saosećajno. „Ali i ti i ja znamo da to nije baš bila ni samo tvoja odluka! Da li ćeš zaista celog života nositi teret očevog procesa i sudbine? Pored toga, zaista ne postoje bilo kakve indicije da je Kovača ubio neko od njegovih političkih protivnika. Gordana sere! Ubio ga je njegov telohranitelj! Čitava ova stvar nema nikakve veze sa politikom!”

„A sa čim onda ima veze? Zbog čega ga je ubio telohranitelj?”, povika Nikola. „Klinac je bio nezadovoljan platom, pa ga je zbog toga iskasapio? Njegov šef je glasno hrkao? Možda mu se kromanjolički Kovač neumesno udvarao? Ili bi možda motive ubistva čoveka koji je, po poslednjim analizama javnog mnjenja u parlament ulazio sa trećinom poslanika i koji je nedavno na mitingu jedva sačuvao živu glavu, ipak trebalo tražiti u sferi politike i političkih interesa?”

Nekoliko trenutaka, bez reči zurili su jedno u drugo.

„Ne mogu, Ana! Nemoj to da tražiš od mene..!”

Ne dočekavši da Nikola završi misao, Ana ustade sa troseda i ode do prozora. Zagledana u automobile koji su promicali ulicom svetlima ostavljajući raznobojne šare na mokrom pločniku, bila mu je okrenuta leđima. Znao je za ovakve trenutke. Kao i za ono što uvek dolazi posle njih.

„Da li će ikada postojati situacija u kojoj ćeš nešto uraditi zbog mene? Samo zbog mene?” Okrenula se uputivši mu pogled u kojem je video bujice neizrečenog, čuvanog za nikad pristigla, druga vremena. „Kad god sam te nešto molila, uvek, ali baš uvek postojalo je neko 'ali'... neko 'izvini'... neko 'moram da ti objasnim'...”

Nikola ustade i pokuša da joj priđe, ali mu Ana, ne okrećući se, rukom dade znak da se zaustavi.

„Kada je trebalo da me zagriš ispred ordinacije maminog onkologa, 'nije bilo okej pred ljudima'... Kada mi je trebala pomoć prilikom izbora, 'nije bilo zgodno jer će svi reći da pomažeš ljubavnicu'...”

Ugrizla je usnu i zatvorila oči. „Jebote, kada sam želela da rodim... Kada sam prvi i jedini put želela da rodim i tada je bilo 'Čekaj... stani... razmisli... ne mogu...' Nikola... da li će ikada postojati situacija u kojoj ćeš, ne misleći na sebe, učiniti nešto samo za mene?”

Zagledan u žmirkanje plavičastih brojki nepodešenog sata na risiveru, pokušavao je da uhvati dah. Osetio je sve snažnije, ubrzane

otkucaje srca. Učinilo mu se da je negde u daljini čuo brodsku sirenu, iako je znao da to, sa ove udaljenosti od reke, nije bilo moguće. Nekoliko trenutaka nije bio spreman da je pogleda. Čudno je na šta sve pomislimo u trenucima poput ovih.

Kako bi bilo da su ponovo zajedno? Da sada može da je zagrlji bez razmišljanja o tome šta će biti sutra? Da može da je ljubi?... Ogrebe?... Da može da je tuca, tu pored prozora, dok ga ona glasno proklinje zbog života koji joj je sjebao?

Kada ju je video kako uzima mantil sa čiviluka, ponovo je osetio kratkotrajni oštri bol u slepoočnici.

„Jebi se, Nikola”, bilo je poslednje što je čuo.

Nije ponudio da je otprati. Dovoljno dugo ju je poznao da mu ne bi bilo jasno da to u ovakvim situacijama ne bi imalo nikakvog smisla. Kao i obično kada je odlazila, nije učinio ništa.

Za nekoliko trenutaka našao se na ulici u potrazi za paklicom cigareta. Za razliku od ranijih recidivističkih epizoda, ovoga puta nije želeo da bilo šta bude isto. Nije želeo da se narednih nekoliko dana, dok ne počne ponovo da kupuje kratki crveni *marlboro*, grebe od Minje. Nije želeo da besomučno šmrče burmut. Bio je ljut na sebe. Ne samo zbog povratka staroj ružnoj navici. Zbog svega. Jednostavno, Ana će zauvek ostati njegova kob. Žena kojoj nikada neće umeti da kaže ne. Ili barem, definitivno ne. Znao je da ga je još jednom pobedila. I bio je siguran da to, uprkos svemu, već u ovom trenutku zna i ona. Zbog toga će mu u narednom periodu trebati cigarete. Mnogo cigareta...

Kada se vratio u stan, video je da malena crvena lampica na telefonskoj sekretarici žmirka označavajući prispeće nove glasovne poruke. Pritisak na dugme sa oznakom *plej* iz zvučnika je oslobodio dobro znani, drhtavi glas gospođe Hadži-Živković.

„Nikola, tražila sam vas danas, ali bili ste odsutni. Želela sam samo da vam kažem da sam ponovo sanjala onaj san o kojem sam vam pričala. Ne preduzimajte ništa značajno u vezi sa poslom narednih dana. Loš je period za Škorpije!”

Nikola u kesi pronade upaljač.

Kasno je, gospođo Olga. Kasno!, pomisli vadeći iz sako zgužvanu cedulju sa brojem telefona Zvonka Pažina.

UTORAK, 15. MART

I putovanje od hiljadu milja počinje prvim korakom!

Mala žuta cedulja, ispisana veselim nepravilnim slovima, sačekala ga je zakačena za brisač *volvoa*. Za njenog tvorca, mladića pod pseudonimom Smajli, Nikola je od ranije čuo od nekolicine poznanika. „Smeško” ih je mesecima uveseljavao simpatičnim motivacionim porukama, koje je nasumično ostavljao na vetrobranskim staklima vozila. Neobična, motivišuća aktivnost Smajliju je već obezbedila i specifičnu popularnost među sugrađanima. O njegovim podvizima pisali su mediji, potvrđujući tezu da u društvu ogrezlom u nasilje i depresiju ima i drugačijih primera među mladima. Iako nakon burne večeri sa Anom nije žudeo za motivacionim mantrama, kineskim kolačićima i sličnim primerima forsiranog savremenog optimizma, Nikoli je Smajlijev gest ipak izmamio osmeh.

Okej, prvi korak u ovom putovanju valjda sam već napravio kad sam pozivao Pažina i priznao da sam gnjida i da sam, kao i svaki prevrtljivi advokat, preko noći promenio odluku. Savio je papirić u džep od sakoa i ušao u vozilo koje je, koristeći programirani termostat, tog ranog martovskog prepodneva automatski uključilo grejanje.

Sinoćna epizoda sa Anom jutros mu je delovala još bizarnije. Bivša ljubavnica zahtevala je od njega uslugu koja se graničila sa dozvoljenim. Iako to ni u jednom trenutku nije izgovorila, bilo je očigledno da mu je namenila ulogu „dobronamernog neprijatelja” u predmetu koji je za nju bio životno važan. Prevedeno na rečnik razumljiv onima koji u sudnicu ulaze samo kada od tetke naslede stan, očekivalo se da glumi ozbiljnog branioca, ali da joj ne otežava posao previše. Jutros mu je pomisao na takav dil bila još neprijatnija nego sinoć, dok je Aninu ideju razblaživao burbonom i pogledom na njene kukove.

Međutim, ako je Anine ciljeve i mogao da razume, bilo mu je mnogo

teže da sebi odgovori na pitanje zbog čega i dalje ne uspeva da se odupre hirovima žene čija ga je svojevoljnost već suviše koštala. Iako joj je juče jasno rekao da ne može prihvatiti njenu molbu, iako je ona posle odbijanja zalupila vratima, oboje su, već u tim trenucima, bili savršeno svesni da će se on ujutro čuti sa Pažinom. I da će na taj način pogaziti jedan od poslednjih nepogaženih principa - onaj o nemešanju u političke slučajeve.

Mora da sam proklet, pomisli. Prošlo je već dovoljno vremena otkad su se rastali i bio je siguran daju je preboleo. Nekoliko veza koje je u međuvremenu imao potvrdile su i ranije tinjajuće uverenje da je u mnogim aspektima precenjivao značaj odnosa koji je imao sa Anom. Pritom, nije imao dilemu da je, svesna njegove slabosti, Ana zloupotrebila osećaj odgovornosti koji je kod njega postojao zbog činjenice da joj, svojevremeno, nije pomogao prilikom izbora. Ono što ipak nije očekivao, bilo je da će u svemu ovome pomenuti abortus. Bila je to zajednička odluka, koju je, u svom poznatom maniru, sada pokušala da svali na njega.

Bilo je vreme da konačno prizna. Iz nekog jebenog razloga, za Anu i njena ludila već godinama nije pronalazio protivotrov. Zbog toga se i nalazio u kolima na putu ka policijskoj stanici... Zbog toga je bio na korak od ulaženja u blato srpske politike... I zbog toga je prvi put u karijeri bio spreman i da glumata branioca koji se neće previše opirati i koji će biti kooperativan. Ponovo je imao onaj neprijatni osećaj da je na nekom od ranijih životnih skretanja promašio pravac, i da se sada po inerciji kreće šlepom ulicom, iz koje uskoro više neće moći da izađe bez pomoći.

I naravno, tu u kolima, zapalio je već treći *marlboro* od jutros.

Do zgrade gradske policije stigao je neuobičajeno brzo. Jutarnji špic je prošao. Nekadašnjom Ulicom 29. novembra, po kojoj je najveća beogradska policijska stanica dobila ime, već je uglavnom protutnjala kolona vozila koja se kretala ka gradu. Međutim, na prilazu velikom parkingu, po komešanju ljudi i broju vozila koja su se vrtela po krugu, bilo je vidljivo da se u glomaznoj socrealističkoj zgradi događa nešto neuobičajeno.

Alen ga je, po dogovoru, sačekao ispred ulaza. Kroz prozor kola proturio mu je punomoć koju je Zvonko Pažin rano jutros potpisao, nakon što ga je Nikola obavestio da je promenio mišljenje. Na poledini

formulara Nikola ugleda starčevom drhtavom rukom napisano: „Hvala!”

Pružanje advokatske legitimacije dežurnom policajcu i objašnjenje da dolazi zbog odbrane omogućili su mu parkiranje u krugu dvorišta. Kako je većinu inspektora, posle dugogodišnjeg bavljenja krivicom, poznavao, bilo mu je neobično kada je na portirnici ugledao mladog pozornika koji mu nije bio poznat. *Mora da su ih sve povukli na teren zbog Kovača*, pomisli, rafalno deklamujući dežurnom podatke i razlog jutarnje posete. Posle kratke provere telefonom, službenik ga uputi ga na prvi sprat u sobu broj trideset šest, gde ga je, po njegovim rečima, očekivao inspektor Drobniak.

U unutrašnjosti zdanja, Nikola zateče uobičajeni prizor. U jutarnjim časovima u policijskim stanicama bilo je moguće sresti različite nevoljnike koji su tu boravili tokom noći. Većinu njih činili su sitniji prestupnici i recidivisti, kako su se u policijskom žargonu nazivali oni koji su reprizirali svoje sukobe sa zakonom. Nedovoljno provetrena zgrada i njeni uglačani kameni podovi pojačavali su osećaj otuđenosti i beznađa. Pored svakovrsnih izgrednika, hodnicima su tumarali i neizbežni „pomoćni elementi”, koji su podmazivali točkove sistema represije. Osim advokata, bili su tu i poneki dežurni tužilac, lekar, ali i članovi porodice prestupnika, koji još nisu digli ruke od sopstvenog posrnulog poroda.

Dok je pogledom tražio vrata sa brojem trideset šest, Nikolu iznenadi glas koji je dopirao iz hodnika:

„Gospodine Bobiću...”

Kada se okrenuo, ugledao je inspektora Drobniaka koji je užurbano išao ka njemu. „Hvala vam što ste poranili.”

Pre nego što su stigli da se pozdrave, između njih protrča osoblje Hitne pomoći. Nekoliko medicinskih tehničara guralo je bolnički krevet sa povređenim čovekom čije su ruke bile vezane za metalnu konstrukciju.

„Imali smo noćas pucnjavu u Batajnici”, reče inspektor čvrsto stežući Nikolinu ruku.

Aleksu Drobniaka poznavao je još od prvih dana rada u tužilaštvu. U to vreme, Drobniak je radio u policijskoj stanici Palilula, i među upućenima je važio za šerifa tog dela grada. Tamošnja naselja, poput Koteža, Padinske skele i Ovce, devedesetih godina prošlog veka predstavljala su prave odmetnute kriminalne oaze. Red po sopstvenim nepisanim pravilima u ovim specifičnim getima zavodili su huligani i

svakovrsni otpadnici. U vreme kada je zbog okolnih ratova pištolj i *kašikaru* bilo lakše nabaviti od kantice benzina, u pojedina od ovih predgrađa policija gotovo da i nije zalazila.

U takvim okolnostima, mladi, neustrašivi i ambiciozni inspektor Aleksa Drobnjak video je svoju šansu. Dokazavši u nekolicini samostalnih akcija lokalnim mangupima da, ako je potrebno, ume da bude brutalniji od njih, ubrzo je zadobio poštovanje podzemlja. Počeli su da ga se plaše. Ipak, uspesi u disciplinovanju huligana s odobravanjem su dočekani i u policiji i pravosuđu. Delovi grada koji su do tada predstavljali nerešiv problem, u vreme službovanja prljavog pozornika Drobnjaka držani su pod kakvom-takvom kontrolom. Zauzvrat, tužioci i sudije odobravali su Drobnjaku određeni popust, gledajući mu kroz prste u situacijama kada bi preterao sa primenom „vaspitnih mera” i kada bi neki od izgređnika sa vidljivim povredama bio doveden na dežurstvo. Pored toga, sve manje su se trudili da proveravaju sve glasnija govorkanja o Drobnjakovim sumnjivim poslovima sa lokalnim dilerima droge. Sećajući se tog perioda, za Nikolu, Aleksa Drobnjak bio je i ostao samo još jedan od policajaca sa kojima je, ako nije nužno, najbolje nemati ništa. Neizdrživo odbojan postao mu je tek nakon što je poslovnu liniju sa inspektorom prekoračila Ana.

„Pratim vas, inspektore.” Bio je rešen da vreme provedeno u policijskoj stanici svede na minimum. Želeo je da što pre pogleda krivičnu prijavu i dokaze koji su do sada prikupljeni, kao i da se vidi sa Pažinom.

„Pre nego što odemo do osumnjičenog, želim da vam dam nekoliko dodatnih instrukcija”, nastavi inspektor Drobnjak.

Nikola klimnu glavom.

„Pretpostavljam da vam je jasno kakav slučaj ovde imamo. Neću se naravno mešati u vašu odbranu, ali bih vas podsetio da je ubijen narodni poslanik. Postupamo pod snažnom lupom javnosti i bili bismo vam zahvalni kada bismo, sa vaše strane, mogli da računamo na određenu dozu kooperativnosti.”

„Na šta tačno mislite, inspektore?”, upita Nikola, iako mu je bilo savršeno jasno da Drobnjak ne apeluje samo na poštovanje satnice.

„Mislim na uzdržavanje od postupaka koji bi čitavu stvar nepotrebno odugovlačili. Ništa više od toga, ne brinite! Znaete i sami da neke vaše kolege, naročito u ovakvim slučajevima, koriste svaku priliku da prolongiraju stvari, zar ne? Prema onome što mi je poznato,

vi ne spadate u jednog od njih.”

Nikada mu nije bio simpatičan, ali je u tim trenucima, prema inspektoru sve intenzivnije osećao i sasvim opipljivo gađenje. Ipak, bio je svestan da je uloga koju je preuzeo podrazumevala i određenu dozu tolerancije spram ovakvih proseravanja.

„Uveravam vas da sa moje strane neće biti takvih postupaka. Možete li me sada odvesti do osumnjičenog?”

„Svakako. Samo još nešto...” Drobnijak za trenutak pogleda na sat, a onda lagano nastavi. „Bezbednosna procena nalaže da saslušanje osumnjičenog obavimo u posebnoj prostoriji u suterenu. Zaključeno je da bi postojao određeni bezbednosni rizik ako bismo osumnjičenog za ubistvo osobe ovog ranga držali u pritvorskoj jedinici zajedno sa ostalim licima. Nedavno smo ovde imali i jedan napad na pritvorenika i jedno samoubistvo. Prostorije na nižim spratovima su u tom smislu znatno bezbednije. Nadam se da vam to neće predstavljati problem.”

„Visinska razlika?” Nikola se nasmeja. „Ne smeta mi.”

Kroz nekoliko trenutaka, masivni metalni lift bez ogledala odvede ih nekoliko nivoa ispod gradskih pločnika. Dok su se spuštali, Nikola primeti oštećenje na leđima inspektorove košulje. *U primeni specijalnih istražnih metoda na Pažinu, tesna košulja ga je očigledno ograničavala.*

Kada se zardala vrata ponovo otvoriše, Nikola zakorači u dugački hodnik bez spoljašnje svetlosti. Niska tavanica i goli tamni zidovi stiskali su ga poput odela dva broja manjeg. Kakvo-takvo snalaženje u prostoru omogućavala su slaba neonska svetla, od kojih je jedno neprijatno žmirkalo. Inspektor se bez reči uputi ka kraju hodnika, u kojem je vladao gotovo potpuni mrak. Nikola ga je pratio u stopu. Uključivanje električne sklopke oglasi se snažnim metalnim zvukom, koji praznim prostorom odjeknu poput pucnja pištolja. U trenu, gusta žućkasta svetlost sa plafona obasja sablasni prostor.

Nikola oseti kako mu puls ubrzava i kako ga obliva talas hladnog znoja koji pojuri iz utrobe.

Kreće ponovo!

Snažan nalet bola pomešan sa čudnim osećajem toplote, izazvan naglim paljenjem žmirkave neonske sijalice, blesnu u predelu slepoočnice. Čekao je da nalet migrene jurne svom silinom. A onda, potpuno neočekivano, kao u hologramu, nekoliko metara od sebe, sasvim jasno uočivši njene konture i mlečnobelu svetlost koju je emitovala, ugleda figuru dugokose žene u spavaćici. Zastade pridržavši se za zid. Srce je snažno tuklo.

Zašto sada?

„Je li sve u redu, gospodine Bobiću?“, upita inspektor Drobnjak. Nekoliko trenutaka bilo mu je potrebno da povрати dah.

„Jeste. Samo slabije funkcionišem po mraku“, odgovori Nikola. Bol u glavi koji je silovito krenuo jednako brzo je i ustuknuo, ustupajući mesto čudnoj praznini i umoru kakve je i ranije iskusio. Nakon epizoda koje je profesor Papić tumačio pojačanom moždanom aktivnošću, ponekad i dubljeg spiritualnog značenja, Nikola je ostajao još nesigurniji u razlikovanju stvarnosti i uobrazilje. Plašio se da je ipak, poput očevog, i njegov um bio oštećen.

„Ovde ćete moći da se upoznate sa krivičnom prijavom.“

U kancelariji koja je ličila na zapuštenu ostavu provincijske železničke stanice, brzometno je prošao kroz opis zločina. Prema inspektorovim tvrdnjama, Dragan Pažin, šef obezbeđenja sada pokojnog Radovana Kovača, lišio je života svog poslodavca većim brojem udaraca neidentifikovanim čvrstim, delimično naoštrenim predmetom po telu. Osnovni dokaz protiv Pažina predstavljale su crne *najki er maks* patike pronađene u njegovom stanu, sa tragovima krvi pokojnog, čiji je otisak zatečen na travnjaku, kao i svedočenje Mire Kovač, bivše supruge narodnog poslanika, koja je u dvorištu videla osobu koju je po konstituciji i crtama lica prepoznala kao šefa obezbeđenja njenog bivšeg supruga. Pored toga, prijava je sadržala i operativna saznanja policije koja su već izvesno vreme ukazivala da je život Radovana Kovača ugrožen i da je moguće da je reč o politički motivisanom ubistvu, od strane za sada nepoznatih naručilaca.

U redu, pomislio je, *to što za sada imaju, deluje ozbiljno*. Međutim, iz iskustva je znao da će se glavni Drobnjakovi aduti, kao i obično, pojaviti tek u nastavku postupka. Sada je bilo najvažnije da što pre vidi Dragana.

„Možete li me sada odvesti do osumnjičenog?“, upita Nikola.

Inspektor Drobnjak lenjo podiže pogled sa mobilnog telefona kojim se igrao čekajući Nikolin poziv.

„Svakako“, reče. „Pođite za mnom. Sada ćete upoznati vašeg klijenta.“

Prostorija ka kojoj su se zaputili nalazila se dvadesetak metara dalje niz hodnik. Skrivena u manjem prolazu koji je vodio ka stepenicama, bila je izdvojena od ostatka podruma. Nikola je i dalje osećao

malaksalost i kretao se otežano po mraku. Kada su se primakli odredištu, pažnju mu privuče činjenica da ispred ulaza nije bilo dežurnog. Bilo je očigledno da ćelija ne pripada pritvorskom kompleksu zgrade gradske policije i da je Drobnjak lično upravljao ovim delom laguma.

U trenutku kada je otključao masivna čelična vrata koja su u donjem delu bila pokrivena decenijama taloženom rđom, inspektor se gotovo šapućući obrati Nikoli.

„Ne morate žuriti. Ostaviću vas koliko bude potrebno. Ipak, računajte da bih u nekom trenutku morao da odem do kuće da se istuširanu Uz usiljeni osmeh, pokaza rukom put ka unutrašnjosti.

Po prirodi posla, Nikola je često boravio u pritvorskim odajama. Osećaj klaustrofobije i neprijatnosti pri susretu sa bledim, izmučenim i uplašanim ljudima koji su značajan deo života provodili iza rešetaka, za njega je odavno postao deo svakodnevice. Ali kada je kročio u ćeliju svog novog klijenta, Nikola se suočio sa nečim što je odavno zaboravio pri ovakvim susretima. Osetio je odbojnost i gađenje.

U prostoriji se gotovo moglo napipati prisustvo zla. U momentu se setio osećaja koji je, kao student, iskusio prilikom posete gasnoj sobi u Aušvicu. U vazduhu su lebdeli slojevi nataložene patnje. Sa tavanice je visila velika sijalica, koja, i pored impozantnih dimenzija, nije bila dovoljno snažna da samostalno obasja sobu od tridesetak kvadratnih metara. Po oguljenim zidovima, koji su, po svemu sudeći, poslednji put okrećeni posle zidanja zgrade, bile su ispisane najneobičnije poruke bivših stanara. Među mnogim dosetkama eksplicitne seksualne sadržine, Nikoli upade u oči natpis u kojem je neki nevoljnik tvrdio da će se „vratiti”. Iz ugla prostorije u kojem se nalazio improvizovani toalet, nadirao je daveći miris amonijaka.

Za stolom postavljenim tačno ispod sijalice, sedeo je visok, snažan mladić od dvadesetak godina. Njegove krupne, izrazito tamne oči bile su uokvirene dubokim modrim podočnjacima. Dva sloja brade, jedan izraženiji i jedan u nastajanju, svedočili su da nekoliko dana nije imao u posedu pribor za brijanje, baš kao što je i slepljenost njegove oštre kose govorila o tome da je komforni svakodnevnog tuširanja ostavio na ulaznim vratima zdanja. Ruke vezane lisicama bile su spuštene u krilo. Nekoliko svežih podliva na licu otkrivalo je prirodu argumenata kojima su se u razgovoru sa njim služili Drobnjak i njegove kolege.

„Dragane, ja sam advokat Nikola Bobić. Angažovao me je tvoj otac i došao sam da porazgovaramo? Lagano, ne želeći da na bilo koji način

nepotrebno remeti trenutke uspostavljanja prvog poverenja, Nikola privuče stolicu i smesti se preko puta klijenta. Iz torbe izvuče notes i olovku, od kojih se u ovakvim situacijama nije razdvajao.

Izbegavajući Nikolin pogled, mladić je i dalje zurio u pod.

„Imate li cigaretu?”

„Naravno? Nikola izvadi jednu od nekoliko preostalih cigareta iz prve paklice koju je kupio nakon što je ponovo zakoračio u svet nikotinskih zavisnika. „Uzmi i jednu za kasnije.”

„Izbavite me odavde!”

Prvi put od kada je ušao u prostoriju, pritvorenik ga pogleda pravo u oči. I pored slabe vidljivosti, Nikola je jasno video kako mu se lice treslo i kako su uglove zakrvavljenih očiju ispunjavale suze.

„Došao sam da bismo videli šta je moguće...”

„Ne! Ne razumete me, gospodine Bobiću!”, prekide ga Dragan. „Vaša pomoć mi je brzo potrebna. Ako mi ne pomognete, biće učinjena velika nepravda! A ja znam da vi ovo možete sprečiti. Zato sam i zatražio od oca da angažuje vas.”

Setio se razgovora sa starim Pažinom. Posmatrao je mladića kojem je sada već drhtalo celo telo. Primetio je kako nervozno prstom kopa zanokticu na palcu leve ruke i kako grize ugao usne. U krupnom telu odigravala se drama, čije je prave dimenzije u ovom trenutku mogao samo da nasluti.

„Dragane...”, oprezno nastavi Nikola, „došao sam da bih video da li i kako mogu da ti pomognem. Ali da bih bilo šta mogao da učinim, potrebno je da najpre ti pomogneš meni. Potrebno je da mi ispričaš šta se te večeri dogodilo. Pritom, budi siguran da će to što kažeš ostati samo između nas dvojice.”

Mladić je ubrzano odbijao kolutove dima.

„Zamoliću te i da budeš što precizniji i jezgrovitiji. Iako je rekao da ne moram da žurim, inspektor nam neće ostaviti sve vreme ovoga sveta. Njegova smena traje već nekoliko puta više od onoga što je planirao i siguran sam da u ovom trenutku ima sasvim druge potrebe od cupkanja u hodniku.”

„Gospodine Bobiću, molim vas da mi verujete... Ja nemam nikakve veze sa ovim ubistvom!” Dragan je nervozno odmahivao glavom. „Uhapšen sam na pravdi boga! Verovao sam da se ovakve stvari događaju samo u filmovima. Drobnjak me je sa gomilom policajaca vezao u stanu. Tukli su me kao zveri rukama i nogama... stolicom... Ležao sam u krvi, a on je urlao kako je skupio dokaze, razbacujući moje

stvari, fotografije i obuću po sobi. Shvatate li da mi je sve ovo namešteno? Reč je o izuzetno dobroj organizaciji. Sam, ili sa drugim braniocem, ne bih imao bilo kakve šanse protiv njih. Morate mi pomoći!”

„Samo polako... Inspektor tvrdi da su u stanu pronađene tvoje patike sa tragovima krvi pokojnog Kovača!”

„Ali...”

„Sačekaj! Otežavajuća okolnosti je u tome što Kovačevu krvnu grupu AB ima izuzetno mali broj ljudi, tako da je mogućnost poklapanja gotovo isključena. Policija i Tužilaštvo će uskoro dobiti i rezultate DNK analize i bojim se da ćemo onda imati ozbiljan problem. Da stvar bude gora, trag tih istih patika zatečen je na zemlji u dvorištu Kovačeve vile! U krivičnoj prijavi i dokazima navodi se i da te je Kovačeva supruga videla kako bežiš preko stražnjeg dvorišta. Da bih mogao da ti pružim kvalitetnu odbranu, neophodno je da mi otkriješ sve što znaš!”

„Gospodine...”

„Sačekaj da završim”, odbrusi Nikola. „Važno je da shvatiš jednu stvar. Jako je glupo lagati sopstvenog advokata i dovoditi ga u situaciju da od drugih saznaje značajne podatke o klijentu. To redovno vodi postupak u ambis. Puno informacije advokat mora dobiti od svog branjenika. Ako neko treba da laže, to sam ja. Uveravam te da sam, ma kako možda mislio da si vešt, u tome mnogo bolji od tebe.”

Dragan je zurio u zid nekoliko trenutaka.

„Vi mi očigledno ne verujete. Mislite li da je to što ste uspešan advokat dovoljna garancija da uvek razlučite istinu od laži i razdvojite dobro od zla? Ne razumete, gospodine Bobiću, ovde imate posla sa zlom koje, siguran sam, ni vi nikada niste iskusili. Jer da jeste, ne biste tako olako odbacivali moje reči. Gospodine Bobiću...”

„Ne, Dragane”, prekide ga Nikola oštro. „Očigledno je da ti ne veruješ dovoljno onome što ti ja govorim. Pokušaću dati objasnim kako ovakve stvari funkcionišu i zato me pažljivo slušaj. U sudu ne raspravljamo o poverenju i nepoverenju. Ne bavimo se osećajima i šestim čulom. Ono što interesuje sudije koje će odlučivati o tvojoj sudbini jesu dokazi. Da li ih ima dovoljno ili ih nema dovoljno. Shvataš li? Dakle... Možeš biti najneviniji na svetu, ako postoji dovoljno dokaza da si kriv, otići ćeš u pakao! S druge strane, možeš biti kriv kao crni đavo, ali ako tužilac ne pronađe gde kriješ rogove i ne predoči ih sudu, najviše što će moći jeste da penzionerima na Kalemegdanu priča priču o tome kako je sistem nesavršen. Voleo bih da ovo zapamtiš. Posao

branioca je da, bez obzira na to šta je njegov klijent zaista učinio, uveri sudije da tužiočevih dokaza nema dovoljno da bi mogli mirno da odu na ručak nakon što su njegovog klijenta poslali u kotao!"

Oborenog pogleda, Dragan je ćutke slušao Nikoline reči.

„Međutim, kako sada stvari stoje”, nastavi Nikola „tužilac ima dokaze koji te mogu poslati na veoma dug boravak u prostorijama poput ove u kojoj sedimo. Govorim o decenijama provedenim na dušeku punom stenica i metalnoj kibli punoj tuđih govana! Decenijama povremenih neprijatnih susreta pod tušem u zajedničkom kupatilu! Da bismo uspeali da stvar preokrenemo, moramo ili osporiti tužiočeve dokaze ili pribaviti sopstvene. Nema trećeg! Međutim, mi još nemamo ni jedno ni drugo. Sve što si mi ponudio je predlog da ti verujem. Čak i da to želim, kao što sam rekao, moje poverenje ti ništa neće značiti na sudu. Da bismo uspeali, biće mi neophodna tvoja pomoć. Ti i ja smo jedini koji moraju znati šta se zaista dogodilo. Ti zbog sebe i Boga, ako u njega veruješ, a ja ne zbog istine i Svevišnjeg, već zbog suprotne strane. Ako ne znam šta se zaista dogodilo, a to pre mene sazna tužilac, onda smo u problemu. Shvataš? Dakle, želeo bih da čujem šta si tačno radio te večeri kada je ubijen Kovač.”

Dragan je i dalje oborene glave gledao u pod. Zatim je sa stola vezanim rukama uzeo cigaretu i prineo je ustima, omogućavajući Nikoli da prinese plamen. Povukao je duboki dim koji je zatim dugim izdahom odbio ka tavanici. Onda se naglo približio Nikoli, kao da želi da mu saopšti nešto što ni memljivi zidovi u prostoriji ne bi smeli da čuju.

„Mira Kovač i inspektor Drobnjak upleteni su u sve ovo. Shvatićete to brzo. Reč je o opasnim ljudima koje sam, radeći kod Radovana, imao prilike da upoznam. Iza svega ovoga je na prvom mestu politika, i potreba da Radovan bude uklonjen. Zbog mnogih!”

„U redu... Sada mi reci gde si ti bio te večeri!” Nikola i sam zapali još jednu cigaretu i uze olovku sa stola.

„Negde oko četiri sata, Radovan mi je rekao kako ću te večeri biti slobodan. Obično bih ostajao kod njega dokasno, ali je ovog puta planirao da se vidi sa nekom... prijateljicom. Tako je nazivao različite devojke za poslovnu pratnju, maserke i ostale prostitutke. Bio sam srećan zbog neočekivane slobodne večeri. Otišao sam u stan... Planirao sam da se vidim sa devojkom, ali je ona te večeri bila zauzeta. Zbog toga sam odlučio da provedem veće u stanu, da gledam TV i da malo odmorim. Nigde nisam želeo da idem!”

„Ta devojka... Kako se zove?”

„Sonja”, odgovori Dragan.

„Biće nam potrebna. Može li ona da potvrdi da je trebalo da se vidite?”

Dragan udahnu duboko.

„Ne bih želeo da je uvlačim u sve ovo i da joj pravim probleme. Radi u striptiz-klubu i... Mislim da nema ni papire. Razumete?”

Nikola kratko klimnu glavom.

„Okej, odlučićemo o tome kasnije. Slušam te dalje...”

„Bilo je blizu ponoći i spremao sam se da legnem. Odjednom sam začuo strahovit prasak i povike: 'Policija! Lezi dole! Brzo!' Sa svih strana opkolili su me ljudi u tamnim maskirnim kombinezonima sa fantomkama na glavi. Sa fotelje na kojoj sam sedeo bacili su me na pod i vezali. Urlali su na mene uperivši duge cevi. Tada je naišao Drobnjak. Odmah mi je rekao da sam ubio Kovača i da je sada na meni da odlučim da li ću saradivati ili ću biti prinuđen na saradnju. Kada sam mu rekao da nisam ni znao da je Kovač ubijen i da s tim nemam nikakve veze, počeo je da me, onako vezanog, besomučno šutira po rebrima i stomaku. U jednom trenutku me je tresnuo po glavi metalnom stolicom, koja se nalazila u blizini. Bio sam bespomoćan. Urlao sam u bolovima...”

„Odakle su se pojavile patike?”

Dragan slegnu ramenima.

„Ne znam... Drobnjak se odjednom udaljio, nisam mogao da vidim gde je otišao jer mi ostali policajci nisu dozvoljavali. Bili su i dalje tu iznad mene sa uperenim cevima, a ja sam vezan ležao na stomaku. Kada se posle nekoliko trenutaka vratio, počeo je da se dere pominjući nekakve patike... Kao... kako ću sada to da objasnim... krv, ne znam tačno šta. Govorio je da je valjda tehničar u kupatilu pronašao tragove krvi na mojoj patici iz hodnika. Ponovo sam rekao da ja nemam nikakve veze sa tim. Molio sam ga da me pusti i da ću sve dokazati. Tražio sam da pozove i Miru, Kovačevu suprugu, ih bilo koga od njegovih poznanika da potvrde da sam pre nedelju dana bio povređen spašavajući Kovača na mitingu. Ali umesto da me poslušaju, počeo je ponovo da me udara. Podnosio mi je te patike pod nos i udarao me je njima. Krajičkom oka uspeo sam da primetim da patike nisu moje. Ko zna čije su i odakle su ih doneli. Onda je počeo da psuje, govoreći kako će svakako da pozove Miru jer me je ona videla kako istrčavam iz zadnjeg dvorišta Kovačeve vile. Shvatio sam da su oboje upleteni...”

Morate mi verovati, gospodine Bobiću... Ti ljudi su spremni na sve. Spremni su da me unište, zbog sebe..."

Nikola je ubrzano Draganove reči zapisivao u notes.

„Kažeš da si gledao TV?”

„Da.”

„Zar nisi video na vestima obaveštenje o Kovačevom ubistvu?”

„Nisam video ništa. Gledao sam filmove na kablovskoj, a tu nema nikakvih obaveštenja. Prvi put sam za to saznao kada je Drobnjak počeo da me tuče, tvrdeći da sam ja to učinio!”

„Dobro. Kako te je onda prepoznala Mira, za koju si tvrdio da može da potvrdi tvoju nevinost?”

„Tako što laže! Kovač i ona su imali probleme, znam da ju je povremeno tukao jer je sumnjao da se viđa sa Drobnjakom. Mira i Drobnjak povremeno su se sretali. Znao sam to kao šef njegovog obezbeđenja. Mira je dugo pokušavala da od Kovača dobije testament ili neki ugovor kojim bi se obezbedila u slučaju da je Kovač ostavi... Mislim da joj je on na kraju popustio i da joj je prepisao neku imovinu kojom je mogla da raspolaže tek posle njegove smrti.” Iz hodnika se začu nakašljanje inspektora Drobnjaka.

„Okej. Drobnjaka očigledno izdaje strpljenje. Kaži mi samo još jednu stvar. Da li ti je bilo šta poznato u vezi sa zlatnikom koji je pronađen u Kovačevoj ruci? O čemu se tu radi? Da li si ga ikada ranije video i da li ga sa bilo čime povezuješ?”

Dragan se zamisli, počevši se vezanim rukama iznad usne. „Ne. Ništa mi ne znači, niti sam ga ranije video. Međutim, po svemu sudeći, Drobnjaku ovaj predmet nešto znači...”

Nikola podiže pogled.

„Na osnovu čega to zaključuješ?”

„Na osnovu toga što je, kada je nastavio da me još surovije tuče nakon dovođenju u stanicu, insistirao upravo na tom zlatniku. Bio sam vezan lisicama za radijator sa plastičnom kesom na glavi pod kojom sam jedva uspevao da dišem. Urlao je na mene da mu otkrijem šta znam o zlatniku. I kakve veze ja imam s njim. Nisam mogao da mu dam bilo kakvu informaciju o tome, jer mi ništa nije bilo poznato.”

„Dobro. Ovako stoje stvari. Bojim se da u ovom trenutku nismo u prilici da ponudimo konkretne dokaze kojima bismo osporavali ono što tužilac tvrdi. Čelo večer si proveo sam. Čak ni ta devojka koju želiš da zaštitiš od svega ne može da potvrdi da si bio u stanu jer je te večeri imala druge planove. Niko ko bi mogao da potvrdi tvoj alibi nije te

video. Nemamo ni fotografije u telefonu ni dokaze o boravku na drugim lokacijama. Dakle, preostaje nam samo da osporavamo dokaze tužioca i policije i njihovu zakonitost. Zbog toga ćeš se, od ovog trenutka, pa sve dok ti ja ne budem rekao drugačije, braniti ćutanjem. Kada te budu pitali prilikom saslušanja, to ćeš izričito reći. Dakle, od sada nadalje, ni sa kim ni reč! Je l' jasno?"

Dragan klimnu glavom.

„Okej. Videćemo šta će još tužilac i policija prikupiti do podizanja optužnice. Moramo čekati njihovu grešku, jer u ovom trenutku nemamo sopstveno oružje. Razumeš? Kada u optužnici budu otvorili sve karte, videćemo šta ćemo reći sudu.”

„Razumem. Mogu li da vas zamolim nešto?"

„Reci.”

„Značilo bi mi ako biste mi poslali malo cigareta. Moj otac će mi doneti hranu, ali... On je prilično siromašan. Nadam se da me razumete... Cigarete mi ovde pomažu da ne poludim.”

„Ne brini. Razumem te. I meni su cigarete povremeno pomagale da ne poludim!” Prvi put od ulaska u prostoriju, Nikola se blago nasmeja. „Poslaću pripravnika da ti ih donese.”

„Znate li da ovde ima pacova, gospodine Bobiću? Ogromnih sivih pacova? Izlaze tamo iz rupe ispod radijatora”

Nikola prođe rukom kroz kosu i uzdahnu. Znao je da ima pacova. Zbog njih je verovatno i spušten u podrum. Drobnjak je želeo da ga slomi.

„Jebiga... Moraš da izdržiš. Treba li ti još nešto?"

„Ne, ništa drugo. Hvala vam mnogo, gospodine Bobiću. Iako sada možda ne mislite tako, uveravam vas da ćete uskoro shvatiti da niste pogrešili što ste prihvatili da me branite.”

Nikola se nasmeja.

„Ako sam i pogrešio, sada je kasno”, reče i rukom uhvati hladnu gvozdenu kvaku.

Bio je besan. Iako je zbog prirode prihvaćenog angažmana verovao da će uspeti da zadrži distancu i ostane u mirnim vodama rutine, razgovor sa Draganom višestruko je poljuljao njegove početne pozicije. Na izlazu se gotovo sudario sa Drobnjakom koji ga je čekao u tami hodnika.

„Izgleda da je slučaj od takvog značaja za državu da je bilo

neophodno izubijati osumnjičenog i nabijati mu kesu na glavu..!"

Drobnjak se usiljeno naceri.

„Vi ste iskusan advokat, kolega Bobiću. Ne verujem da prvi put čujete priče kriminalaca o premlaćivanju od strane policije i da u njih i dalje verujete. Dragan je bio nasilan i opirao se hapšenju. Ako mislite na povrede koje ima, one potiču isključivo od toga. Morali smo da angažujemo nekoliko policajaca da bismo ga vezali. Kao što ste imali prilike da se uverite, nije baš sitan!"

„Još jedno opiranje hapšenju? Kao da sam negde već čuo tu priču", procedi Nikola. „Međutim, moguće je da sam, kao 'iskusan advokat', već došao do faze u kojoj svaki sledeći slučaj proizvodi *deža vi* efekat."

„Nema potrebe da brinete. Sva prava vašeg klijenta biće poštovana. Kao što vidite, nisam vas prekidao dok ste bili unutra. Pored toga, iz našeg prethodnog razgovora shvatio sam da vam nije namera da nam u svemu ovome stvarate nepotrebne probleme. Tužilja Basta uverila me je da ste ozbiljan advokat koji u postupku neće praviti smicalice"

Osetio je novi nalet besa. Nekadašnjem jebaču Ana ga je očigledno predstavila kao idiota čija će uloga u postupku biti da sedi na mestu za branioca i prede.

Po svemu sudeći dugo se nismo videli. Napredovala je u spremnosti da za svoje ciljeve upotrebi svakoga ko joj se nađe na putu.

„Iz Tužilaštva su mi javili da će saslušanje moći da počne za otprilike sat vremena", nezainteresovano nastavi Drobnjak. „Zamolio bih vas da budete u blizini i dostupni, jer ću javiti kada će nam ponovo biti potrebno vaše prisustvo"

Nikola se bez pozdrava zaputi ka liftu. Iako naporan za oči i glavu u kojoj su se još osećale posledice prohujalog napada migrene, izlazak na dnevno svetlo doživeo je kao izranjanje iz vode nakon dugog boravka u dubini tokom kojeg je ostao bez daha. Pomisli kako spoljašnji svet, ljudi koji odlaze na posao, biciklisti, majke koje guraju bebe u kolicima, prodavci novina... uopšte nisu svesni šta se sve dešava samo nekoliko desetina metara od njih. Kako nemaju predstavu o tome u kakvim uslovima žive ljudi koje ne vide, zatvoreni u kazamate, uprkos tome što se nalaze tu, sasvim blizu mesta na kojima oni ugovaraju odlazak u bioskop, susrete sa ljubavnicima i časove baleta. A više od svega, bio je kivan na Anu. Njihov razgovor, za koji je tražila da ostane tajna, odmah je prenela Drobnjaku. Predstavila ga je kao dobro dresiranog kućnog ljubimca.

Ali susret sa Draganom učinio je još nešto. U početnom uverenju,

prema kojem je Draganova odgovornost u ovom slučaju bila nesporna, pojavila se prva ali ipak jasno vidljiva pukotina. Razgovor sa momkom stvorio je kod Nikole još nedovoljno definisan osećaj da se iza Kovačevog ubistva kriju brojni slojevi priče koje će tek morati da otkrije. Iako su Drobnjakovi i Anini dokazi i dalje delovali ubedljivo, već sada mu je bilo jasno da postoje pitanja na koja oni nisu davali odgovor. Draganov motiv bio je i dalje u potpunosti nedokučiv. Niko nije ni pokušao da objasni značenje predmeta ostavljenog u Kovačevoj šaci... Pored toga, bilo mu je nejasno zbog čega je bilo potrebno onako isprebijati Dragana. I zbog čega je Ana ipak prećutala nekoliko krupnih stvari? Da li je zaista moguće da nije znala ništa o Mirinoj i Drobnjakovoj vezi i Kovačevom testamentu? I još pre, zbog čega mu je prećutala ono što joj je nesumnjivo bilo poznato? Recimo, da je pretresanje obavljeno bez naredbe suda i svedoka, iako je sporno da li je za to bilo uslova. Što je duže razmišljao, shvatao je da je postojalo sve više toga što je ukazivalo da stvari u predmetu političarevog ubistva baš i nisu tako jasne kako je izgledalo posle sinoćne Anine posete. I pored toga, znao je da će biti teško osporiti materijalne dokaze. Ako se dokaže da su na Draganovim patikama zaista pronađeni tragovi Kovačeve krvi, biće malo toga što će uspeti da učini.

Bez obzira na sve, osećao je da je iz zgrade beogradske policije izašao drugačiji. Nakon susreta sa Draganom, a naročito nakon Drobnjakove konstatacije o ulozi koja se od njega očekivala, bilo je nužno preispitati odluku o prećutno prihvaćenom statiranju u naizgled jednostavnom predmetu. Shvatio je da je, po ko zna koji put požurio zbog Ane. I po ko zna koji put, ovo saznanje činilo je da se oseća loše.

UTORAK, 15. MART, POSLE PODNE

Veliki drveni gelender oivičavao je hodnike šestog sprata Palate pravde, odvajajući ih od prostranog svetlarnika u središtu zdanja. Staromodno građevinsko rešenje koje se savršeno uklapalo u stil arhitektonskog „brutalizma”, odavno je prepoznato kao nebezbedno u instituciji ovog tipa. Otkad je sedamdesetih godina prošlog veka zgrada sazidana, niska drvena ograda i svetlarnik predstavljali su mamac za nevoljnike koji su u njima videli zgodne kulise za izvođenje poslednjeg čina. U zgradi prepunoj stresnih epizoda dešavalo se da labilnije stranke, nezadovoljne odlukom suda o lišavanju roditeljskog prava, oduzimanju imovine ili pak izrečenom zatvorskom kaznom, spas od muka potraže u ambisu koji se završavao u šalter sali u prizemlju. Ipak, nebezbedna drvena ograda i zjapeći svetlarnik ostali su sve ove decenije i jedan od zaštitnih znakova Palate. Po svim ćoškovima redovno su se mogle videti grupice advokata, sudija i tužilaca, koji bi u pauzama suđenja ćaskali o predmetima, sportu ili atraktivnim pripravicama, ispijajući kafu iz gotovo zaboravljenih šoljica sa tamnoplavim prstenom na vrhu.

Kraj drvenog gelendera Ana je stajala sama. Kroz otvorena vrata kancelarije na drugoj strani hodnika posmatrala je Gordaninu sekretaricu, koja je užurbano unosila posluženje u prostoriju. Očekivala je da svakog trenutka bude pozvana da se pridruži neuobičajenom večernjem sastanku. Desetak minuta ranije videla je kako je nekoliko krupnih, kratko podšišanih momaka izašlo iz kabineta tužilje. Znala je da je reč o pripadnicima obezbeđenja koji su doveli neke mudonje. Samo joj još nije bilo jasno o kojim mudonjama je reč. Ali i bez toga bilo joj je jasno da je reč o važnom skupu, već na osnovu toga što joj je sekretarica saopštila da se vrati odmah posle saslušanja Dragana Pažina.

Nakon jučerašnjeg dana, više nije znala šta može da očekuje. U

afektu je izgovorila mnogo toga što je trebalo prećutati. Bilo je sasvim moguće da joj šefica ovoga puta neće oprostiti drskost. Razmišljala je o različitim opcijama.

Čak i ako je formalno zadrži na predmetu, bilo bi dovoljno da joj dodeli zamenika koji bi nadzirao njen rad. Na taj način svima bi stavila do znanja da joj ne veruje, a s vremenom bi i Anina uloga postala simbolična. Iako je još juče bila besna i spremna na sve, danas joj se takav razvoj događaja nikako nije dopadao, i bila je rešena da ga spreči.

Ovakva šansa se ipak ne propušta! Na vestima su po ko zna koji put govorili o značaju slučaja Kovač. Premijer je lično pomenuo hrabre ljude u tužilaštvu i policiji na kojima je sada teret postupka. *Ovo je to što sam čekala sve ove godine!* Bes zbog Gordaninog postupka na konferenciji ipak nije vredan kockanja sa najvećom šansom u karijeri.

Anine misli prekide sekretarica koja joj rukom daje znak da se pridruži nepoznatim Gordaninim gostima.

U prostranom kabinetu višeg javnog tužioca Ana zateče gužvu. Njenoj uzbuđenoj šefici društvo su pravili ministar pravde Stevan Milutinović, sudija Višeg suda u Beogradu Goran Bušatlija i vladika zborničko-tuzlanski Sevastijan. Bila je u toj meri zatečena prizorom da je, za trenutak, zaboravila i da ih pozdravi. *Kakav je ovo savet mudraca,* pomisli, pokušavajući da pronađe bilo kakvo razumno objašnjenje za prisustvo visokih crkvenih i svetovnih velikodostojnika.

„Gospodo, Ana Basta, moja zamenica i tužilac zadužen za predmet.” Dok ju je predstavljala prisutnima, na Gordaninom licu titrao je odobravajući osmeh. Ana oseti nelagodu. Bilo je očigledno da je u prostorijski dovedena na kraju razgovora, koji se, po svemu sudeći, ticao i nje.

„Poštovanje” Ana se nakloni i na Gordanin znak sede na slobodnu fotelju pored vladike. Iznenadilo ju je saznanje da joj izvesnu sigurnost pruža jedini od ranije poznati osećaj. Nedovoljno skriveni muški pogledi pratili su njeno sada već jako umorno telo.

„Ana, naši gosti su ovde kako bismo zajednički pronašli najefikasniji put za uspešno okončanje postupka povodom ubistva poslanika Kovača!”

Gordana je nastupila odvažno. Bilo je vidljivo da joj je stalo da ostavi utisak. „Pre tvog dolaska - zaboravila sam da napomenem da Ana upravo dolazi sa saslušanja osumnjičenog - kratko sam upoznala naše goste sa tim šta je urađeno, a sada ću prepustiti da oni iznesu svoja zapažanja. Ministre...”

I dalje zbunjeno, šetala je pogledom po prostoriji, tražeći na licu nekog od prisutnih makar i naznaku odgovora na pitanje: šta ti, kog đavola, radiš ovde?! Posle onakve konferencije za štampu, sada je u šeficinom kabinetu prisustvovala sastanku najnepozvanijih osoba, kada je reč o planiranju tužilačke strategije. *U normalnim okolnostima, ovakav skup morao bi biti zabranjen!* Ako je još i mogla da nasluti kakvu bi ulogu mogao imati ministar pravde, bilo joj je potpuno neobjašnjivo zbog čega je Gordana nameravala da o predmetu raspravlja pred sudijom Bušatlijom i vladikom Sevastijanom! *Potpuno je poludela*, pomisli, ali je prekide gromki ministrov glas.

„Gospođo Basta, želeo bih najpre da vam zahvalim na izdvojenom vremenu!” Ministar Milutinović govorio je naglaskom karakterističnim za čoveka s juga Srbije.

„Siguran sam da ovih dana imate pune ruke posla i da vam je svaki trenutak dragocen. Zbog toga ću biti kratak. Najpre bih želeo da vam prenesem izraze podrške premijera. Siguran sam i da vas je gospođa Ivić o tome već obavestila, ali želeo bih još jednom da istaknem kako je čitava vlada uz vas i vaše kolege. Spremni smo da vam pružimo svu neophodnu pomoć u tome što radite, kako bismo domaćoj i inostranoj javnosti na pravi način pokazali da je naše tužilaštvo sposobno da se nosi i sa ovako zahtevnim slučajevima.”

„Hvala vam. Podrška nam svakako znači”, reče Ana.

„Svakako...”, nastavi ministar, „jasno je da Ministarstvo ne želi da se na bilo koji način meša u rad pravosuđa. Međutim, došao sam da vam u sklopu premijerove podrške prenesem i njegova očekivanja kada je reč o ovom predmetu... Tačnije rečeno, njegovu molbu da ovaj postupak bude sproveden u što kraćem roku. Naročito u atmosferi predstojećih izbora, izuzetno je značajno da državni organi pošalju pravu poruku javnosti. Znaete kako kažu: 'Zakasnela pravda je nepravda'. Naši protivnici bili bi presrećni kada bi se ovakvo stanje produžilo. 'Što gore to bolje', to je njihova parola! U ubistvu poslanika Kovača vide šansu na izborima. Zato je molba premijera da suđenje okončamo što pre. Da budem sasvim precizan, pre izbora. Potrebna nam je % brza osuđujuća presuda koja bi imala snažan odjek i koja bi omogućila odvijanje glasanja u mirnoj, stabilnoj atmosferi. Pored toga, jasno je da bi i naše pravosuđe u takvim okolnostima u međunarodnoj javnosti dobilo dodatne poene, koji su izuzetno važni sada kada pregovaramo o Poglavlju dvadeset tri i pridruživanju Evropskoj uniji.”

Ana je na trenutak pogledala u Gordanu, koja joj jedva vidljivo

klimnu glavom.

„Razumem vas, ministre”, reče oprezno, „ali to je izuzetno kratak rok. Bojim se da je gotovo i teorijski nemoguće sve završiti do tada i...”

„Ana, polako...”, uskoči Gordana „Zato smo tu da isplaniramo poteze i da se dogovorimo. Ministre, oprostite...”

„Gospođo Basta”, nastavi ministar, „značaj ovog pitanja za nas je takav da smatramo da stvari ne bi trebalo prepuštati slučaju. Istina je da je do izbora ostalo jedva mesec dana, ali, koliko shvatam, Tužilaštvo raspolaže čvrstim dokazima. Nema potrebe rastezati postupak i omogućiti advokatima da prave cirkus. Zbog značaja čitave stvari, pozvali smo i sudiju Bušatliju da nam se pridruži. Sigurno se poznajete, tako da nije potrebno isticati da je reč o iskusnom sudiji, koji je sposoban da postupak sprovede brzo i bez odugovlačenja.”

Sudija Bušatlija, koji je do tada delovao odsutno, klimnu glavom.

„Hvala vam, ministre.”

Ana začuđeno pogleda u Gordanu.

Kakav Bušatlija? Odredili su i sudiju, a ni istraga još nije završena?! Stvari su ponovo izmicale kontroli. Međutim, Gordana je preseče pogledom. Poznajući je, znala je da je htela da joj stavi do znanja da nije momenat za dodatna pitanja.

„Ministre, ako dozvolite...”, uskoči ponovo Gordana, „želela bih da pojasnim koleginci, koju smo možda malo zbunili svim ovim informacijama. Mislimo da je sudija Bušatlija, kao jedan od najiskusnijih prvostепенaca, osoba kojoj ovakav predmet može biti poveren. Jasno je da predmete od ovakvog značaja niko ne prepušta slučajnom izboru. Nedavno sam, ako mi dozvolite kratku digresiju, bila u studijskoj poseti Španiji. Predsednica suda u Sevilji mi je nakon ručka u poverenju rekla kako je dobar deo standarda koje Strazbur i Brisel formalno nameću priča za zemlje koje pristupaju Evropskoj uniji i kako se i kod njih slučajevi od nacionalnog značaja dodeljuju osobama od posebnog poverenja. I niko tamo ne pravi pitanje oko toga da li je pri raspodeli premeta prekršen princip slučajnog izbora sudije i astronomskog računanja vremena. Mi smo i ovde često veći katolici od pape!”

Prisutni se diskretno nasmejaše, a vladika Sevastijan se promeškolji u fotelji.

„Kada smo kod pape”, obrati se dubokim glasom vladika, „možda je prilika da i ja kažem koju reč. Od svih prisutnih, svakako sam najmanje pozvan da se mešam u ova pitanja. Isključivi razlog mog dolaska jeste

odavanje pošte velikom crkvenom prijatelju i dobrotvoru, blagopočivšem Radovanu Kovaču. Kao Božji sluga, verujem u Božji sud i znam da će bezbožnike na onome svetu stići kazna. Međutim, mi i pored toga ovozemaljski život provodimo u realnim političkim okolnostima i Crkva se ne može pretvarati da su joj ove stvari u potpunosti izvan interesa. Gospodin Kovač nije bio samo čestiti pravoslavac i ktitor. On je pre svega bio i izuzetno posvećen očuvanju srpskog nacionalnog bića. Shvatajući opasnosti koje su se nadvile nad našim narodom, a naročito pošast sve bržeg odumiranja, hrabro je istupao sa zahtevima za zabranu abortusa. I sam sam bio prisutan na mitingu na kojem je jedva izbegao stampedo ovih plaćenika i bezbožnika koji ne propuštaju ni jednu jedinu priliku da naude našim nacionalnim interesima.”

Vladičine reči Ana je slušala u čudu. U više navrata tokom njegove propovedi, setila se Nikole i njegovog odbijanja da se upliće u predmet koji je smatrao političkom ujdurmom. Umesto da ga poslušaa, u sav ovaj cirkus uvukla je i njega.

„Reći ću vam još samo jednu stvar...”, nastavi odlučno vladika. „Zalaganja Radovana Kovača za zatvaranje Haškog tribunala, tog srpskog kazamata, po svemu sudeći su mu i došla glave. Dušmani ne praštaju, dragi moji! Njihove povampirene ideje vidimo ovih dana kada se država upinje da sačuva svetinje na Kosovu i Metohiji i kada nas sputavaju na svakom koraku! Molim vas zato da u okviru svojih mogućnosti učinite sve da se suđenje bezbožnicima što pre okonča, a Crkva će dati svoj blagoslov!”

Posmatrala je odobravajuće klimanje glava prisutnih.

„Jasno je da nemamo mnogo vremena”, reče Gordana. „Koliko sam shvatila, osumnjičeni se na saslušanju branio ćutanjem?”

„Jeste”, u šoku odgovori Ana.

„Dobro, to će svakako donekle ubrzati stvari. Bilo bi veoma važno ako bismo uspeli da vreme potrebno za potvrdu optužnice svedemo na minimum.

Pritom, ne sumnjam da će veće Višeg suda brzo obaviti svoj deo posla. Pre mislim na postupke branioca. Da li bismo nekako mogli da izbegnemo podnošenje odgovora, ili da makar maksimalno ubrzamo proceduru?” Gordana se okrete ka njoj.

Znajući šeficu, bila je sigurna da je sve u prostoriji blagovremeno upoznala sa Nikolinom i njenom prošlošću. Bezobrazno kako to samo ona ume, sada je pred bulumentom svetovnih i crkvenih

velikodostojnika tražila da obezbedi njegovu kooperativnost. U pogledima gostiju videlo se da su bili svesni nepristojnosti Gordaninog zahteva. Ipak, još jednom je znala da joj nije ostavljeno previše izbora.

„Kolega Bobić je izuzetno pristojan branilac. Iako ne mogu da garantujem da će pristati, mogla bih da mu sugerišem da razmisli o mogućnosti odustajanja od odgovora. To bi nam dalo nekoliko dana prednosti.”

Bušatlija potvrdno klimu glavom, još jednom neumesno odmerivši Anu.

Mrzela je sebe. Želela je samo da što pre izađe iz prostorije u kojoj se osećala poput juneće polutke okačene u mesari. Ipak, kada se naposletku obrela na Savskoj, shvatila je da je krajnje neprijatni sastanak, za nju, uprkos svemu, bio važan. Pomogao joj je da konačno shvati pravu prirodu igre u koju se uplela. I da jednom zauvek isključi mogućnost drugačijeg puta.

I kada bi htela, sada za nju više nije bilo odstupanja.

Rif je bio jedno od onih mesta za koje su mogle znati dve vrste ljudi. Tvrdochorni, dugokosi ljubitelji bluza, koji su ovde pronalazili utočište od svakodnevice zatrovane plodovima turbo-folk kulture, ih slučajni namernici koji su među načičkanim lokalima kulturnog čuburskog kvarta Gradić Pejton tražili mesto za skriveno obavljanje male nužde. Bila je to brižljivo zavučena rupa u kojoj su se, na iznenađenje mnogih koji bi se ovde slučajno zatekli, vikendima održavale neočekivano kvalitetne džem-sešn svirke. Na podijumu sastavljenom od praktikabla presvučenih pohabanom čojom, smenjivali su se muzičari koji su zahtevnoj publici pokazivali šta su u decenijama pokopanim po garažama i podrumima uspeali da načine od svojih prstiju i duše.

Nikola je sedeo za stolom u ćošku. Ispijao je drugi po redu *džek danijels* iz čašice koja, sudeći po vidljivim tragovima karmina, nije bila oprana deterdžentom. Iz mračne prostorije izbijao je težak miris duvana, pomešan sa zadahom itisona natopljenog litrama prosutog piva. Ipak, šmek dobro poznatog ćumeza nije mu smetao. Osećao je da ga *Rif*, nakratko, zaklanja od spoljašnjih zala.

Ali dobrom osećaju doprinosila je još jedna činjenica. Već petnaestak minuta očekivao je dolazak devojke koja ga je pre dve večeri ispred Tašmajdanskog parka napustila požurivši da vest o Kovačevom ubistvu prenese svetu. Dva sata ranije, kada je već bio

uveren da se intrigantna riđokosa novinarka više neće javiti i da je pogrešno tempirani zločin poništio šanse za novi susret, poslala mu je neočekivanu poruku u kojoj ga je zamolila da se odmah vide.

Bojana je utrčala u lokal sa prepoznatljivim osmehom na licu. U prolazu je od konobara naručila točeni *jelen*. Nakon što ga je, bez imalo zadržke, poput stare poznanice kratko poljubila u obraz, sela je sa druge strane stola. Iznova se uverio da je lažna studentkinja bila jedna od najženstvenijih muškaraca koje je u skorije vreme sreo. Njena karirana košulja, držanje cigarete u uglu usana i glasan smeh kod površnog posmatrača mogli su stvoriti utisak ubeđene sifražetkinje, možda čak i lezbejke. Međutim, Bojana je bila sve samo ne osoba lišena ženstvenosti. Njene pune usne, duga kovrdžava riđa kosa, male ali čvrste grudi i izuzetno skladno telo, jedva uvučeno u pripijene farmerke i tesnu košulju, izazivali su pažnju čak i najprobirljivijih ljubitelja sitnijih ali energičnih žena. Uz to, na osnovu izražene koketerije, bilo je vidljivo da obožava muškarce. Pre nego što je progovorila, osetio je kako mu je, pomoću burbona, njeno prisustvo ponovo razigralo damare.

„Morala sam da vas vidim.” Nasmejala se zavodljivo. Iz velike platnene tašne izvukla je nekoliko papira.

„Gde gori?”, upita Nikola. „Nakon dva dana nejavljanja i neodgovaranja na poruku, viđanje koje ne može da sačeka ni minut!”

„Čula sam da ste prihvatili odbranu malog Pažina. Znao da novinari imaju svoje izvore, pogotovo kada je reč o ljudima do kojih im je stalo.”

Nikola klimnu glavom.

„Postoji nešto u vezi s tim ubistvom”, nastavi Bojana. „Najpre nas je razdvojilo, a sada nas spaja. No, šalu na stranu, došla sam da vam kažem da mislim da bi bilo dobro da odbijete taj slučaj!”

Nikola podiže obrve.

„Tu mnogo toga smrdi”, nastavi Bojana. „Smatram da sam, kao vaša novopečena prijateljica, dužna da vas upozorim. Mislim da bi bilo dobro da se klonite Kovača i svega što ima veze s njim.” Spuštajući paklicu cigareta na sto, ovlaš je dodirnula Nikolinu ruku savijenu oko čaše *džeka danijelsa*.

„Bojim se da je za takvo upozorenje kasno. Upravo dolazim sa saslušanja osumnjičenog Pažina. Očekujem da sada od vas čujem koliko sam se zajebao”

„Uh... Informacija je, dakle, bila tačna.” Bojana odmahnu glavom. „Mislim da vam to ne treba. Biće to prljav postupak. Nije trebalo da se

upetljavate u to.”

„U šta nije trebalo da se upetljavam? Branim osumnjičenog za ubistvo i ne znam zbog čega bi oko toga trebalo praviti dramu. Neće mi biti prvi put da branim ubicu. Tačnije, osumnjičenog za ubistvo, koji se i dalje smatra nevinim.”

Bojana otpi poveći gutljaj *jelena* i zapali novu cigaretu.

„Ne sumnjam u vaše iskustvo. Ali Kovačevo ubistvo nije slučaj kao svaki drugi. Najpre, kao što verovatno znate, Kovač je bio svinja. Prava korumpirana svinja! Sigurna sam da je zaslužio ovo što mu se dogodilo, čak i više puta. Postoji toliko razloga zbog kojih bi neko poželeo da ga ubije da je teško opredeliti se za neki koji bi se izdvojio!”

„Na primer?”

„Na primer, jeftina kupovina parcela koje su kasnije pretvarane u gradsko građevinsko zemljište i prodavane za basnoslovne iznose. Muljanje sa ublažavanjem kazni preko prijatelja u pravosuđu za pare, pri čemu je neke dripce, koji to nisu zaboravili, prevario. Na primer, otimanje lokala po gradu od vlasnika kojima je slao inspekciju dok ih nije smoždio... Pri tome je, o tome sam i pisala, svojim prijateljima u sudu i Tužilaštvu usluge redovno plaćao kvadratima u centru grada, koje su plaćali po smešnim cenama, i obezbeđivanjem građevinskih dozvola na parcelama prethodno, udruženim snagama, otetim od građana. Želite li još neki primer? Znam ih mnogo!”

Nikola pokretom ruke dade znak konobaru da ponovi turu pića. Dok je odsutno gledao u pravcu šanka, razmišljao je ko je zapravo devojka koja je sedela preko puta njega.

„Ne znam samo kakve veze to ima sa mnom. Za mene, Kovač je samo još jedan pokojni, a Pažin je samo još jedan okrivljeni kojeg branim.”

„Hoću da vam kažem da nije baš tako jednostavno. Najpre, Kovač je bio jedan od najjačih kandidata na izborima. Odavno postoje priče o tome da je očijukao i sa opozicijom. Ne sumnjam da bi se čovek poput njega prodao svakome ko bi ponudio dinar više. Zar ne?”

„Slušam vas pažljivo”, reče Nikola nakon što je ispio još jednu čašicu burbona.

„Moguće je da se takvo ponašanje nije dopalo vlastima. I da su onda našli zgodnu priliku da ga se oslobode. Zar vam nije čudno da su tako brzo izašli sa navodno sigurnim izvršiocem? Kada smo ranije videli takvu brzinu u radu Tužilaštva i policije? A podsetiću vas i da je Pažin bio njegov telohranitelj i šef obezbeđenja. Čovek od najvećeg

poverenja, koji ga je pre samo nekoliko dana, na moje oči, na mitingu spasao od stampeda rulje pod čijim nogama bi sigurno završio. I da je, tom prilikom, i sam bio povređen. Da li se tako ponaša čovek koji se sprema da sedam dana posle toga iskasapi gazdu u krevetu?"

„Imate li vi još nešto osim tih glasnih razmišljanja?“, uz osmeh upita Nikola.

„Imam. Zato sam vas i zvala da se nađemo, nadajući se da ću uspeti da vas ubedim da se ne upetljavate u sve ovo.“ Bojana se primače. Osetio je da bi ga još samo nekoliko centimetara nepovratno uvuklo u klopku brižljivo odabranog parfema.

„Koliko sam uspela da razumem, glavni svedok optužbe je Kovačeva supruga Mira?“

Nikola klimnu glavom.

„Otkriću vam, u dubokom poverenju, da je reč o osobi koja je pre izvesnog vremena preko posrednika kontaktirala sa našom redakcijom, nudeći kompromitujući materijal o mužu. Raspitivala se o tome koliko bismo bili spremni da platimo fotografije na kojima se vidi kako, u jeku kampanje, narodni poslanik provodi noći sa mlađanim Moldavkama u džakuziju u svojoj vili. Šta kažete na to?“

Nikola se nasmeja.

„Da mu zavidim!“

„Salu na stranu...“

„Hoćeš da kažeš... Ovaj... Hoćete da kažete“, brzo se ispravi Nikola, „da ga je ubila ljubomorna žena? Prilično je snažna onda. Umalo mu glavu nije otkinula. Mada, kažu da žene u nastupu ljubomore dobiju tu rušilačku snagu!“

Nikola visoko podiže ruku zatraživši od konobara još jednu turu. Osećao je kako, posle mnogo vremena, alkohol polako spira napetost i bol sa njegovih arterija i vena. Zaboravljeni osećaj je prijao. Iako nije imao previše razloga za zadovoljstvo, trenutno mu je bilo dobro. Lagana obamrlost strujala je telom. Gledao je u izazovnu ženu preko puta i osećao je da i ona, ispod maske novinarke, njega posmatra očima žene. Bilo je to dobro *veće*. Uz sve to, bend je svirao *Kišnu noć u Džordžiji*, doprinoseći užitku.

„Samo se vi zezajte. Možda nije ona, ali vam ponavljam da je ovde mnogo toga čudnog. Ali poslasticu sam ostavila za kraj.“

„Nadam se.“ Nikola namignu. Na Bojaninom licu ugleda rumen.

„Zamenica javnog tužioca Ana Basta koja vodi slučaj, i koju, prema mojim informacijama, i vi dobro poznajete, bila je pre nekoliko sati na

veoma zanimljivom sastanku. Mislim da bi makar to moralo da vas interesuje. Ako ne zbog predmeta, barem zbog vaše šarmantne poznanice”

„Interesuje me isključivo zbog predmeta.”

„Okej. Ovo je u najvećem poverenju. Informaciju sam dobila od osobe iz suda koja bi imala ozbiljne probleme ako bi se to saznalo.”

„I da hoću, ne bih se usudio da prepričavam ove špijunske priče. Mislili bi da sam lud.”

„Možda ćete drugačije reagovati kada čujete. Večeras je u kancelariji više tužilje u Beogradu održan tajni sastanak na kojem su bili Ana, njena šefica, ministar pravde, sudija Goran Bušatlija i vladika zborničko-tuzlanski Sevastijan. Interesantno društvo, zar ne? Ne zna se ko je osoba od većeg poverenja. Nema nikakve sumnje da su se sastali povodom slučaja Kovačevog ubistva. Da li vam se sada čini da sam ipak u pravu kada sam rekla da je trebalo da se klonite predmeta i da je najverovatnije reč o političkoj nameštalji?” Posmatrala ga je pobedonosno, poput branioca nakon posebno upečatljive završne reči.

Nikola je ćutao. Iako je već bio pripit, Bojanine reči podsetile su ga na ono što je jednim delom pokušao da potopi u tih nekoliko decilitara *džeka danijelsa*. Ana je, sada je u to već bio potpuno siguran, od početka bila nedovoljno iskrena. Osetila je da je slab i da može da ga iskoristi. Međutim, znao je da ni on nije bio u potpunosti iskren. Ubeđivao je i nju i sebe da sve ovo čini kako bi pomogao njenom konačnom uspehu. Istina je ipak bila nešto drugačija. Prihvatio je učešće u predmetu jer je u dubini duše želeo da se ponovo približi ženi za koju njegova bela krvna zrnca još nisu smislila adekvatnu odbranu.

Krajičkom svesti registrovao je da Bojana i dalje govori nešto o njegovoj nepromišljenosti, da pominje brata i predmet u Višem sudu... Ipak, sve manje je slušao šta riđokosa novinarka priča. Sve više je, kroz izmaglicu burbonskih isparenja, dima i bluza, gledao njene usne i sitne čvrste grudi koje su sa svakim udahom podizale kariranu košulju i srebrni lančić sakriven u malenom klancu između njih. Umesto da sluša upozorenja i moguće pretnje, gnjurao je u mislima kroz gustu kovrdžavu kosu, skidajući joj pripijene farmerice. Kao dete koje se nakon dugog oklevanja ipak pusti niz dugački, strmi tobogan, osetio je kako ga matica strasti, straha i usamljenosti nepovratno nosi ka njoj. I nije ni pokušao da joj se suprotstavi.

„Mislim da bi ovaj razgovor bio prijatniji na mestu na kojem ne bismo morali svaki put da dozivamo konobara. I mislim da bismo

konačno mogli da pređemo na ti. Šta kažeš?”

Nije odgovorila ništa. Samo se blago osmehnula. A onda ga je naglo zgrabila za ruku i, jedva sačekavši da ostavi novac na stolu, izvukla iz do poslednjeg mesta popunjenog *Rifa* u noć.

Vozio je kroz avetinjski puste, mokre vračarske ulice. Slušali su promuklog Toma Vejtsa i njegovu *Devojku iz Džerzija*. Uporedo sa rikom starog pokvarenjaka, Bojana je bezbrižno pevušila „ša-la-la-la-la-la...”, dodirujući njegovu ruku na menjaču. Život u tmurnom, pokislom gradu na trenutak je dobio boje. Želeli su da što pre stignu. Da što pre sa sebe svuku tkaninu, koja im je još od treće ture u *Rifu* smetala. Ljubila ga je na semaforima, na način koji je otkrivao da su poljupci bili dugo planirani.

Utrčali su u stan, pobacali mokre stvari sa sebe u predsoblju i počeli da tu, na podu dnevne sobe, jedno drugome isisavaju dah. Ujedala ga je i grlila kao što davljenik gri spasioca nakon što se već pomirio sa smrću. Halapljivo... Nestrpljivo... Pokidana dugmad sa njegove košulje zaigraše po parketu. Tu, na kuhinjskom stolu, nakon što joj je preko glave skinuo kariranu košulju i do kolena svukao farmerke, uzeo je svoju ljubavnicu odstraga. Snažno... Upleo je prste u gustu crvenu kosu koja je padala po belim, skladno izvajanim leđima poprskanim bledim pegama. Sa svakim snažnim ulaskom kroz uzani klanac, činilo mu se da teskoba popušta... Da jenjava bol, i da gotovo u potpunosti izlapeli endorfin ponovo kreće njegovim žilama... Osećao je da ga divlje spajanje leči. Između njenih jecaja koji su se ritmično otezali prostorom, kroz fragmente ukroćene svesti, poput udaljenog bleska munje, probijale su se slike Zvonka Pažina, Alekse Drobnjaka, izvijenih pršljenova njene kičme, nepoznate žene u spavaćici, njenih prstiju koji su u grču svlačili prekrivač sa stola... Osetio je kako nezaustavljiva matica nailazi preponama... I prvi put posle mnogo vremena, ne razmišljajući o bilo čemu što će se dogoditi, u trenutku velikog praska, osluškajući i njene pokrete, nije osetio potrebu da se odvoji od žene uz koju je želeo da ostane slepljen...

Ležali su mokri i spokojni. Zapalila je odjednom dve cigarete, od kojih jednu pruži njemu. Pušili su, igrajući se svetlećim tragovima načinjenim žarom cigarete po mraku.

„Ana me je zamolila da prihvatim odbranu. Pristao sam zbog nje, iako sam najpre odbio Pažinovog oca. Ne želim da te lažem. Ali nadam

se da nećeš zloupotrebiti ovaj trenutak slabosti." Pomerio se na trenutak bliže, dodirujući joj rame.

Duboko je uzdahnula.

„Takve poput tebe samo žene mogu da unište." Nasmejala se lenjo. Znao je da govori istinu.

Nije bio svestan koliko dugo je spavao. Prenuo ga je san koji mu se ciklično ponavljao u različitim oblicima. Sanjao je profesora Papića. Šetali su velikim parkom u kojem su se prostirali nepregledni nizovi žalosnih vrba. Grane drveća su se pod udarima vetra okretale ka njima dok su zalazili sve dublje u gusti drvored. Papić je koračao kraj njega. „Čuvaj se, budalo", reče mu profesor, ali njegov sve udaljeniji glas odnese huk ustreptalog lišća.

Kada se sasvim razbudio, shvatio je da Bojana više nije pored njega. Pomisli kako je konačno upoznao ženu koja zna kada treba da ode.

PONEDELJAK, 11. APRIL - UTORAK, 12. APRIL

Najveća sudnica u Palati pravde bila je ispunjena do poslednjeg mesta. Iako je do deset časova i planiranog početka „suđenja decenije“, kako su novinari nazvali proces osumnjičenom za ubistvo Radovana Kovača, ostalo još petnaestak minuta, sva sedišta u publici bila su zauzeta. Iz hodnika u kom je stajao sa Alenom, Nikola je posmatrao raspravu sudskih stražara i grupe novinara koji su smatrali da im, kao pripadnicima sedme sile, bez obzira na vreme dolaska, pripada pravo na sedišta. Prisustvo većeg broja policajaca svedočilo je da je uprava suda suđenje smatrala rizičnim.

Sa Draganom se u prethodnih dvadesetak dana video još dva puta. U međuvremenu, njegov klijent premešten je u Centralni zatvor u Bačvanskoj ulici, gde je u pritvoru čekao suđenje. Sa Anom se sreo samo jednom u Palati pravde. Tom prilikom na hodniku mu je saopštila da je pod sve većim pritiskom i da joj traže da se suđenje okonča pre izbora. Imala je nedelju dana da ispuni zadatak. Nije joj pomenuo razgovor sa Drobnjakom, kao ni ostale informacije koje je prećutala. Verovao je da će biti povoljnijih prilika. Interesovalo ga je kako će se čitava ova stvar, koja mu je postajala sve teže dokučiva, odvijati nadalje. Iako nije pristao na njenu molbu za odustajanje od prigovora, napravio je kompromis. Odgovor na Aninu optužnicu dostavio je narednog dana po prijemu tužilačkog akta, omogućavajući joj da ubrzano sprovede proceduru.

Nekoliko minuta posle deset časova zapisničarka je uzviknula prezime njegovog branjenika i broj predmeta, pozivajući učesnike u sudnicu. Draganu je optužnicom stavljeno na teret izvršenje svirepog ubistva iz člana 114. tačka 1. Krivičnog zakonika. Ovakva kvalifikacija odabrana je jer je tužilaštvo tvrdilo da je Kovač pred smrt usled brojnih udaraca velikim metalnim sečivom, najverovatnije sekirom, trpeo prekomerne patnje, kao i da je očigledno da je izvršilac želeo da pre

nastupanja finalnog časa oštećenom nanese prekomerne bolove. Reč je o jednom od najtežih krivičnih dela koje poznaje srpsko krivično zakonodavstvo, za koje je predviđena i mogućnost izricanja najteže kazne: četrdeset godina zatvora. Zbog takve kvalifikacije, Viši sud u Beogradu zasedao je u velikom, petočlanom veću, koje je bilo smešteno na visoko podignutom podijumu.

Predsedavajućeg, sudiju Gorana Bušatliju, Nikola je poznavao još iz tužilačkih dana. Od kada ga je upoznao, Bušatliju su pratila šuškanja o sumnjivim poslovima, nameštanju predmeta i vezama sa organizovanim kriminalom. Uprkos činjenici da za ova govorkanja nije bilo dokaza, slovio je za jednog od onih „stanara” Palate pravde sa kojima je najbolje bilo nemati posla, ako se i nadalje želi sačuvati miran san.

Prilikom uvodnog izlaganja, primetio je Aninu napetost. Iako u savršeno skrojenom kostimu boje grafita izgledom i držanjem ni najmanje nije zaostajala za zastupnicama iz američkih serija, Nikola je u njenom pogledu i povremeno treperavom glasu osetio razumljivu dozu uznemirenosti. Primetio je i kako je povremeno, na način na koji je to oduvek činila kada bi bila uzbuđena, grickala usnu. Za druge neprimetni tik, podsetio ga je na dan kada su konačno otišli jedno od drugog. Pa ipak, Ana je članovima veća i publici obećala kako će u narednim danima tužilaštvo dokazati da je Dragan Pažin 13. marta oko 19 časova na svirep način lišio života narodnog poslanika i svog poslodavca Radovana Kovača, i kako će za izvršioca zahtevati najstrožu kaznu.

Uvodne reči stranaka, tokom kojih tužilac i advokati odbrane predočavaju šta će biti njihovi osnovni argumenti, Nikolu su podsećale na hvalisanja boksera pred meč. Iako bi se uvek pripremio i za ovu epizodu predstave, uvodnom izlaganju posvećivao je najkraće moguće vreme. Podsetio je veće da je tužilac dužan da dokaže svoje tvrdnje i nagovestio je da će odbrana, na osnovu priloženih dokaza, ukazati da to neće biti učinjeno u postupku protiv njegovog klijenta.

Dvoboj je mogao da počne...

„Okrivljeni, ustanite.” Predsedavajući sudija Bušatlija po automatizmu je izdeklamovao zakonske pouke namenjene optuženom. Po dogovoru sa Nikolom, Dragan se sve do suđenja branio ćutanjem. Danas, u sudnici, bio je trenutak kada je prvi put trebalo da iznese svoju odbranu.

„Čuli ste optužnicu javnog tužioca”, nastavi Bušatlija. Bio je duboko

zavaljen u fotelju sa visokim naslonom. „U prethodnom postupku branili ste se ćutanjem. Podsećam vas da i dalje niste dužni da se izjašnjavate. Kako ćete se danas braniti?”

„Izneću svoju odbranu, poštovani sude.” Iako očigledno uznemiren, okružen četvoricom zatvorskih ćuvara, Dragan je izgledao dostojanstveno. Opštem utisku doprinelo je i pažljivo skrojeno tamnosivo odelo u kojem se ovoga jutra pojavio pred većem. Znajući u kojoj meri je prvi utisak koji okrivljeni ostavi na veće značajan, Nikola je nekoliko dana pre suđenja poslao Alena da sa Zvonkom ode u grad i kupi adekvatnu odeću za njegovog branjenika. Kao i ranije u ovakvim slučajevima, želeo je da iz klijenta izvuče maksimum. Odelo i kravata predstavljali su daleko bolji izbor od trenerke i patika u kojima je većina pritvorenika dolazila u sudnicu, momentalno izazivajući negativne asocijacije.

„U redu. Onda vas molim da nam kažete da li razumete optužnicu i kako se izjašnjavate povodom tužioćevih navoda.”

„Poštovani sude, razumeo sam optužnicu i izjašnjavam se da nisam kriv. Ja nemam nikakve veze sa ovim delom i molim vas da me oslobodite? Blagi žamor razleže se sudnicom.

„Dobro”, nastavi nezainteresovano Bušatlija. „Zamolio bih vas da nam najpre sami, svojim rećima, isprićate šta se dogodilo 13. marta u popodnevnim i večernjim ćasovima.”

U narednih dvadesetak minuta, Dragan je pred većem ponavljao ono što je isprićao Nikoli prilikom prvog susreta. Glasom koji je odavao utisak potresenog ali odlućnog ćoveka, objasnio je da je celo popodne i veće, nakon što mu je Kovać saopštio da mu neće biti potreban, proveo u stanu gledajući filmove i slušajući muziku. Vidno uznemiren, opisao je kako je negde pred ponoć policija upala u stan, vezala ga i kako je inspektor Drobñjak poćeo da ga tuće, zahtevajući da prizna izvršenje dela koje nije poćinio. Još detaljnije nego što je to ućinio prilikom razgovora sa Nikolom, objasnio je kako je bio Kovaćev najbliži saradnik, zahvalan jer ga je ovaj doveo sa ulice, i kako je u više navrata morao da ugrozi sopstvenu bezbednost, revnosno štiteći poslodavca. Posebno je pomenuo događaj sa mitinga i povredu glave koju je zadobio tom prilikom.

Kao njegov branilac, Nikola je imao mogućnost da mu prvi postavlja pitanja. Odmeravajući svaki korak, Nikola lagano ustade i uputi se u pravcu branjenika.

„Gospodine Pažin, osnovni dokaz koje je tužilaštvo najavilo protiv

vas predstavlja patika sa tragovima krvi pokojnog Kovača, navodno pronađena u vašem stanu. Otisak đona ovog obuvnog predmeta navodno je zatečen u dvorištu kuće pokojnog. Možete li objasniti veću da li je reč o obući koja je vaša i kako je došlo do toga da se ona pojavi u dokaznom materijalu?"

Dragan snažno uhvati rukama ivice katedre i pogleda u Nikolu.

„To nisu moje patike! Te patike su odnekud donete!"

U sudnici se začu žamor. Bušatlija nekoliko puta olovkom lupi po katedri i prisutnima uputi oštar, prekorni pogled.

„Dok sam ležao vezan na podu dnevne sobe", nastavi Dragan, „inspektor Drobnjak mi je prišao držeći neku patiku u ruci. Pominjao je krv koja je pronađena, vikao je... Ponavljao sam da nemam nikakve veze sa ubistvom, ali me je on u besu nekoliko puta tom patikom udario po glavi i licu."

Nikola se okrenu prema članovima veća.

„Udario vas je patikom? Možete li nam bliže opisati te udarce?"

Prsti na Draganovim rukama kojima je stezao ivice katedre bili su gotovo beli.

„Tukao me je patikom po obrazu, onako... kao da me šamara!" Desnom rukom, načinio je nekoliko pokreta u pravcu lica simulirajući opisane pokrete.

„Hvala, gospodine Pažin. Zamolio bih vas još samo da nam pojasnite zašto ste odbili da potpišete potvrdu o oduzetim predmetima?"

„Kako zašto?", upita Dragan. „Nisam želeo da svojim potpisom potvrdim da su te patike pronađene kod mene jer, kao što sam objasnio, to nije bio slučaj!"

„Jasno", reče Nikola.

„Pored toga, u potvrdi se navodi da su od mene oduzete i fotografije i nekoliko USB memorija, a nigde se ne navodi o kojim fotografijama i predmetima je reč. Ja ni sada ne znam šta je sve od ovih predmeta oduzeto i šta je od toga uopšte bilo kod mene!"

„Hvala vam, gospodine Pažin. Uvaženi predsedniče veća, nemam više pitanja za okrivljenog!" Odmerenim korakom, Nikola se lagano udalji u pravcu katedre.

Glavno Anino oružje predstavljala su svedočenja Mire Kovač i inspektora Drobnjaka i DNK nalaz Biološkog fakulteta. Zbog toga Nikolu nije iznenadilo što je tužilja izbegla preterano zadržavanje na postavljanju pitanja okrivljenom. Iskoristila je činjenicu da Dragan

nema dokaz alibija, dobivši od njega zadovoljavajući odgovor da ne postoji svedok njegovog boravka u stanu. Pored toga, insistirala je da bude konstatovano priznanje okrivljenog da nije tražio da se u zapisnik o pretresanju unesu podaci o istaknutim nepravilnostima. Nikola je znao da njeni glavni pogoci tek slede i da pažnju veća želi da sačuva za njih.

Dokazni postupak započeo je saslušanjem Mire Kovač, supruge ubijenog Radovana Kovača. Njen ulazak u sudnicu većinu prisutnih naterao je da se okrene. Gospođa Kovač bila je žena koja je mnogo polagala na sopstvenu spoljašnjost. Iako joj je bilo gotovo pedeset godina, posedovala je figuru na kojoj su joj zavidele i upola mlađe devojke. Pored toga, nikada nije žalila novac uložen u skupocenu garderobu i nakit. Verovala je da žena uvek mora da pleni izgledom i da jedino na taj način može ostati privlačna muškarcima, koji će u suprotnom nestati sa mlađim i lepšim predatoricama. Zbog toga je i u sudnici, očigledno svesna ozbiljnosti zadatka koji ju je očekivao, izgledala besprekorno. Prema navodima optužnice, Mira Kovač, nekoliko trenutaka pre nego što će zateći unakaženo telo pokojnog supruga, videla je Dragana kako istrčava na stražnju kapiju dvorišta. Zbog toga je za Anu predstavljala jedno od glavnih oružja u dokazivanju Draganove krivice.

„Gospođo Kovač, zamoliću vas da nam u kratkim crtama ispričate šta ste videli te večeri dolazeći u kuću Radovana Kovača?” Nakon prvobitne treme, Nikolina suparnica postala je sigurnija. Pravilno odmereni ton i gestikulacija odavali su utisak tužioca koji je vladao sudnicom.

„Do Radovanove kuće došla sam oko petnaest do osam uveče. Trebalo je da se vidimo i dogovorimo u vezi sa zajedničkim računima u banci. Radovan i ja već izvesno vreme nismo živeli zajedno, ali smo i dalje održavali korektne odnose. Došla sam do prednje kapije i, kako sam i dalje imala kod sebe karticu za bravu, ušla sam u dvorište.” Glas gospođe Kovač povremeno je podrhtavao.

Uprkos besprekornoj frizuri i šminki, odavao ju je prazan, bezizražajan izraz lica, koji se sretao kod osoba koje se još nisu oporavile od doživljene traume.

„Šta ste tada videli?”, nastavi Ana, blago se namrštvivši.

„Napravila sam nekoliko koraka po stazi koja preko travnjaka vodi

ka ulaznim vratima, i tada sam čula da je nešto lupilo. U prvom trenutku nisam o tome posebno razmišljala. Mislila sam da je neko od Radovanovih radnika ili baštovana bio u letnjoj kuhinji ili ostavi koja se nalazila sa strane. Dešavalo se da tokom celog dana neko od posluge bude u dvorištu. Ali kada sam nastavila da koračam, videla sam najpre jednu osobu kako trči preko zadnjeg dela dvorišta iza kuće, sa nekom velikom torbom u ruci, i kako bukvalno u jednom skoku preskače ogradu i nestaje.”

„Da li nam na foto-dokumentaciji možete preciznije označiti gde se nalazi mesto na kojem ste to videli?”

Mira Kovač je nekoliko trenutaka gledala u fotografije koje je Ana postavila na reproduktor.

„To je upravo ovde, gde je zabeležen ovaj trag na zemlji. Odmah pored tuje.”

„Poštovani predsedniče”, sigurnim glasom reče Ana, „molim vas da u zapisniku konstatujete da svedokinja pokazuje mesto na fotografiji broj pet, na kojoj je zabeležen otisak stopala i stablo žive ograde. Gospođo Kovač, da li nam možete reći da li ste prepoznali osobu koja preskače ogradu?”

„Jesam? Mira Kovač za trenutak zastade da maramicom obriše oči.

„Možete li nam reći o kome je reč?”

„Da? Začu se duboki uzdah svedokinje. „Uočila sam i prepoznala ovde okrivljenog Dragana Pažina, koji je bio šef obezbeđenja mog pokojnog supruga.”

U sudnici se začu komešanje i poluglasno komentarisanje prisutnih, koji ponovo naterашe Bušatliju da reaguje udarcima olovke o katedru.

„Možete li nam reći na osnovu čega ste prepoznali okrivljenog?”, nastavi Ana.

„Naravno. Dok sam živela sa Radovanom, a i posle toga, često sam sretala Dragana Pažina. On je svakodnevno bio u blizini mog supruga i praktično je bio deo naše porodice. Tako sam ga dobro upoznala. I fizički, ali i psihički. Prepoznala sam ga najpre na osnovu njegove spoljašnjosti, a zatim i na osnovu kose i crta lica koje sam videla. Prepoznala sam i način na koji se kreće.”

„Šta (pod tim podrazumevate?”

„Pa../Dragan je veoma brz. Prepoznala sam ga po brzom, dugačkom koraku.”

„Drugim rečima, gospođo Kovač, da li nam možete potvrditi da ste

u potpunosti sigurni da je okrivljeni Dragan Pažin osoba koju ste videli da istrčava iz zadnjeg dvorišta kuće vašeg supruga nekoliko trenutaka pre nego što ćete pokojnika zateći isečenog i vezanog u krevetu?"

„Da. Sigurna sam!”

„Hvala vam. Poštovano veće, tužilaštvo nema više pitanja.” Ana sigurnim korakom ode do tužilačke katedre.

Iako naizgled ubedljivo, Mirino svedočenje nije ostavilo naročit utisak na Nikolu. U njenom izlaganju uočio je priličan broj pukotina, koje nisu morale ukazivati na to da svedokinja namerno laže. Bilo je moguće da je, poput mnogih učesnika u postupku, patila od takozvane forenzičke zbunjenosti, koja se zbog neprijatnosti sudskog ambijenta i treme javljala kod ljudi nenaviknutih na sudnicu. Ipak, značaj Mirinog svedočenja za tužilaštvo bio je ogroman. Direktno je ukazivala na Dragana kao ubicu, i zbog toga je morao da pokuša da ospori kredibilitet ovakvog iskaza.

„Gospođo Kovač”, započe Nikola obraćanje svedokinji, „rekli ste nam da ste lice koje istrčava kroz zadnje dvorište opazili nakon što ste načinili nekoliko koraka stazom. Možete li biti precizniji? Naime, interesovalo bi me gde ste se tačno nalazili u trenutku kada ste videli izvršioca. Na fotografijama vidimo da je dvorište kuće prilično prostrano.”

„Bila sam negde blizu sredine dvorišta i staze!” Nakon što je Nikola postavio fotografiju dvorišta na reproduktor, Mira prstom označi mesto koje je odgovaralo središnjem delu imanja.

„Zahvaljujem vam. Možete li nam reći koliko je, po vašoj proceni, od vas u tom trenutku bilo udaljeno lice koje beži?”

„Pa... ne znam tačno... Možda nekih deset-dvadeset metara... ne znam zaista.”

„Razumljivo...”, pomirljivo reče Nikola. „Svi mi imamo poteškoće kada je potrebno precizno odrediti udaljenost na otvorenom prostoru. Prema skici dvorišta koju imamo u predmetu, sa ovog mesta do mesta na kojem se nalazi ograda za koju navodite da ju je preskočio izvršilac, u tom trenutku, bili ste udaljeni tačno četrdeset i pet metara.”

„Činilo mi se da je bilo manje”, odgovori zbunjeno svedokinja.

„Svakako... Možete li nam onda reći da li je u tom trenutku bio dan, sumrak, ili je sunce već u potpunosti zašlo? Dakle, kakva je bila vidljivost u dvorištu, po vašem zapažanju, u trenutku kada ste videli tu osobu?”

Svedokinja se nakratko zamisli.

„Mislim da je bio sumrak. Ali sam dobro videla sa te udaljenosti, jer su i svetla iz kuće obasjavala dvorište.”

„Moguće je...”, nastavi Nikola, „međutim, takođe je moguće da ste i ovde u zabludi. Naime, saglasno zvaničnim podacima, 13. marta ove godine sunce je zašlo već u pet časova i četrdeset dva minuta posle podne. Prema tome, u vreme kada ste došli u dvorište kuće gospodina Kovača, noćni uslovi vidljivosti su već odavno nastupili. Dakle, bio je mrak.”

„Stvarno ne mogu da se setim tačno, ali znam da sam ga jasno videla...”

„Razumem, gospođo Kovač. Da li biste bili ljubazni da nam sada kažete da li nosite neku vrstu pomagala za vid? Ja sam, na primer, sve češće prinuđen da prilikom čitanja koristim naočare, a noću se najčešće ne usuđujem da vozim. Vi ste nesumnjivo mlađa osoba, ali razumećete da nam je ovo pitanje značajno.”

Iako su svi prisutni bili svesni da Nikolina opservacija o Mirinoj „mladosti” predstavlja samo manevar branioca koji pokušava da odobrovolji svedoka suprotne strane, na Miru je kompliment ostavio utisak. Prvi put od početka saslušanja blagonaklono se nasmejala.

„Hvala vam na toj konstataciji, gospodine. Imam dioptriju. Nosim kontaktna sočiva.”

„Konstatacija ne predstavljala laskanje, već izraz stvarne ubeđenosti”, nastavi nemilosrdno Nikola. „Možete li nam reći o kojoj dioptriji je reč?”

„Minus tri na oba oka.”

„Hvala vam, gospođo Kovač. Poslednje što bih vas zamolio jeste da nam kažete da li ste sa vašim pokojnim suprugom sačinili bilo kakav sporazum o podeli imovine ili o nasleđivanju?” Bila je to jedina informacija koju je iskoristio iz razgovora sa Bojanom. Ne želeći da već prvog dana zaoštava stvari, izostavio je raspravu o nuđenju kompromitujućih Kovačevih fotografija. Nije želeo da pominje ni tvrdnje o umešanosti u prljave poslove. Pored toga što je i dalje želeo da bude fer prema Ani, znao je da bi preterano blaćenje pokojnika moglo biti kontraproduktivno. Važnije od toga bilo mu je da poljulja uverenost suda u Miru i njeno svedočenje.

„Radovan je ostavio testament. To je jedino regulisalo pitanje njegove imovine.” Na Mirinom licu ponovo se nakupiše senke.

„Da li vam je navedenim testamentom suprug ostavio nešto od imovine?”, nastavi Nikola.

„Svakako ne ono što mislite!” Bilo je očigledno da je tema koju je ostavio za kraj za svedokinju bila posebno osetljiva. „Verovatno mislite da mi je ostavio nekretnine, novac i poslove?”

„Ne, ne... Zaista ne mislim, gospođo Kovač”, pomirljivo reče Nikola. „Nemam bilo kakva saznanja o tome. Samo bih, isključivo zbog pravilnog sagledavanja ovog postupka, želeo da steknem što potpuniju sliku!”

„Ostavio mi je isključivo tu kuću. Ništa drugo. Samo tu kuću, za sve godine zajedničkog života. Ako me baš pitate, nije morao ni to da mi ostavi!”

„Hvala vam, gospođo Kovač. Neću vas više uznemiravati pitanjima!”

U nastavku postupka ispitana su još dva svedoka čiji iskazi nisu bili zanimljivi kao iskazi okrivljenog i svedokinje Kovač. Pokojnikov baštovan i kućna pomoćnica objasnili su da su kobnog popodneva od gazde dobili neočekivano slobodno veče i da im ništa od onoga što se kasnije dešavalo nije poznato. Ni Ana ni Nikola nisu se preterano zadržavali na ovim svedocima, svesni ograničenog značaja njihovih svedočenja. Bilo je tačno četrnaest časova kada je predsednik veća, sudija Bušatlija, obavestio prisutne da će suđenje biti nastavljeno sutradan, saslušanjem ostalih svedoka tužilaštva. Prvi dan „suđenja decenije” bio je završen.

Kroz dugačke trakaste zavese požutele od dugotrajne izloženosti sunčevim zracima, stubovi prigušene popodnevene svetlosti dopirali su do zidova prostorije. Umesto da se odmori posle napornog dana u sudnici, sudija Bušatlija nervozno je koračao po kabinetu koji je mirisao na duvan i prašinu. Njegovo lice odavalo je utisak zabrinutog čoveka, baš kao što je na to ukazivala i graškama znoja orošena koža iznad ispucalih usana. Iako je mobilni telefon na stolu već duže vreme bučno vibrirao, nije obraćao pažnju na njega. Umesto toga, u glavi mu je bila samo jedna misao. Šta učiniti sada?

Otkako mu je pre petnaestak minuta na hodniku u koverti uručena fotografija koju je nervozno okretao u rukama, shvatio je da se, kao nikada do tada, nalazi pred provalijom. Čitavim telom strujao mu je dobro poznati hladni fluid, koji je nepogrešivo najavljivao dolazak loših vremena. *Ovo zaista može da me uništi*, pomisli, prilazeći velikom prljavom prozoru.

Sa četvrtog sprata Palate pravde posmatrao je kako kolone vozila odmiču ka Novom Beogradu. U njima su bili ljudi koji su hrlili ka domu, željni odmora i vremena provedenog sa najbližima. Međutim, iako je i njegov radni dan već uveliko bio okončan, Bušatlija nije mogao da ide kući i prepusti se gledanju večerašnjeg derbija. Morao je da pronađe rešenje. Brzo... Da smisli izlaz iz zamke u koju je upao. I znao je da donošenje odluke ne srne čekati sledeći dan.

Gadovi! Zažalícete zbog ovoga!

Kao i uvek kada je bio pod stresom, rafalno je kašljao. Sekretarica, na čije je prisustvo u potpunosti zaboravio, proviri kroz vrata upitavši ga da li mu je još potrebna. Bušatlija refleksno savi fotografiju krenuvši rukom ka džepu sakoa, a onda joj odsutno reče da može da ide kući.

Možda bi ipak bilo dobro popričati sa nekim?

Neko od ljudi u koje je imao poverenja, hladne glave, možda bi lakše smislio pravo rešenje. Ipak, znao je da za traženje bilo kakvog rešenja preostaje sve manje vremena. Svakog trenutka mogla se dogoditi unapred najavljena katastrofa. Pored toga, Goran Bušatlija zapravo nikome i nije verovao.

Ne! Nikoga neću konsultovati! Najbolje će biti da za ovo niko ne sazna. Samo tako moći ću da ostanem siguran!

A onda, nakon što se uverio da je sekretarica napustila susednu prostoriju, ponovo se nakratko zagledao u fotografiju. Zatim mu pogled skliznu ka podu...

Kada je već poverovao da se nalazi u bezizlaznoj situaciji, prenu ga spasonosna misao! Shvatio je da je sve mnogo jednostavnije nego što je na prvi pogled izgledalo. Postoji elegantan izlaz iz svega! I sve može biti izvedeno diskretno. Još jednom pomisli kako su tačne tvrdnje onih koji su oduvek govorili da je Goran Bušatlija miljenik sreće. A onda sa stola uze telefon, i u tastaturu unese broj zabeležen na poledini fotografije.

Narednog jutra suđenje je nastavljeno saslušanjem inspektora Drobnjaka. Nakon više desetina postupaka u kojima je učestvovao, iskusni policajac osećao se u sudnici kao kod kuće. Snažno uhvativši rukama stranice male katedre sa mikrofonom koja je bila namenjena svedocima, uputio je članovima veća siguran pogled. Dok mu se obraćala, u Aninom glasu osećala se smirenost. Znala je da se ovoga puta ispred nje nalazi prijatelj.

„Inspektore Drobniak, zamoliću vas da, kao neko ko je izvršio uviđaj, a zatim i pretres stana okrivljenog, veću predočite šta ste zatekli na ovim mestima.”

„Da...” Drobniak je bio miran i pripremljen. „Kada je reč o kući pokojnog, sve je navedeno u zapisniku o uviđaju. Odmah nakon što smo dobili prijavu gospođe Kovač, otišli smo na lice mesta. Leš gospodina Kovača bio je u potpunosti deformisan. Čitav krevet, zidovi i tepih bili su u krvi. Sve je detaljno opisano, tako da mislim da nije nužno da ponavljam...”

„Dobro... Možete li nam samo reći da li ste, kada je reč o načinu izvršenja, приметili bilo šta karakteristično što bi vam ukazivalo na mogućeg izvršioca?”

„I to je navedeno u krivičnoj prijavi i zapisniku. Odmah je bilo vidljivo da su sigurnosni sistemi bili isključeni. Kamere u dvorištu i u kući nisu radile. Uvereni smo da je to mogao učiniti samo neko koje imao pristup ovim uređajima i potrebne šifre. Takav podatak uklapao nam se u prvobitnu informaciju koju smo dobili od gospođe Kovač. Kasnije smo ovu informaciju potvrdili i dokazima pronađenim u stanu okrivljenog!”

„Možete li nam onda reći šta ste zatekli u stanu okrivljenog?”

„Da... Nakon što smo dobili informaciju da je supruga gospodina Kovača kao mogućeg izvršioca prepoznala okrivljenog, i nakon što je obavljen uviđaj, zajedno sa policijskom ekipom krenuo sam u pretres njegovog stana. U stanu smo zatekli okrivljenog. Koliko se sećam, bio je u dnevnoj sobi.”

„Da li je u stanu bilo još nekoga?”

„Ne. Okrivljeni je bio sam!”

„Možete li nam objasniti kako se ponašao u vašem prisustvu? Da li je saradivao ili se opirao? Da li vam je nešto rekao?”

Nikola naglo ustade sa stolice.

„Predsedniče veća, siguran sam da je tužilja napravila lapsus tražeći da nam inspektor prenese šta mu je osumnjičeni rekao tokom pretresa. To svakako ne bi bilo dozvoljeno!”

Iako je gledao ka članovima veća, obećao je njen prekorni pogled. Znao je da joj se intervencija neće dopasti, ali ju je priroda greške učinila neizbežnom.

„Inspektore, nastavite, zanemarujući pitanje o recima osumnjičenog”, reče Bušatlija.

„Okrivljeni je bio jako uznemiren kada smo se pojavili. Od prvog

kontakta se opirao. Vikao je da se udaljimo iz stana i odgurivao je kolegu koji mu je prišao. U tom trenutku nismo znali da li ima nešto od oružja kod sebe. Kada dolazite zbog hapšenja osumnjičenog za svirepo ubistvo, morate na prvom mestu voditi računa o svojim ljudima i njihovoj bezbednosti. Zbog toga smo bili prinuđeni da upotrebimo sredstva za vezivanje dok uviđaj ne bude završen.”

„U redu, inspektore. U potvrdi o oduzetim predmetima i izveštaju naveli ste da ste u stanu okrivljenog pronašli patike koje su u ovom slučaju uvrštene u dokazni postupak. Reč je o patikama označenim u dokaznom materijalu oznakom D-5, na kojima je kasnijim veštačenjem utvrđeno prisustvo DNK materijala okrivljenog i pokojnog Radovana Kovača. Možete li nam reći gde ste ih tačno pronašli?”

„Naravno. Patike su pronađene u predsoblju ispod čiviluka, zajedno sa nekoliko drugih pari obuće. Zatražio sam od tehničara koji je bio u ekipi da svu sumnjivu garderobu pronađenu u stanu odmah pregleda. Kada je o reč o prisustvu krvi, vršili smo takozvanu luminolsku probu.”

„Možete li nam objasniti o kakvom postupku je reč?”

„To je postupak posipanja predmeta za koje se sumnja da su došli u dodir sa krvlju luminolom, a sama proba se vrši u zamračenoj prostoriji jer mesto na kojem je došlo do kontakta ove supstance sa krvlju svetli plavo-ljubičastom sjajem. Ovo se dešava i kada je reč o sasvim malim količinama krvi, pa čak i kada je krv prethodno spirana sa odeće ili obuće.”

„Šta je proba pokazala?”

„Tehničar me je obavestio da je na jednom komadu pregledane obuće utvrđeno prisustvo krvi.”

„Da li su tačne tvrdnje okrivljenog da ste ove patike doneli sa strane? I da li je tačno da ste ga ovim patikama udarali po licu?”

Drobnjak se glasno nasmeja.

„Naravno da nije tačno. Kao što sam rekao, patike su pronađene sa ostalom obućom. Okrivljeni može da se brani kako želi, ali mislim da ne bi smeo da kleveće mene i moje kolege. Zbog čega bi neko od policajaca imao interes da donosi patike i podmeće mu dokaze? To je, priznaćete, budalaština.”

Drobnjakove reci Dragan proprati glasnim coktanjem, ali mu Nikola dade znak rukom da ostane miran.

„Da li ste primenjivali bilo kakvu silu prema okrivljenom dok je bio vezan i dok ste vršili uviđaj?”, nastavi Ana.

„Ne. Svakako ne. Zašto bismo to radili? Jedina sila koja je

primenjena bila je ona koja je bila potrebna da bi se savladao njegov otpor prilikom ulaska u stan. Baš kao što sam i objasnio.”

„Hvala vam, inspektore. Uvaženi predsedniče veća, nemam više pitanja.”

Svestan činjenice da Ama i dalje očekuje određenu dozu kooperativnosti, Nikola je razmišljao kako da najbezbolnije pristupi Drobnjaku. Pored toga, znao je da bi agresivni nastup mogao biti protumačen i kao lična osveta nekadašnjem suparniku. Uprkos tome, bilo je važno poljuljati slučaj tužilaštva upravo na najjačem dokazu koji imaju. Zbog toga je makar i ograničeni obračun sa inspektorom bio nešto što, uprkos sklopljenom paktu, nije mogao da propusti. Lagano je ustao, zaputivši se ka središtu sudnice.

„Inspektore, da li ste navedenom prilikom imali dozvolu za pretres?”

„Ne. Nije nam bila potrebna. Pretres je izvršen u skladu sa zakonom u situaciji u kojoj se planira hapšenje osumnjičenog.”

„Svakako”, naizgled nezainteresovano odvrati Nikola. „Pretpostavljam da to znači da tokom pretresa nisu bili prisutni ni svedoci koje inače zakon predviđa?”

„Nisu. Kada se pretres vrši bez naredbe, svedoci nisu neophodni”, bio je odlučan Drobnjak.

„Hvala vam na maloj lekciji iz procesnog prava”, reče Nikola. „Da, naravno... Ipak, pretpostavljam da to dalje znači da za vaše tvrdnje da su sporne patike pronađene u stanu okrivljenog i da prema njemu nije bila primenjivana nepotrebna sila kao dokaz možete ponuditi jedino vaš i iskaze kolega koji su sa vama obavljali ove radnje?”

„Predsedniče, molim vas!” Prvi put od početka postupka, Ana ustade sa stolice, reagujući na postavljeno pitanje.

Bio je svestan da će je opaska izazvati, ali ga je začudila strast sa kojom je nastupila.

„Branioče, mislim da nam odgovor na ovo pitanje nije neophodan”, tiho odvrati Bušatlija.

„U redu, predsedniče... Kada je otkriven otisak đona na zemlji u dvorištu?”, nastavi Nikola.

„U jutarnjim časovima. Čim je svanulo.”

„A samo mulažiranje i ustanovljavanje poklapanja, kada su obavljani?”

„Mislite na šaru đona i trag na zemlji?”, upita Drobnjak.

„Upravo”, odgovori Nikola.

„Odmah posle toga.”

„Hvala vam, inspektore. Zamolio bih vas samo da nam pomognete da shvatimo još jednu stvar u ovom izuzetno interesantnom slučaju.” Nikola je sa stola uzeo nekoliko listova hartije na kojima su se nalazile kopirane fotografije sa uviđaja.

„Saglasno onom što je navedeno u zapisniku o uviđaju, u ruci pokojnog Radovana Kovača zatečen je nepoznati dukat, na kojem su uočena izbledela slova starog arapskog pisma. Da li nam to možete potvrditi?”

„Mogu”, odgovori Drobnjak. „Reč je o predmetu koji se nalazi na slikama.”

„Da li ste tokom istrage, uprkos činjenici da je reč o jednoj od najkraćih meni poznatih kada je reč o ovakvim krivičnim delima, uspeli makar da naslutite šta predstavlja taj simbol? Ili da stvari postavim ovako: kako je, barem za sada, izostalo utvrđivanje bilo kakvog motiva kod mog branjenika, interesuje me da li ste uspeli da utvrdite postojanje bilo kakve povezanosti ovog predmeta i okrivljenog Dragana Pažina? Takva saznanja bi nam pomogla, a cenim da bi koristila i tužiocu u utvrđivanju stvarnih razloga zbog kojih bi osoba koja je štitila život pokojnog naprasno rešila da ga liši života.”

Drobnjak je nekoliko trenutaka ćutao, kao da pokušava da pronađe najadekvatniji odgovor na pitanje čiji je značaj razumeo. A onda, posle duže pauze, tokom koje ga je i predsednik veća značajno pogledao, odgovorio je:

„Ne. Za sada nismo uspeli da utvrdimo bilo kakvu povezanost okrivljenog sa ovim predmetom”

„Zahvaljujem, inspektore. Predsedniče, nemam više pitanja za svedoka.”

Nakon Drobnjakovog saslušanja, Ana je na mesto za svedoke izvela veštaka neuropsihijatra, koji je potvrdio da je Dragan osoba natprosečnih intelektualnih sposobnosti kod koje u vreme izvršenja krivičnog dela nisu detektovani poremećaji koji bi ukazivali na postojanje bilo kakvog psihičkog oboljenja koje bi kompromitovalo njegovu sposobnost shvatanja sopstvenih postupaka. Nikola za psihijatra nije imao pitanja, a Bušatlija i članovi veća bili su vidno raspoloženi zbog činjenice da je drugi dan suđenja završen nešto ranije od vremena na koje su računali.

Pre izlaska iz sudnice, Bušatlija prelista rokovnik. Od do sada predloženih dokaza, preostalo je saslušanje veštaka sudsko-

medicinske struke povodom povreda koje je pokojni zadobio i mehanizma njihovog nanošenja, kao i saslušanje veštaka trasologa, koji bi govorio o zatečenim tragovima i njihovom povezivanju sa dinamikom događaja u kući pokojnog. Iako je učesnicima postupka prethodno saopštio da je za suđenje izdvojio čitavu nedelju, Bušatlija obznani da će veće sutradan napraviti pauzu i da će sledeće ročište biti održano u četvrtak.

Čuvši Bušatlijine reči, Ana se nervozno promeškolji na stolici. Od predsedavajućeg je zatražila da za četvrtak zakaže i davanje završnih reči, kako bi zaključno sa petkom mogli okončati postupak donošenjem presude. U skladu sa obećanjem koje joj je dao, Nikola se složio s predlogom. Nakon što je konstatovao da u tom pogledu ne postoje primedbe, Bušatlija potvrdi prisutnima da će suđenje okončati u četvrtak i da će petak biti dan za objavljivanje presude.

Delovalo je da će, uprkos roku koji je još pre dva dana izgledao neuhvatljiv, Ana ipak uspeti da ispuni zadatak.

SREDA, 13. APRIL - SREDA 27. APRIL

Kada bi se zbrojilo ukupno vreme utrošeno na posete njenim stanarima, ogromna siva zgrada Centralnog zatvora u Beogradu predstavljala bi mesto u kojem je Nikola proveo nekoliko meseci života. Još kao zamenik javnog tužioca, ovde je često boravio saslušavajući osumnjičene i prikupljajući podatke za istrage koje je vodio. Među masivnim betonskim zidovima oivičenim bodljikavom žicom, kao advokat, obitavao je još češće. Zbog toga su ga pritvorski čuvari doživljavali gotovo kao inventar ovog neprijatnog zdanja, omogućavajući mu da u dobro čuvane odaje zađe preskačući mnoge od formalnosti koje su bile namenjene manje redovnim gostima.

Prepodnevne časove srede koju je predsednik veća rezervisao za pauzu od suđenja, Nikola je iskoristio za posetu Draganu. Bez obzira na određene nedorečenosti u dokaznom materijalu koji je ponudila Ana, znao je da je ishod suđenja predvidiv. Iskustvo stečeno u sličnim slučajevima govorilo mu je da će sudskom veću, i pored svih proceduralnih manjkavosti, pa i povremene neubedljivosti svedočenja Mire Kovač, izvedeni dokazi biti dovoljni za Draganovu osudu. Imali su očevica i tragove krvi pokojnog na patikama pronađenim u njegovom stanu. I mnogo manje dokaza okrivljene je redovno vodilo dugogodišnjem tamnovanju. Na ovakav zaključak dodatno ga je navodila i činjenica da je Bušatlija, na Anin zahtev, unapred zakazao datum za završne reči i objavljivanje odluke. Po svemu sudeći, prema planu koji je ranije sačinjen, Dragan je morao biti osuđen pre nedeljnih izbora. Zbog toga je, kao njegov branilac, morao da pokuša još nešto. Naknadno pozivanje Sonje možda jeste predstavljalo hvatanje za slamku, ali Dragan je bio davljenik kojem je slamka mogla značiti život.

Međutim, kada je pritvorski čuvar uveo Dragana u prostoriju za razgovor, Nikoli se učini da na njegovom licu prvi put vidi izvesnu dozu optimizma. Bio je svežiji i odmorniji nego inače i zračio je čudnom

smirenošću. Pomislio je kako će mu zbog toga biti još teže da mu saopšti da se nalaze na pragu poraza i da će, ako ne namerava da olakša tužiocu posao, morati da se odrekne džentlmenskog odustajanja od Sonjinog svedočenja. *Jedna od najgorih strana branilačkog poziva upravo je obaveza da klijentu prvi saopšti loše vesti.*

„Došao sam da ti kažem kako stoje stvari.” Nikola ponudi Dragana cigaretom.

„Kao što si video, uspeli smo da poljuljamo Mirino svedočenje. Sada umesto nespornog svedoka imaju kratkovidu osobu koja sa pedeset metara čkilji u mraku. Isto tako, osporili smo Drobnjakov nalaz, pokazujući da je tokom pretresa bilo nepravilnosti i da su tragovi DNK mogli nastati i udarcima u lice!”

„Znam, i izuzetno sam vam zahvalan zbog toga”, u dahu izusti Dragan. „Bili ste sjajni u sudnici. Baš kao što i govore...”

„Polako...”, prekide ga Nikola. „Nisam došao da bismo jedan drugom izjavljivali ljubav. Imamo problem, Dragane. Ozbiljan problem!” Zastao je, za trenutak ga posmatrajući na način na koji to čine lekari kada se spremaju da pacijentu saopšte neželjenu dijagnozu.

„Sve to što smo učinili jednostavno neće biti dovoljno. Odmah sam te upozorio da tužilac ima jake dokaze. S druge strane, činjenica je da mi kao protivargument nismo ponudili ništa. U nedostatku sopstvenih dokaza, prinuđeni smo da, opovrgavajući njihove, igramo 'bunker'. A to, uz najbolju volju i umeće, kao i u fudbalu, nije dovoljno za pobedu. Mira Kovač i krv na patikama za sud će biti puna kapa.” Nikola načini još jednu stanku kako bi se uverio da ga Dragan prati.

„Ni nedostatak motiva neće ih sprečiti. U obrazloženju presude će konstatovati da je motiv ostao nepoznat, ali da motiv i ne predstavlja obavezan elemenat ubistva. Naše procesne prigovore će oduvati pozivanjem na to da je Drobnjak bio ubedljiviji. Shvataš?”

Do tada smiren, Dragan ponovo počne nervozno da čačka zanokticu na palcu.

„Zbog toga nam jedino preostaje da kao svedoka ipak predložimo tvoju devojku, Sonju. Ona bi potvrdila da je trebalo da se vidite i da joj je poznato da si te večeri ostao u stanu. Nije previše, ali bi, u sklopu svega ostalog, moglo biti značajno.”

Dragan nervozno odmahnu glavom.

„Ostavite Sonju! Rekao sam vam da ne želim da je zovem! Neću da je uključujem u sve ovo. Ona nije dužna da ispašta zbog mene. Molim vas...”

U Draganovom pogledu prepoznao je rešenost bombaša samoubice. Osećao se loše. Iako je u sve ovo ušao ne razmišljajući o mladiću koji je sedeo preko puta njega, s vremenom je počeo da oseća simpatije spram njegove spremnosti da podnese žrtvu za sopstvene principe. Bio je tvrd i, na neki čudan način, iskren. *Čak i ako je ubio Kovača, u šta sve više sumnjam, imao je za to neki vraški dobar razlog koji bi mi se sigurno dopao.*

„Ali bez Sonje smo gotovi”, reče Nikola. „Najviše što ću moći je da u završnoj reči zamolim sud da izrekne što blažu kaznu. Da se pozovem na to da si štiti Kovača, da si bio povređen na mitingu i slične žalopojke. Ako ni to ne učinim, plašim se da će ti izreći četrdeset godina. Razumeš li?”

„Molim vas da ne tražite blažu kaznu za mene! Time bismo priznali da sam ipak izvršio ubistvo, iako je to laž!”

„Da, Dragane, ali... Rekao sam ti da su nam šanse za drugačiji ishod nepostojeće... U redu je igrati na sve ili ništa kada za 'sve' postoje bilo kakvi izgledi. Ali ovde ih nema!”

Nekoliko trenutaka obojica su ćutali, prepuštajući se teškoj, lepljivoj tišini.

„Postoji jedna mogućnost koju do sada nismo imali u vidu, gospodine Bobiću.”

Nikola se prenu. Nadao se da će Dragan konačno otkriti nešto što je do tada skrivao. „Zamolio bih vas da sutra ipak predložite izvođenje dokaza koji do sada nije bio izveden.”

„Kog?”

„To definitivno nije moja obuća. Molim vas da sutra, kada budu saslušavani veštaci, zatražite da bude izvršeno dopunsko veštačenje kojim bi se proverilo da li je reč o mojim patikama.”

„To je budalaština! Kako to misliš - da li je reč o tvojim patikama? Reći će da je to pitanje raspravljeno. Nađene su u tvom stanu, na mestu gde držiš obuću, sa tvojim DNK materijalom na njima.”

„Ne, gospodine Bobiću. Ne mislim na to. Zamolio bih vas da predložite veštačenje kojim bi se proverilo da li veličina tih patika odgovara veličini moje noge. Razumete? Dok sam razmišljao o svemu ovome, shvatio sam da te večeri kada mi je podmetao dokaze, Drobnjak nije mogao znati veličinu mog stopala. Moguće je da je u brzini u stan doneo obuću koja uopšte ne odgovara veličini moje noge.”

Nikola ga je slušao u neverici. Draganov predlog delovao mu je kao šala. Podsećao ga je na potez očajnika, koji bi, čak i kada bi nekim

čudom bio prihvaćen od sudskog veća, samo doveo do prolongiranja postupka za nekoliko nedelja. Pritom, iako ni on sam nije imao poverenja u inspektora, Draganova teza o patikama donetim sa strane delovala je sumanuto. Naposletku, ako bi tako nešto zaista zatražio od suda, Ana bi s pravom pomislila da namerno pokušava da odugovlači proces. Bilo bi to ponašanje potpuno suprotno onome koje joj je obećao.

„Iskreno, mislim da takav predlog nema smisla. Delovaćemo kao šarlatani, a sud nam svakako neće odobriti odlaganje zbog nečega što će smatrati pokušajem opstrukcije postupka. Moraš mi verovati. U ovome imam iskustva. Zašto bi sud sumnjao u inspektora? Zašto bi on uopšte imao razlog da tebi podmeće tuđe patike? Kako da ih ubedimo u njegov motiv? Da li te mrzi? Da li si mu oteo devojkicu? Da li je on ubica? Mislim da je to bespotrebno gubljenje vremena kojim ništa ne dobijamo, a možemo ih samo razljutiti.

„Mislim da on može biti ubica!”

Nikola je nervozno mahnuo rukom pokazujući mu da stane.

„Dozvoli da ti nešto objasnim. U ovom našem poslu, kao i u drugim poslovima, tačno znamo ko je ko. Zna se ko su advokati koji se u nedostatku drugih proizvoda bave prodavanjem magle, ali isto tako znamo i ko su oni, uglavnom malobrojni, koji prodaju poznavanje prava, ozbiljno pristupajući odbrani klijenta. Ovi prvi su ti nešto poput šibicara na Kalemegdanu, koji se uzdaju u to da uvek nailazi sledeća budala. Ovi drugi su jednostavno ozbiljni pravници koji se trude da se sa ovim prvima, ako baš moraju, sreću samo u toaletu, ali i tada rukom pridržavajući novčanik.”

Dragan se na trenutak gorko nasmeja.

„Opravdano ili ne, tvoj branilac spada u ovu drugu kategoriju. Većina sudija, na osnovu dosadašnjih postupaka, ono što predlažem ne doživljava kao puko šibicarenje i 'zidanje' advokatskih troškova. Znaš li zašto? Ne zato što nosim skupa odela i koristim latinske izraze. Niti zbog toga što im se dopada moja frizura. Jedini razlog zbog kojeg povremeno načulje uši kada im nešto govorim jeste taj što shvataju da se ne zajebavam! Da kada nešto govorim, predlažem ili kritikujem, imam ozbiljan razlog za to. Zato što ne prodajem maglu! Ne znam da li razumeš šta hoću da ti kažem. Ako sada izađem sa predlogom u čiju osnovanost i sam sumnjam, u očima suda postaću neko ko u ovom predmetu počinje da se bavi mešetarenjem. Poverovaće da to činim zbog toga što i sami znamo da nismo u pravu i što želimo da kupujemo

vreme. Tako će i ozbiljni prigovori i argumenti koje smo izneli pasti u drugi plan i izgubiti na značaju!”

„Gospodine Bobiću, on jeste doneo te patike!” Dragan ga rukom dodirnu po šaci, a onda se, kao da se u trenutku setio da to nije pristojno činiti, brzo povuče. „On ili neko drugi. Ja to znam, kao što znam da ovo nisam učinio. Iako vi u to očigledno ne verujete, molim vas da shvatite da govorim istinu. Kao što sam vam na početku rekao, vi ne znate o kakvim ljudima je reč. Kada sve ovo prođe, ako me potpuno ne unište, možda ćete shvatiti. Moramo barem pokušati. Molim vas da shvatite da ste mi vi jedina šansa. Pored toga, nemamo šta da izgubimo...”

Dragan uzdahnu duboko.

„Ako vi to ne učinite, veštačenje ću predložiti sam!”

Znao je da imaju šta da izgube. Tačnije, on je imao šta da izgubi. Ana će biti besna. Zamolila ga je da prihvati slučaj upravo da bi izbegla ovakve smicalice. Uz to, i on će se osramotiti u sudu. Ne seća se da je ikada čuo da je neko tražio veštačenje dimenzija obuće koja je pronađena u stanu osumnjičenog sa njegovim DNK tragovima. Ponovo je u sebi prokleo trenutak kada je sve ovo prihvatio. S druge strane, znao je da je kao branilac dužan da učini sve za klijenta. Čak i kada smatra da je to što čini besmisleno. Olakšavajuća okolnost bila je u tome što će Bušatlija svakako odbiti ovakav predlog. Ponovo se osetio kao zalutali putnik na podivljalom travelatoru koji vodi u sve dublje bespuće... I sa kojeg više, bez tuđe pomoći, nije umeo da siđe.

Odavno mu se nije dogodilo da noć pred suđenje provede budan. Nesanica se povremeno javljala u prvim godinama karijere, kada bi se, uzbuđen zbog saslušanja ključnog svedoka ili važne završne reči narednog dana, prevrtao po krevetu razmišljajući o svemu što bi moglo poći po zlu. S godinama, suđenja su postala rutina. Zanat koji obavlja po automatizmu, poput kompjutera auto-pilota koji trup čelične letelice okreće na zadati kurs.

„Znaš li kada zaista počneš ozbiljno da radiš svoj posao?”, sećao se reći profesora Papića. „Onda kada za njega počne ozbiljno da te boli kurac!” Mnogo godina kasnije shvatio je da, iako dobri za održavanje motivacije, strast, uzbuđenje i zanos uglavnom štete profesionalcu.

Ali noćasnje bdenje nije bilo uslovljeno naletom početničkog uzbuđenja. Znao je da će predlog koji će na Draganov zahtev podneti

veću izazvati buru. Ipak, među svim mogućim posledicama, najviše je strahovao od njene reakcije. Sumanuti predlog doživeće kao još jednu izdaju. I to saznanje unapred ga je peklo. Pritom, bio je ubeđen da ništa neće postići.

Još jedna lose-lose situacija! Sjajno!

Kao i mnogo puta do tada, u prekraćivanju dugih noćnih sati pomogla mu je gospođa Olga Hadži-Živković. Iako bi obično ignorisao noćno kucanje na vrata vremešne komšinice koja je patila od nesanice, ovoga puta, zbog problema sa spavanjem koji je i sam imao, bio je voljan da poslušati sinopsis najnovije epizode *Zločina i istrage* i saslušati kako je penzionisana profesorka solfeđa, kao i uvek, prva otkrila serijskog ubicu. I, naravno, da sa njom popije sada već tradicionalnu čašicu *henesija*, na koju je osamdesetpetogodišnja gospođa, opet tradicionalno, bila slaba.

Nastavak suđenja odvijao se po redosledu koji je predsednik veća najavio dva dana ranije. Najpre je veštak i načelnik Instituta za sudsku medicinu, doktor Stanko Ječmenica, strpljivo odgovarao na Anina pitanja. Pojasnio je da je na telu Radovana Kovača zatečeno ukupno dvadeset četiri sekotine koje najverovatnije potiču od oštrog sečiva srednje dužine, kakva poseduju povredni predmeti tipa sekire. Istakao je da je pokojni pre nastupanja smrti trpeo snažne bolove, koji prevazilaze one koji redovno prate lišenje života. Objasnio je veću da je pokojni lišen života najverovatnije poslednjim ili jednim od poslednjih udaraca koji se završio u njegovom potiljku.

Posle njega, za katedru za svedoke pozvan je veštak trasolog - stručnjak za „čitanje” tragova ostavljenih na mestu zločina. Pojasnio je veću da je na osnovu tragova krvi pokojnog koji su zatečeni u spavaćoj sobi moguće zaključiti da je usmrćen višestrukim udarcima povrednim oruđem po leđima i ekstremitetima. Označio je pravce prskanja, kapanja i slivanja krvi koji su zatečeni na postelji, zidovima i podu prostorije, objašnjavajući da je izvesno da je Kovač usmrćen na mestu na kojem je zatečen i da ne postoje indicije da je njegovo telo preneto sa druge lokacije.

U trenucima dok je Ana privodila kraju njegovo ispitivanje, Nikola oseti kako galopirajući bol u slepoočnici najavljuje nadolazeću neprijatnost. Nije imao pitanja za veštaka. Od odsudnog trenutka delilo ga je svega nekoliko minuta. Bušatlija je konstatovao čitanje pisanih dokaza. Privodio je suđenje kraju. U situaciji u kojoj niko ništa novo ne bi predložio, preostale bi još samo završne reči i presuda. Sklapajući

fasciklu ispred sebe, Ana je svečano odgovorila da tužilaštvo nema dodatnih dokaza. Izgledala je zadovoljno. Uprkos svemu, uspjela je da postupak privede kraju u datom roku. Posmatrao je članove veća koji su se meškoli u stolicama. Znao je da razmišljaju o tome kako će uskoro sve biti gotovo i kako će moći da se posvete popunjavanju kladioničarskih tiketa, rezervisanju prvomajskih putovanja i surfovanju na telefonu... A onda se Bušatlija okrete ka suprotnoj strani sudnice.

„Ima li odbrana novih dokaznih predloga?”

Za trenutak koji mu je delovao kao večnost, Nikola je ćutao. Pogledao je u Anu, koja ga je posmatrala držeći u rukama fasciklu sa spisima. A onda lagano ustade, zakopča dugme na sakou i izgovori reči koje odjeknuše kao tuđe:

„Časni sude, odbrana bi imala dodatni predlog.” U sudnici nastade komešanje. Nije mogao da pogleda Anu.

„Kao što ste videli, u postupku se pojavila sumnja u pogledu toga o čijoj obući je reč. Predlažemo zato da se izvrši dodatno veštačenje kojim bi veštak trasolog utvrdio da li sporne patike, za koje optužba tvrdi da pripadaju mom klijentu, po broju odgovaraju njegovom stopalu.”

Graja koja se razleže sudnicom priguši poslednje Nikoline reči. Učinilo mu se da je jasno začuo i psovku koju je neko od prisutnih uzviknuo. Bujicu misli koja mu se vrzmala po glavi Bušatlija je prekinuo kuckanjem olovkom po stolu.

„Tužioče...” Bušatlija se okrete ka Ani.

„Poštovano veće, moram reći da je predlog branioca za mene iznenađujući. Apsolutno se protivim i smatram da bi njegovo prihvatanje vodilo samo odugovlačenju postupka”

Nije morao da je pogleda. U njenom glasu osetio je svu gorčinu za koju je pretpostavljao da će se prosuti i kao opora zelena tečnost izliti po sudnici. Sve prisutne Bušatlija udalji u hodnik do donošenja odluke o predlogu.

„Jebote, ne mogu da verujem! Možeš li mi objasniti šta ovo znači?” Ana ga povuče za rukav, prišavši toliko blizu da je mogao da oseti njen dah.

„Morao sam...” šapnu joj Nikola izbegavajući znatiželjne poglede prisutnih. „Dragan je insistirao i nisam mogao da ga odgovorim, iako znam da je glupost. Pritom, znaš i sama da će veće odbiti predlog!”

„Naravno da će odbiti, ali i dalje ne mogu da verujem da si to uradio. Nikad ranije nisi se koristio ovakvim sranjima. Uz to, možda je glupo da kažem da sam s tvoje strane očekivala korektnost. Možda sam samo ponovo bila naivna!” Izvadila je cigarete iz tašne, a onda ih je brzo ponovo vratila u nju, shvativši da se nalaze u prostoru u kojem je pušenje zabranjeno.

Pokušao je da je umiri opreznim dodirom po ruci.

„Hej... Ne mogu baš da se ponašam kao robot. I ne mogu baš u svakom trenutku da igram Gordaninu, vladčinu i ministrovu igru!”

Ana ga besno preseče pogledom.

„Povremeno ipak moram da predložim i neki dokaz. Ipak sam prihvatio da branim okrivljenog, a ne da samo klimam glavom. Uostalom, zar neće tako i vaša predstava delovati ubedljivije?”

„Sereš, Nikola!”, procedi Ana kroz zube.

„Spusti loptu. Znaš i sama da se ništa neće dogoditi. Za nekoliko trenutaka ćeš dati završnu reč, a veće će doneti presudu koju očekuješ. Ti ćeš napredovati. Nedeljni izbori će proteći u najboljem redu, i svi će biti zadovoljni. Samo ću ja biti magarac koji je na sve ovo pristao. I koji taj pristanak verovatno nikada sebi neće moći da oprost. Zato nemoj da dramiš bez potrebe. Ovo je i tako samo jedan veliki privid suđenja čiji se kraj dobro zna.”

„Nikola...”

Ana zausti da kaže još nešto. Međutim, na vratima se pojavi zapisničarka koja prisutne pozva da uđu u sudnicu.

Nebrojeno puta kasnije, kad je razmišljao o ovim događajima, sećaće se trenutaka koji su usledili. Detaljno analizirajući i najsitnije detalje, pokušavaće da u mimici sudija, govoru tela pripadnika sudske straže, Aninom pogledu... pronađe neki nagoveštaj svega onoga što se dogodilo u danima i nedeljama posle povratka u sudnicu. Prizivaće slike ozbiljnih lica članova sudskog veća, Bušatlje koji je maramicom brisao čelo i gledao na sat, zapisničarke koja je sedela neprirodno pravih leđa, zavese koja je leljajala najednom od otvorenih prozora... Sećaće se da većina prisutnih u publici nije uspela ni da se smesti u stolice jer se sve dogodilo izuzetno brzo, da je Anin mobilni telefon dok se smeštala za katedru sa stola pao na pod, da je sudski stražar greškom, naslonivši se na zid, isključio jedan deo osvetljenja... Vraćaće u mislima sliku Dragana koji mu je uputio dugi, zadovoljni osmeh i sa

čijih usana je pročitao: „Hvala”, psovku iz publike, policajca koji je jedva vezao Draganu lisice zbog bravice koja je blokirala... Sliku Bojane koja mu maše sa drugog kraja prostorije... Ostao je uveren da je baš negde u tim momentima, koje očigledno tada nije umeo da dešifruje, na neki čudesan način bio zapisan početak neverovatne serije događaja koji će uslediti i u to je ostao ubeđen sve do danas.

Suprotno očekivanjima svih prisutnih, uključujući i njega samoga, Bušatlija je brzo, gotovo mehanički, objavio da je veće donelo odluku da prihvati predlog odbrane i sprovede dopunsko veštačenje dimenzija pronađene obuće i uporedi ih sa stopalom okrivljenog Pažina. U prvom trenutku, Nikoli se učinilo da je pogrešno razumeo Bušatlijine reči. Međutim, u kratkom obrazloženju koje je usledilo, predsedavajući sudija objasnio je da su članovi veća zaključili da je ovaj dokaz neophodan kako bi se proverile tvrdnje okrivljenog da obuća nije njegova. Zatražio je od veštaka da u narednim danima dođe po predmet i izvrši potrebnu ekspertizu.

Nikola je bio potpuno zatečen onim što je čuo. Međutim, u tim trenucima najmanje važno bilo mu je to što je odluka bila neočekivana za njega. Ono što ga je zaista brinulo bilo je saznanje da je šokantna odluka Bušatlijinog veća po Anu bila i pogubna. Prihvatanje predloženog veštačenja definitivno je uništilo njen brižljivo planirani koncept blickriga. Iako je i dalje verovao da će ekspertiza pokazati da je trud bio uzaludan, bilo je izvesno da osuđujuća presuda više nije mogla biti doneta pre nego što birači u nedelju izađu na birališta. Osnovni plan Aninih šefova i njihovih mecena tog trenutka pao je u vodu.

Video ju je kako, jedva sačekavši da Bušatlija završi, besno izlazi iz sudnice, ostavljajući saradnicu da skupi papire ostavljene na stolu. Iako nije imao skrivene namere, bio je potpuno svestan da mu Ana ovo nikada neće oprostiti. Ali više nije imao kud. Ringišpil je pokrenut i on više ni na koji način nije mogao da ga zaustavi.

Međutim, ubrzo se pokazalo da je to bilo samo prvo u nizu iznenađenja koja će u narednim danima u značajnoj meri odrediti njegovu, ali i sudbine mnogih ljudi uključenih u slučaj Kovač, birokratski označen kao predmet „K 210/16”.

U 10 časova i 15 minuta, 25. aprila, osam dana nakon što je Naša Srbija ostvarila neočekivano loš izborni rezultat osvojivši svega deset procenata podrške birača, u prepunoj sudnici broj jedan beogradske Palate pravde došlo je do jednog od najneverovatnijih sudskih obrta u poslednjih nekoliko decenija. Nakon obavljenog veštačenja, veštak

trasolog saopštio je podatak koji je najpre sudnicom, a u narednom periodu i u medijima, po kuloarima i srpskoj javnosti odjeknuo kao bomba. Patike sa tragovima krvi pokojnog Radovana Kovača pronađene u stanu Dragana Pažina nisu odgovarale dimenzijama Draganovih nogu! Tačnije, od ovih su značajno odudarale. Saglasno veštakovom nalazu, razlika između dvadeset osam centimetara dugog Draganovog stopala i dvadeset šest centimetara dugog uloška sporne obuće, bila je drastična i iznosila je čitava dva konfekcijska broja! Odgovarajući na pitanja koja su usledila, veštak je objasnio da je teoretski moguće da osoba obuče dva broja manje patike, pa čak i da načini nekoliko koraka u njima, ali bi joj kretanje bilo znatno otežano, a u pojedinim situacijama i u potpunosti onemogućeno.

„Praktično govoreći”, izjasnio se veštak pred zapanjenim auditorijumom, „možemo isključiti mogućnost da je reč o obući koju je koristio okrivljeni Dragan Pažin.” Draganove tvrdnje o tome da je obuća u njegovom stanu podmetnuta, koje je i Nikola od početka smatrao neozbiljnim, najednom su postale sasvim realne. Anina optužnica bila je natopljena benzinom. Ostalo je samo da Bušatlja upali šibicu...

Na požar nije trebalo dugo čekati. Dva dana kasnije, veće sudije Bušatlje postupilo je na način koji je u novonastaloj situaciji jedino bio moguć. Objavilo je presudu koja je, iako svega nekoliko dana ranije nezamisliva, u novonastalim okolnostima postala jedino moguća. Dragan Pažin je usled nedostatka dokaza oslobođen optužbe da je ubio narodnog poslanika i svog poslodavca, Radovana Kovača! „Suđenje decenije” preko noći je preraslo u „skandal decenije”, koji će, u nedeljama koje su usledile, puniti naslovne stranice tabloida i predstavljati nezaobilaznu temu svih - od vlasnica solarijuma, do novinara i političara. Svako od njih verovao je da ima pravi odgovor na pitanje šta je krenulo po zlu.

Izlazeći iz sudnice, tog 27. aprila u 14 časova i 30 minuta, Nikola je znao da će mu, prvi put u karijeri, oslobađajuća presuda, umesto uobičajenog tapšanja po ramenu, zahvalnosti okrivljenog i njegove rodbine i slave, doneti optužbe, prezir i sumnjičenja. Svestan načina na koji je uveden u postupak, Anine uloge i izneverenih očekivanja, ali i činjenice da je imao pogrešne predstave o poslu koji prihvata, znao je da prvi put oslobađajući klijenta nije pobedio. Prolazeći pokraj žalosne vrbe u jednoj od ulica iznad Palate pravde, setio se sna sa profesorom Papićem. Shvatio je da se, po ko zna koji put, uprkos profesorovim

upozorenjima, nije dovoljno čuvao.

Međutim, u tom trenutku ipak nije mogao ni da nasluti da će potpuno neočekivani, gotovo neželjeni uspeh u odbrani klijenta u narednom periodu u toj meri uticati na njegov život. Rastajući se od Alena, koji je u svemu video samo još jedan uspeh voljenog principala, bio je nesvestan da se nalazi na sredini najdramatičnije životne prekretnice. One koja zapravo i nije ostavljala mogućnost izbora. I sa koje će, jednako impulsivno kao što je to oduvek činio, krenuti na put traženja odgovora čiji će ga pronalazak promeniti zauvek.

Dva puta

„Znate li kako izgleda kada zaspate kao čovek koji pomera planine, a probudite se kao bolesnik koji bez tuđe pomoći više ne može ni da korača? Kada svaki potez koji naćinite kopa samo još dublju jamu pod nogama koje više i nisu vaše? I kada se kao pijani kockar, koji je za noć slupao generacijski imetak, pitate da li je moguće da vas nijedna karta neće i onda u sledećoj ruci, izgubite i založenu ženu? U tim trenucima, život se grana na dve strane, ali ništa, ne garantuje da obe ne vode u ponor još dublji od onog iz kojeg pokušavate da se iskobeljate. Tako sam se osećao...”

(Transkript zapisnika o saslušanju svedoka Nikole Bobića pred tužiocem za organizovani kriminal, 15. septembar, 13.35 časova)

ČETVRTAK, 28. APRIL - SUBOTA, 7. MAJ

Oslobađajuća presuda preko noći je postala glavna tema većine domaćih i regionalnih medija. Naslovne stranice tabloida utrkivale su se bombastičnim tekstovima koji su sugerisali da je oslobađanje Dragana Pažina plod još jedne pravosudne nameštaljke.

Ubica pušten na osnovu naručenog veštačenja!

Skandal - Kasapin se izvukao pomoću korumpiranog sistema!

Lavina je pokrenuta, i bilo je jasno da će biti nemoguće zaustaviti je.

Prvi put u karijeri lišenoj afera, Nikolino učestvovanje u postupku postalo je dokaz za stavove onih koji su tvrdili da u srpskom pravosuđu nema nikoga kome se može verovati. U negativnim ocenama njegove uloge u predmetu Kovač, prednjačili su Vladi naklonjeni mediji. Većina njih i od ranije je sa skepsom gledala na beogradskog advokata Bobića. U njihovim očima, oduvek je bio uobraženi, nafrakani kozer, lažni heroj kruga dvojke i moralistički nastrojene građanske Srbije, koja je koketirala sa liberalnim ideološkim mitovima. Slučaj Kovač bio je idealna prilika za obračun. U prvim danima nakon presude izgledalo je kao da se urednici takmiče ko će se snažnije obrušiti na Nikolin kredibilitet.

Veliki borac za ljudska prava i nezavisno pravosuđe organizovao prevaru!

Para vrti gde burgija neće!

Prodana duša!

Bili su to samo neki od naslova koji su, nakon šokantne odluke Bušatlijinog veća, punili stranice dnevne štampe.

Napadima na „korumpirano sudstvo i advokaturu” pridružili su se i političari, među kojima su najglasniji bili predstavnici Naše Srbije, ali i deo crkvenih krugova okupljenih oko vladike Sevastijana. U oslobađanju Dragana Pažina pojedini od njih videli su i zaveru velikih sila, kojima je Kovačeva politika smetala. Najdalje je otišao provladin

tabloid *Telefaks*, koji je u oslobađajućoj presudi ubici najglasnijeg protivnika abortusa na ovim prostorima video dokaz o sprezi sudija i feministkinja, pa i postojanju plana za biološko uništavanje nacije. Duh iz boce bio je pušten.

Među retkim medijskim natpisima koji su krivce za „pravosudni skandal decenije” tražili na drugoj strani bili su oni koji su ukazivali na još jedan propust tužilaštva. Nekoliko analitičara stidljivo je pokušalo da pažnju javnosti skrene na sve češće promašaje u optužnicama, kojima su, po pravilu, prethodila gromoglasno najavljivana ali i brzopleto izvođena hapšenja. Jedan bivši sudija objasnio je kako je u ovom slučaju od samog početka bilo čudno što se tako brzo izašlo sa osumnjičenim i što nakon navodnog pribavljanja patika, koje su bez nužne provere uvrštene u dokazni materijal, nisu prikupljeni drugi dokazi. Eksperti koji su gostovali u emisijama posvećenim analizi suđenja podsećali su da tužilaštvo nijednog trenutka nije pokušalo da utvrdi motiv izvršioca, značenje predmeta ostavljenog u ruci žrtve, pa čak ni da pronađe sredstvo kojim je delo izvršeno.

Najupornija u predstavljanju stvari iz drugačijeg ugla bila je Bojana. Od momenta kada je presuda objavljena, njeni tekstovi u *Istražitelju* ukazivali su na to da je od prvog trenutka bilo jasno da tužilaštvo nema kvalitetne dokaze i da je Dragan predstavljao samo nasumično odabranu žrtvu. Povezujući u jednom od priloga činjenicu da je Kovačeva stranka na izborima osvojila neočekivano malo glasova, Bojana se zapitala treba li krivce za ubistvo tražiti u krugovima njegovih političkih protivnika, i da li je podmetanje Pažina bila samo loše režirana predstava. Ipak, ovi usamljeni pokušaji bili su nedovoljni da stvore iole izbalansiranu sliku. Osnovni ton komentarima davali su izveštaji u kojima je Nikola predstavljan kao „đavolji advokat”, koji je novcem i vezama uspeo da oslobodi još jednog klijenta.

U prvim danima nakon presude pratio ga je intenzivni osećaj praznine. Budio se sa migrenama koje je tokom dana smirivao *kodeinom* i sve dužim boravcima u spavaćoj sobi sa spuštenim zastorima. Znao je da mu se ponovo podmuklo prikrada stara boljka od koje je oduvek bežao, jednako kao što joj je podsvesno pribegavao u trenucima kada bi uzbrdica postajala suviše strma.

Depresija.

No, ovoga puta, ranija iskustva nisu bila od pomoći jer sličnih iskustava zapravo i nije bilo. Imao je osećaj da se preko noći obreo u drugoj realnosti ispunjenoj iskrivljenim ogledalima, u kojoj nijedan od

preduzetih poteza i ostvarenih rezultata nije vodio očekivanom ishodu. Oslobođanje klijenta koje bi, objektivno posmatrano, moralo predstavljati uspeh, sve više je doživljavao kao jedan od najtežih poraza u karijeri. Želja da pomogne prijateljici, i njihovom ponovnom zbližavanju, otvorila je do tada najdublju provaliju među njima. Pristupanje Draganu kao neiskrenom klijentu, koje je trebalo da ga sačuva od povlačenja pogrešnih poteza, ispostavilo se kao najpogrešniji među njima. Naposletku, bila je tu i bolna činjenica da je, za razliku od klijenta, propustio da uoči najznačajniji dokaz u postupku. Kao nikada do sada, prevideo je da veštačenje obuće može dovesti do obrta. Iako mu je bilo teško da to prizna, ovo saznanje mučilo ga je snažnije od svega drugog. Plašio se da više nije tako dobar.

Tražeci izlaz iz sve češćih perioda anksioznosti, u početku povremeno, a kasnije i sve češće, počeo je da pije. Iako je konzumiranje alkohola kod Nikole oduvek imalo karakter rekreativnog, relativnu umerenost na tom planu nadoknađivao je upotrebom drugih opijata. Povremene politoksikomanske epizode godinama su brinule profesora Papića. Pod naletima teskobe, Nikola se s vremena na vreme predavao zavodljivom uticaju trankvilizatora ali i drugih opojnih droga, najčešće hašiša, koji bi nabavljao od starog klijenta, sitnog novobeogradskog dilera.

Nesposoban da sluša o tuđim problemima dok je posrtao pod teretom sopstvenih, otkazao je jedan broj planiranih razgovora sa klijentima, dok je na nekoliko suđenja poslao zamenu. Tih dana Minja i Alen odgovarali su na telefonske pozive, izgovarajući uvek istu rečenicu:

„Gospodin Bobić ima neplanirane obaveze i javiće vam se čim bude u prilici!”

Trenutke najdublje osame provodio je na očevom grobu. Još od fakultetskih dana, pred svaki važniji ispit dolazio bi u rozarijum Novog groblja i tu, na klupi ispod velike žalosne vrbe, ostajao satima razgovarajući sa njim. Imao je osećaj da u tim prilikama sa Đorđem priča o svemu što je ostalo neizrečeno od tog 23. maja 1977. godine, kada su ga majka i on, tada osmogodišnji dečak, zatekli u lokvi krvi na parketu. Nikada mu nije oprostio. Ipak, kako su godine odmicale, imao je osećaj da sve bolje razume čoveka kojeg zapravo nije ni upoznao. Cenjeni profesor Ustavnog prava, doktor Đorđe Bobić, nije izdržao kada mu je, kao glasnom protivniku ustavnih amandmana, režiran disciplinski postupak u kojem je predstavljeno da je od studenata

primao novac i druge časti za ocene na ispitu. Iako su svi na Pravnom fakultetu znali da je lažno optužen i da je isključivi cilj akcije bilo njegovo sramoćenje i proterivanje sa katedre, niko se nije pobunio. Đorđe je, pak, bio isuviše slab da im se suprotstavi sam. Umesto toga, odabrao je ono što je u tom trenutku smatrao manjim zlom za sebe. Za Nikolu, odabrao je put večitog bola, tableta, migrena i životne nesigurnosti. Pa ipak, otac koji ga je prerano napustio, nikada mu nije bio blizak kao tih dana.

Čudni su putevi koji nas spajaju i razdvajaju. Gotovo četrdeset godina kasnije, koračao je u njegovim cipelama. Optužen za nešto što nije učinio. Osramoćen tvrdnjom da je osoba kakvih se gnušao. U očevoj i sopstvenoj sudbini, u tim trenucima, pod žalosnom vrbom na kamenoj klupi, pronalazio je ranije neuočene obrasce.

Još manje od poslovnih interesovali su ga privatni susreti. Inače brojne socijalne kontakte sveo je na kratku, iznuđenu posetu Zvonku Pažinu. Želeći da proslavi uspeh u odbrani sina, Zvonko je upriličio svečani ručak u dvorištu male prizemne kuće u Tomazeovoj ulici na Dušanovcu. Za Nikolu je bilo rezervisano počasno mesto za skromno pripremljenom trpezom, koju je domaćin postavio ispod krošnje velike bukve.

Dragan je bio vidno raspoložen dok je gostima predstavljao Nikolu kao čoveka koji mu je pomogao da se odbrani od zla koje su želeli da mu učine. Istovremeno, sa neskrivenim ponosom, podsetio je Nikolu da mu je prilikom prvog susreta obećao da ga neće razočarati. Brojne komšije koje je starac pozvao na svečanost želele su da upoznaju glasovitog advokata Bobića, da mu stisnu ruku i da od njega čuju kako je uspeo da dokaže ono što su oni od početka znali. Većina njih sa uzbuđenjem je govorila kako je razočarana pisanjem štampe i emisijama koje su od prvog trenutka navijale da Dragan pošto-poto bude poslat na robiju. Uprkos hajci koja je vođena protiv njega, Nikola je bio njihov heroj, koji ih je, uz sve to, udostojio prisustva, dolazeći među njih, u skromni dušanovački kvart.

I onda se, kako to i inače biva, u seriji loših vesti koje nikada ne idu same, pojavila i ona najlošija.

Zvonkova komšinica koja je otišla u obližnju pečenjaru po roštilj, vratila se sa mesom, ali i sa informacijom da su na Prvom programu preneli ekskluzivnu vest. Prema pisanju *Istražitelja*, Nikola je od početka postupka predstavljao ubačenog trojanskog konja!

Neimenovani dobro obavešteni izvor na koji se portal pozvao

pojasnio je da je njegovo angažovanje zapravo obezbedila tužilja Ana Basta, kako bi, uz pomoć dugogodišnjeg prijatelja, lakše dokazala montiranu Pažinovu krivicu i prikrila prave izvršioce. U trenu, umesto u tanjire, svi prisutni zurili su kroz prozor Zvonkove kuće u hitro uključeni televizor u dnevnom boravku.

Da li se istorija ponavlja, zapitala se maliciozno novinarka, podsećajući gledaoce na postupak koji je pre četrdeset godina vođen protiv profesora Bobića. Na telefonu koji je u šoku jedva pronašao u torbi, posmatrao je nekoliko desetina propuštenih poziva i poruka. Lešinari iz novinskih kuća tražili su komentar na najnovije optužbe, koje su se na njegovo izmučeno telo sručile kao kiša kamenica razularene svetine.

Iako ni najnovija informacija o Nikolinom zavereništvu nije uspela da poremeti slavljeničko raspoloženje u Pažinovom dvorištu, pa ni uverenje prisutnih da je reč o još jednom novinarskom spinu, Nikola je znao da vest koja je preneti nije bila lažna. Prenela ju je žena kojoj je otkrio tajnu. Istina je da je trebalo da bude trojanac! Iako ljudi koji su ga okruživali nisu znali za to - on je znao. Kao nikada do tada, osećao je neizdrživ, nagrizajući stid. Nespreman da dalje statira u predstavi koja mu nije pripadala, zahvalio je prisutnima na gostoprimstvu i u magnovenju se uputio ka kapiji.

„Nemojte ovo uzimati k srcu”, reče mu na rastanku Dragan, uz čvrsti stisak ruke. „Barem ja znam pravu istinu o tome ko vas je angažovao i koliko sam to želeo”

Umesto da mu pomognu, njegove reči ga dodatno poraziše. Ostavši bez odgovora, klimnu glavom, mahnu Zvonku i pobeže na ulicu.

Poslednji u nizu udaraca, i najpodmukliji od njih, zadobio je od žene u koju je imao poverenja. Na telefonu je video da su agencije pod oznakom „ekskluzivno”, prenele tekst potpisan Bojaninim inicijalima. Javnost je sada mogla da bude u potpunosti sigurna u to da je slučaj ubistva Radomira Kovača od početka bio izrežiran. I da je on u tom režiranju igrao značajnu ulogu.

Bila je to kap za koju, u prepunjenoj čaši, više nije bilo mesta.

„Kunem ti se da za ovo nisam znala!” U slušalici je čuo Bojanu, kako kroz suze pokušava da dođe do daha. „Urednica je sama dodala taj deo teksta i bez mog znanja ga je pustila na sajt. Nikola...”

„Sereš! Urednica nije znala za tu priču!” besno ju je prekinuo. „To sa

Anom znala si samo ti, zbog toga što sam bio dovoljno glup da ti to ispričam. I zbog toga što sam bio još gluplji da poverujem da ti je stalo do bilo čega drugog osim do dobro obaveštenog izvora, čije informacije možeš da unovčiš! Pretpostavljam da je seks bio samo naknada za moju glupost!”

„Ne budi surov, Nikola! Vređaš me!” Glas joj je drhtao. „Čak i ako misliš da sam đubre, ne moraš to tako eksplicitno da mi predočavaš. Nisam zaslužila!”

„Zaista? A šta misliš, da li sam ja zaslužio? Šta misliš, kako stvari izgledaju iz ovog ugla? Nakon svih onih sranja o podmićivanju veštaka koje mi pakuju, sada je od tebe procurela i priča o tome da je tužiteljka bila zainteresovana da baš ja saučestvujem u prevari! Kako ti se čini? I šta misliš, šta si učinila Ani? Čudi me da niste objavili i da smo se dve godine jebali. To možda čuvate za sledeći prilog! I kao da sve to nije dosta, nego i pljuvanje po mrtvom ocu! Je l' i to ideja urednice? Jebote, jeste li toliko gladni para da skačete po leševima?”

Trčao je niz Ustaničku ulicu. Projurivši pored Specijalnog suda, nesvestan okoline, gotovo je oborio na pločnik zamenika tužioca za organizovani kriminal Đorđa Ivanovića, koji je izlazio iz zgrade.

„To sa ocem nismo mi objavili. Ta informacija došla je negde preko onog smeća koje i inače predstavlja glasilo Naše Srbije, a možda ju je i Drobnjak gurnuo svojim kanalima. Nisam baš takvo govno kakvim me predstavljaš. Još jednom ti kažem da nije bila moja ideja. Jesam ispala budala, ali nisam ništa učinila sa namerom da bude ovako. Samo sam bila nesmotrena.”

„Nesmotrena, kažeš? Mala nesmotrenost! Sjajno!”

„Pogrešila sam jer sam Andrićki, u neobaveznom razgovoru, pomenula tu priču. Jebiga, zajebala sam... Molim te, izvini! Nikada nije zloupotrebljavala takve stvari. Ali Borka je prethodnih dana trpela pritiske zbog tekstova koje smo objavljivali. Video si da smo sve vreme držali tvoju stranu!”

„I onda sam ovako morao da platim?”

„Ne, naravno...”, Bojana je uzdahnula. „Borka je ovo odigrala na svoju ruku, a možda i u dogovoru s nekim. Ne znam... Moguće je da ni u mene više nema poverenja. Sve ovo postaje suviše jebeno komplikovano. Više ne znam ko je na čijoj strani, Nikola! Samo mi je stalo da znaš da to nije moj stil”

Bio je suviše povređen da bi dalje slušao. Po ko zna koji put, prebrzo darovanje poverenja nepoznatoj ženi sa kojom je imao samo dobar

seks pokazalo se štetnim.

Napuštanje stana pre jutra život čini lepšim, ali ta lepota ima svoju cenu, pomisli, ulazeći u taksu koji je konačno zaustavio. Morao je da smisli nešto što će zaustaviti vrtlog u koji je sve dublje tonuo. I to nešto morao je da smisli brzo.

Jedina osvetljena prostorija u celoj Palati pravde te večeri bio je Gordana kabinet. Prilazeći ogromnom zdanju, Ana je kraj prozora na šestom spratu uočila siluetu tužilje koja je zurila u noć. Dolazeći na sastanak koji joj je šefica mimo svakog protokola zakazala za subotu u osam sati uveče, znala je da je ne očekuje ništa dobro. Međutim, nakon svega što se u prethodne dve nedelje desilo, bila je spremna na sve. Nikolina izdaja i sramota koju je doživela učinili su da je želela samo da se sve ovo što pre završi.

Gordana ju je čekala sama. Bila je obučena u džemper, farmerke i patike, na osnovu čega je zaključila da je iz stana izašla samo da bi se videla s njom. Stajala je leđima okrenuta ka vratima kancelarije i nije se okrenula ni kada joj se Ana javila pri ulasku. Pušila je, gledajući pulsirajuća svetla novobeogradskih bulevara kroz veliko prozorsko okno.

„Da li je istina?”

Ana je nekoliko trenutaka ćutala, pokušavajući da prolongira početak okršaja.

„Ne znam na šta mislite.”

„Ne pravi se blesava!”, uzviknu Gordana okrećući se licem prema njoj. Prvi put otkako se poznaju, videla je nenašminkano, izborano lice starice. Bila je još ružnija nego inače.

„Znaš ti dobro na šta mislim! Da li je istina da si tražila od Nikole da prihvati slučaj kao što tvrde mediji?”

Znala je da nema kud.

„Tačno je”, odgovori Ana polako i naizgled smireno. Nadala se da Gordana ne primećuje da svaki deo njenog tela podrhtava.

„Samo sam želela da sprečim da se u predmetu pojavi neko od advokata koji bi čitavu stvar razvlačio...” Zaustila je da kaže „i koji bi muljao”, ali se brzo ugrizla za jezik, svesna koliko bi to u postojećim okolnostima zvučalo glupo.

„Želela si da sprečiš...” Gordana se gorko nasmejala, besno odmahujući glavom. „Da bi sprečila navodno razvlačenje, odlučila si da

u postupak uključiš ljubavnika koji će napraviti cirkus kakav nam još niko nije napravio!"

„Gordana, bez obzira na sve, ne dozvoljavam da tako razgovarate sa mnom!"

Šefica je prostreli pogledom.

„Ne mogu da verujem! Ti meni ne dozvoljavaš?! Možda bi trebalo da, posle svega, zatražim tvoju dozvolu i biram reči koje ti prijaju?!"

„Samo mislim da možemo da razgovaramo pristojno. Bobić i ja nismo nikakvi ljubavnici, već smo isključivo poznanici, i ništa više. Kolege kao i sve druge, kakvih i vi imate među advokatima."

„Poslušaj me dobro, Ana." Gordana na trenutak spusti ton i napravi kraću pauzu. Znala je da tek sada sledi najgore.

„Kao što si videla, ni reč ti nisam rekla nakon što si zarsala predmet koji ti je poveren. Republički tužilac je istog momenta tražio tvoju odgovornost. Da budem preciznija, nakon oslobađajuće presude savetovao mi je 'da te zgazim'. Međutim, iako to ničim nisi zaslužila, uzela sam te u zaštitu. Rekla sam da ćemo sve proveriti, ali da se ne treba zaletati i da je moguće da su se desile stvari na koje nisi mogla da utičeš. Međutim, bila sam očigledno ponovo naivna kada si ti u pitanju!"

„Nisam..." , zausti Ana, a Gordana istog časa zareža.

„Prekini! Na svim TV stanicama objavljeno je da je sada očigledno da je u pitanju dobro organizovana nameštaljka u kojoj je učestvovalo i tužilaštvo! Na Kanalu A pomenuli su da ste ti i Bobić bili u vezi i da je to verovatno od ranije razrađena šema! Da li si svesna da se igraš mojom glavom, ali i glavama nekih izuzetno moćnih ljudi koji ti ovo sigurno neće zaboraviti? Pritom, dovela si me u situaciju da sada i sama sumnjam!"

„Gordana, molim vas da mi dozvolite da vam kažem..."

„Prvo ćeš ti da saslušаш šta ja imam tebi da kažem! Zbog ovog s Bobićem, snosićeš posledice! U ponedeljak ću podneti prijavu disciplinskom tužiocu zbog težeg disciplinskog prekršaja. I da se ništa drugo nije dogodilo, to što si učinila je školski primer upuštanja u neprimerene odnose sa zastupnikom stranke u postupku koji si vodila, pri čemu je došlo do ozbiljnog narušavanja poverenja javnosti u tužilaštvo!"

Ana besno povuče blejzer. Više nije imala strpljenja. Želela je samo da što pre izađe na vazduh.

„Je li to sve?", upita.

„Jedino drskosti ti nikada nije manjkalo! Kako te nije sramota? Ne, nije sve! Nakon okončanja disciplinskog postupka, podneću predlog Državnom veću tužilaštva za tvoje razrešenje! Mislim da je bolje da ti to odmah kažem, kako kasnije ne bi bila iznenađena. Kao što vidiš, i u ovoj situaciji želim da budem fer.”

Osetila je kako je osigurač iskočio.

„Da budete fer? Vi da budete fer? Kako vas nije sramota!” Videla je kako je Gordana gleda razrogačenih očiju.

„Ja sam za razrešenje? Ja sam petljala sa braniocem u predmetu? Je l' tako...? A kako se onda zovu večernji sastanci u vašem kabinetu sa ministrom, vladikom i sudijom? Kako se to zove? Je l' to možda upuštanje u neprimerene odnose? Da li su to možda postupci koji mogu dovesti do ozbiljnog narušavanja poverenja javnosti u samostalnost Javnog tužilaštva? Ilije ipak, narodski rečeno, takve postupke bolje označiti kao slugeranjsko lizanje dupeta i odlazak po sopstveno mišljenje? I kako se zove sugestija da pitam Bobića da ne izjavljuje odgovor na optužnicu? Šta je to onda?”

Gordana je bila prikovana za stolicu.

„Zamolila bih te da smesta napustiš kancelariju!”

„Napustiću je svakako, ali ću prethodno da vam kažem i ovo. Radite šta ste naumili i šta morate da radite. Vaši postupci me više ne zanimaju. Ali računajte da ću i ja raditi šta moram. I nemojte misliti da ću i dalje biti naivna mala plavuša, koja će bespogovorno trpeti vaše udarce i poniženja. Ovoga puta braniću se svim sredstvima koja mi stoje na raspolaganju. Moguće je da su i meni poznati neki od školskih primera upuštanja u neprimerene odnose.”

Zalupila je vratima kancelarije i za nekoliko trenutaka ponovo se našla na Savskoj ulici, kojom su mileli pospani noćni tramvaji. Znala je da više ništa neće biti isto. Gordana će se potruditi da je uništi. U to nije imala ni najmanju sumnju. Međutim, više nego o Gordaninim potezima, razmišljala je o tome šta može da učini ona. Postojala je samo jedna osoba kojoj je u ovom trenutku mogla da se obrati, a da to ima smisla.

„Rekao sam ti da me na ovaj broj zoveš samo kad gori? Nakon duge zvonjave, u slušalici je začula glas tužioca za organizovani kriminal Bogdana Ivanovića.

„Zato i zovem”, reče Ana. „Sad gori.”

NEDELJA, 8. MAJ - PONEDELJAK, 9. MAJ

Predmet koji je iz daljine podsećao na neobični propeler, pravio je široki luk iznad krošnji drveća koje su okruživala zgradu Muzeja savremene umetnosti. Poput čudne letelice, koja je najpre kružila nisko a zatim se naglo penjala uvis, stvarajući jedva čujni zvižduk, ispisivao je po vazduhu nevidljivu elipsu. Na kraju znatno duže putanje od one koja je na početku mogla biti očekivana, obreo se ponovo u Nikolinim rukama.

Ušće je bilo jedno od mesta na koje je dolazio kada je želeo da bude sam. Velika travnata površina oivičena drvoredom i dvema rekama omogućavala mu je da uredi misli, koje su celog vikenda bile potopljene u burbon i hašiš. Bacanje bumeranga smatrao je sastavnim delom meditacije. Neobični sport zavoleo je još kao srednjoškolac, kad je boravio u letnjoj školi engleskog u Oksfordu. Tamnopusi mladić iz Melburna sa kojim je delio klupu uputio ga je u tajne do tada nepoznate zabave. Od tada, Nikola je ostao opčinjen predmetom koji se, pravilno upotrebljen, uvek vraćao vlasniku.

U čemu se razlikujem od Đorđa?, pomisli prateći mamurnim pogledom veliku leteću kiflu. I on se kao pizda povukao pobegavši u smrt, baš kao što sam ija kao pizda pobegao u tablete, alkohol i drogu. Zar povlačenje pred ološem sakrivenim iza komisija, katedri, nastavno-naučnih veća, ili medija u mom slučaju, ne znači predaju i priznanje da su bili upravu? Genetski, Bobići su pizde!

Besciljno je bauljao po polju prošaranom krtičnjacima. U trenutku kada mu se učini da će nespretno upućeni hitac završiti u vodi, spazi kako mu se sa nasipa približava figura čiji lik sa ove razdaljine nije mogao da uoči, ali koju je nepogrešivo prepoznao po hodu. Prečicom preko velike livade, u susret mu je dolazio Alen. Verovatno se i sam uverivši da je čudak sa bumerangom na poljani njegov principal, mladić mu potrča u susret.

„Niste normalni, šefe!” Zadihan i uzbuđen što ga konačno vidi, Alen ga podseti na lovca koji je nakon nekoliko dana potere konačno naleteo na nosoroga. „Dva dana vas tražimo! Mobilni vam je isključen! Šta se događa?”

„Odselio sam se u Kanadu i samo sam došao da pokupim stvari. Kome sam nedostajao?”

„Kako kome? Minja se izbezumila, a i ja sam se ozbiljno zabrinuo. Tražio sam vas svuda. Na kraju, Minja reče da ste možda ovde!”

„Znači da ni na nju više ne mogu da se oslonim.”

„Znate da smo otkazali sve sastanke prethodne sedmice”, i dalje zadihan nastavi Alen. „Zvao vas je i Antić. Rekao je da je hitno, ali mu se niste javili. Klijenti se pitaju šta se događa...”

„Preživeće! Baš kao i vas dvoje!” Nikola ponovo baci bumerang, koji ovoga puta još snažnije polete u vis, odlazeći izvan vidokruga dvojice posmatrača. Nikola za trenutak izgubi ravnotežu, ali brzim koracima koji su podsećali na koreografiju Šveđanina uhvaćenog u užičko kolo, uspeo je da se održi na nogama.

„Šefe, mislim da bi ipak bilo najbolje da krenemo kući. Deluje mi da niste u formi.”

„Ovo je bio hitac!”, uzviknu Nikola, ne obazirući se na pripravnikove reči. „Nije potrebno zapinjati. Dovoljno je da pravilno usmeriš vrh i da znaš odakle duva vetar.”

„Zašto se toliko nervirate zbog svega? Znate da vam svi oni nisu ni do kolena! Pored toga, realno posmatrano, ponovo ste postigli uspeh, o kojem bi svi ovi što vas sada pljuju mogli samo da sanjaju. Umesto da budete ponosni, krijete se kao da ste učinili neko zlo.”

„Ti ne prestaješ da sereš, jebote!” Iz džepa blejzera Nikola izvadi pljosku i rukom pođe put pripravnika. „Hoćeš?”

Alen odmahnu glavom.

„Okej. Ali ćuti više, ko boga te molim! Dekoncentrišeš me!

Nekoliko trenutaka, jedan pored drugog, stajali su bez reči.

„Šta misliš, zbog čega se osećam loše?”, upita Nikola.

Alen slegnu ramenima.

„Naravno! Zbog takvih kao ti i postoji zakon koji ograničava samostalno postupanje pripravnika u ozbiljnijim predmetima. Jesi li znao da je procesna sposobnost pripravnika izjednačena sa sposobnošću lica mlađeg od četrnaest godina?”

Alen se nasmeja i podiže sa zemlje tanki, fino obrađeni komad drveta, koji se sručio ispred njegovih nogu.

„Zašto sam neraspoložen? Jel' shvataš da su me presudom sahranili? Da stvar bude gora, za Draganovo oslobađanje nisam nimalo zaslužan! Najebao sam ni kriv ni dužan!”

„Kako to mislite?”

„Tako lepo! Za oslobađajuću presudu zaslužan je isključivo Dragan, koji me je nagovorio da tražimo veštačenje! Ja sam taj dokaz prevideo, iako mi je sve vreme bio ispred nosa! Daj mi to ovamo!”

Alen ga zabrinuto pogleda pružajući bumerang.

„Mislim da ste ipak prestrogi prema sebi. Dragan nije oslobođen samo zbog veštačenja. Prethodno ste izbušili dokaze tužilaštva u unakrsnom. Bilo je očigledno da su DNK tragovi na patici naneti udarcima Drobnjaka, kao i da ćorava Mira nije mogla da vidi izvršioca. A svega toga ne bi bilo da vi to niste predložili sudu, zar ne?”

Okrećući se prema Brankovom mostu nakon što je shvatio da vetar lagano menja pravac, Nikola još jednom hitnu drvenu pticu.

„Sančo, cenim tvoje pokušaje, ali ipak sereš!” Nadimkom izvedenim iz imena Don Kihotovog pratioca, Nikola se obraćao pripravniku u trenucima u kojima je iskazivao posebnu naklonost.

„Nego... da ja tebe pitam nešto.”

„Izvolite, šefe.”

„Šta misliš, ko je ubio Kovača?”

Alen se zamisli. Na licu mladića bilo je primetno zadovoljstvo izazvano činjenicom da ga principal pita za mišljenje u tako značajnoj stvari.

„Iskreno, ne znam..”, odgovori nesigurno. „Mogao je da ga ubije bilo ko od njegovih neprijatelja. Ali zašto biste se sada uopšte time opterećivali? Zar me niste učili da je posao branioca da brani optuženog, a ne da utvrđuje šta se stvarno dogodilo?”

„E, vidiš... Ovde je situacija drugačija nego obično. Neko je želeo da odgovornost za ovo delo podmetne Draganu. A taj koji je nameštao delo njemu, povezan je i sa Kovačevim ubistvom. I što je najvažnije, taj neko želeo je da i mene uvuče u sve ovo!”

„Mislite na Anu?”

Nikola se nasmeja.

„Da je ubica?”

„Ma ne, nego to da vas je uvukla.”

„Ne. Ne mislim na Anu. I ona je u svemu ovome najebala. Ovde je u pitanju neko moćniji od nje. Moguće je da je taj neko zajebao nju i da ju je nagovorio da me uvuče, a da ona nije prepoznala igru. A onda je

došlo sve ovo sa medijima koji su od mene napravili kriminalca, spremnog da potplaćivanjem oslobađa ubice. Iza svega toga moglo bi mnogo toga da se krije, dobri moj. Zar ne?"

Alen je ćutao. Pokušao je da i sam baci bumerang imitirajući Nikoline pokrete, ali velika drvena kifla završi u desetak metara udaljenom žbunu.

„Postoji mnogo toga što se dalo naslutiti u prvostepenom postupku”, nastavi Nikola lagano koračajući u pravcu rastinja.

„Šta imate u planu?"

Dva razigrana hrta odvojiše se od gazde i veselo dotrčaše do njih.

„Psi te očigledno vole”, reče Nikola. „Mene uglavnom izbegavaju. Verovatno osete da mi idu na živce. Imam jednog koji mi se redovno izležava ispred ulaznih vrata zgrade i kojeg ne mogu da se otarasim.”

„Što ga ne uzmete kod sebe? Psi su mnogo bolji od ljudi.”

„Vidi... Mnogo sam razmišljao o tome šta je pametno učiniti.”

„I?"

„Shvatio sam da bi najpametnije bilo zaboraviti na sve ovo, povući se i možda se jedno vreme posvetiti sasvim drugim stvarima. Treking po Himalajima i susret sa jakovima, umesto trekinga po stepeništu Palate, i susreta sa bivolima koji vrebaju iz kabineta! A? Ili... fotografska tura po Vijetnamu, umesto foto-tura iz mrtvačnica! Šta kažeš? Mogao bih i tebe da povedem kada bi nabio malo kondicije i prestao da se hraniš hamburgerima.”

„Ha...”, nasmeja se Alen. „Iako odlično zvuči, ne delujete baš kao čovek kog mogu da zamislim u tibetanskom manastiru.”

„Zašto?"

„Pa... ne verujem da ćete tako, odjednom, dići ruke od svega. Čini mi se da vas sve ovo isuviše proganja.”

„Ponašaj se kao da se spremaš za sudiju ili tužioca, a ne za advokata. Dakle, ne slušaj pažljivo! Rekao sam šta bi bilo najpametnije. Ali ja sam retko kada u životu birao pametne opcije!”

„Dakle?”, upita Alen.

Nikola otpi još jedan poveći gutljaj iz pljoske.

„Dakle, dragi moj Sančo, kao što kažu budisti među kojima me ti, po svemu sudeći, ne vidiš: *Kada ne znaš koji je put pravi, izaberi onaj kojije najteži*. A ja u ovom trenutku još ne znam koji je put pravi. Ali sam sasvim siguran koji je najteži”

„Šta ste naumili?"

„Ozbiljno su me naljutili! Misle da mogu nekažnjeno da vređaju! Ne

samo mene već i moju porodicu, koje zapravo više i nema. Shvatio sam da je jedini način da se odbranim od svih sranja koja su o meni izrečena taj da krenem najtežim putem. Sam ću pronaći Kovačevog ubicu! Uostalom, valjda je u meni ostalo još malo od nekadašnjeg tužioca.”

Nekoliko trenutaka Alen ga je posmatrao na način koji je ukazivao da pokušava da utvrdi ozbiljnost principalovih reči. Nakon izvesnog vremena, shvativši da od Nikole neće dobiti dodatna pojašnjenja, obrati mu se oprezno:

„Moram priznati da ste me zatekli. Ako vas dobro razumem, nameravate da sprovedete istragu.”

„Upravo!”, uzviknu Nikola. „I morao sam to da ti kažem, jer da nisam, možda bih sutra, kada bih se naspavao, odustao od tog sumanutog poduhvata. Ovako sam ti obećao, pa neću moći da se predomišljam.”

Alen ugize usnu.

„A... kako ćete to učiniti? S kim?”

„Kako s kim? Pa, na raspolaganju mi stoje timovi iskusnih forenzičara. Zar ne znaš?” Nikola se još jednom grohotom nasmeja. „Sprovešću je s onim koga imam. Nažalost, u ovom trenutku to je samo jedan pravni laik koji stažira u mojoj kancelariji. Upoznaću vas ovih dana.” Podignute obrve, uputi šeretski osmeh Alenu.

„Glupane, krećemo od sutra, i zato nemoj da ti padne na pamet da se uspavaš! Moramo da budemo brzi. Ako uskoro ne otkrijemo ko stoji iza svega ovoga, Anu će razapeti, a i ja ću moći da stavim ključ u bravu kancelarije!”

„Vi to ozbiljno, šefe?”

„Najozbiljnije! Tvoj prvi zadatak biće da mi prikupiš sve što je moguće pronaći o pokojnom Kovaču. Interesuje me sve. Koga je voleo, koga je mrzeo, kome je dugovao, koje njemu ostao dužan... Žene, ljubavnice, računi... Sve! Imaćeš priliku da pokažeš šta znaš, dečko! Jebaćemo im sve po spisku, Sančo! Zapamtiće kada su se zakačili sa nama! A sada odvedi ove džukele do gazde koji se unervozio. Valjda se plaši da ću ih povesti kući, da se linjaju kod mene!”

Alen je još nekoliko trenutaka stajao kao ukopan, posmatrajući Nikolu koji se nesigurnim korakom udaljavao ka automobilu ostavljenom na nasipu. Tek kada je principal odmakao izvan njegovog vidokruga, potrčao je, shvativši da će, ako ga ne stigne, pešice ići kući.

„Mislim da bi bilo u redu da mi konačno ispričaš šta se dogodilo!”

Laganim pokretom ruke na čijem zglobu je svetlucao *kle d kartije*, Mira Kovač dade znak konobaru da joj donese još jedan martini. U dugačkoj crvenoj haljini bez rukava, sedela je za stolom odvojenim od ostatka sale, koji ju je, u *Maderi*, čekao uvek kada bi dolazila. Bend je iz centralnog dela prostora tiho prebirao *Jesenje lišće*, omogućavajući gostima razgovor koji nije zahtevao nadvikivanje.

„U ovome smo od početka zajedno i želim da znam kako je došlo do toga da mali bude oslobođen”, nastavi preturajući po tašni tražeći cigarete.

Aleksa Drobnjak bio je značajno neformalnije odeven. U farmerkama i košulji na kojoj je nekoliko gornjih dugmadi bilo otkopčano, izgledao je kao Mirin rođak iz provincije kojeg je, prilikom posete Beogradu, podela na večeru. Ispijao je već drugi po redu espresso koji je povremeno razblaživao *koka-kolom*. Na osnovu izraza njegovog lica, bilo je očigledno da ne uživa u razgovoru, ali ni u ambijentu restorana koji je, za njegov ukus, bio previše uštogljen.

„Daviš! Sve sam ti rekao”, odgovori Drobnjak. „Advokat je smuljao veštačenje, najverovatnije u dogovoru sa trasologom. Još ne znam, ali ću utvrditi”

„Aleksa, imam problem sa svim što se dogodilo. Šta ako to ipak nije bio mali Pažin? Šta ako ga je neko drugi ubio i sada, ko zna zbog čega, planira i druga ubistva? Možda bi i ja trebalo da se zabrinem? Nekoliko nepoznatih ljudi me je zvalo, tvrdeći da im je Radovan dugovao novac. Nemam pojma šta je radio, kome je dugovao i ko bi možda želeo da se osveti zbog njegovih poslova, veza i ko zna čega.”

Konobar na trenutak prekide razgovor donoseći dva tanjira tanko sečenog goveđeg karpaća. Ne dajući priliku Drobnjaku, Mira naruči *Aurelijus barik* i dve čaše za vino.

„Ne luduj! Večito imaš te svoje fantazije i strahove! Rekao sam ti šta se dogodilo. Jedini problem je u tome što nisam dovoljno ozbiljno shvatio Bobića. Ispao je opasniji nego što sam mislio. A i tu me je zajebala mala Basta.”

„Zašto ona?”

„Gledaš li televiziju? Čitaš li novine? Ona ga je uvukla u postupak a da mi to nije rekla. Uz to, njih dvoje su dugo bili u ozbiljnoj šemi. Sada, posle svega, ne mogu da isključim ni da su sve ovo odigrali zajedno. Ne

znam, ali i to ću uskoro utvrditi.”

„Znači, mala vas je sve naredala. Koliko znam, i ti si bio zatreskan u tu fuficu! Mogao bi neko da kaže da ste i vas dvoje kovali zaveru.”

„Daj, molim te... Ne znam samo kako ti se ne smučti. Jel' sada još jednom treba da ponovim da je to bila samo bezvezna, prolazna avantura? Jebote, a šta misliš da krenem da se pravdam za svaku ženu koja je bila sa mnom u krevetu?”

„Avantura? Ali avantura koju si tada krio on mene, zar ne?”

Drobnjak duboko uzdahnu.

„Jesmo li se zbog toga večeras sastali? Da me podsećaš na to da je samo tvoja sujeta neograničena? Uostalom, ako me sećanje služi, u to vreme si i ti varala muža, draga moja! Iako ne propuštaš priliku da deliš lekcije, nisi ni ti baš svetica!” Drobnjak nervozno izvadi cigaretu iz paklice i prinese je ustima.

„Jesam ga varala, Aleksa! Varala sam ga jer sam tada mislila da je veza s tobom vredna toga. Međutim, na moju sreću, brzo sam shvatila da je jedino što tebe interesuje lova za kladionice i kockarske dugove!”

„Ne seri! Lupetaš, kao i obično kad popiješ!”

„Znaš da ne lupetam. A, koliko se sećam, nije ti smetalo što si znao da je novac koji si trošio pripadao tvom vajnom prijatelju”

„Dobro znaš da Radovan nikad nije bio moj prijatelj. To što smo bili zajedno na ratištu i što smo se povremeno nakon toga viđali, ne znači da smo bili prijatelji.”

„Je l' tako? Nije ti bio prijatelj? A kako si ga doživljavao dok ti je pozajmljivao lovu kada su hteli da te roknu kô psa zbog duga koji si imao prema Nikšićanima? Ili kad te je izvlačio iz govana preko Bušatlije jer si premlatio kuma? Brzo zaboravljaš, dragi moj. Moj pokojni muž možda jeste bio beskrupulozan u politici i poslu, ali barem nije zaboravljao prijatelje. A ti si, dečko, spreman da prodaš i prijatelje i sve drugo zbog trenutnih ciljeva.”

„Nemam nameru više da slušam ista sranja! Očigledno je da mnogo toga i ti zaboravljaš. Možda bi barem mogla da se setiš kakav smo dogovor imali te večeri - pomoglo bi!”

„Pogan si!”

„Predlažem ti da ovim tvojim nalakiranim konobarima kažeš da smo se predomislili i da ćemo večerati kod kuće. Svako kod svoje, naravno. Da se razidemo dok ponovo ne napravimo neko sranje. Vidiš da je ovde neki fini svet. Samari i psovke sigurno bi im pokvarili desert.”

„Znaš li šta je najgore, Aleksa? Nije čak ni to što, kada se setim svega što si mi uradio, osećam mučninu. Najgore je što ti više ne verujem! Najgore je što više nisam sigurna da si mi rekao istinu u vezi sa bilo čim, pa čak ni u vezi sa Radovanovim ubistvom. Ali, kao što znaš, svaka istina pre ili kasnije izađe na videlo.”

Ne sačekavši konobara, Drobnjak izađe iz restorana ostavivši Miru da sama u separeu, uz nekoliko preostalih gutljaja vina, poslušava poslednje taktove džez potpurija. U tim trenucima, verovatno mu nije bilo ni na kraj pameti da je napravio jednu od najvećih grešaka, u pogrešnim potezima inače bremenitom poznanstvu sa gospođom Kovač.

Povređenu ženu ostavio je da razmišlja sama.

Nakon mnogo vremena, Nikola se tog jutra ponovo osećao dobro. Spavao je čitave noći bez prekida i probudio se lišen glavobolje i mamurluka, što je već samo po sebi predstavljalo dobar znak. Rano aprilsko sunce koje se provlačilo kroz spojeve na draperijama u dnevnom boravku doprinosilo je utisku da se stvari konačno pomeraju u pozitivnom smeru. Iako se ništa suštinski novo nije dogodilo, iako je i dalje bio jedna od glavnih meta medija, sama činjenica da je nakon dugog perioda neodlučnosti i depresije doneo odluku, učinila je da se njegovo raspoloženje popravi. Od trenutka kada je konačno rešio da sam preduzme istragu i pokuša da pronade Kovačevog ubicu, imao je osećaj da je nevidljivi teret spao sa njegovih pleća.

Već u osam sati i petnaest minuta bio je na ulici. Želeo je da što pre stigne do Palate pravde, kako bi, pre nego što tog jutra uđe u sudnicu, od Bušatlije zatražio odobrenje za uvid u spis. Bio je uveren da je, pre nego što bilo šta preduzme, neophodno još jednom detaljno proći čitav predmet Kovačevog ubistva. Postojala je mogućnost da su neuobičajeni način na koji je uključen u postupak, brzina kojom se sve odvijalo i obrti tokom suđenja učinili da mu nešto promakne. Neki neuočeni znak, koji je vodio u pravcu stvarnog izvršioca.

Još više od toga želeo je da se domogne sudskog depozita. Posebno čuvano mesto u zgradi suda služilo je za pohranjivanje predmeta oduzetih od izvršilaca različitih krivičnih dela. Želeo je da još jednom pregleda sporne patike, ali i ostale Drobnjakove dokaze. Moguće je da se među njima nalazi skriveni trag koji bi pomogao u pronalaženju odgovora na pitanje ko je pokušao da smesti Draganu Pažinu. Pregled

materijala predstavljao je prvi korak na dugom putu koji se nalazio pred njim.

Međutim, znao je da će ulazak u sudski depozit biti gotovo nemoguć. Reč je o posebno čuvanim sudskim odajama kojima je strankama bio zabranjen pristup. Ipak, nade je polagao u tradicionalnu aljkavost sudskog osoblja, ali i u kontakte koji su postojali od ranije.

Kad je ušao u *volvo*, koji je zbog radova u obližnjoj garaži i dalje ostavljao na ulici, sačekala ga je još jedna Smajlijeva dobrodošlica.

Moraš probati ili mrzeti sebe što nisi probao!

Nova ceduljica gradskog motivatora još jednom mu požele dobro jutro. *Ovaj kao da mi pogada misli!* U trenutku kada je podigao pogled, ugleda simpatičnog raščupanog dečaka u dva broja većoj dukserici. Široko se osmehujući, mahao mu je sa skejtborda, kojim je velikom brzinom jurio Kosovskom ulicom u pravcu Doma omladine.

U dogovoreno vreme, Alen ga je čekao u hodniku ispred Bušatlijinog kabineta. Videlo se da je uzbuđen. Njegovo okruglo, gotovo bebasto lice, uokvireno gustim crnim šiškama začušljanim na stranu, odavalo je tog jutra ozbiljniji utisak. Promeni imidža nesumnjivo je doprinela i činjenica da je, očigledno specijalno za ovu priliku, pripravnik obukao tamno odelo upareno sa kravatom na pruge. Ne skidajući ozbiljan izraz s lica, reče da će sačekati u hodniku, dok Nikola sa Bušatlijom ne završi papirologiju.

Bušatlija je bio pripadnik stare sudijske garde. U obavezne rituale njegovih ispisnika spadalo je ispijanje jutarnje kafe iz šoljica koje su se mogle pronaći još samo po rashodovanim železničkim kantinama. Pored toga, radni dan obavezno je započinjao kockicom ratluka i čitanjem probrane dnevne štampe. Bez ovog trojstva niko od sudija njegove generacije nije ulazio u sudnicu. Iako je Nikolina poseta bila najavljena, bilo je očigledno da nije bio oduševljen uznemiravanjem. Pa ipak, kao nekadašnji zamenik tužioca i neko ko je dugi niz godina zastupao optužnice pred Bušatlijinim većem, Nikola je uživao određene privilegije. Jedna od njih ogledala se u tome što je imao pravo na nešto pristojniji izraz lica svog domaćina pri ranojutarnjim posetama.

„Ooo... Kolega Bobić! Trenutno najozloglašeniји advokat u Srbiji!” Bušatlija se nasmeja iz stomaka, pruživši ruku Nikoli.

„Po svemu sudeći, ne samo trenutno. Kako stvari stoje, deluje da će moja slava potrajati.”

„Ma boli te, da ne kažem šta!”, prodra se Bušatlija „Znaš li šta su sve

o meni govorili, pa šta! Što narod veli: 'Psi laju, karavani prolaze!'"

Sa većinom kolega Bušatlija je, ne tražeći odobrenje, prelazio na ti. Uprkos činjenici da su se oni kojima je persirao mogli prebrojati na prste jedne ruke, tvrdio je da ovakav način obraćanja primenjuje samo prema njemu dragim ljudima.

„Došao sam po dozvolu da pogledam spisa. Očekujem žalbu tužioca, pa bih želeo da još jednom prođem sve kako bih pripremio odgovor. Pored toga, čitav onaj obrt bio je dosta iznenađujući, pa bih voleo da još malo proučim sve.”

Bušatlija sa stola uze rokovnik i prevrnu nekoliko stranica.

„Eh... Jebiga! Predmet nije kod mene. Od pre neki dan je u Tužilaštvu. Morao bi da odeš kod njih. Mada, znaš kakvi su gore... Ne verujem da će ti dati dozvolu dok je predmet tamo”

„Pripremaju li žalbu?” upita Nikola.

„Nemam pojma. Kako sam čuo, tražili su spis jer je republički tužilac najavio nadzor. Ivička je nagazila Bastu. Skinula ju je sa slučaja. Među nama, čuo sam da hoće da joj spakuju disciplinski zbog oslobađajuće presude. Dodatno ih je ispizdelo ovo sa novinama i tvojim angažovanjem. Nego, nisam te ni pitao... Jel' ta priča sa tobom i Anom oko predmeta ima neke veze ili opet izmišljaju?”

„Izmišljotina”, kratko odgovori Nikola.

„Pusti ih u pičku materinu. Najgori smo uvek prema svojim?” Bušatlija se zacrveni i poče da kašlje.

„Znači da sam džabe dolazio”, reče Nikola.

„Zašto? Kako bi se inače podsetio kako je lepo u Palati?” Smeh pomešan sa kašljem ponovo se začu u Bušatlijinom kabinetu. „Da ne bi bilo da si dolazio džabe, ponudiću te šljivom od mog pašenoga. Pravi samo za sebe. Rane leči!” Bušatlija dohvati flašu i nekoliko čašica koje su ko zna od kada stajale na stolu ispod prozora.

Nikola proguta pljuvačku. Mrzeo je šljivu. Dodatno ga je odbijalo njeno ispijanje u društvu sudije u predmetu u kojem je učestvovao. Međutim, ovog puta postojao je viši cilj. Želeo je da iznuđeno piće iskoristi kako bi prikupio dodatne informacije od osobe koja ih je svakako mogla imati.

„Hajde, nismo se dugo videli”, reče, sedajući u fotelju za goste.

Bušatlija se zadovoljno naceri.

„Bio si odličan”, reče sipajući Nikoli i sebi rakiju u čašice za koje je bilo očigledno da odavno nisu bile oprane. „Tužilaštvo i dalje nije našlo adekvatnu zamenu za Nikolu Bobića.”

„Hvala vam. Ali moram priznati da mi je i dalje mnogo stvari ostalo nejasno.”

Nakon što se kucnuo sa Bušatlijom koji se premestio na fotelju do njegove, Nikola otpi gutljaj prepečenice, koja mu tresnu u želudac kao kamen.

„Da li je vama jasno šta se zapravo dogodilo? Kako je došlo do toga da Pažinu budu podmetnute patike?”

Slegavši ramenima, Bušatlija se na trenutak zamisli.

„Zaista ne znam. I meni je bilo čudno. Mada, znaš kako rade naši policajci i koliko je tu aljkavosti. Moguće je da je u jurnjavi da se sve završi te noći došlo do propusta... Ne bi im bilo prvi put. Ovde je bio dodatni pritisak zbog Kovača i... tu je neko verovatno napravio kiks.”

„Nije sporno da su specijalisti u pravljenju kikseva, ali ovde je stvari teško objasniti greškom. Po svemu sudeći, tuđe patike donete su u Pažinov stan ili su kasnije ubačene u dokazni materijal.”

„Ma vidi... Ja čak i ne mislim da su bilo šta muljali. Oduzeto je mnogo obuće i drugih stvari te večeri iz stana. Posle su sve to slali na analizu, znaš već kako to ide. Jurili su da sve završe do jutra da bi mogli u medije. Moguće je da su tu nešto zajebali... Pomešali obuću sa nekom drugom... Drobnjak ne bi radio takve stvari. Suviše je to velika zajebancija. Ne sumnjam da je malog malo propustio kroz šake, ali to sa nameštanjem... Jok! Uostalom, njega prati glas da bije, a ne da namešta dokaze.” Bušatlija se glasno naceri. „Ne treba njemu nameštanje, on dokaze dobije od okrivljenih!”

„Znam”, reče Nikola. „Pričalo se da je i ranije imao problema”

„Ma kako nije. Nekoliko puta se jedva izvukao zbog nasilničkog ponašanja, i na poslu i van njega. Pre nekoliko godina je toliko isprebijao kuma da su ovog jedva spasli i u Urgentnom centru. Ima tu neku agresiju u sebi. Ovako je dobar čovek, ali kad poludi, bezi od njega. Jesi li za još jednu? Pravo da ti kažem, draže mi je da ćaskam sa tobom. Čeka me napolju nekakav davež kog mi šalje Ivička, a moram da žurim u sudnicu, pa mi se ne ide!”

„Ne mogu, hvala”, odgovori Nikola. „Zna li se kada će Tužilaštvo vratiti predmet? Ne bih hteo da idem gore, mečki na rupu. Radije bih sačekao da ga vrata u sud”

„Nemam pojma”, reče Bušatlija.

Nekoliko trenutaka obojica su ćutali.

„Nego, Nikola, hteo sam nešto da ti kažem, onako kao kolega kolegi... Ako me razumeš?”

„Naravno!”

„Vidi... Iskreno, mislim da bi trebalo da se maneš tog predmeta. Šta će ti više sva ta zajebancija? Uspeo si da odbraniš klijenta i pusti da stvari idu dalje svojim tokom!”

Nikola podiže obrve.

„Pa nije još pravnosnažno okončano. Tužilaštvo će izjaviti žalbu.”

„Pusti ti Tužilaštvo. S njima se ionako nikad ne zna. A i na šta će pa da se žale?”

„Šta predlažete?”

„Pa... Mislim da bi, umesto toga, mogao da porazgovaraš sa malom Bastom. Da joj pomogneš. Rešili su da je rastrgnu, a i ti i ja znamo da je kurčevita. Ne bi bilo dobro da Gordana pomisli da se mala okrenula protiv nje i da želi da joj naudi. Pritom, mogli bi i tebi, ni krivom ni dužnom, u svemu tome da napakuju neko sranje. Čuo sam da će sada kao osnovni argument ponovo da potegnu vašu vezu i da joj nakarikaju nekakvo muljanje po predmetima s tobom. A ti znaš šta bi to moglo da znači ako bi otišlo predaleko. Jebiga, svakome od nas, ako žele, mogu da nađu da je nešto zajebao!”

Nekoliko trenutaka, pogledom lišenim emocija, posmatrao je Bušatliju. *Jebala me rakija!*

„Razmisliću o tome. Hvala na piću i razgovoru.”

Izlazeći iz sudijinog kabineta, Nikola se umalo sudario sa Milošem Antićem. Njegov bivši klijent ponovo je bio elegantno odeven i namirisani. Ni nalik onoj depresivnoj osobi koju je sve donedavno tešio u Centralnom zatvoru. Obostrano zbunjeni zbog neplaniranog susreta, Nikola i Miloš se kratko, gotovo usiljeno, pozdraviše.

Znači to je taj Ivićkin davež, pomisli Nikola evocirajući epizodu sa zamenikom tužioca koji mu je na hodniku Palate pravde nudio sporazum. *Neke stvari definitivno postaju jasnije.*

Naslonjen na gelender na hodniku, čekao ga je Alen.

„Jeste li dobili dozvolu?”

„Nisam, ali možda mi neće ni biti potrebna”, reče Nikola. „Sada sam još uvereniji da je potrebno da što pre pregledamo dokaze pronađene u Draganovom stanu. A za tako nešto dozvolu nam ni ne može dati Bušatlija. Moraćemo da je dobijemo sami.”

Bojana je već desetak minuta čekala da ga dovedu. Pušila je i posmatrala prastari televizor, koji je čamio na polici iznad stola za

posete, zatrpanoj kablovima. Većina dugmića zastarelog uređaja bila je povadena. Izgledalo je da je sa ekrana izbledelih boja oduvek emitovan samo Prvi program RTS-a. Na okolnim zidovima vlaga je dopirala do plafona. Velike tamne fleke rasprostirale su se poput šara nanetih četkicom prethodno potopljenom u razređivač za otapanje farbe.

Po ko zna koji put, razmišljala je o tome koliko joj je bola naneo. I koliko će još morati da ispašta zbog njega. A ipak, polubrat je bio jedino što je ostalo iza majke koja je pre dve godine umrla, ostavivši je samu na svetu koji nije predstavljao mesto naklonjeno samima. Naročito ako je žena bila ta koja je ostala sama.

U sobu za posete Branka Novakovića uveo je zatvorski čuvar kojeg je Bojana prepoznala iz ranijih dolazaka. U nekoliko brojeva većem sivom čojanom odelu, Branko joj je delovao kao čovek koji se od prethodnog puta smanjio. Glava iz koje je nepravilno izrastao tek poneki, jedva vidljivi pramen kose, i lice trajno obeleženo udarom dvadeset pet hiljada volti koji su se sjurili na telo oduvek problematičnog mladića dok se pentrao po vagonima, u ambijentu memljive prostorije izazivali su osećaj sažaljenja. I pored ljutnje zbog svega što je sa njim proživela, kada ga je ugledala, bilo joj je žao. Uprkos svemu, takav kakav je, bio je najbliža krv koju je imala.

„Donela sam ti hranu, cigarete i nešto novca, da ti se nađe. Skoro ništa ne dozvoljavaju u paket. Kažu da je *Zabela* poput *Alkatraza*, što se toga tiče!” Zagrlila ga je, osetivši na licu dodir izbrazdane, hrapave kože obraza na kojem je pre više od dvadeset godina izvršena jedna u nizu transplantacija.

„Hvala ti. Mada, skoro ništa od toga ne stigne do nas. Pokupe kerovi u prijemnom.”

„Kako si?”

„Loše, Boksi.” Branko je nervozno okretao kutiju sa cigaretama. Setila se nadimka koji joj je nadenuo još dok je bila sasvim mala devojčica. Dok je sve bilo drugačije.

„Doveli su novog komandira. Smrad od čoveka. Pričaju da je Drobnjakov prijatelj iz policijske škole. Od prvog dana me drka za svaku sitnicu. Znaš ono kad se vidi da ide na to da me isprovocira i da mi onda napravi frku. Ne znam koliko ću još moći da izdržim.”

„Pazi se, Branko! Samo da opet ne ispadne neko sranje. Prošli put su te prebacili u zatvoreni deo i znaš kako je bilo. Nisi mogao da primaš ni posete ni pakete.”

„Dosta mi je svega. Jesi li mi videla za Bobića?”

„Uspela sam da dođem do njega.”

„Odlično! Bobić mi je hitno potreban! Ovde svi pričaju o tome kako je uspeo da raskrinka Drobnjaka u slučaju ovog malog kog su optužili za Kovačevo ubistvo. Kažu da je Bobić najbolji, samo se do njega teško dolazi i mnogo košta. Uskoro će presuda i potreban mi je neko ko zaista ume da napiše žalbu. Ovaj moron kog sam dosad imao očigledno nema pojma, ili ga ne interesuje. Video je da nemam love i zabole ga da se time bavi. Bobić bi, kako pričaju, mogao pred Apelacijom da ospori otisak koji su mi podmetnuli Drobnjakovi smradovi!”

Bojana uzdahnu i rukama prekri njegove šake položene na stolu.

„Branko, slušaj me... Sa Bobićem je ispaao problem. *Istražitelj* je objavio tekst koji ga je predstavio u negativnom svetlu. Kao da je on nešto nameštao u tom predmetu sa tužiteljkom. To ga je jako naljutilo. Misli da je to moja zasluga i ne verujem da bi trenutno bio raspoložen da mi bilo šta učini. Razumeš?”

Branko naglo ustade sa stolice i poče nervozno da korača po prostoriji.

„Ne mogu da verujem! Zar ne shvataš da nemam više vremena? Umreću ovde, jebote! Kad si pre uspela da upoznaš čoveka i da napraviš sranje?” Dopola spuštene izgoreli kapak na Brankovom desnom oku neočekivano se podiže, otkrivajući uvek u istom pravcu okrenuto veštačko oko, koje je, zureći uprazno, popunjavallo još jedno mesto na trajno oštećenom telu.

„Zar ovog puta nisi mogla više da misliš o meni nego o sopstvenoj karijeri?”

Bojana besno ugasi cigaretu u malu limenu pepeljaru.

„Mislim da nisi fer. Otkad sam se rodila, htela - ne htela, mislim o tebi! Čak i kad na trenutak pomislim na nekog dragog, ti mi pravljenjem novog sranja pomogneš da brzo povratim fokus. Šta misliš, zašto sam išla da se upoznam s Bobićem? Misliš da meni treba advokat? Jel' ja odgovaram za ubistvo babe?”

„Jedi govna!” uzviknu Branko. „Znaš dobro da nikog nisam ubio! Znaš da ovde ležim zbog Drobnjaka, koji je obećao da će mi se osvetiti. Sve znaš, i opet me zajebavaš!”

„Ne zajebavam te, Branko! Samo i ja imam granice! Ne mogu baš uvek da budem nasmejana, požrtvovana sestra koja sve razume. Zar ne vidiš da uvek očekuješ da se svet vrti oko tebe? Zar to nije divno? Stalno praviti sranja i stalno očekivati da se svi oko tebe polome da ti u čišćenju tih sranja pomognu? Da li se ikada zapitaš da li meni treba

pomoć? Da li meni neko namešta? Da li ja imam svog Drobnjaka i svoje babe? Ili se uopšte ne očekuje da meni bilo šta treba, zbog toga što se nikada nisam pentrala po vagonima, što me nije spičila struja i što me u ludim godinama nije uhvatilo loše društvo?"

„Znaš šta... Pun mi je kurac tvog prebacivanja! Idi i budi ispravna ostatak života, i barem me ostavi ovde da istrunem sam, kako znam i umem. Barem nemoj da mi sereš! Ne trebaju mi dodatna sranja, kad mi već ne pomažeš.

Barem neću morati da ti budem zahvalan na nekakvoj žrtvi koju navodno podnosiš.”

„Nisi fer, Branko!”, uzviknula je. Kada je zaustila da kaže još nešto, iz hodnika začu korake stražara. Bilo je kasno za još jedan pokušaj primirja.

Videla ga je kako ustaje od stola provlačeći sprženu ruku kroz onih nekoliko jedva vidljivih pramenova kose. Znala je da je još jedan susret s njim nepovratno uništen.

„Nemoj više da mi pomažeš! Sam ću doći do Bobića. Možda sam bitanga i ološ, ali i takvi kao ja ponekad trebaju vama - ispravnima. Ima stvari zbog kojih i ja mogu biti potreban Bobiću!”

Stražar s vrata pokaza rukom Bojani da je poseta završena. Kada se posle nekoliko trenutaka okrenula, videla je kako se njen stariji polubrat, kog se još sećala kao snažnog mladića koji je zasmehava hodajući na rukama, vezan, gega niz hodnik.

Kad je izlazila iz zatvorskog zdanja, duboko udahnuvši vazduh namenjen slobodnima, oseti kako joj ledeni vetar suši po ko zna koji put zbog njega isplakane suze.

ČETVRTAK, 12. MAJ - PETAK, 13. MAJ

„Jesi li doneo?”

Nikola je čekao Alena u sali za overe u prizemlju Palate pravde. Na mestu na kojem su u svakom trenutku stotine ljudi stajale u redovima čekajući izdavanje potvrda ili uplatu taksi, mogao je ostati neprimećen.

„Jesam.” Alen iz torbe izvadi kesu iz koje je virio grlič flaše koja je na vrhu imala srebrnasti zatvarač. „Prepao sam se da će me zaustaviti na rendgenu. Morao sam da sačekam da se stvori gužva i da se onda nekako uvučem.”

„Nisi morao da se skrivaš. *Vinjak* u Palatu ulazi češće od tužbi i prigovora. Stražari su na njega toliko oguglali da verovatno i ne znaju da je reč o nedozvoljenoj robi. Daj ovamo, moram da požurim.” Nikola se nasmeja stavljajući vešt看 potezom ruke bocu u unutrašnji džep mantila. „Probaću da ovim podneskom nadomestim dozvolu za uvid u predmete u depozitu.”

Nekoliko minuta kasnije, pošto je niz stepenište sišao u podrum, obreo se u jednom od najčudnijih delova najveće sudske zgrade u Beogradu. Lavirint podzemnih hodnika vodio je u majstorske radionice u kojima su popravljani sudski nameštaj i aparati. Pored njih, ovde su nasumično bile smeštene i pretrpane ostave i arhive, u kojima su se nalazile decenijama zaboravljene stvari. Po hodnicima ovog neobičnog laguma, koje je osvetljavala neprijatna neonska svetlost, bile su razbacane polomljene fotelje, daktilografske stolice i kredenci koji su ovde skupljali prašinu, paučinu i miševе.

Na samom kraju centralnog hodnika nalazila se prostorija koja je predstavljala sudski depozit. Ovde su, daleko od očiju javnosti, odlagani najrazličitiji predmeti koji su svedočili o načinima na koje su se ljudi ubijali, palili, međusobno varali ili potkradali. Bilo je to skladište celog niza najbizarnijih artikala oduzetih od izvršilaca krivičnih dela, ali i onih koji su pronađeni tokom uviđaja, pretresa

stanova i u telima žrtava. Splet nekoliko velikih podrumskih prostorija bio je ispresecan ravnomerno raspoređenim metalnim policama koje su se uspinjale sve do visoke tavanice. Na njima je bilo moguće pronaći stvari za koje bi neupućeni posetilac mogao pomisliti da pripadaju nekakvoj velikoj putujućoj pozorišnoj trupi. U kartonskim kutijama i velikim crnim kesama za đubre, a neretko i van njih, nalazile su se testere, sekire, bodeži, perike, lanci, meci, ulja na platnu i ramovi od bicikala. Sve čime su u prethodnih nekoliko decenija na prostoru šire okoline Beograda vršena ubistva, razbojništva, krađe ili prevare, nalazilo se u ovom fascinantnom muzeju kriminala, zatvorenog tipa.

A na vratima ove podzemne riznice već više od dvadeset godina boravio je čovek koji je zaposlenima u Palati pravde bio poznat isključivo po nadimku i neuobičajenom ponašanju. Stojka, večitog rukovodioca sudskog depozita, Nikola je znao još iz tužilačkih dana. Uzdao se u to da će mu i ovom prilikom staro poznanstvo pomoći u neovlašćenoj poseti. Računao je da će kredit stečen kada mu je pomogao da, uprkos povremenim problemima sa alkoholom, zadrži državni posao, biti dovoljan da ostvari plan. Oprezno je pokucao na siva zardala vrata, kako bi se blagovremeno najavio domaćinu. Zatekao ga je kako pokušava da, s vrha visokih merdevina, veliku kartonsku kutiju uglavi u maleni prostor koji je preostao u poslednjem redu polica.

„Direktore...”, obrati se Nikola oprezno, plašeći se da njegov domaćin od iznenađenja ne izgubi ravnotežu.

„Ko je sad, koju pičku materinu?” Zdepasta figura zvonara Bogorodičine crkve u plavom mantilu obučenom na golo maljavu telo, posmatrala ga je s vrha merdevina. „Jebote... glavom i bradom tužilac Bobić!”

„Doduše, odavno advokat, ali ostalo je uglavnom tačno.”

Brzinom koja nije bila očekivana od jednog pedesetogodišnjaka njegove, prilično nezgrapne, konstitucije, Stojko se za tren oka sjuri niz merdevine, pružajući ruku koju je prethodno nemarno obrisao o mantil.

„Otkud ti u ovom našem ćumezu? Jaooo... Gospodin Nikola Bobić došao da poseti magacionera Stojka. Kakva čast!”

„Došao sam da te posetim i da proverim da li su ovde stvari i dalje onakve kakvim sam ih ostavio. Nekada je ovo bila domaćinska kuća.” Nikola iz unutrašnjeg džepa izvadi pripremljenu flašu *vinjaka*. Pre nego što je uspeo i da je oslobodi najlonske kese, Stojko je hitrim pokretom

ruke ugura u fioku stola.

„Dobri moj tužilac! Samo, ovo moram odmah da sklonim. Pooštrili su nam kontrolu. Prave problem i liker-bombonu da pronađu.” Stojko se zadovoljno naceri. „Kako ja mogu da pomognem gospodinu Bobiću? Zna Stojko da nisi došao samo njega da vidiš.”

„Vidi, nisam... Mada mi je drago što sam se uverio da mi se dobro držiš. Interesuju me predmeti iz postupka u koj em sam branio. To ti je K 210/16 a tvoj KDP je 115/16. Želeo bih samo da kratko, u tvom prisustvu, bacim pogled na sadržaj kutije. Pripremam odgovor na žalbu i voleo bih da još nešto prelistam!”

Stojko ga zbunjeno pogleda. Nikola je znao da je skener iskusnog depozitara prepoznao nedozvoljeni zahtev. Ipak morao je da pokuša.

„Dobri moj Nikola... A da li si pitao predsednika ili sudiju koji je zadužen? Znaš da moram imati njihovo odobrenje. Radio si ovde...”

„Bio sam kod Bušatlije, ali mi je rekao da je predmet u Tužilaštvu i da moram da čekam da se vrati, pa će mi onda dati dozvolu. Međutim, baš mi se žuri. Morao bih to što pre da pregledam da bih stigao da odgovorim u roku.”

Stojko nemoćno odmahnu glavom.

„Znaš da ne mogu, jebiga... Nema šanse. Ne smemo nikom da izdamo ništa bez dozvole. Imali smo neki problem ovde pre nekoliko meseci i od tada je sve pooštreno. Izgubio bih posao ako bi se saznalo i da sam te pustio ovde, a ne da sam ti izdao bilo šta. Znaš da me predsednik odavno drži na nišanu... Rekao mi je još jedna greška i letim! Razumi...”

„Razmem.” Nikola za trenutak zastade, a onda, kao za sebe nastavi: „Znam da moraš da paziš, i da te šef ne voli. Ali se ipak ne paziš dovoljno, direktore.”

„Na šta misliš, dobri moj? Kako se ne pazim?”, upita Stojko.

„Vidi... Svašta se priča, pa moraš da budeš oprezan jer bi mogli da ti smeste neko ozbiljnije sranje ako te uzmu na zub. Onomad sam te izvlačio zbog pijanstva, pa je prošlo... Ali stvari koje sam čuo su ozbiljnije. S njima nema zajebancije, ako me razumeš. Tu bi te bilo ko teško izvukao.”

„Ne znam šta si čuo, dobri moj Niko? Kakve to stvari pričaju zlotvori?” Zureći u Nikolu, Stojko je nervozno gužvao krajeve mantila.

„Pusti to... Nisam zbog toga došao...”

„Kaži, molim te... Zabrinuo si me...”

Nikola se primače Stojku i tihim glasom reče:

„Čuo sam od jednog klijenta, Zemunca, da mu je nedavno nuđen na prodaju pištolj iz depozita Višeg suda u Beogradu, ali da je on odbio jer nije želeo da ima ništa s tim... Kaže - *ko zna šta je tim pištoljem urađeno.*”

„Ma laže te bre! Kakvi pištolj iz depozita na prodaju bre...” Stojko planu i zacrvene se u licu.

„I ja sam pomislio da priča gluposti. Znam da pored tebe takve stvari ne bi mogle da prođu. Nego...”

Stojko je netremice zurio u sagovornika.

„Problem je u tome”, nastavi Nikola, „što taj moj klijent hoće da prijavi prodavca jer s njim od ranije ima neke neraščišćene račune, a i smatra ga pandurskom drukarom, pa me pita šta da radi. Traži da ga posavetujem da li da se u to upušta ili ne. Ne znam šta da mu kažem. A ne bih želeo da ti napravim problem. Mogu posle da krenu sve da trkeljišu. Znaš da je iz suda svašta nestajalo, pa ko zna šta bi ispalo. Da odgovaraš za nešto što nisi uradio, ne ide...”

Stojko je zverao u Nikolu otvorenih usta. Debela krivudava žila pojavi se na znojnoj slepoočnici. Znao je da je pritisnuo pravo dugme.

„Neće mi trebati više od deset minuta”, nastavi Nikola. „Za ovo vreme koje pričamo, već bih završio!” Potapšao je dobronamerno sagovornika po ramenu.

Za nekoliko trenutaka ugleda Stojka kako tegli veliku kartonsku kutiju na kojoj je crnim flomasterom bilo ispisano KDP 115/16. Pokretom očiju magacioner mu dade znak da krene za njim.

Velika žuta kutija koja je, sudeći po ostacima omota, nekada služila za pakovanje testenine, zauzela je gotovo čitavu površinu malenog stola u prostoriji nalik na ostavu. Nikola i Stojko su s mukom uspevali da se okrenu u prostoru jedva dovoljnom da pored nekoliko rashodovanih kompjuterskih monitora i dva stuba sačinjena od prepunih registratora primi i njih dvojicu. Iz crne kese izvučene iz kutije, prethodno na ruke stavivši plave gumene rukavice, Nikolin domaćin izvuče ostatke patika navodno pronađenih u stanu Dragana Pažina. Bile su isečene po rubovima visokih đonova. Nikola je znao da je sečenje izvršeno tokom veštačenja. Želeći da proverii dimenzije sačinjenih kalupa, trasolog je morao da oslobodi gazište.

Nekoliko minuta Nikola je s pažnjom proučavao donetu obuću. Sporni tragovi krvi, za koje je optužba tvrdila da pripadaju pokojnom

Kovaču, bili su izbledeli. Skidanje uzoraka za višestruke analize, ali i rukovanje spornim predmetom, doprineli su da značajan deo biološkog materijala bude uništen. Ništa drugo na običnim crnim *er maks* patikama, kakve je posedovala gomila klinaca u ovom gradu, nije bio uočljivo.

„Daj mi rukavice”, reče Nikola. Magacioner se namršti, ali mu ubrzo dade još jedan par iz kese koja je visila na kvaci. U trenutku kada je ponovo zatražio od Nikole da požuri, iz centralnog dela prostorije začu se glas koji ga je dozivao.

„Sekretar!”, promrmlja Stojko.

Magacioner se smušeno progura ka vratima, i pre nego što izađe, prstom prislonjenim na usta, pokaza nezvanom gostu da bude tih. Neočekivani razvoj događaja Nikoli je omogućio nekoliko neplaniranih minuta za samostalan uvid u materijal koji ga je zanimao.

Prvo što je primetio kada je okrenuo isečene patike, bili su neuobičajeno čisti đonovi. *Ko god da ih je doneo, mogao je barem da ih malo uprlja zemljom.* Setio se kako je jedan od navodnih dokaza bio i trag gazeće površine na travnjaku. U unutrašnjosti jedne od njih Nikola primeti belu papirnu nalepnicu na kojoj je pisalo „*Made in China*”. Deo na kojem se inače nalazila oznaka broja obuće bio je pohaban.

U ostatku kutije nalazila se mahom Draganova garderoba. Šušakava jakna, dukserica i farmerke bili su neuredno složeni pri vrhu. Odmah ispod njih, u velikoj plastičnoj kesi, bilo je nabacano nekoliko pari obuće, koja je zajedno sa spornim patikama pokupljena iz stana. Po svemu sudeći, ovi predmeti su oduzeti kako bi policija na njima potražila tragove pokojnikove krvi. Međutim, veštačenje ovakve sumnje nije potvrdilo. Želeći da što manje remeti dokazni kredibilitet ovih predmeta, Nikola sadržaj kutije pažljivo istrese na sto. Ali tada, osim garderobe koju je očekivao, svuda po prostoriji razlete se i gomila crteža i fotografija kojima se nije nadao.

Iz Nikolinih usta izlete psovka. Znao je da će Stojko biti opravdano ljut ako ga zatekne sa gomilom dokaza rasutih po podu. Užurbano poče da ih sakuplja, ali već nakon nekoliko trenutaka shvatio je da je reč o znatno težem zadatku od očekivanog.

Svuda po podu ležala su dokumenta za koja je bio siguran da uopšte nisu bila upisana u potvrdu o oduzetim predmetima, niti ih je tužilaštvo predlagalo za izvođenje na glavnom pretresu. Skupljajući ih, Nikola primeti da većinu njih predstavljaju crteži. Setio se da mu je u jednom od razgovora Dragan pomenuo da se u slobodno vreme bavio

slikanjem. Najvećih broj crteža bio je zavidnog likovnog kvaliteta. Prema onom što je u brzini, vraćajući ih u kutiju, uspeo da razazna, bili su to mahom prizori mitskih bića, dvoglavih životinja i žena koje su ličile na Amazonke, u krajnje neobičnim pozama borbe sa napadačima. Delovalo je da je većina oslikanih stvorenja pobegla sa nekakve antičke verzije *Gernike*. S druge strane, među rasutim fotografijama, Nikola uoči one na kojima se Dragan nalazio u društvu pokojnog Radovana Kovača, ali i nekoliko starijih, izbledele crnobelih primeraka, koji su verovatno predstavljali portrete rođaka i prijatelja.

Pokušavajući da dohvati jednu od fotografija koja je zapala iza gomile registratora, Nikola začu Stojkove korake. Zureći da rasutu dokumentaciju što pre vrati na mesto, crteže i papire bez reda nagura u kutiju. U trenutku kada je začuo da se magacioner nalazi ispred vrata, preostalih nekoliko crteža mahinalno, umesto u kutiju, gurnu u unutrašnji džep mantila. Oseti kako mu srce ubrzano lupa. Zaboravio je kada se poslednji put osećao kao prestupnik.

Začu otvaranje vrata...

„Niko”, šapatom reče Stojko, „moraš brzo da ideš. Sekretar je rekao da će predsednik sići do ostavinske arhive. Ne sme da te zatekne ovde.”

„Bez brige”, odgovori Nikola. „Hvala ti mnogo na ovome. I ne brini za pištolj. Reći ću klijentu da bi bilo besmisleno da se u to upušta.” Nikola namignu domaćinu i šmugnu u hodnik.

Nekoliko trenutaka kasnije, kada se našao na ulici, setio se da je u kutiji nešto nedostajalo. U gomili rasutih dokaza nije bilo dukata pronađenog u odsečenoj ruci Radovana Kovača.

Koliko god da ga je zbog svoje ležernosti povremeno nervirao, Nenad Spasić spadao je u retke ljude kojima se Nikola iskreno radovao. Sredovečni, buc masti i večito neuredni privatni detektiv redovno bi mu izmamio osmeh na lice. Tako je bilo i ovog jutra. Polazeći na sastanak sa Draganom, Nikola ga je sreo u Kosovskoj ulici kako, neispavan od još jedne noćne potrage za nekim preljubnikom, na uglu sa Vlajkovićevom, halapljivo jede đevrek. Bivši policajac i precvali zavodnik prepun erotskog entuzijazma jednostavno je bio pozitivan lik. Pored toga, uprkos neodgovornosti koja se ogledala u redovnim kašnjenjima na sastanke i probijanju rokova, prema Nikolinim kriterijumima, bio je jedan od najboljih u poslu koji je u Srbiji tek

odnedavno bio ozakonjen. Detektivska agencija *Spas* slovila je za jednu od najpouzdanijih u gradu. Na sve to, i Nenad je voleo njega.

Nakon što su se pozdravili, sa karakterističnim osmehom na licu, nije propustio da prokomentariše najnovije događaje.

„Mislim da je krajnje vreme da se obratiš pravim profesionalcima, Nik”, reče Nenad, udarivši se rukom po grudima.

Nikola se nasmeja.

„Rado ću to učiniti kada ih u ovom gradu bude bilo”, odgovori Nikola, namigujući mu.

Salvu Nenadovih psovki prekide pravdajući se da su mu Nenadove detektivske usluge preskupe i da će kontaktirati sa njim kada dođe do prvog ozbiljnijeg honorara.

„Salu na stranu, javi se ako ti zatrebam”, reče detektiv.

Kao i obično, rastadoše se uz glasni smeh i zagrljaj.

Desetak minuta kasnije, Nikolin *volvo* nalazio se na putu za Ostružnicu, gde je nameravao da poseti bivšeg klijenta. Dragan mu je sinoć rekao da će sa devojkom noćiti na splavu prijatelja na Savi, gde je i inače provodio značajan deo slobodnog vremena. Hteo je, posle posete Bušatliji i sudskom depozitu, ali i nakon što je, uz Alenuvu pomoć, prikupio određene informacije na internetu, da porazgovara sa Draganom o još nekim detaljima slučaja. Dolazeći do Ade Ciganlije, svesno je skrenuo na stari Obrenovački put, kako bi nakon mnogo vremena uživao u ranom prolećnom suncu i pogledu na drvored koji je kolski put razdvajao od jezera i reke.

Bio je svestan da je na samom početku istraživanja i da za sada praktično ništa novo nije saznao. Ipak, imao je osećaj da se i prethodni dani i ono što je preduzimao polako slažu u nekakav nevidljivi mozaik koji će jednom, kada to bude možda i najmanje očekivano, otkriti do tada skrivenu sliku događaja u koje se upleo mimo svoje volje.

Pozitivnom raspoloženju doprinosili su tišina i zelenilo koji su ga pratili na izlasku iz grada. Putovali su zajedno sa njim sve do ulaska u maleno prigradsko naselje. Mesto na kojem je pre više od dve stotine godina održana narodna skupština pred Prvi srpski ustanak 1804. godine, danas je bilo samo simpatično izletišta sa brojnim vikendicama i splavovima. Jedan od njih tražio je i Nikola među brojnim vodenim vrbama.

Na osnovu Draganovih instrukcija, ubrzo je prepoznao jednu od karakterističnih sklepanih kućica na burićima, do koje je vodio dugačak i naizgled nimalo bezbedan mostić. Umesto Dragana, na kraju

ove nestabilne drvene staze čekala ga je niža, zgodna devojka kratke crne kose sa gomilom alkica koje su joj virile iz nozdrva, obrva i usne. Predstavila se kao Sonja, Draganova devojka, rekavši da ih Dragan očekuje na terasi.

Ti si taj nesuđeni svedok, pomisli Nikola, pružajući joj ruku. Akcenat, ali i karakteristične crte lica otkrivali su da je poreklom iz nekih od bivših sovjetskih republika.

Ubrzo su sve troje sedeli za malenim stolom na terasi splava koji se blago ljuljuškao na mirnoj savskoj vodi.

„Petak trinaesti, a takvu radost ste mi priuštili”, reče vidno raspoloženi Dragan. „Nisam vas ranije upoznao. Sonja, moja devojka i podrška u najtežim trenucima. Nikola, advokat kojeg nije potrebno posebno predstavljati!”

„Već smo se upoznali”, reče Nikola osmehujući se. „Došao sam da zatražim tvoju pomoć. Nadam se da nam Sonja neće zameriti na suvoparnim razgovorima.”

Suptilno upućenu molbu da ih ostavi nasamo Sonja je ispravno shvatila. Rekavši da priprema ručak na kojem bi volela da ugosti i Nikolu, devojka u trenu nestade u unutrašnjosti malene rečne kućice.

„Mnogo ste me obradovali! Plašio sam se da se, nakon što je suđenje završeno, više nećemo viđati.”

„Dragane, tokom suđenja sam ja bio potreban tebi. Sada su se stvari izmenile. U ovom trenutku, meni je potrebna tvoja pomoć.”

„Počastvovan sam.”

„Zaista je tako. Svašta se u međuvremenu desilo. Kao što verovatno znaš, nalazim se u prilično nezavidnoj situaciji. Shvatio sam da je jedini put da iz svega ovoga nekako izađem i dokažem da su u medijima iznete laži u tome da utvrdim šta se dogodilo. Drugim rečima, odlučio sam da pronađem Kovačevog ubicu. Ali ne mogu sam.”

Leđima okrenut reci, Dragan je gledao u pravcu obale. Tih nekoliko trenutaka tišine poremetilo je jedino kvakanje pataka koje su sa obale silazile u vodu. „Na šta tačno mislite? Voleo bih da vam pomognem, ako mogu.”

„Vidiš”, nastavi Nikola, „zajedno sa Alenom došao sam do određenih podataka o Radovanu. Njihovim prikupljanjem pokušavam da utvrdim iz kog kruga ljudi je mogao doći izvršilac onakvog zločina. Kao i obično, potrebno je utvrditi motiv, a kao što znaš, tužilaštvo se time u prvostepenom postupku uopšte nije bavilo. Znam da si pominjao Miru i Drobnjaka, novac, nekretnine... Međutim, kada sam

ponovo o svemu razmislio, shvatio sam da onako izvršeno ubistvo više podseća na ritualne zločine. Kovač je iskasapljen i ostavljen vezan u krvi sa tim zlatnikom u ruci. Prema onome što znamo u praksi, kod ovakvih dela to ne rade nezadovoljne žene, pa čak ni ljudi kojima je neko dugovao novac. Više liči na nekakvu osvetu.”

„Osvetu?”, upita Dragan.

„Upravo. Šta znaš o njegovim poslovima? Da li se zamerio mafijašima, da li je nekoga od njih prevario?”

Dragan je ponovo nekoliko trenutaka razmišljao.

„Kao što sam vam rekao i kad smo se prvi put sreli, Radovan je bio čovek koji je smetao mnogim ljudima. U poslednjim nedeljama pred smrt, svi su govorili da će biti novi premijer, lb je svakako ugrožavalo i aktuelnu političku ekipu. Kao njegov telohranitelj, znam pouzdano da su ga pratile i domaće ali i strane službe. Znao i sami da je glasno istupao protiv Haškog tribunala, abortusa, protiv otcepljenja Kosova... Ne mogu da tvrdim da su ga ubili Drobnjak ili Mira, ali znam da su odavno šurovali i da ni sam Radovan nije imao poverenja u njih.”

„Na šta misliš?”

„U nekoliko navrata su od njega uzimali novac i pokušavali su da ga učene... Verujem da su na neki način upetljani u sve ovo. Pored toga, i sami ste se uverili da je Drobnjak podmetnuo patike. Kao što sam vam odmah rekao, mislim da u tom pravcu treba tražiti. Samo...” Dragan na trenutak zastade.

„Kaži.” Nikola iz džepa jakne izvadi beležnicu. Pre nego što je počeo da zapisuje, krajičkom oka primeti i kratak let rode koja je sa vodene vrbe na drugoj strani reke sletela na napušteni ribarski čamac.

„Znao, otkako se suđenje završilo, pokušavam da sve to što pre zaboravim. Hteo bih da se posvetim drugim stvarima i da konačno sopstveni život dovedem u red. U tome mi pomaže i Sonja, sa kojom provodim mnogo vremena. Nisam siguran da bih želeo da ponovo prolazim kroz sve to. Ne znam da li me razumete!”

„Svakako”, tiho odgovori Nikola.

„Razumem vašu poziciju. Bio sam u toj koži i znam šta znači kada vas optuže za nešto što niste učinili. Samo... ne znam šta ćete svim tim dobiti. Prljav je to svet i treba biti oprezan. Verujem da se iza ubistva nalazi neko ko je spreman na sve da bi došao do cilja. Zašto jednostavno sve to ne zaboravite i okrenete se drugim stvarima? A one koji čine zlo već će stići zaslužena kazna, budite sigurni!”

Razmišljao je o Draganovim rečima.

„Moram pokušati nekako da povratim svoj život, ako on uopšte više i postoji. Obećavam da te neću previše uznemiravati. Samo još nešto...”

„Recite.”

„Pretražujući internet i novinske članke, pronašao sam podatak da je Radovan posle rata imao neke probleme sa bosanskim vlastima. Navodno je bio sumnjičen za neke operacije tamo. Da li ti je bilo šta od toga poznato?”

„Ne. O tome zaista ne znam ništa. Mada, ne verujem da je to tačno jer sam u nekoliko navrata sa njim odlazio na putovanja preko Drine i nikada nije bilo nikakvih problema!”

„Jasno. Otkriću ti još nešto u poverenju. Nadam se da me nećeš odati!” Nikola se blago nasmeja.

„Šta vam pada na pamet!”

„Juče sam bio u sudu. Iskoristio sam kombinaciju starih veza i poverljivih informacija koje posedujem i uspeo sam da se domognem sudskog depozita i pregledam stvari koje su od tebe oduzete prilikom pretresa stana. Nisam imao mnogo vremena, pa nije bilo moguće sve detaljno proučiti, ali primetio sam da najveći deo čine tvoji crteži i fotografije. Sve to je oduzeto, ali ništa od toga nije bilo predloženo u dokaznom materijalu. Da li imaš predstavu zbog čega je Drobnjaku to bilo potrebno?” Nikola otvori galeriju sa fotografijama koje je načinio i pruži Draganu mobilni telefon.

„Hm... Nemam pojma što su mu trebali crteži. Valjda se nadao da će tu naći nešto za šta će moći da me optuži. Možda neki dokaz nasilja, pošto sam crtao antičke motive. Evo ovde je Zevs sa Evropom i Ledom... Dionis sa Aurom... Ali šta zna inspektor šta je grčka mitologija!” Dragan se nasmeja.

„Video sam da ti je oduzeo i mnogo porodičnih fotografija. Ima tvog oca i nekih drugih ljudi... Verovatno familija... Neke od njih sam krišom uspeo da zadržim. Reci mi, molim te, ko je žena na ovoj fotografiji? Je l' to pokojna majka? Zapala mi je za oko jer je reč o staroj sepija fotografiji sa filma.”

Dragan ponovo uze u ruku Nikolin telefon i pogleda ekran.

„A, ne... Ovo je Sonja iskopala na nekoj pijaci. Sa takvih fotografija sam precrtavao motive, koristeći ih na sopstvenim crtežima. Ova mi je bila interesantna jer je reč o tradicionalnoj ženi, koju sam koristio kao model na pojedinim kompozicijama.”

U tom trenutku Sonja izađe iz kućice noseći u rukama poslužavnik sa uredno isečenim kockicama lenje pite. Kada ju je ugledao, Nikola

odluči da krene, svestan da mu dolazak kod Dragana nije otkrio mnogo toga.

„Možete li da ostanete na ručku?“, upita Sonja. „I meni i Draganu bilo bi izuzetno drago.“

„Nažalost, neću moći“, odgovori Nikola. „Čeka me posao koji se prethodnih dana nagomilao. Ali drago mi je što sam vas upoznao. Sada sam siguran da je Dragan pametno odabrao.“

Iznenada, oseti sreću zbog bivšeg klijenta. Čovek kog je upoznao u Drobnjakovom kazamatu, tu, pred njim, započinjao je život koji je pružao nadu.

„Postoji nešto što ne znate, gospodine Bobiću.“ Sonja se iznenada obrati Nikoli koji je koračao ka mostiću. „Nešto što bih želela da vam kažem, a što će vam dodatno pokazati kakav je čovek Dragan. Nešto što smo zajedno krili sve do danas.“

„Sonja, molim te!“, Dragan se namršti i raširi ruke. „Pusti gospodina Bobića da ide i nemoj ga gnjaviti našim stvarima.“

„Ne gnjavi me, Dragane“, reče Nikola. „Samo izvolite.“

„Postoji samo jedna stvar o kojoj vam Dragan nije rekao istinu.“

Nikola podiže obrve i zagleda se u Sonju.

„Sonja!“, uzviknu Dragan, ali to nije zaustavilo devojkicu.

„Te večeri Dragan i ja smo bili zajedno. Nije istina da sam otkazala susret i da je celo večer proveo sam u stanu gledajući TV. Od trenutka kada je završio posao pa do povratka u stan pred hapšenje, bila sam s njim“

Nikola ju je netremice posmatrao. *Znao sam da te je trebalo zvati za svedoka.*

„Sada ćete možda još bolje shvatiti o kakvom čoveku je reč“ Govoreći o Draganu, Sonja je emitovala posebnu vrstu energije. „Iako sam bila spremna da svedočim o tome, Dragan nije želeo da me pominje. Plašio se za mene. Iako je rizikovao da bude osuđen za nešto što nije učinio, ostao je moj zaštitnik do kraja. Nikada mu to neću zaboraviti. Jednostavno, imala sam potrebu da vam to kažem, iako sam znala da će se Dragan ljutiti.“

Nikola je i dalje ćutao. Na trenutak je pogledao u Dragana, koji je ljutito odmahivao glavom. Koliko bi samo bilo lakše da mu je ovo rekao i da su imali Sonjin iskaz!

Ipak, osećao je poštovanje prema tom momku. Za ženu koju voli, učinio je ono što on nije ni za jednu do sada. Žrtvovao se! I učinio je to stavljajući na kocku najveći ulog. Istovremeno, još jednom je shvatio

koliko je malo znao o čoveku čija mu je sudbina u jednom trenutku bila poverena. Koračajući preko natrulog drvenog mosta, setio se i starog Pažina koji mu je prilikom prvog susreta rekao da je Dragan osoba zbog koje je vredno uložiti napor.

Sada je u to bio sasvim siguran.

SUBOTA, 21. MAJ - NEDELJA, 22. MAJ

Istraga je tapkala u mestu. Nakon pregleda depozita, ni sastanak sa Draganom nije doneo ništa novo, ako se izuzme saznanje da je to veče proveo sa Sonjom. Podaci koje je Alen prikupio takođe nisu otkrivali ništa posebno. Potvrdili su Kovačevu umešanost u nekoliko sumnjivih građevinskih poslova koji su pripremani otimanjem zemljišta od prethodnih vlasnika, njegove veze sa ljudima iz Državne bezbednosti i pravosuđa i posedovanje značajne imovine kojoj je bilo teško utvrditi stvarno poreklo. Većinu ovih informacija objavljivali su nezavisni novinski portali na čelu sa Bojaninim *Istražiteljem*, koji su Kovača i inače smatrali primitivnim bahatim tajkunom.

Stvari se nisu značajno promenile ni kada je reč o slici koju su povodom slučaja stvarali mediji. Ipak, činilo se da se podijum polako stišava. Oslobođajuća presuda i Nikolina uloga u skandalu i dalje su privlačili pažnju, ali su polako centralno mesto ustupali političkim analizama i procenama mere u kojoj je Kovačeva smrt uticala na izborni rezultat.

Uprkos tome, na privatnom planu nije bilo nagoveštaja bilo kakve promene. Ana je uporno izbegavala kontakt. Poruke u kojima je izražavao spremnost na susret u bilo koje vreme i na bilo kom mestu ostajale su bez odgovora. Nekoliko upućenih poziva odbijeno je nakon prvog zvona, pa je zaključio da ga je stavila na „crnu listu” pretplatnika, koje je softver uređaja automatski prepoznavao.

Ništa bolje nije bilo ni sa Bojanom. Iako je njegova ljutnja jenjavala, od nje nije bilo ni traga. Međutim, još nije bio spreman da je pozove i prizna da je preterao. Nadao se da će kočoperna novinarka, čija je pegama prošarana leđa sve češće zamišljao, u nekom trenutku sama pokušati da ispravi stvari.

Razmišljajući o načinu na koji bi istragu pomerio sa mrtve tačke, odlučio je da subotnje prepodne posveti odlasku do Kovačeve kuće.

Znao je da će biti teško približiti se mestu zločina, ali verovao je da će odgovore na neka od pitanja moći da dobije i pregledom okoline. Odlazak na lokaciju bio je prilika za naknadnu proveru iskaza svedoka, njihovim testiranjem u stvarnom prostoru. Znao je da će osnovnu prednost kod ovakvog poduhvata predstavljati konspirativnost. Zbog toga je odlučio da posle dužeg vremena iz ormara izvadi gotovo zaboravljenu vijetnamku i tanku crnu zimsku kapu. Pocepane farmerke već je imao na sebi.

U 10 časova i 20 minuta, Alen i on nalazili su se u delu grada poznatom po naseljavanju srpske tranzicione elite. Predimenzionirane eklektički dekorisane vile provirivale su iznad betonskih bedema koji su simulirali ograde velikih imanja. U tom spletu ulica i ograda, samo ulice su bile skućene. Vlasnici okolnih kuća trudili su se da sopstvene posede maksimalno prošire nauštrb trotoara i malenih saobraćajnica. Zbog toga je u najvećem broju uzanih sokaka mimoilaženje vozila predstavljalo pravi poduhvat.

Uprkos činjenici da je na osnovu prenaplašene neovizantijske ornamentike većina zdanja u naselju Sunčana padina izgledala slično, Nikola je brzo uočio Kovačevu vilu. Čak i u ovom carstvu megalomanije, odudarala je od okoline impozantnim dimenzijama, ali i veličinom placa koji ju je okruživao. Predstavljala je tipičan primer arhitektonske estetike srpskog *nuvo risa*. Njen vlasnik očigledno je želeo da posedom demonstrira moć, ostavljajući mogućnost prolaznicima da kroz visoku gvozdenu ogradu, iza koje je bilo posađeno zelenilo, ipak nazru svu monumentalnost zdanja, i da mu se dive.

Želeći da bude što neprimetniji, parkirao je automobil nekoliko ulica dalje od adrese do koje je došao peške. Alena je ostavio u automobilu. Pripravnikov zadatak bio je da bude spreman za hitno napuštanje lokacije.

U okolini nije bilo prolaznika, što mu je omogućilo da nekoliko trenutka, koračajući ulicom, neopaženo osmatra zdanje. Velika metalna kapija u čijim su se uglovima nalazile kamere bila je zatvorena. Bio je to ulaz na koji je Mira, po sopstvenim tvrdnjama, te večeri ušla na posed. Starajući se da ne privuče nepotrebnu pažnju, Nikola se primače središnjem delu ograde. Pukotina u ukrasnom šibljju koje je prijanjalo na metalnu rešetku omogućavala mu je delimični uvid u ono što se zbivalo u unutrašnjosti zabranjenog grada. Video je da je dvorište prazno. Na većini prozora bile su spuštene roletne. Sa desne strane bio

je vidljiv kraj pomoćne prostorije u kojoj su se nalazile alatnica i kućica za poslugu. Svuda okolo bili su rasuti bokori brižljivo negovanog cveća. Za razliku od kičaste građevine, vrt koji ju je okruživao bio je ukusno uređen.

Međutim, Nikolinu pažnju u tim trenucima privuče nešto drugo. Posmatrao je vijugavu stazu posutu kamenčićima koja se prostirala sredinom imanja kroz uredno pošišanu travu. Prema onome što je tvrdila na suđenju, Mira Kovač nalazila se na njenoj sredini kada je uočila Dragana kako beži preko zadnjeg dvorišta i preskače ogradu. Međutim, osmatrajući okolinu, shvatio je da tako nešto nije bilo moguće. Kroz uski prolaz sačinjen od spoljašnjeg zida kuće i prednjeg dela pomoćnog objekta koji su zaklapali prav ugao, bio je vidljiv sasvim mali, gotovo neznatan deo zadnjeg dela parcele. Čak i ako je uspela da vidi beg izvršioca, Mira nije mogla da uoči preskakanje ograde na mestu na kojem je zabeležen trag patike! Razlog za to bio je jednostavan. Sa ovog mesta, taj deo dvorišta bio je u potpunosti zaklonjen objektima i nije bio vidljiv.

Nakon početnih sumnji koje su se javile pošto je utvrdio njenu slabovidost, sada je bio sasvim siguran. Gospođa Kovač je lagala! Trebalo je utvrditi šta ju je nateralo na to.

„Koga tražite, gospodine?”

Piskutavi glas ga preseče. Poput deteta uhvaćenog u krađi trešanja, Nikola odskoči od ograde. Nekoliko koraka iza sebe, ugleda sićušnu priliku garavog dečaka na biciklu.

„Nikog... Izgubio sam pre neki dan ključeve, pa pokušavam da ih nađem!”

„Aha...” Dečačić mu šeretski namignu. „Imaš neki dinar, care? Možda ti ja nađem ključeve.”

U drugačijim okolnostima, maleni uljez bi iz susreta sa njim svakako otišao bogatiji za nekoliko stotina dinara, ali u ovim trenucima nije imao vremena za druženje.

„Nemam”, kratko odgovori. „Izvini, moram da žurim!”

Starajući se da ne privuče nepotrebnu pažnju, Nikola okolnim ulicama ode do suprotne strane dvorišta.

Sa severne strane, unutrašnji zeleni zid bio je još gušći, tako da je gotovo u potpunost onemogućavao uvid u ovaj deo poseda. Zbog toga odluči da pokuša nešto što nije činio još od srednjoškolskih dana. Penjanje do vrha ograde omogućavalo je posmatranje okoline sa bolje pozicije. Verovao je da će mu trud omogućiti i pravilniju procenu

mogućnosti izvršioca da brzinom koju je Mira opisala pobjegne sa mesta zločina i da to učini na označenom mestu.

Krošnju velike lipe iskoristio je kao zaklon od neželjenih pogleda stanara okolnih kuća. Pomoć u penjanju pružale su mu gvozdene ukrasne alke, koje su bile raspoređene nešto više od da. Međutim, plašili su ga srebrnom farbom obojeni šiljci na vrhovima. Iako zamišljeni kao ukrasno rešenje pre nego efikasna zaštita od neželjenih posetilaca, raspored i visina na kojoj su se nalazili činili su prebacivanje preko ograde gotovo nemogućim. Nikola se zbog toga ispomagao dodatnim pridržavanjem za granu lipe, koja je, iako krta, na ovom mestu pružala solidan oslonac u njegovom naumu.

Sa pozicije na kojoj se našao, uspeo je da osmotri deo zadnjeg dvorišta. Bio je to prostor ispunjen ukrasnim žbunjem ispresecanim širokom travnatom stazom. Spuštene roletne na prozorima ukazivale su da u kući nema stanara, ili da su naviknuti na kasnije subotnje buđenje. Mesto na kom je zatečen otisak patike prepoznao je na osnovu karakteristične tuje iz foto-dokumentacije. Bilo je u potpunosti skriveno od pogleda onih koji bi se našli u prednjem delu imanja.

Nešto ozbiljno krijete, gospođo Kovač!

Nikolina poza bila je zahtevna i za gimnastičara specijalizovanog za spravu sa karikama. Jedna noga bila je zaglavljena između dva srebrna šiljka, dok je drugom bezuspešno pokušavao da pronađe dodatni oslonac. Znao je da se u svakom trenutku može dogoditi najgore. Pritom, grana improvizovanog vratila sve je češće zlokobno krčkala. Ipak, i u takvim uslovima, uspeo je da sa dodatne visine, u malom središnjem prostoru oivičenom nekolicinom kraće podšišanih žbunova, spazi predmet koji je odudarao od okoline. Podsećao je na odbačeni kačket. Zbog konfiguracije terena, bilo je jasno da je na nepristupačno mesto, mogao dospeti samo na dva načina: nošen vetrom ili nečijim nemarom. Unutrašnji osećaj govorio mu je da bi u sklapanju slagalice Kovačevog ubistva ovo mesto moglo imati značajnu ulogu.

Znatiželja ga naterala na riskantan i fizički zahtevan potez. Držeći se rukama za granu velikog stabla, pridiže telo i obema nogama stade na najvišu gusanu prečagu. Nekoliko trenutaka zlokobno se ljuljao pokušavajući da zadrži ravnotežu. U trenutku kada je snaga već počela da ga izdaje, oprezno prebaci nogu i napipa prstima alku koju je bilo moguće iskoristiti. Svakog trenutka osećao je kako će se svom težinom sjuriti međunožjem na preteća koplja.

Mislila mu prodoše naslovne stranice tabloida, koje izveštavaju o bizarnom događaju. Pa ipak, korak po korak, pomoću razgranatog šiblja, posle nekoliko minuta, koji su trajali kao večnost, nogama ponovo dotače do.

„Lopovi! Ljudi, lopoviii!”

Ledena sablja preseče Nikolu po stomaku. Poznati piskavi glas prolamao se usnulim dvorištem poput brodske sirene. U trenu, Nikola se okrenu i dole, na ulici, ponovo ugleda garavog dečaka, koji mu je pre nekoliko minuta bezuspešno tražio novac. Osvetničko lice bilo je iskrivljeno od dreke.

„Lopoviii!”

Kakva sam ja budala!

„Ćud, molim te. Daću ti koliko tražiš! Nisam lopov...”

„Lopoviii”, neumoljivo je urlao klinac. „Daće mi oni više od tebe, kad te uhvate”, dodade pakosno upola glasa. „Lopoviii!”

Viseći na truloj grani lipe, nije imao kud. Na okolnim prozorima ugleda nekoliko stanara mobilisanih bukom. Beg na ulicu izložio bi ga sigurnoj poteri. Učini mu se da bolju opciju predstavlja skok u dvorište, koje je još bilo prazno. Praćen psovkama malog progonitelja, skoči u grmlje. Nekoliko trenutaka bilo je tiho. Izgreban i poderane jakne, pomisli da je uspeo. Glasovi progonitelja utihnuše...

A onda odjednom, najpre iz daljine a zatim sve bliže sebi, začu zlokobni lavež. Ono čega se oduvek plašio... Refleksno pokuša da utvrdi odakle neman dolazi, okrećući se oko sebe... Bez uspeha... U trenu se uspravi na noge u nameri da beži, ali shvati da za to neće biti vremena. Srce mu je divljalo. Kada se sledeći put okrenuo u stranu, ugledao je ogromnog zabalavljenog rotvajlera kako mu se zlokobno približava u trku.

Kada je već gotovo osetio dah podivljale zveri, snažni udarac u potiljak posla ga u duboki mračni bezdan.

Nije imao predstavu o tome koliko dugo je bio bez svesti. Prvo što je uočio bili su redovi uredno složenih ašova, makaza i grabulja najednom od zidova velike prostorije koja je ličila na ostavu. Prostor je bio slabo osvetljen spoljašnjom svetlošću koja je dopirala kroz dva mala zastorima prekrivena prozora.

Ležao je na gruboj prostirci ruku vezanih na leđima. Osećao je snažan bol i mučninu.

„Mogao sam da te ubijem bez razmišljanja!”

Grmalj kockastog lica sa crnogorskim akcentom pojavi se odnekud. U crnom kombinezonu na kojem je velikim žutim slovima pisalo *Security*, delovao je kao da je upravo iskočio iz apokaliptičnog akcionog filma. Iz leptir-futrole okačene za pojas pantalona provirivao je crni CZ 99.

„Budi srećan što si živ jer je falilo samo nekoliko sekundi. Ili da te roknem, ili da te Reks smaže ko dete burek. Ko te je poslao ovamo, smradu jedan?”

„Ja sam advokat...” promrmlja Nikola. Svaku izgovorenu reč, pratilo je snažno pulsiranje iz slepoočnica.

„Kakav bre advokat?”, zaurla grmalj, unoseći mu se u lice. „Otkad se advokati pentraju po drveću i preskaču tuđe ograde? Nemoj da ti jebem mater lažljivu! Ko te je poslao ovamo?”

„Ja sam branilac okrivljenog za ubistvo Radovana Kovača. Želeo sam da pogledam lice mesta... Nisam nameravao da ulazim u dvorište, ali sam pao. Zamolio bih vas da me odvežete.”

„Da te odvežem, pizdo jedna?”

„Ako to ne učinite, prijaviću vas za protivpravno lišenje slobode. Vezali ste mi ruke liscama!”

„Ti si branilac! Ti ćeš mene da prijaviš! Ma jebaću ti mater sad!”

Udarac nogom u slabinu iz Nikolinih usta istera krik. Kockasti se nagnu nad njim i poče da ga povlači ka sebi.

„Ustani, mamu ti jebem!”

I pored straha koji je osećao, Nikola nije mogao da ispuni zahtev svog otmičara. Uspravljanje vezanih ruku iz ležećeg položaja bilo je gotovo nemoguće.

„Sad ću ti objasniti tvoja prava, branioče”, zaurla grmalj.

„Vesko, ostavi ga!”

Glave nabijene u nogu kockastog, Nikola nije uspeo na dokuči ko je vlasnica alta koji odjeknu prostorijom. Međutim, nakon što je stisak popustio, shvati da se na vratima ostave nalazi žena zbog koje je najvećim delom i dospeo u ovu situaciju. U crnoj rolki i farmerkama, elegantna kao i obično, nekoliko metara od njega stajala je Kovačeva udovica i krotiteljka njegovog napadača, Mira Kovač.

„Bilo bi dobro da mi gospodin Bobić objasni kako se ovde zatekao. Odveži mu ruke i ostavi nas na trenutak nasamo.”

Mira lagano ušeta u prostoriju. Vesko oslobodi Nikolu i hitrim korakom izađe u dvorište.

„Zar nameštanje veštačenja nije bilo dovoljno, gospodine Bobiću?”
Nikola je pogleda ljutito.

„Nikakvog nameštanja nije bilo. Ali mogao bih ja vas da upitam zar lažno svedočenje nije bilo dovoljno, gospođo Kovač.”

„Ne znam o čemu pričate, ali me i ne interesuje”, reče Mira. „Vaš upad će biti prijavljen policiji kako bi proverili po čijem nalogu ste došli i šta ste tražili na mom posedu.”

„Nisam znao da ste se tako brzo uselili. Očekivao sam da ćete ipak, u skladu sa običajima, neko vreme biti u žalosti.”

„Mislim da suviše sebi dozvoljavate, naročito u situaciji u kojoj sam vas zatekla.”

„Čudi me da ne vidim vašeg prijatelja Drobnjaka. Sigurno bi vam se našao kad bi čuo ko je uljez.”

„Ispitujete moje strpljenje?”

„Gospođo Kovač, nakon današnje posete sasvim sam siguran da ste lagali sud. Sa mesta koje ste naveli niste mogli da vidite ubicu. Ostaje mi jedino da utvrdim zbog čega ste to učinili i koga ste pokušali da sakrijete. Nakon oslobađajuće presude, tužilaštvo će i dalje ostati zainteresovano za slučaj Kovač. Verovatno će im biti interesantna i činjenica da lisice kojima me je vaš telohranitelj vezao neodoljivo podsećaju na one kojima je bio vezan Kovač te večeri.”

„Nemam nameru da dalje gubim vreme s vama. Posebno ne na ovakve gluposti. Sve što sam imala rekla sam u sudu. Jedini koji će posle ovoga biti u prilici da odgovara na dodatna pitanja ste vi.”

„Postoje stvari o kojima bi trebalo da razgovaramo.”

Na Mirinom licu videlo se da je izdaje strpljenje. Uprkos tome, Nikola nastavi:

„Svesni ste da Dragan nije ubica i da je osoba koja je ubila Radovana na slobodi. To bi i vas trebalo da zabrine, zar ne?”

Nekoliko trenutaka je ćutala, koračajući po prostoriji ruku prekrštenih na grudima.

„Najviše što mogu da učinim za vas jeste da ne zatražim hapšenje i da vam omogućim da u najkraćem roku nestanete odavde, uz obećanje da ćete me se kloniti”

„Uveravam vas da biste, ako rešite da saradujete, u meni imali iskrenog partnera.”

„Vesko!”

U trenutku, ogromna glava Nikolinog napadača pomoli se na vratima.

„Molim te, isprati gospodina Bobića.”

Nikola hitro iz unutrašnjeg džepa jakne izvadi posetnicu i pruži je gospođi Kovač.

„Ako ipak shvatite da bi bilo dobro da se vidimo, možete me pozvati”

„Ne vidim zašto bih poželela da vas ikada više vidim.”

Nikola joj se primače sasvim blizu. Vesko rukom krete ka pištolju...

„Možda”, reče šapatom, „da bismo diskretno porazgovarali o tome zbog čega ste novinarima nudili kompromitujuće Kovačeve fotografije. Ili zbog čega ste ucenjivali pokojnog supruga... Možda ipak bolje sa mnom, nego sa tužiocem, koga bi ova priča svakako zanimala.”

Hitro se provukao pored svoje domaćice, koja je ćutke posmatrala ostavljenu ceduljicu.

Posle nekoliko trenutaka, ne skidajući pogled s njega, grmalj ga isprati na ulicu.

Kada ga je ugledao, Alen istrča iz kola.

„Šta vam se dogodilo, šefe? Krvavi ste! Ko vas je tukao?”

Nikola bez reči sede na suvozačko sedište. Papirnatim ubrusima pronađenim u kaseti obrisao čelo i vrat.

„Bio sam u *Zmajevom gnezdu*, dobri moj. Jesi li gledao taj film? Svaka lekcija se plaća! Ubuduće na ovakva mesta ne idem bez oružja! Pištolj mi i tako skuplja prašinu u sefu, a, po svemu sudeći, biće nam potreban i pre nego što smo mislili. Bežimo odavde.”

„Jesi li proverila bateriju?”

Koračajući šetalištem pored sportskog centra 25. maj, sudija Bušatlija iz mobilnog uređaja izvadi crnu pločicu i stavi je u džep. Talasi izazvani prolaskom velikog tegljača zapljusnuše jedan od obližnjih splavova. Jato galebova prhnu uz zaglušujuću buku.

„Izvadila sam je još kad smo izašli iz kola”, odgovori tužilja Gordana Ivić. „Nisam baš od juče. Šta je to toliko konspirativno da smo morali da se nalazimo ovde, a ne u kancelariji ili negde na ručku koji si mi odavno obećao?”

Bušatlija podiže kragnu mantila i nastavi da korača ne gledajući u nju.

„Hteo sam da te upoznam sa nekim stvarima koje se dešavaju, a koje sam saznao od dobro obaveštenog izvora. A ti znaš da ih i dalje imam!”

„Šta se događa?“

„Događa se sranje! Potrebno je odmah obustaviti sve oko ovog Antića kojeg si mi poslala. Čovek je na merama, jebote! Prate mu svaki korak i kontakte. Izgleda da njegovo puštanje iz pritvora nije bilo koordinisano na vrhu. Prema onome što sam čuo, interes ekipe koja je pod zaštitom premijerovih ljudi je da Antić bude unutra dok ne prođu tenderi za pristanište i marinu. Tu je ogromna lova i ne žele da im se tu vrzma neko ko bi mogao da kvari posao. Shvataš? A on je pušten uz posredovanje onog tvog Zarića. Balavac je napravio sranje zbog kojeg će, po svemu sudeći, imati problema. Drugim rečima, gledaj da potpuno odsečeš tu priču. Žestoko je vruće!“

Iako u šetnji nikada nije pušila, Gordana zapali cigaretu iz koje povuče dugi plavičasti dim.

„Da li su pominjali mene?“, upita tiho.

„Nisam čuo da te bilo ko za sada pominje. Ali ko zna šta je magarac srao kada je dogovarao puštanje. Ne sumnjam da je lupetao okolo kako je sve to dogovoreno sa šeficom i članovima vanpretresnog veća. Verovatno je i deo tarife pripisao tebi. Zato sam želeo da ti kažem da moraš biti obazriva i da se kloniš Antića i malog. Zajebana su vremena, Gordana. Vidiš da više nikom ne možeš da veruješ.“

„Taj Antić je bio Bobićev klijent?“

„Otkazao mu je punomoć nekoliko dana pre nego što je pušten iz pritvora“

„Hm... Tek ćemo videti u šta su nas sve uvalili mala Basta i taj advokat. Žestoko sam se zajebala. Trebalo je odmah da je šutnem i da dam predmet nekom ko mi ne bi napravio sva ova sranja.“

Nekoliko biciklista u drečavim fluorescentnim majicama projuri pored njih.

„Gledaj, molim te, da me nekako skloniš iz svega toga. Da me niko ne pominje!“

„Ne znam... Probaću... Ne smem da budem ni previše napadan jer tek to može da izazove sumnju. Guraću priču da ti nemaš veze s tim i da ti se može verovati. Na kraju krajeva, nije nikakav problem ni ponovo uhapsiti Antića ako bude bilo potrebe!“

Gordana odsutno klimnu glavom.

„Nego... Hteo sam ja tebe nešto da zamolim.“ Bušatlija zavuče ruke u džepove mantila i okrenu se prema Gordani. „Znaš, ono što smo pričali...“

Cigaretu koju je bacila na pločnik, Gordana ugasi sledećim korakom.

„Da... Znam... Da te ne znam toliko dugo, mislila bih da izmišljaš.”

„Kamo sreće da izmišljam. U neviđenom sam procepu. Ponovo mi je stigla poruka...”

Gordana ga zbunjeno pogleda.

„Traže da se čitava stvar zaustavi potpuno. Znaš šta to znači?”

„Znam šta znači, ali ne znam kako to da izvedem. To bi moralo da se nekako vidi i sa republičkim, a sada je sve dosta zajebano, razumeš? Pod lupom smo...”

„Znam. Ali te molim da mi to nekako završiš. Jebiga, nemam drugog izbora! Probaj da mu objasniš da tu i nema izgleda i da bi bilo dobro... shvataš...”

Gordana zastade i pogleda Bušatliju.

„E moj Gorane... U šta si se uvalio? Čak i ako uspem, znaš da to neće rešiti tvoj osnovni problem. Šta ćeš raditi ako sutra stigne novi zahtev? Za nešto drugo? Moraš se nekako rešiti toga trajno. Zašto ne angažuješ nekoga? Znaš šta mislim. Taj problem moraš rešiti zauvek!”

Sa zavojem na glavi koji je sakrio ispod tanke crne kape, i ogrebotinama po licu od kojih je ona ispod slepoočnice zahtevala ušivanje, Nikola se tog jutra uputio u bolnicu kako bi primio vakcinu protiv tetanusa. Kad je čula šta mu se prethodnog dana dogodilo, kao i da je poslednji put protiv ove bolesti vakcinisan u vojsci, njegova prijateljica, lekarka iz Instituta *Batut*, insistirala je da se brzo reaguje. Ulje na vatru dodala je i komšinica Hadži-Živković. Zabrinuta zbog Nikolinih povreda, izjavila je kako je svojevremeno poznavala oficira kraljeve vojske koji je zbog tetanusa umro u punoj snazi i kako se sa tim ne treba šaliti. Donela mu je melem nepoznatog sadržaja, naglasivši da ga je lično spremila po starom, proverenom receptu. Čim ju je ispratio, Nikola je sadržaj bočice prosuo u slivnik.

Koračajući prema automobilu, kad god bi se oslonio na levu nogu, osećao je probadajući bol. Uprkos tome što je planirao da dan posveti pretraživanju interneta i pokušaju pronalaska novih podataka o bračnom paru Kovač, shvatio je da mu je potreban predah. Posle jučerašnje epizode sa Mirom i njenim kiklopom, trebalo je povući ruku i pripremiti se za nova iskušenja.

Prilazeći *volvou*, još iz daljine opazi poznatu ceduljicu zakačenu za retrovizor.

Smajli postaje dosadan. Mogao bi da promeni nešto. Zašto ne pošalje

SMS ili ne zakupi bilbord u gradu?

Ovoga puta bio je rešen da nepročitani papirić baci u kantu. U zavojima i bolovima, nije bio raspoložen za još jedno motivaciono sranje. Međutim, kada mu se cedulja našla u rukama, zastade. Krupna slova nepravilnog oblika ispisana čudnom braonkastom tekućinom prostirala su se na velikom papiru koji je bio savijen na dimenzije notes-bloka. Nikola pažljivo odmota izgužvanu hartiju. Iz nje na asfalt pade nešto nalik na uvijeni pramen kose. Na hartiji ugleda poruku koja mu preseče dah:

Ne idi putem zla! Stići će te kletva!

Grč u stomaku ga preseče. Refleksno podiže pogled. U daljini, blizu raskrsnice sa Nušićevom ulicom, ugleda Smajlija na dasci, kako velikom brzinom odmiče u pravcu podzemnog prolaza kod Doma omladine.

„Stani!”, zaurla.

Iako ga je oštar bol u zglobu istog trena podsetio na susret sa Mirinim grmaljem, iz sve snage potrča za momkom. Ćopajući, u trku, izgubi ravnotežu i udari u prolaznicu. Kese sa namirnicama kupljenim u samoposluzi poleteše uvis. Čuo je uzdah i psovku... Nije imao vremena za bonton... Morao je da ga stigne. Smajli je bio mnogo brži, ali nije ni pomišljao da odustane. Trčeći je prešao na ulicu, shvativši da mu probijanje među šetačima oduzima dragocene trenutke. Krivudao je među nadolazećim vozilima. U nekoliko navrata bezuspešno je pokušavao da povikom zaustavi mladića.

Otkud sad ti u svemu ovome?, pomisli, stežući zube od bola.

Video je kako Smajli uzima skejt i trči niz stepenište u podzemni prolaz. Nekoliko darovanih trenutaka omogućilo mu je da mu se primakne. Sjurio se nizbrdo, preskačući u trku nekoliko stepenika.

Nećeš pobeći!

Pored njega su promicali pešaci, ulični prevaranti, prodavci novina i demodiranih suvenira. Kada se spustio u prizemlje, shvati da ga više ne vidi.

„Pizda ti materina!”, promrmlja kroz zube. U gomili prolaznika, Smajli je uspeo da umakne.

Kao mahnit, zverao je okolo po neurednim izlozima prodavnica i zapisanim hodnicima. Kada je već nameravao da prizna poraz, odnekud začu zujanje točkića.

U polumraku podzemnog prolaza, ugleda Smajlija kako na skejtu zamiče u jedan od hodnika ispred kojeg se nalazila velika gvozdena

harmonika koja je zatvarala haustor. Potrča iz sve snage. Preskaćući jednu od prodavačica poljskog cveća koja je sedela šćućurena na niskoj drvenoj hoklici, utrča u maleni prostor i baci se na izbezumljenog dečaka. Smajli ne stiže ni da se okrene pre nego što završi pod Nikolinim telom. Gomile ceduljica poleteše uvis...

„Ko te je poslao?“, zaurla. „Zašto si mi ostavio ono?!“

Mladić pod njim jedva je hvatao dah. Zaudaranje njegove raščupane kose, otkrivalo je da odavno nije koristio šampon. Unezveren, jedva čujnim, gotovo piskavim glasom, zamuca.

„Š-š-šta sam... ostavio? K-k-ko ste vi?“

Nikola se uspravi, omogućivši mu da ustane. Preneraženi mladić pokuša da strese prašinu sa farmerki i duksa. Nikola primeti drhtanje brade, na kojoj se nalazila sveža razderotina. Smajli ga je posmatrao razrogačenim očima, očekujući svakog trenutka udarac. Bio je na ivici suza. Nikola mu brzim pokretima ruku pregleda džepove. Jedino što je pronašao bilo je nekoliko karata za prevoz i jedan crni flomaster.

„Jesi li ti ovo ostavio?“

Dečak bojažljivo uze umazani papir u ruke.

„Š-š-šta vam je ovo? Da li ste n-n-normalni?“

„Ko mi je ovo zakačio?“

Smajli ga je i dalje gledao u neverici.

„Ovo je neki v-v-vudu!“ Mladić s gađenjem, odbaci papir na pod. „Vidite da je ispisano krvlju? Ja pišem flomasterom, čov-v-veče!“

Nije bilo potrebe da ga dalje ubeđuje. Shvatio je da poruku nije ostavio dečak koji ga je uplašeno gledao. Učinio je to neko drugi. Neko ko ga je pratio i ko je očigledno želeo da ga odgovori od sulude ideje koju je imao. Neko ko je bio zainteresovan da se istina o Kovačevom ubistvu ne sazna. Osetio je stid.

„Jebiga, izvini...“ promrmlja i pokupi sa poda bačenu hartiju.

U ruku mu položi novčanicu od pedeset evra, i zamače u hodnik. Uprkos svemu, gore na svetlosti, oseti neočekivano zadovoljstvo. Znao je da je istraga konačno krenula sa mrtve tačke. Nekom je počeo da smeta.

SREDA, 25. MAJ

Rasprava pred disciplinskom komisijom bila je zakazana za 11 časova, ali Ana je petnaestak minuta ranije već bila u velikom hodniku u delu zgrade koji je pripadao Republičkom javnom tužilaštvu. *Baš im je stalo da brzo završe sa mnom*, pomisli. Prošlo je tek nešto više od dve nedelje od kada joj je Gordana rekla da će je prijaviti zbog kontakta sa Nikolom. Uprkos tome, čitava procedura koja prethodi pokretanju postupka već je bila sprovedena. U redovnim okolnostima, do rasprave bi proteklo barem nekoliko meseci. Po svemu sudeći, u njenom slučaju, okolnosti su bile vanredne.

Čekajući dolazak Slobodanke Redžić, poznanice sa studija koju je angažovala kao punomoćnicu, Ana je još jednom u mislima prolazila kroz ono što je nameravala da kaže. Znala je da će njena izjava izazvati šok, najpre kod tročlane disciplinske komisije, zatim kod Gordane, a onda i u javnosti. Videla je da se ispred zgrade okupljaju novinari koje je njena punomoćnica pozvala. Očekivao ju je još jedan buran dan. Bacila je pogled na prozorsko okno u kojem je na brzinu popravila frizuru. Bila je zadovoljna.

Posle mnogo vremena, uhvatila je sebe da razmišlja o Nikoli.

Zašto mi šalje poruke? Zar zaista misli da bih još jednom mogla da predem preko izdaje?

Ipak, iznenadilo ju je što joj se ponovo vrzmao po mislima. *Iako je skot, bilo bi dobro imati ga pored sebe među ovim ultraskotovima*. Mada nevoljno, morala je da prizna sebi da joj je falio.

Velika sala za sednice u Republičkom tužilaštvu korišćena je povremeno i kao improvizovana sudnica u disciplinskim postupcima vođenim protiv tužilaca. Ulazeći u prostoriju, setila se kako je, ne tako davno, na ovom istom mestu iz publike pratila Gordanino i Drobnjakovo obraćanje javnosti i kako je već tada osetila miris nevolje. Ipak, nije mogla ni da pomisli da će mesec dana kasnije, u istom

prostoru, čekati početak suđenja koje je zamišljeno kao obračun sa njom.

Raspravom je predsedavao zamenik višeg javnog tužioca iz Novog Sada Miroljub Lekić. Jedino što je o njemu čula bile su anegdote o njegovoj vanrednoj servilnosti. Šta li je morao da učini da bi zaslužio ovo mesto? Čim je otvorio zasedanje, za reč se javila njena punomoćnica koja je, pozivajući se na odredbu člana 22. stav 13 pravilnika, zahtevala da postupak bude otvoren za javnost.

Njen zahtev izazvao je vidljivu nelagodu kod članova komisije. Predsednik predloži odlaganje kako bi se stekli uslovi. Međutim, Slobodanka Redžić spremno odgovori da neće biti potrebe za odlaganjem jer je njena klijentkinja već pozvala novinare i stručnu javnost. Nakon pauze od deset minuta, sala se ispuni do poslednjeg mesta. Članovi komisije i disciplinski tužilac nemo su posmatrali ulazak neželjene publike, koja će joj omogućiti da se ovoga puta brani pred svedocima. Bila je to prva mala pobeda u slučaju koji je unapred delovao izgubljeno.

Disciplinski tužilac Boris Janković bio je jedan od onih čije je imenovanje svojevremeno propraćeno ozbiljnim negodovanjem stručnih krugova. Govorkanja o njegovoj sklonosti piću, ali i premlaćivanju supruge, zbog kojih je u nekoliko navrata bio spašavan od krivičnih postupaka, bila bi dovoljna da ga u bilo kom ozbiljnom sistemu trajno liše tužilačke funkcije. Umesto toga, pomoću rođaćkih veza među kragujevačkim političarima uspeo je da se domogne jedne od najznačajnijih tužilačkih funkcija. U njegovom slučaju, amnestija od krivičnog progona išla je u paketu sa tim da je njemu poveravan progon kolega koje su se ogrešile o tužilački kodeks.

Tužilac Janković je svečano, ozbiljnog izraza lica, pročitao predlog za vođenje disciplinskog postupka protiv Ane. Izdeklamovao je da je na osnovu medijskih natpisa utvrđeno da postoji opravdana sumnja da je, suprotno tužilačkom kodeksu, ostvarila neprimereni kontakt sa braniocem okrivljenog u predmetu u kojem je postupala, zahtevajući od njega da preuzme slučaj.

Ovakvo postupanje dospelo je u javnost koja se nedeljama bavila ovim skandalom, što je, prema njegovim recima, dovelo do teškog narušavanja poverenja građana u Javno tužilaštvo. Zatražio je da Ani bude izrečena najstroža disciplinska sankcija i da nakon pravnosnažnosti sankcije nadležni organ pokrene i postupak za njeno razrešenje.

Po proceduri, predsednik disciplinske komisije obrati se Ani.

„Zamenice Basta, šta vi kažete? Da li prihvatate navode disciplinskog tužioca?”

Ana ustade i udahnu duboko. *Ne smeju da osete uznemirenost! Ne dam im to zadovoljstvo!* Htela je da ostane što pribranija, kako bi videla lica kolega koje su se nalazile naspram nje u trenucima kada bude izgovarala ono što je naumila.

„Ne, uvažena komisijo... Ne prihvatam. Ništa od onoga što je disciplinski tužilac naveo nije tačno. Preciznije, tačno je samo to da sam imala kontakt sa kolegom Bobićem, ali je priroda tog kontakta bila sasvim drugačija od one koju nam predstavlja tužilac.” Njen govor delovao je pre kao dobro pripremljeno izlaganje, nego kao odbrana tužioca koji bi trebalo da se oseća postišeno.

„Možete li nam pojasniti na šta tačno mislite upita predsednik komisije.

„Svakako”, mirnim tonom nastavi Ana. „Tačno je da sam se sreła sa gospodinom Bobićem. Međutim, naš susret organizovan je na osnovu instrukcije dobijene od moje šefice, tužilje Gordane Ivić. Nakon što je saznala da je kolega Bobić prihvatio slučaj, ona me je zamolila da sa njim porazgovaram i da mu sugerišem da, u cilju efikasnosti, ne izjavljuje odgovor na optužnicu podignutu protiv Dragana Pažina.”

U sali se začu žamor. Novinari koji su se tiskali po uglovima prostorije zapisivali su u skraćenicama Anine reći. Nekoliko njih, uprkos zabrani, iz torbe izvadi mobilne telefone i uključi mikrofone.

Posle kraće pauze Ana nastavi.

„Kada smo se sastali, kolega Bobić je već doneo odluku da preuzme slučaj, tako da nisam ni mogla da ga nagovaram na takav potez. U razgovoru sam, shodno tužiljinim instrukcijama, isključivo ispitala mogućnost za skraćivanje procedure. Tužilja je bila zainteresovana da se suđenje okonča pre izbora!”

Predsednik komisije nakašlja se i proguta knedlu.

„Nadam se da razumete da iznosite ozbiljne optužbe na račun tužilje Ivić. Pretpostavljam da ćete nam za ovo što govorite i priložiti dokaze.” Bilo je očigledno da ni on ni ostali članovi komisije nisu očekivali ovakav nastup. Još jedan pravosudni skandal bio je na pomolu i nije im bilo nimalo pravo što su Anine uznemirujuće tvrdnje iznete pred njihovim panelom.

„U potpunosti razumem, uvaženi predsedniče. Srećom, postoji više svedoka ovakvog zahteva. Naime, neposredno pre mog susreta sa

kolegom Bobićem, tužilja me je, na moje iznenađenje, pozvala u kabinet na sastanak kojem su prisustvovali ministar pravde gospodin Stevan Milutinović, vladika Sevastijan i sudija Goran Bušatlija. Na tom krajnje neuobičajenom sastanku tužilja me je pred svima njima zamolila da porazgovaram sa advokatom Bobićem. Pored toga, bilo je i razgovora...”

„Sačekajte, molim vas... Dajte da se vratimo na predmet postupka.” Nesvestan da se Ana dugo pripremala za ovaj trenutak, predsednik pokuša da je zaustavi.

„Poštovani predsedniče, upravo govorim o predmetu ovog postupka. Stavljeno mi je na teret da sam se upuštala u neprimerene odnose sa braniocem okrivljenog, a ja vam objašnjavam kako je do toga došlo. Verujem da je i vaš interes da se čitava ova stvar ispita do kraja. Tužilaštvu je naneta ozbiljna šteta i mislim da je neophodno svestrano razmotriti slučaj. Stojim vam na raspolaganju kada je reč o tvrdnjama koje sam ovde iznela!”

„Predsedniče, ako dozvolite...” Anina punomoćnica podiže ruku.

Predsednik komisije klimnu glavom.

„Mi bismo predložili i svedoke za ove navode. Moja klijentkinja pomenula je gospodina Stevana Milutinovića, vladiku Sevastijana i sudiju Gorana Bušatliju kao učesnike skupa na kojem je bilo reči o kontaktiranju sa kolegom Bobićem. Smatramo da ih je povodom ovih tvrdnji potrebno saslušati!”

Ponovo se začu žamor. Tužilac Janković skoči sa stolice.

„Predsedniče, mislim da se udaljavamo od teme!”

„Predsedniče, dozvolite”, nastavi Slobodanka Redžić. „Naravno, predložili bismo i saslušanje kolege Bobića. On bi nam svakako najbolje objasnio o čemu je bilo reči tokom spornog susreta!”

Bilo je jasno da je došlo do odstupanja od predviđenog plana. Članovi komisije nervozno su listali rokovnike tražeći slobodne termine za nastavak postupka. Posle nekoliko minuta provedenih u dogovaranju sa kolegama, predsednik komisije objavi da se ročište odlaže i da će sledeće biti zakazano naknadno, nakon što komisija odluči o predlozima. Bio je u toj meri uzrujan da je zaboravio da zatraži mišljenje tužioca o predlozima Anine punomoćnice. Objavio je da je ročište završeno. Publika pohrli prema vratima.

Bila je zadovoljna. Znala je da je uspela da zaustavi prvi kuršum. Onaj koji je trebalo da je obori. Dobila je na vremenu i sada je loptica ponovo bila u dvorištu sila zla. Baš onako kako joj je i sugerisao Bogdan

Ivanović.

Međutim, i pre nego što je sa punomoćnicom izašla na Nemanjinu ulicu, SMS od koleginice žmirkao je na ekranu mobilnog telefona.

Već joj je javljeno. Urla po kabinetu.

Gordanina reakcija nije je iznenadila. Znala je da će veštica poludeti, ali od nje i tako više nije očekivala ništa. Ono što nije znala bilo je kako će obezbediti Nikolino svedočenje. Jebeni advokat ponovo joj je bio potreban.

Iako je sumnjao da će saznati bilo šta korisno o autoru preteče poruke, Nikola je istog popodneva posle nemilog događaja u kola postavio malu digitalnu kameru. Nekoliko narednih večeri, premotavajući monotone delove, na kompjuteru je pregledao snimke. Pored nezainteresovanih prolaznika i nekoliko pijanaca od kojih je jedan u dva navrata urinirao po prednjem točku *volvoa*, jedino što je uspeo da otkrije bile su večernje navike njegovog neželjenog komšije. Žuti mešanac kojeg je i ranije sretao svake večeri, gotovo u isto vreme odnekud bi dolazio i smeštao se ispred ulaznih vrata zgrade. Boravio bi tu sat-dva, nakon čega bi isto tako neočekivano odlazio u nepoznatom pravcu.

Posmatranje aktivnosti malog uzurpatora proizvelo je kod njega neočekivani vid emotivnog zbližavanja sa čupavcem. Setio se, između ostalog, Kastanedinog *Učenja Don Huana* i verovanja da je mesto na koje pas legne ono na kojem postoji dobra energija. Verovao je da u svemu tome ima simbolike. Zbog sujeverja ili ne, tek, u dva navrata, polazeći u kancelariju, u uglu pored vrata ostavio je malu konzervu *gran karnoa*. Kada bi se vratio, pronalazio bi očišćenu posudu. *Izgleda da mali gad teško spaja kraj s krajem i da je svaka pomoć dobrodošla*, pomisli osmehujući se.

Monotoni početak nedelje donekle je razdrmala informacija koju je primio prethodnog dana. U Centralnom zatvoru jedan od klijenata preneo mu je da bi pritvorenik po imenu Branko Novaković želeo da ga angažuje. Pritvorska angažovanja po preporuci za Nikolu nisu bila novost. Pritvorenici su jedni drugima sugerisali advokate, pozivajući se na sopstvena iskustva koja su sa njima imali. U krugovima zatvorske populacije postojala je svojevrsna advokatska rang-lista. Tačno se znalo ko je „dobar sa sudijama”, ko je „preskup”, ko ima „najviše oslobađajućih” ili ko „izvlači iz pritvora”. *Pritvorenici*, razmišljao je

Nikola, *o advokatima znaju više od samih advokata i bilo bi svakako korisno konsultovati ih prilikom izbora rukovodećih organa Komore.* Jedino što je u ovom slučaju bilo specifično bio je način na koji se njegov potencijalni klijent predstavio. Kao osnovnu preporuku naveo je podatke o svojoj sestri. Zatraživši da Nikoli to bude preneto, istakao je da je brat novinarkе Bojane Novaković.

Pomislio je kako bi to bio dovoljan povod da se ipak čuje sa Bojanom. Nije se sećao da mu je ikada pomenula brata, a još manje da se taj brat nalazi u pritvoru i da mu je potrebna njegova pomoć. S druge strane, i pored rasprave koju su imali, bilo je neuobičajeno da Bojana nije bila spremna da ga zbog ovoga pozove i da je prepustila pritvoreniku da stupi u kontakt s njim. *A možda je srodstvo izmišljeno, kako bih lakše pristao na saradnju?* Međutim, kada je već gotovo odlučio da će je pozvati i proveriti o čemu je reč, Bojana ga je preduhitrila. Javila mu se iznenada, drugim povodom. Poslala mu je SMS i obavestila ga da je bila na Aninom procesu i da bi bilo dobro da se vide. I kao i obično, bez obzira na činjenicu da dvadesetak dana nisu razgovarali, u svom stilu, zatražila je da se vide odmah.

Bilo je pola devet uveče i mrak je već uveliko pao kada se Bojanin crveni *sitroen* zaustavio ispred ulaza Nikoline zgrade. Rukom ga je pozvala da uđe i u narednih nekoliko trenutaka već su se spuštali Kosovskom ka Terazijskom tunelu. „Pošto žuriš, možemo samo napraviti krug po gradu. U redu?”

Nikola klimnu glavom. Razmišljao je šta je ovoga puta imala na umu. „Tvoja prijateljica je na današnjem saslušanju u disciplinskom postupku rekla da je netačno da te je nagovarala da učestvuješ u postupku. Znači da neko od vas dvoje ne govori istinu.” Nasmejala se okrenuvši se prema Nikoli. „Ili ona laže tužilački organ ili si ti lagao mene. Ne zna se šta je gore.”

„Zaista?”, upita Nikola.

„Šta zaista? Da se na zna šta je gore?”

„Ne. Zaista je to izjavila?”

„Da. Pritom je rekla da će te predložiti za svedoka. Jedino o čemu ste razgovarali, prema njenim rečima, bila je molba njene šefice upućena tebi da ne izjavljuješ taj prigovor na optužnicu”

„Odgovor.”

Bojana zakoluta očima.

„Okej, odgovor... Već sam ti priznala da nisam pravnik. Možeš mi dozvoliti i neku nepreciznost”

„Je l' još nešto rekla?”

„Naduvala ih je ozbiljno. Sećaš li se kako si me one večeri gledao kada sam ti govorila o tajnom sastanku u tužiljinom kabinetu na kojem su prisustvovali ministar pravde, vladika i Bušatlija?”

„Hm... Ne baš. Bilo je davno.”

„Podsetiću te. Tvrдила je da je Ivička na tom sastanku tražila od nje da pokuša da izdejstvuje kod tebe neizjavljivanje tog prigovora ili odgovora na optužnicu i da je samo zbog toga bila kod tebe u trenutku kada si već doneo odluku da braniš Pažina.”

„Aha...”

Gledao je kroz prozor Bojaninog automobila. Uvek kada bi noću prelazio Gazelu, švenkovao bi u pravcu Starog grada. Obrisi Saborne crkve, kalemegdanskog bedema i Pobjednika izazivali bi u njemu čudan osećaj pripadanja velikoj varoši. Voleo je ovaj grad. Posmatrajući siluete njegovih krovova, pitao se koliko tajni svaka od tih kućica krije i gde se u tom zamršenom lavirintu ulica, ljudi, simbola i ideja nalazi odgovor na pitanje koje ga progoni.

„Mislim da joj ovoga puta stvarno moraš pomoći”, nastavi Bojana. „Iskreno, sklona sam da više verujem tebi, ali sigurna sam da su se namerili da je unište, ne zbog toga što te je uvukla u predmet već da bi sačuvali svoje guzice. I dalje verujem da se iza ubistva Kovača krije mnogo toga i da sada samo žele da nađu novog žrtvenog jarca. Probali su sa Pažinom i nije prošlo, a sada treba sve prebaciti na korumpiranu tužiteljku i advokata!”

„Spremna si da pomogneš suparnici?”

„Vi muškarci isuviše držite do seksa koji ste imali sa ženom. Nije ona meni nikakva suparnica. Ako misliš na to što je imala vezu sa tobom, to me zaista ne zanima. U ovom trenutku, za mene je ona samo neko ko se našao na putu zla koje Kovač seje i mrtav. Uostalom, znaš kako kažu: neprijatelj tvog neprijatelja je tvoj prijatelj!”

„Okej. Znači li ti nešto ime Branko Novaković?”

Bojana se trgnu i pogleda u njegovom pravcu. Shvativši da im u susret nailazi veliki zglobni autobus, Nikola rukom blago usmeri volan udesno, kako bi zadržali pravac. Znao je da pritvorenik nije lagao.

„Odakle ti to?”

„Rekla mi je jedna zatvorska ptičica”

„Ozbiljno te pitam.”

„Dobio sam poziv za posetu u pritvoru od čoveka koji se tako predstavio. Pozvao se na tebe. Interesuje me da li bi nešto o svemu tome trebalo da znam”

Bojana duboko uzdahnu. Nad do tada smirenim licem, nadvi se senka. Smanjila je gas i za nekoliko trenutaka zaustavila je kola na trotoaru u blizini Ušća.

„Nisam očekivala da će to uraditi. Nažalost, Branko je moj brat. Tačnije, polubrat. Od kada sam se rodila, sa njim imam samo probleme. Pomenula sam ti brata one večeri, samo si tada bio zaokupljen drugim stvarima. A ni ja nisam bila spremna da detaljnije pričam o njemu. Ukratko, Branko je onaj rođak kojeg svaka porodica ima i kojeg na porodičnim slavljinama drži zaključanog u sobi. Odgovara za razbojništvo za koje tvrdi da ga nije učinio.”

Nikola se nasmeja.

„Upoznao sam veoma malo okrivljenih koji su tvrdili da su razbojništvo učinili!”

„Iskreno, mislim da ovde ne laže. Pravio je mnoga sranja u životu, ali sumnjam da je učestvovao u ubistvu babe, za šta ga terete. Navodno, pronađen je njegov otisak u stanu, ali on tvrdi da mu je sve to podmetnuo niko drugi do Aleksa Drobnjak, inspektor iz Pažinovog predmeta. Nakon oslobađajuće presude, sada vidi svoju šansu jer si, kako kaže, ti uspeo da raskrinkaš Drobnjaka i njegove nameštaljke. Pritom, on i Drobnjak bili su dobri prijatelji, sve dok se nisu zakačili oko nekog duga, zbog kojeg ga je Drobnjak zverski prebio. Ne znam zašto ti sve ovo pričam... Nisam želela da te uplićem... U stvari...”

„Nastavi slobodno...” U Bojaninim očima ugleda suzu koja se još borila sa gravitacijom.

„Branko je kreten, ali je moj i ne mogu ga ostaviti na cedilu. Kada se vratio sa ratišta, pentrao se po nekim vagonima, šta znam, i pretrpeo je stravičan udar struje. Igrom slučaja je preživeo, ali sa velikim posledicama. Čelo telo bilo mu je u opekotinama. I danas mu polovina organa ne funkcioniše. Deformisan mu je i izgled i, sve u svemu, živi mizerno. Ako mene pitaš, sumnjam da se sve to sa nesrećom i dešavalo kao što nam je opisao...”

„Na šta misliš?”, upita Nikola.

Bojana na trenutak zastade, a onda se okrenu u njegovom pravcu.

„Mislim da je tada pokušao da se ubije, ali da mu to iz nekog, samo Bogu znanog razloga, nije pošlo za rukom. Iz majčine priče znam da se nakon povratka sa ratišta potpuno povukao u sebe. Bio je depresivan i

izbegavao je svakoga. Lekari su govorili da je to tipično ponašanje ljudi koji su preživeli ratnu traumu i sve se na tome i završilo. Naročito devedesetih, niko i nije obraćao pažnju na psihičko stanje klinaca koji su se vratili. Kasnije je već počeo sa krađama i drogiranjem, i jasno je da nikoga više nije interesovao.”

Nikola blago klimnu glavom.

„Priznaću ti nešto...”, nastavi Bojana.

„Ako ćeš ponovo o tome da nisi student, ne moraš. Znam.”

„Ne zajebavaj. U stvari, došla sam na tvoje predavanje kako bih te upoznala zbog Branka. Želela sam da ti se približim i da te zamolim da mu pomogneš. Međutim, kasnije sam shvatila da me zanimaš i mimo svega toga. Eto... sada znaš celu priču.”

Nikola se glasno nasmeja.

„Oduvek sam govorio da mora postojati skriveni razlog zbog kojeg zgodna mlada devojka priđe sredovečnom čoveku, a da pri tom ne traži tramvajsku stanicu.”

„Ne seri...”

„Šta misliš, zbog čega nas Bog sačuva?”

„Molim?”

„Pomenula si kako veruješ da Branka iz samo Bogu znanog razloga nije pošlo za rukom da se ubije. Šta misliš, zašto ga je sačuvalo?”

„Ma... nemam pojma, rekla sam to samo onako.”

„Nisi”, odgovori Nikola. „Verujem da sa onima koje sačuva, Bog ima nekakve planove. Većina njih, uključujući i čoveka koji sedi pored tebe, za to u početku ne zna. Ali dođe vreme kada im Gospod otkrije šta je imao na umu.”

„Zanimljivo”, reče Bojana.

„Da. Sutra ćeš mi u kancelariju doneti punomoć. Želim da upoznam tvog brata. I to što pre.”

Za nekoliko trenutaka bili su ponovo ispred Nikolinog stana. Nakon nekoliko izmenjenih pogleda, Nikola odmahnu glavom, potapša je po ramenu i sam zamače u zgradu.

Dok su se Bojana i Nikola rastajali, inspektor Drobnjak je na drugom kraju grada žurio na sastanak koji je planirao nekoliko prethodnih dana. Iako je službenu *škodu fabiju* redovno koristio i za obavljanje privatnih poslova, ovoga puta opredelio se da u restoran *Amsterdam* na Zrenjaninskom putu ode sopstvenim *golfom šesticom*. Nije želeo da

privlači pažnju.

Kafana čiji je vlasnik bio jedan od kontroverznih kninskih privrednika delovala mu je kao pravo mesto za planirani susret. Zadimljena prostorija mahom ispunjena sredovečnim muškim gostima, među kojima su dominirali taksisti, pijačni nakupci i kockari, na sredini je imala izdvojen podijum za igru sa vertikalno postavljenom šipkom. Bilo je očigledno da će u toku večeri devojke, po kojima je gazda lokala bio poznat i zbog kojih ga je Drobnjak u više navrata spašavao hapšenja, ovde izvoditi „umetnički program”.

Po dogovoru, petnaestak minuta pre njegovog dolaska, Drobnjakovi sagovornici su već sedeli za stolom u uglu velike prostorije. Bilo ih je dvojica. Jedan od njih, mlađi, bio je izrazito krupan. Jakna koju je imao na sebi bila je zategnuta preko mišićavog tela poput napumpane kamionske gume. Pa ipak, ni njena podignuta kragna nije uspevala da sakrije veliku tetovažu paukove mreže koja se prostirala preko širokog vrata, sve do polovine temena. Drugi, kojem je moglo biti blizu pedeset godina, bio je visok i izrazito mršav. Njegove sitne oči i retka, na temenu proređena kosa, odavali su utisak čoveka koji je među pomenutom dvojicom predstavljao mozak ekipe.

Kada su ugledali Drobnjaka, ničim nisu pokazali da ga već izvesno vreme očekuju. Samo je mršaviji kratkim treptajem dao znak inspektoru da su ga приметili. Za nekoliko trenutaka, sva trojica sedeli su za stolom. Drobnjak naruči *koka-kolu* i kratki espresso bez šećera. Njegovi sagovornici od ranije su iz širokih čaša za sok nezainteresovano ispijali kiselu vodu.

„Biće mi potrebna vaša pomoć”, bez uvoda reče Drobnjak.

Krupniji od dvojice njegovih sagovornika je ćutao. Velikom maljavom rukom oko koje je bila obmotana brojanica vrteo je paklicu cigareta.

„Zato smo tu. Šta ti treba upita mršavi.

Drobnjak mu preko stola pruži cedulju.

„Za sada, samo nadzor. Dvadeset četiri časa. Interesuje me sve - gde se kreće i sa kim se viđa.”

„Neke druge mere?” upita krupniji, koga je odavao kosovarski akcenat.

Drobnjak odmahnu glavom.

„Za sada ne. Videćemo kako će se stvari razvijati, pa ću vam dati dalje instrukcije.”

„Okej. Računaj da je to završeno. Znaš da nam niko ne promakne. A

znaš li šta je meni potrebno?", upita mršavi.

Drobnjak klimnu glavom pokazujući mu da ga prati.

„Nedelju dana pre ubistva, Kovaču sam preko nekih ljudi dao trideset kila da reši na Vrhovnom onu presudu koju imam. Onih šest i po godina na Višem. Od toga očigledno nema ništa, a pare nisu vraćene. Znam da si dobar sa udovicom, pa bi bilo dobro da mi malo pomogneš u vezi sa tim. Mogli bismo da se dogovorimo i za neki procenat. Jasno ti je da tolike pare ne mogu da oprostim. Ili da mi ti pomogneš oko presude.” Mršavi se bez glasa iskezi.

Drobnjak se nakašlja i zapali cigaretu.

„Grbavi, o tome ne znam ništa. Kovačeva udovica je skroz odlepila posle svega što se dogodilo na suđenju i pizdi i na mene.”

„Pa naravno da pizdi kada nisi umeo ni prave patike da namestiš”, reče Grbavi. Obojica Drobnjakovih sagovornika glasno se naceriše. „Slušaj, objasni joj da znaš ljude kojima je dugovao i da je bolje da posluša tebe nego njih. Znaš da ćemo mi te pare naplatiti ovako ili onako”

Drobnjak pokaza rukom da je potrebno da spuste ton.

„Videću šta je moguće učiniti. Ali ništa na svoju ruku. Pustite to meni.”

Mršavi klimnu glavom.

Sitna crnokosa devojka obučena u crveni čipkasti veš pope se na improvizovani podijum. Snop bele svetlosti osvetli brzo otkrivene grudi. Glasna muzika i uvijanje tela počеше istovremeno. Još jedna noć u *Amsterdamu* mogla je da počne.

PONEDELJAK, 30. MAJ - SUBOTA, 4. JUN

Prethodne noći ponovo je spavao loše. Sve do pred jutro prevrtao se po krevetu pokušavajući da pronade odgovarajući položaj. Setio se profesorke logike koja im je u vreme pubertetske anksioznosti objašnjavala da je tada bolje ustati i raditi nešto drugo, sve dok se san ne okuraži. U više navrata bezuspešno je proveravao i profesorkin recept. Kada bi se javila, nesanica je ostavljala pustoš.

I ovoga jutra, baš kao i čitave prethodne noći, ponovo je razmišljao o Kovačevom ubistvu. Posao koji je sebi nametnuo sve više ga je opsedao. Njegova radna soba počinjala je da liči na kabinet kriminalističkog inspektora. Zid, sa kojeg je prethodno uklonio velike fotografije Majlsa Dejvisa i Oskara Pitersona, bio je izlepljen papirima na kojima su bila napisana imena ubijenog, njegove supruge Mire Kovač, inspektora Alekse Drobnjaka, Dragana Pažina, Ane... Između njih bila je razapeta mreža linija i znakova koji su samo njemu bili razumljivi. Podsetio se na dane studiranja, kada je, pred ispit, lepeći definicije krivičnih dela po tapetima pamtio suvoparno štivo. Slučaj Kovač ga je sve više uvlačio u svoj lavirint.

Nakon neočekivanog susreta sa Bojanom, želeo je da što pre vidi Branka. Sa njenim punomoćjem u kaseti *volvoa*, rano tog jutra bio je na auto-putu, žureći ka *Zabeli*.

Procedura prijema trajala je kratko, i nekoliko minuta pre deset časova sedeo je preko puta čoveka kojeg ni po čemu nije mogao da poveže sa Bojanom. Izgledao je gore nego što je Bojana predstavila. Bio je to starac uvelog pogleda, sive, mrtvačke boje kože koja je pokrivala grube koščate udove. Kod većine nepripremljenih ljudi, pogled na Brankovo lice izazivao bi zgražavanje. U uglu desnog oka, koje je bilo zamenjeno veštačkom protezom, skupljala se mrka tekućina nalik na krv. Očigledno nesvestan radnje, Branko ju je povremeno čistio kažiprstom. Posledice strujnog udara o kojima je Bojana govorila bile

su jasno vidljive.

Izuzev karakterističnog izgleda, u svemu ostalom podsećao je na ljude koji su značajan deo života proveli iza zatvorskih zidina. Bilo je jasno da prema policajcima, tužiocima i sudijama ne gaji simpatije. Međutim, u razgovoru sa Nikolom, koncentrisao se na predmet u kojem je prvostepenom presudom osuđen na trideset godina zatvora zbog razbojništva tokom kojeg je u stanu ugušena starica. Objasnio je da mu je delo namestio Drobnjak. Priznao je Nikoli da je sa dvojicom prijatelja išao u krađu i da ih je čekao u kolima, ali tvrdio je da nije ulazio u stan kao i da nije postojao bilo kakav plan za nasilje nad ženom. Drobnjak mu se osvetio podmetanjem tragova u staričinoj spavaćoj sobi.

Nikola mu obeća da će razmotriti presudu i da će nakon toga odlučiti kako da reaguju. A onda mu se obrati zbog onoga zbog čega je zapravo i došao.

„Postoji li još neki razlog zbog kojeg si tražio da se vidimo? Bojana mi je rekla da ste ti i Drobnjak prijatelji. Šta se među vama dogodilo?”

Branko povuče dug dim iz cigarete koju je dobio od Nikole. Velika žila koja se protezala celom dužinom njegovog vrata zaigra dok je gutao pljuvačku.

„Drobnjak i ja bili smo prijatelji. U stvari, bili smo skoro kao braća. Ja sam ga krstio. Upoznali smo se na ratištu u okolini Bijeljine. I on i ja došli smo kao dobrovoljci iz Beograda i bili smo tamo 'zeme'. Svuda oko nas bili su samo bosančerosi, pa smo se osećali bližim.” Branko se tiho nasmeja, a onda nastavi. „Bilo je svega tamo. I dobrog i lošeg, jebiga... svakakvih sranja. Ali smo jedan drugom čuvali dupe. U ratu to mnogo znači. Više ti znači onaj koji ti u ratu leđa čuva od onog koji ti u miru kuću pokloni...”

„Kako je došlo do sukoba?”, prekide ga Nikola.

„Žuriš?”

„Ne.”

„Poslušaj onda. Ima tu stvari koje bi te mogle zanimati. Bojana mi je spomenula da tražiš Kovačevog ubicu.”

„Tako nekako.”

„Znaš li da je Kovač bio s nama na ratištu?”, upita Branko refleksno podigavši kapak koji je prekrivao veštačko oko.

„Ne. Prvi put to čujem.” Iz unutrašnjeg džepa sakoa Nikola izvadi notes.

„Svašta ćeš ti od mene čuti, gospodine Bobiću. Nas trojica smo ti

bili u jedinici kojoj je Kovač bio komandant. Mala jedinica. Nas desetak možda. On je bio teritorijalac iz Bijeljine ili nekog sela u okolini, ne sećam se više... U svakom slučaju, slušali smo ga jer mi iz Beograda nismo uopšte poznavali teren. On je bio svoj među onim svojim međedima..." Branko se naceri.

„Jeste li se na ratištu zakačili?"

„Opet ti... Nismo. Zakačili smo se posle. Kovač je postao mudo, političar i biznismen. Drobnjak je postao inspektor. Jedino sam ja postao niko. U stvari, postao sam problematični tip s kojim niko nije želeo da ima posla. Bio sam unakažen, bez šljake, u dugovima... Izbegavali su me. Jednom sam pozajmio od Drobnjaka novac, ali ne prijateljski, već na kamatu. Dugovao sam nešto i morao sam da vratim. Rekao mi je da je pozajmicu nabavio od zelenaša, ali sam siguran da je to bila žvaka za mene. Bilo ga je sramota da kaže da na meni zarađuje. Pristao sam jer nisam imao izbora. Ali nisam uspeo da vratim. Kamata je bila sve veća i nije bilo šanse. Počeo je da mi preti, kao jebaće mi majku i sve to... Kao on je mene zadužio... Jednog dana, dok sam bauljao stonđiran, našao me je i pretukao toliko da sam jedva ostao živ. Ovako kljakavog me je gazio i tukao letvom. U Urgentnom centru prijavili su povrede, ali sam rekao da ne znam ko je to uradio. Međutim, Bojanina koleginica je objavila u nekim novinama kako je to bio on. Poludeo je i rekao je da će mi se kad-tad osvetiti. I osvetio mi se..."

Glas njegovog sagovornika postade sve dalji. Nikola ponovo oseti zujanje u ušima i pulsiranje u predelu slepoočnice. Ista ledena nit koja se penjala uz kičmu. Puls koji je divljao... Znao je da će ubrzo krenuti svetlaci. Trudio se da ostane pribran. Najednom, učini mu se da odnekud nailazi miris paljevine. Isprekidana aura sagovornika pojavi se pred njim... *Zbog čega se ovo događa?*

„Je l' ti dobro, gospodine Bobiću?" Iz daljine začu glas koji je dopirao sa suprotne strane. „Da zovem doktora?"

Nikola odmahnu rukom. Ovoga puta, neprijatni napad potraja kratko. Udarci srca i dalje su bili snažni, ali mu se vid polako bistrio.

„Dobro mi je... Imam te migrene, i kada naiđu, teško mi je da ih se otarasim. Mogu li da te zamolim da mi dodaš čašu vode?"

Nad malim lavaboom u ćošku Branko natoči jednu od naslaganih čaša. I dalje osećajući vrtoglavicu, Nikola nije imao snage da razmišlja o tome ko je sve pre njega pio iz neoprane čaše. Bilo mu je potrebno da brzo proguta malu belu pilulu koju je držao na jeziku.

„Dobro", reče Nikola nakon što otpi poveći gutljaj vode, „ali to je

prošlo. Drobnjak te je prebio, imao je i neke posledice zbog svega toga... Zašto bi te i dalje progonio?"

Branko je još zurio u njega, kao da pokušava da utvrdi da li će se svakog trenutka srušiti sa stolice. Tek kada se uverio da je njegovom sagovorniku bolje, lagano nastavi.

„Nisu tu samo dugovi i batine u pitanju. Nakon što smo se zakačili, Drobnjak je shvatio da ja po njega mogu biti opasan.”

„Zbog čega?”, upita Nikola. Bio je spokojniji zbog saznanja da je u međuvremenu uspeo da povрати puls i disanje.

„Zbog toga što sam za njega nezgodan svedok!”

Nikola podiže obrve.

„Znaš li da se, pre desetak godina, protiv Drobnjaka vodio postupak za zločin sa ratišta? Vođena je istraga, ovde u Beogradu, po zahtevu Bosanaca.”

„Ne znam”, odgovori Nikola, zapisujući podatak u notes.

„Mnogo toga ti ne znaš. I u tom postupku, ja sam mu dupe vadio iz govana.”

„O čemu se radilo?”

„Odande su tvrdili da je sa nekolicinom teritorijalaca, čisteći selo, opljačkao kuću nekog hodže. Kasnije je taj hodža pronađen mrtav. Sumnjicali su njegovu jedinicu da je u tome učestvovala. Ali sve se to ovde zataškalo. Bilo je potrebno samo da Drobnjaku neko da dobar alibi i da ga ovi naši brže-bolje oslobode. Već je bio inspektor sa vezama i niko nije želeo da se oko toga diže prašina. Pored toga, Kovač je već postao mudo, pa nije bilo baš poželjno da nešto ispliva o jedinici kojom je komandovao.”

„I? Jesu li našli nekoga da mu da alibi?”

„Jesu.”

„Koga?”

„Šta misliš?”

Nikola slegnu ramenima.

„Tebe?”

„Ne, nego tebe, advokat”, naceri se Branko.

„Pa zar ti nije zbog toga zahvalan? Spasao si ga postupka i ko zna čega još”

„Jesam. Ali on isto tako zna i da ja znam šta se tamo stvarno desilo. Razumeš li, advokat? Znam stvari koje bi mogle da ga pošalju na dugu, dugu robiju... A moguće je da dolazi vreme kada ću biti prinuđen da makar deo toga ispričam!”

„Kome?”

„Ne znam... Možda i tebi... A ti da preneseš njemu!”

U tom trenutku stražar naglo otvori vrata i reče da je poseta završena.

Ministar Milutinović nervozno je koračao po kabinetu. Iako ga je sekretarica podsetila da ga već više od pola sata čekaju novinari i predstavnici nekoliko nevladinih organizacija, rekao joj je da ih obavesti da danas neće moći da ih primi i da će Ministarstvo izdati službeno saopštenje. Znao je zbog čega ga traže. Disciplinski postupak protiv tužilje Baste postao je prava poslastica za medije. Brujali su o tome da se, prema rečima zamenice tužioca, i on nedozvoljeno mešao u postupanje tužilaštva u predmetu ubistva Radovana Kovača.

„Kako znaš i umeš pronaći način da zaustaviš tu malu! Ne interesuje me šta ćeš smisliti... Pronađi šta joj treba ili iskopaj nešto o njoj... Ne interesuje me! Samo reši to, da ja ne rešavam ta vaša sranja odavde!”

Gordana je sedela sa rukama skupljenim u krilu. Bilo joj je jasno da se nalazi u jednoj od onih situacija iz kojih je teško izaći neoštećen. Šta god da se bude dešavalo, jedino će biti neizvesno da li će stradati samo njena sujeta ili i sujeta i karijera... Možda i štošta drugo. Ana je zaigrala prljavo. Mnogo prljavije nego što je čak i ona mogla da predvidi.

„Zar niste dovoljno zasrali sa presudom nastavi besno ministar. „Sad me ta balavica proziva i traži da svedočim. Jeste li normalni? Vlada još nije sastavljena, jure se koalicioni partneri i sad treba da se povlačim po tabloidima! Pod hitno očisti to u svojoj kući ili... znaš!”

„Problem je u tome što je očigledno rešena da se sveti. Nisam mogla ni da pretpostavim da je spremna na ovo. Po svemu sudeći, ide na sve ili ništa!”

„Pa da li sada ja treba time da se bavim? Dali ja treba da je zovem i razgovaram ili je to tvoj posao? Kad si dolazila, rekao sam ti: bićeš tužilac, ali nemoj, molim te, da ja moram da radim tvoj posao i da čistim za tobom. Sećaš se dobro da su i tada imali druge kandidate i da sam morao da zalegnem da bi bila izabrana. Koliko su samo gurali onog malog... Kako se zove...?”

„Ninić!”

„Da, Ninić. Nemoj sad da bude 'ova za koju si garantovao pravi probleme'. Znaš da će to prvo reći. Molim te, završi to što pre.”

„Probaću sve što mogu, samo ne znam kako da razgovaram s njom kad...”

„Ma šta ne znaš!”, viknu ministar. „Nemoj da te ja sada učim kako se to radi. Pozovi je, zapreti, ili joj ponudi nešto. Nađi nekog ko na nju može da utiče, neka joj ponudi nešto... Gordana, nemoj dame zajebavaš! Ozbiljne stvari su u pitanju. Znaš da i meni može da se zaljulja zbog tebe. I? šta ćemo onda?”

„Stevane...” Gordanin glas zadrhta. „Ako smatraš da sam pogrešila, mogu da podnesem ostavku. Neka dovedu nekog drugog, ako misle da će bolje raditi taj posao. Kaži... Spremna sam i na to.”

Ministrove oči sevuše.

„Kakva ostavka? Šta ti pada na pamet? Pa šta vi mislite? Danas si tužilac, sutra, kad iskrсне neki problem, onda ostavka? Malo smo se šalili, jelda?”

„Ne, nego...”

„Nema nego! Nemoj da ti pada na pamet da mi i to napraviš! Jebote, jesi li poludela? Ima da sediš tu i da rešiš ovo!”

Prvi put od kada je ušla u kancelariju, seo je za sto i Gordana je bila uverena da će joj reći da je sastanak završen. Prevarila se.

„Da li ti znaš šta se priča?”, nastavi ministar znatno tišim glasom.

Gordana blago odmahnu glavom.

„U Vladi je bilo reči o tom tvom zameniku Zariću i puštanju Antića iz pritvora. Neko je iz policije gurnuo transkripte. Tu će biti nekog sranja. Pritom, pominje se i tvoje ime. Ne znam još u kom kontekstu, ali se pominje. Taj Zarić je nešto petljao, a Antić je opasna bitanga. Pored toga, pokušava i da ispod žita preuzme neke poslove koji mu ne pripadaju. Nemoj da se zezaš, Gordana, i da ti gluposti padaju na pamet. Gadna su vremena. Bilo kakvo soliranje može da košta. Mnogo...”

Prišao joj je i položio ruku na rame.

„Hajde... Idi i završi to. Znam da možeš i da će sve biti u redu.”

Prvi put posle fakulteta, kada ju je pred čitavim amfiteatrom profesor rimskog prava izbacio sa kolokvijuma, izlazeći iz kancelarije, Gordana oseti kako joj noge klecaju. Mrzela ju je i bila je spremna da joj naudi.

Zažalićeš zbog ovog, Basta!

Na stolu Nikoline kancelarije nalazilo se više desetina razbacanih

fotografija. Većinu njih predstavljala je foto-dokumentacija koja je korišćena tokom suđenja. Nagnut nad masivnim stolom od mahagonija, sa cigaretom koju je, uprkos odluci da će započeti još jedan ciklus apstinencije, okretao u ruci, posmatrao je prizore sa uviđaja.

Razmišljajući o razgovoru sa Brankom, još jednom je zaključio koliko se malo u krivičnim postupcima sazna o zločinu i njegovom izvršiocu. Interesovanja većine policajaca, tužilaca, sudija i advokata zaustavljaju se na onome što se nalazi između korica predmeta. Podučavajući studente, i sam je govorio o tome koliko je važno ne gubiti vreme na nebitne stvari. DNK analiza, čaura metka, tragovi krvi, dlake na odeći, otisci, iskazi očevidaca... bili su jedino što se računa. Međutim, čitav onaj beskrajni mozaik naizgled nebitnih podataka i neproverenih osećaja, koji ostaje izvan fokusa profesionalaca i futrole spisa, otkrio bi možda i mnogo više od onoga na šta upućuju podaci koji se nazivaju relevantnim dokazima. Ipak, takav pristup zahtevao bi upuštanje u đavolji zanat - potragu za istinom, od koje je, smatrajući je apstraktnom, metafizičkom kategorijom, oduvek profesionalno zazirao.

Za nešto više od dve nedelje koliko je istraga u koju se upustio trajala, složio je nekoliko međusobno krajnje udaljenih kockica u ovoj džinovskoj slagalici. Iako je bilo vidljivo tek nekoliko gotovo nebitnih detalja, bio je uveren da se stvari postepeno pomeraju. Saznao je da je inspektor Drobnjak i ranije bio sklon nasilju, da u ormanu krije nekog kostura iz rata i da mu ni pre nije bilo strano podmetanje dokaza. Dragan je, suprotno onome što mu je bilo poznato, proveo večer sa Sonjom, i imao je čvrst alibi. Mira Kovač je lagala da je videla izvršioca, i bilo je nesumnjivo da se događaj nije odigrao onako kako je ona predstavila pred sudom. Naposletku, neko je pratio svaki njegov korak i želeo je da ga spreči u daljem njuškanju. Iako je bio još veoma daleko od postavljenog cilja, kao u dečijoj igri podmornice, osećao je da se približava vodama u kojima su sakrivene krstarice, a možda i veliki borbeni brod.

Promenu situacije nagovestio je još jedan događaj. Prvi put od okončanja suđenja, Ana je reagovala na njegov SMS. Nakon susreta sa Bojanom i izveštaja sa ročišta pred disciplinskom komisijom, poslao joj je poruku šaljivo intonirane sadržine:

Lažna svedočenja pred disciplinskim komisijama, sudovima i tribunalima. Povoljno. Šifra: „Đavolji advokat“

Odgovorila je kratko:

Ne seri!

Iako nije bilo nimalo srdačno, barem je bilo nešto. Na debelom ledu pojavila se prva pukotina.

Pogledom je prelazio sa krupnog plana unakaženog tela Radovana Kovača na fotografije zumiranih zjapećih povreda za koje je veštak utvrdio da su najverovatnije nanete nikad pronađenom sekirom. Pažljivo je posmatrao njihov pravac i mesta na kojima su se nalazile. Još jednom je analizirao sve što je kamera policijskog tehničara zabeležila. Kovač je bio vezan i usmrćen u donjem vešu i crnim čarapama na sebi. *Zašto, zapitao se Nikola. Da li ga je ubica naterao da se skine, ili ga je zatekao u krevetu?*

Posebnu pažnju posvetio je fotografijama odsečene Kovačeve šake u kojoj se nalazio zlatnik. Od početka je bio svestan da je značenje misterioznog predmeta ostalo u potpunosti neutvrđeno u postupku. Pod pritiskom da što pre podigne optužnicu i dođe do osuđujuće presude, Ana se oslonila na dokaze koji su joj bili dostupni i za koje je verovala da će biti dovoljni. Verovala je da joj odgonetanje moguće simbolike neće ni biti potrebno i da nije šteta što nema dovoljno vremena da se u nju upušta. Međutim, nakon što se situacija preokrenula, pokazalo se u kojoj meri je bilo važno da upravo zlatnik i njegovo značenje blagovremeno budu ispitani.

Nikolin pogled zadržava se na fotografiji označenoj brojem devet, na kojoj je, nakon otvaranja šake pokojnika, zasebno zabeležen izgled prednje strane zlatnika. Radilo se o nekoj vrsti dukata, koji je Nikolu podsećao na nakit koji su žene u pojedinim delovima Balkana koristile kao ukras na narodnoj nošnji. Iako je fotografisani dukat bio umrljan krvlju, bilo je vidljivo da se na njemu nalazi natpis nekakvim arapskim pismom. Posmatrao je nedokučiv niz tačkica i kosih crta. Iako je rezolucija fotografije bila nedovoljna za uočavanje detalja, bilo je vidljivo da je predmet napravljen od starog, tamnijeg zlata. Najednom mestu imao je i malu alku. Na osnovu toga, Nikola zaključuje da je dukat služio ili kao dodatak minđušama, ili kao deo nekakve narukvice, ogrlice ili pojasa.

U razmišljanjima ga prekide Minja, ušavši da ga ponudi kafom i da mu saopšti da ga je povodom Aninog svedočenja tražilo nekoliko novinara. Ne osvrćući se na ovu informaciju, Nikola joj zatraži da načini nekoliko fotokopija fotografije koju je posmatrao. Za nekoliko trenutaka, sa fasciklom u ruci, izađe na ulicu: Bila mu je potrebna

pomoć osobe za koju je verovao da bi bolje od bilo koga drugog mogla da razume značenje misterioznog predmeta.

Grada Leko bio je poznati beogradski antikvar. Nasledivši zanat od oca Dimitrija, predratnog trgovca neobičnim i retkim predmetima, zadržao je i starinarnicu u senovitoj Ulici prote Mateje u blizini Slavije. U nevelikom lokalu koji je mirisao na mešavinu burmuta, kolonjske vode i bibliotečke prašine, bilo je moguće pronaći najneverovatnije stvari. Sablje, novčići, slike, stara pisma i gomila drugih drangulija bili su uredno složeni po brojnim vitrinama koje su oblagale zidove antikvarnice *Leko*.

Kada je ugledao Nikolu, starac raširi ruke i pohrli mu u susret. Nikolin otac Đorđe i on bili su dugogodišnji prijatelji. Obojica disidenti, protivnici komunizma, često bi se nakon Đorđevih predavanja na Pravnom, uz popodnevi čaj ili kafu, nalazili u antikvarnici koju su smatrali jednom od poslednjih preostalih slobodnih teritorija u gradu. Grada bi se u tim prilikama po ko zna koji put žalio profesoru kako su komunisti od Dimitrija oduzeli sve osim malenog dućana i kako se sada u njegovoj dedovini baškare obučari i kafedžije. Profesor Bobić bi rezignirano odmahivao glavom, svestan da mu kao pravnik u državi koja je nastala na ruševinama pravnog poretka teško može biti od pomoći. Isticao bi kako su se i on i Grada našli na pogrešnoj strani istorije, na koju je novo društvo gledalo s prezirom.

Iako nije nameravao da se zadržava duže nego što je bilo neophodno, iz sentimenta prema prohujalim vremenima i očevim pričama o čika Gradi, Nikola prihvati poziv domaćina da popiju pravi cejlonski čaj koji mu je upravo stigao iz Kolomba. Pošto mu je objasnio razlog posete, iz tašne izvadi fotokopije predmeta pronađenog u ruci pokojnog Radovana Kovača.

„Uh...”, uzdahnu čika Grada, „ovo je baš mutno. Sa mojim očima, ovo će biti teško, dragi moj. Moram da uzmem pomagala”

Antikvar zamače iza pulta odakle se ubrzo vrati sa naočarima i lupom koju je koristio kada bi vršio procenu kakvog prstena, sata ili retke poštanske marke. Nekoliko narednih trenutaka, prelazeći povećalom preko fotografija, zamišljeno je zviždukao.

„Imaš li ti ovaj dukat kod sebe?”, upita najednom antikvar.

„Nemam. To je jedino što mi je dostupno. Fotografije su nastale prilikom uviđaja ubistva i svi predmeti nalaze se u sudu, ako i odande

nisu nekud odneti”, odgovori Nikola.

Grada je i dalje pažljivo posmatrao prizore na papirima, povremeno ih nakratko približavajući gotovo do vrha nosa. Izgledalo je da pokušava da i pored slabe rezolucije uoči bilo kakav znak koji bi mu odgonetnuo šta bi se moglo kriti iza krvlju umrljanog zlatnika. Setivši se da je na malom rešou ostavio džezvu sa vodom, iznenada, kao probuđen iz hipnoze, poskoči i otrča u susednu prostoriju iz koje se za nekoliko trenutka pojavi sa elegantnim starinskim čajnikom. Mirišljava zelenkasta tekućina ubrzo se nađe u porcelanskoj šoljici koju je ponudio Nikoli.

„Ovaj nesrećnik što su ga slikali... Je l' on ovo ukrao?“, upita Grada.

„Ne. Da je ukrao, verovatno bismo znali više i o predmetu i o tome ko mu je to uradio. Ubica je ostavio zlatnik u njegovoj šaci. Odsečenoj...”

„Gospode bože!”

Nakon što je otpio nekoliko gutljaja, Grada ponovo nestade iza pulta. Ovoga puta odatle izvadi male drvene merdevine i postavi ih pored jedne od polica sa knjigama. Veštinom koja je delovala iznenađujuće za čoveka njegovih godina, pope se gotovo do vrha i sa jedne od gornjih polica dohvati knjigu iskrzanih, tamnih korica. Nekoliko minuta prevrtao je požutele listove, a onda se zagledao u nekoliko crnobelih slika. Zatim još nekoliko puta pogledom pređe sa knjige na fotokopije, primače ih jedne drugima pa napokon progovori:

„Nidžo, možeš li nekako da dođeš do ovog dukata? Da zatražiš u sudu ili...”

„Bojim se da su slabe šanse. Takve stvari čuvaju odvojeno od predmeta i od dometa advokata”

„Hm, da... U tom slučaju, moram najpre da se malo ogradim. Fotokopije koje si mi doneo prilično su slabog kvaliteta i na njima se teško uočavaju detalji. A upravo su detalji ono što je u mom poslu od presudne važnosti. Nekada jedna kukica može da opredeli vek!”

Nikola je s pažnjom slušao sagovornika, nadajući se da će ipak uspeti da sazna barem nešto o misterioznom predmetu.

„Zbog toga sam sopstvena zapažanja želeo da proverim i u ovoj zbirci starog nakita.” Antikvar još jednom podiže knjigu sa stočića. „Iako, kao što rekoh, ne mogu biti stoprocentno siguran, čini mi se da je ovo što si mi doneo neverovatno.” Antikvar skide naočare i značajno pogleda Nikolu.

„Ako je to ono što mislim da jeste”, nastavi zamišljeno Grada, „onda

je u ruci tog nesrećnika pronađen jedan od najdragocenijih dukata koji su se pojavili na ovim prostorima. Reč je o dukatu koji je najverovatnije bio deo ukrasne ogrlice - đerdana - koju su nosile žene visokog staleža, verovatno sultanije. Ovako nešto nikada nije prešlo prag moje radnje, a, dragi moj Nidžo, svašta sam ovde video za skoro šezdeset godina koliko se bavim starudijama.”

„Ali... odakle to onda u ruci političara?”, kao za sebe upita Nikola. „O kojoj vrednosti govorimo?”

„Hah... Ponovo kažem, ako je to ono što mislim da jeste, govorimo o velikoj vrednosti.”

„Otprilike?”

„Sigurno o više hiljada evra, toliko vredi samo ovaj jedan dukat... Ne znam ni sam. Nisam video skoro da se ni na stranim aukcijskim sajtovima tako nešto pojavilo, tako da je moguće da i tu moja procena nije precizna.”

Nikola je pogledom prelazio sa Grade na fotokopije ostavljene na stolu.

„Koliko je otprilike star? Sto godina? Više...?”

„Dragi moj, po slovima i oznakama koje na njemu vidim, mislim da je reč o nečem mnogo starijem. Verujem da je dukat deo ogrlice iz prve polovine sedamnaestog veka. Tačnije, iz vremena sultana Ibrahima Prvog i sultanije Salihe Dilašub, koja je inače poreklom sa ovih prostora, što bi moglo da objasni i prisustvo dukata. Inače, sultan Ibrahim bio je poznat i kao Ludi Ibrahim. Zvali su ga tako zbog trajnih posledica koje je po njegovo psihičko zdravlje ostavio višegodišnji boravak u kavezu u koji je, istorijski spisi kažu, bio zatvoren. Neću te sada gnjaviti istorijom. Reći ću ti samo da je dukat verovatno deo ogrlice koju je nosila sultanija Salihe ili neka od sultanovih brojnih konkubina. Pogledaj..”

Antikvar poturi knjigu pred Nikolu i pokaza mu na veliku crnobelu fotografiju. Pred Nikolinim očima ukaza se raskošan primerak ogrlice sastavljene od čitavog niza dukata, poput onog zbog kojeg je došao kod Grade Leka.

„Shvataš li o čemu je ovde reč?”, nastavi antikvar. „Naravno, pošto se radi o fotokopiji, ne mogu u potpunosti da isključim ni da je u pitanju replika, ali sumnjam... Ovo je toliko redak predmet da nisam siguran da juveliri, a naročito prevaranti i falsifikatori, i znaju za njegovo postojanje. Jedino mi nije jasno zašto bi bilo ko ostavljao ovakav zlatnik u ruci ubijenog, kada bi za njega mogao da dobije veliku

vrednost i ovde, a još više u inostranstvu. To je mogao da učini ili neko ko nema pojma o čemu se radi, ili neko ko tačno zna o čemu se radi. Neka sekta, tajno društvo, šta ti ja znam... Jeste li utvrdili zašto je taj čovek ubijen i ko je to učinio? Čuo sam na televiziji da je oslobođen ovaj za koga se sumnjalo da je ubica.”

Nikola se za trenutak zamisli.

„Da, da... Zapravo, nismo utvrdili ništa. Upravo to i pokušavam da utvrdim. Ali tek mi sada ništa nije jasno!”

„Ali, kao što rekoh”, nastavi antikvar, „da bih bio potpuno siguran, morao bih da vidim stvarni zlatnik, a ne ovu fotografiju. Tada bih mogao da procenim i starost zlata i da se detaljnije upoznam sa oznakama na njemu!”

„Znam. Čika Građo, zamoliću te da ako bilo šta saznaš o zlatniku, ko ga je posedovao, kada je prodat, ako se neko bude raspitivao, bilo šta... dami javiš!”

Antikvar se blago nasmeja.

„Ne moraš dva puta da mi kažeš, dragi moj. Ne sumnjaj da ćeš biti prvi koga ću obavestiti o bilo kakvoj informaciji o ovome!”

„Samo još nešto...”

„Reci.”

„Rekao si da bi se za zlatnik moglo dobiti dosta novca!”

„Mnogo!”

„Kome bi se to uopšte moglo ponuditi? Ko su kupci takvih stvari ovde?”

„Da. Dobro pitanje... Ko su kupci...”, zamisli se Grada. „Iskreno, ne bih znao da ti kažem. Ovo je tolika retkost da bi i kupac morao biti specifičan. Neko ko zna o čemu se radi i ko poznaje vrednost ovih predmeta. A to su ti bogati kolekcionari ili oni koji ih snabdevaju na crnom tržištu.”

Nikola ljubazno zahvali starom porodičnom prijatelju. Izašavši na ulicu, znao je šta će biti njegov naredni korak. Iako je na osnovu onoga što je upravo čuo ideja delovala jednako naivna kao i zamisao da će pecanjem u zalivu uloviti ribu koju je prethodnog leta bacio u more, instinkt mu je govorio da vredi pokušati. Međutim, kada se pripremao da krene ka kancelariji i obavi šta je naumio, primeti treptanje malog plavog svetla na mobilnom telefonu. Upravo pristigloj poruci ugleda tekst:

Moram vas što pre videti. Hitno je. Mira K.

Kao retko kada u sličnim situacijama, ovoga puta nije sumnjao da je

zaista bilo hitno.

Iako mu je od antikvarnice do kancelarije brzim hodom trebalo nepunih deset minuta, Mira Kovač bila je brža. Kada je otvorio vrata kancelarije, video je da ga već čeka u salonu. Uprkos tome što je napolju uveliko bio mrak, veći deo lica neočekivane posetiteljke pokrivalo su predimenzionirane naočari za sunce. Sedeći nepomično, zurila je u zid. Kada se primakao trosedu, na nosu i obrazu žene primeti krupne modre podlive. Nije bilo dileme. Kovačevu udovicu neko je zverski pretukao.

„Gospođo Kovač, jeste li dobro?” Pitanje je bilo deplasirano, ali u tom trenutku, i sam zatečen situacijom, nije uspeo da smisli ništa bolje.

Umesto odgovora, Mira pokri lice rukama.

„Gospođo Kovač...”

Kada je već pomislio da je pozove, Minja tiho uđe u prostoriju i stavi pred Miru pakovanje papirnatih ubrusa. Na izlasku, u prolazu očima daje znak Nikoli da bude strpljiv.

„Izvinite... Osećam se jadno. Nisam znala gde da odem...” Mirin jedva čujni glas probijao se kroz jecaje. „Pretukao me je...”

Skidanje naočara otkri zastrašujući prizor. Desno oko bilo je u potpunosti zatvoreno. Crna boja kapka, koji je narastao na veličinu pingpong loptice, dodatno je pojačavala užasavajući utisak. S druge strane lica bili su vidljivi tragovi sveže krvi koji su se pretapali sa velikim brojem ispucalih očnih kapilara. Podliv na nosu, čije su pune dimenzije skrivala tamna stakla, pretvori se u dugačku posekotinu koja je sezala sve do iznad obrve.

Bio je zatečen stanjem u kojem se nalazila.

„Šta vam se dogodilo? Ko vam je to učinio?”

Iz torbe je izvadila cigarete. Drhtavom rukom prinela je plamen.

„Kao i obično, učinio je to čovek kom sam u životu nebrojeno puta pomogla i zbog kojeg sam mnoge stvari stavila na kocku. Čovek koji je od ovakvih nasilnika trebalo da me štiti... Aleksa Drobnjak... On mi je ovo uradio!”

Grizla je okrvavljenu usnu. Suze koje su se slivale niz lice topile su grudvice sveže skorene krvi.

„Ali... Zašto? Trebalo bi da pozovem pomoć...”

Mira blago odmahnu rukom.

„Gospodine Bobiću...” zastala je na trenutak, duboko uzdahnuvši.

„Znam da će vam, naročito nakon događaja od pre dve nedelje, zvučati neverovatno, ali shvatila sam da ste vi jedina osoba kojoj u ovakvoj situaciji mogu da se obratim. Kakva ironija! Uprkos svemu što se dogodilo, znam da ste pošten čovek. Ako mi se nešto dogodi, želim samo da se sazna istina. A znam da ćete tu istinu otkriti. Samo vas molim da za sada ovo ostane među nama. Ovo znate samo vi i moja prijateljica, koja mi je očistila rane i dala lekove.”

„Mislim da morate prijaviti...”

„Ne!”, uzviknu Mira. „Molim vas da zbog moje bezbednosti ovo nikome ne prijavljujete.”

„Mislim da grešite, ali...” Bio je zbunjen. Nekoliko trenutaka tražio je reči koje bi u ovoj situaciji zvučale smisleno.

„Dozvolite mi onda barem da vas ponudim pićem. Mislim da bi nam oboma dobro došlo”

Mira nemo klimnu glavom. Nakon nekoliko trenutaka, Minja u kancelariju unese flašu i dve natočene čašice *henesija*. Nakon što otpi poveći gutljaj, Mira sklopi ruke, podiže glavu i obrati se Nikoli.

„Zapravo, došla sam da vam kažem istinu koju vam dugujem.”

Nikola je zbunjeno pogleda.

„Mislio sam da ćete mi najpre reći zašto vam je Drobnjak ovo uradio.”

„Sve je to povezano... I nije baš tako jednostavno kao što možda izgleda.”

„Bio bih vam zahvalan ako biste i meni dali jednu cigaretu? Predosećao je da će ono što sledi zahtevati jaču dozu nikotina od burmuta, nikotinskog flastera ili žvakaće gume, kojima je prethodnih dana pokušavao da zavara okorelog recidivistu u sebi.

„Vidite... One večeri ja zapravo nisam videla Dragana Pažina u dvorištu. Slagala sam.”

Nikola podiže obrve. Iako je posle posete Kovačevoj kući bio uveren da Mira u sudu nije govorila istinu, nije očekivao njeno priznanje.

„Koga ste videli?”, upita zbunjeno.

Gospođa Kovač se zagleda u pod klimajući glavom.

„Nisam videla nikoga.”

„Kako to mislite?”

„Uopšte nisam bila tamo kada se sve to dešavalo.”

„Ne razumem”, reče Nikola. „Kako niste bili tamo?”

Nekoliko trenutaka Mira je ćutala. Izgledalo je da pokušava da odgodi ono što je sledilo. Maramicom koju je stezala u ruci uz bolnu

grimasu brisala je suze.

„Ja sam u kuću došla kasnije, kada je sve već bilo gotovo. Drobnjak mi je javio da dođem i da kažem da sam videla Dragana Pažina.”

Hiljade nepovezanih misli kolalo je Nikolinom glavom. Naglo iskapi čašu *henesija* i krenu rukom put boce.

„Ali... odakle se Drobnjak tu zatekao? Šta je on radio u kući?” Očekujući naredne Mirine reči, oseti kako mu se ledene iglice penju uz kičmu.

„Drobnjak je bio u dvorištu... Tačnije, bio je skriven u grmlju. Negde u blizini mesta na kojem ste i vi provalili u moj posed!”

U mislima mu se pojavi slika kačketa u grmlju. *Sada je jasnije kako je dospeo u skrovište!* Nekoliko trenutaka u kancelariji je vladala tišina koju je prekidalo samo povremeno pucketanje starog parketa.

„Čekajte...” reče Nikola. „Šta je on tu radio?”

„Ah, gospodine Bobiću... Sigurna sam da ćete me posle svega mrzeti još više. I to s pravom. Međutim, kao što sam rekla, rešila sam da vam sve priznam, jer više ne znam šta će biti sa mnom!” Zapalila je još jednu cigaretu, zatraživši pokretom ruke da joj Nikola natoči još jednu čašu konjaka.

„Bila sam odavno ljuta na pokojnog supruga koji je raspolagao velikom količinom novca, ali nije u dovoljnoj meri brinuo o meni. Trpela sam zlostavljanje i ponižavanje. Stalna sumnjičenja i uvrede. Pored toga, uskraćivao mi je i pristup računuu, dajući mi isključivo iznose kojima nisam mogla da plaćam ni najosnovnije potrebe. Pošto sam znala da se viđa sa različitim sumnjivim ženama i da je često provodio vreme sa nekom prostitutkom, Moldavkom, rešili smo da napravimo fotografije njenog boravka u kući. Hteli smo da ga tim fotografijama ucenimo. Bilo nam je jasno da će biti spreman da dobro plati, jer bi mu pojavljivanje takve priče usred kampanje nesumnjivo štetilo...” Mira duboko uzdahnu.

„Slobodno nastavite...”

„Te večeri, po dogovoru, Drobnjak je u grmlju zapravo čekao dolazak te žene. Znali smo da će je Kovač uvesti na zadnju kapiju koja je skrivena u zelenilu. Njegov zadatak bio je da je fotografiše i da sa fotografijama napusti posed. Međutim, do toga nije došlo.”

Nikola je netremice zurio u sagovornicu.

„Šta se dogodilo?”

„Umesto toga, Drobnjak mi je javio da je video Dragana kako istrčava iz kuće... Rekao je da je siguran da je to bio on i da ga je

prepoznao.”

Mira spusti ruke u krilo.

„Eto, to je cela istina, gospodine Bobiću.”

„A vi ste prijavili celu stvar kako vaš i Drobnjakov plan ne bi bio otkriven?”

Klimnula je glavom.

„Bila sam prinuđena da saučestvujem, samo je to na šta sam pristala u tom trenutku izgledalo mnogo drugačije nego što izgleda sada.”

Nekoliko trenutaka razmišljao je o svemu što je čuo. Nije želeo da prenagljuje sa zaključcima. Mnogo toga je bilo neočekivano i pitao se da li i ovoga puta Miri treba potpuno verovati.

„Zašto vas je pretukao? Šta se dogodilo?”

Mira oprezno primače čašu ustima i uz bolnu grimasu otpi gutljaj.

„Nakon Radovanove smrti, počela sam da dobijam poruke od nepoznatih ljudi koji su tvrdili da im je moj pokojni suprug dugovao. Tražili su novac o kojem ja nisam znala ništa. Ove poruke su me uznemirile. Obratila sam se najpre Drobnjaku, očekujući od njega pomoć. Međutim, on se od samog početka ponašao čudno. Uveravao me je da umišljam i dramim. Ali juče je došao do mene i rekao mi da su neki ljudi, sa kojima se ne treba šaliti, tražili da mi prenese poruku da im je Kovač dugovao trideset hiljada evra i da traže da novac bude vraćen.”

„I? Šta ste mu rekli?”

„Rekla sam da o tome ne znam ništa i da proverim o čemu je reč. Tražio je da se ponovo jutros vidimo tim povodom. Počeo je da insistira da im dam novac, tvrdeći da je to za moje dobro. Rekla sam mu da mi ne pada na pamet da vraćam dugove za koje i ne znam da li postoje niti znam ko ih traži. Bili smo u njegovim kolima. Urlao je na mene. Rekla sam mu da ne želim više da ga viđam, pomenula sam kako sumnjam i u verziju koju mi je ispričao o Radovanovom ubistvu... Pale su ružne reci... Potpuno je izgubio kontrolu. Izobličio se... Počeo je da me udara pesnicama po licu, a onda mi je glavu nekoliko puta udario u stub od kola.” Glasno je zaplakala...

„Ako sve ovo ne prijavite, postoje velike šanse da će vas ponovo napasti...”

„Ne smem, gospodine Bobiću”, prekide ga Mira ridajući. „Ne smem! Plašim se da će me, ako to učinim, on ili ti ljudi ubiti. Nameravam da jedno vreme ostanem kod kuće. Tu baš ne može tek tako da uđe...”

Sumnjam, u stvari, da je Drobnjak uključen u to sa novcem koji traže od mene... I..."

Osetio je da želi da mu kaže još nešto. Nešto što je već izvesno vreme naslućivao.

„Kažite.”

„Ne znam... Ne bih želela da se ogrešim...”

Nikola joj očima dade znak da nastavi.

„Iskreno, sve više verujem da je i on na neki način povezan sa smrću mog supruga”

U dvosobnom stanu na dvanaestom spratu visoke sive zgrade u bloku 62, Aleksa Drobnjak zurio je u ekran kompjutera. Već petnaestak minuta detaljno je analizirao oglas u kojem je prodavač pod šifrom „Matriks” nudio na prodaju redak primerak dukata s početka sedamnaestog veka. Iako slabog kvaliteta, fotografija koja je bila istaknuta nije ostavljala mesto sumnji. Bio je to predmet koji je čekao.

Prodavač koji je očigledno želeo da ostane anonimno insistirao je da se komunikacija odvija putem imejla. Zahtevao je od potencijalnih kupaca da ostave poruku i broj telefona, obećavajući im da će kontaktirati sa njima. Izostanak cene nije čudio Drobnjaka. Predmet je bio suviše skupocen da bi se o njegovoj vrednosti raspravljalo sa besposličarima. Bilo je to pitanje ostavljeno za pregovore sa ozbiljnim mušterijama.

Metodama koje su mu bile poznate najpre je pokušao da utvrdi identitet lica koje se krilo iza naziva jednog od njegovih omiljenih filmova. Međutim, ubrzo je shvatio da je neznanac brižljivo sakrio podatke koji bi ga mogli otkriti. Traženje ostavljenog imejla putem društvenih mreža nije dalo rezultate. Zaključio je da adresa ranije nije korišćena i da je stvorena isključivo za ovu priliku. Problem je postojao i sa pronalaskom aj-pi adrese. Bilo je očigledno da je imao posla sa nekim ko je umeo da se kamuflira u virtuelnom svetu.

Ne želeći da gubi dragocene trenutke, uzeo je telefon. Za nekoliko trenutaka, sa druge strane začu se duboki glas.

„Kaži?”

„Treba da mi obaviš jedan poverljivi posao. Hitno. Kad se sretnemo, dobićeš instrukcije.”

ČETVRTAK, 16. JUN

Susret sa Mirom bacio je novo svetlo na Nikolinu istragu. Iako je od početka bilo jasno da se Drobnjaku ne može verovati, tek je pogled na njeno unakaženo lice u punoj meri uverio Nikolu na šta je inspektor spreman. Pored toga, podatak da se one večeri upravo on nalazio u dvorištu, dodao je novu dozu sumnje na tas nepoverenja koje je Nikola i inače gajio prema njemu. Maske su polako počele da padaju. Sada je bilo potrebno što pre pronaći vlasnika misterioznog đerdana, kojem je nedostajao dukat pronađen u Kovačevoj ruci.

Ali ni dve nedelje nakon postavljanja oglasa Nikola nije došao do podataka koji bi ga vodili bliže bogatom kolekcionaru. Iz nekoliko prispelih poruka bilo je jasno da su ih ostavljali znatiželjnici koji nisu imali ozbiljnije namere. Raspitivali su se za cenu, stanje u kojem se dukat nalazi ili podatke o mestu i načinu na koji je nabavljen. Sa jednim od navodno zainteresovanih Nikola je dogovorio i susret u hotelu *Moskva*. Međutim, u zakazano vreme, niko se nije pojavio. Znao je da prava mušterija još nije zagrizla udicu.

Ništa više nije uspeo da sazna ni od Grade Leka. Proveravajući u dva navrata da li se neko interesovao za tajanstveni predmet, od porodičnog prijatelja dobio je odrečan odgovor. Nakon razgovora sa Mirom pokušao je još jednom da kontaktira sa Anom, želeći da joj saopšti novosti iz istrage koje je smatrao značajnim. Međutim, ubrzo se ispostavilo da je naznaku otopljanja odnosa preozbiljno shvatio. Uspostavljen je novi period ćutanja, a nekoliko poziva i dve poruke u kojima je insistirao da se sretnu kako bi joj saopštio ono što mu je Mira rekla ostali su bez odgovora.

Sa Alenom je svakodnevno pregledao pristigle poruke. Za razliku od njega, koji je na tehnologiju gledao isključivo kao na alat za praktičnu primenu, Alen je bio posvećenik. Kao poznavalac kompjuterske tehnike, pomagao je u sakrivanju adresa sa kojih su razgovarali sa

potencijalnim kupcima. Pored toga, pripravnik je pratio lokacije ljudi koji su pregledali oglas, pokušavajući da utvrdi odakle dolaze osobe koje su zainteresovane za predmet koji im je bio značajan. Na taj način uspeli su da otkriju da su pregledi oglasa vršeni i iz Turske, Bugarske, Engleske pa i iz Australije. Dukat sultanije Salihe, po svemu sudeći, pobuđivao je interesovanje kolekcionara iz različitih delova sveta.

I te večeri, dugo nakon završetka zvaničnog radnog vremena, čekao je da se konačno pojavi novi znak. Minji, koja je prethodnih nekoliko dana na poslu ostajala do sitnih sati, prethodno je odobrio raniji izlazak, kako bi se pripremila za pozorišnu predstavu na koju ju je vodio novi izabranik. U trećoj smeni ostali su Alen i on, zureći u ekrane laptopova.

„I... Šta sada, nakon Mirine priče, kažete za Drobnjaka?“, upita Alen. Nikola je delovao nezainteresovano.

„Mislim da postoje određene indicije koje ukazuju i na njega“, odgovori, surfujući po internetu.

„Indicije? Rekao bih da postoji mnogo više od indicija... Ipak, to je samo zapažanje jednog pripravnika!“ Alen se glasno nasmeja.

„Dodaj mi bolje taj konjak...“

Nikola natoči čašu *henesija* iz boce koja je ostala od večeri provedene sa Mirom. „Mnogo puta sam ti rekao da je potrebno paziti da te u traganju ne ponesu emocije. Drobnjak je sumnjiv, ali je i dalje potrebno pronaći direktnu vezu između njega i zločina. Šta za sada imamo?“

„Čini mi se da imamo nekoliko stvari. Na prvom mestu, Mira je priznala da nije videla Draganu. Tačnije, rekla je da uopšte nije videla ubicu. Drugim rečima, moguće je da ubistvo i nije izvršeno na način na koji je to tužilaštvo sugerisalo. Moguće je da je zločin izveo ne samo neko drugi, već i da nije ni učinjen na način i u vreme kako je predstavljeno...“

„Slušam te pažljivo“, reče Nikola.

„Zatim... po svemu sudeći, Drobnjak je na neki način umešan. Vidite da i Mira sumnja u njega. Bio je one večeri u dvorištu i da nije izmislio priču o Draganu, bio bi prvi osumnjičeni za zločin, zar ne? Zbog čega ne bismo mogli osnovano pretpostaviti da je upravo on izvršilac? Dosta toga bi se uklopilo.“

Ne treba zaboraviti da sve ukazuje da je upravo on pokušao da podmetne dokaz Draganu. Šta ako je posle dogovora sa Mirom da zajedno učene Kovača on rešio da igra solo i sam pokupi plen? Ili još

pre..."

„Hajde”, okuraži ga principal.

„Šta ako je i najnovija Mirina priča lažna i ako ju je pretukao zato što je u nekom trenutku odlučila da otkrije plan?”

„Opa!”, uzviknu Nikola. „Nastavi.”

„Pa... moguće je da Mira zapravo zna da je Kovača ubio Drobnjak ili da su zajedno u tome, i da je počela da ucenjuje Drobnjaka da će sve otkriti. Šta mislite o tome? Možda odatle potiču batine?”

„Zanimljiva ti je teorija, Sančo. Ipak, čini se da ti promiče nešto značajno u svemu ovome. A to je upravo predmet koji smo oglasili. Dragi moj, ovaj zločin je zločin strasti, osvete, opomene, simbolike... Naravno, postoje i slučajevi u kojima izvršilac, želeći da zamaskira tragove, simulira pravu prirodu krivičnog dela. Recimo, kada neko ko želi da prevari osiguravajuću kuću i naplati nepostojeću štetu, lažno prijavi krađu i sam ispretura stvari po stanu. Ali čini se da to ovde nije slučaj. Ovaj zločin izvršen je sa previše emocija. Pored toga, podsetiću te da ni novac ni vrednosti nisu oduzeti.”

„Moguće je da je izvršioca nešto prekinulo... Da je neko naišao...”

„Da, moguće je... Ali se ovde ni to nije dogodilo. Prema Mirinoj priči, upravo je Drobnjak bio taj koji ju je obavestio o tome da je ubistvo izvršeno. Dakle, ne verujem da je žurio... Ako je on izvršilac, mislim da je mirno okončao stvar i izašao iz kuće. Ostaje nam samo da utvrdimo da li je zaista on ubio Kovača. I, ako jeste, zbog čega je to učinio. A put do tog saznanja vodi nas upravo preko dukata čijeg potencijalnog kupca očekujemo. I kojeg očigledno ni večeras nećemo dočekati. Mislim da je vreme da se polako razilazimo. Kasno je.”

Nikola ustade sa stolice ostavljajući Alena da još nekoliko trenutaka pregleda sajtove i eventualno pristigle poruke. Oblačeći mantil, pred izlazak iz hodnika povika:

„Imamo li nešto novo, ili čekaš da odem kako bi na miru počeo da gledaš pomiče?”

„Imate ukupno tri nove poruke. Ništa posebno... Dvojica kupaca raspituju se o vrednosti. Jedan nudi osamdeset evra.”

„Kao i obično, besposličari... Pogasi sve pre nego što izađeš”

„Poslednji je neki šaljivdžija sa pseudonimom Đerdan.”

Nikola se zaustavi ispred vrata.

„Pročitaj šta je napisao!”

„Kaže da je zainteresovan da što pre vidi dukat i da ga jedino interesuje da proveriti da li je deo neke ogrlice... đerdana iz perioda

sultana... Ovaj je potpuno lud..."

Adrenalin prostruja Nikolininim telom. Znao je da je prava riba progutala mamac.

„Odakle se javlja?“, gotovo viknu, pritrčavši kompjuteru.

„Ne vidim. Skrivena adresa. Ali... Čekajte..."

„Šta je?"

„Ostavio je da će večeras u deset biti na Gardošu!"

„Gde?"

„Šta mu je ovo?", upita Alen. „Kod Milenijumske kule. Ovo je neki *luđak* šefe. Dve kule i to... Kao iz Tolkinovih romana?"

„Nije to nikakav luđak! To je naš čovek, Alene!", uzviknu Nikola. „Odgovori mu da odmah dolazim. I da ćemo se naći kod glavne kapije."

Nikola iz sefa izvadi očevu *beretu*, stavi je u unutrašnji džep mantila, i brzo istrča u noć.

I po danu, Milenijumska ili Gardoška kula, kako su je Beograđani češće nazivali, predstavljala je mesto na koje je retko ko zalazio bez potrebe. Jedan od četiri spomenika koje je ugarska vlast izgradila 1896. godine, proslavljajući hiljadugodišnjicu doseljavanja Mađara u Panoniju, godinama je na najvišoj tački Zemuna čamio zapušten. Noću pak ovo mesto predstavljalo je idealan ambijent za snimanje najnovijeg nastavka posvećenog dogodovštinama Hanibala Lektora. Masivna drvena vrata kule, vezana velikim zardalim lancem čije je krajeve spajao predimenzionirani katanac, potamnele zidine, stari đeram u dvorištu i rasveta čija je obnova čekala neka bolja vremena, činili su da se nakon prvog sumraka ovde zatiču isključivo ljudi koji su imali dobar razlog za boravak u ovom nimalo prijatnom ambijentu. Jedan od takvih očigledno je bio i kupac sa kojim je Nikola trebalo da se sastane.

Parkirao je *volvo* kraj jedne od udžerica na Gardošu. U doba gradnje Milenijumske kule, Zemun je predstavljao pogranični grad u Austrougarskoj. Danas je bio sinonim za boemsku četvrt Beograda, prepunu slikarskih ateljea, ribljih restorana i galerija. Do stepeništa kule pešačio je pustim ulicama popločanim makadamom. Kada je došao do stepeništa na ulazu, Nikola oseti na licu prve kapi kiše.

Prilazeći kuli koja se u mraku uzdizala kao preteći čuvar drevnih ugarskih tajni, Nikola pokuša da sa dovoljne udaljenosti uoči osobu sa kojom je trebalo da se sastane. Iako prethodno nisu razmenili podatke koji bi im pomogli u raspoznavanju, bio je siguran da to neće

predstavljati problem. Plato je bio prazan. Osim izgadnelog psa koji je prevrtao đubre prosuto iz obližnje kante, niko drugi nije odlučio da ovde provede več. Oprezno se krećući po ispućalnoj podlozi koja je okruživala kulu, Nikola napravi čitav krug oko njenih zidina. Na jednoj od klupa ugleda pijanca koji ga nije udostojio ni pogleda. Veseljak se svađao sa sobom, ne mareći za okolinu. Nekoliko trenutaka Nikola se zadržao kod severnih zidina, posmatrajući reku i udaljena velegradska svetla. Sa ovog mesta pružao se jedan od najlepših pogleda na grad. Beograd, nekada udaljena prestonica neprijateljske države, odavde se video kao na razglednici snimljenoj iz dirizabla. Pomisli kako bi bilo zgodno ostati i uživati u prizoru, imajući na umu da je najverovatnije propao još jedan dogovoreni susret. Međutim, kada se spremao da krene ka kapiji, iza leđa začu promukli glas:

„Matriks? Jeste li vi oglasili zlatnik?”

Ugleda siluetu čoveka kojem u prvom trenutku nije uspeo da vidi lice. Jedna od retkih svetiljki nalazila se iza leđa neznanca, tako da njegovo lice, uokvireno kapuljačom, Nikoli nije bilo vidljivo.

„Jesam” odgovori Nikola. „Vi ste Đerdan?”

„Da. U stvari... Mario...” Neznamac ispruži ruku. Pomeranje nekoliko koraka unapred izvuče njegovo lice iz senke. Nikola spazi da je reč o mršavom čoveku, u kasnim tridesetim, koji je delovao uplašeno.

„Nikola. Možda je bilo bolje da smo se sastali negde gde ima svetla. Ovde je kao u pećini. Šta kažete da odemo do nekog restorana u blizini?”

„Ne. Molim vas, nemojte. Ne želim da o ovome pričam pred drugima. Imao sam utisak da su me neki ljudi pratili, ali se nadam da je to samo moja paranoja. Vi, pretpostavljam, znate o kakvom predmetu je reč?”

„Svakako”, odgovori Nikola.

„Predlažem onda da sednemo na onu klupu ispod sijalice kako bih pogledao dukati”

Svestan da je prinuđen da blefira, Nikola prihvati poziv i uputi se prema jednom od uglova platoa. Nameravao je da dobije na vremenu i da, dok ne bude otkriven, od kupca dobije što više podataka koji bi mu otkrili makar nešto o poreklu predmeta ostavljenog u Kovačevoj ruci. Kada su seli, preduhitrio je Marija pitanjem.

„Jeste li vi antikvar? Odakle interesovanje baš za ovaj zlatnik?”

„Pa... moglo bi se i tako reći. Neka vrsta posrednika. Nabavljam ovakve predmete za ljude koji su zainteresovani za njih... I koji,

naravno, mogu da ih priušte... Mogu li da ga pogledam?"

„Zbog toga smo se i našli”, ozbiljnim tonom reče Nikola.

„Mogu li da vas pitam kako ste došli do njega? Koliko mi je poznato, dva takva ne postoje ovde, a ja imam deo tog đerdana.”

Grozničavo je razmišljao šta bi bilo najbolje da odgovori kako bi dobio još koji minut.

„Dobio sam ga od jednog prijatelja. Mogu li ja vas da pitam kako ste vi došli do ogrlice?”

Pretvarajući se da rukom polazi u unutrašnjost mantila kako bi izvukao dukat, Nikola povuče rever unazad. Snažan udar metala o pločnik odjeknu platoom. Istog trenutka shvatio je da se dogodila jedina stvar koju je propustio da predvidi. Polazeći u brzini iz kancelarije, *beretu* je zavukao u unutrašnji džep koji je bio isuviše plitak za njenih šesnaest i po centimetara dužine. Lomeći muklu tišinu, pištolj je tu, pred njihovim nogama, tresnuo o beton.

„Pizda ti materina pandurska!”

Refleksno ispalivši psovku, Mario naglo ustade sa klupe i potrča ka kapiji. Znao je da ne srne dozvoliti da mu pobegne. U trku, Nikola pokupi pištolj sa pločnika i iz sve snage pojuri za njim.

Begunac je bio izuzetno brz. U trenutku kada je već pomislio da će mu umaći, pomoć stiže sa neočekivanog mesta. Izgladneli mešanac koji, preturajući đubre, po svemu sudeći nije pronašao ništa što bi ga umirilo, zareža, i Mario stade kao ukopan. Neočekivani obrt Nikoli pruži nekoliko koraka prednosti. Stigao ga je na travnjaku u blizini zidina, bacivši se preko njega. U sledećem trenu, zario je *beretu* u begunčevu slabinu.

„Nema potrebe da ovo radimo.” Boreći se za vazduh, Nikola je Mariju šaputao na uvo. „Nisam nikakav pandur. Neće ti se ništa dogoditi ako mi kažeš ono što me interesuje. Sada polako ustani i kreni ispred mene. Ali... polako i bez budalaština. Uveravam te da ću te sprečiti da bežiš, ako me na to budeš prisilio. Ovaj pištolj već ima jednog na duši.”

Iako je i dalje negodovao opirući se rukama, Mario ga poslušao. Ubrzo su stajali jedan naspram drugog, u jednom od najtamnijih uglova platoa.

„Samo je potrebno da mi kažeš kako si došao do ogrlice. Do tog dela koji imaš...”

„Nisam ništa ukrao!” Mario rukom obrisao lice umrljano blatom.

„Ne interesuje me. Nisam ovde zbog toga. Samo me interesuje kako

si došao do ovoga i uveravam te da je bolje da mi to što pre kažeš.” Stegnuvši zube, Nikola mu ponovo pritisnu *beretu* na bok.

Nekoliko trenutaka Mario je kružio pogledom, kao da odnekud očekuje pomoć.

„Kupio sam ga pre nekoliko godina.”

„Od koga?”

„Od jednog čoveka... Ne znam kako se zove. Imao je trideset pet, možda četrdeset godina... Nikada ga ni pre ni posle toga nisam video.”

„Nemoj da mi prodaješ ta sranja... Od kog čoveka?”

„Ne znam, zaista. Niko ne ostavlja podatke kada ovo kupuje. Ko zna kako je on došao do toga.”

„Čekaj! Ne mrdaj!”

Nikola pomeri pištolj u stranu i izvadi mobilni telefon. Plavičasta svetlost obasja lica dvojce muškaraca.

„Kaži mi ako primetiš čoveka koji ti je prodao ogrlicu. Nemoj slučajno da me lažeš!”

Nikola otvori galeriju u kojoj su bile poredane fotografije osoba koje su mogle biti u kontaktu sa dukatom. Pred očima nesuđenog kupca redale su se fotografije Dragana Pažina, Mire i Radovana Kovača, nekolicine Nikolinih klijenata za koje je pretpostavljao da bi mogli biti umešani u nezakonitu trgovinu antikvitetima. Gledajući ih, Mario je odmahivao glavom. U jednom trenutku, zatraži da Nikola zaustavi listanje i da poslednji portret vrati unazad. Posmatrao ga je nekoliko trenutaka.

„Ovaj... Mislim da je to čovek koji mi je prodao deo đerdana... Zapravo, siguran sam!”

Nikola telefon okrete prema sebi. Nije ga iznenadilo ono što je ugledao. Na ekranu se nalazilo podbulo lice inspektora Alekse Drobnjaka.

~

Dok su izlazili iz dvorišta Milenijumske kule, ni Nikola ni Mario nisu obratili pažnju na krupnog mladića koji je bio zaokupljen traženjem alata u prtljažniku parkiranog vozila. Međutim, čim su prošli pored njega, mladić uđe u auto u kojem ga je čekao visoki suvozač na čijoj glavi se nalazio bejzbol kačket sa širokim obodom. Dok je krupni nastavio da kroz prozor osmatra spoljašnja dešavanja, visoki iz torbice koju je nosio oko struka izvadi mobilni telefon.

„Završeno”, reče. Nekoliko trenutaka je ćutao slušajući sagovornika.

Zatim je isključio mobilni telefon.

„Pratimo kupca. Trebaju nam fotke i adresa, a onda ćemo mu sa inspektorom otići u posetu.”

PETAK, 17. JUN - SUBOTA, 18. JUN

Više nije imao dilemu. Drobnjak je bio povezan sa svim što je imalo bilo kakve veze sa Kovačevim ubistvom. Nameštanje dokaza Draganu, nagovaranje Mire da lažno svedoči, njeno prebijanje i raniji slučajevi nasilja i - što je najvažnije - povezanost sa ogrlicom. Imao ga je!

Čak i ako nije lično ubio Kovača, bilo je izvesno da je u tom zločinu imao jednu od značajnijih uloga. Bilo je vreme da agresivni inspektor određene stvari objasni svojim kolegama. Bio je siguran da će, kao i obično u ovakvim slučajevima, posle prve domine početi da padaju i ostale. Ubrzo će biti otkriveni i drugi dokazi, motivi i sve ono što je ostalo sakriveno u brzopleto vođenoj Aninoj istrazi. Bilo je potrebno samo još nešto. Ali to nešto bio je možda i najteži korak. Morao je nekako da privoli Anu da čuje njegove argumente i da mu poveruje. Ako u tome uspe, i Ana bi se, otvarajući istragu protiv Drobnjaka, na velika vrata vratila u Tužilaštvo.

Znao je da nema previše vremena. Drobnjak će ubrzo preko doušnika u policiji i podzemlju saznati sa kim se sastajao i šta je otkrio. U zavisnosti od mere u kojoj je upetljan u ubistvo, odabraće ono što je potrebno preduzeti. Kako bi ga preduhitrio, morao je što pre da se vidi sa Anom. Slanje SMS-a na koji je odbijala da odgovori više nije bilo opcija. Međutim, izgledalo je da su i svi drugi pristupi bili osuđeni na neuspeh. Posetu u kancelariji doživela bi kao bezobrazluk i svesno izlaganje neprijatnosti pred kolegama. Još više bi je razbesnelo da je sačeka ispred stana. Znajući je, protumačila bi to kao nedozvoljeno narušavanje intime. Poziv preko posrednika smatrala bi izrazom kukavičluka. Ali čak i kada bi se odlučio za nešto od navedenog, bilo bi izvesno da do razgovora ne bi ni došlo. U svom stilu, najverovatnije bi mu besno zalupila vratima pred nosom. Ukratko, činilo mu se, kao i obično, da pravog načina sa Anom nije bilo.

A onda se neočekivano priseti da je petkom posle posla Ana već

nekoliko godina odlazila u fitnes klub na Vračaru. Aktivnost zbog koje je svojevremeno zbijao šale s njom učinila mu se idealnom prilikom. Pojavljivanje u javnom prostoru onemogućuje joj da ga se lako otarasi. Međutim, kada se obradovao što je došao na spasonosnu ideju, shvatio je da postoje sasvim male šanse da tužilja u međuvremenu vežbanje u teretani nije zamenila plivanjem, jogom ili paraglajdingom. Ipak, nije imao šta da izgubi.

U pola pet, obučen u trenerku i patike, sa sportskom torbom u kojoj su se umesto peškira i znojnica nalazile beleške i fotografije prikupljene u prethodnih mesec dana, Nikola se pojavi ispred ulaznih vrata fitnes kluba *Bodi džim*. Susret sa sopstvenim odrazom u velikim staklenim vratima izmami mu iskreni osmeh. Nadao se da unutra neće biti nikoga ko bi mogao da ga prepozna. Iako je kačket poneo kako bi bio u prilici da se tužilji neometano privuče, odgovaralo mu je što ga je široki obod štitio i od pogleda znatiželjnika. Mada je povremeno jutarnje sate provodio u trčanju ili vožnji bicikla, Nikola je poklonike „džim” kulture smatrao samo još jednim dokazom besmislenosti savremenog sveta. Ali ovoga puta bio je prinuđen da im se nakratko pridruži.

Znajući da je Ana trening započinjala laganim istrčavanjem, zauzeo je mesto na jednoj od dve preostale trake postavljene ispred velikog staklenog zida koji je gledao na plato Crvenog krsta. Kako bi predupredio zauzimanje susedne sprave, prebacio je peškir preko velike pomoćne ručke. U želji da izbegne nepotrebnu pažnju, započe sa laganim džogingom po beskonačnoj gumenoj stazi. Osećao se kao Forest Gamp. Kako je vreme protkalo, bio je sve više uveren da se Ana neće ni pojaviti. Šanse da za poslednjih pet godina nije promenila mesto rekreacije bile su vrlo male.

U trenucima u kojima je već počeo da oseća lagani zamor i peckanje u listovima, u velikom ogledalu prepunom nabildovanih tipova koji su se divili sopstvenim bicepsima, odjednom ugleda Anu. Kose nemamo vezane u rep, u elegantnoj beloj trenerci čiji je gornji deo zavezala oko struka, prišla je jedinoj preostaloj spravi.

„Izvinite, je l' ovo vaš peškir?”

Ne okrećući se prema njoj, slobodnom rukom brzo pokupi zaboravljenu rezervaciju. Ana unese parametre i počne da trči. Čekao je još nekoliko trenutaka. Kada je njena isprogramirana traka ubrzala, obrati joj se, i dalje gledajući kroz staklo ka Krstu.

„Tvoja odbijanja su me oduvek činila boljim čovekom. Kada bi

pristajala da se sa mnom vidaš na normalnim mestima, nikada ne bih bio u prilici da se na ovaj način brinem o liniji i sopstvenom zdravlju.”

U trenutku kada se okrenuo ka njoj, Ana umalo pade sa trake. Uspela je da održi ravnotežu isključivo zahvaljujući sigurnosnom kablju koji joj je bio zakačen za majicu. Mašina se lagano zaustavi.

„Je l' sve u redu, gospođo?” Jedan od instruktora stvorio se u trenutku.

„Jeste”, odgovori Ana. Bizarnost situacije i Nikolin izgled, uprkos svemu, izmamiše joj osmeh.

„Ti si stvarno neviđena budala. Mislim... znala sam da si budala, ali nisam znala da si ovolika budala!”

„Molim te da me ne ometaš u treningu. Upravo prolazim kardio i ne bih smeo da se uzbuđujem.”

„Šta ti znači ovaj cirkus?” Ponovo je uključila traku pretvarajući se da ga ne primećuje.

„Okej. Biću kratak. Morao sam da te vidim. Shvatio sam da ćeš me oduvati gde god da dođem i kako god da ti se obratim, pa sam rešio da te sačekam u *džimu!*”

„A misliš da ovde ne mogu da te oduvam? Dovoljno je da pozovem Veska iz obezbeđenja, i za nekoliko sekundi bićeš na ulici.”

Nikola se seti grmalja iz Mirine kuće. *Ovaj grad je zaista mali.* Pomisli kako je bolje da ostane sakriven iza kačketa, kako bi izbegao prisustvo kockastog. Smanjio je brzinu trake želeći da sačuva dah.

„Došao sam s razlogom. Istraga koju već više od mesec dana vodim dovela me je do rezultata. Ukratko, mislim da je, koliko god to neverovatno zvučalo, gotovo izvesno da je Drobnjak umešan u Kovačevo ubistvo. Imam i dokaze za to i želeo sam da ih prvo tebi predočim. Zapravo, mislim da je trenutak da pokreneš istragu protiv njega!”

Nikola ugasi traku. Stajao je pored Aninog trenažera na kojem je ona i dalje trčkarala. Buka mašina omogućavala je izvesnu privatnost.

„A ja mislim da si ti potpuno poludeo. Je F tebi nije dosta sranja koje si mi napravio u tom predmetu? Zar zaista misliš da želim da slušam nove nebuloze? Čoveče, na pragu sam razrešenja, a ti me zajebavaš svojim sumanutim konstrukcijama!”

„Uopšte te ne zajebavam! Šta god mislila, ovo najvećim delom radim da bik ti pomogao da se izvučeš iz sranja u koje smo zajedno upali. I veruj mi, na pragu sam da otkrijem mnogo toga što se nalazi u pozadini ubistva. Samo, ne mogu sam... Potrebna mi je tvoja pomoć.”

Ana isključi traku koja poče da usporava.

„Dragi moj... I ovo, kao i sve ostalo u svom životu, radiš samo zbog sebe. Moguće je da si zaboravio koliko dugo se poznajemo. Slučajem Kovač baviš se samo zbog toga što ti je pogođena sujeta. Ispljuvali su te u medijima, nazvali te još jednim korumpiranim advokatom, rekli su da si se prodao i sad moraš brže-bolje da povratiš ugled velikog Nikole Bobića. Pritom, suprotno svemu za šta si se uvek zalagao, tu svoju istragu usmeravaš u pravcu čoveka kog lično ne podnosiš. I uz sve to očekuješ da se i ja priključim tim tvojim fantazijama i ludilu.”

Nekoliko trenutaka ćutali su, gledajući jedno drugo. Znao je da bi ubeđivati je dalje, u ovakvim okolnostima, bilo beskorisno. Ako je postojala osobina u koju kod nje nikada nije sumnjao, bila je to tvrdoglavost. Anu je bilo teško pomeriti sa mesta nakon što bi se ukopala.

„Dokazaću ti da grešiš. Samo se plašim da će zbog tvog nepoverenja za neke stvari biti kasno. Pitanje je na šta je tvoj prijatelj sve spreman. I... da ne zaboravim... Doći ću da svedočim u disciplinskom postupku. Šta god bude trebalo... Samo me ne teraj da priznam Kovačevo ubistvo.”

Nikola pokupi stvari i brzo napusti fitness klub. Na izlazu ugleda kockastu lobanju Mirinog čuvara Veska. Grmalj ga nije primetio. Bio je zaokupljen postavljanjem velikog čeličnog kotura na šipku pripremljenu za mrtvo dizanje.

Te noći ponovo dugo nije mogao da zaspi. I pored *ksanaksa* koji mu je u redovnim okolnostima odnosio nemir, nije uspevao da uspori disanje i misli. Bilo je istine u tome što je Ana govorila. Duboko u sebi znao je da se u čitav ovaj suludi projekat upustio gonjen potrebom da povrati ugled i očuva čast.

Bio je isuviše slab da bi mogao da zaboravi i dozvoli da stvari prosto krenu svojim tokom. Jednostavno, nije mu bilo dovoljno to što je on znao da lažu. Bilo mu je potrebno da to i dokaže. Da mu se izvine i kažu:

„Lagali smo, Bobiću! Lagali smo, kao što su lagali i za Đorđa! Probali smo da te sahranimo kao što smo sahranili njega. Ali ti si tvrđa materija. S tobom je teže. Đorđe je bio slabić, pa smo uspeli. Ti nisi, i zato si nas pobedio! Lagali smo, kao što lažemo i inače, jer smo crvi koji se hrane tuđom nesrećom, sazdanj na našim lažima, i opstaju na

njoj!”

A onda, želeo je i da se uspravi pred sobom. Da ponovo poveruje kako je dobar u poslu koji radi. Propustio je glavni dokaz, nije video nevinost klijenta! Sada je postojala šansa da otkrije nešto što nije video niko, nešto što će biti potvrda da ipak nema mnogo njih koji mogu da se mere sa njegovim čulom i znanjem.

Ali ne! Ovoga puta nije bilo samo to. Razmažena šmizla to ne može da shvati zato što je oduvek polazila od sebe i sopstvene projekcije sveta. Ovoga puta zaista je želeo da pomogne i njoj. Jednako kao i svoje beskrupulozne progonitelje, mrzeo je i one koji su njoj kopali raku. Zbog toga je i bio spreman da lažno posvedoči da mu nije tražila da „uđe u predmet”. Ana je bila samo suviše željna uspeha. A ko barem jednom nije? I u tom snu o uspehu, previdela je važne stvari. Prihvatila je igru. Otkrivanje onoga ko im je oboma smestio bio je zadatak za koji je bilo vredno boriti se. Problem je bio jedino u tome što ih ona ponovo nije videla na istoj strani. Bez obzira na to, dokazaće joj. Raskrinkaće Drobnjaka i bez njene pomoći. A onda će i ona morati da kaže:

„Ipak si bio u pravu. Kao i uvek, Nik.”

Negde oko pola dva izašao je na terasu da zapali cigaretu. „Radar” Olge Hadži-Živković je njegovo kretanje nepogrešivo registrovao. Za tren oka pokucala je na vrata, noseći u rukama kiflice i piće za koje je tvrdila da je konjak star skoro trideset godina. Nikola nije imao izbora. U narednih pola sata, delovima preostale svesti slušao je sinopsis najnovije epizode *Sudnice*. Iako je pokušao da je ubedi da ne bi trebalo da joj pravi društvo u kasnom noćnom piću imajući na umu da je prethodno popio tabletu, gospođa Olga objasnila mu je da su sve to lekarske gluposti i da bi ona, da u tim naklapanjima ima istine, umrla još pre četrdeset godina.

Zaspao je pred jutro, nakon što se stropoštao sa fotelje na pod dnevnog boravka. U tih nekoliko sati sna sreo se sa ocem koji je sedeo pored puta i odmahivao glavom. Imao je dugu kosu i bradu, ali bio je siguran da je reč o njemu. Nikola nije uspevao da mu išta kaže jer je njegov glas ostajao zaglavljnjen negde između jezika i nepca. Video ga je kako i on pokušava da mu pokaže nešto, ali je već u sledećem trenu pao pogođen kuršumom sa mesta koje nije bilo tu među njima. Metak je stigao iz druge dimenzije. Ocu su najednom počeli da pritrčavaju svi. Novinari, kolege, studenti... Pojavili su se i Drobnjak, Ana i Dragan... Čelo polje mrkih pacova trčalo je kao na pokretnoj traci. Kada bi dolazili do njenih ivica, padali bi u nevidljivi ambis, ali bi nove horde

glodara dolazile sa svih strana. Poželeo je da beži, ali ga je obuzeo onaj jezivi osećaj koji je poznavao svako ko je ikada tonuo u san. Njegove noge bile su kao od olova. Nije mogao da se pomeri. Morao je da sačeka da pacovi koji trče po trenažer-polju dotrče do njegovih nogu i da ih oslobode.

Probudila ga je zvonjava mobilnog telefona. Beskonačno zvrndanje dopiralo je sa mesta koje mu je bilo nedostupno. Nadao se da će telefon ostati bez baterije. Glava mu je bila natopljena cementom. Zvono je utihnulo i za trenutak je ponovo utonuo u san. A onda je opet počelo da zvoni. Ovoga puta možda i jače. Dovukao se do stola u dnevnoj sobi. Prineo je slušalicu licu ne pogledavši o kome je reč. Ono što je u narednim sekundama čuo, momentalno ga je osvestilo.

Cinično ga podsećajući na sinoćne tvrdnje, Ana mu saopšti da je unakaženo telo inspektora Alekse Drobnjaka jutros pronađeno u šipražju na špicu Velikog ratnog ostrva. Od šoka koji je doživeo nije ni registrovao kada mu je rekla da je i u njegovoj ruci pronađen dukat za koji je sve do tog trenutka verovao da predstavlja glavni dokaz protiv pokojnog. Nije stigao ništa ni da je pita. Otrčao je u kupatilo i počeo je da povraća.

Povraćao je kiflice i konjak.

Uspravljanje

„Ne, nisam pokušao samoubistvo. Možda sam sve to učinio kako bih izbegao razmišljanje o tome, i kako bih sebi konačno dao priliku da se, iz tog ništavila, ponovo rodim.“

(Transkript zapisnika o saslušanju svedoka Nikole Bobića pred tužiocem za organizovani kriminal, 16. septembar, 10.50 časova)

NEDELJA, 19. JUN

Kada je otvorio oči, jarkobela svetlost zaslepila ga je sa tavanice. Ostacima svesti uspeo je da razazna da se nalazi u maloj bolničkoj sobi u kojoj se snažno osećalo sredstvo za dezinfekciju. Iznad glave je ugledao splet savijenih providnih cevčica i trouglastu plastičnu hvataljku koja je ležećim pacijentima pružala oslonac pri uspravljanju. Osećao je razdirući bol u slepoočnici i nagon za povraćanje. Nije imao predstavu kako je ovde dospeo. Kada je pomerio nogu ispod čaršafa, na osnovu nesputanog kontakta mošnica i tkanine, shvatio je da na krevetu leži nag. Iz visoko okačene flaše sa infuzijom sporo je kapala tečnost, slivajući se niz vijugavu cevčicu sve do braunile koja mu je virila iz ruke. Na glavi je napipao veliki komad zavoja obmotan preko čela i potiljka. Šta se dogodilo sa mnom, zapita se kružeći pogledom po prostoriji.

Pokušavao je da rekonstruiše prethodne događaje, ali su misli, jedna za drugom, propadale u crnu rupu, koja je obesmišljavala uloženi trud. Shvatio je da u sobi osim njega nema drugih pacijenata, tako da ni od koga nije mogao da zatraži odgovor. A onda, nenajavljeno, siloviti talas mučnine jurnuo je iz želuca. Pokušao je da se uspravi i krene ka malom lavabou u uglu, ali ga je nezaustavljivi nagon ka povraćanju preduhitrio. Pre nego što je uspeo da se pridigne iz postelje, izbacio je iz sebe smrdljivu braon tekućinu, koja se razlila po pokrivaču i linoleumu na podu.

Mrzeo je sebe.

Kada je ponovo pokušao da se uspravi i pođe po pomoć, u prostoriju uđe mlada žena crne kose vezane u dugi, visoko podignuti rep. Okrepljujući osmeh lepotice u zelenom bolničkom mantilu otkri red pravilnih belih zuba. *Ovakva žena bi me verovatno podigla i iz samrtnog ropca*, pomisli zagledan u dva duboka bademasta jezera, koja se nasmejaše zajedno sa skladno izvajanim licem.

„Ostavite to, gospodine Bobiću. Pozvaću čistačicu da promeni posteljinu. Ali vas molim da ubuduće, ako želite da ustanete, prvo pritisnete dugme koje vam se nalazi sa strane.”

„Šta se dogodilo sa mnom? Gde se nalazim?”

„Vi izgleda niste nestrpljivi samo kada je reč o piću!” Devojka se nasmeja.

Uprkos žestokim bleescima u glavi, narednih nekoliko sekundi posmatrao je zgodnu crnku kako upisuje podatke u bolesničku listu okačenu na stranicu kreveta. Nakon što ju je poslušao i vratio se u krevet sa kojeg je ona veštim pokretom skinula uprljani prekrivač, sestra Danica, kako je rekla da se zove, podnese raport. Objasnila je da je kasno sinoć dovezen u Urgentni centar u stanju akutnog trovanja alkoholom i tabletama. Izvršeno je ispiranje želuca, previjanje povrede na glavi nastale usled pada i trenutno se staraju da mu povrate izgubljeni tečnost uz dodavanje vitamina B.

„Doveli ste sebe u kritično stanje, gospodine Bobiću. Nekoliko sati ste praktično bili u komi. Ne znam šta vas je na to navelo, ali kada sledeći put rešite da pijete i gutate tablete, zadužite nekog da dežura pored vas. Kola na ulici su vas umalo pregazila. Spasao vas je slučajni prolaznik. Izgleda da vas je prilično teško čuvati.” Danica se još jednom zavodljivo nasmeja, otvarajući vrata čistačici koja je ušla u prostoriju noseći čistu posteljinu.

„Ko me je doveo ovamo?”

„Vaš pripravnik. Čele noći dežurao je pored vas. Tek pred jutro, kada se uverio da ste bolje, otišao je da se odmori. Dolazila je i vaša sekretarica. Mira...”

„Minja.” *Predivno*, pomisli Nikola. *Nema nikog ko nije saznao za ovu sramotu!*

I dalje nije uspevao da poveže bilo šta od onoga što je prethodilo dolasku u bolnicu. Nije se sećao ni Alena, ni ulice, ničega... Poslednje slike koje je uspeo da rekonstruiše odvijale su se u stanu. Razgovarao je sa Anom. Javila mu je da je Drobnjak ubijen. Posle je negde otišao. *Gde? Šta se dogodilo posle toga?*

„Mogu li da vas zamolim za uslugu?”, upita Nikola, pridižući se u krevetu.

„Kažite.”

„Morao bih da pogledam novine. Bilo koje, ako su vam pri ruci”

Danica mu uputi dugi, zagonetni pogled.

„Mislim da to ne bi baš bilo pametno”

„Zašto?” upita Nikola.

„Pa... Nisam sigurna da će vam se dopasti ono što ćete videti. Ali ako baš želite...”

Pre nego što je uspeo da je bilo šta upita, sestra izađe iz sobe. Za nekoliko minuta, sa hrpom dnevne štampe u rukama, stajala je pored njegovog uzglavlja.

„Nekoje sinoć tabloidima dostavio vaše fotografije sa prijemnog odeljenja. Gori su od lešinara! To nam se ponekad dešava kada nam dovezu neku od estradnih zvezda. Među gomilom ljudi koja se muva po hodnicima Urgentnog, provuku se i paparaci. Nemoguće ih je zaustaviti. Nisam znala da ste toliko popularni, gospodine Bobiću.”

Bilo je mnogo gore od onoga što je mogao da zamisli.

Pored vesti o Drobnjakovom ubistvu, nekoliko tabloida je na naslovnim stranicama objavilo i Nikoline fotografije sa kreveta na bolničkom hodniku, praćene bombastičnim naslovima.

Ekskluzivno: branilac Kovačevog ubice na ispiranju želuca zbog trovanja alkoholom!

Drobnjaka i Kovača ubila ista osoba - „đavolji advokat” pokušao samoubistvo?

Iako mutne i slabe rezolucije, fotografije nisu ostavljale ni trunku sumnje u pogledu toga ko se krije iza izbezumljenog lica u bolničkoj postelji. Renomirani beogradski advokat Nikola Bobić bio je konačno uništen.

Ostacima snage, uspeo je da pregleda i vesti koje su govorile o Drobnjakovoj smrti. Inspektorov leš pronađen je bez odeće u rukavcu kod Velikog ratnog ostrva. Poput leša Radovana Kovača, bio je unakažen. U odsečenoj šaci bio je ostavljen dukat. Jedina razlika u odnosu na prethodni zločin bila je u tome što je Drobnjak, prema pisanju štampe, bio i prostreljen sa tri hica kalibra 7,65 milimetara.

Kakav je ovo košmar, pomisli posežući rukom ka mobilnom telefonu koji je, među gomilom lekova i bočica, ležao na stočiću pored kreveta. Postao je deo mnogo ozbiljnije igre od one za koju je bio spreman i još jednom, izvodeći prebrze zaključke, načinio je katastrofalan propust. U vreme dok je ubica Drobnjaku sekirom odsecao delove tela, nadmeno je uveravao Anu da ima čvrste dokaze koji potvrđuju da je monstrum upravo iskasapljena žrtva. Jedan po jedan, oko njega su ubijani ljudi, dok se on davio u centru tog vrtloga koji ga je usisavao. Opomene koje je dobijao, poruka na vetrobranskom staklu, fotografije u Štampi, izgledali su kao deo istog mehanizma koji je trebalo da ga zaustavi. Da

ne traži dalje... Da stane... Da ne otkrije nešto, možda ozbiljnije čak i od odgovora na pitanje ko se krije iza manijaka koji kasapi žrtve sekirom i ostavlja im dukate u rukama.

Sestra Danica ponovo uđe u sobu, ovoga puta noseći novu dozu medikamenata.

„Do kada planirate da me držite ovde?”

Danica proveri protok infuzije okrećući mali beli točkić. Tečnost počne da kaplje u kraćim razmacima.

„Barem do sutra, dok se sasvim ne oporavite. Pored toga, planirano je da vas ujutro pregleda psihijatar!”

„Psihijatar?”

„Da...”, reče, naglašeno izvijajući samoglasnik.

„Zašto?”

„Uvek kada postoji i najmanja sumnja da je pokušao suicid, takva procedura je obavezna. A vas su našli kako padate ispred vozila u pokretu. Doktori žele da budu sigurni. Ne brinite. Svakako će sve biti brzo gotovo. Stažirala sam na psihijatriji u Kovinu i umem da prepoznam samoubice. Vi mi ne delujete kao jedan od njih.”

„Nisam pokušao da se ubijem, Danice!”

Sestra se nasmeja.

„Znam. A i zašto biste? Samoubice uglavnom ne vide izlaz, a vama, kako mi se čini, ne ide baš tako loše”

„Ako bismo u obzir uzeli poslednjih nekoliko nedelja, ne bih vam preporučio da se na to kladite!”

Nekoliko trenutaka posmatrali su jedno drugo.

„Mogu li da vas zamolim za još nešto?”, upita Nikola.

„Izvolite. Hoćete li da vam pomognem do odete do toaleta?”

„Hvala. Otići ću kasnije sam. Ali potreban mi je svedok!”

„Šta vam je potrebno?”, začuđeno upita sestra.

„Svedok! Pokušaću da vam objasnim..!” Nikola duboko uzdahnu. „Ovo je jedan od najtežih perioda u mom životu. Neću vas, naravno, opterećivati detaljima. Samo, igrom slučaja, u tom periodu, pored mene ste se zatekli vi. Pred ovim izbljuvanim krevetom i osobom zavijene glave suspektom na suicid ne stoje ni supruga, ni sin, ni ljubavnica, niko... I neće nikada ni stajati!”

„Gospodine Bobiću...”

Stavlajući prst preko usta, Nikola joj dade znak da sačeka.

„Da ih imam, zamolio bih nekoga od njih da mi bude svedok ovoga što nameravam da kažem. Ali nemam ih. Zašto je tako? Ni time ne

nameravam da vas zamaram. Dovoljno ste i bez toga ljubazni. Umesto njih, u ovom trenutku, pored kreveta imam samo vas. Potpunog stranca, a sada najbližeg rođaka. A veoma mi je važno da neko čuje to što nameravam da kažem.”

Sestrino lice bilo je skamenjeno. U nekoliko navrata, pogled joj je bežao u stranu.

„Nema potrebe da se pravdate, gospodine Bobiću. Mi smo ovde navikli na mnogo gore slučajeve.”

„Želeo bih, zapravo, da se pred vama zakunem.”

Sestra proguta pljuvačku.

„Da se zakunete?”

„Da! Ako to ne učinim, ako ponovo ne bude nikoga kome mogu da obećam, ko zna kako će se sve ovo završiti. Sledeći put ćete me verovatno naći pod točkovima, a ne ispred njih. Ili na psihijatriji u Kovinu, kada odete u posetu koleginicama. Moram imati nekoga kome sam se zarekao, jer obećanja koja dajem sebi očigledno nisu dovoljna.”

Danica je bez reči pogledom pratila Nikolu kako lagano ustaje sa kreveta.

„Ako je tako, onda je možda bolje da poslušam tu zakletvu”, reče ona.

Nekoliko trenutaka Nikola je upijao jarkonarandžastu devojčinu auru, koja je u tim trenucima grejala prostor.

„Zaklinjem se da me više nikada ulični perači neće zateći u sopstvenoj bljuvotini i da se više nikada neću stideti sebe, kao što se sada stidim! I zaklinjem se da ću osvetiti Đorđa... I da ću, kako znam i umem, pronaći kučkine sinove koji su me uvukli u sve ovo!”

Danica je stajala nepomično, poput mermernog kipa. Jedva vidljivi osmeh titrao je krajičkom usana.

„Gospodine Bobiću...”, zausti, „da možda ipak zamolimo psihijatra da vas pregleda danas?” Devojčina brada zaigra i lice joj se razvuče u široki osmeh.

„Razumem vašu zabrinutost, ali neće biti potrebe. Umesto toga, zamolio bih vas da mi pružite priliku da vam se, u drugačijim okolnostima, jednom odužim. Tako bih imao priliku da popravim utisak koji sam ostavio? Prvi put i Nikola se blago nasmeja.

Bilo je vidljivo da se Danica jedva suzdržava da ne prasne u smeh posmatrajući polunago Nikolino telo obmotano prekrivačem u svečanoj, gotovo antičkoj pozi. A onda rukom dohvati pramen kose koji je nestašno istrčao pred svesno uozbiljeno lice.

„Vi baš ne prestajete da iznenađujete. Ima vremena. Viđaćemo se još ovih dana.”

Medicinska sestra uputi mu još jedan pogled, a onda hitro izađe iz sobe i nestade u lavirintu bolničkih hodnika.

Nema vremena, mila. Možda na nekom drugom mestu. Sad moram da idem.

Mirna voda Savskog rukavca omogućavala je neometano treniranje nekolicini veslača koji su pramcima skifova bešumno sekli glatko rečno ogledalo. Gordana Ivić posmatrala ih je sa terase Bušatlije jahte ukotvljene u malenoj rečnoj marini. Tokom zime, zaljubljenik u reku i plovību, sudija je ovde držao dvanaest metara dugo plovilo koje je pre nekoliko godina uvezao iz Holandije. Sa prvim zracima sunca, slobodna popodneva i večeri provodio bi na reci, a ponekad, kada bi ga krenula karta i u druženjima sa nekom od pripravnica, koja bi bila voljna da pravi društvo blagodarnom principalu.

Gordana otpi gutljaj belog vina i pogleda u svog domaćina. *Kako je uvek tako smiren?* Posmatrala je Bušatliju kako otkopčane košulje i velikih maljavih nogu podignutih na ogradu broda zuri put velikog mosta koji se protezao u blizini. *Njega kao da ništa ne dotiče.*

„Da li ti shvataš šta se događa?” Tužilja iznenada prekide obostrano ćutanje. „Gorane, ovo je totalni haos. Ubijen je i Drobnjak i jasno ti je ko je to uradio?”

„Naravno.” Bušatlija se zakašlja i otpi gutljaj vode. „Ista matrica, isti način, ista poruka...”

„I? Šta ćemo sad?”

„Izvini... samo sekund.” Bušatlija ustade i na trenutak nestade u unutrašnjosti kabine. Ubrzo se ponovo pojavi na palubi sa novom bocom vina u ruci. Nakon što pažljivo zatvori vrata za sobom, obrati se Gordani šapatom.

„Tu mi je jedna klinka od sinoć, pa sam ušao da vidim šta radi... Da proverim da slučajno ne prisluškuje. Ma ona pripravnica iz Valjeva za koju sam te zamolio da je primiš na konkursu, ako se sećaš...”

„Jebote, stvarno nisi normalan! Pričamo o ovim stvarima, a tu ti je pripravnica! Sasvim si poludeo. Jebale te pripravnice? Gordana nervozno zapali cigaretu.

„Opusti se. Spava kao top. Sinoć se napila toliko da sam je jedva zadržao da ne padne u reku. Ali, dok mrda, živa je vatra.”

„Kakav si ti kreten!”

„Uz to, kabina je dobro izolovana. Morao sam, jer žene sa mnom umeju da budu glasne. Plaše mi patke na Savi? Bušatlija se glasno naceri.

„Mislim da sada više nema zezanja i da ćemo morati da učinimo nešto...”, nastavi Gordana ignorišući Bušatlijina baljezganja. „Niko više neće tolerisati da ubijaju ljude po Beogradu, i to ovako značajne ljude, a da nema rezultata. Jasno ti je da ni ja više ne mogu da trpim pritisak. U Vladi je potpuni haos. Primećujem da me republički drži na ledu. Probala sam u dva navrata da zakažem razgovor, ali me ignoriše. Sekretarica mi stalno javlja da je zauzet. Osećam da se sprema veliko sranje, Gorane. Došla sam da vidimo šta da radimo. Ne mogu više sve to da pokrивam. Bojim se... da će uhapsiti i mene!”

„Šta predlažeš?”

„Ne znam, samo znam da više neće moći da bude pokrivanja! Mislim da sada moramo da idemo do kraja.”

„Da idemo do kraja? Mislim da ipak ti ne shvataš. Objasnio sam ti o kome je reč! Dali ti je jasno šta bi to značilo?”

„Gorane, znam... Ali ovako neće moći. Uostalom, zašto se ne izvučeš nekako iz svega?”

„Kako?”

„Ne znam...”

„Ako ne znaš, onda ćuti dok ne smisliš nešto pametnije! Do tada, pokušaću da ti objasnim šta bi se dogodilo ako bi se, kako kažeš, išlo do kraja? Bušatlija ustade i poče nervozno da šeta po palubi.

„I ti i ja bismo bili uhapšeni u roku od dvadeset četiri časa od hapšenja koje bi bilo povezano sa našim angažovanjem. Imaju sve. Podatke, fotografije, imena... Znajuju za predmete, Moldavke, uslovne otpuste, stanove... Ili možda hoćeš svedočenje o tome koliko si i od koga plaćala svoje nekretnine? Kako su postupci ostavljani da zastarevaju? Znaš li uopšte dokle to ide? Znaš li da znaju i za Pešića i za ekipu iz Vrhovnog? Znaš li da bi, ako progovore, moglo sve da padne kao kula od karata? Jel' to želiš?”

Gordana je ćutala zureći u reku.

„Kako onda misliš da se vadimo iz ovoga? Ne zaboravi da imamo i malu Bastu na grbači. Ovo sa Bobićem i fotkama iz Urgentnog je ispalo dobro, ali pitanje je dokle će advokat biti miran!”

„Pusti sad njega. Ako krene da se kurči, izgledaće smešno na disciplinskoj posle fotografija sa ispiranja želuca!”

„Da li postoji neki način da rešiš sve ovo? Da li ti imaš neki uticaj u svemu tome? Ili će biti potrebno da ih neko drugi smiruje? Ne znam... Predloži nešto, jebote!”

„Ima još jedan..!”

„Šta još jedan?”

„Mislim da je na listi još jedan, i da će onda prestati!”

„Ko?”

„Ne znam. Neki luđak koji je u zatvoru. Proveriću o kome je reč, pa možemo videti da ga zadrže tamo što duže, šta znam... Ili da ga puste, pa da se konačno završi!”

„Jebote, ovo je neverovatno... Cime se mi bavimo! A šta ćemo sa postojećim ubistvima? Kako to da rešimo?”

„Pa vidi... Sve se da rešiti..!”

„Kako?”

„Pa ne mora baš svaki postupak da se vodi protiv pravog izvršioca, zar ne?” Gordana podiže pogled prema njemu.

„Šta hoćeš da kažeš?”

„Hm... Šta hoću da kažem. Znaš, možda možeš da nađeš i nekog drugog ko bi pristao da odgovora. Ne bi bio prvi put. Ili..!”

„Šta?”

„Moglo bi nekome i da se malo pomogne kada je reč o dokazima. Sećaš li se onog advokata iz Čačka koji je pričao kako Cigani za dve crvene noću prebace znak *stop* gde treba?” Ponovo se začu smeh pomešan sa kašljem. Gordanino lice se razvuče u osmeh.

„Koja si ti budala. Mada, kada bolje razmislim, to možda uopšte nije loša ideja!”

Sačekao je da padne mrak. Čim se uverio da je u hodniku postalo tiho, Nikola iz ruke izvuče braunilu ostavivši iglu da visi i iskapava bezbojnu tekućinu na pod. U kesi ostavljenoj na dnu ormana pronađe isprljanu odeću svučenu sa njega prethodne noći. Kada je u džepu izgužvane jakne napipao crnu kapu zaboravljenu posle izleta do Kovačeve kuće, njegovim licem razvuče se osmeh.

Za nekoliko trenutaka, pažljivo odmeravajući korake, prođe pored sobe dežurne sestre. Zaokupljena upravo pristiglom staricom koja je dovezena sa brojnim prelomima, zadobijenim od pada s trešnje, sredovečna bolničarka nije ga primetila. U sledećem trenutku bio je na ulici. Širom otvori usta i proguta sveži vetar koji mu ispuni grudi.

Postojao je samo jedan čovek kog je u ovom trenutku želeo da vidi. Profesor Papić i on su od ranije imali dogovor, prema kojem je Nikola u profesorovom domu uvek bio dobrodošao. Jedino što se od Nikole zahtevalo bilo je da starog mizantropa ne zamara glupostima. Međutim, tu naizgled jednostavnu „ugovornu klauzulu” bilo je redovno najteže ispuniti. Profesor je bio nepredvidiv.

Ipak, jedan telefonski poziv i pojašnjenje situacije u kojoj se nalazio bili su dovoljni da profesor saopšti da ga očekuje u vikendici na Kosmaju.

Jovan Papić bio je jedna od najkontroverznijih figura među psihijatrija u ovom delu Evrope. Odavno poznat po neuobičajenim eksperimentima sa halucinogenim supstancama i istraživanjima paranormalnih pojava, osamdesetsedmogodišnji hercegovački mistik relativno rano se zamerio konzervativnim kolegama na beogradskom Medicinskom fakultetu. Proteran u vreme čistki koje su pogodile i Nikolinog oca, pod optužbom da se bavi nadržekarstvom u ozbiljnoj ustanovi kakva je Fakultet medicine, posvetio se privatnom lečenju i praktikovanju metoda zbog kojih je većina njegovih neprijatelja verovala da je sledbenik nepoznatog kulta. Pored toga, zbog bliskih veza sa ljudima najrazličitijih političkih profila, među kojima su jednako bili i monarhisti, levičari, ali i prikriveni fašisti, profesor Papić smatran je jednim od moćnijih ljudi iz političke senke. Dijapazon mitova koji su o njemu kolali bio je redovno dopunjavan tvrdnjama „upućenih” da je reč o jednom od najistaknutijih članova masonske organizacije na ovim prostorima. Za Nikolu pak profesor Papić bio je pre svega dugogodišnji očevo prijatelj i osoba kojoj se obraćao u trenucima kada bi obraćanje bilo kome drugom bilo besmisleno, i neko prema kome je gajio bezrezervno poverenje.

Posle nepunog sata vožnje taksijem, Nikola se obreo na zabačenom proplanku oivičenom šumom, ispred vikendice u koju je često dolazio sa ocem kad je bio dete. Zaustavljanje vozila ispred visoke gvozdene kapije prostranog imanja bilo je praćeno snažnim lavežom psa - jednog od onih koje je profesor redovno imao u svojoj blizini. Za nekoliko trenutaka na kapiji se pojavila Gorica, žena nežnih crta lica u ranim četrdesetim, za koju je profesor oduvek tvrdio da je njegova dalja rođaka, a Nikola osnovano verovao da je zapravo njegova dugogodišnja ljubavnica. Pozvala je Nikolu da uđe, rekavši mu da ga profesor očekuje u salonu.

Među mnogim stvarima po kojima se ekscentrični psihijatar

razlikovao, neupućenima bi prvo upao u oči njegov krajnje neobičan izgled. Seda kosa bila je na temenu podignuta uvis, podsećajući na nekada, među pankerima popularne, „čiroki” frizure. Preko raskopčane bele košulje visio je nemarno zavezan svileni šal. Ali najneobičniji deo njegovog izgleda svakako su predstavljale pantalone „pumparice”, koje su se naglo sužavale i prekidale tik ispod sitnih koščatih kolena. Ispod njihovih krajeva bile su uvučene dugačke svilene čarape bež boje u kojima je profesor, najčešće u turskom sedu, na velikom divanu sačekivao goste.

Odbijajući duge kolutove plavičastog dima, kada je ugledao Nikolu kako ulazi u prostoriju, iznenada grubim, hrapavim glasom viknu sa divana:

„Šta je bilo, koju pizdu materinu! Šta hoćeš?”

Na osnovu namrštenog izraza njegovog lica, kojim je dominirao kukast, orlovski nos, neko neupućen mogao bi zaključiti da je profesor besan što vidi Nikolu u svom domu. Posle dogovora o dolasku, za one koji ne poznaju profesorovu narav, ovakav nastup verovatno bi predstavljao i nesumnjiv odraz njegove neučtivosti. Međutim, za Nikolu, koji je odrastao uz profesora Papića i njegove ekscentrične ispade, ništa od toga nije bilo razlog za uznemirenost. Znao je dobro da će za koji trenutak nepredvidivi psihijatar sasvim promeniti ploču.

„Kaži, sinko. Šta te muči? A i ako te ne muči ništa, drago mi je što te vidim ovde posle toliko vremena!” Po običaju, profesor blagim tonom, koji se ni po čemu nije slagao sa onim što mu je prethodilo, požele Nikoli dobrodošlicu.

U narednih nekoliko trenutaka, trudeći se da ne koristi suviše reči i nepotrebne opise koje je njegov domaćin prezirao, Nikola mu pojasni situaciju u kojoj se nalazio. Reče mu da se oseća sve lošije i da su se njegove aveti ponovo javile, da je gotovo sve stavio na kocku u predmetu od čijeg je rešenja sve dalje i da ima osećaj da neće uspeti da otkrije ono što traži pre nego što se dogodi još neka nesreća. Naposletku, oklevajući, reče i da bi bio zahvalan ako bi mu profesor pomogao da razume zločin koji istražuje i da otkrije ubicu.

Nekoliko trenutaka profesor Papić je ćutao, muljajući po ustima omiljeni duvan za žvakanje. Iz njegovog pogleda nije bilo moguće zaključiti da li sagovornika sažaljeva ili mu se divi. A onda ga odjednom pogleda onim svojim ledenoplavim očima, za koje je neprijateljima tvrdio da će im, budu li o njemu govorili loše, dolaziti u san još dugo nakon što njega ne bude bilo.

„Ista si pizda kao i tvoj pokojni otac”, dreknu profesor. „Hvatate se ukoštac sa stvarima koje zahtevaju tvrdi materijal, a obojica ste mekane konstitucije!” Profesor ponovo nakratko počuta. „Ali zato sam ga i voleo! Uvek je imao više srca nego snage da to srce nosi! I ti si takav. Zato i tebe volim. Zalećeš se kao muva bez glave. Kao dečak-ljubavnik! Srcem! To su jedini ljudi koji mogu spasti ovaj pogani svet, sinko”

„Moram da otkrijem ubicu”, tiho se oglasi Nikola.

„Šta moraš, koji kurac?”, prasnu ponovo profesor. „Ništa ti ne moraš! Moraš samo da umreš, ali i to ne kad ta tvoja glupava glavurda zamisli! Jel' još razmišljaš o samoubistvu?”

Nikola se počea po bradi, a zatim, kao za sebe, reče:

„Ponekad.”

„Dobro je... Ako je ponekad, onda je u redu. Svaki pametan čovek ponekad razmišlja o samoubistvu. Samo, pametan čovek se ne ubije! Shvati da je glupo požurivati nešto što ionako dolazi samo. Hajde, reci mi šta si otkrio do sada”

Nikola mu ovoga puta ispriča sve o Kovaču i Drobnjaku, Draganu i patikama, dukatu... O Miri, lažima, poruci koja mu je ostavljena, Ani... Jedno vreme profesor Papić ga je pažljivo slušao, a onda se licem okrenu prema prozoru zagledavši se u šumu koja je okruživala imanje.

„Znaš li zašto ne možeš da ga otkriješ?”

„Ne znam!”

„Zato što kopaš po dokazima, a ne po duši, sinko... Tražiš umom, a ne osećajem. Već sam ti rekao da imaš sposobnost da vidiš stvari ako hoćeš da ih vidiš, glupače! Ali ti potcenjuješ tu svoju moć! Zašto? Zato što su te gluplji od tebe uverili da su to gluposti! A ja znam da nisu! Pobegao sam iz švapskog logora nakon što sam sanjao rupu u žici, koja je bila upravo na mestu na kojem sam se provukao napolje! Je l' to glupost? Je l' to što sam živ glupost? Šta mi znamo o svesti... o energiji... o bilo čemu? Ne možeš razumeti zločin ako ne razumeš počinioca. A tebe počinilac ne zanima. Je l' tako? Ti želiš rezultat! Da povratiš slavu... Da dokažeš da nisi lopov! Zato ne možeš da ga nađeš. Da te zanima počinilac, da želiš da ga daš a ne da uzmeš, našao bi ga!”

Nikola provuče ruku kroz kosu.

„Šta bi trebalo da radim? Došao sam jer mi je potrebna vaša pomoć. Važno mi je da uspem u ovome.”

„Postoji duža i kraća verzija odgovora. Za dužu nemamo vremena. Nisi toliko inteligentan da možeš brzo da shvatiš!” Profesor se glasno

nasmeja. „Zajebavam te, sinko. Pametan si ti momak. Jako pametan! Ipak, sada ćemo primeniti kraću verziju jer vidim da ti vreme ističe. Potrebno nam je da brzo uđemo ispod tih naslaga ograničenja, kočnica, obzira, i što je najvažnije, ega! Ego je tvoj najveći neprijatelj. On te čini slepim. Jesi li spreman da se otarasiš ega i da vidiš šta sve tvoja svest skriva od tebe?”

„Jesam!”

„Jesi moj kurac. Ali sad ćemo imati pomoć jednog malog čistača svesti koji će, neuporedivo brže nego što bi ti to mogao, otvoriti te tvoje zamandaljene prozore. Kao kad kućna pomoćnica provetri naše usmrdele odaje na koje smo se navikli. Gorice!”

Žena u dugoj kućnoj haljini u trenu se stvori u sobi.

„Dušo, pripremi jedan čaj za našeg prijatelja. Onaj moj, što sam skoro dobio.”

Desetak minuta kasnije, Gorica ponovo uđe u sobu sa poslužavnikom na kojem su se nalazili šolja puna bledozelene tekućine i mala činija sa medom. Za nekoliko trenutaka, u sobu unese i plastični lavor koji spusti ispred Nikolinih nogu.

„Prošli put kada si bio kod mene, uveo sam te u stanje hipnoze kako bismo rešavali migrenu. Danas ćemo probati da odemo malo dalje. Gorica rije pripremila čaj koji ima snažno dejstvo na um. Otvorićemo to što se nalazi ispod. Zaustavićemo ga na trenutak. Siguran sam da ćeš videti mnoge zanimljive stvari koje si video, ali koje ne vidiš. Razumeš? Samo ovo nećeš nikada raditi sam. Jasno?”

„Od čega je čaj?”

„A šta tebi znači od čega je čaj? Čaj je od kaktusa. Kaktus *San Pedro!* Slušaj šta ti govorim i prestani da misliš kad ne znaš. Opusti se!”

Nikola klimnu glavom. Uznemirio ga je nagoveštaj potpuno novog, nepoznatog iskustva. Čitao je o halucinogenim kaktusima u Hakslijevim i Kastanedinim romanima, ali nije imao pojma kako će reagovati na takvu vrstu stimulansa. Iako je imao iskustva sa halucinogenim drogama, nikada nije imao dodira sa meskalinom. Ipak, bezgranično je verovao profesoru. Bio je to jedini čovek u čijem prisustvu bi prihvatio da proguta i cijanid ako bi mu profesor rekao da će sutra ujutro sve biti u redu.

„Čaj će ti pomoći da lakše vidiš. Pojavljivaće se slike koje je tvoj mozak sakrio sam od sebe. A upravo u njima nalaze se tragovi i rešenje. Zato se potrudi da ih, kada počnu da izviru, što bolje upamtiš. A ja ću pisati šta izgovaraš dok budeš na putu”

Na profesorov znak, Nikola otpi prvi gutljaj neverovatno gorke tekućine. Njeno propuštanje u želudac momentalno izazva grčenje utrobe.

„Verovatno ćeš povratiti. Zato je Gorica i donela med, ali i lavor. Ne plaši se. Na početku telo reaguje burno, mučninom. To je jak halucinogen. Kasnije će sve biti u redu. Jebiga, rekao si da ti je bitno da otkriješ ubicu.” Profesor Papić lagano se premesti na fotelju do Nikole.

Samo ne još jedno povraćanje, pomisli Nikola ispijajući opori gutljaj tečnosti boje kivija.

I onda je počelo...

Nezaustavljivi nalet mučnine čiju silovitost nikada do tada nije iskusio, praćen mišićnim trzajima, natera ga da klekne na pod i mahnito zagri ostavljenu plastičnu posudu. Činilo mu se da će povratiti creva. Zelenkasta pena izlazila mu je na usta. Iz daljine začu profesorov glas koji mu je govorio da se ne plaši. Poslednje što je video bile su Goričine ruke, koje mu polažu mokri peškir na glavu.

Najednom zvukovi postadoše snažniji, a boje jarkije. Zagledan u dim koji se vio iz cigarete profesora Papića, Nikola uoči ogromni gusti oblak koji ga poput talasa podiže sa poda. Posmatrao je okolinu sa visine, sa čudnom smirenošću i svešću da je njegova pažnja izuzetno živa. Osećao se prijatno.

Toplota je dopirala od nežne bele svetosti koja je ispunjavala prostor. Zidovi profesorove vikendice su nestajali, čudesno se pretapajući sa ostalim oblicima i šireći prostor po okolnim proplancima i šumi. Shvatio je da čuje lupkanje dedića i šum vode koja je isticala iz česme u dvorištu. Mučnine više nije bilo i sve što je osećao bila je smirena sreća.

Nastavio je da se kreće po tom metaprostoru prošaranom svetlošću duginog spektra. Postalo mu je jasno da može da uđe u bilo koji predmet u kući, jednako kao što istog trena može da odluta do proplanka ostavljajući sopstveni skelet u prostoriji. Prvo konkretno biće koje je ugledao bio je ogromni profesorov pas. Bila je to golema zver čiju rasu nije mogao da prepozna, samo je shvatio da je bio u stanju da ga uzjaše. Iako je pas bio džinovskih razmera, Nikola ga se nije plašio. Pošao je za njim, osetivši da životinja namerava da ga vodi.

Kada su se našli negde na prelazu između unutrašnjosti i spoljašnjosti zdanja, oseti snažan miris baruta. Daleko ispod sebe uočio je rasplamsavanje sukoba dve grupe njemu nepoznatih ljudi. Jedna zaraćena strana bila je obučena u vojničke uniforme, dok je

druga izgledala kao nekakav čudni odred odrpanaca, obučenih u rite. Pa ipak, i jedni i drugi vojevali su snažno. Uniformisani su osipali žestoku puščanu paljbu, dok su odrpanci uglavnom bacali goleme kamenice, proklinjući svoje neprijatelje. Stotine leševa ležalo je po polju na kojem se okršaj odvijao. Pokušavao je da im se približi i da ih vidi, ali bi mu, kad god bi se i malo primakao, nešto drugo odvušlo pažnju. Ili bi to bila neka ptica koja bi prhnula, ili nekakav glas koji bi se čuo, iako nedovoljno snažno da bi uspeo da razazna konkretne reči.

U tim trenucima, prijatnost koju je s početka osećao počela je da čili. Sve više, imao je osećaj da se približava trenutak kada će se dogoditi nešto što nije želeo... Nešto zlo... Nešto čega bi se trebalo plašiti. Osetio je kako mu srce brže udara i kako mu se znoje ruke i telo.

Najednom ugleda kako preko polja posutog mrtvim i ranjenim ljudima, ženama i decom, korača kao sneg bela starica duge sede kose koja se mrsila na vetru. Kretala mu se u susret u tankoj belojoj haljini koja se uvijala oko mršavih bosih nogu, dok je gazila ruke, krv, blato i rasuto tkivo nesrećnika. Iz njenih skuta, poput uvelog čeličnog lišća, ispadali su krvlju umrljani zlatnici za koje starica nije marila. U času kada je pomislio da će mu se obratiti, uoči kako joj preko polja u susret dotrčava dete sa puškom okačenom preko ramena. Puška je bila nesrazmerno veća od deteta, tako da je ono bilo prinuđeno da je vuče iza sebe, ostavljajući trag po krvlju natopljenoj zemlji. Pokuša da se zagleda u lice deteta, ali ga u tom trenu neka njemu do tada nepoznata sila odbi dalje uz zastrašujući duboki zvuk koji mu ponovo izazva kovitlac u utrobi. Ni u ponovljenom pokušaju ne uspe da uoči detetov izraz. Umesto toga, primeti kako dete i majka bezuspešno pokušavaju da se zagrle. U času kada bi dete posegnulo za majkom, dogodilo bi se nešto što je sličilo neveštom spoju filmske sekvence, što bi ih ponovo vraćalo na početne pozicije. Nakon nekoliko neuspelih pokušaja, dete nastavi da trči po polju. Video je kako se saginje ka mrtvima na zemlji, kao da nekoga traži. Svaki put kada bi se uspravilo, detetova odeća bila je sve više uprljana krvlju.

Ponovo tišina. Potpuna tišina... A onda shvati da već izvesno vreme nije video psa koji ga je vodio. Tražio ga je pogledom i spazi ga daleko od sebe kako pokušava da pobegne trojici lotalica iskeženih zuba koje su ga okružile. Iako je njegov vodič bio nesrazmerno veći od trojice napasnika, nikako nije uspevao da im utekne. Gde god bi pošao, oni bi ga hvatali čeljustima. Uspeo je da ih otera, ali kada se približio, shvatio je da više ne prepoznaje svoju životinju. Umesto dobroćudnog džina,

sada ga je na mestu sa kojeg su se povukli napasnici, izranjavljen, krzna slepljenog krvlju, čekao sitni žgoljavi vuk iskežene vilice i krvavih očnjaka. Režao je na njega i Nikola shvati da nije dobrodošao. *Ko si ti? Ko si ti u stvari?*, povika, ali se njegov glas odbi od drveća i nestade u prostoru.

A onda ponovo bela topla svetlost i odnekud glas. Glas oca. Toplota mu ispuni srce kada začu Đorđeve reči:

Naći ćeš me! Pronaći ćeš oca! Samo me ne ostavljaj ovde samog!

Poslednje čega se sećao bio je šapat profesora Papića koji je dopirao odnekud.

„Raspredi mu krevet, Gorice. Noćas će spavati ovde.”

PONEDELJAK, 20. JUN

Probudio se oko deset časova narednog jutra u krevetu koji nije bio njegov. Shvatio je gde se nalazi čim je ugledao Goricu kako mu, starajući se da ne načini nijedan nepotreban pokret, u sobu unosi doručak. Objasnila mu je da su profesora Papića rano jutros odvezli u posetu pacijentu u Mladenovac. Na poslužavniku se pored tosta i čaše soka od ceđene pomorandže nalazilo i presavijeno profesorovo pismo. Kada ga je otvorio, ugledao je poznati, teško dokučivi rukopis starog psihijatra. Nakon nekoliko pokušaja, odgonetnuo je napisano.

*Pronađi staricu - ona je motiv. Prepoznaj psa koji je postao vuk
- on je ubica. Saznaj ko je dečak - on je svedok. I prati oca - on je
ključ. Čuvaj se!*

JP

Nikola se seti sinoćnih događaja. Bilo je jasno da je profesor beležio njegova buncanja. Međutim, poznajući ga, Nikola nije mogao da isključi ni mogućnost da je, na neki samo njemu svojstven način, zapravo sve vreme i bio prisutan zajedno s njim, dok je lebdeo nošen snagom zelene tekućine.

Nakon što je Gorici zahvalio na gostoprimstvu, taksijem se uputio u kancelariju iz koje je, zbog svega što se dešavalo, već nekoliko dana odsustvovao. Iako su ga Alen i Minja, željni razgovora o prethodnim događajima, razdragano dočekali, zamolio ih je da ga ostave samog. Zatražio je da otkazu dogovorene sastanke, podarivši im neočekivano slobodno popodne. Nije ga iznenadilo kada ga je Minja obavestila da je još nekoliko klijenata u međuvremenu otkazalo punomoć i da zakazanih sastanaka zapravo i nema. Prestao je da bude advokat oko kojeg su se stranke otimale. Sve više, slučaj Radovana Kovača, a od nedavno i slučaj inspektora Drobnjaka, pretili su da mu u potpunosti

unište karijeru.

Po ko zna koji put stajao je ispred zida prekrivenog beleškama, fotografijama i linijama koje su ih povezivale. Ova „mapa urna” pomagala mu je da lakše sagleda veze između ljudi, događaja i mesta na kojima su se ovi odigrali. Postojeći kolaž dopunio je fotografijom inspektora Alekse Drobnjaka ispod koje je rukom napisao: „17. jun 2016!” Nedaleko odatle rasjneglom je zakačio malu mapu Beograda na kojoj je flomasterom zaokružio Adu Huju, mesto na kojem je pronađeno inspektorovo telo.

Još jednom započe pregledanje dokaza izvedenih pred sudom.

Drobnjak koji je i sam ubijen, prema Mirinom naknadnom priznanju, video je ubicu... Dukat zatečen u Kovačevoj ruci nije više među dokazima... Drobnjak je želeo da ubistvo podmetne Draganu...

Nije video vezu...

Možda je Drobnjak ubijen zato što je video nekog koga nije smeo da vidiš Zašto bi onda podmetao ubistvo Draganu? Možda je prvobitni dogovor sa ubicom propao? Ko su ljudi koji su ucenjivali Miru?

Okretao je fotografije i stranice spisa.

Kako je Drobnjak došao u posed dela sultanijine ogrlice koju je prodao dileru? Šta je o inspektoru skrivao Branko Novaković? Šta se dogodilo na ratištu?

Zagledao se kroz prozor. Velika lipa njihala se na popodnevnom suncu...

Ko je starica? Ko je od svih njih pas koji će se pretvoriti u vuka? Ko je dečak? Zašto pratiti oca?

Ponovo otvori pismo profesora Papića i po ko zna koji put pročita plavičastim penkalom napisane reči.

Prebirao je po crtežima i fotografijama sa uviđaja i onima pokupljenim iz kutije pregledane u sudskom depozitu. Prelazio je pogledom sa unakaženog Kovačevog tela na odsečenu šaku u kojoj je zatečen zlatnik. Upoređivao ih je sa fotografijama ubijenog Drobnjaka koje su objavili mediji. Iste sekotine... Ista mesta... Ista brutalnost izvršioca...

Koga je video lebdeći nad poljem meskalinom oslobođene svesti?

Umoran, uz još prisutan bol u glavi, bio je spreman da dalje razmišljanje odgodi do sutra. Kada je počeo pakovanje hartija, fotografija i crteža u fasciklu, pažnju mu na trenutak privuče fotografija za koju mu je Dragan rekao da ju je koristio za slikanje tradicionalnih motiva na sopstvenim kompozicijama. Njeni rubovi bili su isečeni

starinskom mašinom koja je ivice pretvarala u beskonačni niz malenih talasa. Na požuteloj hartiji, žena u svečanoj tradicionalnoj nošnji stajala je na proplanku iza kojeg se u daljini videla džamija. Nikola je dugo posmatrao pastoralni prizor. Onda je fotografiju nakratko odložio na sto. Nakon što iz fioke izvuče veliku okruglu lupu, ponovo se zagleda u ženu. Pogled mu je bio usmeren ka njenoj glavi i vratu. U trenutku, nekoliko puta brzo primače i odmače sočivo. Zastade kao zaleđen. Samo su brzi pokreti njegovih ženica govorili da je ugledao nešto što na tom mestu nikako nije očekivao.

Držeći u jednoj ruci lupu a u drugoj ispucalu fotografiju, Nikola ispod svečane vezene bluze koja ju je delimično pokrivala, na duguljastom vratu žene uočila ogrlicu sačinjenu od dukata pronađenih u odsečenim šakama Radovana Kovača i Alekse Drobnjaka. Žena koja ga je sa fotografije posmatrala prodornim pogledom nosila je ogrlicu sultanije Salihe.

U šumi pored Savskog jezera dve figure kretale su se laganim korakom jedna pored druge. Krupniji od dva šetača bio je sudija Bušatlija. Pored njega kretala se osoba čija je glava, i pored činjenice da je veče bilo toplo, bila pokrivena kapuljačom. U mraku koji je već uveliko pao, samo je glas otkrivao da je reč o muškarcu.

„Zašto smo morali da se vidimo?“, upita neznanac.

„Kako to misliš?“ Bušatlija se snažno zakašlja. „Jebote, dali ste normalni? Da li stvarno mislite da ovo može tek tako da prođe?“

„Nemam mnogo vremena. Šta želiš da znaš, sudija?“

„Želim da mi kažeš kad će ovo prestati. Pitanje je trenutka kada će sve pući. Tužilja je pod pritiskom i moguće je da će tražiti i njenu smenu. Možda će povesti i postupak. Policija je na nogama. Ubijen je njihov kolega. Mediji bruje da gradom hara manijak sa sekirom, a ti pitaš zašto smo morali da se vidimo!“ Bušatlija tiho opsova.

„Šta mi imamo s tim?“

„Kako šta imate s tim! Kako mislite da se ovoga puta teši? Ubijen je poslanik, sada i inspektor. Svima je jasno da su te stvari povezane. Da li zaista verujete da je ovo moguće zataškati?“

Nekoliko trenutaka obojica su ćutali. Neznanac je koračao sa rukama zavučenim u džepove dukserice koja mu je dopirala gotovo do kolena.

„Vidi ovako, sudija... Tvoje je samo da ćutiš i da radiš ono što

najbolje znaš - mislim na čuvanje sopstvene guzice. I naravno, da se staraš da se ne dogodi neko sranje koje bi svima donelo štetu. Tebi možda i ponajveću. Gordani poruči da ne brine. Ovoga puta ćemo mi prikupiti dokaze. I reci joj da bi bilo dobro da se vidimo. Što pre!"

Bušatlija se namršti i pogleda u pravcu neznanca.

„Kakve dokaze? O čemu pričaš?“, reče i na trenutak zastade.

Čovek sa kapuljačom nastavi da korača, ostavljajući Bušatliju iza leđa.

„Dokaze koji će otkriti Drobnjakovog ubicu. Uskoro, kada se dogovorimo sa Gordanom, oni će se pojaviti.“

„O čemu govoriš?“, upita Bušatlija krenuvši za njim. „Kakvog ubicu?“

„Govorim o tome da dokazi postoje, samo čekamo pravi trenutak. Potrebno je samo još nešto obaviti. Ovoga puta Gordana će imati rešen slučaj.“

„Ne razumem.“

„Nije tvoje da brineš o tome. Čuvamo i tvoje dupe, sudija. Veruj mi.“ Neznanac se tiho nasmeja.

„Hoćeš da kažeš da će opet biti nameštanja?“

„Nisam to rekao. Ali sam siguran da će se mnogi iznenaditi kada budu saznali o kome je reč. A to će rešiti i tvoje i Gordanine probleme. Ubrzo ćeš shvatiti o čemu govorim. A sada je bolje da me samo poslušаш. Ajd', uzdravlje!“

Neznanac se udalji u pravcu jezera, ostavljajući Bušatliju samog na opusteloj stazi za džoging.

Privatna detektivska agencija *Spas* nalazila se u maloj oronuloj zgradi smeštenoj u jednoj od slepih ulica u blizini Centralnog groblja. Blizina Marinkove bare, divljeg naselja posutog udžericama, zajedničkim dvorištima i lutalicama, činila je kraj u kojem je Nenad Spasić smestio svoju agenciju nedovoljno privlačnim za većinu žitelja Voždovca. Pa ipak, detektiv je verovao da je upravo to ono što u njegovoj branši čini povoljan poslovni ambijent. Detektivska agencija bila je neprimetna za svakoga koga u tom trenutku nisu interesovale njegove profesionalne usluge.

Nakon neočekivanog otkrića u vezi sa fotografijom misteriozne žene, Nikola je shvatio da će mu u daljoj istrazi biti neophodna pomoć bivšeg pripadnika odeljenja za krvne i seksualne delikte. Istraga je

postajala sve kompleksnija i više nije mogao da se bori sam. Vreme je isticalo, jednačina je imala sve više nepoznatih, a njegova kancelarija dobijala je sve manje posla. Uz sve to, profesor Papić podsetio ga je na to da borba u formaciji „sam protiv svih” retko kad predstavlja pobedonosno rešenje. U takvim okolnostima, Nenad Spasić predstavljao je logičan izbor. U odanost i diskreciju starog prijatelja Nikola je mogao da se pouzda.

Oko osam sati uveče pozvonio je na vrata stana broj dva u prizemlju zgrade u kojoj se osećao miris kiselog kupusa. Za nekoliko trenutaka, dobro poznato lice debeljka sa širokim osmehom izviri iz unutrašnjosti prostorije.

„Mora da si u velikim govnama kad sam ti ja potreban!” Obučen u farmerke i izgužvanu pamučnu potkošulju iz koje su provirivale krupne maljave grudi, bucmasti detektiv više je ličio na vodoinstalatera koji je upravo izronio ispod sudopere, nego na jednog od najpoznatijih gradskih njuškala. „Lepo sam ti rekao da me angažuješ na vreme. Sad ću morati da te oderem.” Nenad se grohotom nasmeja.

Ubrzo udoše u malu čajnu kuhinju. Prostorija u kojoj su bili odloženi tanjiri i registratori, kompjuterske tastature i čaše, predstavljala je „primaći deo” detektivske agencije. Nenad zamoli Nikolu da sačeka da se obuče. Razdragano je doviknuo kako je zbog njegove posete bio prinuđen da pre vremena prekine druženje sa vrelom, dobrodržjećom raspuštenicom. U košulji nemarno zavučenoj u pantalone, za tren se pojavi sa ženskim vešom u rukama.

„Jedan snif iz rajske bašte?”, upita kikoćući se.

Nikola nezainteresovano odmahnu rukom.

„Nisam došao da slušam o tvojim seksualnim uspesima. Potrebna mi je pomoć.”

Nenad slegnu ramenima, a mirisni trofej završi u čošku hodnika. Sledećih desetak minuta pažljivo je slušao detalje dosadašnje Nikoline istrage. Na kraju izlaganja, Nikola iz kožne *samsonajt* tašne izvuče fotografiju žene sa ogrlicom.

Položi je na sto i ispriča Nenadu kako je do nje došao. Zatim ga upozna sa onim što je saznao od Grade Leka o misterioznom, basnoslovno vrednom đerdanu, sastavljenom od dukata koji su iz nekog razloga osvitali u odsečenim šakama žrtava. Čim je završio, Nenad se udalji i iz malene prostorije koja je predstavljala ostavu, nakon nekoliko psovki izazvanih padanjem predmeta sa pretrpanih polica, izvadi veliku lupu sa stalkom. Pošto ju je položio na sto i sa

velikog stakla rukavom obrisao prašinu, detektiv uze u ruke žućkastu fotografiju. Minut ili dva ju je okretao ispod debelog sočiva, naizmenično posmatrajući najpre lice, a zatim i naličje ispucale hartije.

„Antikvar mi je potvrdio da je ogrlica žene na fotografiji sačinjena od dukata koje ubica ostavlja u ruci žrtava. Shvataš li šta to znači?“, upita Nikola.

Posle nekoliko trenutaka tokom kojih je pogledom prelazio preko portreta, Nenad se naceri.

„Shvatam, naravno. Ova žena je ubica kojeg tražiš. Jedini problem je u tome što, sudeći po vremenu nastanka fotografije, tvoje ljude secka bakica od šezdesetak godina. Moram da priznam da je prilično snažna!“ Glasni detektivov smeh prolomi se prostorijom. „Zajebavam te, Nik!“

„Baš ti hvala!“

„A sad ozbiljno. Mislim da bi trebalo potražiti ovu ženu. Pregledao sam malo fotografiju. Na poledini se nalazi pečat koji nam govori dve stvari. Prvo, da je fotografija nastala 1978. godine, i drugo, da je razvijena u fotografskoj radnji *Redžić* u Bijeljini. Ni jedna ni druga nam ne daju previše razloga za optimizam. Ali čini se da je to prvo mesto na kojem bi trebalo potražiti ovu lepojku. Mada, ne verujem da je danas ostalo mnogo od ove kose i stasa. Samo se ti i ja ne menjamo, Nik, drugi nisu te sreće!“

„Zbog toga sam i došao kod tebe. Koliko će me to koštati?“

Detektiv se pljesnu rukama po stomaku i odmahnu glavom.

„Polako... Siguran si da ne treba ponovo popričati sa tim tvojim klijentom kod koga je fotografija nađena?“

„Već sam ga pitao. Rekao mi je da ju je dobio od devojke i da po njoj crta likove na slikama. Neću više nikog ništa da pitam, hoću sam da utvrdim o čemu je reč“

„Znaš da nisam jeftin, pogotovo ne kada je potrebno vucarati se po bosanskim gudurama. Međutim, kako se po gradu priča da ti u poslednje vreme ne ide baš najbolje, dogovorićemo se oko cene. Dobićeš popust kao stalna mušterija.“ Nenad šeretski namignu.

„Ali pre nego što prihvatim posao, moraću nešto da ti otkrijem. Možda posle toga ipak odlučiš da angažuješ nekog drugog.“

Nikola podiže obrve.

„Poslovni kodeks obavezuje me da ti kažem da sam već imao određene veze sa ljudima koji te zanimaju. Pritom, taj posao nisam ni naplatio.“

„Koliko još nameravaš da me držiš u neizvesnosti?”

„Pre možda pola godine angažovala me je Mira Kovač da pratim njenog, tada još živog, muža. Bilo je to jedno od klasičnih angažovanja za praćenje preljubnika. Moj zadatak bio je da otkrijem ko su žene sa kojima se viđa, da fotografišem susrete i da joj dostavim dokaze. Takve stvari, kao što znaš, najisplativiji su i najslađi deo mog posla. Laka kinta, a naleti i poneka dobra riba u tim švaleracijama!” Nenad zakoluta očima.

„Znam, nastavi...”

„Nudila je dosta love. A i matori je imao ukusa. Uglavnom se muvao sa klinkama iz bivšeg SSSR-a... Ukrajinke, Moldavke, Beloruskinje... mada nije bio previše izbirljiv. Bilo je i drugih. Bugarke, Albanke... Nije se u poslednje vreme ni pazio preterano, tako da sam uspeo da ga nekoliko puta ukačim skoro 'na legalu'.”

„Gde su ti te fotografije?”

„Polako... Preko kontakata kod ovih mojih, saznao sam da je bio dosta upetljan u čitavu tu priču sa klinkama koje se bave prostitucijom... Ono... nije baš on trgovao, ali je preko svojih veza pokrивao sve to, shvataš. Čitava ti je to šema, stari moj. Policija, carinici, tužioci...”

„Jesi li te fotke pokazao Miri?”

„Nisam.”

Nikola raširi ruke i pogleda u pravcu detektiva.

„Kao što sam ti rekao, nije platila, a i dobronamerno mi je sugerisano preko jednog starog udbaša da obustavim akciju. Neko je provalio praćenje i javio je ovima iz službe.”

„I?”

„Uradio sam ono što mi je rečeno. Dostavio sam im materijal, ali sam naravno, zlu ne trebalo, napravio kopije. To bar danas nije teško!”

„Voleo bih da bacim pogled.”

Za nekoliko trenutaka, Nenad se pojavi sa laptopom iz kojeg je virio mali crni USB. Nakon što je uneo šifru, okrete ekran prema Nikoli. Pred Nikolnim očima ukaza se nekoliko desetina fotografija na kojima su zabeleženi prizori Kovačevog orgijanja sa oskudno odevenim devojkama po separeima zamračenih lokala. Svaki put kada bi Nikola kliknuo na strelicu otvorivši novu fotografiju, Nenad bi mu rekao naziv mesta na kojem je nastala. Bilo je očigledno da su devojke bile prostitutke namenjene bogatijoj klijenteli. Njihova garderoba, šminka i frizura ukazivale su na to da su zadovoljstva sa njima naplaćivana

neuporedivo više od onoga što je u ovakvoj vrsti posla bilo uobičajeno.

„Ko je video ove fotografije?“, upita Nikola.

„Niko. Tebi ih prvom pokazujem. Ako se izuzme moj prijatelj iz službe, naravno”

U trenutku, nakon što je pred njim prodefilovao čitav niz obnaženih lepotica, Nikola se zagleda u fotografiju na kojoj se nalazila sitna crnokosa devojka čija se glava odmarala na ramenu Radovana Kovača.

„Gde si ovo snimio?”

Nenad baci pogled na fotografiju i reče:

„Neka rupa na Zrenjaninskom putu *Amsterdam*. Imaju kupleraj u okviru restorana. Veče počinje plesom na šipki, a posle toga se društvo razilazi po sobama. I ima dobrih pičaka.”

Nikola uveća fotografiju i oseti kako mu po telu probija ledeni znoj. Sa ramena pokojnog Radovana Kovača posmatrale su ga poznate oči. Zgodna crnka sa alkicom koja je virila iz nosa bila je niko drugi do ljubazna Draganova devojka, koja mu je na splavu u Ostružnici iznela sveže ispečenu lenju pitu.

„Sonja, jebote!” ote se Nikoli iz grla. „Jesi li ti vuk, pizda ti materina?”

Nenad je ćutke zverao u njega.

Iste večeri morao je da vidi Sonju. Nakon što mu je detektiv objasnio kako da pronađe *Amsterdam*, Nikola uskoči u *volvo* i zaputi se ka Borči. Vozeći kroz grad, u trenucima kada su prve kapi kiše počele da se ocrtavaju na vetrobranskom staklu, pomisli na čitav niz grešaka koje je napravio. Koliko je samo bio naivan! Sonja je bila poslednja u nizu onih čija lica ispod maski nije uspeo da razazna. U ovom trenutku, bio je jedino siguran u to da je, pohvalivši Draganov izbor, ponovo požurio sa zaključkom.

Ponovo je prizvao fotografiju žene sa đerdanom. *Postoji li Sonjina veza sa njom?* Dok je prelazio Pančevački most, kiša naglo pojača i pretvori se u još jedan snažni letnji pljusak. Munja zapara nebo i završi negde u mutnoj vodi Dunava. Čitavim Zrenjaninskim putem vozio je tako što je čkiljio između otkucaja velikog dvokrakog metronoma, koji se pred njegovim očima na vetrobranskom staklu bezuspešno rvaao sa naletima vodene zavese i noći. Činilo mu se da vozi kroz ogromni tunel auto-perionice u kom su automatski šmrkovi posipali šampon i vodu po kolima, dok su džinovske četke pokušavale da speru prljavštinu.

Pola sata nakon što je istrčao iz Nenadove kancelarije, pokisao, sa pozajmljenim kačketom na glavi i predimenzioniranim tamnim naočarima, sedeo je u zadimljenoj, mračnoj rupi. Goste lokala uglavnom su činili muškarci koji su dolazili u nadi da će zadovoljiti dve potrebe većine sredovečnih ljubavnih luzera: onu za seksom sa mladom ženom i onu za alkoholom koji će učiniti lakšim podnošenje saznanja da im mlade žene odavno ne pripadaju. Iako bi na bilo kom drugom mestu u zamračenoj prostoriji sa naočarima za sunce momentalno privukao pažnju prisutnih, ovde je mogao biti spokojan. Količina bizarnosti, prisutne kako među gostima tako i u atmosferi prostorije osvetljene „blek lajtom“, učinila je da bude u potpunosti nevidljiv.

Sa razglasa je dopirala glasna muzika preovlađujuće niskih tonova koji su oponašali otkucaje srca. Mlada devojka duge smeđe kose uvijala se na podijumu u sporom ritmu, otkrivajući deo po deo sopstvene intime. Njeno telo skladnih proporcija, očigledno višestruko podvrgavano hirurškim zahvatima, bilo je osvetljeno usmerenim snopom bele svetlosti. U vazduhu se osećala požuda pomešana sa mirisima duvana, alkohola i topljenog glicerina koji je proizvodio dim oko plesačice.

Iako već izvesno vreme nije pio, Nikolu opskurna atmosfera navede da naruči dupli *džek* sa kockom leda. Nakon nekoliko dana apstinencije, slivanje ljuto-slatke tekućine niz grlo zagolica čula. Ubrzo ponovi turu. Zatim još jednu. Kada je ponovo osetio dobro znani osećaj peckanja u udovima i omamljenost, shvatio je da bi bilo dobro da stane. Trebalo je sačuvati svest pri susretu sa Sonjom, ako do njega uopšte i dođe. Nije imao predstavu da li će je te noći sresti. Jedino što je uspeo da sazna od Nenada bilo je da je *Amsterdam* mesto gde ona povremeno radi.

Još nekoliko devojaka promenilo se na podijumu. I pored činjenice da ga je načelno odbijao ovaj oblik zabave, Nikola oseti kako ga potisnuti libido podmuklo zadirkuje. Od kada se upustio u avanturu traganja za ubicom, njegovi kontakti sa ženama gotovo su zamrli. Poslednji put seks je imao sa Bojanom. Od tada, sopstvene potrebe zadovoljavao je povremenom, sve ređom masturbacijom. Falilo mu je dobro staro tucanje. Sa pravom ženom. Gotovo zaboravivši zbog čega je došao, uhvati sebe kako sve češće s uživanjem posmatra gole butine, braonkaste areole i nevešto prikriveno međunožje plesačica *Amsterdama*.

A onda, u trenutku kada je već pomislio da je vreme da krene put

volvoa, na podijumu se pojavi ona. Mala crna devojka sa alkicama koje su odasvud svetlucale. Kako je bila samo u čipkastom donjem rublju, prvi put opazi na njoj veliku tetovažu koja se prostirala od dna leđa sve do leve plećke. Vešto nacrtana ruža krupnih trnova krasila je skladna leđa na kojima su bili vidljivi tragovi vežbanja. Zaglušujuća muzika zagrme sa razgasa, dim pokulja sa podijuma u pravcu gostiju i Sonja, tu pred pedesetak poluotvorenih usta, započe svoj uigrani ljubavni zov. Nikola oseti prijatnu mešavinu napetosti i uzbuđenja.

Zavođenje plesom bio je njen *magnum*. Smrtonosno oružje, koje nikog od prisutnih nije ostavljalo ravnodušnim. *U svakom poslu, pa i ovom*, pomisli Nikola, *postoje profesionalci i autsajderi*. Sonja je bila profesionalac. Klizila je niz šipku poput prelepe crne mambe, kojoj je bezbedno diviti se samo iz daljine. Njeni pokreti bili su skladni. Za razliku od devojaka koje su žurile da što pre odbace od sebe svaki komad garderobe i završe tačku, Sonja je emitovala najskuplji utisak kod svake prodaje ljubavi - utisak da uživa. Na trenutak Nikola pomisli kako joj okruženje svih tih uspaljenika koji ne skidaju pogled s nje zapravo prija. Naruči još jedan dupli džek. Pre nego što je uspeo da ga sjuri niz grlo, shvati da se Sonjina tačka približava kraju i da će svakog trenutka morati da krene za njom. Ostavi pozamašnu svotu novca na stolu i zaputi se ka drugoj strani prostorije, gde je uočio vrata iz kojih su izlazile devojke. Čekao ju je u mraku.

Znojava, ogrnuta tankom svilenom haljinom, Sonja prođe pored njega. Nikola pruži korak i dodirnu toplu nadlakticu.

„Izvinite... Želeo bih da vas nakratko odvedem odavde.”

Sonja se okrete i pogleda u neznanca čudnog izgleda.

„Gde?”

„Do mojih kola. Tu su na parkingu. Platiću koliko treba.”

Gledala ga je s nepoverenjem. Bilo je očigledno da je, pozivajući u pomoć pređašnje iskustvo, pokušavala da razazna da li je reč o manijaku, osobenjaku, ili samo još jednom porodičnom čoveku koji nije želeo da ga prepoznaju na ovakvom mestu.

„Ne radim po kolima. Možemo se videti u mojoj sobi. Na spratu.”

„Ipak bih voleo da bude u kolima. Spreman sam da platim i više. U kolima sam opušteniji.”

„Rekla sam da u kolima ne može. Ako hoćeš, dođi u sobu. Ako nećeš, ništa. Nemoj da me smaraš? Devojka se okrete i pođe ka vratima.

„Sonja, možda bi ipak bilo dobro da pođeš sa mnom do kola. Siguran sam da od svakog pravila postoje izuzeci. U ovom slučaju, na

primer, kada izuzetak predlaže neko kome duguješ objašnjenja? Nikola skide naočari i kapu i zagleda se u nju.

Nekoliko trenutaka je prazno zurila u njega, a onda ga bez reči uze za ruku i kroz sporedni ulaz izvuče u dvorište.

„Zašto me pratite?” Na suvozačkom sedištu Nikolinog *volvoa*, Sonja zapali cigaretu, prekrsti noge i povuče svileni mantil ka kolenima.

„Ne pratim te. Došao sam da bih saznao istinu o tebi i Kovaču. A možda i istinu o njegovom i Drobnjakovom ubistvu? Nikola joj pruži Nenadovu fotografiju na kojoj je ležala na Kovačevom ramenu. Oseti kako mu se od alkohola ponovo smekšava vid.

Sonja okrete glavu i zagledala se kroz prozor. Prstima je nervozno okretala alkicu u usni.

„Zašto mi ni ti ni Dragan niste ništa rekli o ovome?”, povika Nikola. „Šta još treba da saznam? Koliko glava treba da se zakotrlja da bih čuo istinu?!”

Zagledana u dvorište po kojem su padale sve ređe kapi kiše, Sonja je i dalje ćutala.

„Reci nešto!”, povika Nikola.

Devojka se lagano okrete ka njemu.

„Molim vas da nikada ovo ne kažete Draganu. Samo to vas molim.”

„Je! ponovo treba da poverujem u neku od vaših priča?”

Gledala ga je očima punim suza. Činilo se da će svakog trenutka mala vodena bujica jurnuti niz lice.

„Nema to veze sa bilo kakvom pričom. Samo bih želela da ga poštedim.” Devojka rukom obrisa obraz.

„Šta si radila sa Kovačem? I zašto mi nikada nijedno od vas dvoje nije pomenulo da ste bili bliski?”

Sonja duboko uzdahnu i ugrize se za usnu.

„Kovač je bio čovek koji je štitiio mog tadašnjeg gazdu. Pružao mu je zaštitu od zakona, a ovaj mu je zauzvrat davao devojke. Posebno se ložio na mene. Valjda zato što sam najduže mogla da trpim njegove eksperimente. *Savitljiva Moldavka*, tako me je zvao.” Ponovo je zastala za trenutak.

„Palilo ga je da me povređuje, da mi gura predmete i to... Eto... Zna li kako izgleda kad vas jebe neko koga prezirete, gospodine Bobiću? I kada to čini jednom do dva puta nedeljno? I kada ste pritom srećni ako to čini mlohavom kitom, umesto pendrekom?”

Nikola uzdahnu.

„Jesi li ga zato ubila?”

Sonja se gorko nasmeja odmahujući glavom.

„O bože... Naravno da nisam! Mrzela sam ga i želela sam mu sve najgore, ali ga nikada ne bih ubila. Ja verujem u božju pravdu, gospodine Bobiću. Svakoga stigne..”

Nikola je ćutao.

„Samo, Dragan za sve to ne zna”, nastavi ona. „On veruje da ja samo povremeno igram u klubu, ali nema pojma da se bavim ovim poslom. Molim vas da ovo ne dođe do njega. Sigurna sam da me više ne bi pogledao. A on je jedini čovek sa kojim sam, posle svega, konačno pronašla život. Život dostojan življenja. I zbog kog nameravam da se iz svega ovoga jednom izvučem. Ako me puste..”

Nikola je zurio kroz vetrobran, pokušavajući da dokuči kuda će ga ovoga puta odvesti devojčine reči.

„Ko je onda ubio Kovača?”

Devojka odmahnu glavom i izbaci opušak kroz prozor. Zar cigarete utihnu u obližnjoj bari.

„Nemam pojma. Kao što sam vam već rekla, te večeri kada je ubijen, bila sam sa Draganom, i to je istina. Moguće je da ga je ubio neko kome je dugovao novac, neko koga je zavrnuo u poslu, neki makro ili kriminalac... Ko god da ga je ubio, iskreno, nije mi žao. I sigurna sam da je nakon toga, svet postao makar malo bolje mesto. Isto kao i ovog Drobnjaka...”

Nikola je pogleda izvijajući obrve.

„Drobnjak je takođe radio sa mojim gazdom i Kovačem. Iz posla sa devojkama dobijao je tal od makroa. Samo, njega nisu interesovale devojke. Njega je interesovao novac!”

Nikola izvadi fotografiju žene sa đerdanom.

„Ko je ovo?”

Sonja uze fotografiju u ruku i okrete je prema svetlosti ulične svetiljke koja je dopirala kroz prozor automobila.

„Nemam pojma. Nikad je nisam videla!”

„Dragan mi je rekao da misli da si mu je ti nabavila, a verujem da ta fotografija ima neke veze sa ubistvima!”

Devojka odmahnu glavom.

„Stvarno ne znam. Ništa mi ne znači. Sa buvljaka sam mu često donosila stare fotografije i reprodukcije za crtanje!”

„Zaboravi...”

Sonja zavuče ruku u džep mantila i nakon nekoliko trenutaka izvuče nevažno smotani džoint.

„Da li bi vam smetalo?”

Nekoliko trenutaka Nikola počuta, a onda jedva razgovetno reče:

„Ne. Bojim se da je sve manje stvari koje mi smetaju.”

Jedan škljocaj upaljača i nekoliko kratkih Sonjinih udaha, delili su ih od na brzinu sklepane bliskosti. Čutke su pušili džoint, prebacujući ga iz ruke na kojoj se gnezdio *omega simaster* u ruku obavijenu tankim srebrnim lančićem. Znao je da, po ko zna koji put, greši. Ipak, miris trave, a sve više i pogled na Sonjina kolena koja je ona živahno premeštala izazovno prekrštajući noge, učiniše da se ponovo oseća dobro.

„Od prvog trenutka si mi se dopao”, reče ona iskašljavajući dim dugo zadržan u plućima.

Bio je suviše opijen i željan parenja da bi joj protivrečio. Pored toga, mala profesionalka znala je šta radi. Pre nego što ga je dotakla usnama, snažno ga je šćepala za prepone. Nikola oseti pulsirajuće trnce. Veštim pokretom svukla je mantil. U sledećem trenu, pronašla je dugmad na njegovim pantalonama i kopču kaiša koja se najbrže predala. Nije imao snage da joj se odupre. Osetio je da će eksplodirati od nezaustavljive nadolazeće požude. Poslednje što je učinio svesno, bio je pokret rukom kojim je oborio sedište. Sve što je usledilo, bilo je samo katarzično ritmičko zabadanje u sitno pohotno telo koje mu je odgovaralo novim zahtevima. Stenjala je mazno. Razdražujuće. Osta mu nejasno gde se završio orgazam, a gde je započeo san koji ga je, tu na sedištu *volvoa*, momentalno povukao sa sobom.

Oblaćeći odbačeni mantil koji nakon dužeg traganja pronađe među pobacanim Nikolnim stvarima, Sonja pogleda u neočekivanog ljubavnika.

„Ništa ti ne znaš, gospodine Bobiću”, prošaputa. „Ništa ti ne znaš...”

Devojka tiho zatvori vrata kola i zakorači u noć.

UTORAK, 21. JUN

Telefon je uporno zvonio. Kada je već pomislio da će ga automat isključiti, Nenad Spasić sa druge strane začu hrapavi Nikolin glas. Zvučao je kao rekonvalescent nakon složene operacije dušnika. U nekoliko nemušto složenih rečenica, Nikola mu reče da je zaspao u kolima ispred restorana u Borči u kojem je pratio Sonju.

„Ne mrdaj odatle, dolazim!”, povika Nenad. *Ovom čoveku je stvarno potrebna pomoć!*

Ubrzo se na benzinskoj stanici na Zrenjaninskom putu sreo sa prijateljem. Tačnije, sa njegovim ostacima. Nikola je podsećao na brodolomnika koji je noć proveo u pojasu za spašavanje na otvorenom moru. Izgužvan i umoran, ispričao mu je u kratkim crtama šta je prethodne večeri saznao. Žurba u kojoj se nalazio sprečavala je Nenada da istražuje dalje i utvrdi činjenice koje bi mu pružile jasniju sliku o uzrocima stanja u kojem ga je zatekao. Bilo mu je jasno da je advokat ponovo poklekao pred nekim od svojih poroka, ili pred više njih.

Put do Bijeljine detektiv je prekratio razmišljanjima o Nikoli. Voleo je ekscentričnog krivičara, između ostalog i zbog neverovatne posvećenosti obavljanju preuzetog posla. Međutim, stepen upornosti koji je pokazao u vođenju istrage koja mu je oduzimala vreme, trošila novac i stvarala nove neprijatelje, predstavljao je novi kvalitet. *Postoji nešto iracionalno u njemu što mi se oduvek dopadalo!*

Posle nešto manje od dva sata vožnje od Beograda, tokom kojih je u dva navrata stajao zbog problema prouzrokovanih uvećanom prostatom, ispred sebe ugleda odredište. Semberijski gradić bio je smešten u panonskoj ravnici. Nakon ratova vođenih tokom devedesetih godina prošlog veka, ostao je u sastavu Bosne i Hercegovine, jedne od država nastalih raspadom bivše Jugoslavije. Zbog specifičnog položaja - nalazio se na raskrsnici puteva prema Srbiji, Hrvatskoj ali i unutrašnjosti novostvorene države - smatran je

nezvaničnim centrom istočnog dela Republike Srpske, jednog od dva bosansko-hercegovačka entiteta. Sa nešto više od četrdeset hiljada stanovnika, bila je to ipak samo još jedna provincijska varošica u ovom delu Balkanskog poluostrva, koja se rvala sa teškoćama onoga što su društveni demagozi eufemistički nazivali tranzicijom.

Znao je da će potraga za ženom sa fotografije biti malo manje složena od traganja za izgubljenim biciklom u Pekingu. Od momenta u kojem je fotografija nastala proteklo je gotovo četrdeset godina i bilo je nerearno očekivati da ga informacije čekaju na mestu na koje se zaputio. Pa ipak, rešio je da svoju detektivsku turu započne odlaskom na adresu koju je pročitao sa pečata na poleđini žućkastog kartona. Nakon što je *škodu fabiju* parkirao u jednoj od sporednih ulica, zaputi se ka Ulici Filipa Višnjića u kojoj se, u broju 2, prema podacima sa fotografije, 1978. godine nalazila fotografska radnja *Redžić*.

Ulica koj a je nosila ime slavnog slepog guslara rođenog u ovim krajevima bila je sa obe strane uokvirena porodičnim kućama i manjim zgradama. U njihovom prizemlju bili su smešteni ugostiteljski objekti i sićušne zanatlijske radnje. Kada se sa parne strane primakao početku ulice, Nenad primeti da je na mestu nekadašnjeg fotografskog studija nikao još jedan diskont pića. Pojava digitalnih fotoaparata, naročito nakon procvata selfi kulture, ostavljala je sve manje prostora za opstanak porodičnog fotografskog zanata. Čarolija razvijanja slike iz svetlosnog zapisa nastalog na tankom sloju srebrne soli, posustala je pod naletom *fotošopa*, gde je svako mogao biti fotograf, ili je barem mogao verovati da to jeste.

U diskontu je bilo živo. Nekoliko lokalnih pijanaca upravo je naručivalo novu turu piva, koju će ispiti na klupici ispred dućana. Pored njih, Nenad u unutrašnjosti prodavnice ugleda i nekoliko starijih građana koji su očigledno ovakvu vrstu nabavke smatrali isplativijom u poređenju sa kupovinom u velikim trgovinskim lancima. Kada se prostor ispred pulta nakratko oslobodio, priđe prodavcu neuredne spoljašnjosti koji je neprestano gundao.

„Oprostite, tražim fotografsku radnju *Redžić* koja se nekada nalazila ovde. Zna li gde je preseljena?”

Namršteni pedesetogodišnjak odmeri ga na način kojim je ukazivao da je na strance generalno gledao sa nepoverenjem. Ne obazirući se na Nenadovo pitanje, nastavi da premešta pića po polici iza pulta. Bilo je očigledno da interesovanje za bilo šta drugo osim za neki od njegovih artikala nije smatrao vrednim pažnje. U jednom

trenutku, okrenut leđima, mrzovoljno doviknu:

„Fotografska radnja ovde nije od rata. A gde su preseljeni, ne znam. Nadam se da su negde odakle se teško dolazi!”

Iako mu je na osnovu gazdinog nastupa bilo jasno da će bilo kakvo dalje zapitkivanje biti doživljeno kao provokacija, Nenad izvadi iz džepa fotografiju i stavi je na pult.

„Tražim zapravo ženu sa slike koja je nastala u fotografskoj radnji *Redžić*. Da li možda znate gde se ona nalazi?”

Prodavač ljutito frknu.

„Jesi l' ti gluv, rođače? Upravo sam ti rekao da nemam pojma gde su Redžići i da li radnja uopšte postoji. Kao što vidiš, imam posla i molio bih te da me ne zadržavaš.”

„Nisam mislio na radnju!” Nenad prstom pokaza na lice sa fotografije. „Mislio sam da li slučajno znate gde se nalazi ova žena. Bilo šta o njoj bi mi značilo!”

Prodavač besno tresnu rukama o pult. Krupne nozdrve zaigraše kao u bivola.

„Šta sam ja bogu zgrešio pa da me svakakve budale proganjaju!” Šarao je pogledom među prisutnima očigledno očekujući podršku. „Zemljače, ajde, molim te, budi ljubazan i prestani da me daviš. Odakle bih znao gde se ta žena nalazi? Jel' vidiš da je to fotografija od pre Drugog svetskog rata? Idi nađi te tvoje zemljake, pa njih pitaj. Jel' ti misliš da je Bijeljina selo gde se svi poznajemo? Pomeri se, molim te, da ljudi mogu da naruče”

Shvatio je da bi svaki dalji razgovor mogao voditi samo produblivanju konflikta. Nenad kratko zahvali razjarenom domaćinu i izađe na ulicu. Činilo se da će biti čak i teže nego što je mislio. Ne samo da je radnja bila preseljena, već je, očito, bilo i nepopularno raspitivati se o njenim nekadašnjim vlasnicima.

Možda bi najbolje bilo krenuti redom po kafićima i raspitivati se za radnju i ženu? Ili otići do policijske stanice?

U trenutku kada je zaokupljen mislima ulazio u kola, iza leđa začu hrapavi glas:

„Gospodine...”

Kada se okrenuo, ugleda starijeg čoveka sa francuskom beretkom kako mu se približava na velikom Rogovom biciklu.

„Video sam vas u diskontu...” , nastavi neznanac.

„Izvolite.”

„Ta fotografija nastala je u obližnjem selu... Hazna... Pola sata

odavde... Prema Ugljeviku, pa u brdo.”

„Kako znate?”, upita Nenad vadeći fotografiju.

„Evo...”, reče neznanac pokazujući koščatim prstom u njenom pravcu. „Na osnovu džamije. U ratu je bila porušena. Pokušavali su da je obnove, ali nije išlo. Pokušavali, a ona propadala. Zbog toga znam.”

„Poznajete li ženu na slici?”

Neznanac se zagleda u fotografiju.

„Ne poznajem je. Davno je ovo snimljeno. Mnogo je naroda proterano i pobijeno za vreme rata. Redžići za koje ste pitali takođe su među njima. Onaj ološ u prodavnici ušao je u njihov lokal, a dovukao se iz nekih gudura. Mnogo je zla učinjeno ovde.”

„Znam”, tiho reče Nenad.

„I još nešto...”

„Kažite.”

„Ako pođete u Haznu, obavezno kupite hurme.”

Nenad začuđeno pogleda neznanca.

„Urme? Mislite, ono voće?”

„Da, hurme. Valja. Kažu da je u tom selu šejtan prste umešô. Ne verujem u te priče, ali tako kažu ljudi, pa je red da saopštim. A hurme, kada se pojedu, mogu od njega zaštit’. Šejtan ne voli hurme.”

Neznanac se okrete i u trenu nestade na biciklu.

Povratak kući posle noći provedene na parkingu *Amsterdama* olakšala je blagovremeno popijena tableta *kodeina*. Odavno je uočio da postoji pravi trenutak kada treba popiti lek. Gutanje tablete pre početka ozbiljnih bolova slabilo je njegovo dejstvo. Isti efekat prouzrokovalo je i prekasno posezanje za analgetikom, onda kada je migrena već uzela maha. Iskustvo ga je učilo da je pravi trenutak za ispijanje bio onaj kada bi bolovi započinjali, ali dok još nisu razvili svu svoju žestinu.

Nakon što je Minji javio da neće dolaziti u kancelariju, odluči da pre odlaska u stan poseti još jednog svedoka, na kojeg je u prethodnom periodu gotovo u potpunosti zaboravio. Pošto je parkirao *volvo* u obližnjoj garaži, Nikola odšeta do raskrsnice Kosovske i Takovske ulice. Pročišćen sinoćnom kišom, vazduh je bio svežiji nego obično. Čak je i na mestu na kojem je gomila vozila zaustavljenih na semaforu ispuštala oblake sivkastog dima ulica mirisala na dolazeće leto.

Opazio ga je na potezu na kojem ga je sretao svih ovih godina. Njegov šepavi hod, duga neuredna kosa i tamna put bili su čak i u

koloni zaustavljenih vozila vidljivi iz daljine. Tokom čitave godine, raskrsnica je bila jedina stalna adresa prosjaka Gavre. Ni kiša ni sneg nisu bili dovoljni da ga oteraju sa jedinog radnog mesta za koje je ikada znao. Leti je bilo lakše. Mogao je da zanoći i u parku. Zimi, kada je bilo baš hladno, skrivao se u napuštenoj sojenici na Dunavu. Nikola sačeka da se semafor otvori i da se Gavra pomoću štake vrati na trotoar, a onda mu priđe s leđa.

„Imaš sreće, bangavi. Kupi prnje, vodim te na ručak!”

Prosjak se najpre štrecnu, a zatim okrete i uputi Nikoli širok bezubi osmeh. Videlo se da ga je neočekivani susret sa advokatom istinski obradovao.

„Živ si, advokat! 'Bem ti... Mislio sam onu noć da si gotov. A jesi se ubio, ko niko tvoj!”

„Hajde, polazi!”

„Gde bre da polazim, jesi l' lud? Sad sam jeo.”

„Hajde, ne seri. Mogu misliti šta si jeo. Rezervisao sam sto u *Suncu*.”

Nakon još jedne ture ubeđivanja i petnaestak minuta sporog geganja niz Takovsku ulicu, neobični gosti pojaviše se u malom restoranu u Svetogorskoj ulici. Na licima konobara bilo je vidljivo da su zatečeni prizorom. Međutim, prisustvo renomiranog klijenta poput Nikole predstavljalo je dovoljnu garanciju i branu od neprijatnosti kojima bi bio izložen bilo ko drugi ko bi u restoran pokušao da uvede odrpanog uličnog invalida. Umesto toga, šef sale ljubazno pokaza rukom na sto pored prozora, koji je već tradicionalno bio ostavljan za gospodina Bobića.

Gavra se vrpolio na stolici. Po načinu na koji je zagledao prisutne izbegavajući njihove poglede, bilo je očigledno da ga ambijent u *Suncu* žulja. Ručak u restoranu, uz bocu vina koju je Nikola naručio, bio je događaj kakav je sebi retko kada priuštio. Ali Nikolina nekonvencionalnost i urođena sposobnost snalaženja u najrazličitijim situacijama činili su da atmosfera od prvog trenutka postane opuštena. Već posle prvih gutljaja *tamjanike*, dvojica u ćošku odavali su utisak prijatelja kojima ručak u restoranu spada u sastavni deo nedeljne rutine.

„Želeo sam da ti zahvalim što si mi spasao glavu, bangavi! Čim su mi rekli odakle je stigao poziv, bilo mi je jasno ko je mogao da javi o mojoj ekskurziji koja se završila u Urgentnom. Zahvalan sam i globalizaciji. Omogućila je da danas i prosjaci imaju mobilne? Uz osmeh, dižući čašu uvis, Nikola nazdravi gostu.

„Ne zajebavaj, advokat... Kako da ne javim? To bi uradio i za pseto, a ne za tebe. Gavra ne zaboravlja ko je bio čovek. Nego, tu noć si me mnogo uplašio, stvarno... Šta ti je bilo da se onako usvinjiš?”

„Ma... bilo pa prošlo? Ne tražeći dozvolu, Nikola mu nasu kutlaču teleće čorbe. „Nego, hteo sam nešto da te pitam...”

„Reci”, odvrati Gavra.

„Setio sam se da si mi onomad, kad je ubijen Kovač, rekao da ste zajedno bili na ratištu.”

Gavra se kratko namršti.

„Jeste... Bili smo. Ali nismo bili u istoj jedinici. Oni su bili pod komandom teritorijalaca. Tukli su se dosta po Majevidici... Mi smo ti bili onako više vikendaši, upadnemo u grad i malo očistimo. I nismo se međusobno baš mirisali.”

„Šta je bilo tamo? Čuo sam da je Kovač napravio neko sranje koje je posle zataškano... Da li znaš nešto o tome?”

Gavra se nakratko zamisli.

„Imaš li pljugu?”

Nakon što Nikola izvadi kratki crveni *marlboro*, prosjak uze dve cigarete od kojih jednu stavi iza uveta.

„Ta njihova jedinica”, reče tiho, primaknuvši se Nikoli, „bila je na lošem glasu. Jako lošem! Ni ovi moji nisu bili cvečke, znaš... Kralo se, jebiga... frižideri, televizori, mašine... Bilo je tu svega... Ali ta Kovačeva četa, bili su ono baš što se kaže... zajebani. Kod njih su uglavnom bili lokalci, iz Bijeljine i sela u okolini. Oni su se mrzeli sa muslimanima, znaš...”

„Šta su radili?”

Gavra povuče dugi dim i zadovoljno osmotri cigaretu.

„Dobre cigare pušiš. Gospodske.” Prosjak se zadovoljno iskezi. „Radili su svašta. Odu u selo, pokradu, pobiju, zapale... Pričalo se da je bilo i silovanja. Ja to nisam nikada video, znaš... Ali se pričalo. Znaš kako vojska - sve se zna, ali se čuti.”

„Je l' ti poznato nešto o ubistvu nekog hodže, tu u okolini Bijeljine?”

„Pričalo se i to, nije da nije...”

„Šta se pričalo?”

Gavra pogleda Nikolu i počea se po temenu koje se providelo između redova duge sede kose. Zatim brzo premesti veliki komad dimljene vešalice sa srebrnog poslužavnika u tanjir.

„Advokat, nemoj samo da imam posle neke probleme zbog ove priče. Dosta mi je moje muke, znaš... Samo mi fali da me jure ovako

bangavog da me tuku.”

„Ne brini. Ovo treba samo meni.”

Posle nekoliko sekundi tokom kojih se borio sa velikim parčetom mesa, Gavra tiho nastavi.

„Pričalo se da je Kovač sa ekipom upao jedne noći u kuću tog hodže sa još dvojicom i da su mu, tu pred njim, silovali ženu. Valjda je hodža tražio da ga ubiju, nije mogao da podnese tu sramotu, šta znam... I oni su ga ubili, valjda... Eto, to se pričalo. Al' jebiga, davno je to bilo!”

Nikola uze dve cigarete i zapali Gavri i sebi duvan.

„Da li znaš te ljude koji su bili sa njim? Je P bilo nekih svedoka?”

„Ne znam. Te druge nisam poznavao. Znao sam samo za tog Kovača, jer im je bio komandant. I...”

„Šta?”

„Znam da mi je jedan musliman koji se tuko u našoj jedinici... otac mu bio oficir JNA... mučenik posle poginuo... reko kako će ta trojica najebati... Kao neki hodžin zapis, ili kletva, šta ti ja znam, stići će ih i ima svi do jednog da pocrkaju. Setio sam se toga onomad kada je ubijen Kovač. Ne znam da l' to ima neke veze, tek vidiš, jedan od njih već je najebô ko što je taj i rekô...” Gavra se ponovo naceri.

„Dvojica su već najebala”, kao za sebe promrmlja Nikola. „Samo da stignem do trećeg pre hodže”

„Šta kažeš?” upita Gavra mljackajući.

„Ma ništa.”

Nikola mahnu rukom konobaru, koji se u trenu stvori ispred stola. „Keš... I spakujte još jednu porciju ćevapa za gospodina. Za poneti.”

Dok je Nikola u *Suncu* plaćao ručak rastajući se sa Gavrom, Nenad je sa urmama u džepu vozio ka Hazni, selu u kom su ga, prema priči neznanca iz Bijeljine, čekali misteriozna džamija i šejtan. Iako je navedenu opasku shvatio prvenstveno kao neznančevu šalu, sujeveren kakav je bio, prethodno je ipak svratio u obližnju prodavnicu da kupi malo pakovanje slatkog palminog ploda. Pored toga, ne želeći da se prepusti isključivo lokalnoj zaštiti od vradžbina, iz gajbe sa povrćem uze i jedan češanj belog luka i ubaci ga u džep od košulje. Nakon što je prošao Ugljevik, maleno rudarsko naselje, opazi neuglednu zarđalu tablu koja je pokazivala da put ka njegovom odredištu vodi preko obližnjeg brda.

Put ka Hazni vijugao je između sve ređih kuća i sve češćih

šumaraka koji su bili rasuti po okolnim proplancima. Na pojedinim mestima put je bio toliko uzan da je bio prinuđen da točkovima automobila siđe na travu kako bi se mimoišao sa vozilima koja su dolazila iz suprotnog smera. A onda su i nadolazeća vozila iščilela. Zatekao se u dubokoj šumi u kojoj su se sunčevi zraci jedva probijali kroz gusto hrastovo granje. Kada je već pomislio da je promašio put i da bi trebalo da se vrati, najednom od stabala ugleda malu drvenu strelicu koja je pokazivala skretanje na uski kolski put ka selu.

Posle desetak minuta truckanja po makadamu, pred njim se ukaza maleno naselje. Većina kuća bila je napuštena. Neke od njih bile su porušene, a u njihovoj zjapećoj unutrašnjosti raslo je visoko šiblje, ponegde i stablo. Selo je delovalo sablasno, a kuće su bile raštrkane po obodima okolnih brežuljaka, tako da je bilo nemoguće ustanoviti šta predstavlja centar ove neobične naseobine. U daljini, na jednoj od uzvisina, Nenad spazi porušeni minaret o kom je govorio čovek u Bijeljini.

Ne znam za urme, ali beli luk će ovde svakako dobro doći. Shvativši da put postaje sve nepristupačniji, ostavi škodu u obližnjem šipragu, pomokri se u jarugu i zaputi se pešice niz padinu. Spuštajući se ka podnožju sela, u neuglednom dvorištu kuće kraj puta opazi ženu koja je u lavoru prala veš. Nenad joj se uljudno obrati, ali shvati da žena ne reaguje. Nije ga udostojila čak ni pogleda. Dok je razmišljao o njenom neobičnom ponašanju, ona podiže glavu i uputi mu strog, prodoran pogled. Detektiv izvadi fotografiju iz džepa košulje i krenu ka tarabi, ali žena hitro umače u kuću. Za nekoliko trenutaka, umesto nje u dvorištu se pojavi krupniji stariji muškarac.

„Žena mi je gluha, još iz rata. Ne čuje ništa. Šta treba?”

Nenad se približi kapiji pružajući sliku ka domaćinu.

„Tražim ženu sa slike. Rekli su mi da je fotografisana ovde, u Hazni. Možete li mi pomoći da je pronađem? Ili da mi barem kažete ako znate nešto o njoj!”

Seljanin je dugo posmatrao portret neznanke i džamiju u daljini. U jednom momentu, kao da odagnava iznenada nadolazeći bol, ugrize se za usnu i sumnjičavo pogleda u detektiva.

„Odakle dolaziš, zemljače? Ko ti je ovo?”

Znao je da bi iskren odgovor vodio sigurnom neuspehu. Nije smeo da rizikuje.

„Ja sam njen dalji rođak iz Beograda. Izgubili smo kontakt i...”

„Nisi rođak”, prekide ga seljanin. „Nema ona rođaka. I nećeš je naći

ovde. Ona odavno više nije tu." Muškarac se okrete i pođe ka kući.

„Molim vas... Gospodine... Recite mi, je l' živela u selu?"

Ne osvrćući se, Nenadov sagovornik rukom pokaza ka obližnjem proplanku i reče:

„Nađi hodžinu kuću na vrhu brda. Prepoznaćeš je, jer je izgorela. Tamo je živela Hajrija.”

Uspion na vrh obližnjeg proplanka predstavljao je ozbiljan izazov za osobu Nenadove konstitucije. Zadihan i oznojen, detektiv je u nekoliko navrata glasno opsovao Nikolu i njegovu istragu koja ga je dovukla u ovu zabit. Međutim, kada se nakon dvadesetak minuta pešačenja po uskoj šumskoj stazi konačno našao na uzvišici, pred njim se ukaza prizor vredan mukotrpnog pentranja. Sa proplanka se pružao predivan pogled na Semberiju sa jedne i Majevicu sa druge strane. *Kakva lepota i kakva sablasnost jedno do drugog*, pomisli dok je koračao ka nekolicini kuća koje su se nazirale u daljini.

Ostatke kuće o kojoj je govorio meštani ugledao je sa mesta na kojem je put krenuo da se pruža nizbrdo ka malenom lugu. Bila je to ruševina zarasla u korov i mlado drveće čije su se olistale grane probijale kroz otvore napola porušenog krova. Okolo zdanja Nenad uoči još dve neugledne, ali neporušene građevine. U dvorištu jedne od njih spazi školjku prastarog *Zastavinog* teretnjaka i dečju ljuljašku koja se lagano njihala na vetru. *Ovde bi moglo biti ljudi*.

Činjenica da se niko od meštana nije pojavio podstaknut njegovim nezgrapnim hodom i glasnim disanjem, ostavi ga u uverenju da je njegov ulazak u dvorište porušenog zdanja prošao neopaženo. U nadi daće ostati neprimećen, Nenad započe pregled onoga što je, po svemu sudeći, nekada predstavljalo unutrašnjost kuće misteriozne žene sa fotografije.

Već na osnovu površnog pregleda ruševine, zaključio da su vlasnici bili imućniji meštani inače siromašnog sela. Kuća je imala prizemlje i sprat, do kojeg je vodilo sada već gotovo u potpunosti porušeno drveno stepenište. Kretanje čitavim prostorom bilo je otežano, kako zbog rastinja čija je visina na pojedinim mestima prelazila Nenadovo teme, tako i zbog opasnosti od polomljenih drvenih greda i ostataka betonske konstrukcije koji su visili s plafona. Ovi zubom vremena načinjeni ornamenti pretili su da se i pri najmanjem neopreznom pokretu survaju na neželjenog posetioca.

Međutim, i pored činjenice da njuškanje po napuštenoj kući nije bilo nimalo prijatno, bio je rešen da detaljno pregleda ruševinu. Kao svaki iskusni istražitelj, znao je da i posle požara, poplava i razaranja, domovi ljudi kriju zanimljiva svedočanstva o životima koji su se odvijali među njihovim zidinama. Nakon što je pomerio veliku granu koja mu je ometala prolaz, ugleda dopola nagoreli kredenac čija su stakla bila polupana. Na zidu, koji je nekim čudom ostao gotovo u potpunosti neoštećen, uoči crnim sprejom nacrtanu strelicu koja je upućivala prema tlu. Tik do nje i dalje je visio nagoreli kalendar, koji je otkrivao podatak da je vreme u kući stalo te, na njemu zamrznute, 1992. godine. U prostoriji u koju se nekada očigledno ulazilo kroz uzani prolaz ispod stepeništa, na osnovu oblika nagorelog mebla, prepoznala ostatke fotelje. *Verovatno je ovde bila dnevna soba*, pomisli probijajući se kroz šiblje.

Krećući se po ruševini, u nekoliko navrata začu šuškanje. Pomisli da je verovatno reč o miševima ili zmijama čiji je mir narušio. Posmatrajući ostatke kuće, razmišljao je o životima onih koji su je nekada ispunjavali.

Šta li se dogodilo sa ženom koja je na grudima nosila ogrlicu kojom je mogla da kupi celo selo? Gde je nestala? S kim je živela? I koje učinio sve ovo?

Napravi nekoliko fotografija mobilnim telefonom i provuče se ispod velikog komada drvene grede koja je pretila da se svakog trenutka sruči, kažnjavajući ga za neovlašćeni upad.

U prostoru koji je, sudeći po obliku, predstavljao hodnik, podiže glavu kako bi kroz pukotine u tavanici osmotrio sprat zdanja. Znao je da bi pokušaj penjanja po ostacima porušenih stepenica, za čoveka njegove kilaže, predstavljao samoubilački poduhvat. Zbog toga odluči da primeni bezbedniju tehniku uviđaja. Međutim, iz žablje perspektive, kroz veliku rupu u plafonu, uoči samo izgorela vrata nekadašnje spavaće sobe i jednu mrtvu, napola pojedenu golubicu. Bila je šćućurena u rupi između drvenog stepenika i stuba izgorelog rukohvata.

U trenutku kada se propeo na prste kako bi detaljnije osmotrio prizor, pažnju mu privuče mali svetlucavi predmet u pukotini konstrukcije stepeništa. Predmet se presijavao kako je Nenad menjao položaj. Zaključio je da je reč o maloj staklenoj posudi koja je na momente kupila zrake kasnog popodnevnog sunca. Međutim, sa mesta na kojem je stajao, nije mogao da je dohvati. *Celog života fali mi tih*

deset centimetara. Gonjen željom da otkrije o čemu je reč, hrabro zgrabi jedan od preostalih delova polomljenog drvenog rukohvata i povuče ga ka sebi.

Čitava konstrukcija nekadašnjeg stepeništa se zaljulja i nekoliko skrivenih gugutki prhnu ka otvoru u krovu. Nenad zakorači na prvu nepolomljenu drvenu prečagu i ostade da, zajedno sa stepeništem, visi u vazduhu. Kada je pokušao da dohvati malenu posudu, shvatio je da mu fali još nekoliko centimetara.

„Jebem ti...”, promrmlja.

Krajnjim naporom izvi se koliko god su mu tetive dozvoljavale i pod prstima oseti glatki predmet. Čim ga izvuče iz pukotine, zakorači unazad i pod nogom oseti nižu drvenu letvu.

Ovo je bilo blizu, debeli, pomisli kada ponovo dodirnu do.

Malena staklena tegla bila je zatvorena tankim srebrnim poklopcem. U njenoj unutrašnjosti Nenad spazi nešto nalik na pramen kose i parče zgužvane tkanine. Dok je pokušavao da otvori čvrsto stegnuti navoj, prekide ga neobični zvuk koji je dopirao sa suprotnog kraja ruševine. Naglo podiže pogled i učini mu se da se iza stepenica nešto promaklo. Nekoliko trenutaka bilo je tiho, ali onda odjednom, bez najave, na nekoliko metara udaljenosti, ugleda priliku raščupanog, musavog deteta kako bez reči zuri u njega.

Duh, jebote!

Ledena santa steže mu stomak. Pre nego što je uspeo da shvati šta se dešava, jednako neobjašnjivo kao što se i pojavilo, dete, poput senke, nestade...

Šejtan?

Oseti iznenadni nalet adrenalina koji je momentalno udvostručio broj srčanih otkucaja. Prikaza je bila tu, nekih pet metara od njega, ali je zamakla u šiblje izvan zidina kuće pre nego što je Nenad uspeo da je osmotri. Damar u slepoočnicama spremao se da iskoči.

Refleksno opipa bok, iako je znao da je CZ 99 ostavio u kancelariji. *Jebem ti mater, Nenade!*

Olovne sekunde su se vukle... Rukom dodirnu češanj belog luka u džepu i seti se reči bijeljinskog neznanca... Prikupivši preostale rezerve razboritosti, izađe u dvorište i stade da se okreće oko sebe, ne bi li uočio gde se zloduh denuo.

Možda mi se učinilo?

„Ima li koga?”, povika.

Umesto odgovora, iza leđa začu pucketanje grana i tihi žubor.

Okrete se i ugleda još jedno, identično dete u nesrazmerno velikom vunenom džemperu. Dugački, žućkasti mlaz, dopirao je gotovo do njegovih nogu. Ovoga puta bio je siguran da mu se ne privida. Gledajući ga pravo u oči, sa neprijatnim, gotovo zloradim smeškom, ruku spuštenih pored tela, raščupano derište je pišalo, gađajući njegove cipele.

Gde sam ova dospelo?

U named da ga otera, rukom krete ka njemu, ali krajičkom oka spazi prvog napasnika kako iz suprotnog ugla baca kamenicu ka njemu. Projektil prohuja tik iznad glave. Najednom, blizanci započeše nerazgovetnu graju i iz različitih pravaca počеше da zabacuju kamenje koje ga je povremeno bolno pogađalo u trup. Glave pokrivene rukama, počе da beži preko dvorišta ka putu, praćen drekom i udarcima.

„Sihirbaz! Išš... Išš! Sihirbaz!”

Glasovi čija dubina nije odgovarala dečjem uzrastu, odjekivali su sablasnom dolinom.

Bežao je kao dere uhvaćeno u komšijskoj bašti. Sa dovoljne udaljenosti, okrete se i ugleda blizance kako, stojeći jedan pored drugog, zure u njega.

Sa teglicom u ruci, spotičući se o korenje, sjurio se prašnjavim putem prema kolima koja je ostavio u blizini dvorišta na koje je prvo naišao.

Kada je već bio sasvim blizu *škode*, opazi kako mu se približava poznata osoba. Gluva žena kojoj se bezuspešno obraćao dok je prala rublje, teglila je dva bidona vode krećući mu se u susret. Kada su se gotovo sudarili, žena zastade i kao probuđena iz dubokog sna, tihim glasom reče:

„Ne idi više tamo. Pronađi Muneveru u kući kraj izvora. Ona će ti reći ono što tražiš.”

Stajao je kao ukopan. Međutim, pre nego što je uspeo da bilo šta izusti, žena zamače iza tarabe.

Na Haznu je padala noć.

„Nikad ti ovo neću zaboraviti!”

Gledao je Gavru kako se sa kesom ćevapčića koja je visila sa štake lagano gega ka raskrsnici. Umoran, ali zadovoljan zbog činjenice da je još nekoga mogao da usreći, Nikola pođe ka stanu. Pred vratima zgrade ugleda poznatog četvoronožnog komšiju, koji je jedno vreme

odsustvovao sa iskrzalog otirača.

Počeo si da mi nedostaješ, buvaro.

Međutim, već izdaleka primeti neuobičajeno ponašanje mešanca. Prvi put otkako ga je upoznao, začu preteče režanje. Pas se nervozno vrteo ukруг, kao da pokušava da čeljustima dohvati sopstveni rep. Kada ugleda Nikolu, prope se na zadnje noge, dohvati ga šapama i nastavi da laje.

„Beži”, povika Nikola. Mešanac se skloni u stranu, ali nastavi da reži. Nikola se uvuče u haustor praćen lavežom i unezverenim pogledom lutalice.

Kada je zavukao ruku u džep jakne, shvati da se ključ od stana ne nalazi tu. Potraži ga i po ostalim džepovima, zatim u pantalonama...

„Gde si, jebote?”, progundā. *Možda je tokom noći ispao u kolima?*

Kada je već bio rešen da ode do *volvoa* i proveriti prostore ispod sedišta, uoči da velika blindirana vrata njegovog stana nisu do kraja zatvorena. Postojao je mali zazor između njihove ivice i rama dovratka.

Oprezno uhvati kvaku i povuče je nadole. Vrata lagano kliznuše ka unutrašnjosti.

Dok sam se zajebavao po Borci i ručao sa Gavrom, neko mi je obio stan! „U pizdu materinu”, procedi kroz zube.

Ulazeći u predsoblje, u prvom trenutku nije uočio ništa neuobičajeno. Svetlo koje je uvek ostavljao upaljeno je gorelo, a na ogledalu ispred sebe ugleda sopstveno zabrinuto lice. Ni od stvari ništa nije nedostajalo. Na zidu je visilo Berberovo ulje na platnu, dok se na stočiću ispod ogledala i dalje nalazio rezervni ključ od kola.

Možda sam samo zaboravio da zaključam?

Iako je podsvest opominjuće kucala, Nikola se na trenutak uteši mišlju da je možda ipak sve plod nesmotrenosti. A onda, detalj koji je mogao da uoči samo dobar poznavalac prostora ukaza da su stvari ipak onakve kakvih se pribojavao. Malena crvena lampica na automatu za alarm je zlokobno treptala. Bio je to znak da je sistem u njegovom odsustvu isključivan. Brzo upali svetlo u unutrašnjosti stana.

Susret sa tragovima provalnika bio je zastrašujuć. Zidovi dnevnog boravka bili su prekriveni prskotinama tamnocrvene boje nalik na krv, koja se slivala po televizoru, knjigama i nameštaju, ostavljajući neprijatne, preteče šare. Soba je opustošena. Nameštaj i njegove stvari bili su ispreturani, ukazujući na to da je provalnik premetačinu vršio u žurbi. Zgrožen prizorom, Nikola utrča u kuhinju. Polupani tanjiri i rasuti escajg sačekāše ga pored bojom umazanog trpezarijskog stola

od četkane hrastovine.

Oseti razdirući bes. Jarost koju je doživeo svako ko se suočio sa prizorom poharanog utočišta bila je pojačana saznanjem da je ovo učinio neko koga nisu interesovali novac ili vrednosti. Njegov intimni prostor oskrnavila je osoba koja je želela da i njega samog oskrnavi!

Mahnit od ljutnje, utrča u spavaću sobu. Na vratima ga zaustavi još gori prizor. Iznad kreveta, koji je i sam bio ispolivan crvenom bojom, na zidu ga je sačekala zlokobna poruka ispisana gustim crvenim sprejom:

Nisi poslušao. Stiže te kletva!

A onda, grozničavo prelazeći očima po uništenom prostoru, na noćnom stočiću pored uzglavlja uoči malu staklenu posudu punu tamne tečnosti. Kada ju je uzeo u ruku, začu tihi tupi zvuk.

Otrča do kupatila i prosu sadržaj u solju. U momentu dok je krvava linija ostavljala gusti tamni trag, protrese posudu i začu zveket prilikom udara ispalog predmeta o pločice na podu. Iako ga nije odmah video, znao je šta proizvodi ravnomerno rotirajuće zujanje po podnoj keramici.

Po pločicama Nikolinog kupatila kotrljao se crvenom bojom umazan dukat iz đerdana sultanije Salihe.

„Jebaću ti sve po spisku zbog ovoga, ko god da si!”, povika i udari pesnicom o zid.

SREDA, 22. JUN

„Dokle misliš da izigravaš Džejsma Bonda? Ozbiljno te pitam, Nikola! Jel' treba i tebe da nađu isečenog u reci? I dokle ćeš više da budeš u paranoji od tajnih službi i policije? Ovo moraš prijaviti!”

Ana je siktala. Ali se barem, konačno pojavila posle poruke kojom ju je obavestio o onome što je zatekao u stanu. Urlala je na njega, a on je, uprkos tome, osećao teško objašnjivo zadovoljstvo. Bio je uzbuđen zbog njenog ponovnog prisustva. Posmatrao ju je kako pući usne i maše rukama u bašti malog restorana na Čuburi, u kojem su, dok su stvari bile drugačije, provodili duga letnja popodneva.

„Jebiga, možda je bolesno, ali me pali dok te gledam kako vrištiš na mene.” Izvadio je *vilsons* i ušmrknuo prstohvat tamnog praha.

Nastavila je da gestikulira i da drami.

„Gde nameravaš da budeš dok ti se stan renovira?”

„Na Fidžiju, u kolibi na vodi. Znaš one sa providnim dnom, gde vidiš male ajkule kako se igraju ispod tvojih nogu!” Nikola se nasmeja. „Zezam se. Snaći ću se... Hotel...”

„Ne seri. Neću te dva puta pozivati... Ključeve ionako nikad nisi vratio. Osim ako ti neće biti prijatnije kod neke od studentkinja, novinarki ih instruktorki pilatesa.” Ana iz tašne izvadi malo ogledalo i hitrim potezom ruke očisti jedva vidljivi trag maskare ispod oka. „Nadam se samo da ti je jasno da je ovo isključivo humani gest. Bilo bi pogubno po tebe da pomisliš da moj poziv predstavlja bilo šta više od potrebe da se pomogne akutnom beskućniku.

I molila bih te da za tvoju privremenu adresu niko, ali baš niko, ne sazna. Dosta mi je što ću ovo morati da objašnjavam sebi.”

Znao je da bi bilo učtivo nećkati se. Možda čak i sasvim odbiti neočekivanu ponudu žene sa kojom je odavno prestao da deli isti prostor. Međutim, kao i toliko puta ranije, sa Anom nisu važila uobičajena pravila. A naročito posle epizode maratonskog čutanja.

Jednostavno, bio je suviše slab i bilo je kasno da se u tome bilo šta menja.

Pola sata kasnije sedeo je na velikoj ugaonoj garnituri u prostranom, ukusno sređenom saloncu u Mutapovoj, koji je pre nekoliko godina povremeno predstavljao i njegov dom. Dugo odsustvo iz prostora u kojem je proveo neke od najlepših trenutaka koje je moguće provesti sa jednom ženom, učinilo je da intenzivnije nego obično pažnju posveti detaljima. *U međuvremenu je sazrela*, pomisli, uočavajući kako je, umesto stalcima za nakit i garderobu, prostor postao ispunjen krupnim sobnim zelenilom za koje Ana, dok su bili zajedno, nikada nije pokazivala interesovanje. Primeti kako sa zida u dnevnoj sobi nedostaje i veliki crnobeli portret njegove domaćice, koji je načinio prilikom duge jesenje šetnje Vaclavskim namestima. Na njegovom mestu sada se nalazila glomazna apstraktna grafika nepoznatog autora. Ipak, jedna stvar je ostala nepromenjena. Neodoljivi miris, sačinjen od mešavine Aninih krema za telo, parfema i po stanu uredno raspoređenih osveživača za vazduh, u trenu ga podseti da se nalazi u jednom od najženstvenijih stanova u kojima je ikada bio. I nakon svih ovih godina, prostor u kojem je boravila Ana Basra posedovao je najveću količinu estrogena po kubnom metru na planeti.

„Faza apstinencije ili faza dekadencije?”

Presvučena u majicu i farmerke, Ana se pojavi u dnevnom boravku sa flašom *džek danijelsa* u jednoj i kartonskim pakovanjem soka od pomorandže u drugoj ruci.

„Koja god da je faza u pitanju, ovaj trenutak zavređuje zdravicu. Dekadencija sa jednom kockom leda.”

Ponovo su sedeli jedno pored drugog. Nije bilo pretećih pogleda ni teških reči. Ana je pokazivala iznenađujuće postojano interesovanje za ono što se dešavalo sa Nikolom i njegovom istragom. Slušala ga je pažljivo.

„Kada si shvatila da nisam ništa muljao u predmetu?”

„Samouvereni Nikola Bobić!”, reče ona. „Ko kaže da sam shvatila?”

Oboje se nasmejaše.

„Kada si me zaskočio u teretani da bi mi saopštio kako je Drobnjak ubica. Znala sam da je to budalaština, ali sam shvatila da ti je stalo da ga pronađeš. I kada sam saznala da su ti i ranije ostavljane preteče poruke!”

Nikola podiže obrve i otpi gutljaj burbona.

„Odakle ti to?”

Izvila je usne u nešto nalik na osmeh.

„Rekao mi je tvoj prijatelj, privatni detektiv Spasić. Juče me je pozvao telefonom. Izgleda da mu je stalo da nas pomiri. Kao svako njuškalo, odnekud je iskopao moj broj...”

„Kakav kreten. Ne misliš valjda da sam mu ja...”

„Naravno da ne mislim”, prekide ga Ana. „Suviše se dugo poznajemo da bih i pomislila da bi ikada bio u stanju da prevaziđeš okvire koje ti nameće ego. Spasić je samo želeo da pomogne, a i moj telefon nije preteško nabaviti u ovom gradu. Zabrinut je za tebe. Moram da priznam da mu se u toj brizi pridružujem.”

„Kako se razvijaju stvari sa disciplinskim? Kada treba da dođem da dam lažni iskaz?”

„Oduvek si umeo da se izvučeš iz čoška. Za sada je mirno, ali ročište je zakazano za početak jula. Mislim da je četvrti, pogledaću. Trebalo bi da su ti već poslali poziv za svedočenje.”

„Nisam ništa dobio. Mada, u poslednje vreme i nisam baš često bio u stanu.”

„A možda i pokušavaju da te ne nađu. Nema veze, javiću ti datum, pa neće moći da te izbegnu.” Ana natoči Nikoli i sebi po još jednu čašu burbona. „Nego, vratimo se na ono što je sada važnije. Očigledno je da neko smatra da si postao opasan u toj tvojoj istrazi, ili šta god bilo to čime se baviš. Imaš li sada neku ideju o tome ko kasapi ove ljude ili i dalje misliš da je reč o Drobnjaku?”

„Sve si poganija, mala, a to mi se dopada!”

Ana se izazivački nasmeja.

„Učila sam od najboljeg.”

„Još nemam potpuni odgovor, ali mislim da sam mu sve bliži. Jednostavno, ne želim da se pre nego što prikupim dovoljno dokaza i ovoga puta zaletim. Ali verujem da ću uskoro imati sasvim konkretne informacije.”

„Okej. Onda bih u međuvremenu, dok ti sklapaš te tvoje odgovore, i ja mogla malo da ti pomognem.”

Ana ustade i na trenutak nestade u drugoj sobi. Ubrzo je sedela pored Nikole sa prepunom fasciklom u rukama.

„Iako mi je Gordana oduzela predmet, uspeła sam da ga se ponovo nakratko dočepam, tvrdeći da su mi spis i dokazi potrebni kako bih pripremila odbranu pred disciplinskim tužiocem. Na početku se nećkala, ali je popustila kada sam rekla da ću se pritužiti republičkom.”

Tako sam saznala nekoliko interesantnih stvari. Najpre, da je Gordana izjavila neblagovremenu žalbu, pozivajući se na to da je reč o složenom predmetu u kojem bi produženje roka bilo opravdano!”

„Čekaj...”

„Naravno! Kako zahtev za produženje roka nikada nije zvanično podnet, Apelacioni sud će takvu žalbu odbaciti iz prve!”

„Hoćeš da kažeš da...”

„Hoću da kažem da je Gordana iz nekog razloga želela da žalba bude odbačena i da se čitava ta stvar okonča, a da ipak ne bude očigledno da ništa nije učinila!”

„Zanimljivo! Naročito kada se uzme u obzir da meni još nisu dostavljene ni presuda ni žalba.”

„Ali to nije sve”, nastavi Ana.

„Da?”

„Kopajući po predmetima u depozitu, utvrdila sam još jednu stvar koja bi mogla da te interesuje...”

„Da nedostaje dukat, kao što sam ti rekao?”

„Ne samo to. Nešto možda još značajnije!”

Nikola provuče ruku kroz kosu i zagleda se u Anu.

„Pogledaj pažljivo uveličane fotografije patika donetih iz Draganovog stana, koje su dostavljene uz krivičnu prijavu, i fotografije tih istih patika na kojima je vršeno veštačenje, koje je dostavio veštak. Šta uočavaš?”

Nekoliko minuta netremice je posmatrao fotokopije u Aninom fotoalbumu.

„Dragi moj”, prekide ga u razmišljanju Ana, „mislim da si ostario. Potrebno ti je previše vremena. Pomoći ću ti. Mada ne postoje prikazi iz svih uglova, deluje da su patike na fotografijama koje je doneo veštak čistije od onih pokupljenih iz stana. Naravno, prljavština je mogla spasti i tokom veštačenja i sečenja, ali je moguće da tu nešto ipak nije u redu!”

Nikola je i dalje ćutao. Nije slušao Anine reči. Umesto praćenja njenih misli, preturao je po dokumentaciji uskladištenoj u sopstvenoj memoriji. Gledajući u uveličane fotografije obuće, u mislima mu se pojavi slika pohabane ceduljice sa oznakom „*Made in China*”. Oštećeni papirić na kom je nedostajao konfekcijski broj bio je jasno vidljiv u unutrašnjosti crne *er maks* patike koju je pregledao u lagumima Palate pravde. Ali na fotografijama obuće donete sa uviđaja, on je nedostajao.

„Voleo bih da si u pravu sa tim o starenju”, iznenada progovori

Nikola. „Tada bi mi barem promaklo ovo što sam upravo otkrio.”

Ana se zagleda u fotografije.

„Bojim se da ovde imamo veći problem od te tvoje prljavštine”, reče Nikola. „U stvari, izgleda mi da smo na tragu prljavštine sa kojom se ni ti ni ja do sada nikada nismo sreli, draga moja.”

Prethodnu noć proveo je u malom motelu na obodu Bijeljine. Na neplanirani trošak odlučio se kada je shvatio da bi noćna potraga za ženom u kući kraj izvora u Hazni predstavljala preveliki zalogaj za nekoga ko je izbegavao i prolasku ispod bandera i zadržavanja na slabo osvetljenim raskrscima. Umesto toga, odlučio je da rano ujutro krene u potragu za Muneverom i novim tajnama koje je krilo misteriozno bosansko seoce čudnog naziva. Sa sobom ponese i malenu staklenu teglu pronađenu u ostacima Hajrijine kuće. Zazirući od njenog otvaranja i suočavanja sa urokom, prethodne večeri dugo ju je posmatrao, bezuspešno pokušavajući da smotuljku kose, tkanine i hartije dodeli nekakav smisao.

U to da je Munevera nadaleko poznata u ovim krajevima uverio se već nakon razgovora sa svojim domaćinima. Vlasnik motela i njegova supruga na pomen njenog imena naprasno su se uozbiljili. Objasnili su mu da je reč o nadaleko poznatoj isceliteljki, koja je mnoge njihove sugrađane, ali i one koji su potezali iz brojnih zabiti, spasla najtežih bolesti pa i sigurnih odlazaka na onaj svet.

„Kome Munevera ne može pomoć, tome pomoći nema”, reče mu gazdarica. Objasnila mu je kako je i sama jednom prilikom, kada je „neki đavo ušao u zeta”, išla, i da ga je „ona spas’la, nakon čega je bio kô nov”. *Možda bi i meni tim bajalicama mogla da reši ovo piškanje*, pomisli detektiv dok je, ko zna koji put od jutros, hitao ka toaletu.

Rukovodeći se uputstvima dobijenim u motelu, od ulaska u Haznu sledio je maleni potok koji je vijugao kroz šumu i pašnjake. Zbog nepristupačnosti terena, praćenje malene vodene bujice koja se slivala sa proplanka zahtevalo je još jedno ostavljanje *škode* u podnožju sela. Put ga je vodio ka usamljenom brežuljku na suprotnoj strani od ruševine u kojoj je sinoć pronašao tajnovitu staklenu posudu.

Neuglednu seosku kuću od naboja prepoznao je po prisustvu neuobičajeno velikog broja ljudi u njenom dvorištu. Zadihan i oznojen, pridružio im se na dugačkoj drvenoj klupi postavljenoj u hladu velikog hrasta. Ispod njegovog golemog korena izvirala je voda. Ljudi su sedeli

ćutke. Komunikacija među njima bila je svedena na minimum. Odvijala se gestikulacijom i samo u retkim slučajevima recima. Najglasniji zvuk na proplanku proizvodilo je šuštanje vetra koji se uplitao u visoko rastinje oko imanja. Znao je da se nalazi na pravom mestu. Prisustvo velikog broja „hodočasnika” kojima su nedostajali udovi, pacijenti sa vidljivim psihičkim poremećajima i dve majke sa sasvim malom decom u naručju ukazivalo je na to da je dospeo u predvorje hrama nadaleko poznate isceliteljke.

Već posle desetak minuta provedenih u dvorištu razaznao je da se procedura prijema nevoljnika odvija po specifičnim pravilima koja je nametala priroda i težina problema koji ih je doveo. Prednost su imale majke sa decom. Njih je mlada devojka sa maramom na glavi, koja je povremeno izvirivala iz kuće, prve prozivala. Sledeći su na red dolazili „zaposednuti”, zatim invalidi i tako redom... Shvativši da njegov problem prisutni neće oceniti urgentnim, odluči da iskoristi vreme čekanja kako bi prikupio još neku informaciju o Hajriji. Međutim, kada je ženi srednjih godina koja je sa detetom u rukama sedela pored njega pokazao fotografiju raspitujući za sudbinu meštanke, Muneverina pacijentkinja se brecnu i povuče dete k sebi:

„Ništa o njoj ne znam i ne želim da znam. Nemam ja ništa s tim.” Žena ljutito ustade i premesti se nasuprot Nenada do čoveka bezizražajnog pogleda koji je bio u kolicima.

Iznenaden reakcijom koja ga je učvrstila u uverenju da fotografija za meštane Hazne ima specifično značenje, Nenad se i sam premesti do druge skupine ljudi. Međutim, ovde naiđe na još hladniji prijem. Raspitivanje o ženi *uz* istovremeno pokazivanje staklene teglice pronađene u ruševinama kuće izazva glasno negodovanje starijeg muškarca, čije je lice bilo obeleženo velikom tamnom flekom.

„Sihir... Baci to... Išš!” Iako teško pokretan, muškarac pljunu u travu, ode put kuće i nestade u njenoj unutrašnjosti.

Nenad se seti da je nepoznatu reč već čuo od dece koja su ga njenim izvikivanjem i bacanjem kamenica isterala iz porušene kuće. *Ko zna šta vide u meni*, pomisli u trenutku kada mu se sa vrata Muneverine kuće obrati mlada devojka sa maramom.

„Gospodine... Munevera zove da dođeš kod nje.”

Oko sebe začu negodovanje nekolicine starijih posetilaca. *Misle da se guram preko reda*. Oseti nelagodu, ali bi mu lakše kada uoči da su majke sa decom napustile kuću. Još jednom dodirnuvši češanj belog luka, zaputi se ka ulazu Muneverinog hrama.

U hodniku nevelikog zdanja, po čijim zidovima su bili okačeni najrazličitiji predmeti, počev od Vilerovih goblena pa sve do fotografija Muneverinih zahvalnih pacijenata, vladala je neopisiva gužva. Bio je prinuđen da se priljubi uza zid, jer su upravo u trenutku kada je kročio u unutrašnjost, dva krupna mladića na rukama iznela starijeg čoveka koji je buncao. Pogled na njegovo izbezumljeno lice Nenada uveri da starac prolazi agoniju koju, po svemu sudeći, ni vračara nije uspela da zaustavi. U sledećem trenutku, mlada Nenadova pratilja uhvati ga podruku, i provuče između prisutnih. Neki od njih su u tom trenutku izgovarali molitvu. Pred samim vratima, devojka ga zaustavi i reče:

„Ući ćete ovde. Samo budite tihi i ne gledajte je u oči dok vam ne dozvoli!”

Čim je to izgovorila, devojka bez glasa nestade u nekoj od obližnjih prostorija.

Pri ulasku u Muneverine odaje, Nenad oseti trnce koji pojuriše uz kičmu. Na drugom kraju nevelike zamračene prostorije, na prostirci na podu, sedela je starica duge sede kose prekrivene belom maramom. Bila je odevena u dugu belu haljinu, čije je krajeve krasila jednostavna čipka koja je pokrivala dimije. Poslušavši devojčin savet, trudio se da bude nenametljiv i da je posmatra krišom. Njeno lice bledosive boje bilo je gotovo u potpunosti ispunjeno dubokim borama, koje su ostavljale prostor jedva dovoljan da se u čitav taj krajolik smeste oči i nos. Praznog pogleda, delovala je kao neko ko gleda kroz posetioca, tako da Nenad nije uspevaao da odgonetne da li je starica šlepa, ili je samo nezainteresovana za slike koje promiču ispred lica fokusiranog na neki samo njoj vidljivi prizor. Kraj njenih skuta, iz malene crne posude, vio se tanak stub beličastog dima čiji je slatkasti miris ispunjavao prostoriju. Pa ipak, odisala je čudnom bestelesnošću i duhovnim mirom.

Zatečen atmosferom u prostoriji, zastade. Verovatno osetivši njegovu neodlučnost, starica mu se tihim glasom obrati:

„*Es-salam alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu.*” Nerazumljive reči prostrujaše prostorom.

„Dobar dan”, odgovori neodlučno Nenad. „Došao sam da...”

„Možeš mi prići”, prekide ga starica.

Nenad sa olakšanjem prihvati reči, načini korak u njenom pravcu i podiže pogled.

„Gde ti je sibir?”

„Molim?”

„Sihir... Rekli su mi da imaš kod sebe sihir. Gde ti je?”

Setivši se nepoznate reči, Nenad shvati da ga Munevera pita za staklenu posudu koja je izazvala negodovanje u dvorištu. Izvadi je i pruži je starici, koja mu rukom pokaza da je spusti na pod.

„Odakle ti ovo?”

U sledećih nekoliko minuta, i dalje zbunjen, Nenad joj ispriča kako je došao u posed tajanstvenog predmeta. Istovremeno, pruži joj požutelu fotografiju žene sa đerdanom.

„To je nađeno u njenoj kući. Rekli su mi da biste mogli da mi kažete nešto više o njoj!”

Starica je fotografiju dugo držala u ispucalim, koščatim rukama na čijim krajevima su se pomaljali dugi zadebljali nokti. U nekoliko navrata, sklopljenih očiju pomerala je usta kao da izgovara nečujne reči. U pauzama ovog neuobičajenog rituala, nekoliko puta blago je dunula u dim koji joj je, kao kakva zavesa, lelujaio ispred lica.

„Ovoj ženi je naneto zlo. Veliko zlo.” Munevera naglo otvori oči i pogleda Nenada istim, bezizražajnim pogledom. „To je Hajrija Zilkić. Žena rahmetli hodže Almira. Davno je bila kod mene.”

Nenad hitro iz džepa pantalona izvuče olovku i cedulju i zapisa upravo dobijene podatke.

„Sećate li se šta je tražila?”

„Sećam se. Ne dolazi svaki dan hodžinica u ovu kuću!” Munevera zastade... „Tražila je da je oslobodim deteta”

Nenad zaustavi olovku.

„Kakvog deteta?”

„Bila je bremenita. Nosila je zao plod, tako je rekla. Došla je da pobaci. Da joj pomognem. I da skinem mađiju.”

„I?”

Starica još jednom dunu u dim.

„Mađiju sam skinula, ali deteta nisam mogla da je oslobodim. Plod je bio suviše veliki...”

Grozničavim pokretima ruke, Nenad je zapisivao izgovorene reči.

„Zašto svi beže kad im pokažem njenu sliku?”

Munevera ponovo zatvori oči.

„Beže zato što su u njenoj kući džini.”

Detektiv je začuđeno pogleda.

„Ko?”

„Džini!” viknu starica. „Zli džini! Bića šejtanove vatre. Kada zaposednu nekog, muka je spasiti se.”

Nenad se u trenu seti epizode sa blizancima u ruševini i pogleda u ceduljicu koju je držao u ruci.

„Šta je bilo sa Hajrijom? Zna li gde je sada?”

Nekoliko trenutaka starica je ćutala kao da razmišlja o nečem drugom. Onda se najednom, vrativši se odnekud, obrati Nenadu:

„Ne znam. Znam samo da su je tada, davno je to bilo, odveli u Beograd. Neki ljudi... Tamo da joj očiste plod.”

Mlada devojka proviri kroz vrata i reče Muneveri da su doveli još jedno zaposednuto dete iz Bugojna.

„Moram da završim s tobom”, reče Munevera. „Neka te Alah prati...”

„Samo još nešto”, oprezno reče Nenad. „Šta da uradim sa teglicom? Hoću li imati nekih problema?”

Munevera pogleda u pravcu male staklene posude.

„Sihir je veliko zlo. Od njega niko sam pobego nije. Koga obuzme, može imati velike probleme.”

Ledena nit projuri Nenadovim stomakom.

„Šta mi je onda činiti?”

„Je l' nisi otvarao?”

„Nisam”, odgovori Nenad u taku.

„Onda si imao sreće”

„Zašto?”

„Ovo je sihir koji sam ja načinila. Sećam ga se. Nije namenjen tebi, već onima koje će stići. Ostavi ga ovde i idi...”

Nenad oseti olakšanje, ali mu noge, kada načini korak, klecnuše. Pomisli kako mu je još jednom pomoglo detektivsko šesto čulo. Predosetio je da je otvaranje posude bila zamka.

Spasoše me urme, pomisli i istrča u dvorište, gde brzo proguta poslednji preostali palmin plod.

ČETVRTAK, 23. JUN - NEDELJA, 26. JUN

„Da li si shvatila šta je pokušao da uradi?” Nikola je gotovo jurio niz stepenište Apelacionog suda, nervozno tražeći cigarete u pregradi tašne. „Poslao je pismo da odustaje od žalbe, a da mi ništa nije rekao! Izgledao sam kao potpuni idiot u sudnici! Sreća u nesreći je što je prvostepenom presudom dobio trideset godina, pa odustanak od žalbe nije moguć! Kreten to nije znao! Šta se dešava sa Brankom, jebote?”

Nekoliko koraka iza njega, snuždenog lica, dopola sakrivenog iza krupnih naočara za sunce, trčala je Bojana.

„Nemam pojma. Očajna sam zbog njega. Više ni sama ne znam šta se događa. Kao da mi namerno ovo radi. Za vikend sam bila u posed i ponašao se sumanuto. Ponovo je počeo da priča one svoje depresivne priče, kao, njegov život ne vredi ništa, mnogo je grešan i to... Kaže, ako ikada izađe sa robije, čekaju ga neki dušmani koji će mu doći glave... Izdrala sam se na njega i sada me progoni da i to nije doprinelo... Vidiš da nije želeo ni da dođe na sednicu!”

Nikola besno otvori paklicu cigareta i zgužva celofan.

„Da je grešan, to smo znali i bez njegove ispovesti, ali kakvo je ovo zajebavanje? Polomio sam se oko žalbe i uveren sam da smo mogli da oborimo presudu, ali ovako...”

„Ne znam šta da kažem, osim - izvini. Možda je sada glupo pričati o tome, ali si, kao i uvek, bio sjajan. Ovi iz veća su te slušali otvorenih usta”

Nikola odmahnu rukom i povuče dugi plavičasti dim.

„Sjebao nas je totalno. Ostaje jedino da se nadamo da će veće zanemariti pismo. Mada, ovakve stvari uvek ostave utisak. A on im je praktično poručio da želi da prihvati kaznu koja mu je izrečena. Kakav kreten, jebote!”

Kada su ušli u park, Bojana mu nežno provuče ruku oko lakta. Nikola se najpre refleksno izmače, ali onda prihvati Bojanin gest.

Sporiji ritam njenog kretanja postepeno pokori i njegov hod.

„Suviše sam umorna od svega, Nikola. Suviše. Borim se za njega od kada znam za sebe. Ako njemu nije stalo, ako želi da se uništi, ja ne mogu protiv toga. Boli me samo što znam da ovo nije učinio. Kakav god da je kreten, nikada nije bio nasilnik. Znam da nije ubio tu ženu. Nešto se dogodilo. Nešto što ga je ponovo poremetilo. Osećam to. Ko zna šta se dešava u toj glavi sada i zbog čega se odlučio na još jedan samoubilački gest. Tebi u svakom slučaju hvala do neba. Učinio si za nas više nego što su mnogi, i mnogo bliži, ikada i pomislili da učine.”

„Ej, ne seri...” Nikola ponovo ubrza korak.

„Imaš li vremena za piće? Meni bi prijalo.”

„Moram da idem dalje. Detektiv mi je dostavio interesantne informacije u vezi sa ženom sa fotografijom e”

„Mogu li nekako da pomognem? Novinarski izvori ponekad mogu biti korisni!”

„Hvala ti, ali moram prethodno sam da raščivijam neke stvari. Ali siguran sam da će uskoro biti posla i za tebe.”

„Šta je utvrdio?”

„Za sada znamo da je žena živela u selu kraj Bijeljine i da je početkom rata, pokušavajući da izvrši abortus, otišla u Beograd. Od tada joj se gubi svaki trag.”

„Čekaj, to je ona sa ogrlicom?”

„Da. Uz to, njena fotografija pronađena je kod Dragana u stanu. Nikakva veza između njih nije utvrđena. Dragan kaže da ju je koristio za crtanje. Ne znam...”

„Šta te muči?”

„Još ne kapiram. Pričao sam ti da sam razgovarao i sa prosjakom!”

„Da?”

„Govorio je o zločinu koji su Kovač i neka dvojica izvršili na ratištu. Ubistvo nekog hodže... Pominjao je i neko silovanje... Sve više verujem da su ti događaji na neki način povezani i sa ovom ženom!”

„Zašto?”

„Prvo, muž te žene, prema onome što je detektiv utvrdio, bio je hodža. Selo u kojem je živela nalazi se u blizini Bijeljine, baš kao što je govorio i prosjak...”

„J?”

„Nisam sasvim siguran, ali mislim da je jedan od te dvojice Kovačevih saučesnika bio Drobnjak.”

„Inspektor Aleksa Drobnjak?”

„Da.”

„Odakle ti to? Pa on je ubijen.”

„Komplikovano je. Možda je baš zbog toga i ubijen. Objasniću ti drugi put, kad budemo imali više vremena. Ali ako je moja pretpostavka tačna, postoji ozbiljna opasnost da ćemo uskoro imati još jedno ubistvo. Koje bih želeo da sprečim!”

„Ne shvatam baš najbolje, ali verujem da znaš šta radiš. Gde ćeš sada?”

„Moram da pokušam da pronađem tu Hajriju. Tako se zove žena sa slike. Hajrija Zilkić. Da nađem da li je i gde u Beogradu izvršila abortus.”

„Da li bar znaš u kojoj bolnici je bila?”

Nikola se nasmeja.

„Kada bih to znao, već bih verovatno pio kafu s njom. Nemam pojma. Ne znam čak ni kada je to tačno bilo, ni da li je išla u bolnicu ili je i ovde pokušala da stvar reši na divlje, kod neke isceliteljke. Ali imam snažan osećaj da ću, ako pronađem tu Hajriju, rešiti i ovo ludilo koje već predugo traje.”

Traganje za Hajrijinim boravkom u Beogradu otpočetak je ličilo na potragu za izgubljenom belom rukavicom u snežnoj oluji. Iako su Nikola i Nenad podelili poslove, u prethodnih nekoliko dana bili su podjednako neuspešni u pokušaju pronalaženja bilo kakve informacije o misterioznoj ženi iz Hazne. U porodilištu u Višegradskoj Nenada su umalo i zadržali do dolaska policije. Detektiv je bio uporan u traženju podataka, navodeći da su mu oni potrebni za demografsko istraživanje finansirano iz predpristupnih fondova Evropske unije. Međutim, njegov nonšalantni izgled i nekoliko, po svemu sudeći, neumesnih šala, pobudili su sumnju glavne medicinske sestre. Nakon desetak minuta ubeđivanja i predočavanja propisa koji zabranjuju dostavljanje ovakvih podataka nepoznatim licima, pozvala je obezbeđenje. Tek nakon što se predstavio kao bivši policajac, detektiv je uspeo donekle da odobrovolji dvojicu krupnih, kratko podšišanih momaka.

U porodilištu na Zvezdari, Nikola je primenio drugačiju taktiku. Svestan da zahteva uvid u podatke čije otkrivanje nije dozvoljeno, opredelio se za proaktivni pristup koji je u sličnim situacijama redovno davao rezultate. *Kalvin Klajnova* stomililitarska *Euforija* upakovana u diskretnu poluprovodnu kesicu sa mašnom još pre njegove molbe našla se u rukama simpatične devojke na prijemu. Međutim, iako su joj oči

zacaklile pri pogledu na mali znak pažnje, kada je čula Nikolino pitanje, izvinjavajuće je odmahнула glavom. Ljubazno je objasnila da takvi podaci predstavljaju najstrože čuvanu tajnu. Nedoumicu u pogledu potrebe vraćanja nezarađenog poklona, šarmantno je otklonio Nikola. Uz koketni osmeh, objasnio joj je da su razgovor sa njom i njena učtivost, uprkos činjenici da se vraća neobavljena posla, predstavljali zadovoljstvo koje prevazilazi vrednost darivane sitnice. Znao je da mu, u potrazi za ženom iz Hazne, simpatična sestra sa *Euforijom* navratu može ponovo zatrebati.

U ostalim porodilištima njihova potraga okončavana je još brže. U bolnici u Zemunu Nikoli je rečeno da je dokumentacija iz perioda pre desetak godina poplavljena i da bi, čak i kada bi postojao zakonski osnov, pristup bio nemoguć. U bolnici *Narodni front* naišao je na toliko neljubaznu službenicu da je u startu odustao čak i od pokušaja odobrovoljavanja parfemom. Bila je u toj meri ljuta što je Nikola prekida u gledanju serije na mobilnom telefonu da je shvatio da ni mnogo vredniji dar ne bi bio dovoljan da izmami spremnost na saradnju. U porodilištu *Dragiša Mišović* detektiv je obavešten da je deo arhive uništen u bombardovanju, tako da se i ovde dalje traganje pokazalo besmislenim. Izgledalo je da će se potraga za Hajrijom u Beogradu na ovome i završiti.

A onda, dok se posle višednevnog odsustva spremao da krene ka kancelariji, Nikolin mobilni je zazvonio.

Iz slušalice začu Bojanin glas.

„Dokle si stigao?”

„Umalo do zatvora. Nenada su skoro zadržali u zemunskoj bolnici. Kao što sam očekivao, te podatke niko neće da nam da. Moraćemo da nađemo drugi način.”

„Jeste li bili u *Frontu*?”

„Tamo sam umalo dobio batine od jedne raščupane nervozne žene, koja je proždirala *rafaelo* kuglice.”

„Okej. Vidi da zaobiđeš tu sa kuglicama i da pronađeš sestru Snežu. Radi na prijemu i moja je zemljakinja. Rekla sam joj da ćeš doći. Moj čale joj je pomogao u kraljevačkoj gimnaziji i dobri smo porodični prijatelji. Pritom je slatka, baš kako ti voliš. Smisli već nešto i ponesi joj neku sitnicu, znaš već... Hajde, moram da brišem. Probaću danas da vidim Branka. Usput... kada si rekao da je ta žena dolazila u Beograd?”

„Ne znam tačno... Tokom rata, najverovatnije negde tokom 1992.”

„Hm...”

„Šta je?“

„Ma, ništa... Nešto mi je prošlo kroz glavu, mada bi bilo suviše ludo...“

„Kaži.“

„Ne mogu sada. Nije za telefon, a moram i da proverim. Trči kod Sneže i nemoj da ti bilo šta pada na pamet. Postajem ljubomorna na žene u tvojoj blizini“

U slušalici odjeknu Bojanin smeh.

Sestra Sneža, Bojanina drugarica iz Kraljeva, bila je pravo osveženje nakon plejade pripadnica neljubazne bolničke administracije. Iako je prethodnu stranku ispratila sa poslovično hladnim: „Javite se od ponedeljka“, Nikolino predstavljanje učinilo je da se do tada bezizražajno lice lepuškaste plavuše u trenutku razvuče u širok razoružavajući osmeh. Advokat ju je nepovratno osvojio kada je kroz maleni otvor na šalteru provukao, ovoga puta, na osnovu Bojaninih instrukcija, brižljivo odabrani *Dior J'adore*.

„Zaista nije trebalo. Bojana i ja smo prijateljice od malih nogu. Odrasle smo zajedno.“ Sneža otvori vrata pored šaltera i rukom dade znak Nikoli da joj se pridruži u malenoj sobi u produžetku. Istovremeno na šalter postavi karton sa natpisom „pauza“.

„Kako mogu da vam pomognem?“

Nikola ispali od ranije spreman odgovor.

„Ja sam advokat i tražim izgubljene naslednike. Trebao bi mi podatak o tome dali je žena, čije srodnike zastupam, 1992. godine ovde obavila abortus.“

Sneža ga odmeri na način koji je ukazivao da ju je više od onoga šta je u tom trenutku govorio zanimalo ono što je obukao za ovu priliku.

„Dobro. Samo, te podatke ne bismo smeli da dajemo. Ali, kao Bojanin prijatelj, imate određene privilegije!“

Predložila mu je da dođe sutradan ujutro. Objasnila je da nedeljom dežura sama i da će tada biti u prilici da mu omogući neometano pretraživanje arhive porodilišta.

„Samo odvojte dovoljno vremena. Čeka vas mnogo posla.“

Iako je u prvom trenutku ovakav predlog smatrao odrazom klasičnog činovničkog preuveličavanja, kada je sutradan došao u porodilište, ubrzo je promenio mišljenje. Kada ga je medicinska sestra obavestila da se prosečno godišnje u njihovoj ustanovi obavi između

deset i petnaest hiljada abortusa, shvatio je da je njen predlog da odvoji celo prepodne za ovakav poduhvat bio više nego opravdan. Da je bilo nemoguće očekivati da mu ljubazna domaćica traženi podatak izvuče za nekoliko trenutaka provere u bazi, postalo mu je jasno nakon što mu je, odvođeci ga u podrumске prostorije, objasnila da su evidencije sve do pre nekoliko godina vođene ručno. Podaci koji su ga interesovali nalazili su se isključivo u knjigama. Očekivao ga je mukotrpan posao češljanja desetina hiljada imena pacijentkinja koje su se te 1992. godine, iz nekog razloga, odlučile da nasilno okončaju ono što bi trebalo da predstavlja jedan od najsrećnijih perioda u životu žene.

Sneža mu je rukom pokazala deo velike metalne police na kojem je flomasterom bio ispisan broj 1992. Zamolila ga je da mobilni telefon ostavi uključen, kako bi mogla da ga obavesti ako eventualno bude morao brzo da se evakuiše. Istovremeno, objasnila je da će celog prepodneva biti na odeljenju sa doktorom koji više veruje njoj nego načelniku, i da je slobodno pozove ako mu bude potrebna.

Pogled na dugački red glomaznih prašnjavih knjiga na polici, po ko zna koji put kod Nikole probudi sumnju u smislenost celog poduhvata. Međutim, shvativši da bi ga razmišljanje o nedaćama koje su ga pratile od trenutka kada je započeo istragu o manijaku sa sekirom samo dublje potopilo u depresiju, Nikola se pope na hoklicu i sa police izvuče prvu knjigu u redu. Oblak prašine sruči mu se na lice. Iz prašnjavih usta ote se psovka.

Spisak žena koje su u porodilištu te 1992. godine izvršile abortus bio je nepregledan. Nikola okrete poslednji list knjige, i vide da se tabela završava brojem 592. Izračuna da će mu, u najboljem slučaju, biti potrebno da pregleda dvadesetak ovakvih knjiga, kako bi proverio postojanje jednog imena koje ga je zanimalo.

Nakon nešto više od sat vremena, nalazio se pri kraju pregleda tek druge knjige u nizu. Tada shvati da će mu, nastavi li ovim tempom, biti potreban čitav dan za pregled podataka o ostalim pacijentkinjama. Nije imao toliko vremena. Morao je da promeni metod. Umesto čitanja čitavih imena i prezimena, odluči se za traganje isključivo za inicijalima „Z” i „H” koji su pripadali ženi iz Hazne. Na ovaj način uspeo je da udvostruči učinak, tako da je u naredna dva sata pregledao gotovo deset knjiga. U međuvremenu, Sneža ga je jednom pozvala, kako bi proverila da li je sve u redu.

Gotovo punih pet sati nakon što je zakoračio u arhivu porodilišta,

umoran i razočaran, mogao je samo da konstatuje da Hajrija Zilkić te 1992. godine nije abortirala na Ginekološko-akušerskoj klinici *Narodni front*. Pre polaska pozva Nenada. Želeo je da proveri da li je detektiv bio uspešniji u traganju po privatnim klinikama. Nije bio iznenađen kada je saznao da je i on bezuspešno potrošio još jedan dan. Nenad ga je obavestio da je nakon provere na internetu shvatio da je mali broj privatnih klinika iz tog perioda opstao, ali i da bi, usled konspirativnosti rada, tek u njima bilo nemoguće dobiti podatak o izvršenim abortusima tokom devedesetih. Najednom, kao blesak munje, nova iskra projuri Nikolinim mislima.

„Halo! Jel’ me čuješ?” Iz slušalice mobilnog telefona odbačenog na sto, čuo se Nenadov glas. Međutim, Nikola se već nalazio na drugom kraju prostorije. Dok je slušao Nenadove opservacije o načinima na koji se privatnici dovijaju u obavljanju nedozvoljenih abortusa, sinula mu je misao:

Ako je nema među ženama koje su izvršile abortus na GAK-u, to može značiti da nije bila ovde ili... da abortus nije ni izvršen!

Nova energija prostruja njegovim telom. Pogledom brzo pronađe drugu policu sa brojem 1992. i natpisom: „Porodaji”.

Tužna statistika višedecenijskog odnosa broja abortusa i broja porodaja u Srbiji ovoga puta Nikoli je išla u prilog. Gotovo dvostruko manje knjiga nalazilo se na polici koja je čuvala evidenciju uspešno okončanih trudnoća. Pa ipak, Nikola je bio svestan da bi mu i za njihovo pregledanje bila neophodna barem dva dodatna sata, koja nije imao na raspolaganju. Sneža ga je telefonom obavestila da za dvadesetak minuta završava smenu i da bi prethodno morao da napusti prostorije.

Međutim, poput zveri koja je namirisala plen, ne ustuknuvši pred očiglednom iracionalnošću poduhvata, Nikola još jednom zgrabi prvu knjigu sa police. Novi oblak prašine sruči se po njemu. Okretao je stranice kao mahnit, pokušavajući da dijagonalno čita imena. Međutim, negde na polovini prve knjige, shvati da vreme neumitno curi i da svakako neće uspeti. Započe sa nasumičnim otvaranjem registratora. Znao je da su šanse da na ovaj način pronađe jedno od oko sedam hiljada imena skoro ravne nuli, ali odluči da iskoristi svaki preostali momenat.

Zamoliću je da dođem još jednom. Rukom povuče jedne od korica pri kraju niza. Nekoliko preostalih knjiga sa police, uz snažnu buku, pade

na pod. Sagnuvši se kako bi ih pokupio i vratio na mesto, među rasutom gomilom velikih plavih upisnika, spazi i malu tanju braonkastu svesku A4 formata. Više iz znatiželje nego iz uverenja da će naći bilo šta korisno, otvori njene stranice. Pred njegovim očima ukaza se rukom pisan niz imena. Bila su drugačija od onih upisanih na stranicama ostalih knjiga.

Mujanović Azra, Huskić Dženana, Barjaktarević Selma...

Sva do jednog, bila su to imena muslimanki... Adrenalin prostruja Nikolinim telom.

Brzo prelista stranice sveske i shvati da je u nju upisano svega četrdeset sedam žena. U kolonama pored njihovih imena nedostajali su svi oni podaci koje je nalazio u knjigama sa plavim koricama. Jedino su nečitkim rukopisom bile upisane njihove godine rođenja, oznake na osnovu kojih je bilo moguće zaključiti da li je reč o prvorotkama ili majkama koje su već rađale, kao i oznake plus ili minus, za koje nije znao šta predstavljaju. Na pojedinim mestima, pored imena bio je upisan i broj telefona.

Pod brojem dvadeset tri, Nikola spazi ime: „Hajrija Zilkić”. Srce poskoči od uzbuđenja. Shvativši da se svakog trenutka u prostoriji može pojaviti neko od zaposlenih, mobilnim telefonom hitro načini nekoliko fotografija stranice na kojoj je pronašao traženi podatak. Začu otvaranje velikih metalnih vrata... Refleksno poskoči, ali se umiri kada spazi Snežino nasmejano lice.

„Moramo da završavamo. Stiže sledeća smena, pa ne bi bilo dobro da vas zateknu ovde. Jeste li pronašli izgubljenog naslednika?”

Nikola brzo zaklopi svesku.

„Nažalost, ne. Izgubljenog naslednika nisam pronašao. Alije sasvim moguće da sam konačno na tragu jedne izgubljene duše.”

PONEDELJAK, 27. JUN - SREDA, 29. JUN

Kasno popodneвно sunce bacalo je duge senke po zidovima Nikoline kancelarije. Nagnuta nad kopijom stranice sveske fotografisane u porodilištu, Ana je ispred malog ogledala korektorom popravljala podočnjake koje je za sobom ostavio još jedan kancelarijski dan. Preko puta nje, duboko zavaljen u crnu kožnu fotelju, Nenad se zabavljao prelistavanjem tvitova na mobilnom.

„I dalje nemaju ništa novo za Drobnjaka”, reče detektiv. „Portparol Tužilaštva na pitanje novinara odgovara da je istraga u toku i da su 'povezali određena lica sa određenim događajima, tako da se uskoro očekuju rezultati'. Pa oni su potpuni idioti, jebote! Ovo zvuči kao da se sprdaju na sopstveni račun!”

„A šta očekuješ kada je Gordana za portparola postavila pripravnika koji ne razlikuje krajnju nuždu od velike nužde, samo zato što je sin ministra zdravlja?”, reče rezignirano Ana. „Uz to, pouzdano znam da nemaju ništa i da samo pokušavaju da dobiju na vremenu.”

„Utoliko bolje”, reče Nikola. „Kada im konačno saopštimo ime ubice, moliće te da se vratiš.”

Nikola je ubrzano koračao po kancelariji.

„Nadam se da vam Bojanino prisustvo neće smetati. Pozvao sam je jer je poslala poruku da u vezi sa svim ovim ima nešto važno da nam saopšti. Mislim da je krajnji trenutak da podelimo zadatke.”

I dalje zagledana u ogledalo, Ana mrzovoljno odgovori:

„Vidim da, uprkos svemu, imaš poverenja u nju, tako da verovatno nije važno šta ja mislim.”

„Rekao sam ti da tekst nije bio njen. Videćeš da je mala sasvim okej.”

„Potvrđujem”, uzviknu Nenad i dalje zagledan u telefon, „iako znam da je bolje ne mešati se u porodične rasprave.”

Za nekoliko trenutaka, Bojana zadihana uđe u prostoriju. Iz

predsoblja je dopiralo Minjino i Alenovo čavrljanje. Ubrzo, dve žene pune međusobnog nepoverenja i dvojica muškaraca puna zajedničkih uspomena, sedeli su za velikim radnim stolom.

„Kada mi je Nikola pre nekoliko dana rekao da je žena sa fotografije devedeset druge došla u Beograd, setila sam se nečega!” Bojana iz velike torbe izvadi nekoliko fotokopiranih listova punih isečaka iz novinskih članaka. Bilo je primetno da je Ana posmatra sa suzdržanošću svojstvenom damama koje, uprkos manirima, teško zaboravljaju.

„Šta je to?”, upita Nenad privlačeći fotokopije.

„Koleginica iz *Magazina*, koja je pre nekoliko godina istraživala temu silovanja u ratovima devedesetih, slučajno je, na osnovu iskaza jedne od žrtava, došla do jedne od najneverovatnijih priča koju sam ikada čula. Žena iz okoline Zvornika ispričala joj je da su tokom rata iz Bosne u Beograd dovođene silovane žene kako bi ovde prekidale trudnoću. Tragom ove informacije, posle velikog broja razgovora sa žrtvama i svedocima, došla je do strogo čuvane državne tajne.”

Bojana kratko zastade i otpi gutljaj vode iz jedne od čaša na stolu.

„Dakle... Vlada je od 1992. do 1994. organizovano prebacivala silovane žene iz Bosne u Beograd, kako bi im ovde, u tajnosti, vršili kiretažu. Bio je to plan koji je sve do danas gotovo u potpunosti ostao skriven od javnosti.”

Nekoliko trenutaka u prostoriji je vladao muk. Ana se nervozno promeškolji u stolici i privuče nekoliko tekstova.

„Da li ti stvarno veruješ u te gluposti? Je l' to još jedna od onih priča o fabrikama za prisilnu oplodnju?” Tužilja prekrsti ruke na grudima i odmaknu se od stola. Pogledala je ljutito u Nikolu. Pogledi prisutnih su se užurbano sudarali.

„Polako”, reče Nikola. „Zaista zvuči neverovatno. Ako je tvoja koleginica već otkrila sve to, kako je moguće da ta priča nije odjeknula? Ne sećam se da je do danas bilo ko izveštavao o tome.”

„Nažalost, ispostavilo se da za takvu priču niko nije bio zainteresovan. Država je želela da sve zataška, javnost, i dalje napujdana na verziju po kojoj Srbi nisu činili zločine, nije bila spremna na ovakve teme, a žrtve su želele da izbegnu dodatnu stigmatu. Jednostavno, niko nije bio voljan da se o ovome govori i njeno istraživanje palo je u zaborav!”

„Mislim da je sve to samo još jedna novinarska patka koja je, srećom, na vreme provaljena”, reče Ana nervozno paleći cigaretu.

„Vidi...”, reče Nenad. „Moguće je naravno da je sve to prenaduvana novinarska priča. Ali nisam baš siguran da bi trebalo tek tako preći preko ove informacije. Žena kod koje sam bio u Hazni rekla mi je da su Hajriju neki ljudi odveli u Beograd da joj tamo očiste plod. To bi moglo da se uklopi u ovo što Bojana pominje..!”

„Jebote, Nenade, govoriš o vračari iz neke bosanske selendre!”, prekide ga Ana.

Nikola se nasmeja.

„Moram da te upozorim da za njega na listi zanimanja bakanje zauzima jednu od najviših pozicija. Mislim da je odmah iza neurohirurgije, a daleko iznad rada u tužilaštvu, tako da... pripazi..!”

„Glavno vam još nisam rekla..!”, tiho dodade Bojana.

Prvi put od početka razgovora Ana podiže pogled ka njoj.

„Istražujući ovu temu, koleginica je došla do novinarka iz Nemačke, čija je priča objavljivana po stranim časopisima, ali ne i kod nas. Novinarka je devedesetih pratila ovu priču, koja za strance očigledno i nije bila tajna. Putem diplomatskih veza, uspela je da se ubaci na GAK. Tu je otkrila da su žene zaista dovođene iz Bosne. Neke od njih bile su u poodmakloj trudnoći!”

„To je bio i Hajrijin slučaj”, reče Nenad. „Munevera je odbila da je 'očisti' jer je plod bio veliki!”

Bojana klimnu glavom.

„Takve žene su se na kraju porađale na GAK-u, rađajući decu začetu tokom silovanja!”

U kancelariji zavlada muk. Ana proguta knedlu.

„U gotovo svim slučajevima, prema priči ove žene”, nastavi Bojana, „majke su odbijale da uzmu decu. Jedno od ove napuštene dece je i pomenuta nemačka novinarka usvojila i odvela sa sobom!”

„Čekajte..!”, oglasi se Ana. „Jeste li vi svesni o čemu ovde pričamo? Ako je to tačno, to bi značilo da su ta deca davana na usvajanje i da o tome postoji pisana dokumentacija koju je moguće pronaći. Postoji Zvečanska, službe za socijalni rad i sve to... Ako toga nema, znači da je sve ovo izmišljeno!”

„Bojim se da o ovome nećete naći bilo kakve pisane tragove”, nastavi Bojana „Ta deca bila su teret kojeg je svako želeo da se resi. Njihove majke odbijale su da ih uzmu, za državu su predstavljala neželjeni dokaz zločina, a i usvojitelji se nisu otimali za takvo potomstvo. Većinu njih bi ljudi iz bolnice ili iz sirotišta, čim bi se našao neko zainteresovan, predavali bez bilo kakve procedure. Samo da ih

sklone što dalje od očiju.”

Nekoliko trenutaka svi su ćutali. Nikola ustade i sa jednom od fotokopija iz porodilišta u rukama poče da šeta po prostoriji.

„Ako je tačno to što si upravo rekla, podaci sa spiska iz porodilišta postali bi jasniji.”

„Na šta ciljaš?”, upita Nenad.

„Šta ti govore ovi plusevi i minusevi pored imena, debeli?” Nikola položi fotokopirani spisak na sto ispred detektiva. „A šta bi mogli da nam kažu brojevi telefona? Usput, oba broja koja se vide na stranici pokušao sam jutros da pozovem. Jedan je bio van funkcije, a na drugom se javila žena koja je prekinula vezu čim sam joj rekao šta me zanima.”

Nenad je zamišljeno posmatrao spiskove. Izgledalo je kao da pokušava da pre Nikolinog odgovora sam dokuči rešenje.

„Imamo li kontakt sa tom novinarkom iz Nemačke?”, upita Nikola.

„Ne znam. Mogu da pokušam da ga nabavim preko kolegince iz *Magazina*.”

„Molim te, učini to”, reče Nikola. „Izgleda da smo jurili lisicu, a isterali medveda!”

Ana je nervozno prevrtala novinske članke, Nenad je zamišljeno gledao kroz prozor, dok je Bojana zadovoljno posmatrala advokata.

„Dragi moji”, reče Nikola, „mislim da se približavamo cilju. Čak bih mogao da se opkladam da ćemo vrlo brzo moći da ovim šampionima iz tužilaštva koji su 'povezali neke ljude sa nekim ljudima', otkrijemo ono što je trebalo da oni otkriju nama. Samo što se, po svemu sudeći, na našem cilju nalazi mnogo veća zverka od one koju smo tražili. Ali krug se polako zatvara.”

Bilo je tačno 9 sati i 55 minuta kada su točkovi *erbasa A319* avio-kompanije *Er Srbija* dotakli pistu aerodroma u Frankfurtu. Nenad je sletanje dočekaao čvrsto stežući rukohvate, koji su pod njegovim šakama ostali prekriveni znojem. Mrzeo je let avionom, i laknulo mu je kada se avion sa stotinu četrdeset putnika konačno spustio na tlo.

Bojana je uspela da preko kolegince stupi u kontakt sa nemačkom novinarkom. Gabrijele Mejer, sada šezdesetpetogodišnjakinja, bila je poreklom iz istočne Srbije. Njeni roditelji, poput mnogih koji su pobeđu komunističkih vlasti doživeli kao definitivni znak da je poslednji čas za napuštanje domovine, odselili su se na Zapad po završetku Drugog svetskog rata. Gabrijele je bila rođena Nemica koju je

majka, želeći da i na taj način sačuva labave veze sa nekadašnjom domovinom, naučila nedokučivi jezik predaka.

Postupajući po šturim instrukcijama koje je dobio od Nikole, Nenad se novinarki javio čim je prošao carinsku kontrolu. Sa druge strane telefona začuo se akcenat redovno prisutan kod ljudi koji su celog života bili prinuđeni da pamte jezik na kojem ne razmišljaju i koji im je retko bio potreban.

„Drago mi je. Kažite taksisti da vas doveze u Vestendštrase, restoran *Klasiko*. Tu ću vas čekati za četrdeset minuta.”

Nekoliko minuta pre termina koji je frau Mejer predvidela, taksi se zaustavio ispred malog ukusno sređenog mediteranskog restorana u kvartu okruženom niskim porodičnim kućama. Gabrijela Mejer sedela je u malom, šarmantno uređenom dvorištu, za drvenim stočićem iznad kojeg je bio razvučen veliki jednobojni suncobran. Nenad ju je prepoznao po ciklama šeširu širokog oboda, koji mu je bio najavljen kao jedan od znakova raspoznavanja.

„Gospođa Mejer?” Detektiv oprezno priđe stolu za kojim je žena sedela.

„Da! Vaši prijatelji iz Beograda prosledili su mi fotografiju tako da sam vas prepoznala čim ste izašli iz taksija. Nadam se da ste fino putovali.”

Gospođa Mejer izgledala je kao i većina zapadnoevropskih žena srednjeg staleža poznijeg životnog doba. Bila je elegantno odevena. Njeno lice uokvireno besprekorno isfeniranom kosom izgledalo je desetak godina mlađe. Za razliku od mnogih njenih zemljakinja, koje su zbog nemaštine i nemara prestajale da vode računa o sebi već sa pojavom prvih sedih, Gabrijela Mejer se sopstvenom spoljašnošću bavila i u sedmoj deceniji.

„Možda se pitate zbog čega sam pristala da se vidim sa vama, her Spasić?”

Nenad je još skenirao svoju sagovornicu.

„U svakom slučaju, izuzetno ste ljubazni. Kolega Bobić i ja smo vam neizmerno zahvalni.”

„Prihvatila sam susret jer me je novinarka iz Beograda uverila da radite dobru - kako se ono kaže - plemenitu stvar. Moj život trajno je obeležen time što sam doživela te 1992. godine u Beogradu u državnom porodilištu. Uostalom, i sve što trenutno čini moj život, neraskidivo je povezano sa tim događajima!”

U narednih desetak minuta, uz frape i espresso koje im je donela

ljubazna konobarica opasana dugačkom belom keceljom, frau Mejer ispričala je Nenadu najznačajnije detalje svog beogradskog iskustva. Detektiv je razumeo da je gospođa Mejer, kao novinarka lokalne nemačke televizije, u ratom zahvaćeni region došla sa namerom da istraži temu silovanja u ratu. Priča ju je odvela do beogradskog porodilišta *Narodni front*, kada je saznala da je određeni broj žena, koje su ostale u drugom stanju nakon zlostavljanja, ovde doveden kako bi im u tajnosti bio izvršen prekid neželjene trudnoće. Ono što joj je u početku delovalo kao prilično neverovatna informacija, pretvorilo se u iskustvo koje će joj trajno promeniti život.

„U porodilište sam uspela da uđem na osnovu kombinacije diplomatskih veza, laži i potplaćivanja. U to vreme, u većini vaših bolnica zbrinjavani su ranjenici, tako da sam uspela nekoliko dana da boravim tamo, tvrdeći da zapravo pokušavam da predstavim drugu stranu medalje. Lagala sam da pravim priču o nedostatku lekova i požrtvovanosti lekara u takvim uslovima. Naravno, to nije bilo dovoljno. Pomogli su politički kontakti i novac.”

Nenad ju je pažljivo slušao ispijajući espresso osetno snažniji od onog na koji je navikao.

„Tadašnja srpska vlada želela je da sakrije priču o silovanim ženama. Jednostavno, to je bio tabu. Građanima je predstavljano da Srbi vode pravedan rat i takva priča nije ostavljala prostor za ovakve neprijatnosti. Žene su dovođene u Beograd i tu im je, u tajnosti, vršena kiretaža. Međutim, neke od njih dovedene su prekasno, u vreme kada abortus više nije bio moguć. Ta deca su se rađala, a majke, u najvećem broju slučajeva nisu želele ni da vide sopstveni porod. Pokazaću vam nešto, her Spasić.”

Gabrijela Mejer izvadi iz tašne desetoinčni *ajped* i postavi ga na sto pomoću malene priručne nogare. Iz kutijice sa *barberi* šarom izvuče jedva vidljive naočare.

„Snimak nije najboljeg kvaliteta jer je načinjen VHS-om, ali ćete videti o čemu je reč.”

Na ekranu krenuše kadrovi iz porodilišta. Činjenica da je snimak poskakivao, a deo objektiva povremeno bivao prekriven tamnom senkom, navede Nenada na zaključak da je snimanje vršeno tajno, kamerom skrivenom iza zaklona. U kadru se pojavije ruke bolničarke odevene u zelenu uniformu u kojima je držala tek povijenu bebu koja je glasno plakala. Maleno smežurano lice, zatvorenih očiju i širom otvorenih usta, bilo je modro od naprezanja. Nejasni glasovi prisutnih

ukazivali su da je u prostoriji bilo više osoba. Iz blizine je dopirao glas:

„Ovo je vaša beba, gospođo Huskić. Zdrava devojčica, dve kile i devetstopedeset...”

Nekoliko trenutaka reskog dečjeg plača... A onda iz drugog ugla sobe samo reči žene koja se ne vidi u kadru:

„Skloni je... Ne želim da je vidim! Skloni je od mene!”

Još nekoliko pomešanih glasova i jedva razumljive reči:

„Nemojte, gospođo...”

Kamera se naglo okreće ka podu na kojem se nalaze žućkaste pločice i patike marke *adidas*, najverovatnije na nogama snimatelja. Prekid snimka i mrak.

„Znate li ko je na snimku?”, her Spasić upita gospođa Mejer sklapajući *ajped*.

I dalje pod utiskom onoga što je upravo video, Nenad odsutno slegnu ramenima.

„Beba koju ste videli je moja ćerka Nada, a žena koja traži da je sklone od nje je njena majka Dženana Huskić. To je žena koju je u Bosni nekoliko dana silovao svako ko bi se zatekao u podrumu policijske stanice i ko je želeo da sopstvenu požudu i mržnju zadovolji na njoj. Tvrdila je da zna ko joj je od tih neljudi napravio dete jer se, kako je rekla, jedan od zlikovaca posebno isticao. Gasili su joj cigarete po telu i urinirali po njoj dok su je policajci i rezervisti naizmenično silovali. Rekla je da je od svih tih zveri zapamtila samo smeh i zube osobe za koju je tvrdila da je otac deteta.”

Nenad je ćutke odmahivao glavom. U tim trenucima imao je potrebu da se i fizički udalji od reči frau Mejer.

„Kad ju je majka odbila”, nastavi gospođa Mejer, „shvatila sam da ne smem ostaviti to dete. Bio je to neverovatan osećaj. Devojkicu sam zavolela na prvi pogled. Došla sam u vašu zemlju jednim povodom, a otišla sam kao sasvim drugačija osoba. Znala sam da će je poslati u dom ili da će je snaći neka još strasnija sudbina. Onda su ponovo krenuli kontakti, laži, podmićivanja... Uspela sam da je krišom, tokom rata, prevezem preko granice. I već dvadeset četiri godine je ovde sa mnom!”

Gabrijela Mejer pruži Nenadu fotografiju lepuškaste crnokose devojke punih usta i krupnih kestenjastih očiju.

„Jelda da liči na mene?” Novinarica se nasmeja hvatajući svedi pramen koji je virio ispod šešira. „U međuvremenu smo postale i više od majke i ćerke. Moja devojka je meni sve, her Spasić.”

Prvi put tokom karijere privatnog detektiva koja nije ostavljala previše prostora za emocije, Nenad oseti kako mu u oči naviru suze.

„Moram priznati da ste me ozbiljno dirnuli ovom pričom, gospođo Mejer!” Širom otvorenih usta zastade za trenutak kako bi prikupio dah. „Znate li možda nešto o sudbini drugih žena?”

„Bilo je mnogo njih, ali je i mnogo vremena prošlo. Mnoge sam zaboravila. Većini je trudnoća prekinuta. Te žene nestajale su bez traga. Svega nekoliko njih porodilo se tu na GAK-u. O tome sam tada, devedesetih godina, napravila prilog na ovdašnjoj televiziji. Ostaviću vam link, da pogledate ako želite”

„Znači li vam nešto ime Hajrija Zilkić? Prema informacijama do kojih smo došli, reč je o ženi koja je takođe bila u porodilištu negde u tom periodu!”

Nad lice gospođe Mejer nadvi se senka.

„O bože... Kako se ne bih sećala Hajrije! Nju verovatno nikada neću moći da zaboravim!”

„Šta se dogodilo s njom?”

U očima gospođe Mejer pojaviše se suze.

„Hajrija Zilkić bila je jedna od ukupno tri žene koje su se porodile tih dana dok sam bila u bolnici. Ona je prevremeno rodila sićušnog dečaka koji je jedva preživio. Zapravo, niko nije verovao da će lekari uspeti da ga održe u životu, bio je toliko malen... Međutim, dogodilo se čudo.”

„Je l' ona prihvatila dete?”

„Ne. Ni ona nije želela da ga prihvati. Međutim, kada je od drugih pacijentkinja čula da ću uzeti Nadu, pozvala me je jedne večeri u sobu. Bila je van sebe od tuge. Zamolila me je tada da odvedem i njeno dete!”

Nenad je upijao svaku reč frau Mejer.

„Bila je očajna”, nastavi ona. „Nikada nisam videla tako tužne oči, gospodine Spasiću. To su bile oči mrtve žene koja je samo fizički bila prisutna. Sećam se da mi je rekla: 'Ja ga ne mogu uzeti jer bi me večno podsećao na zlo koje mi je naneto. Ali Alah je hteo da se dete rodi. Znam da činim greh, jer dete nije krivo... Uzmi ga zato ti, ako možeš.'”

„I? Šta ste učinili?”

„Zaista nisam mogla da povedem dvoje dece sa sobom. I ovako je bilo rizično. Ostavila sam dečaka i uzela Nadu. Sećam se da mi je, kada sam joj objasnila situaciju rekla: 'Bolje je tako... Čuvaj žensko... Ono nikada nikome neće načiniti takvo zlo na kakvo su muškarci spremni.' Uvek ću se sećati tih njenih očiju koje su me gledale u bolu koji ona

sama nije mogla da iznese. Do kraja života, gospodine Spasiću.”

Bilo je tačno dvanaest sati i dvadeset minuta kada je devojka u dugačkoj beloj kecelji donela račun. Želeo je samo što pre da uđe u avion i pobegne od svega. Činilo mu se da je, slušajući frau Mejer, prestao da se plaši letenja.

U kombiju ih je bilo ukupno šest. Dve su bile tamnije puti, na osnovu čega je zaključila da su Ciganke. Jedna, koja nije želela da priča, po crtama lica i pokretima, najverovatnije je dovedena iz Ukrajine. Njih je mogla da prepozna izdaleka. Za ostale dve pretpostavila je da su sa Kosova. Tako joj je zvučao jezik kojim su se povremeno obraćale jedna drugoj. Znala je da će, kada pređu na drugu obalu, svih pet njenih saputnica završiti u rukama trgovaca ženskim mesom. Prodaće ih vlasnicima ilegalnih javnih kuća i striptiz barova u Milanu, Frankfurtu ili Antverpenu. Narednih godina, njihova tela naviknuće se na batine i neželjeni seks. Muškarci nezadovoljni spolovilima, direktori banaka kojima žene ne daju „u dupe” i dečaci koji još nisu naučili da bez novca dobiju pušenje, skakaće po njihovim zadnjicama puneći njihove nutrine spermom. U međuvremenu, makroi nezadovoljni profitom povremeno će im lomiti zube. Od svih njih, jedino će ona, kada se ponovo domognu kopna, biti slobodna. Njena sloboda bila je plaćena.

Krupni muškarac neuredne spoljašnjosti i sitnih prasećih očiju, rekao je da moraju sačekati smenu. Šverceri su nepogrešivo znali raspored srpskih i mađarskih patrola na ovom delu reke. Sa pojedinim pripadnicima rečne policije imali su dil koji je podrazumevao nešto duže zadržavanje u obilascima udaljenih rejona. Zauzvrat, policajci bi dobijali novac i poneku od „svežijih” devojaka, tu na podu kombija. Na poslednjoj tabli pored puta koju je uspela da zapamti, pisalo je Martonoš. Nije znala gde su, ali naziv mesta govorio joj je da su blizu prve stanice na putu spasenja. Najpre Mađarska, a zatim Austrija, Beč... Sve do konačnog bega iz pakla koji joj je sudbina namenila, kada je pre dvadeset četiri godine rođena u državnoj bolnici u Kišnjevju, u kojoj, u tom trenutku, nedelju dana nije bilo struje.

Noć je već uveliko pala na ravnicu. Rečeno im je da će ih preko reke prevesti brzim motornim čamcem. To ju je donekle smirilo jer joj je susret sa vodom uvek izazivao nelagodu, naročito noću, kada bi ugledala to veliko, duboko crnilo. Nije umela da pliva. U Moldaviji nikada nije išla na letovanje, a kasnije, kada je počela sama da se stara

o sebi, prilike za to bilo je još manje.

Po komešanju žena u kombiju shvatila je da se pokret približava. Prethodno je svinjooki dva puta dolazio. U oba navrata rekao je da budu tihe i da će ubrzo stići čovek koji će ih prebaciti na drugu stranu. Pomenuo je da su patrole noćas češće i da zbog toga moraju sačekati da se pojave njihovi ljudi. Pogledala je na časovnik u trenutku kada je jedna od Ciganki tražila da izađe da piški. Bilo je jedanaest sati uveče. Kada je svinjooki, uz škripu, otvorio velika vrata kombija, videla je blesak munje u daljini. Za nekoliko trenutaka, snažni huk vodene bujice sručio se na krov i bokove kombija. Buka je bila toliko snažna da joj se učinilo da se nalazi u bubnju velike veš-mašine. Setila se da sa sobom nije ponela ništa što bi je zaštitilo od kiše. U malu platnenu torbu spakovala je sendvič, dva para gaća i dezodorans. Novac je držala u patici ispod desnog stopala. Kao dete, često je kisnula. *Neće mi biti ništa ako se malo nakvasim, pomisli. Toplo je.*

Udari gromova odjekivali su mahnito u limenoj kabini. Kosovarke su glasno negodovala, Ciganke su se šćućurile u uglu, dok je Ukrajinka i dalje ćutala. A ona je mislila na Dragana. Otkad ga je upoznala, osetila je da ih povezuje to nešto, svojstveno ljudima koje je sudbina ostavljala na cedilu. Prepoznali su se, kao dve pokisle životinjice koje tragaju za zaklonom. Nisu govorili mnogo. Sve to što je ostalo iza njih, bilo je dogovoreno bez reči. Znali su da je, šta god da učine, to bila i jedina preostala mogućnost. Bolje karte bile su odavno podeljene.

Kao i obično, novac joj je predao bez najave i velikih reči.

„Ovo će ti pomoći da se oslobodiš. Kada stigneš na sigurno, a ja završim svoje stvari, pridružiću ti se. Tada krećemo iz početka.” Nije ni pokušala da ga bilo šta pita, niti da mu protivreči. Znala je da bi bilo besmisleno.

Dvadeset minuta pre ponoći svinjooki je naglo otvorio vrata kombija povikavši da kreću. Videla je kako su se bujice vode slivale po namrštenom čelu i sitnim očima koje su bile gotovo u potpunosti pokrivene stisnutim kopcima. Prstima je okrenula alkicu u usni. Brzo. Za sreću. U sledećem trenutku, osetila je kako je stala u duboko blato ispred kombija. Nije videla ništa. Bio je potpuni mrak. Samo bi u trenutku kada bi nova munja zaparala nebo, videla njihovu malenu grupu koju je ogromni gusti tuš šamarao u nepreglednoj ravnici.

Koračali su po blatnjavom polju petnaestak minuta, kada je primetila da se primiču šumarku i vodi. Iz daljine, ugledala je malenu svetiljku, koju je držao čovek u kabanici. Vetar je duvao toliko snažno

da je, pored sve buke koju su stvarali kiša i udari gromova, čula i zvuk povijanja vrba u blizini. Čovek u kabanici je malenom baterijskom lampom osvetljavao put ispred njih, pokazavši im plovilo koje je bilo spremno. Umesto brzog motornog čamca čekala ih je malena orahova ljuska sa motorom koji je podsećao na one koje je viđala na pecaroškim čamcima na Dunavu, kada je sa mušterijama odlazila na druženja po rečnim turističkim kruzerima.

Čamčić u koji su ulazili bio je po dnu već ispunjen vodom. Ljuljao se snažno, tako da su dve Ciganke i jednu Kosovarku svinjooki i čovek u kabanici morali da unesu kako od straha ne bi ostale na obali. Ona se nije plašila. Osećala je kako joj voda natapa kosu, majicu i gaće, ali joj ništa od toga nije predstavljalo problem. Samo se plašila te vode, koju zapravo nije ni videla. Svuda unaokolo, pogled je tonuo u duboku crnu noć.

Čovek u kabanici bezuspešno je pokušavao da upali motor dok se maleni čamac prkosno izmicao. Psovao je, pominjući imena ljudi koji joj nisu značili ništa. A onda, u jednom trenutku, posle ko zna kojeg po redu povlačenja dugačke sajle, motor zabrunđa. Krenuli su!

Žene u čamcu držale su se jedna za drugu i za drvene ivice korita. Njihove povremene uzvike psovkama je gušio kormilar koji je takođe postao nevidljiv. Nije umela da proceni ni da li se i dalje kreću, jer je čamac besno poskakivao pod naletima vetra, talasa i kiše. Bila je potpuno mokra. Voda u čamcu dopirala je do iznad gležnjeva. U trenutku kada je još jedna munja zaparala nebo, videla je da je svuda oko njih veliko, ništavno crnilo. Još nekoliko trenutaka nakon gašenja munje, u očima su joj ostala lica Ciganki koje su plakale. A onda je odnekud naišao ogromni talas. Motor se ugasio, i u trenutku je osetila kako se čamac propeo i odmah zatim izokrenuo, šaljući sopstveni prestravljeni tovar u naručje crnih talasa Tise.

Hladna voda zagrlila ju je kao što smrt inače grli sopstvene žrtve. Pustila ju je da nekoliko puta pokuša da joj se izmigolji, hvatajući mahnito vazduh već dopola vodom ispunjenim plućima. A onda ju je nevidljivim predivom vodenog vira zauvek povukla na travom obraslo šljunkovito dno.

ČETVRTAK, 30. JUN

Sa svim onim što je čuo od Nenada o detaljima razgovora sa frau Mejer, stajao je ponovo ispred iscrtanog zida u kancelariji. Na jedno od poslednjih slobodnih mesta na velikom visećem kolažu dodao je fotografiju zgrade Ginekološko-akušerske klinike i fotokopiju Hajrijinog portreta. Uz nju je docrtao jednostavnu figuru muškarca, sličnu onoj kakva se nalazila na crvenom svedu na semaforu. Iznad kruga koji je označavao njegovu glavu, naškrabao je maleni znak pitanja. Iz predsoblja je dopirao glas voditelja vesti koje je Minja gledala na kompjuteru. Zamolio ju je da utiša zvuk, tako da nije čuo kada je u nastavku programa spiker objavio kako su u blizini Martonoša na obali Tise pronađena tela dve mlade žene koje su stradale u pokušaju ilegalnog prelaska državne granice.

Priča o dovođenju silovanih žena u beogradske bolnice na njega je ostavila dubok utisak. Krenuo je u istragu sa ograničenim ciljem. Želeo je da otkrije stvarnog ubicu, utvrdi ko je pokušao da smesti Draganu i njemu, i da naposljetku sebi i svojoj prijateljici povрати neosnovano narušen ugled. Međutim, stvari su i ovde izmakle kontroli. Otkrivajući jedan po jedan sloj tajni koje su pokrivala leševe Radovana Kovača i Alekse Drobunjaka, otkrivao je i istine za kojima nije tragao.

Postoje stvari koje je bolje nikada ne saznati. Ne postajemo od svake istine bolji.

Ipak, osećao je da ga od cilja deli još svega nekoliko koraka. Bio je blizu. Sasvim blizu. Nedostajalo mu je još tih nekoliko delića slagalice čije je sklapanje započeo nasumično, ne znajući da li će je ikada dovršiti. Bilo je tu i delova koji su bili višak, i onih koji nisu pripadali kolažu. Pa ipak, većina njih tvorila je sliku koja je vodila u jednom pravcu. Falilo mu je još malo...

Kada ti u istraživanju neko nedostaje, vrati se na početak i sve pogledaj kao da gledaš prvi put. Profesor Papić učio ga je da je um naš

najveći neprijatelj. Tera nas da previdamo stvari. Rutina i ponavljanje čine da na činjenice gledamo očima koje su već donele zaključke. Kada se mučimo da nađemo odgovor, uvek postoji nešto što smo prevideli. A to nešto, tvrdio je ekscentrični Hercegovac, ne vidimo jer je suviše blizu našeg oka.

Izvadio je kutijicu *vilsonsa*, istresao prstohvat tamnog praha na ruku i blago ušmrknuo sadržaj. Osetio je kako se prijatna aroma preko nosne sluzokože širi sinusima. Još nekoliko trenutaka posmatrao je crteže, slike i linije na zidu, a onda se naglo okrenuo ka stolu. Zgrabio je fasciklu sa spisima i potražio stranicu na kojoj su se nalazili rezultati veštačenja krvi zatečene na patici pronađenoj u Draganovom stanu. Bilo je to prvo veštačenje koje je obavljeno u predmetu Kovačevog ubistva, još dok je inspektor Drobnjak uz Aninu asistenciju rukovodio prvim satima istrage. Gledao je naizmenično u tabele u kojima su bile ispisane oznake krvne grupe pokojnog, krvi pronađene na patici i uzorka uzetog iz Draganovog prsta.

U prve dve kolone nalazila se oznaka AB pozitivna. Setio se kako je Draganu prilikom prvog razgovora u policiji rekao da je jedan od problema i taj što je pokojni Kovač posedovao izuzetno retku krvnu grupu, koju je na ovim prostorima imalo svega oko četiri odsto stanovništva. U Draganovoj koloni bila je upisana krvna grupa A pozitivna.

Kako sam samo bio glup!

Zurio je u slova kao da pokušava da otkloni mogućnost greške. Propusta koji bi ga i ovoga puta odveo na stranputicu. Međutim, znao je da ovoga puta propusta nema. Konačno je shvatio... I bio je duboko nesrećan zbog toga.

Prvi sumrak pokrio je usnule dušanovačke bašte. Zaustavio je *volvo* u Tomazeovoj ulici ispred dvorišta sa velikom bukvom. Znao je da će ga zateći u kući. Nakon zalaska sunca, starac nikada nije izlazio ako za tim nije bilo preke potrebe. Razmišljao je kako da započne razgovor. Da li je prikladno ljutiti se?

Viknuti? Ili mu pružiti priliku da konačno sam kaže istinu? Da li je bolje reći mu da će naići na njegovo razumevanje? Naposletku, shvatio je da ništa pametno ne može da smisli. Umesto toga, pokucao je na oronula drvena vrata, na čijoj sredini se klatio veliki zardali zvekir.

Kada je provirio iz kuće, starac ga pogleda očima čoveka koji zna da

advokat koji po mraku dolazi nenajavljen ne nosi dobre vesti. Bez reći je pustio Nikolu unutra. Nekoliko trenutaka gledali su se ćutke. Ne sačekavši da ga domaćin ponudi, Nikola sede za trošni trpezarijski sto.

„Zašto ste me lagali, gospodine Pažin?”

Starac je ćutao. Gledao je preko njegovog ramena u tačku na zidu koja verovatno i nije postojala.

„Zašto ste me lagali da je Dragan vaš sin? Došao sam da mi, pre nego što bude kasno i dogodi se još neko zlo, konačno kažete istinu!”

Zvonko Pažin okrete se i ode do malog kredenca u uglu. Nekoliko trenutaka prevrtao je po činijama. Izgledalo je da je odsutan i da uspeva da se distancira od Nikolinih reći.

„Mnogo toga ne razumete, gospodine Bobiću.” Glas mu je bio nesiguran i tih. „Dozvolite mi da vas ovoga puta barem ugostim kako dolikuje. Prošli put ste žurili. Nadam se da sada možete da odvojite malo vremena, jer se bojim da neće biti još mnogo prilika za razgovor.”

Posmatrao je kako starac sa police uzima providnu staklenu bocu, dopola punu. Pretvarajući se da je prečuo Zvonkov komentar, mirnijim tonom nastavi.

„Sećate li se kada ste mi, prilikom našeg prvog susreta u kancelariji, ispričali priču o bolesti vaše supruge? O tome kako vam je nedostajao pravi znak pored oznake za nultu krvnu grupu? Kako vas je progonilo to što zbog tog nedostatka niste bili u prilici da je spasete? Sećate li se kada ste me molili da zbog toga preuzmem slučaj?”

Starac je i dalje ćutao. Dve čašice rakije stajale su na stolu.

„Draganova krvna grupa - A pozitivna - nije mogla da potekne od vas i vaše supruge, gospodine Pažin! Čudno je kako mi to odmah nije bilo jasno. Zašto ste me lagali?”

„Nisam vas lagao, gospodine Bobiću”, progovori starina glasom koji kao da nije bio njegov. „Tačno je da vam nisam rekao sve, ali vas nisam lagao”

U prostoriji se čulo Zvonkovo sve teže disanje.

„Draganu sam celog života bio otac. Jedini kojeg je imao. Uzeo sam ga kada ga niko nije hteo... Dao sam mu prezime, koje nije imao... Lečio sam ga, tešio, branio... Čuvao od ljudi koji su želeli da mu naude... Bio sam mu i više od oca, Nikola!”

„Ali mu niste bili biološki roditelj!”

„Nisam! Zar je to greh?” Starčeve oči planuše. „Stana i ja nismo mogli da imamo dece, bila je to Božja volja... Ali zato nam je Gospod dao njega!”

„Zašto mi to niste rekli? Zašto ste to sakrili od mene? I vi i Dragan!”

„Zato što sam se plašio da ćete, ako saznate istinu, početi da ga gledate drugim očima. I da ćete mu vi, koji ste tada jedini mogli da ga spasete, čak i pre suda izreći presudu. Onako kako su ga, od trenutka kada se rodio, osuđivali svi. Zato što sam se pribojavao da ćete, ako čujete njegovu priču, biti skloni predrasudama koje su uništile naše živote. Istina nam ne pomaže uvek, gospodine Bobiću. Od nje možda postajemo mudriji, ali ne i bolji!”

„Šta se zapravo dogodilo, Zvonko? Hoćete li mi konačno reći šta se dogodilo sa vama i Draganom? Hoćete li mi konačno objasniti u šta ste me zapravo uvukli? Mislim da posle svega imam pravo barem na to. Moja karijera je uništena. Ostao sam bez posla. Osramotili su me. Oskrnjavili su mi stan! Po svemu sudeći, neko želi i da me likvidira... Hoćete li mi barem sada reći istinu?”

Starac ga je gledao kao da gleda kroz prozor. Izgledalo je da ga Nikoline reči ne dotiču.

„Verujete li u Boga, gospodine Bobiću?” Ne sačekavši da Nikola odgovori, kao da ga odgovor na postavljeno pitanje zapravo i ne zanima, starac nastavi. „Bog je stvorio ljubav između muškarca i žene da bi dva bića kroz ljubav stvorila novi život i produžila vrstu... Zar to ne predstavlja najveću tajnu života i najveći Božji trijumf nad Satanom? Ali šta ako se dogodi da najveći Božji dar i tajnu čovek iskoristi da bi stvorio najveći greh i zlo? Zlo kojem nema premca? Šta se dogodi ako se umesto vrhovne ljubavi i potpunog sjedinjenja novog čoveka stvori mržnja koja je normalnom biću nezamisliva? Kakav je onda čovek, gospodine Bobiću, koji iz toga nastane? Da li je to čovek ili demon?”

Posmatrao je starčevo izbezumljeno lice. U tim trenucima, izgledao mu je kao čovek kojeg napušta razum.

„Recite istinu, gospodine Pažin!”

„Može li postojati otac koji sopstvenim semenom želi da otruje? Može li postojati majka koja prezire plod svoje utrobe? Ako je tako nešto moguće, nije li to najveća greška koju je u svom poretku načinio Tvorac? Nije li to dokaz da Gospod, kom sam sav svoj život posvetio, zapravo i ne postoji?”

„Bili ste domar u porodilištu kada se sve to dešavalo! Znam za žene koje su dovođene! Znam za decu koju su rađale silovane majke. Znam za novinarku koja je sve snimila. Pomozite mi da stavim tačku na zlo! Na nesreću koja nikada i nije prestala!”

„Nemojte povrediti moje dete, gospodine Bobiću! Nemojte nauditi

Draganu! Ne morate biti nečiji otac da bi dete bilo dete!" Starac se tresao.

„Šta se dogodilo sa Hajrijom Zilkić? Hoćete li mi konačno reći istinu?"

Starac je zaridao. Duboko. Gorko. Nikola je video kako prebledelim prstima steže čašu u kojoj više nije bilo tekućine, kao da želi da je slomi.

„Ima li te, Isuse?!", povika uperivši pogled ka tavanici. „Ima li te ili si me pustio da tumaram po pustinji sam?! Zašto? Sve sam ti dao, a sve si mi oduzeo!" Zvonko je podigao ruke uvis, a zatim ih je još brže, zajedno sa glavom survao u krilo.

Nikola ustade i zagrlj starca čija su ramena poigravala nad glavom zaronjenom u šake.

„Gospodine Pažin, neću nauditi Draganu. Obećavam! Ali mu moramo zajedno pomoći da stane. Šta se dogodilo?"

Zvonko podiže lice, obrisa ga rukavom grube košulje i zagleda se u Nikolu prodornim, ranjenim očima.

„Hajriju su silovala trojica, pred mužem, hodžom, kojeg su naterali da gleda kako je skrnave. Onda su ga ubili puškom čiju su mu cev prethodno gurnuli u usta. Nju, trudnu i osramoćenu, ostavili su da živi. Bila je jedna od žena koje su doveli u porodilište. Želela je da abortira, ali bilo je prekasno. Kada se porodila, nije želela ni da vidi dete. Samo je proklinjala one koji su joj to učinili, prizivajući osvetu. Već tada, svi mi koji smo bili u njenoj blizini, znali smo da će ih kazna stići. Da ste je videli, znali biste o čemu govorim. I danas Hajrijina kletva upravlja životom mog sina."

„Šta hoćete da kažete?"

„Sledećeg jutra probudila se bez moći govora. Kada su je odatle odveli u kovinsku psihijatriju, dete su ostavili u porodilištu. Od prvog trenutka, znao sam da me Gospod iskušava i da je moj zadatak da prihvatim plod tih zlikovaca i da mu darujem život dostojan čoveka. Trebalo je da od demonskog semena napravim čoveka. Stana i ja smo u početku dete donosili kući da ga nahranimo i presvučemo. Onda bismo ga vraćali u porodilište. Kasnije smo shvatili da više ne želimo da ga vraćamo. Shvatili smo da je on naš sin, da ga želimo zauvek. Prestao sam da na njega gledam kao na iskušenje. Zavoleo sam ga, gospodine Bobiću. Bio je dete kao i svako drugo. Igrao se, učio... Bio je nevaljao... Bio je bolestan... Bio je... samo dete. Moje dete!"

Nikola je bez reći slušao starca.

„Kao što vidite, nisam vas slagao, gospodine Bobiću. Dragan nema oca. Nikada ga i nije imao. Ako bismo prihvatili da on ima biološkog oca, prihvatili bismo da je Draganov otac zlo. Iskonsko zlo. Da je njegov otac Sotona! A to bi značilo da je Gospod načinio neshvatljivu grešku. Zato je Dragan moj sin!”

„I onda je dete rešilo da kazni zločince?”

Zvonko ponovo obori glavu.

„Nemojte povrediti mog dečaka, gospodine Bobiću. Molim vas, nemojte ga povrediti.”

„Ko je treći?”

„Nemojte ga povrediti...”

„Ko je treći? Kažite! Shvatate li da ćete biti odgovorni ako izgubimo još jedan život? Znam da ne želite to!”

„Moja misija je završena... Ja tu više ništa ne mogu da učinim. On je odrastao čovek. Kada je stasao, poželeo je da upozna majku koja ga je odbacila. Verujem da je to bila greška... Sada samo ona zna šta će biti... Ja sam...”

„Šta ona zna?”

„Ja tu više ne mogu pomoći, gospodine Bobiću. Zaista ne mogu pomoći. Samo nemojte da nađete mom dečaku.”

Znao je da dalji razgovor sa starcem ne bi imao smisla. Konačno je morao da se vrati na početak, da se suoči sa samom kletvom, da potraži sibir i da proba da ga ugasi. Jednom zauvek. Izašao je iz kuće i dvorišta u kojem se nalazila velika bukva.

Bio je već na Pančevačkom mostu kada je sedamdesetogodišnja vaspitačica u penziji, Angelina Ranković, ušla u Zvonkovo dvorište kako bi od komšije pozajmila dve kocke šećera za kafu. Nije mogao da čuje urlik koji je provalio iz ženinih grudi kada je tamo, umesto sladila, pronašla beživotno telo starca kako se klata okačeno širokim crnim kaišem o veliku granu bukve na kojoj je, pre dvadeset godina, Draganu vezao prvu, ručno pravlenu, ljuljašku.

Stajao je ispred krupne, napadno našminkane žene u izgužvanom bolničkom mantilu, strepeći šta će se sledeće dogoditi. Mogao je da pretpostavi da ga tvrdnja da je branilac Hajrijinog sina neće momentalno odvesti do paviljona kovinske bolnice u kojem se nalazila Draganova majka. Međutim, nadao se da će pominjanje sestre Danice iz Urgentnog, koja je sa dežurnom sestrom stažirala, biti dovoljno da mu

omogućiti tih nekoliko preko potrebnih trenutaka sa nepokretnom pacijentkinjom. Umesto toga, nepoverljiva bolničarka, na čijem džepu je crnim flomasterom pisalo „Jovanović”, rešila je da proveriti njegove tvrdnje. Tu pred njim pozvala je poznanicu čije je ime iskoristio kao lozinku, kako bi proverila verodostojnost sumnjivog poznanstva.

Sa razdaljine od nekoliko metara, čuo je kako je bolničarka objasnila „Dančetu” situaciju u kojoj se trenutno nalazi. Očekivao je da će svakoga trenutka, nakon što joj sagovornica otkrije njegovu prevaru, prekinuti vezu i zatražiti da se udalji. Međutim, nakon što je uočio nekoliko klimanja glavom i čuo nekoliko mahinalno izgovorenih „Okef, nafrakana bolničarka ponudi mu slušalicu:

„Danica želi da vas čuje!”

Verovao je da će začuti psovku. Međutim, umesto toga, u slušalici prepozna smešak šarmantne medicinske sestre, pred kojom je pre desetak dana, polunag, polagao zakletvu.

„Moram da priznam da odavno nisam srela hrabrijeg čoveka od vas, gospodine Bobiću. Nakon svega što ste mi priredili bekstvom, rešili ste da se pozovete na naše dugogodišnje prijateljstvo!”

Nije imao previše izbora. Izmakao se nekoliko koraka u stranu, kako bi barem smanjio broj svedoka još jedne blamaže pred ljubaznom sestrom.

„Izvinite još jednom. Setio sam se da ste mi rekli da ste ovde stažirali, a morao sam da se pozovem na nekoga. Nisam očekivao da će koleginica proveravati. Ipak, voleo bih da znate da pomažete rešavanju jedne izuzetno značajne istrage, o kojoj ćete uskoro čitati u novinama.”

„Kad god u poslednje vreme čujem za vas, o tome bude nešto i u novinama.” Danica se ponovo nasmeha. „Dugujete mi jednu gratis odbranu, gospodine Bobiću. Možda bi bilo najbolje da poravnamo račune tako što ću vas prebiti prilikom prvog susreta. Vi me onda, povodom nanetih povreda, možete besplatno zastupati pred sudom.”

„Prihvatam!”, reče Nikola.

„Budite pažljivi sa Hajrijom. Ne bih želela da joj se bilo šta dogodi. Poslednja sam prethodne zime nadzirala njenu poznatu noćnu šetnju.”

Desetak minuta kasnije, dežurna sestra otvorila je masivna drvena vrata paviljona u kojem su, po njenim recima, bili smešteni najozbiljniji pacijenti kovinske psihijatrije. Da nije reč o preterivanju, Nikoli je postalo jasno već na osnovu susreta sa nekolicinom njih u hodniku. U susret im je najpre naišao stariji muškarac koji je otvoreno masturbirao. Povik dežurne sestre učini da ovaj bez reči zamakne u

kupatilo. Za njim se kretala žena kojoj je iz usta, kao iz slavine, tekla beličasta tekućina. Neki od njih pričali su sami sa sobom, praveći čudne poteze rukama koji Nikolu podsetiše na taj-či. Kao tužilac, bio je u prilici da povremeno obilazi pacijente smeštene u psihijatrijskim ustanovama. Ovi prizori uvek su kod njega izazivali tugu. Možda i zbog toga što se plašio da će i sam jednoga dana završiti na nekom od ovakvih mesta.

Zaustavili su se ispred visokih belih drvenih vrata. Izgledala su isto kao i sva druga u nepreglednom nizu bolničkih soba poredanih uz hodnik. Dežurna sestra pogleda na sat. Bilo je jedanaest sati i deset minuta uveče.

„Imate pet minuta. Ne smete je dodirivati. Nemojte govoriti glasno. Kao što sam vam objasnila, Hajrija je potpuno odsutna i sa njom komunikacija neće biti moguća, tako da ne znam šta zapravo želite da postignete. Ali bez obzira na to što je u stuporu, ne smemo je izlagati stresu. Njeno stanje je i dalje nepoznanica.”

Sestra otvori vrata. Ispred Nikole se ukaza mračna soba sa prozorom koji su presecale velike metalne rešetke. Isprva, očima nenaviknutim na mrak, nije uspeo da uoči bilo šta drugo osim obrisa nekoliko metalnih kreveta poredanih duž prostorije. A onda sestra bez reči okrete veliki prekidač na zidu i žućkasta svetlost sa visoke tavanice obasja prostor.

Na jedinom zauzetom krevetu Nikola spazi sitno telo starice koja je zurila uvis. Ni paljenje svetla, ni prilično bučni izlazak dežurne sestre, ni Nikolino prisustvo, nisu učinili da žena u postelji na bilo koji način reaguje. Bila je sama u sobi. Njeno sićušno telo prekrivala je sivkasta, izgužvana prostirka.

Nije bilo nikakve dileme. Bila je to ona. U mislima mu prodoše slike starice duge bele kose koju je „video” u policijskoj stanici kod inspektora Drobnjaka i tokom seanse kod profesora Papića. Sve je postalo jasno: oduvek, bila je to Hajrija!

Shvativši da je ostao sam sa Draganovom majkom, Nikola se približi i kleknu pored njenog uzglavlja. Staklaste, poluotvorene oči podsetiše ga na jabučice grilovane orade. Brojne tamne fleke na uvelom licu utapale su se u mrežu bora razvučenih po koži, koja je na pojedinim delovima bila toliko tanka da mu se činilo da se ispod nje mogu jasno videti staričine kosti. *Šta su ti uradili? A šta si ti učinila njima?*

Znao je da vreme neumitno ističe. Uprkos tome, morao je da

pokuša. Hajrija je bila prva i poslednja stanica velikog putovanja, bez koje mozaik nije mogao biti sklopljen.

„Hajrija”, reče tiho, gotovo oslanjajući usta na njeno uho, čiji je vrh stidljivo izvirivao iz žbuna tankih sedih vlasi. Starica se nije ni pomerila. Isti prazni pogled kroz napola spuštene kapke zurio je u tavanicu.

„Hajrija...”, pokušao je ponovo. I ovoga puta nije se dogodilo ništa. Znao je da će svakog trenutka u sobu ući medicinska sestra i zatražiti od njega da se udalji. Ipak, gonjen više instinktom nego uverenjem da bi mogao pokrenuti davno usnulu ženu, Nikola se odluči na još jedan korak. Sa njegovih usta, ka njenom uvelom uhu, lagano potekoše reči.

„Tvoj sin učinio je sve što je trebalo... Sihar je ispunjen... Sada je on u opasnosti... Potrebna mu je tvoja pomoć.”

Trenutak koji je usledio, kao što će bezbroj puta kasnije ponoviti, pamtiće do kraja života.

Poput davno zaleđenog fosila ili lavom, u pokretu, zaustavljene figure iz Pompeje, Hajrija blago pomeri kapke. Bio je ipak toliko pribran da je uspeo da uključi kameru na mobilnom telefonu i da snimi nekoliko trenutaka čuda koje će se pred njegovim očima, u narednih nekoliko trenutaka odviti.

Najpre jedva čujno, a kasnije sve glasnije, Hajrija je započela izgovaranje nekakvih nerazumljivih reči. Na momente, ponešto od rečenog uspeo bi i da razume. Kasnije, tokom višekratnog preslušavanja snimka, Nikola će shvatiti da je najveći deo staričine besede predstavljala molitva.

Ali najvažniji trenutak usledio je kada je sasvim jasno progovorila o sihiru i džinima i kada je ispod pokrivača provukla tanušnu smežuranu ruku koju je pružila put njegovog krila. U sledećem trenu, kada je šakom krenuo prema njoj, osetio je da mu je na dlan pao poznati, težak predmet umotan u lepljivom trakom obmotanu hartiju. Još jedan dukat iz sultanijinog đerdana oko kojeg se nalazila malena cedulja. Otvorio ju je pažljivo, shvativši da samo što se nije raspala u prah. Četvrt veka u šaci njene vlasnice učinilo je da boja hartije postane gotovo crna. Okrenuvši papir prema svetiljci, uspeo je da razazna da su na njemu, nesigurnom rukom, bila ispisana tri imena.

Prva dva za Nikolu nisu predstavljala iznenađenje. Radovan Kovač i Aleksa Drobnjak predvodili su ovu neveliku, fatalnu povorku. Međutim, kada je pročitao treće ime u nizu, Nikola oseti kako mu iznenada ponestaje daha. Poslednji dušmanin Hajrije Zilkić i čovek čiji su dani na

ovom svetu bili odbrojani bio je niko drugi do Bojanin brat i njegov nedokučivi klijent, Branko Novaković.

Volvo je jurio nepreglednom banatskom ravnicom. Želeo je da se što pre vrati. Iako je već bilo blizu ponoći, nije smeo da čeka jutro. Ani, Nenadu i Alenu morao je što pre da saopšti ono što je otkrio. Kockice su se konačno složile. „*Najčešći razlog zbog kojeg ne vidimo istinu je taj što je ona često suviše blizu našeg oka.*” Profesor Papić bio je u pravu. Jedino nije znao šta da kaže Bojani. Poslednji na spisku smrti bio je njen brat.

Dragan, dete rođeno od silovane majke, svetio se odgovornima za pakao podarenog života. Ubijao je jednog po jednog dušmanina žene koja ga nikada nije uzela u naručje. U ruke žrtava stavljao je dukate iz đerdana koji joj je nekada pripadao i koji joj je, zajedno sa dušom, pokidan u kobnoj noći. Zastrašujuća istina od samog početka bila je tu, ispred njega, ali je on nije video, ili podsvesno nije želeo da je vidi, oslanjajući se na uverljivost lažne presude.

Kako je uspeo da namesti veštačenje? Po ko zna koji put, u glavi je prevrtao slike sa suđenja. Ko mu je pomogao? Ko je zamenio patike?

Morao je da spreči Brankovo ubistvo. Na ruku mu je išlo to što se Bojanin brat nalazio u zatvoru, tako da je barem trenutno bio zaštićen. Ipak, znao je da će, ako ne bude sprečen na vreme i uhapšen zbog ubistva Alekse Drobnjaka, Dragan sigurno ispuniti zavet do kraja. Sačekaće prvu pogodnu priliku. Morao je da ga zaustavi.

Neposredni dokazi da je Dragan povezan sa Drobnjakovim ubistvom još nisu postojali. Prema onome što je saznao iz medija, i pored detaljnog pregleda terena, u koji su bili uključeni vojska i policija, nikakvi tragovi nisu nađeni. Kao kada je ubio Kovača, Dragan je očigledno uništio predmete kojima je izvršio krivično delo. Nisu pronađeni ni sekira ni pištolj kojim je žrtva bila prostreljena. Međutim, bio je siguran da će rasplitanje mreže koja je oko Dragana bila ispletena, uz pomoć Hazne, Munevere, frau Mejer, kovinske psihijatrije i Hajrije, dovesti do nesumnjivog zaključka. Ishodišta iz kojeg više neće biti bekstva! Razgovaraće s njim. Predočiće mu da više nema gde. A onda će izvesno isplivati i poslednja kockica koja nedostaje.

Mešala su mu se osećanja. S jedne strane, bio je ponosan na sebe. Uspeo je u naumu koji je od početka bio osuđen na neuspeh. Uprkos svima koji su ga omalovažavali i koji su mu se smejali, dešifrovao je

kod. Nikola Bobić vratiće se na mesto koje mu pripada. Ani će predmet doneti slavu koja joj je nepravedno oteta. Život će ponovo dobiti boj e!

Sa druge strane, bilo mu je teško što je sada postalo sasvim jasno da je to ipak Dragan. Zavoleo je tog nedokučivog momka. Poverovao je da je reč o još jednoj neverovatnoj priči, u kojoj je nevin čovek uspeo da pobedi sistem. Bilo mu je teško da po ko zna koji put prihvati da je nevinih među ljudima izuzetno malo, ako ih uopšte ima.

Na Pančevačkom mostu pokušao je da pozove Alena. Telefon je bio zauzet. Poslao mu je poruku kojom je tražio da Ani i Nenadu kaže da za pola sata dođu u kancelariju. Znao je da će mu se pripravnik javiti čim završi razgovor. U Ruzveltovoj u ovo doba noći nije bilo gužve. Prošao je pored Novog groblja osvrnuvši se nakratko preko ramena. Namignuo je Đorđu. Bio bi ponosan na njega!

Jajare nam ne mogu ništa, matori! Bila je ovo njihova pobeda.

Prolazio je pored Vukovog spomenika, kada je na ekranu mobilnog video da ga zove Ana. Očekivao je negodovanje zbog kasnog sastanka. *Večita princeza!*

„Je! ti javio Alen? Dođi hitno do kancelarije! Sve je gotovo! Dragan je!” U dahu, ne čekajući njena pitanja, rafalno je izdeklamovao informacije.

Nekoliko trenutaka Ana je ćutala. A onda mu se obratila glasom koji kod nje nikada nije čuo.

„Jesi li video vesti?”

Osetio je da nešto nije u redu.

„Kakve vesti? Šta je bilo?”

„Čoveče... Osumnjičili su te za Drobnjakovo ubistvo!”

Nikola refleksno pritisnu kočnicu.

„Ne zajebavaj me!”

Čuo je kako je uzdahnula.

„Ne zajebavam te, Nikola! Gordana je na konferenciji za štampu javila da je tvoj pištolj pronađen u blizini mesta na kojem je ubijen Drobnjak! Ne znam šta se događa, ali ovo sigurno neće izaći na dobro!”

Već na prilazu raskrsnici sa Krunskom, shvatio je da se Ana ne zajebava. Kolona policijskih vozila sa upaljenim rotacionim svetlima bila je zaustavljena na strani ulice na kojoj su bili poredani neparni kućni brojevi. U trenutku se setio da je Drobnjak ubijen iz *berete* kakvu je i on imao. *Da li je moguće da mi se ovo dešava?* Shvativši da će, ako nastavi, svakog trenutka biti uhapšen, naglo skrenu prema Vračaru.

Vozio je kao mahnit, ne obazirući se na semafore. Nije znao kuda.

Otkrio je da je Dragan ubica. Ali tek tu, pred sopstvenom kancelarijom punom policije, počeo je da otkriva i koliko je opasan njegov dojučerašnji klijent. Potcenio ga je. U njemu je video samo mladog ranjenog coveka željnog osvete. Međutim, iza tog mladog čoveka krili su se ljudi željni ispunjenja drugih ciljeva, čiji mrak nije prepoznao. Umesto trijumfa, čekalo ga je novo poniženje i skrivanje.

Postao je begunac.

Spreman na sve

„Tada sam dobio energiju za koju nisam ni znao da je imam. Bio sam spreman na sve. Bio sam spreman da poginem.“

(Transkript zapisnika o saslušanju svedoka Nikole Bobića pred tužiocem za organizovani kriminal, 16. septembar, 13.50 časova)

PETAK, 1. JUL

Nije znao gde da ide. Odjednom, više nije imao dom. Odlazak kod Ane nije dolazio u obzir. Istog trenutka bio bi uhvaćen. Policija prvo nadzire ljude iz begunčevog najbližeg okruženja. Vozio je bez cilja. Sat je otkucavao... Tablice na *volvou* bile su još jedna pretnja. Svim patrolama u gradu dostavljeni su njegovi podaci. Bilo je pitanje trenutka kada će ga zaustaviti do zuba naoružana patrola.

Pomisli da noć provede na otvorenom, negde pod mostom ili u šumi. Toplo je i mogao bi da se sakrije dok ne smisli nešto pametnije. Isključio je mobilni, a bateriju je izvadio i stavio je u džep. Znao je da ga prisluškuju već neko vreme. Bilo je pola dva i nebo je bilo puno zvezda.

A onda se, odnekud, setio čoveka koji mu je bio potreban. Okrenuo je *volvo* na Krstu i sjurio se niz Bulevar ka gradu. Drhtao je. Prvi put od kada je znao za sebe, krio se od policije. Bilo je to đavolski neprijatno iskustvo. Na raskrsnici kod Elektrotehničkog, ugleda žuto trepćuće svetlo na semaforu. Nekoliko sekundi pre crvenog... Nije smeo da stane... Dodao je gas...

Na ulasku u raskrsnicu blesnu crveni čovečuljak. Iza parkirano vozila, kao manijak koji prepada žene u parku, pojavi se saobraćajac sa drečavožutim prslukom i palicom koja je treperila crvenim snopom svetlosti. Dodati gas ili stati? Trenutak u kojem mozak radi kao kompjuterski procesor najnovije generacije. Neće uspjeti da pobegne. Zaustavio je vozilo sa strane. Srce je tuklo kao ludo.

Korpulentni saobraćajac prilazio je na način sličan onom kojim se nezainteresovani posetilac približava muzejskom eksponatu. Nikola još jednom razmotri mogućnosti. Ako je prepoznao tablice, gotovo je. Ako nije, ide u drugi krug. Spustio je staklo na prozoru.

„Dobro veće. Vaše isprave..!” Saobraćajac nemarno vrhom prsta dodirnu šapku. Nekoliko puta dunuo je kao da zvižduće, ne ispuštajući zvuk.

Znao je da ne srne da pogreši. Imao je nekoliko sekundi za odluku. Ako su mu poznati njegovi podaci, čim pruži dokumenta, biće uhapšen. Ako nisu, imao je šansu. Samo jednu. Morao je da spreči odlazak do vozila i proveru podataka preko centrale.

„Siguran sam da sam napravio prekršaj.” Nikola slegnu ramenima. „Žurim... Najavili su mi dovođenje nekih lopova na dežurstvo.”

U bezizražajnom pogledu, zaiskri naznaka zainteresovanosti.

„Gde radite?”

Bože pomози!

„Mi smo kolege. Ja sam zamenik javnog tužioca.”

„Hm”, promumla saobraćajac.

„Znam da bismo mi prvi morali da poštujemo propise, ali... Znete i sami kako je... Traže brzinu, rezultate... A onda sve po nama, kao i kod vas...”

Krupni čovek u fluorescentnom prsluku zurio je u njegovom pravcu. Iz pregrade novčanika, Nikola izvadi tužilačku legitimaciju koju nikada nije prestao da nosi. Bila je puna trunja.

„Pa... nismo baš kolege”, nastavi saobraćajac mrzovoljno, posmatrajući natpis na Nikolinoj nevažećoj iskaznici. „Kada dođemo kod vas, vi nas kažnjavate bez milosti. Čim vikneš na dripca, prekoračenje ovlašćenja! A kad vi dođete kod nas, onda smo kolege!”

Trenuci su sporo prolazili. Od sledećih nekoliko, zavisilo je mnogo toga.

„Ma znam... Ima nas svakakvih. Samo, ja takve prijave odbacujem. Znam kakav vam je posao i kakvih dripaca ima. A znam i kako se teško živi!” Nikola otvori pregradu novčanika i poče vidljivo da pretura po unutrašnjosti. „Možda biste ipak mogli da mi oprostite ovu nesmotrenost. I vas i mene čekaju ozbiljniji prestupnici.”

Novčanica od pedeset evra u deliću sekunde zameni mesto sa nevažećom legitimacijom. U ogromnu saobraćajčevu šaku, potonula je kao žrtva u dušek za spašavanje. Osetio je kako srce pokušava da iskoči.

„Laku noć!” Saobraćajac nežno kucnu po krovu *volvoa*. Oseti da bi se, da je sve ovo potrajalo još koji trenutak, verovatno tu pred njim onesvestio.

Za nekoliko minuta, čijeg proticanja nije bio svestan, zaustavio je kola na raskrsnici Takovske i Kosovske. Kao i uvek, onaj kojeg je tražio, bio je tu.

„Ulazi brzo, bangavi! Ne pitaj ništa, samo požuri!” Zbunjenog,

usnulog prosjaka gotovo je uvukao na suvozačko sedište. „Vodi me u onu tvoju jazbinu!”

Atmosfera za stolom bila je napeta. U polupraznom noćnom klubu koji je zaudarao na duvan, alkohol i znoj, trojica muškaraca sedela su za stolom u ćošku do kojeg nije dopirala svetlost sa bine. Dvojica, jedan mlađi i krupniji, na čijem vratu je bila vidljiva istetovirana paukova mreža, i stariji i mršaviji, sa kosom proređenom na temenu, izgledala su kao ljudi uhvaćeni u laži. Preko puta njih, okrenut leđima ulazu u lokal, sedeo je čovek sa kačketom na glavi koji je držao šake na stolu.

„Iskreno mi je žao”, reče skrušeno mršavi. „Jebiga, nije moglo ništa da se uradi. Bila je žešća oluja. Prevrnuo se čamac i... svi su poispadali u reku. A i ovi što su se spasli, pohapšeni su. Zaista nije do nas.”

Krupni sa paukovom mrežom bez reči klimnu glavom.

„Nisam došao da slušam prenemaganja”, reče čovek sa kačketom okrenut leđima. „Došao sam da vidim kako ćemo ovo rešiti. Dao sam novac da bude prevezena na drugu obalu. To se nije dogodilo. Slušam vaš predlog.”

Dvojica se zbunjeno pogledaše.

„Vidi, gazda nema ništa sa ovim”, reče krupni. „Znaš da ju je, po dogovoru, pustio da ide. Prevoz je odvojeno plaćen. To nije bilo do nas”

Čovek sa kačketom približi glavu dvojici preko puta. Lica su im se gotovo dodirivala.

„Okej. Pošto vidim da, kao po običaju, nemate ništa pametno da mi kažete, onda ću vam ja reći kako ćemo ovo rešiti.”

„Molim te, shvati da...”

Čovek sa kačketom rukom dade znak mršavom da stane.

„Doneo sam novac. Dvadeset hiljada.” Čovek sa kačketom izvuče glomazni koverat iz unutrašnjeg džepa jakne i položi ga na sto.

Dvojica preko puta pogledaše se u čudu.

„Slušajte me sad pažljivo. Poznato mi je da ste Kovačevoj udovici pretili zbog novca koji je dat za presudu na Vrhovnom”

Mršavi zausti da nešto kaže, ali ga čovek sa kačketom prekide.

„Rekao sam da me pažljivo slušate. U koverti je vaš novac. Za ostatak se obratite gazdi, čamdžiji ili bogu ocu... Sa svakim od njih imam poneki neizmireni račun. Jedino što je važno da zapamtite jeste ovo: ako ponovo čujem da vas je Kovačeva udovica ili bilo ko u gradu čuo ili video ovim povodom, rešićemo problem na drugi način. Mislim

da ne moram da vam objašnjavam o kakvom načinu je reč.”

Dvojica su nekoliko trenutaka ćutke gledala koverat na stolu. Mršavi se nakašlja, pogleda oko sebe i reče:

„Ali... kakve ti veze imaš s tim? Priča se da si...”

„To nije tvoja briga”, prekide ga čovek sa kačketom. „Imam neke svoje razloge. Čak i kada bih hteo da ih objašnjavam, bilo bi uzalud. Ne bi mogao da ih razumeš. Uzimaj novac, jer te neću moliti da to učiniš. Ponoviću još samo jednom: veoma je važno da shvatite da će najbolje za sve nas biti da za vas više ne čujem. Nadam se da je to jasno!”

Dvojica istovremeno klimnuše glavom. Pre nego što je čovek sa kačketom ustao od stola, glomazni koverat bio je u unutrašnjem džepu mršavog čoveka sa kosom proređenom na temenu.

Volvo je jurio pustom Ruzveltovom ulicom ka Novom groblju. Nikola je ćutao. Gavra je povremeno coktao odmahujući glavom. Na raskrsnici kod Bogoslovije, Nikola ugleda još jednu saobraćajnu patrolu i odluči da je zaobiđe skretanjem u uski prolaz pored stadiona OFK Beograda.

Dva puta bi bilo teško izvući se na istu foru, naročito sa prosjakom bez noge na mestu suvozača.

Gavra ga zabrinuto pogleda.

„Ovamo nemaš struju ni vodu, advokat. Kako ćeš da budeš u taj ćumez?”

„Snaći ću se, ne brini.”

Nije mu bilo do priče.

Kad su ušli u Višnjicu, Gavra rukom pokaza put ka obali i nasipu. Nekoliko razbuđenih litalica pratilo ih je do vode. Nikola zaustavi *volvo* na mestu na kojem je asfaltni put prerastao u usku zemljanu stazu. U šikari pored reke skinuo je tablice.

Pešačili su desetak minuta krećući se kroz načičkane bašte uz neuređenu obalu. Na mestu na kojem je žalosna vrba granama gotovo dodirivala vodu, Gavra rukom pokaza mesto gde ih, po njegovim rečima, čeka čun koji je koristio za prelaz na rečno ostrvo. Bilo je mračno. Jedinu svetlost pružao je, poput novogodišnjeg lampiona, visoko okačeni mesec, koji je te noći bio gotovo pun.

Gavra štakom privuče isluženi drveni čamac, jedva dovoljan da primi njih dvojicu. Nikola zakorači u korito i oseti kako mu voda puni cipele. Pružio je ruku Gavri, dajući mu neophodni oslonac za ulazak u nestabilnu drvenu ljusku.

„Čekaj!“, uzviknu Gavra. „Neko je mazno motor! Ne mogu da verujem... E jebiga! Moraćeš da veslaš, advokat. Jel' umeš?“

„Postoji li druga mogućnost?“

„Pa, jebiga... ne postoji.“

„Onda umem“ Nikola se kiselo nasmeja.

„Pazi na struju i virove“, reče Gavra. „Dunav je zajeban. I gledaj barže. Nemoj danas neka pokupi.“

Nikola spusti veslo u vodu. Čamac kliznu u mastilo. U daljini ugleda tamne obrise ostrva i šume gde se, prema Gavrinim rečima, nalazila sojenica koja ga je zimi štitila od mraza i noćenja pod mostom. Voda je bila neuobičajeno mirna, gotovo bez talasa. Ipak, činilo mu se da i pored veslanja stoje u mestu. Jaka rečna struja odvlačila ga je sa pravca. Svom snagom veslao je u suprotnom smeru, ali ga je matica ipak gurala dalje.

Na polovini reke morao je da zastane kako bi propustio veliku rečnu baržu. Delovalo je da će ih ogromna vodena tvrđava samom svojom blizinom potopiti. Čuo je zlokobni huk, koji je pojačao strah od neobičnog noćnog susreta. Bio je moker i umoran. Nikada ranije nije čamcem prelazio veliku reku. Četrdesetak minuta kasnije ugledao je obalu ispred njih. Poslednjih desetak metara pustio je vodenoj struji da sama nanese plovilo u šiprag. *Čovek i ne zna na šta je sve spreman dok ne dođe u situaciju da mora.*

„Ovo iskustvo sigurno neću zaboraviti, bangavi.“

Kretali su se uskim zemljanim putem koji se probijao kroz visoko rastinje. Nigde u blizini nije bilo ljudi. U nekoliko navrata začuo je lavež. Gavra je ćopao ispred njega, pokazujući put ka skrovištu. Kada su izbili na čistinu, Nikola ugleda obrise malene sojenice okupane mesečinom. Prizor je bio nestvaran. Njegovo novo utočište iz daljine je podsećalo na romantičnu kućicu u prirodi u koju bi vikendom vredelo doći sa prijateljima. U njenu unutrašnjost ušli su podižući zardalu metalnu rezu. Tanka drvena vrata škripnuše. Očigledno naviknut na prostor, Gavra u drvenoj komodi pronađe dopola izgorelu sveću i šibice. Topli plamen voštanice obasja sobu.

„To ti je - što ti je“, reče prosjak. „Ipak, bolje nego prdekana.“

U uglu prostorije Nikola spazi dušek koji je očigledno služio umesto kreveta. Svuda okolo bilo je đubreta zaostalog od prethodnih Gavrinih boravaka. Kroz ustajali vazduh probijala je memla. Napolju je šuštao Dunav.

„Daj mi telefon“, reče Nikola.

Gavra ga najpre zburjeno pogleda, ali ubrzo izvadi mobilni iz džepa poderane jakne i pruži ga advokatu. Za tili čas, Nikola izvadi kartice iz Gavrinog i svog uređaja i promeni im mesta.

„Znaš li onog džukca što mi se mota ispred zgrade? Onaj mali žuti mešanac?”

Gavra se počesa po remenu.

„Što spava ispred tvog ulaza?”

Nikola klimnu glavom.

„Slušaj me pažljivo”, reče. „Kad se vratiš, prvo ćeš njega pronaći i ovaj tvoj telefon mu veži oko vrata, da stoji čvrsto. Svaki dan ćeš ga puniti da ne ostaje bez baterije. Jesi li razumeo?”

Gavra je zurio u Nikolu širom otvorenih usta.

„Da mu vežem oko vrata... Kako?”

„Daću ti novac. Kupi u prodavnici ogrlicu i zakači futrolu, da se ne vidi. Samo je važno da stalno nosi taj telefon i da baterija bude puna. Kapiraš?”

„Da... ali...”

„Slušaj dalje... Sebi ćeš kupiti novi telefon i broj. Ovaj si mi upravo poklonio. Razumeš?”

Gavra neodlučno klimnu glavom.

„Poslednje i najvažnije: kad kupiš novi mobilni, odmah ujutro pozovi ovog čoveka!” Nikola ispruži ruku u kojoj se nalazila kartica detektivske agencije *Spas*. „Dogovorićete se da se nađete. Kazaćeš da te šalje njegov klijent. Samo to. Ništa drugo preko telefona. Kada se budete našli, objasnićeš mu gde se nalazim i da je potrebno da odmah dođe do mene i ponese mi nešto novca. Nikom drugom o svemu ovome ni reći! Jasno?”

„Jasno!”

„Ponovi!”

U narednih nekoliko trenutaka, neodlučno, kao da polaže ispit u večernjoj školi, Gavra ponovi dobijene zadatke.

„Okef, reče Nikola. „Kako ćeš se ti vratiti?”

„Sačekaću do jutra, pa ću se vratim sa čamdžijom.”

Pre nego što se sručio na improvizovani ležaj, Nikola mu tutnu u ruku dve novčanice od po stotinu evra.

„Mnogo je ovo za telefon, advokat.”

„Ostatak mi odbij od kirije za ovaj penthaus.” Nikola se nasmeja i za nekoliko trenutaka propade u provaliju sna.

Jutro nad Belom stenom polako je sviralo.

SUBOTA, 2. JUL - NEDELJA, 3. JUL

Dve noći provedene u *škodi* parkiranoj u blizini ulaza u Draganovu zgradu ostavile su očekivani trag na Nenadovim leđima. Diskus-hernija, stečena tokom višemesečne vojne obuke koja se svodila na tegljenje lafeta po blatnjavim slovenačkim brdima, obznanila je ponovno buđenje svom žestinom. Prilikom jutrošnjeg iskrčavanja iz čamca na obali u blizini Nikolinog skrovišta, neizdrživ bol u leđima umalo ga je prevaleo u reku. Ipak, znao je da nema vremena za oporavak. Naključao se *diklofenakom*, koji je sledećih nekoliko sati upijao neravnine prilično neudobnog sedišta.

Čekajući da Dragan izađe iz stana, što se prethodnih večeri dešavalo između osam i pola devet uveče, razmišljao je o Nikoli. *Tvrđi je on orah nego što sam verovao!* Voleo je Nikoline ludosti, njegovu ljubav prema životu koju je ispoljavao na sebi svojstven način... Sada je shvatio da je advokat, koji mu je, istini za volju, oduvek pomalo smrduckao na japija, umeo da preživi i u kolibi bez struje i vode. *Zajeban je to tip!*

Nakon susreta sa Gavrom, Nikoli je odneo desetak kartica za mobilni, hranu, nešto garderobe i novac. Nisu želeli da privlače nepotrebnu pažnju dovlačenjem veće količine stvari. Uz to, Nikola je verovao da će skrivanje trajati svega nekoliko dana. Nenad u to nije bio siguran. Mediji su brujali o tome da je advokat Bobić osumnjičen za Drobnjakovo ubistvo i da se nalazi u bekstvu. Tužilaštvo i policija najavljivali su skoro hapšenje. Iz iskustva je znao da bi sve ovo ipak moglo da potraje. Na osnovu Nikolinih instrukcija, Minji i Alenu preneo je da je potrebno da kancelarija bude otvorena i da svima koji pitaju kažu da nisu u kontaktu sa principalom. Iz bezbednosnih razloga, Nikolin položaj nije otkrio ni njima. Nije želeo da ih dovodi u nezgodnu situaciju, ali ni da rizikuje da budu prinuđeni da otkriju principalovo skrovište.

Znao je da će Dragan učiniti sve kako bi likvidirao i poslednju žrtvu. Krišom je postavio mali elektronski uređaj za praćenje ispod *Opel astra* parkirane ispred njegovog stana. Želeo je da u svakom trenutku zna gde se nalazi njegova meta. Sutra će potražiti Anu kako bi se dogovorili oko daljih koraka. Bilo je potrebno preduprediti ga. Brankov boravak u zatvoru za sada je predstavljao određenu garanciju. Ipak, ni betonske zidine nisu obezbeđivale potpunu sigurnost. Uz pomoć korupciji uvek sklonih zatvorskih čuvara, i u *Zabeli* je bilo moguće učiniti štošta. Bilo je važno što pre prikupiti dovoljno dokaza za hapšenje. U uslovima u kojima je ubica imao podršku ljudi u policiji i pravosuđu, to je bilo đavolski teško. Ipak, izbora nije bilo. Kocka je bila bačena, i nije bilo moguće zavrteti je nazad.

U osam sati i četrdeset minuta, nešto kasnije nego obično, spazio je Dragana kako izlazi iz zgrade i ulazi u vozilo. Iskustvo prethodne dve večeri govorilo mu je da će se van stana zadržati sat do sat i po vremena. Znao je da mora odmah da krene.

Čim je video da plava *Opel astra* zamiče za uske, strme ulice na Karaburmi, Nenad izade iz kola i uputi se ka ulazu oronule zgrade istetovirane grafitima. Kada se uverio da je po hodnicima tiho, pope se stepenicama na drugi sprat. Vrata Draganovog stana nalazila su se u uglu, pored malog svetlarnika u čijem podnožju su bile naslagane ružne ukrasne biljke, širokih zelenih listova. Pretvarajući se da gleda kroz armirano staklo u dvorište, sačekao je da automat isključi rasvetu. Iz neugledne platnene torbice okačene o rame, izvuče „čvake“. Kada je napuštao policiju, znao je da će mu nekoliko primeraka bolje izrade oduzetih od profesionalaca biti od koristi. *Detektivski posao je nepredvidiv!*

Nekoliko proturanja „češljeva“ u bravu bili su dovoljni da iskusna ruka napipa zubac. Vrata stana lagano se otvoriše. Unutra ga je sačekao mrak. Znao je da je svaki trenutak dragocen i da je neophodno da bude brz. Dragan je mogao da promeni raspored i da se svakog trenutka vrati. Nenad je upalio svetlo u predsoblju i lagano zatvorio vrata za sobom.

U malenom, skromno nameštenom stanu, vladao je neočekivani red. Nije bilo moguće uočiti išta što bi podsećalo na aljkavost tipičnih momačkih garsonjera. Jedan od zidova najveće prostorije, koja je ujedno predstavljala i dnevni boravak, prekrivala je uredno složena biblioteka. Ugao ispod prozorskog okna zauzimao je sto sa kompjuterom. Prišao je prvo njemu.

Pritisak na dugme kućišta ubrzo podiže sistem računara. Plavičasta svetlost monitora tiho obasja kutak. Sa nekoliko uobičajenih kombinacija slova i brojeva, bezuspešno je pokušao da nabasa na šifru koja bi mu dozvolila pristup. Shvativši da će oslanjanjem na sreću izgubiti previše vremena, iz torbe izvadi mali eksterni hard-disk i uključi ga u prvi od slobodnih portova. Program za kopiranje diska, koji je dobio na poklon od ekipe hakera sa Voždovca, i ovog puta pokazao se pouzdanim. Crvena lampica je treperila... *Pogledaćemo kasnije šta imaš unutra.*

Fioke radnog stola bile su pretrpane reprodukcijama na kojima je prepoznao scene iz antičke mitologije. Prelistavajući ih, uoči da se na većini slika nalaze prizori nasilja i neuobičajenih scena seksa između čovekolikih bića, životinja i žena na čijim licima je bio vidljiv strah. Zevs, Evropa, Posejdon, Aura, labud, bik... Nekih od aktera setio se sa časova istorije.

Na polici sa knjigama uoči veliki broj naslova posvećen okultizmu i primenjenoj psihologiji. Pažnju mu privuče red knjiga koji se izdvajao od ostalih. Sve do jedne, bile su istog naslova:

Ajra Levin: Rozmarina beba.

Nenad se u trenutku seti filma zbog kojeg se kao dete budio u mokroj postelji. Knjige su bile uredno poredane jedna do druge. Bilo je različitih izdanja, neke su bile na engleskom, druge na nemačkom i ruskom. Ipak, sve su bile posvećene samo toj jednoj, nadaleko poznatoj horor priči o ženi koja je zatrudnela sa Satanom. Nenad izvuče nekoliko knjiga iz reda. Neprijatni trnci prođuše mu stomakom kada, otvorivši svaku od njih, vide isti znak. Crvenim flomasterom precrtani naslov pretvorio je svaku od knjiga u delo istog, zastrašujućeg naziva. Na koricama, beba više nije bila Rozmarina, već Hajrijina! Na nekolicini naslova, umesto fotografije Mije Farou bile su zalepljene fotografije njegove biološke majke iz mlađih dana. U unutrašnjosti, većina izgužvanih stranica bila je izvrljana nečitkim rukopisom. Neka od izdanja bila su očigledno potapana u tekućinu, neka su bila sečena, neka paljena...

Nije bilo nikakve dileme. Dragan je verovao da je dete đavola. Pokušavao je da pronade način koji bi mu pomogao da se obračuna sa prokletstvom koje je nosio u sebi. Na kraju, kada je shvatio da mu ništa ne pomaže da se reši zla koje je teklo njegovim žilama, posegnuo je za krajnjim merama. Poverovao je da će, ubijajući one koji su mu naneli zlo, ubiti i Satanu u sebi!

Jednu od knjiga spakovao je u torbu. Osetio je kako mu srce sve snažnije bije. Neobjašnjiva mračna energija, čije je pucketanje gotovo mogao da čuje, dopirala je iz svih krajeva prostorije. Svetlo na eksternom hard-disku prestalo je da treperi. Priđe i uze crnu kutijicu. Dok je namotavao kabl eksternog hard-diska, začu šuškanje ispred ulaznih vrata. Zatim šapat...

Zastade... Srce je tuklo kao ludo... Oseti miris sopstvene pljuvačke koja se nagomilavala u ustima. Pojuri prema jedinoj prostoriji koju je video na drugoj strani sobe i ulete u nešto nalik na ostavu. Neko je pokušavao da otvori vrata...

„Hej... Otvoreno je!”

„Polako... Proveri da li ima nekog.”

„Gori svetlo...”

Glasovi su dopirali iz unutrašnjosti stana.

Nenad je teško disao. Pokušavao je da se seti mesta na kojem se nalazila tabla sa osiguračima. *U predsoblju, iznad vrata...*

Trudio se da kontroliše dah. Koraci nekoliko osoba čuli su se u blizini. Dotrajali parket je krčkao. Neko je bio ispred samih vrata ostave. Zaustavio je disanje. Od njegovih dželata delili su ga centimetri...

„Pogledaj u fiokama i ispod televizora. Grbavi, traži u kuhinji”

Začu prevrtanje predmeta po stanu. Pokušavao je da shvati šta se događa. U mraku, krete da pipa rukom. Trebao mu je bilo kakav predmet... Nešto za odbranu... *Samo da nešto ne padne...*

„Traži po foteljama. Podigni jastuke sa troseda.”

„Ovde nema ništa!”

Znao je da će svakog trenutka neznanci potragu proširiti i na ostavu. Sa temena mu se slivao znoj.

„Možda nas je zajebao!”

„Nemoguće. Mario je rekao da mu je pre dva dana dao pare na ruke. Tu je negde. Pretresite svaki ćošak. Nije mogao da sjebe šezdeset soma evra za dva dana.”

„Zakuni se da je toliko dobio za bižuteriju!”

„Kurac je to bižuterija, budalo! To je neka ogrlica vredna tri puta toliko. I nije šezdeset... Dvadeset je dao nama za Kovačevu udovicu. Ne seri, nego traži!”

Do tada preneraženo Nenadovo lice razvuče se u osmeh. *Ovi 'ladno pljačkaju!*

U trenutku oseti talas olakšanja. Shvatio je da u stanu nije Dragan.

Uprkos tome, morao je da se izvuče. Svakog trenutka lopovi će krenuti da pretražuju ostale prostorije. Pažljivo prstima napipa staklo iza leđa i uze flašu u ruku. Kada su se glasovi preneli u udaljeni deo stana, prikupivši svu preostalu snagu, uz snažnu buku izlete iz prostorije.

„Policija! Lopovi! Upomoć!”, urlao je trčeći ka vratima.

Dok je jurio kroz dnevni boravak prema izlazu, na trenutak je spazio preneražena lica trojice muškaraca. Poput žrtava skrivene kamere, iz kupatila su posmatrali njegov beg. Preskakao je po nekoliko stepenika i za desetak sekundi nalazio se pred vratima *škode*.

Kada je uz škripu guma prebacio menjač u drugu brzinu, ugledao je provalnike kako izbezumljeni istrčavaju na ulicu.

Krupni zatvorski čuvar gegao se hodnikom prema prostoriji za posete. Videla ga je kako dolazi iz daljine ostavljajući Branka da polako, vezanih ruku, korača za njim.

„Petnaest minuta najviše. Iz bolnice su tako rekli!”

Nikada nije izgledao tako loše. Bilo je vidljivo da je nakljukan barbituratima. Pogled mu je bio ukočen i ruke su mu se tresle. Izgledao je kao desetak godina starija osoba, umorna od života. Kliznuo je u stolicu preko puta nje. Čutao je. Nekoliko trenutka, ćutala je i Bojana, pokušavajući da smisli kako da započne razgovor. Zurila je u osobu naspram sebe, svesna da je to brat kojeg više ne poznaje.

„Šta se dešava, Branko? Zašto ovo radiš? Želim da ti pomognem, ali me odbijaš od sebe”

I dalje je ćutao.

„Prošle nedelje vratili su me sa prijavnice. Rekli su da nisi želeo da me vidiš!” Umornim pokretom ruke izvadio je cigaretu iz džepa sive zatvorske bluze. „Šta ti je, čoveče? Šta ti znači ono sa odustajanjem od žalbe?”

Branko polako podiže pogled. Njegove pospane oči bežale su u stranu.

„Žalba je usvojena”, progovori tiho. „Juče sam dobio rešenje. Ukinuli su presudu.”

„Bravo!”, uzviknu Bojana. „Plašila sam se da će nas sud nakon onog dopisa odbiti. Jebote, čoveče, zar nisi srećan zbog toga?”

Tupo je zurio u nju. Videla je da oči jedva drži otvorenim.

„Gotovo je sa mnom.”

Zgrabila ga je za ruku.

„Šta to pričaš? Kakve su to nebuloze? Sada, kad smo konačno uspjeli? Presuda je ukinuta! U ponovljenom suđenju Nikola će biti sa tobom od početka. I sam znaš da će biti sasvim drugačije”

Nemo je odmahivao glavom. Prevrtao je pljuvačku po ustima.

„Bojana, nije važan predmet. Ne razumeš...”

„O čemu govoriš? Kako nije važan? Jurili smo Bobića da bismo dokazali da nisi kriv! Koji ti je više bre?”

Prvi put od kada je ušla u prostoriju, pogledao ju je pravo u oči.

„Ubiće me, Bojana!”

„Ko će te ubiti? O čemu pričaš?”

Branko duboko uzdahnu. Tek upaljenu cigaretu ugasi u pepeljari.

„Postoji nešto što ne znaš... Nešto što ti nisam nikada rekao...”

Ćutala je. Plašila se šta će ovoga puta čuti. Sekunde su prolazile kao u usporenom filmu.

„Slušam te”, reče tiho.

Branko provuče tanku koščatu šaku kroz nekoliko preostalih pramenova sede kose koja mu je padala preko lica.

„To je bilo na ratištu... Neko selo u okolini Bijeljine... Drobnjak me je pozvao da krenem s njim i Kovačem... Radovan je bio komandant njegove jedinice...”

Bojanine zenice se raširiše.

„Rekli su da idemo u čišćenje.” Branko se primače, kao da želi da spreči mogućnost da bilo ko osim Bojane čuje njegove reči.

„Kovač nas je odveo u neku kuću koju je znao. On je bio odande... Vršili smo pretres, jer je hodža koji je tu živio skrivao neko oružje. Tako je rekao Kovač, on je bio glavni... Nismo našli ništa, ali Drobnjak je oteo neki nakit od hodžine žene, a Kovač je...”

Zastao je za trenutak. Zurila je u njega, strepeći šta će izaći iz njegovih usta.

„Ubio je tog čoveka, tog hodžu... Tu, pred nama!”

Branko izvadi još jednu cigaretu. Plamen šibice na trenutak obasja protezu koja je provirila ispod kapka.

„Sada mislim da se njihovo dete sveti. Ubijen je Kovač... I Drobnjak... U ruke im stavlja dukate sa tog đerdana koji je Drobnjak otkinuo sa vrata hodžine žene. Ostao sam samo ja. Shvataš?”

Bojana provuče ruku kroz kosu i zadrža je na usnama. Nije bila svesna sopstvenih radnji. Zverala je u brata.

„Čekaj... Šta si ti radio? Jesi li pucao? Jesi li uzeo nešto?”

„Nisam, nisam pucao... Nisam ništa uzeo...”

„Zašto bi tebe onda hteli da ubiju, ako nisi ništa radio?”

„Bio sam tu s njima... Ne znam... Samo znam da će me stići... Grešan sam, Bojana...”

„Ko je to dete?”

„Njihovo!”

„Branko... Reci mi...” Pokušavala je da sabere misli.

„Grešan sam! Mnogo sam grešan! Svi smo grešni! Oprosti mi!”

Htela je da kaže nešto. Nešto što bi ga umirilo. Iz grla nisu izlazile reči.

Zatvorski čuvar uđe u prostoriju.

„Poseta je završena!”

Zbunila se. Krenula je prema izlazu. Nije videla da je Branko želeo da je zagrlji i da je još nekoliko trenutaka raširenih ruku stajao iza nje.

Ana je stajala sama na velikoj popločanoj zaravni. Pogled joj je lutao po beskrajnom vojvođanskom prostranstvu. *Ovde je nekada bio grad*, pomisli, setivši se priče o Zrnovu, srednjevekovnoj tvrđavi koja se u prošlosti nalazila na mestu tamnog granitnog mauzoleja. Jara je bila nesnosna. Čekala je čoveka kojem je verovala, još od kada je bila dete. Bogdan Ivanović, tužilac za organizovani kriminal i očev prijatelj, bio je neko kome se obraćala u odsudnim trenucima od kada tate nije bilo.

Znala je da nisu mogli da razgovaraju u kancelariji. Potrebnu privatnost nisu mogli pronaći ni u restoranu. Ipak, začudilo ju je kada je Bogdan predložio da se sretnu kod spomenika Neznamom junaku na Avali. Imao je šezdeset i tri godine i julska žega na usijanom platou avalskog vrha svakako mu nije mogla prijati.

Iz daljine je videla tužioca kako se, Zajedno sa dva telohranitelja, penje uz stepenice. Koračao je odlučno. Bio je to hod znatno mlađeg, fizički spremnog čoveka. U besprekornom teget odelu i beloj košulji na čijim su rukavima svetlucala krupna zlatna dugmad za manžetne, prišao joj je diskretno se smešeći. Džentlmenski je sačekao da mu ona prva pruži ruku. Skinuo je sako i prebacio ga preko ramena.

„Možemo da prošetamo, ako ti odgovara.”

Na njegov jedva primetni znak, dvojica telohranitelja se udaljiše, zauzimajući mesta na suprotnim krajevima platoa. Znala je da njihovi zakopčani blejzeri, koji su na ovoj vrućini bili teško razumljivi neupućenom posmatraču, skrivaju ubojite automate *hekler i koh*, spremne da zapucaju i na najmanji znak opasnosti. U svakoj drugoj

odevnoj kombinaciji, privlačili bi nepotrebnu pažnju.

„Bila sam prinuđena da vam se ponovo obratim za pomoć. Neke stvari sam vam i ranije nagovestila, ali se u međuvremenu desilo mnogo toga.” Ana pogleda iza sebe, proveravajući da li ih neko prati. „Mislim da imamo dovoljno dokaza za hapšenje, ne samo Dragana Pažina, već i Gorana Bušatlije i Gordane Ivić.”

Tužilac zastade i uputi joj ispitivački pogled.

„Sudije Bušatlije i tužilje Ivić?”

Ana klimnu glavom.

„Čekaj malo... Ivićka je upravo saopštila medijima da će Drobnjakovo ubistvo biti brzo procesirano. Bobić je u bekstvu i protiv njega je određen pritvor... O čemu govoriš?”

„Kao što sam vam rekla, od našeg poslednjeg susreta dogodilo se mnogo toga. Jutros sam od privatnog detektiva Nenada Spasića, kojeg je Bobić angažovao, dobila dokumentaciju pronađenu u Draganovom stanu. Bušatlija je sve vreme bio ucenjen. Za to sada postoje jasni dokazi. Dragan mu je pretio fotografijama na kojima je Bušatlija sa maloletnim prostitutkama, pripadnicima podzemlja kojima je sudio i nekim od političara sa kojima je od ranije imao sumnjive poslove!”

Tužilac se osvrnu iza sebe.

„Ima i snimaka predaje novca i dogovaranja poslova...”, nastavi Ana. „Postoje i snimljeni razgovori, beleške... Dok je čuvao Kovača, Dragan je tajno snimao političare, sudije, vladiku Sevastijana... Većinu onih sa kojima je Kovač imao svoje poslove. Ima razgovora o nameštanju predmeta, zastarevanju vladčinog slučaja za pedofiliju...” Ana izvadi iz tašne nekoliko fotokopiranih stranica na kojima su se nalazile crnobeke fotografije i dokumenta i pruži ih tužiocu. „Ovde je samo deo toga!”

Nekoliko trenutaka tužilac je prelistavao fotokopije koračajući po platou.

„Hm... Kako je ovo pribavljeno?”

„Detektiv je iskopirao podatke sa Draganovog računara. Na jednom od dokumenata vidi se i prepiska. Bušatlija odgovara da je potrebno tražiti dodatno veštačenje obuće, upravo ono što je kasnije i učinjeno. U adresaru su i kontakti Gordane Ivić i sudije Dragutina Pešića iz Vrhovnog. Vidljivo je da su ljudi na najvišim pozicijama u pravosuđu umešani... Ovo je bomba, tužioce!”

Tužilac Ivanović ubrza korak. Prilazili su velikoj ogradi platoa na južnoj strani, sa koje se video nepregledni niz šumadijskih brežuljaka. Košulja na tužiočevim leđima bila je tamna od znoja.

„Ana... I sama znaš da je ovo nezakonito pribavljeno i da takav materijal ne možemo koristiti na sudu.”

„Znam, naravno... Ali mislim da je neophodno odmah organizovati Draganovo hapšenje. Nakon toga bilo bi moguće izvršiti pretres na osnovu naredbe suda. Imamo dovoljno dokaza da krenemo. Postoji veza između Dragana i ubistava do koje je Nikola u istrazi došao. Pored toga, postoje ovi podaci o Bušatliji, Gordanino propuštanje žalbe, zatim...”

„Čekaj malo...” Tužilac zastade i provuče ruku kroz kosu čiji su krajevi bili mokri. „Moraš da shvatiš da sa ovim nema zezanja. Jasno ti je o kakvim stvarima je reč.”

„Naravno”, odgovori Ana.

„Slušaj... Ne sumnjam ni najmanje da su Bušatlija i Ivička umešani u razne svinjarije, ali ovo je previše. Ne smemo da brzamo i da napravimo grešku. Ovo što predlažeš je mali državni udar. Hapšenje sudija i tužilaca na svim nivoima se u Srbiji ipak ne dešava, barem ja ne znam za to. U takve stvari se ne kreće na osnovu nekoliko papira koje je prikupio privatni detektiv. Videla si šta se dogodilo sa Kovačevim ubistvom?”

„Upravo hoću da vam kažem da je sada jasno na koji način je to bilo namešteno!”

„Čak i ako jeste, ne smemo dozvoliti da nas i ovoga puta nasankaju. Ovakve stvari se rade hladne glave i sa čvrstim dokazima. U ljude poput Bušatlije i Ivičke ne pucaš ako nisi siguran da ćeš ih ubiti. Ako ih promašiš, naterać te da pred svima pojedješ sopstvenu balegu i da na kraju presудиš samom sebi! Razumeš? Šta se dešava sa tim Bobićem? Kako je on sada upleten u ovo sa Drobnjakom?”

„Sve je namešteno, tužioče! Zar ne shvatate? Čitava priča oko njega je montirana! Uverena sam da će se pokazati da su Bušatlija i Ivička i u tome imali udela. Možda i još neko od ljudi iz pravosuđa i politike. Sklonio se dok se čitava ova stvar ne završi...”

„Kako se onda pojavio njegov pištolj?”

„Ne znam, ali sam sigurna da on sa tim nema nikakve veze. Znamo i vi i ja da su mogli da mu nameste. Nameštali su i gore stvari”

„Okej. Slušaj me dobro... Moramo sačekati još malo. Koliko shvatam, taj treći je u Zatvoru, i to je dobro. Potrebno je nadzirati malog Pažina... Videću i ja šta možemo da uradimo po tom pitanju. Moramo naći neposredni dokaz. Pre ili kasnije, klinac će napraviti grešku. Pre toga bi bilo pogubno kretati u akciju. Ovo su suviše ozbiljne stvari da bismo

smeli da dozvolimo propust.”

„Samo se bojim da ne bude prekasno. Ako budemo odugovlačili, Nikolu će uhapsiti, a Dragan će uništiti dokaze.”

„Sačekaj malo. Prepusti neke stvari i meni. Usput, kad imaš disciplinsku?”

„Prekosutra.”

„Probaj da prolongiraš. Ako su stvari onakve kakve se čine da jesu, požuriće da te razapnu. Pokušaj da im to ne dozvoliš.”

Ana je ćutala. Zurila je u dvojicu telohranitelja koji su se naizgled nezainteresovano približavali.

Bilo joj je teško da prizna da ju je ovoga puta razočarao. Od čoveka koji je nakon tatine smrti obećao da će uvek biti tu za nju, očekivala je više.

PONEDELJAK, 4. JUL - UTORAK, 5. JUL

Dvojica muškaraca sa velikim pecaroškim šeširima na glavi klatila su se u čamcu zavučenom u visoko rečno rastinje. Tišinu koja ih je okruživala narušavalo je samo povremeno pljuskanje vode o bokove dotrajalog drvenog korita.

„Jebote, ovako se ni Mladić nije krio” Nenad se naceri i štapom zabaci strunu koju olovo povuče ka dnu.

„Njega nisu ni tražili, a mene bi rado i upucali 'prilikom opiranja hapšenju'.”

U majici i bermudama, zarastao u višednevnu bradu koja je na mestima bila prošarana sedinom, Nikola je iz daljine podsećao na okorelog dunavskog alasa. „Sumnjao sam na Bušatliju oduvek. Međutim, potcenio sam malog. Matirao ga je. Jesi li uspeo da saznaš kako su pokrili priču oko pištolja?”

„Ne smem previše da se interesujem kod ovih mojih. Mogu da provale. A i zezao sam se oko ovoga sa Draganom, tako da nisam stigao. Na TV-u kažu da je na ostrvu pronađena tvoja *bereta*.”

„Kako da ne! Mogu da pokažu i plastični kineski pištolj i da tvrde da je moja *bereta*. Ionako narod u sve veruje. Samo, jedno je sigurno - u čitavu priču uključeno je mnogo više ljudi nego što sam mislio!”

„Gde je držiš?”

„*Beretu*?”

„Aha!”

„U kancelariji.”

„Trebalo bi proveriti. Šta ako su provalili, maznuli je i podmetnuli na lice mesta? Mada...”

„Nema šanse. Držim je u sefu koji je otporan i na izraelske rakete. I ima duplu zaštitu. Ne bi ga obili ni *Pink panteri*!”

„Nisi nikom davao pištolj?”

„Da li si lud? Kome?”

„Ne znam... Voleo bih ipak da to nekako proverimo. Samo ne bih želeo da se ovih dana movam po tvojoj kancelariji!”

„Zaboravi. Blefiraju. Šta je sa Anom?”

„Ima sutra disciplinsku.”

„Rasturiće je sada. Trebalo je da svedočim. Ali... Neće ni to dugo. Sjebaćemo ih, debeli!”

„Šta planiraš?”

Nikola izvadi *vilsons* i ugura prstohvat tamnog praha u nozdrve. Nekoliko puta je trepnuo reagujući na snagu duvana pomešanog sa mentolom.

„Vidi ovako... Ovo što si mi doneo veoma je važno. Presuda je ukinuta. To znači da Brankov postupak kreće iz početka. Ponovljeno suđenje zakazano je ekspresno, za sredu. I, šta misliš, kod koga je predmet?”

Nenad slegnu ramenima, a onda se namršti i reče:

„Bušatlija?”

„Naravno! Jasno ti je šta to znači?”

Nenad klimnu glavom.

„Sve se poklapa. Bušatlija će pokušati da ga, kako zna i ume, prekosutra na pretresu pusti iz pritvora!”

„Ali zar ne moraju da odlože ako tebe nema?”

„Ma jok! Sud može po službenoj dužnosti da ukine pritvor i bez predloga stranaka. Mada, bilo bi previše providno da Bušatlija to učini sam i to dok Branko nema branioca. Postupak se vodi za teško ubistvo, prvostepenom je dobio trideset, tako da će verovatno pokušati da nađe neku drugu foru!”

„Možda tužilac predloži puštanje. I Gordana je povezana.”

„Ne znam. Važno je da preneseš Alenu da im diše za vrat i da traži da se bilo kakva odluka odloži do mogućnosti da okrivljenog zastupa advokat. Moguće je i da će Bušatlija pokušati da isfintira. Možda zatraži postavljanje branioca po službenoj dužnosti zbog mog bekstva. To mora da spreči! Neka kaže da će se okrivljeni u kratkom vremenu izjasniti i da svakako želi da sam angažuje branioca. Samo je bitno da ga u sredu ne pusti napolje. Ako se to dogodi, gotov je!”

„Okej.”

„Dragan je sada shvatio da su otkrivene fotografije i da je provaljen. Krenuće u akciju. A časni sudija Bušatlija, zbog ljubavi prema maloletnicama i novcu, biće prinuđen da mu se nađe. Treba pratiti i Dragana i videti da li će se pojaviti na suđenju. I da... Ana treba što pre

da pokrene Ivanovića. Nemamo više vremena.”

„Mislim da je već pričala sa njim.”

„Odlično.”

„Šta misliš, zašto je Dragan dao pare za Miru Kovač?”, upita Nenad.

„Misliš na ovo što si čuo od lopova?”

„Da.”

„Ko zna... Čudan je to momak. Da li mi uopšte kapiramo njegov mozak? Možda je želeo da ostavi čiste račune... Ono... Ubio je Kovača, ali je pravedno da onda preuzme i njegov dug, šta znam... Poslednji put kada sam mislio da ga razumem, žestoko sam se zajebao.”

„Ma daj...”

„Da li možeš da zamisliš da ti neko sada kaže da te je rodila majka koja je bila silovana i koja te je ostavila u porodilištu?”

Nenad je ćutao.

„Sve češće razmišljam o tome”, reče Nikola i ušmrknu ostatke burmuta koji ga je golicao u nozdrvi.

„Možda je i njoj vraćao neki dug?”

„Kome?”

„Miri.”

„Pre mislim da je vraćao dug za koji je on smatrao da postoji.”

Nekoliko krupnih barskih ptica prolete pored čamca i nestade u šipražju. Dvojica muškaraca su ćutala posmatrajući pejzaž.

„Moram nešto da ti kažem, Nik.”

Nikola veslom privuče čun ka obali.

„Znam te toliko godina, ali shvatio sam da sam te tek ovih dana upoznao.”

„Stvarno?”

„Hoću da ti kažem da sam ponosan na tebe. Znao sam da si sjajan advokat i dobar prijatelj, da si šmeker... Ali tek sad sam skapirao kakav si čovek i šta si sve spreman da žrtvuješ za stvari u koje veruješ. Malo je ljudi koje znam koji bi sve ovo radili. I to, zapravo, na sopstvenu štetu.”

„Debeli, jel' ti to meni izjavljuješ ljubav?”, reče Nikola izlazeći na obalu. „Bojim se da ćeš krenuti da me grliš, možda se i poljubimo, a onda će biti neprijatno i tebi i meni. Očigledno je da te kuliraju one tvoje raspuštenice!”

„Budalo! Samo sam hteo da znaš da sam srećan što te poznajem. Kako god da se ovo završi i šta god da bude, ako pretekнем, pričaću jednog dana sa ponosom o tome s kim sam jurio serijskog ubicu!”

„Okej. Hvala ti, ali ne mogu da se zabavljam s tobom. Imam

devojkju.”

„Ma nosi se bre...”

Dvojica muškaraca se grohotom nasmejaše.

„Zezam se, debeli...”, nastavi Nikola kroz smeh. „Da parafraziram jednog prijatelja: 'Više znači onaj koji ti u sranju leđa čuva, nego onaj koji ti u blagostanju kuću pokloni.' A ti mi leđa čuvaš u ozbiljnom sranju. A sad briši. Vreme nam curi. Pojuri da proveriš šta je sa Gavrom i psom koji mi ovih dana čuva i leđa i guzicu.”

Iako su sva mesta u publici već bila popunjena, kolona ljudi je i dalje ulazila u salu za sednice Republičkog javnog tužilaštva. U nedostatku slobodnih stolica, zauzimali su prostor pored zidova prostorije, gde su stajali, čekajući da proces protiv Ane otpočne. Nekolicina novinara krišom je uključila diktafone i aplikacije za snimanje na mobilnim telefonima. Jednu televizijsku ekipu stražari su zaustavili na ulaznim vratima. Dvojica momaka u tamnoplavim uniformama dozvolila su im da snimaju samo u hodniku. Kamermani i novinarka ljutito su mahali rukama, tvrdeći da su im novinarska prava ugrožena.

Ana i njena punomoćnica Slobodanka Redžić sedele su već desetak minuta u sudnici, očekujući početak rasprave čije održavanje je bilo zakazano za devet časova. Bile su svesne da će članovi veća pokušati da brzo okončaju postupak. Glavni svedok odbrane, Nikola Bobić, bio je u bekstvu i nije bilo nikakve dileme da će disciplinski tužilac iskoristiti ovu situaciju kako bi dodatno ponizio Anu.

Sa petnaest minuta zakašnjenja, predsedavajući Miroljub Lekić uđe i pozdravi prisutne. Bilo je vidljivo da ima tremu. Glas mu je povremeno titrao, a pramenovi nešto duže kose na krajevima su bili mokri od znoja. Prisustvo medija redovno je kod predstavnika starije garde izazivalo nervozu. Nelagoda je bila posebno izražena u situaciji u kojoj je slučaj za koji su se novinari interesovali bio škakljiv. A Anin predmet ispunjavao je sve navedene uslove.

„Prethodno ročište je odloženo kako bi komisija donela odluku o predlozima zamenice Basta i njene punomoćnice.” Predsedavajući se zakašlja i otpi gutljaj vode iz čaše koja je unapred bila pripremljena. „U tom smislu, komisija je odlučila da prihvati predlog za saslušanje advokata Nikole Bobića, a da odbije predlog za saslušanje ostalih predloženih svedoka.”

Prostorijom se razleže žamor. Slobodanka Redžić ustade sa stolice.

„Izvinite, predsedniče... Možete li nam objasniti zbog čega su ostali predloženi odbijeni?”

Predsednik komisije nekoliko puta udari dlanom o sto.

„Molim vas za tišinu! Koleginice, budite ljubazni da ne uzimate reč dok vam je ne dam!”

Ana je znala kako će se suđenje dalje odvijati.

„Komisija je došla do zaključka...” nastavi predsedavajući, „da bi pozivanje ovih lica samo nepotrebno odugovlačilo postupak koji je, po zakonu, hitan. Pored toga, mišljenja smo da je sasvim dovoljno saslušati kolegu Bobića, jer je, prema navodima disciplinskog tužioca, upravo on osoba sa kojom je tužilja ostvarila neprimereni kontakt.”

„Molim vas!”, uzviknu Anina punomoćnica. „Opšte je poznato da je advokat Nikola Bobić trenutno nedostupan državnim organima. Sigurna sam da komisija zna da je protiv njega raspisana poternica i da mu je određen pritvor!”

„Koleginice, molim vas! Nemojte me terati da primenjujem mere za održavanje reda! Sačekajte da vam damo reč. Tužioče, izvolite!”

Disciplinski tužilac Boris Janković lagano ustade. Posmatrao je papire na stolu. Bilo je vidljivo da ne žuri. Situacija mu je išla naruku.

„Uvaženi članovi komisije... Mislim da bi, kao što ste i sami naveli, dalje prolongiranje postupka vodilo samo nepotrebnom gubljenju vremena i stvaranju dodatnih troškova. Predlog za saslušanjem kolege Bobića potekao je od tužilje i njene punomoćnice. Bilo bi apsurdno očekivati da komisija, zbog nedostupnosti predloženog svedoka, još jednom odloži raspravu. Pritom, želeo bih da podsetim i komisiju i prisutnu javnost zbog čega je kolega Bobić nedostupan ”

„Predsedniče, molim vas!”, uzviknu Anina punomoćnica podižući ruku.

„Izričem vam opomenu, koleginice Redžić!”, strogo reče predsedavajući. „Sledeći put moraću da reagujem oštrije. Nadam se da ćete ovo shvatiti ozbiljno. Kolega, nastavite.”

„Hvala, predsedniče. Želeo bih, dakle, da podsetim da je predloženi svedok kolega Bobić u bekstvu zbog sumnje da je izvršio teško krivično delo, tačnije da je lišio života inspektora Aleksu Drobunjaka.”

Prisutni se uskomešashe. „Hoće li biti isto kao sa Pažinom?”, dobaci neko iz publike. Uzvikujući i udarajući rukom o sto, predsednik komisije pokušavao je da održi red u sudnici.

„U takvim okolnostima”, nastavi disciplinski tužilac nakon što se graja stišala, „smatram da je čitavu ovu stvar moguće okončati. Pored

toga, ne želeći da budem pogrešno shvaćen, mislim da i predlaganje ovakvog svedoka samo za sebe dovoljno govori o ozbiljnosti odbrane zamenice Basta.”

Ana je osetila kako joj krv navire u slepoočnice. Poželela je da udavi ljigavog porodičnog nasilnika. Slušajući žamor i dobacivanja i gledajući lica kolega prema kojima odavno nije osećala poštovanje, shvati da više nema želju da taktizira. Od topota damara u ušima jedva je bila svesna reći predsedavajućeg koji ju je pozvao da se izjasni. Ustala je, povukla blejzer i duboko udahнула. Znala je da posle reći koje su joj navirale iz stomaka više ništa neće biti isto.

„Uvaženi članovi komisije, nemam nikakvu dilemu u pogledu toga kakvu ćete odluku doneti. Time što ste mi uskratili mogućnost da sopstvene tvrdnje potkrepim iskazima očevidaca, vi ste odluku već zapravo napisali. Ipak, želim da vam saopštim još nešto...” Ana na trenutak zastade i pogleda u pravcu disciplinskog tužioca. U sudnici je vladao muk.

„Uveravam vas da će, šta god odlučili u pogledu moje profesionalne sudbine, stvari uskoro izgledati sasvim drugačije. Neće proći mnogo vremena, a stvarni vinovnici sveg ovog zla koje nam se događa, zbog kojeg časni ljudi u struci hodaju oborene glave, ti pravi krivci, ljudi koji su osramotili naše pravosuđe, tužioci koji su pre nego što su počeli da kažnjavaju kolege tukli ukućane, korumpirani zamenici i sudije - biće izvedeni pred lice pravde!”

Snažni žamor ispuni prostoriju. Janković skoči sa mesta.

„Predsedavajući, molim vas!”

Predsednik Lekić gotovo ustade sa stolice.

„Koleginice, molim vas da nam ovde ne držite političke govore! Nemojte zloupotrebljavati svoja prava!”

„Nisu to politički govori, predsedniče”, nastavi Ana. „Još manje je reč o zloupotrebi prava. Govorim vam da možete sa mnom raditi šta god želite. Smisao disciplinskog postupka je da prekori one koji su pogrešili. Da pokaže put kolegama koje su skrenule sa časnog puta profesije. Ali taj posao mogu da obavljaju samo oni među nama koji su se izdvojili svojim poštenjem, znanjem i čašću. Umesto toga, u ovoj zemlji napravili smo sistem sasvim suprotan ovim postulatima. Postupak vodi kolega koji je svojevremeno bio sumnjičen za premlaćivanje supruge, po prijavi tužilje koja je zahtevala od svoje zamenice da moli branioca da ne izjavljuje prigovor i da bude kooperativan u postupku! Jesu li to te moralne gromade kojima smo

poverili ovako odgovorne dužnosti?”

Disciplinski tužilac mahao je rukom.

„Tražim da ovo uđe u zapisnik, jer imam nameru da podnesem krivičnu prijavu protiv koleginice!”

„Molim vas sedite, kolega!”, vikao je predsedavajući pokušavajući da nadglasa publiku koju je već bilo nemoguće kontrolisati. „Neću dozvoliti da se ovaj postupak pretvara u cirkus. Sedite!”

„Molim vas da, umesto završne reči, unesete ovo što sam rekla.” Ana smireno sede na stolicu. Slobodanka Redžić kratko joj namignu i ispod stola pokaza podignuti palac. Znala je da je sve rešeno, ali je prvi put za to nije bilo briga.

Predsedavajući je navrat-nanos zaključio raspravu, rekavši da će komisija za pola sata objaviti odluku.

U pauzi, bila je okružena novinarima koji su tražili izjavu. Raspitivali su se o postupku, ali i o Nikoli, postupku protiv Dragana Pažina i njenim saznanjima o slučaju ubistva inspektora Drobnjaka. Svima je odgovorila isto. Objasnila je da je danas prisutna drugim povodom i da ne može davati izjave koje su povezane sa predmetima koji nisu u njenoj nadležnosti. Bila je umorna. Želela je da se ovo što pre završi. Da što pre ode u stan, legne na trosed i spusti roletne.

I pre označenog roka, članovi komisije uđuše u salu. Pokislih lica, ličili su joj na ljude kojima se sudilo, a ne na one koji sude. Predsedavajući je kratko saopštio da je komisija usvojila predlog disciplinskog tužioca i oglasila je odgovornom za učinjeni težak disciplinski prekršaj. Izrečena joj je zabrana napredovanja u trajanju od tri godine. Istovremeno, Lekić je objasnio da će, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima, nakon pravnosnažnosti odluke, komisija podneti predlog za njeno razrešenje i poučio ju je o pravu na žalbu.

Znala je da je tužilaštvo u koje je kročila pre gotovo petnaest godina toga dana za nju prestalo da postoji. Ipak, nadala se da uskoro tužilaštvo kakvo je poznavala više neće ni postojati. Bila je svesna da će, ako želi ponovo da radi, morati prvo da poruši taj nakaradni sistem. I prvi put bila je potpuno spremna zato.

„Siguran sam da me nisi pozvao samo da popričamo o proslavi četrdeset pet godina mature. A ni da se prošetamo Banjičkom, pardon, Bajfordovom šumom. Sada se ovo valjda tako zove?”

„Nisam”, odgovori tužilac Bogdan Ivanović sagovorniku sede kose

obučenom u tanku letnju jaknu i farmerke. Dvojica muškaraca koračala su uskim zemljanim putem kroz šumu, koja je nekoliko meseci pre toga ponela ime proslavljenog režisera i najpoznatijeg naturalizovanog Britanca na ovim prostorima.

„Potrebna mi je tvoja pomoć”, nastavi tužilac. „Neću te preterano zamarati detaljima, samo ću ti reći da je moguće da ćemo uskoro, konačno, biti u prilici da očistimo jedan deo pravosudne žgadije. Znaš na koga mislim?”

Čovek sede kose klimnu glavom.

„Pretpostavljam na neke od tvojih kolega, koje nam se na merama pojavljuju češće nego narko-dileri. Nego, Bogi, ko će to odobriti?”

„Pojaviće se neke stvari koje ovi gore neće moći da spreče”, odgovori tužilac. „Dovešćemo ih pred svršen čin. To je moja briga.”

„Šta ti je potrebno od mene?”

„Potrebno mi je da malo prikočiš ovo hapšenje advokata Bobića. Imam podatke da je malome namešteno.”

Čovek sede kose zastade i značajno pogleda tužioca Ivanovića.

„Uh, jebote... Ni manje ni više.”

„Mislim da se toliko poznajemo, Zrikac. I ne bih ti ovo tražio da nisam načisto.”

„Vidi ovako...” Čovek sede kose podiže glavu put krošnji koje su gotovo u potpunosti pokrivala nebo. „Bobićev pištolj je zaista nađen. Kako se tu zatekao, ja to ne znam. Ali bio je tamo. Proverio sam preko ovih mojih u Trećem. Njegov broj. Znaš da je to *bereta*, još od matorog?”

„Znam”, odgovori tužilac. „Iskreno, nikada mi nije bilo jasno zašto ju je zadržao. Koliko je blizu hapšenja?”

Tužiočev sagovornik počea se po glavi.

„Mislim da su mu za vratom. Imaju neki kontakt koji ih od početka informiše. Nekoliko dana motali su se jer je bio mudar. Zezao ih je mobilnim koji se šetao na nekom keru. Opasan je mali...” Sedi čovek se nasmeja. „Međutim, u redovnim okolnostima, koliko shvatam, dići će ga za koji dan. Tu je negde, u okolini grada, ostalo je samo da potrefe sobu”

„Koliko bi to mogao da mi prolongiraš?”

„Hm... Ne znam... Zajebano je jer znaš da je cela ta priča oko Bobića vruća, još od Kovača... Ne više od dan-dva, možda...”

„Zrikac...”, reče tužilac, „mislim da to obojica dugujemo malom. Zajebali smo se sa matorim, nemoj da mu sada sjebemo i sina.”

Sedi čovek duboko uzdahnu.

„Nikada nisi sebi oprostio profesora?”

„Ni sebi, ni tebi... Znali smo obojica da mu pakuju i da nije uzimao kintu... Ali je želja da napredujemo bila jača...”

Dva muškarca se pogledaše.

„Okej, Bogi”, reče sedi. „Povući ću ručnu. Ali jasno ti je da ta ručna ne može dugo da drži. Ako se za nekoliko dana ništa ne dogodi, ako ne bude dokaza i hapšenja ovih tvojih, moraćemo da ga puštamo niz vodu. Ili hapsi prave lopove ili smišljaj druge... Znaš kako je oduvek bilo!”

„Hvala ti!”

„E, da...”, okrete se sedi. „Ovi hoće da organizuju proslavu u nekom restoranu za penzionere. Daj, molim te, vidi da bude negde gde je življe i gde ima dobre muzike. Ako već moramo da gledamo one naše babe iz srednje, ne moramo i da slušamo opelo!”

Obojica se nasmejaše. Ne okrećući se, tužilac mahnu rukom.

Niotkuda, dvojica telohranitelja pojavili se na stazi.

SREDA, 6. JUL, PO PODNE

Iako je bilo tek devet ujutro, u sudnici broj tri beogradske Palate pravde bilo je vrelo kao u pustinjskom šatoru. Zbog nedavnog preseljenja zgrade i njene rekonstrukcije, centralna klimatizacija je već nekoliko dana bila isključena. Mahanjem novinama, šeširima i rukama, većina prisutnih pokušavala je da nadoknadi nedostatak svežeg vazduha. U publici je bilo dosta novinara. Meškoljili su se i razgovarali. U redovnim okolnostima, suđenje za razbojništvo izvršeno pre više od šest godina ne bi privuklo njihovu pažnju. Ovoga puta, bili su zainteresovani učešćem advokatske kancelarije *Bobić*. Želeli su da čuju da li će biti otkrivena još neka informacija o trenutno najpoznatijem beguncu u državi.

Nenad je na vreme zauzeo mesto u poslednjem redu, odakle je mogao da nadzire dešavanja. Nikoline instrukcije preneo je Alenu. Bojana je sedela ispred, nervozno gledajući na veliki zidni sat koji se nalazio tik do mesinganog državnog grba koji je bio nakrivljen. Među prisutnima je uočio i dvojicu nepoznatih muškaraca karakterističnog izgleda. Na osnovu grubljih crta lica, odsustva međusobne komunikacije i činjenice da su u krilu držali prepoznatljive crne torbice, zaključio je da su pripadnici policije ili tajne službe. Dragana nije video.

Desetak minuta nakon predviđenog vremena, petoro članova sudskog veća na čelu sa sudijom Bušatlijom uđe u sudnicu. U trenutku kada su se pojavili na vratima, sudski stražar zatraži od prisutnih da ustanu. Buka prouzrokovana zaklapanjem sedišta ispuni prostor.

Na Bušatlijin znak zatvorski čuvari uvedoše u sudnicu trojicu okrivljenih. Dvojica momaka, koji su na osnovu tužiočevih navoda saučestvovali sa Brankom u razbojništvu, bili su znatno mlađi od njega. Uprkos zavodskoj uniformi, odavali su utisak zdravih momaka, koji su bezbrojne sate provedene između četiri zida koristili za telesnu vežbu.

Pored njih, sede kose ulepljene u masne pramenove, upalih očiju i tela na kom je visila zatvorska uniforma, Branko je izgledao kao pacijent, tek izašao iz operacione sale. Kada je ugledao Bojanu, blago je klimnuo glavom. Činilo se da je odsutan i sasvim nezainteresovan za događanja oko sebe. Očna proteza bila mu je u potpunosti prekrivena kapkom.

Nenadu nije promaklo da je i Bušatlija izgledao loše. Bio je bled i kašljao je češće nego obično. Odavao je utisak umornog čoveka. Iako je nesumnjivo znao da će današnji pretres biti odložen, neprekidno je prevrtao papire ispred sebe, kao da traži nešto značajno. Za tužilačkom katedrom nalazio se zamenik javnog tužioca Slobodan Zarić. Nikola ga je predstavljao kao jednog od najvećih ljigavaca u Palati. Na suđenje je doveo neprirodno našminkanu pripravnicu odevenu u belu košulju dubokog dekoltea. Iz njene kratke crne suknje virile su neosunčane noge obuvane u cipele neprimereno visokih štikli.

Alen je preko puta sedeo sam. Branioci ostalih okrivljenih sedeli su nekoliko mesta udaljeni od njegovog. Na momkovom sveže obrijanom licu video je tragove napetosti. Nenadu je bilo jasno da je nakon poslednjih događaja čitava kancelarija, koja je nesumnjivo bila neprekidno nadzirana, pala na njegova pleća. Pored toga, i pripravnik je osećao teret današnjeg dana. Znao je da će zbog Nikole oči javnosti biti uperene u njega. Nikolino uputstvo, da kako zna i ume spreči Brankovo puštanje na slobodu, neiskusnom zastupniku stvaralo je dodatnu nelagodu. Posmatrajući ga, Nenad je video mladića koji je strepeo od uloge koja mu je dodeljena.

Nakon što je konstatovao prisustvo pozvanih lica, Bušatlija se obrati Branku:

„Novakoviću, vaš branilac nije prisutan, iako je kancelarija primila poziv za današnji pretres. Da li ste bili u kontaktu?”

Branko je tupo zurio u pod. Jedva čujno izgovorio je da se nije video sa Nikolom.

Bušatlija se okrete prema Alenu.

„Kolega, pretpostavljam da ste vi ispred kancelarije *Bobić!*

Alen ustade i brzo zakopča dugme na sakou.

„Da, uvaženi predsedniče. Moj principal je odsutan. Mislim da su vam razlozi poznati.”

„Mislite da sam se informisao iz medija?”, reče Bušatlija s podsmehom. Porotnica koja se gnezdila na tuđem mestu poluglasno se nasmeja. „Očekivao sam da ćete dostaviti obaveštenje o izostanku ili izjavu okrivljenog da će angažovati drugog kolegu.”

„Predsedniče, sve ovo desilo se u poslednjih nekoliko dana i zaista nismo uspeali da se snađemo. Molim vas da nam ostavite razuman rok, kako bismo mogli da vas informišemo o tome na koji način će odbrana okrivljenog ubuduće biti organizovana.”

Bušatlija pogleda u Branka. Videvši da ne namerava da reaguje, obrati se tužiocu Zariću.

„Šta vi kažete, kolega?”

Zarić, koji je do tada čavrljao sa pripravnicom, ustade. Videlo se da nije pratio suđenje.

„Poštovani sude... Možete li ponoviti pitanje?”

„Zameniće”, nastavi nervozno Bušatlija, „ne znam da li ste primetili, ali jedan od okrivljenih nema branioca. Reč je o okrivljenom Novakoviću. To je ovaj što sedi najbliže vama. Hteo bih da čujem vaš predlog.”

„Ah... Naravno... Tužilaštvo predlaže da okrivljenom postavite branioca po službenoj dužnosti i da onda nastavimo sa postupkom. Suđenje ulazi u sedmu godinu...”

Nenad oseti trnce. Znao je da će, ako Bušatlija prihvati predlog, izgubiti i poslednju mogućnost kontrole Brankovog predmeta, a time, najverovatnije, i njegov život. Predsedavajući je sada bio u prilici da konačno zaokruži čitavu stvar. Da stvar bude gora, bio bi i zakonski pokriven. U izuzetno složenom predmetu, okrivljeni je ostao bez branioca, pri čemu nije obezbedio zamenu. Postojali su svi uslovi da predmet pošalje predsedniku suda koji bi odredio zamenu. Stvar bi tada bila gotova.

Sekunde su preskakale u mestu. Posmatrao je Bušatliju kako se naizmenično naginje na članovima već i klima glavom.

„Predsedniče... oprostite...”, začu se Alenov glas. Bušatlija se okrete.

„Izvolite.”

„Mislim da bismo morali ostaviti mogućnost okrivljenom da sam odredi drugog branioca u ovom predmetu. I sami znate da je reč o suviše komplikovanoj stvari, gde je poverenje između okrivljenog i branioca presudno. Molim vas da nam omogućite da se o ovome izjasnimo u najkraćem roku.”

Bušatlija se zagleda u Branka. Posmatrao ga je sa određenom dozom sažaljenja. „Okrivljeni, štavi kažete? Da li ste sposobni da se izjasnite?”

Branko je nekoliko trenutaka ćutao. Onda lagano podiže glavu. Prvih nekoliko reči koje je izgovorio bile su nerazumljive. Naterale su

Nenada da gotovo ustane sa stolice i nagne se u njegovom pravcu.

„Možete li malo glasnije?“, povika Bušatlija. „Ne čujem!“

Branko se nakašlja. Njegov glas postade sigurniji.

„Kažem da ćete, zajedno sa mnom, uskoro svi goreti u paklu! Kažem da ćeš i ti, predsedniče veća, uskoro goreti u paklu! Znao si da sam lagao da je Drobnjak bio odsutan iz jedinice kada ste mu nameštali alibi... Sada stiže kazna! Ubili su Kovača, ubili su Drobnjaka... Ubiće sve koji...“

Žamor iz publike je nadjačao Brankove reči. Bušatliji je trebalo nekoliko trenutaka da shvati šta Branko govori. Kada se prenuo, počeo je da viče, preteći da će ga kazniti zbog uvrede suda. Međutim, na osnovu neurotičnih pokreta i galame koju je pravio, prisutnima je bilo jasno da je izgubio kontrolu nad dešavanjima u sudnici.

„Obezbeđenje, izvedite okrivljenog!“, urlao je Bušatlija.

„Gorećeš u paklu!“, drao se Branko. Dvojica korpulentnih zatvorskih čuvara odigoše ga od poda, i brzim korakom iznesoše ga u hodnik.

Vidno uznemiren, Bušatlija je nervozno listao rokovnik.

„Odložićemo današnje suđenje zbog branioca okrivljenog Novakovića. Kancelariji *Bobić* i okrivljenom Novakoviću nalaže se da u roku od osam dana obaveste sud o braniocu koji će u daljem toku postupka braniti okrivljenog. U suprotnom, sud će okrivljenom postaviti branioca po službenoj dužnosti.“

„Oprostite, sudija...“ Jedan od dvojice branilaca Brankovih saokrivljenih, ustade sa stolice. „Možemo li predložiti ukidanje pritvora za našeg klijenta?“

Nenad ponovo oseti nemir. *Možda je ovo dogovoreno?*

„Nemamo uslove za odlučivanje“, odgovori rezignirano Bušatlija. „Dostavite zahteve naknadno. Možete ići.“

Zajedno sa ostatkom publike, Nenad se za nekoliko trenutaka nađe u hodniku velikog zdanja, iz kojeg su domari iznosili klupe, pripremajući predstojeću selidbu.

Prvi put od kada je sve počelo, osećala je strah. Stvaran. Opipljiv. Nakon što je od Nenada čula šta se dogodilo u Palati, znala je da ih može spasti samo čudo. Neki Draganov ishitren, neočekivan potez, koji bi razotkrio njegove namere i pružio im nedostajući krunski dokaz. Ali bilo je jasno da se to neće dogoditi. Gad je bio mudar.

Informacije koje je dobijala govorile su da se ponaša sasvim

uobičajeno i da vreme mahom provodi u stanu. Jednim delom duše, nadala se da će Bušatlija na današnjem suđenju pustiti Branka iz pritvora i izazvati Draganovu reakciju. Tako bi stvar postala očigledna. Bila je spremna da žrtvuje jednog luđaka, koji joj nije predstavljao ništa, za dobrobit drugog luđaka, koji joj je bio mnogo toga. Pored toga, Bogdan ju je upozorio da će hapšenje moći da zaustavi svega nekoliko dana. Ne više. *Zaigrali smo se, Nik!* Ovoga puta ni on, koji se hvalio svojim nepogrešivim osećajima koji ga nikada ne izdaju, nije uspeo da predvidi epilog. Mirisalo je na konačni kraj.

Što je najgore, sve će biti tako brzo i lako.

Kada uhapsu Nikolu, znala je da dalje neće moći sama. Koliko god ju je povremeno nervirao, i sam pogled na guste izvijene obrve donosio je sigurnost. Iako je od početka verovala da zna koje ubio Kovača, priznala je sebi da je tek istraga koju je smatrala još jednim odrazom njegovog ludila dovela do mogućnosti da njene tvrdnje budu i dokazane. Tek sada, pred sobom je imala sliku. Nedostajao joj je! Samo što će sada za sve biti kasno. Kada uhapsu Nikolu, a nju razreše i ponize, više neće biti šanse da bilo šta dokazuje. Ostaće sama. Jedan po jedan, napuštaće je i malobrojni prijatelji. Bogdan Ivanović verovatno među prvima. Objasniće joj da duže nije moglo, da je učinio sve što je bilo u njegovoj moći... Nestaće i Nenad. Pritisnut dugovima, vratiće se praćenju nevernih muževa i poslovima povremenog paparaca. Za njima, na put će krenuti i ostali povremeni „tapšači po ramenu” i „javi-ako-ti-bilo-šta-treba” foliranti. *Samo smo u porazu svoji.*

Razmišljala je o tome čime će se baviti kada sve ode dođavola. Advokatura joj se činila kao logičan izbor, ali strepela je kako će je i tamo gledati. Najurenog tužioca u komori sigurno neće sačekati crveni tepih. U poslednje vreme, advokati su posebno naoštreni na sudije i tužioce koji pokušavaju da pretrče na drugu stranu. Moglo bi se dogoditi i da je ne prime. Život uskoro može postati baš ružan, mala.

Natočila je čašu šablja i pogledala se u ogledalo. Starila je... Osetila je žaljenje za lepom devojkom koje se sećala. Po svemu sudeći, na nekoj od početnih stanica ušla je u pogrešan voz. Borila se sa suzama koje su se gurale.

Onda je otišla do biblioteke. Nije uspela odmah da je pronađe. Male crne korice bile su skrivene u redu viših, krupnijih knjiga. Nikada sebe nije smatrala vernicom. Pravoslavkom... Bilo čim... Majka, udovica, profesorka muzike koja se borila za opstanak sa malim detetom, usadila joj je od malih nogu racionalni pogled na svet. Svetonazor kod

kojeg nije bilo previše mesta za duhovna preispitivanja. Čitala joj je Bukovskog i Sartra... Pokušavala je da je obuči kako da preživi u surovom svetu muškaraca. Plašila se kako će se snaći, jednom kada nje više ne bude da joj slaže boje.

Otvorila je korice tajanstvenog štiva. Sitna slova i zgusnuti redovi ukazaše se na žućkastom papiru, prvi put pred njenim očima. Sećala se da je kao devojčica povremeno viđala oca kako drži tu knjigu u rukama. Ni sama ne znajući zašto, kao da joj je nevidljiva guvernanta tako naredila, kleknu na pod. Knjigu crnih korica privi na grudi.

„Ne umem da se molim”, tiho prozbori, „i znam da nije pristojno obraćati se samo kada čoveku nešto treba...”

Nekoliko trenutaka je ćutala, ne znajući šta da kaže. A onda istim, ravnim tonom, kao da se obraća više sebi no Bogu, još tiše nastavi:

„Molim te, svom dušom, da pomogneš. Ne znam da li te ima, ni kako meriš stvari. Ne znam ni šta je kod tebe dobro, ali sam sigurna da ja nisam zlo... i da nije ni Nik... Zato, ako možeš, učini da se sve ovo završi dobro. Obećavam da ću, ako sve ovo ipak preguramo, pročitati tvoje reči i da više neću biti sa oženjenima! Inače, ja sam Ana. Ana Basta. I, ako to nešto znači, kao mala ostala sam bez oca!”

Brzo, kao da čini nešto zabranjeno, prekrsti se... Nevešto... Najpre na pogrešnu stranu...

Oseti čudnu smirenost. Onu koju nije osetila još od poslednje večeri koje se sećala sa njim. Kada ju je, dok se oporavljala od upale pluća, okupao, osušio joj dugu kosu i još dugo u krevetu čitao *Malog princa*.

Nikola je znao da više ne sme da čeka. Prethodne noći gotovo da i nije spavao. Osećao je da se bliži trenutak kada će sve biti rešeno. Telom mu je strujao adrenalin. Probao je da pije. U Gavrinom steku pronašao je dopola popijenu bocu vinjaka. Odustao je posle nekoliko gutljaja ustajale, kisele tekućine. Migrena ga je drobila. U pokušaju da je umiri, bezuspešno je ušmrkivao burmut. Činilo mu se da je snif ovoga puta samo pojačao njen zloćudni pir.

Očekivao je da će Bušatlija naći načina da oslobodi Branka, ali se prevario. Očigledno je postojao drugačiji plan. Međutim, za njegovo iščekivanje više nije bilo vremena. Pitanje je trenutka kada će u sojenicu banuti do zuba naoružani specijalci, zajedno sa kamerama *Drugog dnevnika*. Sinoć, prvi put od kada je došao u sojenicu, video je čoveka koji se muvao po stazi. Znao je da ga prate. Svakog časa, Bogdan

će biti prinuđen da skloni ruku sa dugmeta.

Vreme je da se suoči sa Draganom. Mora da ga izazove i navede na grešku. Nije se plašio rizika. *Škorpije su najopasnije u ćošku!* Čak i ako ne uspe, dostaviće fotografije i materijal Bojani. *Ako nisu validni za sud, biće sasvim prihvatljivi za medije koji će ih dočekati sa oduševljenjem.* A onda će se predati i sačekati da se stvari odvijaju svojim tokom. Kako Bog zapoveda!

Vreme je za igru „va bank”, matori. Sve ili ništa!

„Šefe, vi ste?” Minja je uskliknula kada je, javivši se na nepoznati broj, u slušalici prepoznala Nikolin glas. „Odakle zovete? Ovaj... Izvinite.”

„Mala, slušaj pažljivo”, reče ozbiljnim tonom. „Ne mogu dugo da pričam. Važno je da pozoveš Peđu Bogdanovića i da ga zamoliš da preuzme Brankov slučaj. Pokušao sam da dobijem Alena, ali je nedostupan.”

„Jasno, samo... Od jutros imam problem sa kompjuterom, ne mogu da uđem u podatke. Da li možda znate broj?”

Nikola je krupnim koracima koračao stazom koja je vodila kroz šiprag. Ne проспavana noć usporila je misli koje su navirale. Bolovi u slepoočnici pojačavali su se sa svakim pokretom glave.

„Ne znam napamet. Pitaj Alena. Je P tu?”

„Otišao je da nešto preda u sud. Vidim da se zadržao. Bio je jutros ovde nakon suđenja. Kaže da...”

„Okej, nazvaću ga kasnije”, prekide Nikola Minju, „a ti probaj da pronađeš Bogdanovićeve telefon. Pozovi Anu, ona bi mogla da ga ima. Jako je važno da ga što pre dobijemo.”

Minja je ćutala. Znao je da zapisuje njegove instrukcije. *Odana mi je i dok sam u bekstvu, a takvih više nema!* Spremao se da prekine vezu. U glavi mu je tuklo stotine svetlećih bubnjeva. Odnekud, blesnu iskra.

„Šta si rekla, šta je otišao da preda?”

Minja za trenutak zaćuta.

„Alen?”

„Da.”

„Ne znam. Nije mi rekao. Samo je izašao i još ga nema. Nešto za sud.”

„A da li znaš u koji sud je otišao?”

„Pa valjda ovaj u kojem je bilo suđenje. Viši...”

Zastao je za trenutak.

„Okej. Javiću se kasnije.”

Potrčao je prema sojenici. Usput, u trku, uspeo je da izvadi karticu iz telefona i baci je u reku. Želeo je samo da što pre pokupi stvari i krene prema gradu. U glavi mu je sevalo. Znao je da mora pobediti bol.

Dok je prilazio sojenici, osmotri okolinu. Sumnjivog čoveka od sinoć više nije bilo. Ponovo oseti hladnoću i probijajući znoj.

Ne sada!

Učini mu se da na obali vidi Đorđa kako ga gleda.

Ne sada!

Trčao je. U šipragu spazi još jedan čamac. Limeni smederevac, sa novijom pentom, bio je nasukan tik pored drvenog čuna kojim se Nikola služio. Nekoliko ptica prhnu iz šipraga kada utrča na utabani prostor ispred sojenice.

Sve će biti okej, ponavljao je sebi. Otvori drvena vrata... Bili su mu potrebni ključevi od kola koje je ostavio u limenci od graška na polici. Krenu mahinalno ka zidu sa prozorom i tada stade kao ukopan. Ono što je video izbilo mu je dah. U trenutku, pomislio je da je sve to samo još jedna od njegovih sumanutih vizija. *Nemoguće!*

Tu, nekoliko koraka od njega, sa pištoljem uperenim ka njegovim grudima, stajao je čovek sa kojim je bio spreman da podeli sve... Kojeg je učio kako da veže kravatu... Kako da „baca u vetar”... Spreman da puca, ako napravi i najmanji pokret, u sojenici ga je čekao Alen.

Njegov verni Sančo.

Nekoliko trenutaka zurili su jedan u drugoga, kao dve zveri zarobljene u kavezu u kojem nema mesta za jednu od njih. Ozbiljno potresen, i dalje ne shvatajući šta se upravo dogodilo, Nikola duboko uzdahnu.

„Poslednji si kojeg sam očekivao... Zajebao si me.” Advokat se gorko nasmeja.

Kada je pokušao da zakorači, Alen podiže pištolj i pokaza Nikoli prema podu.

„Nemojte mi otežavati!” Alenove ruke su podrhtavale. „Kleknite na pod i podignite ruke iznad glave.”

Ne skidajući pogled sa pripravnika, Nikola spusti koleno na pod.

„Preduhitrio si me. Falilo mi je tačno onoliko koliko sam ti verovao. Moje poverenje bilo je tvoja prednost. Posumnjao sam kasno... Tek kada mi je Minja rekla da si otišao da odneseš nešto u sud. Znao sam da posle današnjeg suđenja nemaš šta da tražiš tamo!”

„Moraću da vas vežem.” Alen iz zadnjeg džepa izvadi dve metalne

narukvice povezane srebrnastim lancem. Sve vreme držeći pištolj uperen u Nikolu, priđe i brzim potezom slobodne ruke veza mu metalne hvataljke oko zgloba. Zupčanik rafalno zaškljoca. Lagano, poput inspektora koji iza sebe ima stotine hapšenja, pripravnik provuče lisice oko jedne od gvozdениh konstrukcijskih šipki i drugom narukvicom priveza Nikoli drugu ruku, iza leđa.

„Nemojte mi zameriti, Nikola... Ovo moram da učinim.”

Posmatrao je uzbuđenog momka. Slike su se redale kao na filmu. Bio je to jedan od onih trenutaka... Iako unapred zna odgovor, čovek se pita da li se sve to zaista događa.

Kako mu nije palo na pamet? Kako ranije nije povezao? Kao vihorom nošeni, smenjivali su se prenebregnuti dokazi. Sveska u bolnici u kojoj je pored Hajrijinog imena bio upisan broj dva. „*Tako označavamo drugorotke*”, odgovorila je sestra Sneža na pitanje kojim je pokušao da odgonetne tajne znakove u skrivenom dokumentu.

„Ti si Draganov brat?”

„Nisam”

„Šta si?”

„Polubrat. Moj babo je Almir. Dragan nema oca!”

„Hajrija vam je majka?”

Alen klimnu glavom.

„Bio si u kući te noći?”

Alen na trenutak obori glavu i pogleda u stranu. Pištolj je poigravao u njegovim rukama.

„Prestanite!” Mladić je viknuo, prekinuvši Nikolu koji je zaustio da ga pita ono što je sada i bez odgovora znao. Za trenutak ga pogleda, kao da mu je neprijatno što je tako reagovao.

„Vi o tome ne znate ništa!”

„Znam, Sančo... Znam! Bio si dečak i bio si tu kada su silovali Hajriju.”

„Prestanite! Ne znate ništa!” Alen mu uputi još jedan pogled pun gorčine. „Silovali su majku, tu preda mnom... Trojica. Iživljavali se... Pišali po kući, p’jani... Ubili su baba. Nabili mu cev u usta i opalili. Mozak mu je curio sa zida kao srce bačene lubenice... Ne znate vi ništa!”

Nikola je nekoliko trenutaka ćutao. Setio se Brankove priče o kući. O tome kako može postati nezgodan svedok.

„Zato si ubio Kovača i Drobunjaka? I sada ćeš ubiti Branka?”

„To je moja briga! Moja i Draganova. Nemate vi ništa sa tim!”

„Gde je Branko?”

„Bez brige... Sa Draganom je. A ja ću im se uskoro pridružiti.”

„Kako si ga izvukao iz pritvora? Je l' opet Bušatlija pomogao?”

Alen se besno naceri.

„Uplatio sam jemstvo. Govno je tražilo način da pokrije sebe.”

„Odakle ti novac?”

Alen je ćutao.

„Đerdan?”, upita Nikola.

„Nije vaša briga!”

„Poslušaj me, molim te... Samo ćete dalje širiti zlo... Čineći zlo, samo produžavate život delima sopstvenih zlikovaca!”

„Ništa vi ne znate! Tada sam mogao da ih ubijem... Dok je kidisao na majku, jedan je odložio pušku. Molila je da je pokriju da je ne gleda dete. Nisu dali... Smejali su se... *'Nek gleda da vidi kolika mu je majka kurva!'*, vikali su... Zvečao je đerdan... Mogao sam da ih pobijem ko pseta. Puška je stajala uza zid, nekoliko koraka od mene. Razmišljao sam da je uzmem i da počnem da pucam. Nisam se usudio. Bilo mi je sedam godina. Upišao sam se... Strah mi je sledio krv. Posle je tom istom puškom Kovač upucaao baba Almira u kuhinji. Da sam smogao snage, baba bi bio živ. Tada me je bio strah... Sada se ničeg ne bojim!”

„Alene, uhvatiće vas! Znam da ste ucenili Bušatliju i Ivičku, ali nisu oni jedini. Ne možete još dugo ovako. Ne možete pobeći. Zaustavite se. Neće vam ni suditi! Ubiće vas pri hapšenju i reći će da ste se opirali! Tako rade sa ovakvima kao što ste vi. Probaćemo da sa tužiocem postignemo što bolji sporazum.”

Na Alenovom licu smenjivale su se grimase. Čvrsto je stegnuo pištolj.

„Neće nas uhvatiti dok ne ispunimo zavet. Posle nije važno.”

„Zašto nisi poslao policiju? Ionako ste sve dogovorili...”

„Ana je uspela da stopira. Morao sam da vas zaustavim dok ne završimo...”

„Šta je bilo sa mojim pištoljem?”

„Prekratio je muke Drobnjaku. Vepar se drao! Nemojte zameriti. Onomad u piću, rekli ste da su sve vaše šifre vezane za smrt. Shvatio sam odmah da ga u sefu čuva datum kada se njime ubio vaš otac.”

Nikola gorko odmahnu glavom.

„Nemojte zameriti, Nikola. Hvala vam za sve što ste učinili za mene!”

Video ga je kako istrčava na vrata. Za nekoliko trenutaka začu

paljenje pente.

Na Belu stenu spuštao se mrak.

SREDA, 6. JUL, PREDVEČE

Ležao je u položaju fetusa. Skučeni prostor nije mu dozvoljavao da načini bilo kakav značajniji pokret. Pljuvačka mu se lepila za nepce koje ga je peklo. Nešto metalno pritiskalo mu je grudi i otežavalo udisanje vazduha koji je smrdeo na benzinska isparenja. Bilo je vrelo kao u rerni. Leđa su ga bolela. Već bezmalo pola sata nalazio se u neprirodnom položaju, u mraku, ruku vezanih plastičnom vrpcom na leđima. Luđak sa ogromnim naočarama za varenje naterao ga je da uđe u prtljažnik automobila kojim ga je Alen sačekao ispred zatvorske kapije.

Znao je da će se ovo dogoditi. Znao je da će stići kazna za zlo koje je davno učinio. Samo nije znao kada će ga povesti na gubilište. Nikada nije posumnjao u Alena. Nikada nije pomislio da će on biti taj koji će ga ispratiti u smrt.

Zašto? U kakvoj je on vezi sa luđakom koji šeta oko kola, kao tigar koji je već onespособio plen? Zašto ga je prepustio dželatru koji ne govori sa njim dok ga ostavlja da se davi u usijanoj limenoj kutiji?

Sada je žalio što nije rekao sve Bojani. Što je prećutao najgori deo. Što joj onoga dana nije priznao da je i on bio nateran da siluje hodžinicu pred detetom. Možda je i bolje. Neka ga zapamti makar malo manje zlog. Dovoljno joj je zasrao život.

Da li je luđak sa naočarima za zavarivanje dete koje su ostavili u hodniku? Mogao bi biti. Možda je plaćenik? Možda nema nikakve veze sa događajem? Razmišljao je kada će konačno početi. Čekanje je bilo gore od kazne.

„Otvori da udahnem vazduh”, odbi se o stranice prtljažnika.

„Davim se!”, pokuša još jednom.

Najednom, jaka svetlost zaslepi ga poput peska bačenog u oči. Luđak je otvorio prtljažnik. Da li će ga sada ubiti? Samo da ga ne muči...

Lagano okrete glavu ka svedu i oštri talas svežeg vazduha prostruja plućima. Krajičkom oka video je da varilac stoji pored njega, verovatno

čekajući da se nadiše. Izgledalo je da je želeo da ga dobro odmeri.

„Ko si ti?“, upita neznanca. „Šta hoćeš od mene?“

„Varilac“ je ćutao.

„Da li se svetiš za Haznu?“

I dalje muk.

„Jesi li bio tamo?“

Najednom začu korake. Maska sa velikim crnim staklima primače se njegovom licu. Oseti topli kiselkasti dah.

„Nisam. Ali sada sam ovde, a to je za tebe gore nego da sam bio tamo“

Glas luđaka sledi mu krv u žilama. Znao je da ga niko ne može čuti. Kola su se nalazila u ogromnom napuštenom hangaru. Veliki prozori sastavljeni od malih kvadrata stakla bili su polupani. Kroz njihove rupe rastao je korov.

„Bio sam klinac tada... Usrao sam se od straha... Naterali su me Kovač i Drobnjak! Kunem se da nisam hteo! Radi sa mnom šta hoćeš, ali znaj da su me naterali!“

„Varilac“ se ponovo primače. Ovoga puta, čuo je samo hrapavi glas.

„I mene su naterali“, oglasi se luđak sa naočarima. „Njih dvojica i ti. Kunem ti se da ovo nisam hteo.“

„Ko si ti? Ako ovo radiš za novac, možemo se dogovoriti! Mogao bih da ti platim...“

Svetlo naglo nestade zajedno sa oštrim zvukom udara lima. Ponovo, mrkli mrak i miris izduvnih gasova. Gušio se.

Osetio je kako je veliki metalni predmet udario po karoseriji. Pa još jednom, sa druge strane... A onda je najednom, spolja, ali dovoljno glasno, začuo glas luđaka sa naočarima za varenje:

„Ovo radim za sebe... I za tebe... Ne za novac. Da povratim život koji ste mi uzeli onoga trenutka kada mi ga je neka od vas odvratnih svinja svojim poganim semenom dala. A tebi da pomognem da makar malo manje prljav odeš odavde. Ne boj se! Biće brzo gotovo! Mislim, relativno brzo... Meni će biti brzo, jer ovo čekam godinama, a tebi... Kako se uzme.“

Hteo je da povrati.

Znao je da je kraj.

~

Čim je začuo zvuk motora, Nikola je znao da su trenuci koji mu stoje na raspolaganju odbrojani. U glavi mu je lupalo. U čučućem položaju, ruku

vezanih za metalnu šipku, osećao se kao sardina u limenoj konzervi. Telefon, koji je Alen zaboravio da mu oduzme, nalazio se u zadnjem džepu bermuda. Kada je prstima krenuo put sprave, setio se da je odmah nakon razgovora sa Minjom bacio karticu u vodu. U položaju koji je zauzima bio je nemoguće ubaciti novu. Bila je u kesici pored dušeka. Ako bi uspeo da nekako napipa dugmiće, najviše što je mogao bilo je da pozove SOS broj. To bi ga samo još brže odvelo u naručje policije.

Horizontalno postavljena metalna šipka za koju je bio vezan predstavljala je deo konstrukcije sojenice. Lisice su bile provučene između nje i daščanog zida, kroz prostor koji je bio dovoljan tek da prođe širina narukvice lisica. Snažnim cimanjem tela proveri protivnika. Kavez zlokobno zaškripa. U zglobovima oseti žarenje. Iako zarđala, konstrukcija se nije ni pomerila. Kroz glavu mu prodoše scene koje je gledao u emisijama u kojima su bivši marinci objašnjavali postupke kojima je moguće izbaviti se nakon otmice. Pominjali su ukosnice, izvijanje i prebacivanje ruku ispred tela, čak i kidanje cevi radijatora... Međutim, niko nije pokazivao kako se osloboditi iz položaja u kojem se on nalazio. *Verovatno zbog toga što iz takvog položaja vađenja i nije bilo.*

Pretpostavljao je da će uskoro doći policija. Alen će im, nakon što iskasape Branka, dostaviti podatak o njegovoj lokaciji. Predstaviće se kao slučajni prolaznik koji je primetio da se nešto čudno dešava u jednom od objekata na Beloj steni. Na kraju, sve ovo završiće se na najgori mogući način. Mesecima, u istrazi mu je pomagao jedan od ubica! Ubica kom se poveravao... Sa kojim je pravio planove... Otkrivao mu svoje ideje...

Da li je moguće da je bio toliko zanesen da je prevideo ključne stvari? Da li je moguće da nije primetio Alenov povremeni bosanski akcenat? Da nije povezo činjenicu da nikada nije želeo da ide na suđenja silovateljima, pravdajući se uvek da ima važnije poslove? Da li zaista nijednog trenutka nije posumnjao u razloge Alenove zainteresovanosti za prihvatanje Draganove odbrane? Da nije pomislio da je baš on osoba koja je Bušatliji prenosila preteče poruke! *Jebote, kako sam bio lud, pomisli u očajanju. I šta sada vredi što sve znam, kada Brankovo telo već pluta u nekom mulju, a uskoro ću u mulju biti i sam?*

Svetlaci u slepoočnicama su ga razdirali. U krevetu, kratkotrajno olakšanje nalazio bi nakon promene položaja. Ovde je bio ostavljen na milost i nemilost oluji. Morao je da pokuša...

Najpre jednom, a kasnije i još nekoliko puta, snažno udari leđima o drveni zid. Začu se samo tupi topot. Kalendar neke od davno proteklih godina skliznu sa zida na pod. Znao je da u okolini nema nikoga. Nadao se da će naići neki prolaznik.

Valjda noćas nisu baš svi švaleri po hotelskim sobama!

Zapinjao je iz sve snage. Nakon svakog udara osećao je refleksne bolove u rukama. Koža oko metalnih narukvica bila je oguljena i osećao je tople kapljice krvi. Udario je po zidu stopalom. Snažno... Zatim drugim... Pa potiljkom... Svetlaci su divljali... Nakon svakog udarca čulo se još nekoliko ritmički povezanih zvukova, koji su ličili na eho. Metalna konstrukcija prenosila je Vibracije.

Nekoliko trenutaka prikupljao je snagu. Svom raspoloživom energijom koju je bilo moguće iscediti iz izmučenog tela, sjurio se leđima i temenom o zid. Ponovo začu eho. Ovoga puta, činilo mu se da traje nešto duže nego pre. Sojenica je rezonirala. A onda shvati da zvuk koji čuje ne predstavlja rezoniranje metalnog kaveza i drvene oplata. Najpre jedan škripavi zvuk, nalik na jedva čujno cviljenje drvene stolice, zatim još jedan... Ritmički su se ponavljali. *Policija?*

Zvuci su postajali sve snažniji. Začu nešto nalik na uzdah. Nikola se pribi leđima uza zid. Tražio je oslonac u slučaju da mu zatreba odbrana preostalim nogom. Srce je sve snažnije tuklo. Na tren, zaboravi na bolove u glavi. Tanka drvena vrata škripnuše i u prvom momentu na njima ugleda veliku tamnu priliku čije je lice bilo u senci.

„Ko je to?“, uzviknu.

Nekoliko trenutaka tišine.

„Ko je tamo?!“

Prilika zakorači prema njemu...

„Advokat, šta radiš tu?“

Zurio je u neverici.

„Bog te je poslao, bangavi!“

„Oduvek sam znao da su prosjaci Božji ljudi... Pomagaj! Imaš li šnalu?“

„Zajebavaš, advokat. Odakle mi šnala? Šta ti se desilo?“

„Duga priča. Ni sam još nisam siguran da znam šta mi se dogodilo. Pusti sad to. Moram da se izvučem odavde što pre. Nađi neku žicu ili tanko parče lima. Moramo da otvorimo lisice“

„A ja došô da ti kažem da su maznuli onaj telefon sa psa. Ilije ispao negde...“

„Pusti sad telefon. Moram da se vadim odavde! Gledaj okolo neki ekser, bilo šta...”

Gavra napravi nekoliko koraka po prostoriji, gledajući po podu.

„Nema ovde ništa. Samo ona debela žica, što su vezane stepenice...”

„Ta ne vredi. Moramo da napravimo kukicu, razumeš?”

„Nemam pojma, ali nemam žicu.”

„Čekaj!”, uzviknu Nikola. „Čime si vezao naslon na štaci?”

„Koje?”

„To na šta se naslanjaš, sunđer... To je žica?”

Gavra pogleda u štaku.

„Jeste, ali zarđala je skroz.”

„Nema veze. Skidaj!”

„Ali... to mi drži štaku!”

„Ma skidaj, bre! Kupiću ti novu ako me iz ovoga izvučeš. Ma šta štaku... Kupiću ti nogu, jebote... Mesijevu!”

Prosjak se naceri.

Nekoliko minuta objašnjavao je Gavri kako da napravi kukicu. U prostoriji koju je osvetljavala samo dopola izgorela sveća, zahtevao je da mu prinese na uvid napravljeni ključ. Nekoliko puta ga je vraćao, nezadovoljan izgledom zavijutka. Naposletku, kada mu se učinilo da bi konačno mogli biti blizu željenog oblika, reče Gavri da sedne pored njega, i da kukicu uvuče u malenu bravu narukvice.

Da li je već kasno?

Gavri je dodatno otežavalo manevrisanje to što je na jednoj nozi bio nestabilan. U pokušaju da u mraku prstima opipa bravicu, nekoliko puta je svom težinom skoro pao preko Nikole. Nakon više pokušaja, Gavra svečano izjavi kako ima bravu pod prstom.

„Drži prst tu i ne mrdaj”, reče Nikola. „Drugom rukom dovući kukicu na to mesto i nežno je gurni unutra. Tu je jedan mali šiljak oko kog treba postaviti omču. Kada to učiniš, okrenućeš žicu kao ključ kada otključavaš vrata.”

Gavra je bezuspešno pokušavao da kukicom pronade bravu. Psovao je naglas. Nikola ga je smirivao. Žica se krivila i u nekoliko navrata ispadala je na pod.

Nikuda ovako nećemo stići.

Bio je spreman da odustane od ovog metoda kad se prosjak pridiže i odalji nekoliko koraka. Seo je na pod nasuprot njemu.

„Gde si krenuo, bangavi?”

Ne govoreći ništa, Gavra namesti podnožje štaka na var šipke i

metalnog stuba. Iznenada, neočekivanom snagom, jedinom nogom preostalom iz bosanskog rata, udari po vrhu drvenog pomagala. Sojenica se zatrese. Odjeknu još nekoliko strahovitih udaraca. Odjednom, prolomi se pucanje metala. Gavra se pridiže i rukom odvali polomljenu šipku iz ležišta.

„Jebem ti majku da ti jebem!”, procedi kroz zube, kriveći metalnu konstrukciju. „Popizdeo sam! Jebe me noga koju nemam, al’ zato ova koju imam vredi za dve.”

Nikola ga je gledao u čudu. Ubrzo provuče lanac i oslobodi se zardalog profila. Koristeći se dobijenim prostorom, u narednih nekoliko pokušaja Gavra konačno pravilno uvuče kukicu. Bravica tiho škljocnu i Nikolina desna ruka ponovo postade slobodna.

„Nemamo vremena za drugu”, reče Nikola.

„Taman sam se uvežbô.”

„Nikada ti ovo neću zaboraviti, bangavi! Kô što rekoh, dobijaš Mesijevu!”

Uspeo je još samo da dohvati kesicu sa karticama pored kreveta i da istrči ka stepeništu.

Kada se okrenuo, video je Gavru kako se zadovoljno osmehuje.

SREDA, 6. JUL, VEČE

Uskočio je u čamac i počeo snažno da vesla. Ukucao je poznati broj.

„Gde si, jebote?” Iz slušalice koju je stiskao ramenom, začu Nenadov glas. „Mislio sam da su te skembali.”

„Bilo je blizu”, reče Nikola.

Preskačući čitave delove rečenica, u najkraćim crtama objasnio mu je šta se dogodilo.

„Čekaj, dolazim po tebe”, uzviknu detektiv.

„Nemamo vremena”, reče Nikola. „Moraš da ih lociraš. Da li ti radi ono sokoćalo?”

„Radi”, odgovori detektiv. „Zovem te kasnije.”

Veslao je kao mahnit. Za nekoliko trenutaka začuo je zvono.

„GPS pokazuje da su Draganova kola na Adi Huji”, reče Nenad. „Industrijska zona, kod nekih hangara...”

„Možeš li bliže da lociraš?”

„Čekaj... Pokazuje mi hangar iza fabrike *Avala*.”

„Gde se nalaziš?”

„Ispred Draganove zgrade. Čekao sam da se vrati.”

„Neće se vratiti. Juri tamo. Naći ćemo se na Huji. I čuvaj se!”

Nikola zastade sa veslanjem. Pomisli kako će mu do obale trebati gotovo sat vremena. Nakon toga, još najmanje pola sata kolima do Ade Huje. Nije imao toliko na raspolaganju. Morao je da rizikuje. Načini nekoliko poteza veslom po vodi sa desne strane čamca i okrete pramac nazad prema obali.

Od špica Bele stene, Ada Huja bila je udaljena gotovo pet kilometara. Uz to, bilo je potrebno kretati se uzvodno. Međutim, i pored toga, verovao je da će pre stići rekom, nego menjajući prevozna sredstva i vozeći kroz grad. Trebao mu je neko od preostalih prevoznika. Bio je spreman i da uzme nečiji čamac. Morao je da se dočepa Branka, pre nego što ga se dočepaju braća.

Na obali, u blizini popularnog kupališta, ugleda nekoliko pecaroša. Čamci prevoznika bili su vezani i spremni za jutarnju plovidbu. Oko njih nije bilo nikoga. Pritrča dvojici starijih ljudi koji su nemo posmatrali strune zabačene u vodu. Lisice koje su visile sa ruke sakri ispod miške na suprotnoj strani.

„Hitno mi treba prevoz do Ade Huje! Platit ću dobro!”

Jedan od dvojice staraca čija je duga seda kosa bila vezana u rep, mrzovoljno reče:

„Koliko god da ti je hitno, sad nema nikog... Moraš da sačekaš do jutra kada dođu splavari. Ili da plivaš.” Njegov drug se naceri.

„A ako bih rekao da sam spreman da platim sto evra do Huje? Da li bi i tada morao da čekam do jutra?”

Obojica podigoše pogled.

„Stotka, kažeš?”, reče dugokosi.

„Da. Sto. Ali odmah!”

Pecaroši se pogledaše.

„Nema ništa odmah... Ali za sto pedeset, mogao bih da pozovem Radeta čamdžiju da te preveze brodićem. Samo da vidim da li je živ.”

„Odmah zovi tog Radeta!”, uzviknu Nikola.

Pet minuta kasnije ugledao je svog kapetana kako se nesigurnim korakom gega kroz šumarak. Za tili čas nalazio se na palubi rečnog broda koji je, prema onome što je pročitao na kabini, primao pedeset putnika. Pre nego što ga je pustio da se ukrca, Rade je bunovno ispružio ruku zatraživši obećani honorar. Bazdio je na rakiju. Prethodno je deo ugovorene sume završio u džepu na znojnoj košulji dugokosog pecaroša. Nakon što je nevoljno izgurao brodić ka vodi, Nikolin skiper upali snažne brodske motore. Lađa na kojoj su se nalazili pijani kapetan i putnik sa lisicama na ruci zaseče dunavske talase i krete da prkosi divljoj rečnoj struji.

Od Karaburme do prilaza Adi Huji, Nenadu je trebalo manje od deset minuta oštre vožnje. Bilo je devet sati i deset minuta uveče i mrak je već potpuno prekrivao i inače slabo osvetljeno dunavsko priobalje. Tačkica na GPS uređaju je stajala na istom mestu. Nadao se da uređaj i dalje funkcioniše i da je još na tragu mahnitoj braći i njihovoj žrtvi zlotvoru. Ipak, znao je da bi duga zamrznutost tačkice mogla značiti i da je ceo proces završen i da će po dolasku moći da štriklira samo još jedno unakaženo telo.

Adi Huji, nekada rečnom ostrvu čija je jedna strana spojena sa kopnom, decenijama je bila namenjena uloga beogradske deponije. Sve do preseljenja đubrišta u obližnju Vinču, grad je na ovom mestu ispuštao sopstvene fekalije. Šuma koja je divlje nastajala na tlu bogatom izvorištima voda predstavljala je sklonište za nekolicinu romskih porodica, ali i za različite nevoljnike, prosjake i luđake. Noćna šetnja ovim prostorom oduvek je smatrana avanturom koju niko ozbiljan ne bi preporučio.

Znao je da nakon ulaska na teritoriju Ade svakog trenutka može biti primećen. Ugasio je farove na *škodi* i narednih nekoliko stotina metara kretao se isključivo oslanjajući se na slabo osvetljenje retkih uličnih svetiljki. Plava tačkica vodila ga je ka džinovskim hangarima na reci. Prolazio je dugim putem koji su oivičavali drvoredi visokih topola. Svuda okolo bilo je moguće videti tek ponekog izgadnelog psa. Na uređaju je video da ga od mesta na kojem se nalazilo Draganovo vozilo deli još nepunih dvesta metara. Približio se kolima još malo. Onda je isključio motor i stao sa strane puta. Čekao je...

Prenulo ga je vibriranje telefona.

„Gde se nalaziš?” Nikolin glas stapao se sa snažnom bukom broskog motora.

„Mislim da sam sasvim blizu”, prošaputa Nenad. „Koliko ti treba da dođeš?”

„Ne znam, možda deset-petnaest minuta. Vidim obalu”, odgovori Nikola.

„Šta je sa Anom? Jeste li se čuli?”

„Ne, ne javlja se.”

„Javiću ti tačnu lokaciju čim saznam.”

Nenad odluči da izađe iz kola i da poslednji deo puta do hangara pređe peške. Brinulo ga je to što se Ana ni Nikoli ni njemu nije javljala. Poslednji put čuo se sa tužiljom nakon što je krenuo sa Karaburme. Zamolio ju je da obavesti Ivanovića i da probaju da obezbede podršku. Strahovao je da se i njoj nešto dogodilo.

Izvadio je CZ 99 iz kasete, i zavukao ga za pojas pantalona. Oseti hladan metal na leđima i zakorači u noć.

Tek što je napravio nekoliko koraka, uoči kako iz hangara izlaze dvojica muškaraca. Njihove siluete bile su jasno vidljive na mesečini koja se na tom mestu probijala do tla. Jedan od njih koračao je poguren, sa rukama na leđima. Za njim se kretao drugi, koji je išao uspravno, sigurnim hodom. Sa ove razdaljine, po mraku, nije mogao da uoči lica.

Ipak, bio je siguran da je osoba koja je vezana išla napred bio Branko. Posrtanje pri hodu ga je u to dodatno uverilo. Ali nije znao ko je čovek koji ga je pratio u stopu. Dragan ili Alen? Ili neko treći?

Pratio ih je sa razdaljine koja mu je omogućavala da ostane neprimećen. Kretali su se ka napuštenom delu Ade. Prolazili su putem pored karting staze i video je da se kreću prema špicu poluostrva, koji su naseljavali samo lutalice i ptice.

Poslao je poruku Nikoli da se iskrca na „rogu”, kod *Supernatural parka*. Bio je to novouređeni deo Ade, na kojem su već izvesno vreme ljubitelji prirode organizovali različite letnje sadržaje. Izgledalo je da se dvojica kreću u tom pravcu.

U jednom momentu shvati da sve više zaostaje. Ubrza korak i zađe za dvojicom muškaraca u dublju šumu koja se prostirala pored reke. Na ovom mestu, gusto lišće raznolikog rastinja činilo je da mrak bude toliki da mu je bilo potrebno da nekoliko puta zastane kako ne bi izgubio pravac. Samo je povremeno, nailazeći na rupe u krošnjama, na tlu video srebrnaste tragove mesečine.

Najednom, dvojica zastadoše ispred velike usamljene topole. Bio je udaljen najviše stotinu metara od ovog mesta i čuo je kako jedan od njih izgovara nerazumljive reči. Odnekud zalaja pas.

Čovek koji je koračao iza zavuče ruku u torbu koju je nosio okačenu o ramenu. Zvuk lanca koji se sjurio na zemlju odjeknu prostranstvom.

Začu nerazgovetne reči pogurenog čoveka. A onda ugleda kako ovaj što je išao iza rukom pokazuje prema stablu. Kao po komandi, pogureni čovek zagrlji drvo. Iz daljine, izgledalo je kao da posle mnogo vremena sreće starog prijatelja. Drugi čovek priđe i nekoliko puta obmota lanac oko tela žrtve i stabla.

Znao je da je došao trenutak da krene. Nije mogao da čeka Nikolu. Rukom napipa metal na leđima i izvadi ga, spustivši ruku pored kolena. Nakon nekoliko koraka, ugleda lica nemog dvojca. Čovek koji je grlio topolu imao je dugu kosu i upalo lice sa spuštenim kapkom. Njegov progonitelj bio je uredno podšišani Nikolin pripravnik. Nije video Dragana. Srce mu je poskočilo.

Kažiprstom dotaknu obarač i krenu prema Alenu...

Čamdžija je isključio motore desetak metara pre obale. Inercija, umirivana jakom rečnom strujom, lagano je privukla brod do plicaka. Nikola iskoči sa palube, ne čekajući na znak vodiča. Pri doskoku, nogom

ugazi u duboki mulj.

„*Vidim ih. 50 m. Sam špic u šumi. Krećem.*” Poslednju poruku od Nenada dobio je pet minuta pre iskrcavanja.

Osećao je nelagodu zbog činjenice da kod sebe nije imao *beretu*. Do mesta na kojem se nalazio Nenad, po njegovoj proceni, trebalo mu je pet do deset minuta hoda po mraku. Setio se kako je davno na Adi Huji tražio svedoka čiju adresu nije bilo moguće nabaviti zvaničnim putem. Pošto je znao da je reč o stanovniku divljeg romskog naselja, zaputio se u potragu iz koje se vratio sa povredom potkolenice zadobijenom od ujeda izgladnelog psa. Zakoračio je oprezno.

Rastinje oko njega ogłosi se šuštanjem. Nikola uključi pomoćno svetlo na mobilnom telefonu i nekoliko metara od sebe ugleda stazu koja je vodila kroz šumu i oči sitne životinje nalik na mačku ili zeca. Osećao je kako mu se pljuvačka suši. Koraćao je trudeći se da ne proizvede ni najmanji nepotrebnii zvuk. Svetlo na telefonu bilo je snažno. Gurnuo je uređaj u džep bermuda, kako bi izbegao da bude primećen. *Dobro je što barem Nenad ima pištolj.* Po rukama i nogama osećao je ubode komaraca koji su se rojili u blizini vode.

Nakon svakog načinjenog koraka osluškivao je okolinu. Povremeno, u daljini, začuo bi samo lavež.

Da li je Ana uspeła da obavesti Ivanovića?

Svuda oko njega uvijalo se rastinje. Zastao je kako bi pokušao da se ponovo orijentiše. Mesečina koja se povremeno probijala kroz visoko gusto granje nije bila dovoljna da pokaže put. Još jednom izvadi mobilni. Snop snažne svetlosti zasija i Nikola ga brzo okrete ka du. Tu, nekoliko koraka od njega, učini mu se da vidi predmet... Ugleda patiku... zatim i nogu... Telefon mu ispade iz ruke.

Ponovo nastade mrak.

Kada je podigao uređaj i okrenuo ga ispred sebe, ukaza se prizor koji mu preseče dah. Zavezan za drvo, nekoliko koraka ispred, stajao je Branko. Odmah pored njega, video je Alena sa pištoljem u ruci kojom je prekrpio oči štiteći se od svetlosti. Ispred njega, na zemlji, ležao je Nenad. Teme i okovratnik bili su mu natopljeni krvlju koja je oticala iz rane na glavi. Činilo mu se da se lopte na obrazima, koje su ga oduvek podsećale na obraze Luja Armstronga, jedva primetno pokreću.

„Debeli!”, uzviknu Nikola saginjući se prema njemu.

Iza leđa začu krckanje granja.

„Morao sam da ga povredim.”

I pre nego što se okrenuo, prepoznao je glas bivšeg klijenta. Dragan

je stajao mimo, držeći masivnu sekira u rukama. Položaj tela i način na koji je stezao oruđe, pokazivali su da je spreman da svakog trenutka zamahne u Nikolinom pravcu. Bio je odeven u crni kombinezon. Onaj isti koji je video inspektor Drobnjak, dok je u žbunju čekao nailazak Kovačeve prostitutke. Navrh glave imao je ogromne naočare za varenje.

Nikola se nadvi nad prijateljem koji je nepomično ležao u travi, pokušavajući da mu opipa puls.

„Šta ste mu uradili?!”

„Nemamo vremena za to”, reče Dragan odgurnuvši ga drškom sekire. „Moramo da završimo ono zbog čega smo došli!”

Iz Brankovog pravca začu se nerazumljivo mumlanje. Nikola se seti fotografija Kovačevog leša sa krpom zaglavljenom u ustima.

„Stanite!”, uzviknu Nikola. „Dovoljno zla je učinjeno!”

„Rekao sam da vi ništa ne shvatate”, reče Alen. „Ne možete suditi čoveku ako niste bili u njegovoj koži!”

Branko je krkljao.

„Nadao sam se da se nećete uplitati u ovo”, reče Dragan. „Da nas nećete primorati da postanemo neprijatelji.”

„Dragane... Razmisli još jednom! Znam šta se dogodilo! Znam koliko te boli! Ali ovim nećeš promeniti ništa. Nećeš se rešiti patnje. Samo ćeš nastaviti da seješ zlo.”

Dragan sa sekirom u rukama krete prema Branku. Bojanin brat se uvijao uz stablo, kao da je pokušavao da se u poslednjim trenucima nekako izvuče iz samrtnog zagrljaja velikog lanca.

„Zaista ne znate, Nikola! Ne znate ni ko sam ja! Ja sam dete zla! A znate li šta rade deca zla?”

„Nisi, Dragane!”, uzviknu Nikola. „Nikada nisi bio dete zla! Imaš svoje crteže, svoj talenat... Imaš dobrotu! Znam da si isplatio dug koji je ostao od Kovača... Imaš Sonju!”

„Nemam ja ništa! Nema više ni Sonje. Mrtva je! Sve oko mene je mrtvo! I majka koja me nije htela u ruke, i deca koja su od mene bežala, i ljudi koji su me zvali vojničkim kopiletom, i otac koji me je sačuvao! Imam samo još ovo smrdljivo telo koje je napravilo veprovsko seme! I stid! Stid što sam to što jesam. Što nisam niko! Što predstavljam samo dokaz na suđenju kojeg nikad i nije bilo! Ja sam dokaz zla, Nikola!”

„Stani, molim te!” Nikola zakorači ka njemu, ali odustade kada shvati da je Dragan podigao sekiru u visinu Brankove glave.

„Postoji krug. Krug koji se mora zatvoriti. Tek tada mogu da odu

džini. A oni će otići kada i poslednji vepar iz kuće bude platio za ono što je učinio.”

Shvatio je da neće moći da ih zaustavi rečima. U nekoliko narednih trenutaka slike su promicale stižući jedna drugu u hirovitom vrtlogu. Kao na brznoj traci, video je Branka kako se guši i trza na stablu koje je grlio mršavim rukama. Video je Dragana kako mu prilazi sa ogromnom alatkom za sečenje koja će se za koji trenutak sjuriti na njegove kosti. Video je Alena kako se trese držeći pištolj uperen u Nikolinom pravcu. Svuda okolo, poput naelektrisanog ćebeta, pucketalo je zlo.

Video je na trenutak i malu kuću u Hazni... Baba Almira koji tera Alena u krevet. Hajriju koja se presvlači nakon povratka sa porodičnog slavlja. Alena koji još ne zna da je život više od Crvene zvezde, zbog koje mu je babo obećao da će ga voditi u Beograd. Trojicu pijanih soldata koji upadaju u predsoblje... Ukućane razdvojene po sobama... Molitve... Pogleda pune stida... Skrnavljenje majke i dahtanje veprova... Alena - dete koje je u jednoj noći postalo čovek... Mrtvog babu Almira... Živog Alena i Hajriju... Tišinu posle svega...

Izvuče telefon iz džepa, i sam nesiguran šta zapravo čini.

„Čekaj”, reče tiho. Levu ruku podiže visoko iznad glave. Desnim palcem povuče po ekranu koji zasija slabim plavičastim sjajem.

„Čekaj”, reče još jednom.

Nekoliko prvih reci bilo je tiho i nerazumljivo. Nikola pojača zvuk. Iz visoko podignutog telefona, kao sa razglasa u kasarni, začu se glas žene.

Dragan i Alen za trenutak stadoše, zatečeni prizorom.

„*Biismillahillezi...*”, začu se drhtavi staričin glas koji odjeknu šumom poput glasa vodene vile. Reči su se sporo vukle i povremeno ih je bilo nemoguće razaznati. Ipak, Alen i Dragan su ih gutali. Mrak i okolna tišina bili su Hajrijini saveznici.

„Sine...”, začu se staričino krkljanje... „Pusti džine... da odu... Neka džini sada odu... Pusti ih...”

Na Alenovom licu ugleda suze. Dragan je zurio u Nikolinu ispruženu ruku.

„Bio sam kod nje”, reče Nikola. „Bio sam da je zamolim...”

„Lažeš!”, povika Dragan.

„Ne lažem. Bio sam kod nje!”

„Ona ne govori”, reče Alen.

Nikola ponovo pusti snimak.

„Sine...”

„Govorila je meni”, nastavi tiho Nikola. „Kada sam joj rekao da dolazim zbog vas... Nije htela da se budi ni zbog doktora, ni zbog ljudi, ni zbog sebe. Progovorila je samo tada, da kaže ovo. Da pustite džine... Da konačno stane zlo...”

Video je kako Alen pokriva glavu rukama.

„Ako ona može da oprost, morate i vi”, reče Nikola.

Sa sekiram u rukama, Dragan je polako krenuo ka telefonu. Malena prilika nikada doživljene majke bila je tu na ekranu, u šumi, na nekadašnjoj deponiji, među topolama...

„Stani, Dragane, molim te! Stani i pusti ih da odu! Pusti i Hajriju da ode sa željom zbog koje se probudila...”

Prišao mu je toliko blizu da mu se učinilo da može da ga zagrl i da bi to sada, tu, i mogao da učini. Na njegovom licu video je grč. Učini mu se da mu Dragan pruža ruku. Začu se huk... Odnekud bruja je propeler... Helikopter! Dragan podiže pogled... Sevnuše svetla...

„Policija! Lezi dole!”

Hiljade bleštećih vati mrklu tminu šikare pretvoriše u dan. Na desetine specijalaca iskoči sa svih strana šume - iz grmova, žbunja, između drveća, trčali su u njihovom pravcu, uperivši duge cevi...

„Lezi dole!”

„Ruke na glavu!”

„Pucaču!”

„Stanite!”, viknuo je Nikola ležući na tlo. Bučalo je sa svih strana. Video je kako Dragan odbacuje sekiru i saginje se držeći ruke na glavi. Jedan od specijalaca mu priđe i udarcem cokule po glavi obori ga u mulj.

„Baci oružje! Pucaču! Ima oružje! Pazi!” Urlici iz desetina glasova su se mešali.

Pogledom je sa zemlje tražio Alena. Iz telefona, još su tiho dopirale Hajrijine reči.

„Baci oružje, majmune!”

Krajičkom oka, Nikola ugleda pripravnika kako, kao da se oko njega sve ovo ne događa, stoji sa ispruženim pištoljem u rukama. Nekoliko specijalaca potrča ka njemu. Na Alenovom licu zaigra osmeh.

„Sada se ne bojim”, urliknuo je. „Više vas se ne bojim! Ubili ste babu Almira!”

„Ne pucajte”, povika Nikola. „Molim...”

Pucanj se prolomi šumom. Nije uspeo da dovrši rečenicu. Precizni snajperski hitac prolete kroz Alenove grudi, cepajući tkaninu plave

košulje na pruge, koju mu je Nikola kupio za sreću na pravosudnom. U trenutku, Alen je još bio na nogama, kao da se čudi onome što mu se dogodilo. Video je kako kroz rupu otiče krv. A onda, rafal pokosi Sanča, koji tupo pade licem prema zemlji i dalje čvrsto stežući pištolj.

Dvadeset četiri godine posle one noći, nije se više ničega bojao.

ČETVRTAK, 7. JUL - SUBOTA, 29. OKTOBAR

Draganovo hapšenje i Alenova smrt doveli su do nezapamćene lavine u javnosti. Nikada ispričana priča dva brata u trenu je zasenila čak i izveštaje o zločinima koje su izvršili. Analitičari, predstavnici nevladinih organizacija i novinari utrkiivali su se u manje ili više uspešnim osvrtima na mračno razdoblje ratova devedesetih i posledica koje su ostavili.

Do tada malo poznata Bojanina koleginica Darija Đukić dobila je nekoliko najprestižnijih novinarskih nagrada zbog zaboravljenog istraživanja o tajnom programu Vlade, na osnovu kojeg su silovane žene dovođene u beogradska porodilišta. Bojana je napustila *Istražitelj*, prihvatajući ponuđeno uredničko mesto na *Kanalu A*. Ana je na predlog tužioca Bogdana Ivanovića upućena u Tužilaštvo za organizovani kriminal. Detektiv Nenad Spasić postepeno se oporavljao od preloma baze lobanje, koji mu je kritične večeri Dragan naneo udarcem ušice sekire.

Jednako brzo kao što je bio i sahranjen, Nikola je ponovo slavljen u medijima kao autentični predstavnik advokature koja u centar interesovanja stavlja čoveka. Ipak, pravdajući se nedokučivim „ličnim razlozima“, odbio je da primi nagradu *Naš heroj*, koju mu je, povodom Dana ljudskih prava, namenila Skupština grada. U obraćanju javnosti tim povodom, otkrio je do tada nepoznati deo i inače neobične priče. Navodeći kako za prave heroje obično nikada ne saznamo, pojasnio je da bez pomoći dva istinska junaka, sestre Danice Grujić iz Urgentnog centra, i prosjaka Gavrila sa raskrsnice Kosovske i Takovske, ovaj slučaj verovatno nikada ne bi bio rešen.

Nedelju dana nakon hapšenja i tri dana nakon Alenove sahrane, Dragan je, po Nikolinom savetu, sklopio sa Anom sporazum o svedočenju. Detaljno je opisao kako je sa Alenom pripremao i izvršio Kovačevo i Drobnjakovo ubistvo. Posebnu pažnju tužilaštva privukao

je deo njegovog iskaza u kojem je objasnio kako je fotografijama i pretnjom svedočenjem ucenio Bušatliju, koji je pristao da njegovu konspirativnost plati zamenom originalnih patika: dva broja manjom kopijom. Slušajući ovaj deo svedočenja, Nikola se ponovo setio Stojka, čuvara depozita, i njegove karme. Celog života izvorno ispravni ali ucenjeni pijanac, plaćao je danak svojim nagomilanim porocima.

Međutim, osim o sopstvenim nedelima, Dragan je pred sudom progovorio i o svemu što mu je bilo poznato o ostalim pojedinostima o umešanosti u korupciju sudije Gorana Bušatlije, sudije Vrhovnog kasacionog suda Dragutina Pešića, tužilje Gordane Ivić, njenog zamenika Slobodana Zarića i još nekoliko advokata i policajaca. Saznanja koja je stekao kao višegodišnji Kovačev telohranitelj obezbedila su mu ulogu jednog od najtraženijih tužilačkih svedoka.

Transkript njegovog iskaza u Tužilaštvu za organizovani kriminal bio je otkucan na gotovo stotinu stranica. Između ostalog, sadržao je detalje opisa uigranog mehanizma na osnovu kojeg su okrivljenima koje su dovodili odabrani advokati, za unapred predviđenu tarifu, umanjivane kazne u žalbenom postupku ili su usvajana uslovna otpuštanja sa njihovog izdržavanja. Objasnio je tužiocu kako su privilegovanim kancelarijama unapred davani podaci o tome kada će okrivljenima na vanpretresnom veću biti ukidan pritvor i kako je deljen novac od ovakvih „odbrana”. Govorio je o načinima na koje su sudijske i tužilačke usluge refundirane. Kao primer naveo je bagatelno plaćene kvadrature Gordaninog stana, učešće Bušatlije u sumnjivim građevinskim poslovima i astronomske cifre koje su okrivljeni i njihovi branioci davali za Pešićeva amaterska slikarska dela.

Bušatlija je uhapšen na brodu u trenutku dok je trideset pet godina mlađoj pripravnici masirao stopala. Na snimku koji je emitovao nacionalni TV dnevnik, bilo je vidljivo da je zatečen u donjem vešu i čarapama, u alkoholisanom stanju. U njegovom telefonu pronađeni su brojevi makroa i trgovaca ženama iz bivših sovjetskih republika od ranije poznatih policiji. Prilikom hapšenja nije se opirao. Zatražio je samo da podatak o devojci koja je bila sa njim ne bude otkriven. Kasnije su pojedini mediji, pozivajući se na dobro obaveštene izvore, tvrdili da je upravo pripravnica posredovala u njegovom lociranju.

Gordana Ivić je policiju sačekala u kancelariji. Prekrila je lice rukama kako je kamere ne bi snimile prilikom izvođenja iz zgrade. U marici kojom je odvezena u Centralni zatvor u Beogradu, već ju je čekao ranije zadržani zamenik Zarić.

Najveću pompu izazvalo je hapšenje sudije Vrhovnog kasacionog suda Dragutina Pešića, koji je slovio i za jednog od najozbiljnijih kandidata za budućeg predsednika najviše pravosudne institucije. Dok je izvođen iz ateljea u kojem je pronađeno na desetine njegovih basnoslovno vrednih umetničkih radova i odvođen do policijskog vozila, bezuspešno se pozivao na imunitet. Sudija kojeg su cinični tabloidni novinari ubrzo prozvali „Guta Modiljani“, okupljenim predstavnicima sedme sile i znatiželjnicima vikao je kako mu je sve namešteno i kako su kriminalci okupljeni oko tužioca Ivanovića odgovorni za „ovu bruku“. Nakon izbijanja afere, među kolekcionarima retkih i neobičnih umetničkih dela, „Modiljanijeva remek-dela“ su u kratkom periodu bila na naročitoj ceni.

O ostalim uhapšenima, u medijima su dati samo usputni podaci.

Do tada nezabeleženo suđenje započelo je u Specijalnom sudu u Beogradu, dva meseca posle noćnog događaja na Adi Huji. Ana je podigla optužnicu u kojoj su sudije Pešić i Bušatlija, tužilja Ivić, njen zamenik, trojica advokata i četvorica pripadnika kriminalističke policije bili označeni kao pripadnici organizovane kriminalne grupe koju je predvodio Bušatlija. Prema navodima optužnice napisane na stotinu šezdeset i četiri stranice, okrivljeni su se udružili radi sticanja protivpravne imovinske koristi vršenjem različitih krivičnih dela, među kojima su bili kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamenika, primanje mita i trgovina uticajem. Draganovo svedočenje, koje je trajalo dva puna radna dana, predstavljalo je osnovni dokaz tužilaštva. Mediji su preneli da iskaz tužiočevog saradnika predstavlja do tada najpotpunije svedočanstvo o malignoj povezanosti državnog aparata sa ljudima iz podzemlja i bolni pokazatelj toga u kakvom se stanju kao društvo nalazimo. Deo svedočenja u kojem je prepričavan razgovor pokojnog Radovana Kovača i sudije Bušatlije o mogućnosti zastarevanja postupka za pedofiliju koji je vođen protiv vladike Sevastijana izazvao je oštru reakciju crkvenih krugova. Međutim, izgledalo je da je ovo samo dodatno uzburkalo ionako ozlojeđenu javnost. Reagujući na ove natpise, mediji su u nastavcima objavljivali i druga svedočanstva zlostavljanih dečaka koja nikada nisu bila procesirana. U kratkom roku, vladika je bio umirovljen, a čitava ta priča, barem za određeno vreme, bila je zataškana.

Na osnovu sporazuma postignutog sa Anom, Draganu je za ubistvo inspektora Alekse Drobnjaka i tešku telesnu povredu nanetu detektivu

Nenadu Spasiću izrečena jedinstvena kazna u trajanju od osam godina zatvora. Bila je to znatno blaža sankcija od uobičajene za ovu vrstu krivičnih dela, ali je sud prihvatio argumente tužioca, prema kojima je značaj Draganovog svedočenja, koje je dovelo do otkrivanja i kažnjavanja lanca korupcije u pravosuđu i policiji, takav da opravdava blaže kažnjavanje. Postupak za ubistvo Radovana Kovača, saglasno domaćem krivičnom zakonodavstvu, nije mogao biti ponovo vođen na Draganovu štetu i za to je ostao trajno nekažnjen.

Bušatlija je dobio jedinstvenu kaznu zatvora od deset godina. Tokom izricanja presude mu je pozlilo, tako da je presuda pročitana u njegovom odsustvu i dostavljena mu je u zatvoru. Ostalim okrivljenima izrečene su kazne u rasponu od tri do šest godina zatvora. Branko je za učestvovanje u ratnom zločinu silovanja, koji je u potpunosti priznao ispričavši detaljno šta se te noći događalo u Hazni, dobio šest godina zatvora. Nakon što je Nikola uspeo da dokaže da je njegov navodni otisak zatečen prilikom razbojništva mimo procedure naknadno unet u sistem, oslobođen je optužnice za ovo krivično delo.

Koračao je ka velikom drvenom stolu u prostoriji visoke tavanice. Na mestu na kojem se redovno sretao sa Brankom, u sobi za posete u muškom odeljenju *Zabele*, čekao ga je ostareli mladić kojeg je upoznao pre pola godine u Drobnjakovom lagumu. Činilo mu se da se znaju znatno duže.

„Cigaretu?” upita ga Dragan nakon pozdrava, pružajući paklicu Nikoli.

„Ne, hvala. Ostavio sam. Ovaj put verovatno zauvek”

„I ja ću”, odgovori Dragan. „Samo malo da sve ovo prođe...”

„Ostala su mi dva neotvorena boksa *marlboro*a. Poslaću ti po pripravniku. Imam nekog novog, iz Vršca. Nije loš. Ali sasvim je različit. Mada... više nikada neću drugovati sa pripravicima. U pijanstvu umem da izgovorim opasne stvari”

Obojica se nasmejaše.

„Doneo sam ti nešto.” Nikola iz džepa izvadi dukat koji je zajedno sa sihirom u Kovinu dobio od Hajrije. „Ovo je jedini primerak koji je preostao.”

Dragan pogleda zlatnik.

„Zadrži ga... Ne želim da se vraćam na to. Džine ne treba buditi.”

„Svaki je vredeo pravo malo bogatstvo”, reče Nikola. „Kako je

Hajrija došla do đerdana?"

Dragan povuče dim.

„Hajrijin otac bio je iz veoma bogate begovske porodice. Imali su mnogo zemlje i šume. Komunisti su im sve uzeli. Od porodičnog bogatstva ostao je samo taj đerdan, koji se vekovima prenosio u porodici, sve do te večeri kada je Drobnjak sa njenih grudi otkinuo polovinu porodičnog nasleđa i ostavio joj drugi deo, da je večno podseća na sramotu.”

„Shvatam”, reče Nikola. „Mislim da mi je tek sada cela priča zaokružena”

Nekoliko trenutaka posmatrali su jedan drugoga.

„Međutim”, nastavi Nikola, „čini mi se da članovi veća samo delimično mogu da mi pariraju. Ipak si ih uskratio za jedan važan podatak.”

Dragan podiže pogled ka njemu.

„Uprkos sporazumu sa Anom, prećutao si ono što sam znao od susreta u Ostružnici, samo što tada, naravno, nisam razumeo kontekst u kojem je trebalo posmatrati tu informaciju. Sonja je zaista te večeri bila s tobom, ali ne u tvojoj, već u Kovačevoj sobi.”

Slušajući ga, Dragan ispusti nekoliko kolutova dima.

„Ako su moji zaključci tačni, a mislim da jesu, onda ga je upravo ona liscama vezala za krevet, iskoristivši činjenicu da je matori perverznojak očekivao sasvim drugačiju vrstu seanse. Kada se povukla u kupatilo da se 'pripremi za nastup', na mesto devojke u kožnim čizmama sa bičem, na scenu je stupio momak sa naočarima za varenje i sekirom. Bio je to poklon kuće za staru mušteriju, zar ne?”

Zagledan u pod, Dragan je ćutke klimao glavom.

„Naravno”, nastavi Nikola, „sve to sada više i nije važno. Mrtve ne treba dirati.”

„Slažem se”, reče Dragan.

„Nego, postoji još nešto važnije što sam želeo da ti kažem. Zapravo, želeo bih da ti ispričam jednu kratku priču. Obećavam da te neću previše gnjaviti.”

„Ako će se završiti za osam godina, onda je okej. Toliko vremena imam na raspolaganju!” Dragan blago skupi oči.

„Imao sam oca”, reče Nikola. „Bio sam mali i slabo sam ga upoznao dok nas nije napustio. Ali se sećam njegove brade koja me je grebala, nekoliko odlazaka u šetnju u park... U glavi mi je i slika ručka koji je napravio za rodbinu kada sam krenuo u prvi razred osnovne i toga

kako se tada napio. 'Moj sin je krenuo u školu', vikao je. Mislio sam da se razboleo posle slavlja, a zapravo je bio strahovito pijan. Sećam se i ploče *Abe* koju mi je kupio zato što sam, kako je rekao, bio junak tokom operacije krajnika. Još pamtim miris kolonjske vode koju je koristio. Svežina borovih iglica i danas me podseti na njegov zagrljaj. I... to je, manje-više, to. Sve što je jedno dete upamtilo o ocu. I onda, sećam se kako smo ga majka i ja zatekli u lokvi krvi, bez pola glave, u radnoj sobi ispod stola. Sećam se da sam video krvavu smešu na kredencu i da sam se pitao da li je to njegov nos. Ako jeste, pomislio sam, možda još mogu da mu ga vrate, da tata liči na sebe..!"

Dragan je ćutao. Pogledom je pratio Nikoline usne.

„Mrzeo sam ga godinama zbog toga što je uradio. Mislio sam da nikada neću prestati da ga mrzim. Imao sam osam godina tada. Malo više od Alena one noći. Njemu su zlikovci oduzeli oca i majku, meni je otac oduzeo oca i ostavio i mene i majku na milost i nemilost zlikovcima. Kasnije, kada sam odrastao, verovao sam da je to još gore. Za mene, on je bio najveći od svih zlikovaca. Kao što kažu, svakom je njegova muka najveća, dobri moj!"

Nikola zastade na trenutak. Iz unutrašnjeg džepa izvadi malu kutijicu *vilsonsa* i ušmrknu prstohvat.

„I vidiš..!”, nastavi nakon što je nekoliko puta prstima dotakao nozdrve, „tako bi verovatno i ostalo da nisam počeo da se bavim krivičnim pravom. A u ovom poslu čovek svašta vidi, svakakve muke, čuje svakakve priče, nagleda se svakakvih luđaka... Ali radeći sa svima njima, shvatiš da život nema pravila ni jasnih, zauvek datih kriterijuma o dobru i zlu. Čudo je život, dobri moj! Čudo! I kao što reče Atikus Finč, ne možeš razumeti čoveka dok se ne uvučeš u njegovu kožu i ne prošetáš u njoj. Tako sam, kako sam stario, i ja shvatao šta sve ljude nagoni na dobro i zlo. I počeo sam da razumem i svog oca. Ni danas mu nisam sasvim oprostio. Negde, duboko u meni, i dalje je dečak koji je ljut. Ali ono što mi je najviše pomoglo da ga razumem, verovao ih ne, upravo je ovaj tvoj slučaj i sve ovo što vam se dogodilo!"

Dragan značajno pogleda Nikolu i upali još jednu cigaretu.

„Pitaš se zašto je tako... Vidiš... Niko od nas ne može da bira roditelja. Ni oni koji izvuku najbolje, ni oni drugi koji, poput tebe, naizgled izvuku ne baš prvi zgoditak. Ali, sviđalo nam se to ili ne, roditelj ostaje roditelj. Takav kakav je. Zao ili blag, pametan ili glup, ružan ili privlačan... To što ga ne želimo ili što se nadamo nekom drugom, boljem i lepšem, ni najmanje ne utiče na to što smo u ovom

životnom izvlačenju prošli baš tako. Jedini zadatak je da pokušamo da u takvim okolnostima od ovog našeg kratkog trajanja izvučemo najviše što možemo.”

„Šta zapravo hoćete da mi kažete upita Dragan.

„Mislio sam da smo posle večeri na Adi Huji prešli na ti. Glupo je na nekoga nasrtati sekirom, a posle toga mu i dalje persirati, zar ne?”

Dragan se nasmeja.

„Hoću da ti kažem”, nastavi Nikola, „da bih danas, i da je Đorđe bio vucibatina, pijanke ili kockar... i da je u zatvoru ili na poternici... voleo da mogu da ga barem ponekad vidim. Ne znači da se u tim prilikama ne bismo svađali. Možda bih ga ponovo i prezreo, ali bih voleo da ga vidim, ponekad. Ali to više nikada neću moći. Zbog toga svima koji tu mogućnosti i dalje imaju savetujem istu stvar: dokle god postoji šansa, probajte da popravite stvari!”

„Znaš da ja nemam oca. Čak ni Zvonka više nema...”

„Hm... Možda te baš zbog toga i gnjavim ovom pričom.”

Dragan duboko uzdahnu i protrlja lice rukama.

„Otkriću ti jednu tajnu. Dok sam te jurio, ne znajući još da si to ti, ali sumnjajući na ono što će se kasnije ispostaviti kao jedna od najneverovatnijih priča koje sam ikada čuo, zloupotrebio sam jedno davno poznanstvo. Na Biološkom fakultetu radi jedna moja davnašnja prijateljica. Nekada smo bili bliski. Više detalja o toj bliskosti neću ti otkriti, ni da me mučiš. Zamolio sam je da mi proveri jedan uzorak koji je rađen u predmetu osumnjičenog za ubistvo Radovana Kovača i da ga uporedi sa jednim uzorkom koji se nalazio na opušku koji sam joj doneo u kesici. Bio je to opušak jednog mog klijenta, koji sam pokupio baš iz te piksle u koju treseš pepeo.”

Dragan rukom uhvati čelo. Dvojica muškaraca gledala su se, čekajući ko će prvi izgovoriti tešku reč.

„Juče su stigli rezultati”, nastavi Nikola.

Nekoliko povezanih listova A4 formata u providnoj fascikli gurnuo je prema Draganu.

„Život je čudo, dobri moj. A njegova najveća lepota je njegova nepredvidivost!”

Dragan je nekoliko puta pogledao naizmenično u hartiju, pa u Nikolu, pa onda ponovo u hartiju... A onda je sklonio pogled sa strane, ostajući zagledan u голу krošnj u dvorištu po kojoj su skakutali pokisli gačci.

„Miriše jesen. Postoji nešto u vazduhu što mi uvek unapred najavi blizinu novembra. Valjda se plašim jeseni ili rođendana!” Nikola podiže kragnu *barberija*. Dunavskim kejom provlačila se prva ovogodišnja košava. Kraj njegovih nogu trčkarao je mali žuti mešanac. Nikola otkači povodac i pusti ga da sam njuška po nasipu.

„Nikada ne bih pomislila da ćeš uzeti psa. I to džukca sa ulice!” Ana uvuče ruke u džepove dugačkog braon kaputa od kašmira.

„Ali džukca iz moje ulice. To je ipak nešto drugo. Pored toga, čuvao mi je leđa u zajebanim vremenima!”

„A to je više nego da ti u blagostanju kuću pokloni”, kroz osmeh izusti Ana.

„Baš tako.”

Koračali su lagano. Aninu kosu vetar je nosio poput rasutog peska.

„Znaš li da su se pre neki dan prvi put sreli u krugu?” upita ona.

„Ko?”

„Dragan i Branko.”

Nikola zastade i podiže obrve.

„Tražili su dozvolu iz *Zabele...* Zamolila sam predsednicu veća da im odobri, posle ovoga što si mi ispričao!”

„I? Kako je prošlo?”

„Bilo je neobično. Kažu da su ih nadzirali sa svih strana, plašeći se da se ne dokače čim ostanu nasamo. Laknulo im je kada su приметili da zajedno puše. Uglavnom su ćutali. Baš kao što i u normalnim okolnostima očevi i sinovi uglavnom čine. Psiholog je rekla da će ih pratiti u narednom periodu i obavljati odvojene razgovore sa obojicom. Kaže da im treba ostaviti vremena.

Ludilo je sve to, jebote... Kako ti ono kažeš - najveća lepota života je u njegovoj nepredvidivosti.”

„A baš ta nepredvidivost je prvo što većina uporno pokušava da uništi.”

„Kako je Bojana podnela?”

„Slomilo ju je. Previše joj je boli naneo. Ipak mislim da i njoj treba ostaviti vremena. Rano je još. Ipak, verujem da će, pre oca, Dragan prihvatiti tetku. Uvek sam ti govorio da je ona sjajan lik.”

„Kad smo već kod nepredvidivosti, ne znam da li treba da te podsećam da su moji ključevi i dalje kod tebe.” Ana se okrete prema Nikoli i pogleda ga izazivački. „Ne znam da li želiš da ih trajno zadržiš

kao uspomenu na dane bekstva, ili imaš nameru da me iznenadiješ povremenim noćnim prepadima koji bi rasterivali moje udvarače. Šta god da je u pitanju, moram ti otkriti da me ne loži neizvesnost. Ja sam jedna od onih koji je uništavaju.”

„Mislim da ću ih ipak zadržati još neko vreme.” Nikola se okrete prema njoj i namignu. „Hajdemo polako. Kiša će. A Lari ne voli da kišne.”

„Vidi se da nisi imao psa. Od nekoliko kapi mu svakako neće biti ništa.”

„Ni tih nekoliko kapi nisu iste za svakoga. Ovaj moj iskisao je već za desetoricu. U danima koji su mu preostali, želim da mu pružim sve ono čega je bio lišen. Ima da jede najskuplju hranu, da spava u krevetu, da smrdi po ceo dan... Dosta je on kisnuo za druge!”

„Lud si, Nik”, reče Ana. „Oduvek si bio lud. I oduvek je baš to bilo ono što sam nepromenjivo volela.”

„Ne seri! Izjavićeš mi ponovo ljubav, i sutra ćeš ponovo hteti da se pojedješ zbog te nesmotrenosti. Umesto toga, Lari i ja bismo mogli da ti ponudimo jedan burbon bez obaveza i krupnih reči, ili čašu vina, ako si sada, kao ozbiljna tužilja, rešila da promeniš manire. Uz to, odavno se nismo napili. A sutra je nedelja... Dan kada i psi i pravnici mogu da spavaju duže.”

SINIŠA PAVIĆ

OD ČITAOCA ČITAOCU

Pročitavši roman *Deca zla* Miodraga Majića, pozeleo sam da ga preporučim i drugim budućim čitaocima. Neki od njih samo ponekad uzimaju knjigu u ruke, a, kada je uzmu, imaju dva uvek ista pitanja: „O čemu je?“, i: „Kakva je?“ Njima bih na prvo odgovorio: „O nama je“, a na drugo: „Zanimljiva je“.

Zanimljiv roman u našoj književnoj produkciji postao je retka pojava kao i sam triler, žanr koji kod nas nema nikakvu tradiciju, niti neko delo koje bi piscu početniku moglo poslužiti kao uzor. Jer, ovaj roman jeste triler, a Miodrag Majić jeste pisac kome je ovo prvi roman. Međutim, ničeg početničkog u tom romanu nema. Autor je poštovao sve ono što su kao temelje dobrog trilera ostavili veliki majstori ovog žanra: zločin koji izaziva potres na javnoj i političkoj sceni na samom je početku priče, kao enigma, sa pitanjima *Ko?* i *Zašto?*, na koja odgovore dobijamo tek na samom kraju priče. Na putu do tih odgovora, glavni junak romana, branilac osumnjičenog, kreće se od jednog do drugog putokaza koji su namerno pogrešno postavljeni. Kad mu se učini da je blizu cilja, neočekivani događaj pokazuje mu da je na pogrešnoj stazi, da je, ušavši u pogrešan voz, sa svakom novom stanicom bio sve dalje od istine. Kada do istine konačno stigne, već je i sam postao osumnjičen i čovek koji beži od navodne pravde.

Izvanredno ispričana priča sa znalački raspoređenim zamkama i nepredvidivim rešenjem na samom kraju. Odlično napisan triler.

Ali ovaj roman nije samo to, i zato bih ga preporučio i onima kojima je knjiga odavno postala „najbolji prijatelj u životu“. A od najboljeg prijatelja ne očekuje se da vas samo zabavi. Ako ga smatrate najboljim, on je to zbog toga što vam druženje sa njim omogućava da svoja

iskustva proveravate, sadržajnije živite svoj život i bolje razumete ono što se događa oko vas.

Put do istine u ovom romanu opasan je kao put preko minskog polja. Mine su posejane u našoj prošlosti, iznenađuju i kad su zaboravljene, zlo zataškano. Zločinci koji su zlo činili, a nisu otkriveni i kažnjeni, raširili su se u društvu kao kancer u svim njegovim slojevima. Svoju zloćudnost za počinjeno zlo prenose i na nevine, a njihovu želju za pravdom pretvaraju u odmazdu, a njih u nove zločince. I čitalac i glavni junak od istine su neprekidno samo jedan korak. Ali taj korak ometaju svi: istražitelji, policajci, tužioci, ministar pravde, sudija, verski velikodostojnik. Metastaza zla u vidu korupcije i nečiste savesti ne štedi nikoga. Nema u ovom romanu stereotipnog borca za pravdu, viteza bez mane i straha, gotovo neizbežnog u romanima koje nazivamo trilerom. Čak i oni kojima je to profesija, koji su se zakleli da će služiti pravdi, rukovođeni su pre svega željom za napredovanjem u karijeri, za uspehom, ili željom da se nečija prošlost prikrije. Čak je i glavni lik, branilac, u celu priču ušao ne iz profesionalne i etičke pobude, već iz ličnih razloga: zbog osećaja da je izdan, iz želje za ličnim revanšizmom, a tek na kraju i zbog probuđene savesti, ali i zbog straha za sopstveni život.

Psihološko i motivaciono odlično komponovan roman. Likovi su jasno ocrtani, nijedan suvišan. Svi u funkciji priče, svi kao deo slike društva u rukama sopstvene nesavršenosti. A posle svega, neizbežna asocijacija na mit o Rozmarinoj bebi, neuništivom čedu Satane. S tim što naša beba nije čudovište sa onoga sveta, već nesreća koju smo sami porodili.

Rečenica autorova je jednostavna, jasna, precizna do minucioznosti, dijalog sveden, strogo funkcionalan, bez želje za dopadanjem i bez iskakanja iz strogo kontrolisane strukture trilera.

Jedan deo priče ipak prevazilazi tu strukturu. Traganje bivšeg policijskog službenika za mestom gde se dogodio prvobitni zločin dovodi ga gotovo u nadrealni svet, a deca koja se pojavljuju u davno srušenoj kući očevidno više nisu ni deca ni odrasli ljudi, već se po ruševini kuće u kojoj je zločin davno počinjen pojavljuju kao bića čiji je rast u normalne ljude nekada davno zaustavljen, i koji odbijaju da nam se pridruže u našem životu.

Izvanredno napisan deo romana koji svedoči da ga je napisao veoma talentovan pisac. Ovaj deo, koji smatram vrhuncem romana, budi u nama asocijaciju na današnji globalni svet, u kome se zlo bilo

gde počinjeno neizbežno vraća u sopstvenu kuću. Bilo gde da se bacaju bombe i upropašćuju tuđi životi i nečija tuđa deca, zlo se vraća - bilo u vidu izbeglica, bilo u vidu neke čudne dece koja uzimaju u ruke automatske puške i ubijaju svoje vršnjake po školama i u dečjim vrtićima.

Kao što će i sam čitalac zaključiti da nas istina, i kada dođemo do nje, ne čini obavezno boljim, već samo možda mudrijim.

Baš kao što nam poručuje i autor ovog romana.

GOJKO BOŽOVIĆ

O ROMANU „DECA ZLA”

U savremenoj srpskoj književnosti, krimi-motivi su srazmerno česti, ali su, u žanrovskom smislu, čisti-krimi romani priličan izuzetak.

Za obe okolnosti moguće je pronaći uverljive razloge. Krimi-motiva ima u romanima pisaca različitih generacija i različitih poetika, pa, prema tome, i prilično različitih pogleda na književnost i na svet koji književnost nastoji da opiše. Najčešća slika sveta koja ovladava u novijem srpskom romanu najviše je zaslužna za oživljavanje krimi-motiva u njoj. Roman, naime, mora biti značajnim delom priča o proživljenom svetu, a taj svet jeste prepoznatljiva i u velikoj meri konkretizovana svakodnevnica, ili pak nedavno minula istorija. Da bi se opisala oba vremena, i ono tekuće i ono ne tako davno minulo, krimi-motivi postaju i moćno sredstvo i snažan izazov za savremene romansijere.

Na drugoj strani, zaokruženih i žanrovski izvedenih krimi-romana nema najviše iz dva razloga. Tradicija krimi-romana u srpskoj književnosti nije odviše bogata, niti je lako raspoznatljiva, obeležena izrazitim primerima i jasnim kontinuitetom. Otuda je u savremenoj književnosti uočljivije preuzimanje modela krimi-romana iz drugih evropskih književnih tradicija, nego što se mogu pratiti tragovi uticaja neposrednih domaćih prethodnika. Drugi razlog jeste to što u savremenoj srpskoj književnosti, pa tako i u romanu, postoji eksplicitan ili implicitan otpor prema čistim formama i žanrovima, pa je tako očekivano i odsustvo većeg broja nedvosmisleno krimi-romana.

Roman Miodraga Majica *Deca zla* odoleo je svim ovim iskušenjima. Zahvaljujući tome, i samosvesnoj odluci pisca, dobili smo krimi-roman

u čistom obliku, uporediv sa najboljim primerima ovog žanra, uzbudljiv po priči koju predstavlja, živopisan po junacima i preokretima s kojima se suočavamo, upečatljiv po vremenu koje je blisko i s kojim delimo mnogo zajedničkih iskustava.

Da bi nastao krimi-roman, potrebno je najmanje jedno ubistvo, najmanje jedna istraga, ali i mnoštvo niti koje to ubistvo i tu istragu povezuju sa širim društvenim kontekstom, oblikujući ne samo moguć nego i konkretizovan svet u koji čitalac može stupiti svojim iskustvom i umećem prepoznavanja. Ta konkretizacija, kao što vidimo u romanu Miodraga Majica *Deca zla*, omogućava romanesknom svetu uverljivost i verodostojnost, dok njegovom čitaocu omogućava da istovremeno bude u dva sveta — u svetu romana i u svom, suviše stvarnom svetu - otkrivajući kako zapanjujuće sličnosti, tako i moć književnog predstavljanja stvarnih i mogućih iskustava.

Dok čitamo roman Miodraga Majića *Deca da*, prepoznamo u njemu, kao i u svim dobrim krimi-romanima, zašto čitalačku pažnju privlači ovaj žanr. Krimi-romani izražavaju naše podsvesne, duboko individualizovane strahove, nastale u stvarnim okolnostima modernog života. Ali, ništa manje od toga, krimi-romani izražavaju i mnogobrojne socijalne strahove koje oblikuju situacije i procesi kakve znamo iz društvene stvarnosti. Pojedinac strahuje za svoj život i integritet, društvo je užasnuto tokovima moći koje ne uspeva uvek da drži pod predvidivom kontrolom.

Majićev roman počinje jednim dramatičnim ubistvom. Budući da se u tom ubistvu sustiže nekoliko dimenzija, od kojih je svaka dovoljna da sama po sebi privuče nesvakidašnju pažnju javnosti - uostalom, reč je o ubistvu javne ličnosti, biznismena, političara i čoveka za koga se veruje da čvrsto stoji sa obe strane zakona - takva okolnost stvara napetost koja više ne napušta roman *Deca zla*.

Dramatično ubistvo, opisano na snažan način, u maniru novog brutalizma, produžava se potom na istragu, koja se, očekivano, jednim krakom vodi u pravosudnom sistemu, u koji se neprestano mešaju uticaji sveprisutne politike, senzacionalističkih medija i nezajažljive pažnje duboko senzacionalizovane javnosti, dok drugim krakom istovremeno traje u tabloidnim medijima koji oblikuju društvenu i javnu svest.

Uporedo sa ubistvom, odjekom ubistva i istragom, pozornicu romana *Deca zla* ispunjavaju mnogobrojni junaci, svako na svoj način poseban i upečatljiv. Policajci i novinari, tužioci i sudije, svet

podzemlja i svet javnosti, predstavnici duge ruke politike i oličenja socijalne prilagodljivosti u svim prilikama i u svim okolnostima. Krimi-romani, pa tako ni *Deca zla*, ne mogu bez lepih žena i bez ljubavnih zapleta, kao što ne mogu ni bez preokreta koji usložnjavaju i ubrzavaju radnju, ili bez stalno prisutne svesti da je sve sa svim u vezi i da u predloženom svetu nema nedužnih. Majič, pritom, pripoveda uverljivo, realistički oblikujući žanr-scene koje se postepeno sklapaju u zaokruženu i motivski ukrštenu priču, vrlo vesto održavajući napetost i kada govori o onome što se već dogodilo, i kada čitaoca navodi da se pita šta je bilo posle.

Polazeći od jednog ubistva koje je potreslo čitavo društvo, Miodrag Majič u romanu *Deca zla* sugestivno je prikazao unutrašnje mehanizme tog društva, u kome su u nerazmrsivom odnosu velika politika, veliki novac i veliki kriminal. Između ovih velikih sila modernog doba ne postoji toliko napetost, koliko postoji prožimanje. Akteri menjaju svoje uloge ili, istovremeno, igraju sve uloge odjednom, dok u javnosti predstavljaju sebe u nekom poželjnom i politički korektnom obliku. Ako su takvi stubovi društva, onda ni slika društva ne može biti ni laka ni prijatna.

U toj tački, sama od sebe, ukazuje se još jedna važna dimenzija romana Miodraga Majića *Deca zla*. Ovaj krimi-roman, podrazumevajući i pomenute individualne i socijalne strahove, sve vreme oličava snažan primer društvene kritike. Prikazani svet tiče se nas, mi prepoznamo njegove sile, njegovi procesi su *tu, negde pored nas*.

ZAHVALNICE

Morate biti nepopravljivi pustolov i zanesenjak, a verovatno pomalo i luđak, da biste se otisnuli u nešto u toj meri kompleksno i neizvesno kao što je pisanje romana. Meseci osame, periodičnih razočaranja i nesigurnosti i od najupornijih od nas načine anksiozna džangrizala i osobenjake sa kojima je prilično teško živeti. Zbog toga bih svakome ko namerava da se upusti u ovu avanturu posavetovao da se, pre prvog ispisanog reda, okruži ljudima koji će ga trpeti, bodriti i, ako je ikako moguće, ostati u blizini jednom kada ludilo prođe. Možete imati i najbolju priču, ali ako nemate njih, nikuda nećete stići.

Mnogo je onih koji su u, mom slučaju, činili taj nezamenljivi tim. Došao je trenutak da im se zahvalim.

Na prvom mestu, želeo bih da iskažem najdublju zahvalnost svojim najvećim ljubavima i svojoj energiji: Katarini, Savi i Vuku. Bez njihove podrške i topline, pisanje, ali i sve drugo, čak i kada bi bilo moguće, ne bi imalo smisla.

Legendarnom piscu i svom kolegi sudiji, Siniši Paviću, koji me je, dok sam još bio prepun sumnji, čista srca, kako to samo veliki umeju, sokolio.

Svojoj urednici Mariji Radić, kao i Nenadu Atanaskoviću i izdavačkoj kući *Vulkan*, koji su se izborili za to da ova priča dođe do vas.

Maji Bugarčić koja me je sestrinskom ljubavlju bodrila.

Divnoj Dragani Bjelajac, koja nas je prerano napustila, i koja je nesebično neke od svojih poslednjih trenutaka posvetila jezičkim ispravkama teksta.

Bojani Maljević i Nevenu Novaku, koji su bili prvi čitaoci rukopisa, i koji su lucidnim sugestijama unapređivali kvalitet priče.

Svom agentu i producentu Aleksandri Delić, jednoj od najsistematičnijih osoba koje poznajem, bez koje bih se u lavirintu

izdavača, PR kompanija i medija nesumnjivo izgubio.

Gojku Božoviću, koji mi je pružio neobično vredne savete iskusnog književnog kritičara.

Tanji Nikolić Đaković, koja je otkrila jednu od najneverovatnijih i najtužnijih novinarskih priča koju sam utkao i u ovaj roman.

Ani i Saši Tomašević, Dejani Milović Buha, Alji Suvočarov i Dušanu Buliću, koji su nesebično delili sopstvene kontakte i iskustva u svetu izdavaštva.

Radmili i Vidanu, svojim počivšim roditeljima, koji su mi pomogli da kao mladič, u godinama u kojima „mozak još nije zgusnut”, pored pregrada za pravo, muziku i fotografiju, zauvek sačuvam i mesto za knjigu.

Na kraju, a zapravo na početku, tebi, čitaoče, koji si mi tokom celog ovog puta bio pred očima, bodreći me da ne odustanem, i koji si imao dovoljno poverenja da pokloniš ono najvrednije i jedino nenadoknadivo što imaš - sopstveno vreme.